

En ny nationell myndighet för viltförvaltning

*Betänkande av Utredningen om en ny jakt-
och viltvårdsmyndighet*

Stockholm 2025

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2025:50

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet

Omslag: Elanders Sverige AB

Omslagsfoto: Torbjörn Axelsson (älgen)

Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2025

ISBN 978-91-525-1237-1 (tryck)

ISBN 978-91-525-1238-8 (pdf)

ISSN 0375-250X

Till statsrådet Peter Kullgren

Regeringen beslutade den 6 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av fördelningen av de uppgifter som de statliga förvaltningsmyndigheterna ansvarar för inom jakt- och viltvårdsområdet. I uppdraget har ingått att analysera om det statliga åtagandet inom jakt- och viltvårdsområdet bör omprövas och att utreda formerna för samt föreslå en ny jakt- och viltvårdsmyndighet som ska ansvara för viltförvaltningen på nationell nivå (dir. 2023:108). Regeringen beslutade den 12 november 2024 att förlänga utredningstiden till den 30 april 2025 (dir. 2024:105).

Översynen syftar till att säkerställa en effektiv ansvarsfördelning som främjar en långsiktigt hållbar jakt och viltvård och en fungerande viltförvaltning där bevarande av viltarter, brukande av viltet som resurs samt begränsning av skador och olägenheter av vilt beaktas. Syftet är också att undanröja hinder i utövningen av jakt och viltvård samt utreda om ansvaret för vapentillstånd och för tillsyn av och tillståndsprövning för skjutbanor bör flyttas.

Som särskild utredare förordnades länsrådet Susanna Löfgren den 6 juli 2023. Som experter att biträda utredningen förordnades från och med den 21 november 2023 kanslirådet Camilla Frisch, departementssekreteraren Fredrik Granath, departementssekreteraren Johanna Mikaelsson, kanslirådet Kerstin Konitzer, rättssakkunnige Robert Tischner, näringspolitiska experten Anders Wetterin, biträdande avdelningschefen Gunilla Skotnicka Ewing, polismästaren och enhetschefen Jonas Hysing, rådgivaren Johan Varenius, enhetschefen Johan Frisk, biträdande enhetschefen Linda Berglund, utredaren Martin Johansson, juristen Nadja Åstot, enhetschefen Sofia Sollenberg, förbundsordföranden Solveig Larsson och vice generalsekreteraren Åke Granström. Camilla Frisch entledigades den 18 april 2024 och ersattes av kanslirådet Helena Busk. Gunilla Skotnicka Ewing entledigades den 5 maj 2024 och ersattes av enhetschefen Mona

HansErs. Robert Tischner entledigades den 20 augusti 2024 och ersattes av kanslirådet Therése Berggren. Sofia Sollenberg entledigades den 23 oktober 2024 och ersattes av naturvårdsdirektören Björn Jonsson.

Som huvudsekreterare i utredningen anställdes kammarsekreteraren Anna Aspegren den 18 september 2023. Som sekreterare i utredningen anställdes utredaren Annika Gustafsson den 30 mars 2024. Utredningen har tagit namnet Utredningen om en ny jakt- och viltvårdsmyndighet (LI 2023:06).

Utredningen överlämnar härmed sitt betänkande *En ny nationell myndighet för viltförvaltning* (SOU 2025:50). Uppdraget är med detta slutfört.

Östersund i april 2025

Susanna Löfgren

Anna Aspegren
Annika Gustafsson

Innehåll

Sammanfattning	19
1 Författningsförslag	27
1.1 Förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)	27
1.2 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)	30
1.3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	47
1.4 Förslag till förordning (2026:000) med instruktion för Viltförvaltningsmyndigheten (Alternativ I)	48
1.5 Förslag till förordning (2026:000) med instruktion för Myndigheten för viltförvaltning och vapen (Alternativ II)	51
1.6 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1977:937) om allmänna förvaltningsdomstolars behörighet m.m.....	54
1.7 Förslag till förordning om ändring i jaktförordningen (1987:905).....	55
1.8 Förslag till förordning om ändring i skogsvårdsförordningen (1993:1096)	78
1.9 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1994:1830) om införsel av levande djur m.m.....	80
1.10 Förslag till förordning om ändring i vapenförordningen (1996:70)	81

1.11	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m....	111
1.12	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister	113
1.13	Förslag till förordningen om ändring i förordningen (1999:1135) om misstankeregister	118
1.14	Förslag till förordning om ändring i viltskadeförordningen (2001:724)	121
1.15	Förslag till förordning om ändring i artskyddsförordningen (2007:845).....	122
1.16	Förslag till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641)	131
1.17	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn	141
1.18	Förslag till ändring i förordning (2009:1393) med instruktion för Skogsstyrelsen	144
1.19	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk ...	146
1.20	Förslag till förordning om ändring i miljötillsynsförordningen (2011:13)	148
1.21	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten.....	149
1.22	Förslag till förordning om ändring i förordning (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket	152
1.23	Förslag till förordning om ändring i polisförordningen (2014:1104).....	155
1.24	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.....	156

1.25	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:1254) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador	157
1.26	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter	158
1.27	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:12) om vissa bidrag ur viltvårdsfonden	159
2	Utredningens uppdrag och arbete.....	165
2.1	Utredningens uppdrag.....	165
2.1.1	De berörda förvaltningsmyndigheternas ansvar ...	166
2.1.2	Ansvaret för vapentillstånd	167
2.1.3	Ansvaret för att ge tillstånd för skjutbanor	168
2.2	Iakttagelser och förslag i utredningen 2013	169
2.2.1	Jaktlagsutredningens problemanalys	169
2.2.2	Utredningens förslag om en ny myndighet	170
2.3	Andra relevanta utredningar.....	171
2.3.1	En översyn av jaktlagstiftningen pågår	171
2.3.2	2022 års vapenutredning	172
2.3.3	Trafikverkets redovisning av viltolyckor	172
2.4	Vår tolkning av uppdraget	173
2.5	Så har vi arbetat	175
3	Viltförvaltningens förutsättningar och aktörer.....	177
3.1	Allmänt om vilt, artskydd och jakt	177
3.1.1	EU-krav påverkar svensk viltförvaltning	177
3.1.2	Jakten är strikt reglerad.....	178
3.1.3	Rätten att jaga	179
3.1.4	Begreppet viltförvaltning	179
3.1.5	Visionen om en viltförvaltning i balans.....	180
3.1.6	Viltvårdsfondens medel.....	181
3.2	Naturvårdsverket	182
3.2.1	Ett omfattande och brett uppdrag.....	182

3.2.2	Ansvar enligt jaktlagstiftningen och angränsande lagstiftning	184
3.2.3	Förvaltning av stora rovdjur	185
3.2.4	Förvaltning av klövvilt	187
3.2.5	Jaktvapen, jägarexamen och jägarregistret	188
3.2.6	Viltolyckor och viltskador	188
3.2.7	Kunskapsunderlag och forskningsfinansiering ...	189
3.2.8	Förändringar efter jaktlagsutredningens delbetänkande	190
3.2.9	Mer resurser efterfrågas till viltförvaltningen	193
3.3	Länsstyrelserna	195
3.3.1	Förvaltning av stora rovdjur	196
3.3.2	Förvaltning av klövvilt	198
3.3.3	Avgränsat tillsynsansvar enligt jaktlagstiftningen	199
3.3.4	Andra exempel på uppgifter	200
3.3.5	Viltfrågorna kräver allt mer resurser	200
3.4	Andra myndigheter och organisationer	201
3.4.1	Havs- och vattenmyndigheten	201
3.4.2	Skogsstyrelsen	202
3.4.3	Statens jordbruksverk	203
3.4.4	Polismyndigheten	203
3.4.5	Trafikverket	205
3.4.6	Statens veterinärmedicinska anstalt	205
3.4.7	Naturhistoriska riksmuseet	206
3.4.8	Sametinget	206
3.4.9	Sveriges lantbruksuniversitet	207
3.4.10	Svenska Jägareförbundet	208
3.5	Länsstyrelsernas syn på det nationella stödet	212
3.5.1	Viktigt med nationellt stöd och vägledning	212
3.5.2	Kontakter och utbyte mellan nationell och regional nivå	213
3.5.3	Förväntningar på den nya myndigheten	213
3.5.4	En ny myndighet kan också innebära vissa risker	214

4	Den nya myndigheten för viltförvaltning	217
4.1	En ny myndighet ska bildas.....	217
Alternativ I: En myndighet för enbart viltförvaltning		
4.2	Viltförvaltningsmyndigheten	218
4.3	Viltförvaltningsmyndighetens övergripande uppgifter	220
4.3.1	Ett helhetsansvar utifrån viltförvaltningens tre perspektiv	220
4.3.2	Bevara viltet.....	221
4.3.3	Bruka viltet som resurs.....	223
4.3.4	Begränsa skador som viltet orsakar	224
4.3.5	Ansvar för alla vilda däggdjur och fåglar.....	225
4.4	Ansvar för artbevarande och artskydd.....	225
4.5	Arbeta mot invasiva främmande viltarter	228
4.6	Ansvar för CITES	229
4.7	Främja brukande av vilt som resurs	230
4.8	Verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt	231
4.9	Ansvar för de marina däggdjuren.....	233
4.10	EU-arbete och annat internationellt arbete	234
4.11	Arbete inom miljömålssystemet	236
4.12	Kunskapsunderlag och stöd till forskning.....	237
4.12.1	Delaktighet i fördelning av medel till miljöforskningsprojekt	237
4.12.2	Fördela forskningsmedel ur viltvårdsfonden.....	238
4.12.3	Ny myndighetsstruktur föreslagen för finansiering av forskning	240
4.12.4	Kunskapsunderlag inom viltförvaltningen.....	241
4.12.5	Stiftelsen Alvins fond.....	243
4.13	Utbetala ekonomiska bidrag och ersättningar	244
4.13.1	Bidrag till ideella organisationer ur viltvårdsfonden.....	244

4.13.2	Ersättning för viltskador från viltskadeanslaget.....	245
4.14	Vissa uppgifter som gäller civila skjutbanor	246
4.15	Rätt att utfärda föreskrifter	247
4.16	Ansvar för vissa register	248
4.16.1	Jägarregistret och tillhörande e-tjänst	248
4.16.2	Rovdjursdatabasen Rovbase	249
4.17	Information och kommunikation	250
4.18	Det förebyggande arbetet mot jaktbrott och tillsyn enligt jaktlagen bör utredas.....	252
4.18.1	Det förebyggande arbetet mot jaktbrott	252
4.18.2	Tillsynsansvar enligt jaktlagen saknas.....	254
4.19	Ledningsform och olika typer av råd.....	254
4.19.1	Tre alternativa ledningsformer	254
4.19.2	Myndigheten ska ledas av en myndighetschef	257
4.19.3	Myndigheten ska ha ett insynsråd.....	257
4.19.4	Möjlighet att inrätta andra typer av råd	259
4.20	Personalansvarsnämnd och personalföreträdare	261
4.21	Personalbehov.....	262
Alternativ II: En myndighet för viltförvaltning och vapen		
4.22	Myndigheten för viltförvaltning och vapen	263
4.23	Myndighetens övergripande uppgifter	264
4.24	Alla vapenärenden övertas	265
4.24.1	Tillstånd för vapen för jakt och målskytte	265
4.24.2	Övriga vapenärenden	266
4.25	Ansvar för vapenregistren	266
4.26	Tillgång till information i Polismyndighetens register	267
4.27	Frågor om sekretess	267
4.28	Rätt att utfärda föreskrifter	268
4.29	Personalbehov.....	268

5	Vapenärenden	271
5.1	Inledning.....	271
5.1.1	Uppdraget enligt direktivet.....	271
5.1.2	Våra bedömningar	272
5.2	Riksdagens tillkännagivanden	272
5.3	2022 års vapenutredning.....	273
5.4	Innebörden av polisär relevans.....	274
5.4.1	Polismyndighetens uppgifter enligt polislagen....	274
5.4.2	Tidigare utredningar	275
5.4.3	Pågående utredning	276
5.5	Vapenregleringen innehåller flera ärendeslag	276
5.5.1	Generella förutsättningar för tillstånd att inneha skjutvapen.....	277
5.5.2	Prövning av lämplighet att inneha skjutvapen	278
5.5.3	Prövning av vapnets lämplighet för jakt.....	283
5.5.4	Behov av skjutvapen för jakt.....	285
5.5.5	Behov av skjutvapen för målskjutning	285
5.5.6	Övriga vapenärenden.....	286
5.5.7	Inspektion av privatpersoners vapenförvaring	289
5.6	Fem register som avser vapen	290
5.7	Handläggningstider för vapentillstånd	291
5.7.1	Justitieombudsmannens uttalanden	292
5.7.2	Extra medel och flera åtgärder för effektivare handläggning	293
5.7.3	Handläggningstiden inkluderar dröjsmål.....	295
5.7.4	Handläggningstiden har blivit kortare	295
5.7.5	2022 års vapenutredning om handläggningstiderna	296
5.8	Polismyndighetens personal för vapenärenden.....	297
5.9	Synpunkter på handläggningen av vapentillstånd	298
5.9.1	Kritikens närmare innehåll.....	298
5.9.2	Förslag om bättre samverkan med organisationerna	300
5.10	Polismyndighetens syn på handläggningen.....	300

5.11	Våra bedömningar	301
5.11.1	Vår bedömning i sak – Polismyndigheten ska fortsatt ansvara för alla vapenärenden.....	303
5.11.2	Förslag – alla vapenärenden förs över till den nya myndigheten	312
5.11.3	Bedömning – ansvaret för vapentillstånd för jägare och målskyttar förs över till den nya myndigheten.....	317
5.11.4	Länsstyrelsen är inte lämplig att handlägga vapenärenden.....	324
6	Tillstånd för civila skjutbanor	327
6.1	Bakgrunden till uppdraget	327
6.2	Civila skjutbanor omgärdas av olika krav	328
6.2.1	Krav på tillstånd för att använda en skjutbana	328
6.2.2	Krav enligt plan- och bygglagen och miljöbalken.....	329
6.2.3	Flera användningsområden för civila skjutbanor.....	330
6.3	Tillstånd för och besiktning av skjutbanor	330
6.3.1	Flera uppgifter ska anges vid ansökan	331
6.3.2	Besiktning av skjutbana minst vart femte år	331
6.3.3	Kortfattade och delvis inaktuella föreskrifter	332
6.3.4	Besiktningen har länge utgått från skytterörelsens säkerhetskrav.....	332
6.3.5	Statens skytteombud anlätades länge för besiktning	333
6.3.6	Nya föreskrifter och säkerhetsbestämmelser.....	335
6.3.7	Inga samlade uppgifter om anläggningarna.....	336
6.4	Synpunkter på Polismyndighetens handläggning.....	336
6.5	Organisationen för och omfattningen på verksamheten ...	338
6.5.1	Civilanställda handläggare i polisregionerna	338
6.5.2	Ett relativt litet ärendeslag.....	339
6.5.3	Totalt drygt 3 400 utfärdade tillstånd.....	340
6.5.4	Avgift för tillståndsprövningen men verksamheten är anslagsfinansierad	341

6.6	Handläggningen av skjutbaneärenden	342
6.6.1	Utbildning krävs för att få besikta skjutbanor	342
6.6.2	Olika sätt att organisera handläggningen.....	342
6.6.3	Olika förutsättningar i olika delar av landet	343
6.6.4	Mellan 11 och 13 årsarbetskrafter för handläggningen.....	344
6.6.5	Handläggningstiden är svår att beräkna.....	344
6.6.6	Flera faktorer påverkar planering och tidsåtgång.....	345
6.7	Bedömningen av skjutbanans säkerhet.....	347
6.7.1	Olika grader av brister som behöver åtgärdas	347
6.7.2	Skjutbanor kan behöva hålla stängt av säkerhetsskäl.....	348
6.7.3	Få har behövt stänga på grund av resursbrist.....	349
6.7.4	Viktigt med balans i graden av service.....	349
6.8	Vår bedömning av Polismyndighetens tillståndsprovning	350
6.8.1	Inga påtagligt stora problem i handläggningen....	351
6.8.2	Fördelen med att vara en nationell myndighet har inte utnyttjats	353
6.8.3	Regional organisation och flexibla handläggare...	353
6.8.4	Regeringen vill renodla Polismyndighetens uppdrag.....	354
6.8.5	Uppdraget skulle renodlas om uppgiften flyttas.....	354
6.8.6	Verksamheten skulle avlastas marginellt.....	355
6.9	Viltförvaltningsmyndigheten och länsstyrelserna bör överta ansvaret.....	355
6.9.1	Ansvaret för uppgiften delas upp	356
6.9.2	Länsstyrelserna ska svara för tillståndsprovningen.....	357
6.9.3	Viltförvaltningsmyndigheten ska svara för föreskrifter, vägledning och utbildning.....	361
6.10	Andra alternativ som vi har övervägt.....	363
6.10.1	Kommunerna tar över tillståndsprovningen.....	363
6.10.2	Fortifikationsverket tar över tillståndsprovningen	365

6.10.3	Återinföra ombud för besiktning.....	367
7	Trafikskadat vilt.....	369
7.1	Antalet viltolyckor på väg och järnväg ökar	369
7.2	Reglerna för hur viltolyckor ska hanteras	370
7.3	Rutinerna för att hantera viltolyckor	370
7.3.1	Viltolyckor rapporteras till Polismyndigheten via SOS Alarm eller Trafikverket	371
7.3.2	Svenska Jägareförbundet har eftersöksuppdrag från staten	372
7.3.3	Krav på kompetens hos eftersökspatrull	372
7.3.4	Polismyndigheten leder Nationella viltolycksrådet	373
7.4	Ekonomiskt ansvar för hanteringen av viltolyckor	374
7.5	Trafikverkets analys av eftersöksverksamheten	375
7.5.1	Låga kostnadsuppskattningar inför lagändringarna	375
7.5.2	Otydlig kostnadsfördelning mellan myndigheterna.....	375
7.5.3	En sammanhållen ansvarsfördelning efterfrågas	377
7.5.4	Effektivare kommunikation med digitala verktyg	377
7.6	Våra förslag	378
7.6.1	Eftersöksverksamheten bör omorganiseras.....	378
7.6.2	Polismyndigheten bör inte hantera viltolyckor ..	378
7.6.3	Trafikverket bör överta ansvaret för eftersöksverksamheten	379
7.6.4	Förutsättningarna för ansvarsförändringen bör klarläggas.....	380

8	Statens vilt	383
8.1	Regelverket om vilt som tillfaller staten.....	383
8.1.1	Utpekade arter av däggdjur och fåglar	383
8.1.2	Vilka arter som omfattas kan förändras	384
8.1.3	Flera myndigheter är involverade i hanteringen	385
8.1.4	Händelsen ska anmälas.....	386
8.1.5	Djuret ska tas om hand	386
8.1.6	Analysera, låna ut, överlåta eller destruera viltet.....	387
8.2	Polismyndighetens hantering av statens vilt	388
8.2.1	Utmaningar i hanteringen.....	388
8.2.2	Omkring 2 000 ärenden om statens vilt 2023	389
8.2.3	Hanteringen kräver två till tre årsarbetskrafter ...	389
8.2.4	Tidigare bedömning av Polismyndighetens uppgift.....	390
8.3	Överlämnat statens vilt för analys och forskning.....	390
8.3.1	Statens vilt är en av flera uppgifter	391
8.3.2	Vanligaste arterna som kommer in till Naturhistoriska	392
8.3.3	Höga kostnader och snart fulla frysar hos Naturhistoriska.....	393
8.3.4	Även stora rovdjur fällda vid jakt omhändertas...	394
8.3.5	Ett ökat inflöde av stora rovdjur – främst björn	395
8.3.6	Efterfrågan på översyn av hanteringen.....	397
8.3.7	En översyn av provtagningen påbörjades 2024....	397
8.4	Bedömningar och förslag.....	398
8.4.1	Ansvarsfördelningen är ändamålsenlig i vissa delar	398
8.4.2	Polismyndighetens uppgifter har låg polisiär relevans.....	399
8.4.3	Polismyndighetens uppgifter tas över av länsstyrelserna	400
8.4.4	Viltförvaltningsmyndighetens framtida roll	401

9	Skador som orsakas av vilt	403
9.1	Skador på gröda och tamdjur	403
9.1.1	Naturvårdsverket betalar ut allt mer från viltskadeanslaget	404
9.1.2	Länsstyrelserna lämnar bidrag för skador på vissa tamdjur och grödor.....	406
9.1.3	Statistiken om viltskador på lantbruksgrödor har begränsningar	407
9.1.4	Svårt att uppskatta rovdjursskador på ren	409
9.2	Skador av säl på fångad fisk och fiskeredskap.....	411
9.3	Skador på skog orsakade av vilt	412
9.4	Flera myndigheter är involverade i arbetet	414
9.4.1	Skogsstyrelsens uppgifter för att förebygga skador.....	414
9.4.2	Statens jordbruksverks uppgift att förebygga viltskador	415
9.4.3	Länsstyrelsernas uppgift att förebygga viltskador	415
9.4.4	Sveriges lantbruksuniversitets uppgift med viltskador	416
9.4.5	Trafikverkets uppgift att förebygga och förhindra viltolyckor.....	417
9.4.6	Polismyndighetens uppgift som rör viltskador...	418
9.5	Förslag och bedömningar.....	418
9.5.1	Viltets värde ska balanseras mot skadorna viltet orsakar	418
9.5.2	Skador som orsakas av vilt ska förebyggas och begränsas.....	420
9.5.3	Statistiken över skador som orsakats av vilt ska förbättras	423
9.5.4	SLU bör medverka i metodutvecklingen.....	425
9.5.5	Intresseorganisationer ska erbjudas bidra i arbetet	426
9.5.6	Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över arbetet med förvaltningsverktyget	426

10	Konsekvenser av förslagen	429
10.1	En ny myndighet ska bildas.....	429
10.1.1	Den nya myndighetens uppgifter.....	430
10.1.2	Förslagen får konsekvenser för tre myndigheter.....	431
10.2	Övriga förslag om förändrat ansvar inom viltförvaltningen.....	431
10.3	Konsekvenser för den nya myndigheten.....	432
10.3.1	Nuvarande personalresurser för uppgifterna.....	432
10.3.2	Verksamhetsövergång och kompetensförsörjning.....	434
10.3.3	Den nya myndighetens personalbehov.....	435
10.3.4	Den nya myndighetens förvaltningskostnader....	437
10.3.5	Finansieringen av myndighetens förvaltning.....	439
10.4	Konsekvenser för Naturvårdsverket.....	441
10.4.1	Naturvårdsverket lämnar ifrån sig flera uppgifter.....	442
10.4.2	Övriga uppgifter som förs över från Naturvårdsverket.....	444
10.4.3	Resurser som förs över från Naturvårdsverket ...	445
10.5	Konsekvenser för Havs- och vattenmyndigheten.....	445
10.5.1	Havs- och vattenmyndigheten lämnar ifrån sig ansvaret för marina däggdjur.....	446
10.5.2	Resurser som förs över från Havs- och vattenmyndigheten.....	447
10.6	Konsekvenser för Polismyndigheten.....	447
10.6.1	Civila skjutbanor.....	448
10.6.2	Statens vilt.....	448
10.6.3	Om ansvaret för vapenärenden flyttas.....	449
10.7	Konsekvenser för länsstyrelserna.....	451
10.7.1	Civila skjutbanor.....	451
10.7.2	Statens vilt.....	452
10.7.3	Skador som orsakas av vilt.....	453
10.8	Konsekvenser för Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk.....	454

10.9	Konsekvenser av att utreda ansvaret för trafikskadat vilt ..	454
10.10	Övriga konsekvenser	455
11	Författningskommentar	457
11.1	Förslaget till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)	457
11.2	Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)	459
11.3	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	460
	Särskilda yttranden	461
	Bilagor	
Bilaga 1	Kommittédirektiv 2023:108.....	471
Bilaga 2	Kommittédirektiv 2024:105.....	485
Bilaga 3	Nu gällande föreskrifter inom viltförvaltningen	487

Sammanfattning

Vi har haft i uppdrag att utreda formerna för att bilda en ny jakt- och viltvårdsmyndighet och ta ställning till vilka uppgifter som myndigheten ska ha och överta från andra myndigheter. Den nya myndigheten ska ansvara för viltförvaltningen på nationell nivå. Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, länsstyrelserna och flera andra statliga myndigheter har uppgifter inom viltförvaltningen. Vårt uppdrag syftar till att säkerställa att ansvarsfördelningen mellan myndigheterna är effektiv och främjar en långsiktigt hållbar jakt och viltvård.

Vi har också haft i uppdrag att pröva om ansvaret för att hantera tillstånd enligt vapenlagen (1996:67) och tillstånd för civila skjutbanor enligt ordningslagen (1993:1617) ska föras över från Polismyndigheten till den nya myndigheten. Oavsett vad vi bedömer i sak i dessa två frågor ska vi lämna förslag som innebär att uppgifterna ska föras över. I betänkandet lämnar vi därför två alternativa förslag på vad den nya myndigheten ska ha för uppgifter.

Våra förslag innebär förändrade uppgifter för Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Polismyndigheten, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, länsstyrelserna och Trafikverket.

En ny myndighet för viltförvaltning

Vårt huvudförslag är att regeringen inrättar en ny nationell myndighet för enbart viltförvaltning med namnet Viltförvaltningsmyndigheten. Myndigheten kommer att ta över samtliga uppgifter som Naturvårdsverket har inom viltförvaltningen och vissa uppgifter från Havs- och vattenmyndigheten. I Naturvårdsverket är jakt och vilt en av många uppgifter. Genom att den nya myndighetens ansvarsområde avgränsas till viltförvaltning bedömer vi att myndigheten kommer att få bättre möjlighet att arbeta effektivt med dessa frågor. Till

exempel kan myndighetens ledning få mer tid att leda och utveckla arbetet inom viltförvaltningen, men också mer tid att samverka med andra myndigheter och aktörer. Det kan bidra till att mer effektivt avväga och avgöra frågor där det finns mål- eller intressekonflikter.

Ett samlat nationellt uppdrag kan också ge myndigheten bättre möjlighet att prioritera de frågor i viltförvaltningen som länsstyrelserna anser är viktiga. Det kan handla om att besluta om nationella förvaltningsplaner för vilt och ge länsstyrelserna mer vägledning anpassad efter regionala förutsättningar och behov. Därmed kan den samlade viltförvaltningen bli effektivare. En myndighet som är specialiserad på viltförvaltning kan också bidra till att underlätta dialog och kommunikation och skapa samsyn i viltförvaltningen.

Viltförvaltningsmyndighetens uppgifter

Vi föreslår att Viltförvaltningsmyndigheten ska ha i uppgift att svara för viltförvaltningen utifrån tre övergripande perspektiv: att bevara viltarter, att främja brukande av vilt som resurs samt att förebygga och begränsa skador och olägenheter som vilt orsakar.

De tre perspektiven ska vara jämställda och behöver vägas mot varandra för att skapa en hållbar viltförvaltning. Vi anser att ett sådant helhetsperspektiv är nödvändigt för att skapa förtroende och legitimitet för myndigheten med tanke på de inbyggda mål- och intressekonflikter som omgärdar viltförvaltningen. Vi föreslår också att Viltförvaltningsmyndighetens ansvarsområde ska omfatta alla vilda däggdjur och fåglar, alltså både landlevande och marina däggdjur.

Bevara viltarter

- Myndigheten ska följa viltstammarnas utveckling och verka för att Sveriges viltarter uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus i enlighet med de svenska miljömålen samt de krav som EU och andra internationella konventioner ställer.

Vårt förslag innebär att ansvaret för artbevarande och artskydd för vilda däggdjur och fåglar förs över från Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten till Viltförvaltningsmyndigheten. Myndigheten tar därmed även över ansvaret att ge länsstyrelserna vägledning

i dessa frågor. Förslaget innebär också att Viltförvaltningsmyndigheten tar över arbetet mot invasiva främmande arter av däggdjur och fåglar, t.ex. att informera kommuner och markägare om lämpliga åtgärder.

Viltförvaltningsmyndigheten ska enligt vårt förslag också ta över Naturvårdsverkets uppgift att vara vetenskaplig myndighet inom CITES när det gäller vilda däggdjur och fåglar, såväl nationellt som internationellt.

Havs- och vattenmyndigheten ansvarar i dag för marina däggdjur och tar fram förvaltningsplaner för säl. Men det är Naturvårdsverket som beslutar om jakt på säl. Vi föreslår att ansvaret för marina däggdjur förs över från Havs- och vattenmyndigheten till Viltförvaltningsmyndigheten. På så sätt blir förvaltningen mer sammanhållen, men samverkan mellan myndigheterna kommer att vara viktig.

Främja att vilt brukas som resurs

- Myndigheten ska ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen samt i övrigt främja brukande av vilt som resurs.

Vårt förslag innebär att Viltförvaltningsmyndigheten tar över Naturvårdsverkets uppgifter enligt jaktlagstiftningen liksom uppgiften att främja brukande av vilt som resurs. Det senare innebär att myndigheten ska arbeta för att förenkla för bl.a. jägare, markägare, företag och samebyar att bruka viltet.

Att främja att vilt brukas som en resurs är en viktig del av viltförvaltningen. Viltet är till gagn för lokal och regional utveckling och en levande landsbygd. Att bruka vilt handlar också om rekreation och folkhälsa. Det behövs olika sorters insatser för att integrera detta synsätt i viltförvaltningen i högre grad. Viltförvaltningsmyndigheten ska därför i samverkan med andra myndigheter och organisationer genomföra åtgärder och informationsinsatser för att främja brukandeperspektivet. Det kan handla om att föreslå eller genomföra förenklingar för att kunna använda viltet som livsmedel, t.ex. för utveckling av lokalt mathantverk. Det kan också vara fråga om utbildningsinsatser för att stärka en hållbar och etisk jakt och brukande av vilt. Viltförvaltningsmyndigheten ska verka för att ny kunskap tas fram för att brett främja att brukandet av vilt utvecklas.

Förebygga och begränsa skador och olägenheter som vilt orsakar

- Myndigheten ska verka för att skador och olägenheter som vilt orsakar förebyggs och begränsas.

Vårt förslag innebär att Viltförvaltningsmyndigheten tillsammans med andra berörda myndigheter får ett utvidgat ansvar för att förebygga och begränsa skador och olägenheter som viltet orsakar. För att arbetet ska bli framgångsrikt och effektivt är det av stor vikt att Viltförvaltningsmyndigheten samarbetar med Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten, Trafikverket, Sveriges lantbruksuniversitet och länsstyrelserna. Myndigheten bör också samarbeta och ha dialog med andra berörda aktörer, t.ex. näringarna, markägarorganisationerna, jägarorganisationerna och andra intresseorganisationer.

Vi föreslår också att det ska framgå av Skogsstyrelsens och Statens jordbruksverks respektive instruktion att myndigheterna ska verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt inom sina respektive ansvarsområden. Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk ska också samverka med Viltförvaltningsmyndigheten i frågor som rör statistik och analyser av skador och olägenheter som orsakas av vilt samt metodutveckling för att kunna förebygga skador. Även länsstyrelserna ska få i uppdrag att bidra i detta arbete.

Myndigheten behöver cirka 62 årsarbetskrafter

Viltförvaltningsmyndigheten kommer att behöva olika typer av kompetenser. En utgångspunkt för kompetensförsörjningen bör vara att myndigheten ska kunna utföra de uppgifter som ryms inom viltförvaltningens tre perspektiv. Vi beräknar att Viltförvaltningsmyndigheten kommer att behöva en bemanning som uppgår till totalt 62,3 årsarbetskrafter inklusive olika typer av verksamhetsstöd.

Vi har bedömt att kärnverksamheten behöver förstärkas med 5 årsarbetskrafter i förhållande till nuvarande bemanning i Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Förstärkningen är rimlig i förhållande till våra förslag om vad myndigheten ska ha för uppgifter samt de förväntningar som kommer att finnas på bl.a. myndighetens samverkan och samordning samt viltförvaltningens fortsatta utveckling.

En myndighet för viltförvaltning och vapen

Vi har analyserat förutsättningarna samt fördelar och nackdelar med att föra över ansvaret för tillstånd enligt vapenlagen från Polismyndigheten till den nya myndigheten. Vår bedömning i sak är att Polismyndigheten fortsatt ska ansvara för alla vapenärenden. Vi anser att det är en uppgift med polisiär relevans och att en överföring av ansvaret till en ny myndighet inte skulle bli effektivt för staten.

De problem som beskrivs med Polismyndighetens handläggning av vapenärenden är delvis åtgärdade och ett utvecklingsarbete fortgår. För att säkerställa en god service föreslår vi i stället att Polismyndigheten får i uppdrag att prioritera vapentillstånd för jägare och mål-skyttar i sin handläggning av vapenärenden. Polismyndigheten bör också ha regelbunden dialog med intresseorganisationernas förbund och den nya myndigheten för viltförvaltning för att få ökad kunskap om hur jakt bedrivs och bättre förståelse för jägarnas och målskyttarnas behov.

Enligt kravet i direktivet lämnar vi ett förslag som innebär att ansvaret för att handlägga vapenärenden förs över till den nya myndigheten. Vårt alternativa förslag är alltså att regeringen inrättar en myndighet för viltförvaltning och vapen med namnet Myndigheten för viltförvaltning och vapen. De uppgifter som myndigheten ska ha inom viltförvaltningen är desamma som de vi har föreslagit ska gälla för Viltförvaltningsmyndigheten.

Handläggningen av vapenärenden förs över till den nya myndigheten

Polismyndigheten hanterar runt 140 000 vapenärenden av olika slag varje år. Ansökningar om tillstånd att inneha vapen för ändamålen jakt och målskytte utgör omkring hälften av ärendena. Andra typer av ärenden som myndigheten handlägger är att återkalla vapentillstånd och omhändertaga vapen samt att ge tillstånd för att yrkesmässigt hantera vapen. Andra exempel på ärenden är avveckling och inlösen av vapen, museers vapeninnehav, vapen för samlingsändamål och hantering av vapen i döds- och konkursbon.

Vi bedömer att det finns förutsättningar för att Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska kunna ta över handläggningen och föreslår att alla vapenärenden förs över från Polismyndigheten. Det

förutsätter att ansvaret för fem vapenregister förs över till den nya myndigheten, och att Polismyndigheten fortsatt har åtkomst till uppgifterna i registren. Den nya myndigheten behöver därutöver få direktåtkomst till Polismyndighetens belastningsregister och miss-tankeregister för att kunna bedöma den sökandes lämplighet att inneha vapen.

Vi pekar samtidigt på att det finns vissa frågor som behöver klarläggas genom ytterligare utredning. Det handlar bl.a. om informationssäkerhet och hur sekretess för känsliga personuppgifter ska säkras. De handlar också om hur kontakterna mellan Polismyndigheten och Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska organiseras när det gäller tillgång till uppgifter i Polismyndighetens underrättelseregister och spaningsregister.

Myndigheten behöver cirka 277 årsarbetskrafter

Vi beräknar att Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att behöva en bemanning som uppgår till totalt 276,8 årsarbetskrafter. För handläggningen av vapenärenden behövs 184 årsarbetskrafter, alltså samma bemanning som Polismyndigheten har i dag.

Till följd av att myndigheten får fler anställda ökar behovet av chefer och verksamhetsstöd. Handläggning av vapenärenden kräver därutöver mer personal som ska hantera och utveckla it-miljön och informationssäkerheten runt vapenregistren.

Förändrat ansvar för tillstånd till civila skjutbanor

Civila skjutbanor används främst av föreningar för olika typer av målskytte vilket inkluderar skytte i jaktsyfte. Det krävs tillstånd av Polismyndigheten för att få använda en skjutbana som är avsedd för skytte med sådana vapen som är tillståndspliktiga enligt vapenlagen. För att få tillstånd måste skjutbanan uppfylla ett antal säkerhetskrav. Därför utför Polismyndigheten en besiktning av skjutbanan minst vart femte år innan ett tillstånd kan utfärdas. Det totala antalet giltiga tillstånd uppgick till drygt 3 400 i juni 2024. Polismyndigheten använder cirka 13 årsarbetskrafter för uppgiften.

Vi bedömer att tillståndsprövning för civila skjutbanor inte är en polisiär uppgift. Men den återkommande besiktningen av skjutbanor

kräver att den myndighet som ska utföra uppgiften har regional närvaro. Vi förslår därför att Polismyndighetens uppgift att besikta och besluta om tillstånd för civila skjutbanor ska föras över till länsstyrelserna. Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Polismyndighetens rätt att utfärda föreskrifter om skjutbanornas säkerhet samt även ha i uppgift att utbilda länsstyrelsernas handläggare i tillståndsprövning och besiktning.

Förändrat ansvar för trafikskadat vilt

När vilt av vissa arter har varit inblandat i en sammanstötning med ett motorfordon eller ett spårbundet fordon ska vissa regler och rutiner följas för att ett trafikskadat vilt ska kunna eftersökas och vid behov avlivas. Antalet viltolyckor på väg och järnväg ökar och uppgick 2024 till cirka 77 500.

Flera myndigheter och organisationer har uppgifter som rör trafikskadat vilt. Det är Polismyndigheten, Trafikverket, SOS Alarm och Naturvårdsverket. Den operativa verksamheten med att eftersöka viltet organiseras av Svenska Jägareförbundet på uppdrag av staten.

Vi har haft i uppdrag att beakta Trafikverkets slutsatser om eftersök av trafikskadat vilt i en rapport till regeringen. Myndigheten efterfrågar bl.a. en mer sammanhållen ansvarsfördelning och påtalar att kostnadsfördelningen mellan Polismyndigheten och Trafikverket är otydlig.

Vi anser att trafikskadat vilt inte är en polisiär uppgift. Trafikverket har i dag det ekonomiska ansvaret för eftersöksverksamheten och har möjlighet att förebygga viltolyckor i det statliga väg- och järnvägsnätet och bör därför även ha verksamhetsansvaret. Vi föreslår därför att Trafikverket och Polismyndigheten ska få ett regeringsuppdrag att gemensamt utreda och föreslå hur ansvaret för eftersök av vilt som har varit inblandat i en sammanstötning med motorfordon eller spårbundet fordon ska överföras från Polismyndigheten till Trafikverket.

Förändrat ansvar för vilt som tillfaller staten

Statens vilt är ett antal utpekade arter av däggdjur och fåglar som ska tillfalla staten i stället för den som har jakträtt på marken om djuret påträffas dött eller dödas när det är fredat. Det är bl.a. de stora rovdjuren, fjällräv, rovfåglar och ett antal sällsynta fågelarter. Syftet är att skydda utrotningshotade, sällsynta eller särskilt värdefulla djurarter och tillförsäkra vetenskapen och undervisningen djur av sådana arter. Flera myndigheter är involverade i hanteringen av statens vilt. Det är Polismyndigheten, länsstyrelserna, Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet.

Vi bedömer att Polismyndighetens uppgift att ta om hand påträffat dött vilt av arter som tillfaller staten inte är en polisiär uppgift. Vi föreslår att uppgiften ska föras över till länsstyrelserna. Förändringen innebär att länsstyrelsernas uppgift med statens vilt utvidgas. Länsstyrelserna tar redan i dag hand om de stora rovdjur som har dödat på enskilds initiativ i syfte att skydda tamdjur.

Länsstyrelsernas uppgifter inom viltförvaltningen förtydligas

Länsstyrelserna har omfattande uppgifter inom viltförvaltningen men ansvaret är trots det inte reglerat i länsstyrelsernas instruktion. Vi anser att länsstyrelsernas uppgifter inom den regionala viltförvaltningen sammantaget är så omfattande att ansvarsområdet bör framgå av instruktionen. Därför föreslår vi en sådan reglering.

Av vårt förslag till instruktion för Viltförvaltningsmyndigheten framgår att bevarande av viltarter, brukande av viltet som resurs och begränsning av skador och olägenheter av vilt ska beaktas i förvaltningen av vilt. Motsvarande skrivning bör finnas i länsstyrelsernas instruktion. Vi bedömer att resurserna till länsstyrelsernas uppgifter inom viltförvaltningen bör förstärkas.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)

Härigenom föreskrivs i fråga om ordningslagen (1993:1617)

dels att 3 kap. 6, 14 och 16 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny bestämmelse, 3 kap. 18 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

6 §¹

Sprängning och skjutning med eldvapen får inte utan tillstånd av Polismyndigheten äga rum inom område som omfattas av detaljplan.

Den som är under 18 år får inte utan tillstånd av Polismyndigheten inom område som omfattas av detaljplan utomhus använda luft- eller fjädervapen med vilka kulor, hagel eller andra projektiler kan skjutas ut. Detsamma gäller utanför sådant område, om inte vapnet används under uppsikt av någon som har fyllt 20 år.

Skjutbanor som inte hör till *försvarsmakten* får användas endast efter tillstånd av *Polismyndigheten*. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utförande och besiktning av skjutbana.

Skjutbanor som inte hör till *Försvarsmakten* får användas endast efter tillstånd av *länsstyrelsen*. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utförande och besiktning av skjutbana.

¹ Senaste lydelse 2014:590.

14 §²

Vid prövningen av en ansökan om tillstånd som avses i detta kapitel eller i en lokal föreskrift ska *Polismyndigheten* beakta vad som krävs av hänsyn till trafiken samt till allmän ordning och säkerhet. Om ansökan avser tillstånd att ta i anspråk en offentlig plats för visst ändamål, ska särskild hänsyn tas till gångtrafikens intresse.

Ett beslut av Polismyndigheten om tillstånd får förenas med de villkor som behövs av hänsyn till trafiken samt till allmän ordning och säkerhet. Villkoren får inte lägga onödigt tvång på allmänheten eller på annat sätt göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet.

Vid prövningen av en ansökan om tillstånd som avses i detta kapitel eller i en lokal föreskrift ska *den myndighet som ansökan riktar sig till* beakta vad som krävs av hänsyn till trafiken samt till allmän ordning och säkerhet. Om ansökan avser tillstånd att ta i anspråk en offentlig plats för visst ändamål, ska särskild hänsyn tas till gångtrafikens intresse.

Ett beslut *som har fattats* av Polismyndigheten *eller länsstyrelsen* om tillstånd får förenas med de villkor som behövs av hänsyn till trafiken samt till allmän ordning och säkerhet. Villkoren får inte lägga onödigt tvång på allmänheten eller på annat sätt göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet.

16 §³

Beslut enligt 14 § gäller för viss tid eller tills vidare. Beslutet ska innehålla de villkor som Polismyndigheten har meddelat enligt 14 § andra stycket och de villkor som kommunen har ställt upp med stöd av 15 §. Beslut i fråga om mark som inte står under kommunens förvaltning ska också innehålla en upplysning om att medgivande av markägare eller nyttjanderätts-havare kan behövas.

Beslut *av Polismyndigheten eller länsstyrelsen* enligt 14 § gäller för viss tid eller tills vidare. Beslutet ska innehålla de villkor som Polismyndigheten *eller länsstyrelsen* har meddelat enligt 14 § andra stycket och de villkor som kommunen har ställt upp med stöd av 15 §. Beslut i fråga om mark som inte står under kommunens förvaltning ska också innehålla en upplysning om att medgivande av markägare eller nyttjanderättshavare kan behövas.

² Senaste lydelse 2014:590.

³ Senaste lydelse 2017:736.

Om kommunen har yttrat sig enligt 2 § ska beslutet innehålla en upplysning om möjligheten att överklaga kommunens beslut enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725).

18 a §

Länsstyrelsen får återkalla ett tillstånd för skjutbanor som inte hör till Försvarmakten,

1. om villkor som enligt 14 § andra stycket gäller för tillståndet har åsidosatts i inte ringa mån och tillståndshavaren inte vidtar rättelse genast efter tillsägelse eller inte kan anträffas efter rimlig efterforskning,

2. om det är av väsentlig betydelse för allmän ordning och säkerhet att det återkallas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

1.2 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs i fråga om vapenlagen (1996:67) att 1 a kap. 2, 7 och 14 §§, 2 kap. 2, 7, 10–10 b, 10 e, 12, 14 och 17–19 §§, 2 a kap. 8 §, 3 kap. 1 a, 6 och 8 §§, 4 kap. 2 och 4 §§, 5 kap. 3, 5 och 7 §§, 6 kap. 1–4 a, 6 och 7 §§, 7 kap. 2, 3 och 5 §§, 8 kap. 2 §, 9 kap. 7 §, 10 kap. 1 och 2 §§ samt 11 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 a kap.

2 §¹

Polismyndigheten är personuppgiftsansvarig för behandling av personuppgifter i vapenregister och vapenärenden.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen är personuppgiftsansvarig för behandling av personuppgifter i vapenregister och vapenärenden.

7 §²

Polismyndigheten ska med hjälp av automatiserad behandling föra separata register över

Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska med hjälp av automatiserad behandling föra separata register över

1. personer och organisationer som enligt denna lag har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin eller tillstånd att låna skjutvapen samt personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden (vapeninnehavarregistret),

2. de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt denna lag samt skjutvapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna (vapenregistret),

3. personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition, fysiska personer som har ett betydande inflytande över en juridisk person som har tillstånd att driva sådan handel eller förmedling, personer som har godkänts att som före-

¹ Senaste lydelse 2019:430.

² Senaste lydelse 2023:372.

ståndare eller ersättare svara för sådan verksamhet samt personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation (vapenhandlarregistret och vapenmäklarregistret), och

4. sammanslutningar som har auktoriserats enligt denna lag (registret över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller målskytte).

Av vapeninnehavarregistret får det inte framgå vilka vapen som Försvarsmakten har tilldelat någon som tillhör hemvärnets personal. Registret får inte användas för att göra automatiserade sammanställningar över personer som tillhör hemvärnets personal.

14 §³

Säkerhetspolisen, Tullverket och Kustbevakningen får medges direktåtkomst till vapenregister. *Polismyndigheten*, Säkerhetspolisen, Tullverket och Kustbevakningen får medges direktåtkomst till vapenregister.

En myndighet som har beviljats direktåtkomst ansvarar för att tillgången till personuppgifter begränsas till vad varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

2 kap.

2 §

Polismyndigheten prövar frågor om tillstånd enligt denna lag. *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* prövar frågor om tillstånd enligt denna lag.

7 §⁴

Om tillstånd att inneha skjutvapen meddelas någon som ska förvärva ett sådant vapen, gäller tillståndet under förutsättning att förvärvet görs inom sex månader från dagen för tillståndet eller den längre tid som *Polismyndigheten* bestämmer.

Om tillstånd att inneha skjutvapen meddelas någon som ska förvärva ett sådant vapen, gäller tillståndet under förutsättning att förvärvet görs inom sex månader från dagen för tillståndet eller den längre tid som *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* bestämmer.

10 §⁵

³ Senaste lydelse 2015:448.

⁴ Senaste lydelse 2014:591.

⁵ Senaste lydelse 2023:372.

Tillstånd att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition får endast meddelas den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att driva sådan verksamhet. Tillstånd får meddelas endast för handel som ska bedrivas yrkesmässigt.

I fråga om en juridisk person ska prövningen enligt första stycket, utom när det gäller kravet på kunskap, dessutom avse de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska personen.

Om det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över en juridisk person, ska tillståndshavaren snarast möjligt anmäla förändringen till *Polismyndigheten*.

Om det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över en juridisk person, ska tillståndshavaren snarast möjligt anmäla förändringen till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*.

10 a §⁶

En juridisk person med tillstånd att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition ska ha en föreståndare som ansvarar för verksamheten.

Föreståndaren ska ha godkänts av *Polismyndigheten*.

Föreståndaren ska ha godkänts av *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*.

10 b §⁷

Om den som har tillstånd att driva handel med skjutvapen eller, i fråga om en juridisk person, föreståndaren för sådan verksamhet är förhindrad att ansvara för verksamheten ska han eller hon sätta en ersättare i sitt ställe.

Om föreståndaren för en juridisk person som har tillstånd att yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition är förhindrad att ansvara för verksamheten, får han eller hon sätta en ersättare i sitt ställe.

Ersättaren ska ha godkänts av *Polismyndigheten*.

Ersättaren ska ha godkänts av *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*.

10 e §⁸

⁶ Senaste lydelse 2023:372.

⁷ Senaste lydelse 2023:372.

⁸ Senaste lydelse 2023:372.

En vapenhandlare eller yrkesmässig förmedlare av skjutvapen eller ammunition ska underrätta *Polismyndigheten* om varje förvärv eller försök till förvärv av ammunition som han eller hon anser ha varit tvivelaktigt på grund av transaktionens karaktär eller omfattning.

En vapenhandlare eller yrkesmässig förmedlare av skjutvapen eller ammunition ska underrätta *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* om varje förvärv eller försök till förvärv av ammunition som han eller hon anser ha varit tvivelaktigt på grund av transaktionens karaktär eller omfattning.

12 §⁹

Införseltillstånd ger rätt att under den begränsade tid och för det ändamål som anges i tillståndet i Sverige inneha de skjutvapen, den ammunition och de ljuddämpare som förts hit med stöd av tillståndet. Tillståndet gäller under förutsättning att egendomen förs in inom sex månader från dagen för tillståndet eller den längre tid som *Polismyndigheten* bestämmer.

Införseltillstånd ger rätt att under den begränsade tid och för det ändamål som anges i tillståndet i Sverige inneha de skjutvapen, den ammunition och de ljuddämpare som förts hit med stöd av tillståndet. Tillståndet gäller under förutsättning att egendomen förs in inom sex månader från dagen för tillståndet eller den längre tid som *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* bestämmer.

14 §¹⁰

Skjutvapen, ammunition och ljuddämpare får inte förvaras på tullager eller i frizon utan medgivande av *Polismyndigheten*.

Skjutvapen, ammunition och ljuddämpare får inte förvaras på tullager eller i frizon utan medgivande av *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*.

17 §¹¹

En sammanslutning för jakt- eller målskytte får auktoriseras om den har en stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering.

⁹ Senaste lydelse 2022:132.

¹⁰ Senaste lydelse 2022:132.

¹¹ Senaste lydelse 2014:895.

Polismyndigheten prövar frågor om auktorisation.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen prövar frågor om auktorisation.

18 §¹²

Polismyndigheten utövar tillsyn över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller målskytte.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen utövar tillsyn över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller målskytte.

Vid tillsynen ska *Polismyndigheten* kontrollera att förutsättningarna för auktorisation som anges i 17 § fortfarande är uppfyllda.

Vid tillsynen ska *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* kontrollera att förutsättningarna för auktorisation som anges i 17 § fortfarande är uppfyllda.

En auktoriserad sammanslutning ska på begäran lämna *Polismyndigheten* de upplysningar om verksamheten som myndigheten behöver för sin tillsyn.

En auktoriserad sammanslutning ska på begäran lämna *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* de upplysningar om verksamheten som myndigheten behöver för sin tillsyn.

19 §¹³

Polismyndigheten får ta ut avgifter för prövning av ansökningar enligt denna lag eller föreskrifter som meddelas med stöd av denna lag.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får ta ut avgifter för prövning av ansökningar enligt denna lag eller föreskrifter som meddelas med stöd av denna lag.

2 a kap.

8 §¹⁴

Polismyndigheten får efter ansökan medge undantag från skyldigheten enligt 7 § att märka ett vapen eller en vapendel, om föremålet är av särskilt stort historiskt värde och det finns särskilda skäl.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får efter ansökan medge undantag från skyldigheten enligt 7 § att märka ett vapen eller en vapendel, om föremålet är av sär-

¹² Senaste lydelse 2014:895.

¹³ Senaste lydelse 2015:335.

¹⁴ Senaste lydelse 2023:372.

Kommer ansökan in till *Polismyndigheten* inom en månad efter införseln gäller inte skyldigheten att märka föremålet enligt 7 § första stycket.

Om *Polismyndigheten* eller domstol avslutar ärendet på annat sätt än genom att bifalla ansökan, ska föremålet märkas inom en månad från det att beslutet eller domen fått laga kraft.

skilt stort historiskt värde och det finns särskilda skäl.

Kommer ansökan in till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* inom en månad efter införseln gäller inte skyldigheten att märka föremålet enligt 7 § första stycket.

Om *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* eller domstol avslutar ärendet på annat sätt än genom att bifalla ansökan, ska föremålet märkas inom en månad från det att beslutet eller domen fått laga kraft.

3 kap.

1 a §¹⁵

Den som har rätt att inneha ett skjutvapen får vid enstaka tillfällen låna ut vapnet om

1. utlåningen sker för samma ändamål som utlånarens tillstånd avser,
2. utlåningen avser en tid om högst två veckor, och
3. låntagaren har tillstånd enligt 9 § att låna skjutvapen.

Sådant tillstånd som avses i första stycket 3 krävs dock inte om

1. låntagaren har tillstånd att inneha vapen av samma typ som lånet avser,

2. vapnet innehas och används under långivarens uppsikt, under uppsikt av någon annan person som har godkänts av *Polismyndigheten* att närvara vid provskjutning eller under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, eller

3. lånet avser ett start- eller signalvapen.

2. vapnet innehas och används under långivarens uppsikt, under uppsikt av någon annan person som har godkänts av *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* att närvara vid provskjutning eller under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, eller

¹⁵ Senaste lydelse 2014:591.

6 §¹⁶

Vapenhandlare får låna ut skjutvapen till den som fyllt arton år för sådan provskjutning på skjutbana som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen eller av vapenhandlaren själv eller någon annan person som har godkänts av *Polismyndigheten* att närvara vid provskjutning.

Vapenhandlare får låna ut skjutvapen till den som fyllt arton år för sådan provskjutning på skjutbana som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen eller av vapenhandlaren själv eller någon annan person som har godkänts av *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* att närvara vid provskjutning.

Kravet på uppsikt gäller inte om låntagaren själv har rätt att inneha ett vapen av den typ som lånet avser eller i fråga om start- eller signalvapen.

8 §¹⁷

Skjutvapen får inte lånas ut till den som har fått ett skjutvapen förklarat förverkat eller ett tillstånd att inneha skjutvapen återkallat, om inte låntagaren ändå är berättigad att inneha vapen av den typ som lånet avser. Har någon fått ett skjutvapen omhändertaget, får vapen av den typ som omhändertagits inte lånas ut till honom eller henne.

Trots första stycket får ett vapen, efter särskilt tillstånd av *Polismyndigheten*, lånas ut för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

Trots första stycket får ett vapen, efter särskilt tillstånd av *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*, lånas ut för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

¹⁶ Senaste lydelse 2014:591.

¹⁷ Senaste lydelse 2014:591.

4 kap. 2 §¹⁸

Vid reparation av ett skjutvapen får, utan särskilt tillstånd, en försliten eller på annat sätt oanvändbar vapendel bytas ut mot en ny likadan.

Den som har särskilt tillstånd att inneha slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor eller trummor eller armborststommar med avfyrningsanordningar får utan tillstånd byta ut en sådan del mot en ny likadan, om den utbytta delen lämnas för skrotning och bytet genast anmäls till *Polismyndigheten*.

Den som har särskilt tillstånd att inneha slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor eller trummor eller armborststommar med avfyrningsanordningar får utan tillstånd byta ut en sådan del mot en ny likadan, om den utbytta delen lämnas för skrotning och bytet genast anmäls till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*.

4 §¹⁹

Skjutvapen som ska skrotas ska lämnas till *Polismyndigheten*. Den som lämnar ett vapen för skrotning ska bifoga tillståndsbeviset.

Skjutvapen som ska skrotas ska lämnas till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*. Den som lämnar ett vapen för skrotning ska bifoga tillståndsbeviset.

5 kap. 3 §²⁰

En innehavare får lämna över sina skjutvapen, sin ammunition eller sina ljuddämpare till någon annan för förvaring, om han eller hon inte själv kan ta hand om egendomen eller om det annars finns särskilda skäl. För sådan förvaring krävs tillstånd om inte utlåning i motsvarande fall är tillåten enligt 3 kap. Vid tillståndsprov-

En innehavare får lämna över sina skjutvapen, sin ammunition eller sina ljuddämpare till någon annan för förvaring, om han eller hon inte själv kan ta hand om egendomen eller om det annars finns särskilda skäl. För sådan förvaring krävs tillstånd om inte utlåning i motsvarande fall är tillåten enligt 3 kap. Vid tillståndsprov-

¹⁸ Senaste lydelse 2006:386.

¹⁹ Senaste lydelse 2014:591.

²⁰ Senaste lydelse 2022:132.

ningen ska *Polismyndigheten* särskilt beakta möjligheten för mottagaren att erbjuda en säker förvaring. Tillståndet ska tidsbegränsas.

Den som förvarar vapnet får använda det endast om han eller hon har tillstånd att inneha vapen av samma typ.

ningen ska *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* särskilt beakta möjligheten för mottagaren att erbjuda en säker förvaring. Tillståndet ska tidsbegränsas.

5 §²¹

När det finns särskild anledning till det får *Polismyndigheten* även i annat fall än som avses i 2 kap. besluta att tillstånd att inneha skjutvapen ska förenas med villkor att vapnet ska förvaras på visst sätt.

När det finns särskild anledning till det får *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* även i annat fall än som avses i 2 kap. besluta att tillstånd att inneha skjutvapen ska förenas med villkor att vapnet ska förvaras på visst sätt.

7 §²²

Den som har tillstånd att inneha skjutvapen är skyldig att låta *Polismyndigheten* få tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs.

Den som har tillstånd att inneha skjutvapen är skyldig att låta *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* få tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs.

6 kap.

1 §²³

Ett tillstånd att inneha skjutvapen eller att föra in skjutvapen till Sverige ska återkallas av *Polismyndigheten* om

- a) tillståndshavaren visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen,
- b) tillståndshavaren utan godtagbar anledning vägrat *Polismyn-*

Ett tillstånd att inneha skjutvapen eller att föra in skjutvapen till Sverige ska återkallas av *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* om

- b) tillståndshavaren utan godtagbar anledning vägrat *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*

²¹ Senaste lydelse 2014:591.

²² Senaste lydelse 2014:591.

²³ Senaste lydelse 2014:591.

digheten tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs, tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs,

- c) förutsättningarna för tillståndet inte längre finns, eller
- d) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Första stycket gäller också i fråga om tillstånd att förvara skjutvapen hos någon annan.

2 §²⁴

Ett tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska återkallas av *Polismyndigheten* om

- a) förutsättningarna för tillståndet inte längre finns,
- b) tillståndshavaren har missbrukat den egendom som tillståndet gäller, eller
- c) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Ett tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska återkallas av *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* om

3 §²⁵

Ett tillstånd att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition ska återkallas av *Polismyndigheten* om

- a) tillståndshavaren inte längre driver verksamheten yrkesmässigt,
- b) förutsättningarna för tillståndet inte längre finns, eller
- c) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Tillståndet får också återkallas om tillståndshavaren har åsidosatt en bestämmelse i denna lag eller en föreskrift eller ett villkor som meddelats med stöd av lagen.

Första och andra styckena gäller på motsvarande sätt i fråga om tillstånd att ta emot skjutvapen för reparation eller översyn.

²⁴ Senaste lydelse 2023:372.

²⁵ Senaste lydelse 2023:372.

3 a §²⁶

Ett tillstånd att låna skjutvapen ska återkallas av *Polismyndigheten* om

- a) innehavaren har visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen,
- b) förutsättningar för tillståndet inte längre finns, eller
- c) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Ett tillstånd att låna skjutvapen ska återkallas av *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* om

3 b §²⁷

Ett godkännande som förestandare eller ersättare ska återkallas av *Polismyndigheten* om förutsättningarna för godkännandet inte längre finns.

Ett godkännande som förestandare eller ersättare ska återkallas av *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* om förutsättningarna för godkännandet inte längre finns.

3 c §²⁸

En auktorisation enligt 2 kap. 17 § ska återkallas av *Polismyndigheten* om förutsättningarna för auktorisationen inte längre finns.

En auktorisation enligt 2 kap. 17 § ska återkallas av *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* om förutsättningarna för auktorisationen inte längre finns.

4 §²⁹

Polismyndigheten ska besluta att ett vapen med tillhörande ammunition, ljuddämpare, vapenmagasin och tillståndsbevis ska tas om hand om

- a) det finns risk att vapnet missbrukas, eller
- b) det är sannolikt att tillståndet att inneha vapnet kommer att återkallas och särskilda omständigheter inte talar emot ett omhändertagande.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska besluta att ett vapen med tillhörande ammunition, ljuddämpare, vapenmagasin och tillståndsbevis ska tas om hand om

Om risken för missbruk är överhängande, får egendomen tas

Om risken för missbruk är överhängande, får egendomen tas

²⁶ Senaste lydelse 2014:591.

²⁷ Senaste lydelse 2014:591.

²⁸ Senaste lydelse 2014:895.

²⁹ Senaste lydelse 2024:731.

om hand även utan ett sådant beslut. En sådan åtgärd får vidtas av polismän, jakttillsynsmän som länsstyrelsen förordnat, kustbevakningstjänstemän, tulltjänstemän eller särskilt förordnade tjänstemän vid länsstyrelsen. Åtgärden ska skyndsamt anmälas till *Polismyndigheten*, som omedelbart ska pröva om omhändertagandet ska bestå.

om hand även utan ett sådant beslut. En sådan åtgärd får vidtas av, polismän, jakttillsynsmän som länsstyrelsen förordnat, kustbevakningstjänstemän, tulltjänstemän eller särskilt förordnade tjänstemän vid länsstyrelsen. Åtgärden ska skyndsamt anmälas till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*, som omedelbart ska pröva om omhändertagandet ska bestå.

4 a §³⁰

Om *Polismyndigheten* har beslutat om omhändertagande enligt 4 §, ska frågan om återkallelse av tillståndet prövas skyndsamt.

Om *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* har beslutat om omhändertagande enligt 4 §, ska frågan om återkallelse av tillståndet prövas skyndsamt.

Tillståndet är ogiltigt till dess att frågan om återkallelse har prövats. Återkallas inte tillståndet ska tillståndsbeviset omedelbart lämnas tillbaka.

6 §³¹

En läkare som bedömer att en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen ska omedelbart anmäla detta till *Polismyndigheten*. Anmälan behöver inte göras om det med hänsyn till omständigheterna står klart för läkaren att patienten inte har tillstånd att inneha skjutvapen.

En läkare som bedömer att en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen ska omedelbart anmäla detta till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*. Anmälan behöver inte göras om det med hänsyn till omständigheterna står klart för läkaren att patienten inte har tillstånd att inneha skjutvapen.

Den anmälningsskyldighet som läkare har enligt första stycket gäller även i fråga om en person som genomgår rättspsykiatrisk undersökning eller utredning enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.

³⁰ Senaste lydelse 2014:591

³¹ Senaste lydelse 2014:591.

7 §³²

Om *Polismyndigheten* får kännedom om omständigheter som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen, ska myndigheten omedelbart underrätta Försvarsmakten om dessa omständigheter. Om Säkerhetspolisen får kännedom om sådana omständigheter ska myndigheten i så stor utsträckning som dess verksamhet medger det underrätta Försvarsmakten om dessa.

Om *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* får kännedom om omständigheter som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen, ska myndigheten omedelbart underrätta Försvarsmakten om dessa omständigheter. Om Säkerhetspolisen får kännedom om sådana omständigheter ska myndigheten i så stor utsträckning som dess verksamhet medger det underrätta Försvarsmakten om dessa.

7 kap.

2 §³³

Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska inte lösas in om egendomen lämnas för skrotning eller överläts till någon som har rätt att inneha den och om detta görs inom

a) ett år från det att innehavaren avled, eller

b) tre månader från det att tillståndet att inneha egendomen återkallades, ansökan om innehav avslogs, beslut i förverkandefrågan meddelades av en domstol eller en åklagare eller beslutet hävdades.

Vapnen, ammunitionen, ljuddämparna eller vapenmagasinen ska inte heller lösas in om ansökan om tillstånd att inneha egendomen görs inom samma tid. Om ansökan avslås ska egendomen lösas in, om den inte inom tre månader från dagen för beslutet i tillståndsärendet överläts till någon som har rätt att inneha den.

Polismyndigheten får medge förlängning av tidsfristerna, varje gång med högst sex månader.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får medge förlängning av tidsfristerna, varje gång med högst sex månader.

³² Senaste lydelse 2015:448.

³³ Senaste lydelse 2023:372.

3 §³⁴

En innehavare av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som ska lösas in är skyldig att enligt *Polismyndighetens* beslut lämna över egendomen till myndigheten eller den som myndigheten bestämmer. Om det finns ett tillståndsbevis eller någon annan motsvarande handling, ska även den lämnas över till *Polismyndigheten*.

En innehavare av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som ska lösas in är skyldig att enligt *Myndigheten för viltförvaltning och vapens* beslut lämna över egendomen till myndigheten eller den som myndigheten bestämmer. Om det finns ett tillståndsbevis eller någon annan motsvarande handling, ska även den lämnas över till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*.

5 §

Polismyndigheten prövar frågor om inlösen enligt denna lag.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen prövar frågor om inlösen enligt denna lag.

8 kap.

2 §³⁵

Om skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ingår i ett dödsbo eller ett konkursbo, får *Polismyndigheten* besluta att egendomen tills vidare ska förvaras av myndigheten eller någon annan som myndigheten anvisar, när det finns särskild anledning till det. Den som har hand om boet är skyldig att efter *Polismyndighetens* beslut lämna över egendomen till den som ska förvara den.

Om skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ingår i ett dödsbo eller ett konkursbo, får *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* besluta att egendomen tills vidare ska förvaras av myndigheten eller någon annan som myndigheten anvisar, när det finns särskild anledning till det. Den som har hand om boet är skyldig att efter *Viltförvaltningsmyndighetens* beslut lämna över egendomen till den som ska förvara den.

³⁴ Senaste lydelse 2023:372.

³⁵ Senaste lydelse 2023:372.

9 kap.7 §³⁶

Om någon frivilligt lämnar in skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin till *Polismyndigheten*, får åtal för olovligt innehav av egendomen väckas mot honom eller henne av åklagaren endast om det är motiverat från allmän synpunkt.

Om någon frivilligt lämnar in skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*, får åtal för olovligt innehav av egendomen väckas mot honom eller henne av åklagaren endast om det är motiverat från allmän synpunkt.

10 kap.1 §³⁷

Polismyndighetens beslut enligt denna lag som gäller en fysisk person får överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets han eller hon var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet.

Myndigheten för viltförvaltning och vapens beslut enligt denna lag som gäller en fysisk person får överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets han eller hon var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet.

I övriga fall överklagas beslut enligt denna lag till den förvaltningsrätt inom vars domkrets det första beslutet fattades.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

2 §³⁸

Polismyndighetens eller en domstols beslut enligt denna lag ska gälla omedelbart, om inte annat förordnas.

Myndigheten för viltförvaltning och vapens eller en domstols beslut enligt denna lag ska gälla omedelbart, om inte annat förordnas.

Polismyndighetens beslut om återkallelse av handelstillstånd, återkallelse av tillstånd att yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition eller återkallelse av

Myndigheten för viltförvaltning och vapens beslut om återkallelse av handelstillstånd, återkallelse av tillstånd att yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition eller

³⁶ Senaste lydelse 2023:372.

³⁷ Senaste lydelse 2014:591.

³⁸ Senaste lydelse 2023:372.

auktorisation ska dock gälla omedelbart endast om *Polismyndigheten* anger det i beslutet. *Polismyndigheten* får bestämma att beslutet ska gälla omedelbart om det finns särskilda skäl för det.

Polismyndighetens eller en domstols beslut som rör märkning av vapen eller vapendelar av särskilt stort historiskt värde ska, trots vad som anges i första stycket, inte gälla omedelbart.

återkallelse av auktorisation ska dock gälla omedelbart endast om *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* anger det i beslutet. *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* får bestämma att beslutet ska gälla omedelbart om det finns särskilda skäl för det.

Myndigheten för viltförvaltning och vapens eller en domstols beslut som rör märkning av vapen eller vapendelar av särskilt stort historiskt värde ska, trots vad som anges i första stycket, inte gälla omedelbart.

11 kap.

1 §³⁹

Regeringen får meddela föreskrifter om

a) att denna lag eller vissa föreskrifter i lagen ska tillämpas även i fråga om andra föremål än sådana som anges i 1 kap. 2 och 3 §§, om föremålen är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet,

b) att anslagsenergin eller utgångshastigheten hos en projektil från ett skjutvapen ska understiga ett visst värde eller att vapnet ska vara konstruerat på ett visst sätt för att vapnet ska anses vara effektbegränsat enligt 2 kap. 1 §,

c) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla innehav av skjutvapen, ljuddämpare eller vapenmagasin som lämnats över från staten till

– statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen,

– den som för statens räkning tillverkar krigsmateriel, eller

– frivilliga försvarsorganisationer,

d) att tillstånd ska krävas för överföring av skjutvapen eller ammunition från Sverige till ett annat land,

e) att den som avser att föra ut ett skjutvapen från Sverige eller

e) att den som avser att föra ut ett skjutvapen från Sverige eller

³⁹ Senaste lydelse 2023:372.

lånar ut ett skjutvapen till någon som är fast bosatt i ett annat land och inte ska använda vapnet endast i Sverige, ska anmäla detta till *Polismyndigheten*,

lånar ut ett skjutvapen till någon som är fast bosatt i ett annat land och inte ska använda vapnet endast i Sverige, ska anmäla detta till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*,

f) att denna lag inte ska gälla i fråga om skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som en företrädare för en annan stats myndighet eller för Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige eller vid resa för tjänsteändamål genom Sverige,

g) storleken på de avgifter som får tas ut enligt 2 kap. 19 §,

h) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla införsel av skjutvapen som lämnats över från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, eller ammunition eller ljuddämpare till sådana vapen, och

i) att tillstånd att inneha vissa vapen som huvudsakligen har prydnads- eller särskilt affektionsvärde för andra ändamål än skjutning, får meddelas endast om vapnet har deaktiverats enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 av den 15 december 2015 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

1.3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) att 18 kap. 16 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

16 §¹

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen (1996:67), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin kommer till brottslig användning.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättning som anges i första stycket, hos

1. Kammarkollegiet och *Naturvårdsverket* för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret,

2. *Naturvårdsverket* för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret,

3. en länsstyrelse för uppgift som hänför sig till register över verksamheter för livsmedelskontroll, och

4. Polismyndigheten för uppgift som hänför sig till registret över uppdragstagare inom Nationella viltolycksrådet.

Sekretessen enligt första stycket gäller inte för uppgift i vapenregister om namn och adress för den som har tillstånd att driva handel med skjutvapen, yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition eller ta emot skjutvapen för översyn eller reparation eller för uppgifter i registret över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller mål-skytte. Sekretess gäller inte heller för uppgift i vapenregister om vilka typer av vapen som omfattas av ett tillstånd att driva handel med skjutvapen, yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation.

1. Kammarkollegiet och *Viltförvaltningsmyndigheten* för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret,

2. *Viltförvaltningsmyndigheten* för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret,

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

¹ Senaste lydelse 2024:142.

1.4 Förslag till förordning (2026:000) med instruktion för Viltförvaltningsmyndigheten (Alternativ I)

Härigenom föreskrivs följande.

Uppgifter

1 § Viltförvaltningsmyndigheten är nationell förvaltningsmyndighet i frågor om vilda däggdjur och fåglar och ska med ett helhetsperspektiv på viltförvaltning

- verka för och bevaka att Sveriges viltarter uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus
- främja brukande av vilt som resurs
- verka för att skador och olägenheter som vilt orsakar förebyggs och begränsas.

2 § Myndigheten ska ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen.

3 § Myndigheten ska inom sitt ansvarsområde

- bidra till ökad kunskap om jakt och viltförvaltning, bland annat genom att främja viltrelaterad forskning och göra kunskapen tillgänglig för myndigheter, allmänhet och andra berörda
- främja forskning genom att delta i beredningen av Naturvårdsverkets miljöforskningsanslag till stöd för myndigheternas arbete
- följa viltstammarnas utveckling
- ge stöd och vägledning i viltförvaltningen.

4 § Myndigheten ska följa upp och utvärdera de statliga bidrag som omfattas av viltskadeförordningen (2001:724) när det gäller förebyggande åtgärder och ersättning för skada som orsakas av säl och rapportera sådan uppföljning och utvärdering till Statens jordbruksverk.

5 § Myndigheten ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Myndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

6 § Myndigheten har enligt ordningslagen (1993:1617) rätt att utfärda föreskrifter som rör skjutbanor.

Samverkan

7 § Myndigheten ska samverka med Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk och länsstyrelserna i frågor om

- statistik om och analyser av skador och olägenheter som vilt orsakar
- att utveckla metoder för att öka kunskapen om hur skador och olägenheter kan förebyggas och begränsas.

Ledning

8 § Myndigheten leds av en myndighetschef.

9 § Vid myndigheten ska det finnas ett insynsråd som består av högst tio ledamöter.

Anställningar och uppdrag

10 § Generaldirektören är myndighetschef.

Personalansvarsnämnd

11 § Vid myndigheten ska det finnas en personalansvarsnämnd.

Tillämpning av vissa förordningar

12 § Myndigheten ska tillämpa personalföreträdarförordningen (1987:1101).

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

1.5 Förslag till förordning (2026:000) med instruktion för Myndigheten för viltförvaltning och vapen (Alternativ II)

Härigenom föreskrivs följande.

Uppgifter

1 § Myndigheten för viltförvaltning och vapen är nationell förvaltningsmyndighet i frågor om vilda däggdjur och fåglar och ska med ett helhetsperspektiv på viltförvaltning

- verka för och bevaka att Sveriges viltarter uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus
- främja brukande av vilt som resurs
- verka för att skador och olägenheter som vilt orsakar förebyggs och begränsas.

Myndigheten ska handlägga vapenärenden enligt vapenlagstiftningen.

2 § Myndigheten ska ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen.

3 § Myndigheten ska inom sitt ansvarsområde

- bidra till ökad kunskap om jakt och viltförvaltning, bland annat genom att främja viltrelaterad forskning och göra kunskapen tillgänglig för myndigheter, allmänhet och andra berörda
- främja forskning genom att delta i beredningen av Naturvårdsverkets miljöforskningsanslag till stöd för myndigheternas arbete
- följa viltstammarnas utveckling
- ge stöd och vägledning i viltförvaltningen.

4 § Myndigheten ska följa upp och utvärdera de statliga bidrag som omfattas av viltskadeförordningen (2001:724) när det gäller förebyggande åtgärder och ersättning för skada som orsakas av säl och rapportera sådan uppföljning och utvärdering till Statens jordbruksverk.

5 § Myndigheten ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Myndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

6 § Myndigheten har enligt ordningslagen (1993:1617) rätt att utfärda föreskrifter som rör skjutbanor.

Samverkan

7 § Myndigheten ska samverka med Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk och länsstyrelserna i frågor om

– statistik om och analyser av skador och olägenheter som vilt orsakar

– att utveckla metoder för att öka kunskapen om hur skador och olägenheter kan förebyggas och begränsas.

Ledning

8 § Myndigheten leds av en myndighetschef.

9 § Vid myndigheten ska det finnas ett insynsråd som består av högst tio ledamöter.

Anställningar och uppdrag

10 § Generaldirektören är myndighetschef.

Personalansvarsnämnd

11 § Vid myndigheten ska det finnas en personalansvarsnämnd.

Tillämpning av vissa förordningar

12 § Myndigheten ska tillämpa personalföreträdarförordningen (1987:1101).

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

1.6 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1977:937) om allmänna förvaltningsdomstolars behörighet m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1977:937) om allmänna förvaltningsdomstolars behörighet m.m. att 7 g § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 g §¹

Ett beslut av en länsstyrelse eller av *Naturvårdsverket* som överklagas till en förvaltningsrätt ska tas upp av Förvaltningsrätten i Luleå om beslutet gäller jakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn. Detsamma gäller beslut om att vid sådan jakt medge undantag från förbudet i 10 § andra stycket jaktförordningen (1987:905) att använda vissa jaktmedel och metoder.

Ett beslut av en länsstyrelse eller av *Viltförvaltningsmyndigheten* som överklagas till en förvaltningsrätt ska tas upp av Förvaltningsrätten i Luleå om beslutet gäller jakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn. Detsamma gäller beslut om att vid sådan jakt medge undantag från förbudet i 10 § andra stycket jaktförordningen (1987:905) att använda vissa jaktmedel och metoder.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

¹ Senaste lydelse 2018:638.

1.7 Förslag till förordning om ändring i jaktförordningen (1987:905)¹

Härigenom föreskrivs i fråga om jaktförordningen (1987:905) att 2, 3 b, 5 c, 7, 8, 9 c, 10 a, 11, 12, 15–15 b, 16 a, 18, 20 a, 23 b, 23 d, 23 g–24 a, 24 c–26, 28 c, 29, 31–32 a, 34, 36, 38, 40–40 b, 41–42, 48 a, 49–51, 52 b, 52 d, 52 f, 52 i, 56 och 58 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §²

Jakt efter vilt av olika slag är tillåten under de tider av jaktåret (den 1 juli–den 30 juni) som anges i bilaga 1 till denna förordning (allmänna jakttider). Ingrepp får dock inte göras i fåglarnas bon. Deras ägg får inte heller tas eller förstöras.

Länsstyrelsen får meddela föreskrifter om en begränsning av den allmänna eller särskilda jakttiden för viss viltart om det behövs med hänsyn till snö-, is- eller temperaturförhållandena.

Naturvårdsverket ska minst en gång vart sjätte år se över de jakttider som regleras i denna förordning och vid behov föreslå ändringar till regeringen.

Viltförvaltningsmyndigheten ska minst en gång vart sjätte år se över de jakttider som regleras i denna förordning och vid behov föreslå ändringar till regeringen.

3 b §

Den som ansöker om registrering av licensområde för älgjakt eller av älgskötselområde *skall* betala en avgift enligt föreskrifter som meddelas av *Naturvårdsverket*.

Den som ansöker om registrering av licensområde för älgjakt eller av älgskötselområde *ska* betala en avgift enligt föreskrifter som meddelas av *Viltförvaltningsmyndigheten*.

5 c §³

Den som vid tillåten jakt har fällt eller påskjutit gråsäl eller knobbsäl ska anmäla detta till

Den som vid tillåten jakt har fällt eller påskjutit gråsäl eller knobbsäl ska anmäla detta till *Vilt-*

¹ Omtryck 2000:1216.

² Senaste lydelse 2018:639.

³ Senaste lydelse 2021:1332.

Naturvårdsverket utan dröjsmål och senast närmaste vardag efter att sälen fälldes. *förvaltningsmyndigheten* utan dröjsmål och senast närmaste vardag efter att sälen fälldes.

7 §⁴

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om

Viltförvaltningsmyndigheten får meddela föreskrifter om

1. registrering av licensområde för älgjakt och älgskötselområde,
2. licens för jakt efter älg och kronhjort,
3. älgskötselområde, älgförvaltningsområde, kronhjortsområde och kronhjortsskötselområde,
4. länsstyrelsens prövning i ärenden som avses i 1–3.

8 §

Inom ett vilthägn som uppfyller de krav som *Naturvårdsverket* har föreskrivit får djur av den viltart som hägnet är avsett för jagas trots bestämmelserna om fredning. För användning av hund gäller dock bestämmelserna i 16 §.

Inom ett vilthägn som uppfyller de krav som *Viltförvaltningsmyndigheten* har föreskrivit får djur av den viltart som hägnet är avsett för jagas trots bestämmelserna om fredning. För användning av hund gäller dock bestämmelserna i 16 §.

Inom en anläggning för hållande av fåglar i fångenskap får ägg plockas trots bestämmelserna om fredning.

9 c §⁵

När *Naturvårdsverket* fattar ett beslut enligt 23 g § gäller 9 b § första stycket.

När *Viltförvaltningsmyndigheten* fattar ett beslut enligt 23 g § gäller 9 b § första stycket.

10 a §⁶

Vid jakt får endast sådana vapen och andra jaktmedel användas som uppfyller de krav som *Naturvårdsverket* föreskriver.

Vid jakt får endast sådana vapen och andra jaktmedel användas som uppfyller de krav som *Viltförvaltningsmyndigheten* föreskriver.

⁴ Senaste lydelse 2011:117.

⁵ Senaste lydelse 2021:1332.

⁶ Senaste lydelse 2019:174.

I fråga om vilda fåglar, björn, varg, järv, lo, utter, bäver, valar och fladdermöss samt i fråga om annat vilt som i bilaga 1 till artskydds-förordningen (2007:845) har markerats med N, n eller F är det förbjudet att för fångst eller dödande använda medel eller metoder som anges i bilaga 5 till denna förordning eller andra medel eller metoder som inte är selektiva och som lokalt kan medföra att populationen av arten försvinner eller utsätts för en allvarlig störning. Snaror får dock användas för jakt efter dalripa och fjällripa norr om 58 nordlig bredd.

Vid jakt med skjutvapen får vapnet inte gillras.

11 §⁷

Fångstredskap ska vara av godkänd typ för att få användas.

Ett fångstredskap av en typ som har prövats i ett annat EU-land, Turkiet eller ett EFTA-land som har undertecknat EES-avtalet får dock användas om produkten uppnår en djurskydds- och säkerhetsnivå likvärdig den svenska. Ett sådant redskap ska anmälas till *Naturvårdsverket*.

Naturvårdsverket prövar efter samråd med Statens jordbruksverk frågor om godkännande av fångstredskap. *Naturvårdsverket* är behörig myndighet för fångstredskap enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/515 av den 19 mars 2019 om ömsesidigt erkännande av varor som är lagligen saluförda i en annan medlemsstat och om upphävande av förordning (EG) nr 764/2008.

Den som ansöker om godkännande ska betala en avgift enligt föreskrifter som meddelas av *Naturvårdsverket*.

Ett fångstredskap av en typ som har prövats i ett annat EU-land, Turkiet eller ett EFTA-land som har undertecknat EES-avtalet får dock användas om produkten uppnår en djurskydds- och säkerhetsnivå likvärdig den svenska. Ett sådant redskap ska anmälas till *Viltförvaltningsmyndigheten*.

Viltförvaltningsmyndigheten prövar efter samråd med Statens jordbruksverk frågor om godkännande av fångstredskap. *Viltförvaltningsmyndigheten* är behörig myndighet för fångstredskap enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/515 av den 19 mars 2019 om ömsesidigt erkännande av varor som är lagligen saluförda i en annan medlemsstat och om upphävande av förordning (EG) nr 764/2008.

Den som ansöker om godkännande ska betala en avgift enligt föreskrifter som meddelas av *Viltförvaltningsmyndigheten*.

⁷ Senaste lydelse 2020:147.

12 §⁸

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om

Viltförvaltningsmyndigheten får meddela föreskrifter om

1. tillstånd, anmälan, kunskapskrav eller andra villkor för användande av fångstredskap,
2. vittjande av fångstredskap,
3. befogenhet för länsstyrelsen att i det enskilda fallet ge tillstånd till användande av vissa fångstredskap, och
4. typgodkännande och fångstredskap enligt 11 §.

15 §⁹

Naturvårdsverket får

Viltförvaltningsmyndigheten får

1. meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om användning av andra jaktmedel än vad som följer av denna förordning,
2. i det enskilda fallet besluta om undantag från kravet i 11 § att fångstredskap ska vara av godkänd typ och meddela föreskrifter om de fall då sådana undantag får beviljas,
3. meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om undantag från kravet i 12 a § att fångat vilt omedelbart ska avlivas eller återges friheten,
4. meddela föreskrifter om åtling för jakt vid åtelplatser som anordnats för ändamålet, och
5. meddela föreskrifter om att åtel inte får användas vid viss jakt eller vid jakt efter visst vilt.

15 a §¹⁰

Naturvårdsverket eller, om beslutet fattas av länsstyrelsen, länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta om undantag från förbudet att vid jakt använda belysning utöver vad som är tillåtet enligt 14 §, om det är fråga om skyddsjakt, licensjakt eller jakt som avses i 31 § första stycket.

Viltförvaltningsmyndigheten eller, om beslutet fattas av länsstyrelsen, länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta om undantag från förbudet att vid jakt använda belysning utöver vad som är tillåtet enligt 14 §, om det är fråga om skyddsjakt, licensjakt eller jakt som avses i 31 § första stycket.

⁸ Senaste lydelse 2013:886.

⁹ Senaste lydelse 2024:64.

¹⁰ Senaste lydelse 2018:639.

Naturvårdsverket eller, om beslutet fattas av länsstyrelsen, länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta om undantag från förbudet enligt 10 § andra stycket att använda halvautomatiska vapen med magasinkapacitet som överstiger två patroner, om det är fråga om skydds jakt eller licensjakt efter björn.

Om beslutet fattas av länsstyrelsen och flera län är berörda, prövas frågan av länsstyrelsen i det län där huvuddelen av marken är belägen.

Viltförvaltningsmyndigheten eller, om beslutet fattas av länsstyrelsen, länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta om undantag från förbudet enligt 10 § andra stycket att använda halvautomatiska vapen med magasinkapacitet som överstiger två patroner, om det är fråga om skydds jakt eller licensjakt efter björn.

15 b §¹¹

Naturvårdsverket får utöver vad som anges i 15 § och 15 a § andra stycket i det enskilda fallet besluta om undantag från förbudet i 10 § andra stycket att använda vissa jaktmedel och metoder.

Viltförvaltningsmyndigheten får utöver vad som anges i 15 § och 15 a § andra stycket i det enskilda fallet besluta om undantag från förbudet i 10 § andra stycket att använda vissa jaktmedel och metoder.

16 a §¹²

Trots 16 § första stycket lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter, får hundar som är lämpade för ändamålet användas för jaktträning och prov under hela året i gryt som är särskilt iordningställda för ändamålet.

Jordbruksverket får i samråd med *Naturvårdsverket* meddela föreskrifter om hur sådana gryt ska vara utformade.

Jordbruksverket får i samråd med *Viltförvaltningsmyndigheten* meddela föreskrifter om hur sådana gryt ska vara utformade.

18 §¹³

En hund som vid jakt eller jaktträning jagar på ett olämpligt sätt ska snarast kopplas.

¹¹ Senaste lydelse 2018:639.

¹² Senaste lydelse 2011:188.

¹³ Senaste lydelse 2021:334.

Jakt eller jaktträning med hund ska bedrivas på ett sådant sätt att viltet med hänsyn till hundens egenskaper eller snö-, is- och temperaturförhållandena inte utsätts för onödiga påfrestningar.

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om ytterligare undantag från 16 § första stycket lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter. *Naturvårdsverket* får även besluta om sådana undantag i beslut om delegering enligt 24 a §. Om *Naturvårdsverket* inte har meddelat föreskrifter eller beslut om sådana undantag, får länsstyrelsen i det enskilda fallet besluta om undantag om detta inte strider mot *Naturvårdsverkets* föreskrifter eller beslut.

Viltförvaltningsmyndigheten får meddela föreskrifter om ytterligare undantag från 16 § första stycket lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter. *Viltförvaltningsmyndigheten* får även besluta om sådana undantag i beslut om delegering enligt 24 a §. Om *Viltförvaltningsmyndigheten* inte har meddelat föreskrifter eller beslut om sådana undantag, får länsstyrelsen i det enskilda fallet besluta om undantag om detta inte strider mot *Viltförvaltningsmyndighetens* föreskrifter eller beslut.

20 a §¹⁴

Trots bestämmelsen i 31 § första stycket jaktlagen (1987:259) får en rullstolsburen person med bestående rörelsehinder jaga däggdjur från ett motordrivet fordon under förutsättning att motorn är avstängd.

Om jakten avser björn, varg, järv, lo, utter, mård, iller, bäver, skogshare, fladdermöss eller sådant annat vilt som har markerats med N, n eller F i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845) krävs dock att tillstånd i det enskilda fallet har meddelats av *Naturvårdsverket* eller länsstyrelsen. Sådan jakt får påbörjas när minst fem minuter förflutit sedan motorn stängts av.

Om jakten avser björn, varg, järv, lo, utter, mård, iller, bäver, skogshare, fladdermöss eller sådant annat vilt som har markerats med N, n eller F i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845) krävs dock att tillstånd i det enskilda fallet har meddelats av *Viltförvaltningsmyndigheten* eller länsstyrelsen. Sådan jakt får påbörjas när minst fem minuter förflutit sedan motorn stängts av.

Beslut om tillstånd enligt andra stycket meddelas av den myndighet som i det enskilda fallet prövar om jakt får bedrivas efter björn, varg,

¹⁴ Senaste lydelse 2018:632.

järv, lo, utter och fladdermöss. I övriga fall meddelas sådant tillstånd av länsstyrelsen. Om flera län är berörda och det är länsstyrelsen som beslutar om tillstånd, prövas frågan av länsstyrelsen i det län där huvuddelen av marken är belägen.

23 b §¹⁵

Om det finns förutsättningar enligt 23 a § får *Naturvårdsverket* efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada eller på eget initiativ besluta om skyddsjakt efter björn, varg, järv, lo, säl eller örn. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skyddsjakt fattas även om någon skada inte har inträffat.

Innan Naturvårdsverket fattar ett beslut enligt första stycket ska verket höra Havs- och vattenmyndigheten, om beslutet gäller skyddsjakt efter säl.

Om det finns förutsättningar enligt 23 a § får *Viltförvaltningsmyndigheten* efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada eller på eget initiativ besluta om skyddsjakt efter björn, varg, järv, lo, säl eller örn. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skyddsjakt fattas även om någon skada inte har inträffat.

23 d §¹⁶

Om det finns förutsättningar enligt 23 c § och något annat inte följer av 24 a §, får *Naturvårdsverket* besluta om licensjakt efter björn, varg, järv och lo.

Ett beslut om jakt enligt första stycket får utformas och förenas med villkor som är ändamålsenliga med hänsyn till de olägenheter som förekomsten av täta rovdjurspopulationer orsakar.

Om det finns förutsättningar enligt 23 c § och något annat inte följer av 24 a §, får *Viltförvaltningsmyndigheten* besluta om licensjakt efter björn, varg, järv och lo.

¹⁵ Senaste lydelse 2013:1097.

¹⁶ Senaste lydelse 2011:1571.

23 g §¹⁷

Om de förutsättningar som anges i 23 c § är uppfyllda får *Naturvårdsverket* besluta om licensjakt efter gråsäl och knubbsäl.

Innan Naturvårdsverket fattar ett beslut enligt första stycket ska verket låta Havs- och vattenmyndigheten yttra sig.

När *Naturvårdsverket* fattar ett beslut enligt första stycket gäller 23 d § andra stycket.

Om de förutsättningar som anges i 23 c § är uppfyllda får *Viltförvaltningsmyndigheten* besluta om licensjakt efter gråsäl och knubbsäl.

När *Viltförvaltningsmyndigheten* fattar ett beslut enligt första stycket gäller 23 d § andra stycket.

24 §¹⁸

Frågor om jakt enligt 7 § jaktlagen (1987:259) prövas av

1. *Naturvårdsverket* när det gäller jakt efter björn, varg, järv, lo eller säl samt efter rovfåglar och ugglor, och

2. länsstyrelsen i andra fall.

Innan Naturvårdsverket fattar ett beslut enligt första stycket ska verket höra Havs- och vattenmyndigheten, om beslutet gäller jakt efter säl.

Om länsstyrelsens beslut rör arter som annars är fredade, är länsstyrelsen skyldig att årligen till *Naturvårdsverket* eller *Havs- och vattenmyndigheten* lämna de uppgifter om jakten som *verket* eller *myndigheten* begär.

1. *Viltförvaltningsmyndigheten* när det gäller jakt efter björn, varg, järv, lo eller säl samt efter rovfåglar och ugglor, och

Om länsstyrelsens beslut rör arter som annars är fredade, är länsstyrelsen skyldig att årligen till *Viltförvaltningsmyndigheten* lämna de uppgifter om jakten som *myndigheten* begär.

¹⁷ Senaste lydelse 2021:1332.

¹⁸ Senaste lydelse 2011:645.

24 a §¹⁹

Naturvårdsverket får överlämna till länsstyrelsen att besluta om skyddsjakt efter björn, varg, järv, lo och kungsörn med stöd av 23 b §.

Naturvårdsverket får överlämna till länsstyrelserna i ett sådant rovdjursförvaltningsområde som avses i 2 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn att besluta om licensjakt efter björn, varg, järv och lo med stöd av 23 d §, under förutsättning att antalet individer av arten i rovdjursförvaltningsområdet överstiger de fastställda minimivåerna enligt 5 § samma förordning.

Viltförvaltningsmyndigheten får överlämna till länsstyrelsen att besluta om skyddsjakt efter björn, varg, järv, lo och kungsörn med stöd av 23 b §.

Viltförvaltningsmyndigheten får överlämna till länsstyrelserna i ett sådant rovdjursförvaltningsområde som avses i 2 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn att besluta om licensjakt efter björn, varg, järv och lo med stöd av 23 d §, under förutsättning att antalet individer av arten i rovdjursförvaltningsområdet överstiger de fastställda minimivåerna enligt 5 § samma förordning.

24 c §²⁰

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om beslut enligt 24 a §.

Naturvårdsverket ska fortlöpande bedöma om möjligheten att jaga rovdjur med stöd av beslut enligt 24 a § försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, eller möjligheten annars utnyttjas i stor omfattning. Om *Naturvårdsverket* bedömer att så är fallet, får verket ändra eller återkalla ett sådant beslut.

Viltförvaltningsmyndigheten får meddela föreskrifter om beslut enligt 24 a §.

Viltförvaltningsmyndigheten ska fortlöpande bedöma om möjligheten att jaga rovdjur med stöd av beslut enligt 24 a § försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, eller möjligheten annars utnyttjas i stor omfattning. Om *Viltförvaltningsmyndigheten* bedömer att så är fallet, får verket ändra eller återkalla ett sådant beslut.

¹⁹ Senaste lydelse 2022:1374.

²⁰ Senaste lydelse 2013:1097.

24 d §²¹

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om eller i det enskilda fallet besluta hur man ska förfara med dödade djur.

I ett beslut om jakt enligt 23 b eller 23 d § får den beslutande myndigheten bestämma hur man ska förfara med ett dödat djur. Om inte myndigheten beslutat något annat får djuret behållas av jakträtts-havaren. När beslut om jakt meddelas enligt 23 b eller 23 d § får myndigheten även medge undantag från 31 § första stycket jaktlagen (1987:259) och, när det gäller skyddsjakt, också medge att jakten bedrivs på annans jaktområde.

Innan Naturvårdsverket meddelar sådana föreskrifter eller fattar ett sådant beslut som avses i första eller andra stycket, ska verket höra Havs- och vattenmyndigheten, om föreskrifterna eller beslutet gäller jakt efter vilt som lever i hav eller vatten.

Viltförvaltningsmyndigheten får meddela föreskrifter om eller i det enskilda fallet besluta hur man ska förfara med dödade djur.

24 e §²²

När *Naturvårdsverket* fattar ett beslut om licensjakt enligt 23 g § får *verket* i beslutet bestämma hur man ska förfara med ett dödat djur. Om inte *verket* har beslutat något annat får djuret behållas av jakt-rättshavaren.

Naturvårdsverket får i beslutet även medge undantag från 31 § första stycket jaktlagen (1987:259).

När *Viltförvaltningsmyndigheten* fattar ett beslut om licensjakt enligt 23 g § får *myndigheten* i beslutet bestämma hur man ska förfara med ett dödat djur. Om inte *myndigheten* har beslutat något annat får djuret behållas av jakt-rättshavaren.

Viltförvaltningsmyndigheten får i beslutet även medge undantag från 31 § första stycket jaktlagen (1987:259).

²¹ Senaste lydelse 2011:645.

²² Senaste lydelse 2021:1332.

25 §²³

Frågor om jakt enligt 8 § jaktlagen (1987:259) prövas av *Naturvårdsverket*. Ett sådant beslut får avse däggdjur och fåglar av sådan art eller ras som inte genom naturlig utbredning tillhörde landets viltbestånd vid utgången av år 1987, dock inte vildsvin och mufflonfår.

Innan Naturvårdsverket meddelar ett beslut som avses i första stycket ska verket höra Havs- och vattenmyndigheten, om beslutet gäller jakt efter vilt som lever i hav eller vatten.

Frågor om jakt enligt 8 § jaktlagen (1987:259) prövas av *Viltförvaltningsmyndigheten*. Ett sådant beslut får avse däggdjur och fåglar av sådan art eller ras som inte genom naturlig utbredning tillhörde landets viltbestånd vid utgången av år 1987, dock inte vildsvin och mufflonfår.

26 §²⁴

För att förebygga skador av vilt får jakträttshavare bedriva jakt under de tider och övriga villkor som anges i bilaga 4 till denna förordning. Vidare får sådan jakt bedrivas av personer som avses i 23 § första stycket jaktlagen (1987:259) under de tider som anges i punkterna 2 och 3 samt, när det gäller vildkanin, punkten 1 i bilaga 4.

Vid jakt som avses i första stycket får ingrepp även göras i fåglars bon och fåglars ägg förstöras.

Den som jagar med stöd av första eller andra stycket är skyldig att till länsstyrelsen lämna de uppgifter om jakten som *Naturvårdsverket* föreskriver. Länsstyrelsen är skyldig att årligen lämna dessa uppgifter till *Naturvårdsverket*.

Den som jagar med stöd av första eller andra stycket är skyldig att till länsstyrelsen lämna de uppgifter om jakten som *Viltförvaltningsmyndigheten* föreskriver. Länsstyrelsen är skyldig att årligen lämna dessa uppgifter till *Viltförvaltningsmyndigheten*.

²³ Senaste lydelse 2011:645.

²⁴ Senaste lydelse 2021:334.

28 c §²⁵

Naturvårdsverket ska fortlöpande bedöma om möjligheten att döda rovdjur med stöd av 28 § andra-fjärde styckena och 28 a § försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde eller annars används i stor omfattning. Om *Naturvårdsverket* bedömer att så är fallet ska *verket* genast anmäla detta till regeringen.

Viltförvaltningsmyndigheten ska fortlöpande bedöma om möjligheten att döda rovdjur med stöd av 28 § andra-fjärde styckena och 28 a § försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde eller annars används i stor omfattning. Om *Viltförvaltningsmyndigheten* bedömer att så är fallet ska *myndigheten* genast anmäla detta till regeringen.

29 §²⁶

Om förutsättningarna enligt 23 a § är uppfyllda för andra djur än björn, varg, järv, lo, säl eller örn, får länsstyrelsen ge tillstånd till skydds jakt.

Länsstyrelsen ska i beslutet om tillstånd bestämma hur man ska förfara med ett fångat eller dödat djur av en art som avses i 33 § första stycket.

Länsstyrelsen får med stöd av första stycket ge tillstånd till att bävrars boplats och dammbyggnad förstörs. Tillstånd till sådan förstörelse under tiden den 1 oktober–30 april får dock bara lämnas om det är absolut nödvändigt för att förhindra allvarliga skador.

Utan sådant tillstånd som avses i tredje stycket första meningen och trots att jakt med andra medel inte är tillåten får bävrars dammbyggnad, med undantag av boplats, förstöras under tiden den 1 maj–30 september.

Tillstånd till jakt på duvhök i syfte att skydda fåglar som är uppfödda för att sättas ut för jakt får endast avse fångst av duvhök för förflyttning till en annan plats för att åter släppas fri.

Om beslutet rör arter som annars är fredade, är länsstyrelsen skyldig att årligen till *Naturvårdsverket* lämna de uppgifter om jakten som *verket* begär.

Om beslutet rör arter som annars är fredade, är länsstyrelsen skyldig att årligen till *Viltförvaltningsmyndigheten* lämna de uppgifter om jakten som *myndigheten* begär.

²⁵ Senaste lydelse 2009:310.

²⁶ Senaste lydelse 2021:334.

gifter om jakten som *myndigheten* begär.

31 §²⁷

Även om jakt annars inte är tillåten får genom föreskrifter eller beslut i det enskilda fallet

1. *Naturvårdsverket* ge tillstånd till jakt om det behövs för forsknings- eller utbildningsändamål, för återinplantering eller återinförande av en art eller för den uppfödning som krävs för detta, och

1. *Viltförvaltningsmyndigheten* ge tillstånd till jakt om det behövs för forsknings- eller utbildningsändamål, för återinplantering eller återinförande av en art eller för den uppfödning som krävs för detta, och

2. länsstyrelsen ge tillstånd till en selektiv jakt efter ett litet antal djur under strängt kontrollerade förhållanden, om det behövs för att tillgodose viltförvaltningen.

En förutsättning för att jakt enligt första stycket ska kunna tillåtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Tillstånd enligt första stycket 2 får inte avse arter som i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845) har markerats med N eller n.

Innan *Naturvårdsverket* ger ett tillstånd enligt första stycket 1 ska *verket* höra Havs- och vattenmyndigheten, om tillståndet gäller jakt efter vilt som lever i hav eller vatten.

Innan *Viltförvaltningsmyndigheten* ger ett tillstånd enligt första stycket 1 ska *myndigheten* höra Havs- och vattenmyndigheten, om tillståndet gäller jakt efter vilt som lever i hav eller vatten.

Länsstyrelsen ska årligen till *Naturvårdsverket* lämna de uppgifter om medgivna tillstånd som *verket* begär.

Länsstyrelsen ska årligen till *Viltförvaltningsmyndigheten* lämna de uppgifter om medgivna tillstånd som *myndigheten* begär.

31 a §²⁸

Naturvårdsverket eller den till vilken myndigheten uppdrar detta får i syfte att åstadkomma en ökad

Viltförvaltningsmyndigheten eller den till vilken myndigheten uppdrar detta får i syfte att åstad-

²⁷ Senaste lydelse 2011:645.

²⁸ Senaste lydelse 2011:188.

genetisk variation i vargstammen fånga en varg på någon annans jaktområde för att flytta den till en annan plats och efter medgivande enligt 41 § tredje stycket släppa den fri där. Ägaren och jakträttshavaren till det jaktområde där djuret fångas ska underrättas om åtgärden.

En förutsättning för att en åtgärd enligt första stycket ska få vidtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

32 §

Den som har Naturhistoriska riksmuseets uppdrag att ringmärka fåglar får för sådant ändamål fånga fåglar på annans jaktområde. Om ett fångstredskap kan komma att lämnas utan omedelbar tillsyn, *skall* jakträttshavaren underrättas innan redskapet sätts ut. Ringmärkningen får ske utan hinder av att fåglarna är fredade.

För att i andra fall få fånga eller fälla djur eller ta fåglars ägg på någon annans jaktmark i syfte att märka eller undersöka djuren eller äggen fordras tillstånd av *Naturvårdsverket*. Den som har fått ett sådant tillstånd *skall* underrätta jakträttshavaren om sin verksamhet.

komma en ökad genetisk variation i vargstammen fånga en varg på någon annans jaktområde för att flytta den till en annan plats och efter medgivande enligt 41 § tredje stycket släppa den fri där. Ägaren och jakträttshavaren till det jaktområde där djuret fångas ska underrättas om åtgärden.

Den som har Naturhistoriska riksmuseets uppdrag att ringmärka fåglar får för sådant ändamål fånga fåglar på annans jaktområde. Om ett fångstredskap kan komma att lämnas utan omedelbar tillsyn, *ska* jakträttshavaren underrättas innan redskapet sätts ut. Ringmärkningen får ske utan hinder av att fåglarna är fredade.

För att i andra fall få fånga eller fälla djur eller ta fåglars ägg på någon annans jaktmark i syfte att märka eller undersöka djuren eller äggen fordras tillstånd av *Viltförvaltningsmyndigheten*. Den som har fått ett sådant tillstånd *ska* underrätta jakträttshavaren om sin verksamhet.

32 a §²⁹

Naturvårdsverket eller den till vilken myndigheten uppdrar detta får för forskningsändamål fånga en varg på någon annans jaktområde i syfte att märka och undersöka djuret. Ågaren och jakträttshavaren till det jaktområde där djuret fångas ska underrättas om åtgärden.

Viltförvaltningsmyndigheten eller den till vilken myndigheten uppdrar detta får för forskningsändamål fånga en varg på någon annans jaktområde i syfte att märka och undersöka djuret. Ågaren och jakträttshavaren till det jaktområde där djuret fångas ska underrättas om åtgärden.

En förutsättning för att en åtgärd enligt första stycket ska få vidtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

34 §³⁰

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om eftersök av annat statens vilt än sådant som har varit inblandat i en sammanstötning med ett motorfordon eller med ett spårbundet fordon och om tillvaratagande av sådant vilt som tillfaller staten och som har skadats eller dödats av annan orsak än påskjutning under legal jakt.

Viltförvaltningsmyndigheten får meddela föreskrifter om eftersök av annat statens vilt än sådant som har varit inblandat i en sammanstötning med ett motorfordon eller med ett spårbundet fordon och om tillvaratagande av sådant vilt som tillfaller staten och som har skadats eller dödats av annan orsak än påskjutning under legal jakt.

Om en älg eller hjort har skadats av någon annan orsak än påskjutning och till följd av detta dött eller avlivats under fredningstid, får djuret behållas av jakträttshavaren, om denne har hjälpt till med att vid behov spåra och avliva djuret eller ta hand om det.

Inom ett viltvårdsområde där jakt efter älg eller hjort sker gemensamt får dock viltvårdsområdesföreningen behålla sådant vilt på villkor som anges i andra stycket.

Andra och tredje styckena gäller även i fråga om älg eller hjort som under fredningstid har avlivats eller fångats enligt 30 eller 40 §.

²⁹ Senaste lydelse 2011:188.

³⁰ Senaste lydelse 2012:154.

36 §³¹

Den som har påträffat ett dött djur av sådan art som avses i 33 § första stycket eller har omhändertagit eller vid annat än tillåten jakt har dödat ett sådant djur ska, utom i fall som avses i 28 d §, snarast möjligt anmäla händelsen till *Polismyndigheten*, oberoende av vem djuret tillfaller. Detsamma gäller i fråga om älg eller hjort när djuret är fredat.

Får en markägare veta att ett djur som avses i 33 § har omhändertagits eller påträffats på hans eller hennes marker, är markägaren skyldig att förvissa sig om att en anmälan har gjorts eller själv göra en anmälan. En arrendator och en jakträttshavare har samma skyldighet.

38 §³²

När *Polismyndigheten* har tagit emot en anmälan enligt 36 § ska den se till att djuret tas om hand. *Detsamma gäller länsstyrelsen när den har tagit emot en anmälan enligt 28 d §. Naturvårdsverket* ska genom föreskrifter eller beslut i det enskilda fallet bestämma hur omhändertagna djur ska hanteras.

När *länsstyrelsen* har tagit emot en anmälan enligt 28 d § eller 36 § ska den se till att djuret tas om hand. *Viltförvaltningsmyndigheten* ska genom föreskrifter eller beslut i det enskilda fallet bestämma hur omhändertagna djur ska hanteras.

40 §³³

Har ett djur av arterna björn, varg, järv, lo, älg, hjort, rådjur, utter, vildsvin, mufflonfår eller örn varit inblandat i en sammanstötning med ett motorfordon, är fordonets förare skyldig att snarast möjligt märka ut olycksplatsen och underrätta *Polismyndigheten*. Har ett sådant djur varit inblandat i en sammanstötning med ett spårbundet fordon, ska dock infrastrukturförvaltaren, i stället för att märka ut olycksplatsen,

³¹ Senaste lydelse 2014:1232.

³² Senaste lydelse 2014:1232.

³³ Senaste lydelse 2014:1232.

i samband med underrättelse till Polismyndigheten ange var olycksplatsen är belägen.

Har Polismyndigheten underrättats om att det har inträffat en sammanstötning med ett djur av en art som anges i första stycket eller i 33 § första stycket, får myndigheten uppdra åt någon annan att eftersöka djuret. Berörd jakträttshavare eller markägare ska om möjligt underrättas om beslutet.

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter som rör annat än Polismyndighetens medverkan vid eftersök av djur av sådan art som avses i första stycket och i 33 § första stycket. Innan sådana föreskrifter meddelas ska *Naturvårdsverket* höra Polismyndigheten.

Viltförvaltningsmyndigheten får meddela föreskrifter som rör annat än Polismyndighetens medverkan vid eftersök av djur av sådan art som avses i första stycket och i 33 § första stycket. Innan sådana föreskrifter meddelas ska *Viltförvaltningsmyndigheten* höra Polismyndigheten.

40 a §³⁴

Ersättning får lämnas ur viltvårdsfonden för

1. Polismyndighetens kostnader för att eftersöka eller på något annat sätt spåra, döda eller omhänderta djur av sådan art som avses i 33 §, och

2. kostnader med anledning av en anmälan enligt 36 §.

Ersättning ur fonden får även lämnas till den som har hjälpt Polismyndigheten vid eftersök, dock inte till den som har skadskjutit det djur som eftersöktes eller till deltagarna i det jaktlag som han eller hon tillhör.

Frågor om ersättning prövas av Polismyndigheten.

Naturvårdsverket får, efter att ha gett Polismyndigheten tillfälle att yttra sig, meddela föreskrifter om sådan ersättning.

Viltförvaltningsmyndigheten får, efter att ha gett Polismyndigheten tillfälle att yttra sig, meddela föreskrifter om sådan ersättning.

Om ett djur överlämnas till Naturhistoriska riksmuseet, en institution för forskning eller undervisning, Statens veterinärmedicinska anstalt eller annan mottagare, ersätts kostnaderna för överlämnandet av mottagaren.

³⁴ Senaste lydelse 2018:639.

40 b §³⁵

Polismyndigheten prövar frågor om ersättning för Polismyndighetens kostnader för eftersök enligt 40 § andra stycket och om ersättning till den som har hjälpt Polismyndigheten vid ett sådant eftersök.

Naturvårdsverket får, efter att ha gett Polismyndigheten tillfälle att yttra sig, meddela föreskrifter om sådan ersättning.

Viltförvaltningsmyndigheten får, efter att ha gett Polismyndigheten tillfälle att yttra sig, meddela föreskrifter om sådan ersättning.

41 §³⁶

Vilt får inte sättas ut i frihet om inte annat följer av 12 a §.

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om undantag från första stycket.

Efter medgivande av markägaren och jakträttshavaren får *Naturvårdsverket* eller den till vilken myndigheten uppdrar detta sätta ut varg i syfte att åstadkomma en ökad genetisk variation i vargstammen.

Viltförvaltningsmyndigheten får meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om undantag från första stycket.

Efter medgivande av markägaren och jakträttshavaren får *Viltförvaltningsmyndigheten* eller den till vilken myndigheten uppdrar detta sätta ut varg i syfte att åstadkomma en ökad genetisk variation i vargstammen.

41 a §

Vilt får hållas i ett vilthägn eller liknande anläggning endast efter tillstånd av länsstyrelsen. Tillstånd får inte ges om det finns risk för spridning av smittsamma sjukdomar. Tillståndet får återkallas om viltet eller hägnet inte sköts på rätt sätt eller om anläggningen ger upphov till allvarliga hälsorisker.

Länsstyrelsen får besluta om närmare villkor för tillstånd enligt första stycket.

Vilt i vilthägn eller liknande anläggning *skall* hållas betryggande instängt i enlighet med föreskrifter som meddelas av *Naturvårdsverket*.

Vilt i vilthägn eller liknande anläggning *ska* hållas betryggande instängt i enlighet med föreskrifter som meddelas av *Viltförvaltningsmyndigheten*.

³⁵ Senaste lydelse 2018:639.

³⁶ Senaste lydelse 2011:188.

42 §

Naturvårdsverket får efter samråd med Jordbruksverket meddela föreskrifter om

1. vilka viltarter som får hållas i vilthägn,
2. hur hägn för olika viltarter *skall* vara beskaffade,
3. registrering av vilthägn,
4. registrering och märkning av vilt som hålls i vilthägn,
5. länsstyrelsens prövning i ärende som avses i 41 a §.

Viltförvaltningsmyndigheten får efter samråd med Jordbruksverket meddela föreskrifter om

2. hur hägn för olika viltarter *ska* vara beskaffade,

48 a §³⁷

Naturvårdsverket får använda medel ur viltvårdsfonden för att se till att åtgärder utförs som

1. avser uppföljning och övervakning av viltstammarna,
2. syftar till att minska lidandet för trafikskadat vilt, eller
3. bidrar till en adaptiv klövviltsförvaltning.

Åtgärder som finansieras med medel ur viltvårdsfonden ska främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med jaktlagen (1987:259).

Regeringen beslutar hur mycket medel ur viltvårdsfonden *Naturvårdsverket* ska få använda för att se till att sådana åtgärder utförs.

Regeringen beslutar hur mycket medel ur viltvårdsfonden *Viltförvaltningsmyndigheten* ska få använda för att se till att sådana åtgärder utförs.

49 §³⁸

Den som jagar är skyldig att betala viltvårdsavgift. Avgiften är 400 kronor och gäller för ett jaktår. Skyldigheten gäller inte sådan jakt som avses i 28 § eller i punkterna 2–4 i bilaga 4 (skyddsjakt i vissa fall) och inte heller sådan jakt som avses i 31 § första stycket (jakt för bl.a. vetenskapliga behov) eller 32 § (ringmärkning m.m.). Avgift behöver inte heller betalas av den som vid jaktårets början är under arton år och vid samma tidpunkt inte har tillstånd att inneha skjutvapen för jaktändamål.

³⁷ Senaste lydelse 2024:277.

³⁸ Senaste lydelse 2021:334.

Den som avser att bedriva sådan licensjakt efter varg, järv eller lo som avses i 23 c § ska anmäla det till jaktkortsregistret. *Naturvårdsverket* får i enskilda fall besluta om undantag från anmälningsskyldigheten.

Viltvårdsfonden förvaltas av Kammarkollegiet.

Den som avser att bedriva sådan licensjakt efter varg, järv eller lo som avses i 23 c § ska anmäla det till jaktkortsregistret. *Viltförvaltningsmyndigheten* får i enskilda fall besluta om undantag från anmälningsskyldigheten.

50 §

Viltvårdsavgiften betalas in till ett postgirokonto som disponeras av Kammarkollegiet.

Kammarkollegiet *skall* bokföra influtna viltvårdsavgifter på viltvårdsfonden. Efter bokföringen *skall* kollegiet lämna *Naturvårdsverket* uppgift om vilka som har betalat avgiften.

Kammarkollegiet *ska* bokföra influtna viltvårdsavgifter på viltvårdsfonden. Efter bokföringen *ska* kollegiet lämna *Viltförvaltningsmyndigheten* uppgift om vilka som har betalat avgiften.

51 §³⁹

Jaktkort tillhandahålls av *Naturvårdsverket*. Ett jaktkort gäller som bevis för att viltvårdsavgift har betalats. Ett jaktkort ska innehålla uppgifter om den betalandes namn, personnummer och adress. För den som saknar personnummer ska födelsedatum anges

Jaktkort tillhandahålls av *Viltförvaltningsmyndigheten*. Ett jaktkort gäller som bevis för att viltvårdsavgift har betalats. Ett jaktkort ska innehålla uppgifter om den betalandes namn, personnummer och adress. För den som saknar personnummer ska födelsedatum anges

52 b §⁴⁰

För en älg som fälls ska jakt rättshavaren betala en avgift som fastställs av länsstyrelsen enligt föreskrifter som meddelas av *Naturvårdsverket*.

För en älg som fälls ska jakt rättshavaren betala en avgift som fastställs av länsstyrelsen enligt föreskrifter som meddelas av *Viltförvaltningsmyndigheten*.

³⁹ Senaste lydelse 2009:655.

⁴⁰ Senaste lydelse 2011:117.

52 d §⁴¹

Ur älgvårdsfonden får länsstyrelsen enligt föreskrifter som meddelas av *Naturvårdsverket* lämna bidrag till kostnaderna för administration av älgjakten, däribland

1. registerhållning som avser områden som registrerats för jakt efter älg,
2. tilldelning av djur inom områden som registrerats för jakt efter älg, samt
3. viltvård, information och utbildning i jaktliga frågor.

52 f §⁴²

Naturvårdsverket ska med hjälp av automatiserad behandling föra register över vilka personer som

1. betalat viltvårdsavgift, och
2. avlagt prov som ingår i jägarexamen.

I ärenden om tillstånd att inneha jaktvapen ska *Naturvårdsverket* på begäran av Polismyndigheten lämna uppgifter om avlagt prov som ingår i jägarexamen. Uppgifterna får lämnas ut på medium för automatiserad behandling.

Ur älgvårdsfonden får länsstyrelsen enligt föreskrifter som meddelas av *Viltförvaltningsmyndigheten* lämna bidrag till kostnaderna för administration av älgjakten, däribland

Viltförvaltningsmyndigheten ska med hjälp av automatiserad behandling föra register över vilka personer som

I ärenden om tillstånd att inneha jaktvapen ska *Viltförvaltningsmyndigheten* på begäran av Polismyndigheten lämna uppgifter om avlagt prov som ingår i jägarexamen. Uppgifterna får lämnas ut på medium för automatiserad behandling.

52 i §⁴³

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om jaktkorts- och jägarexamensregistren.

Viltförvaltningsmyndigheten får meddela föreskrifter om jaktkorts- och jägarexamensregistren.

⁴¹ Senaste lydelse 2011:117.

⁴² Senaste lydelse 2016:1004.

⁴³ Senaste lydelse 2001:846.

56 §

Förverkat vilt som inte tillfaller jakträttshavaren får efter beslut av *Naturvårdsverket* och i samråd med mottagaren överlämnas till Naturhistoriska riksmuseet, institution för forskning eller undervisning eller någon annan mottagare som *verket* bestämmer.

Domstol som har beslutat om förverkande av vilt *skall* skicka en kopia av domen eller beslutet till *Naturvårdsverket*.

Förverkat vilt som inte tillfaller jakträttshavaren får efter beslut av *Viltförvaltningsmyndigheten* och i samråd med mottagaren överlämnas till Naturhistoriska riksmuseet, institution för forskning eller undervisning eller någon annan mottagare som *Viltförvaltningsmyndigheten* bestämmer.

Domstol som har beslutat om förverkande av vilt *ska* skicka en kopia av domen eller beslutet till *Viltförvaltningsmyndigheten*.

58 §⁴⁴

I 40 § förvaltningslagen (2017:900) finns bestämmelser om överklagande till allmän förvaltningsdomstol.

Följande beslut enligt denna förordning får inte överklagas:

1. <i>Naturvårdsverkets</i> beslut i ett överklagat ärende,	1. <i>Viltförvaltningsmyndighetens</i> beslut i ett överklagat ärende
2. länsstyrelsens beslut enligt 4 § om registrering av kronhjortsområde,	2. beslutet avser något annat än
3. <i>Naturvårdsverkets</i> eller länsstyrelsens beslut enligt 9 § andra eller tredje stycket,	3. <i>Viltförvaltningsmyndighetens</i> eller länsstyrelsens beslut enligt 9 § andra eller tredje stycket,
4. <i>Naturvårdsverkets</i> eller länsstyrelsens beslut enligt 15 §, 15 a § första stycket och 15 b §,	4. <i>Viltförvaltningsmyndighetens</i> eller länsstyrelsens beslut enligt 15 §, 15 a § första stycket och 15 b §,
5. <i>Naturvårdsverkets</i> beslut enligt 24 a §,	5. <i>Viltförvaltningsmyndighetens</i> beslut enligt 24 a §,
6. Polismyndighetens beslut enligt 30 §,	
7. <i>Naturvårdsverkets</i> beslut enligt 38 §,	7. <i>Viltförvaltningsmyndighetens</i> beslut enligt 38 §,
8. Polismyndighetens beslut i frågor om ersättning enligt 40 a § tredje stycket eller 40 b §,	
9. länsstyrelsens beslut enligt 47 § första stycket, och	
10. länsstyrelsens beslut enligt 52 d §.	

⁴⁴ Senaste lydelse 2018:639.

Andra beslut av länsstyrelsen än de som anges i 1–4 nedan får överklagas till *Naturvårdsverket*:

Andra beslut av länsstyrelsen än de som anges i 1–4 nedan får överklagas till *Viltförvaltningsmyndigheten*:

1. beslut som anges i andra stycket,
2. beslut om avgift enligt 52 b och 52 c §§,
3. beslut om jakt efter vilda fåglar eller beslut om jakt efter björn, varg, järv, lo eller någon annan art som har markerats med N eller F i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845), och
4. beslut om undantag eller tillstånd enligt 15 a § andra stycket, 20 a § andra stycket, 20 b eller 21 §§.

Andra beslut av Polismyndigheten än de som anges i andra stycket får överklagas till länsstyrelsen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

1.8 Förslag till förordning om ändring i skogsvårdsförordningen (1993:1096)

Härigenom föreskrivs i fråga om skogsvårdsförordningen (1993:1096) att 11, 30 och 34 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §¹

Skogsstyrelsen får meddela föreskrifter om

1. att trädbestånd under viss ålder inte får avverkas,
2. hur avverkning ska bedrivas enligt 10 § skogsvårdslagen (1979:429) för att vara ändamålsenlig för återväxt av ny skog eller för att främja skogens utveckling, och
3. undantag från skyldigheten att avverkningen ska vara ändamålsenlig för återväxt av ny skog eller främja skogens utveckling enligt 10 § skogsvårdslagen för att möjliggöra försöksverksamhet eller för att bevara och utveckla natur- och kulturmiljövärden.

Innan Skogsstyrelsen meddelar sådana föreskrifter som avses i första stycket 3 ska Skogsstyrelsen höra Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Riksantikvarieämbetet.

Innan Skogsstyrelsen meddelar sådana föreskrifter som avses i första stycket 3 ska Skogsstyrelsen höra Naturvårdsverket, *Viltförvaltningsmyndigheten*, Havs- och vattenmyndigheten och Riksantikvarieämbetet.

30 §²

Föreskrifter som avses i 30 § skogsvårdslagen (1979:429) meddelas av Skogsstyrelsen efter samråd med Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och annan central förvaltningsmyndighet som kan beröras.

Föreskrifter som avses i 30 § skogsvårdslagen (1979:429) meddelas av Skogsstyrelsen efter samråd med Naturvårdsverket, *Viltförvaltningsmyndigheten*, Riksantikvarieämbetet och annan central förvaltningsmyndighet som kan beröras.

Skogsstyrelsen skall samråda med kommunen i frågor av särskild vikt med hänsyn till de lokala förhållandena.

¹ Senaste lydelse 2014:1027

² Senaste lydelse 2005:1149.

34 §³

Skogsstyrelsen *skall* inhämta yttrande över en miljöanalys från Naturvårdsverket och berörd länsstyrelse.

Skogsstyrelsen *ska* inhämta yttrande över en miljöanalys från Naturvårdsverket, *Viltförvaltningsmyndigheten* och berörd länsstyrelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

³ Senaste lydelse 1998:1540.

1.9 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1994:1830) om införsel av levande djur m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1994:1830) om införsel av levande djur m.m. att 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Jordbruksverket får meddela föreskrifter om krav på särskilt tillstånd och om andra villkor för införsel av djur, produkter av djur, sjukdomsalstrande organismer, hö, halm och annat material som används vid hantering av djur.

Verket får vidare meddela föreskrifter om införselbud för sådana djur och produkter av djur som för att hindra spridning av smittsamma djursjukdomar inte får förflyttas enligt särskilda beslut meddelade av Europeiska unionen.

Verket får också meddela föreskrifter om registreringskyldighet för den som för in djur och djurprodukter i landet.

Innan Jordbruksverket fattar beslut i ett ärende om tillstånd att föra in djur för utplantering ska verket höra

1. Havs- och vattenmyndigheten, om ärendet gäller fisk, fiskrom, blötdjur, kräftdjur och andra akvatiska djurslag eller ägg från sådana djurslag, och 2. Naturvårdsverket, om ärendet gäller andra djurslag eller ägg än sådana som avses i 1.	1. Viltförvaltningsmyndigheten, om ärendet gäller vilda däggdjur och fåglar, 2. Havs- och vattenmyndigheten, om ärendet gäller fisk, fiskrom, blötdjur, kräftdjur och andra akvatiska djurslag eller ägg från sådana djurslag <i>än sådana som avses i 1</i>, och 3. Naturvårdsverket, om ärendet gäller andra djurslag eller ägg än sådana som avses i 1 <i>eller 2</i>.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

¹ Senaste lydelse 2011:647.

1.10 Förslag till förordning om ändring i vapenförordningen (1996:70)

Härigenom föreskrivs i fråga om vapenförordningen (1996:70) att 1 kap. 3 §, 1 a kap. 2–5 §§, 2 kap. 1–5, 7 och 14–16 §§, 3 kap. 1, 5, 6, 8 och 9 §§, 4 kap. 1, 5 och 6 §§, 5 kap. 2–5 och 7–15 §§, 6 kap. 1, 2 och 4 §§, 7 kap. 7 §, 8 kap. 2 §, 9 kap. 1 och 2 §§, 10 kap. 1 §, 11 kap. 1 §, 12 kap. 3 §, 13 kap. 4 och 6 §§, 14 kap. 2 §, 15 kap. 2 § samt 17 kap. 3 och 4 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §¹

Frågor om tillstånd, förordnande, godkännande och övriga åtgärder enligt denna förordning prövas av *Polismyndigheten*, om inte annat anges.

Frågor om tillstånd, förordnande, godkännande och övriga åtgärder enligt denna förordning prövas av *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*, om inte annat anges.

1 a kap.

2 §²

Polismyndigheten får även samköra vapenregister om det behövs för uppföljning av ärendehandläggningen eller för att framställa sådan statistik som regeringen, en svensk myndighet som behöver statistiken för att fullgöra sina uppgifter eller en mellanfolklig organisation begär.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får samköra vapenregister om det behövs för uppföljning av ärendehandläggningen eller för att framställa sådan statistik som regeringen, en svensk myndighet som behöver statistiken för att fullgöra sina uppgifter eller en mellanfolklig organisation begär.

¹ Senaste lydelse 2014:1149.

² Senaste lydelse 2014:1149.

3 §³

Endast särskilt angivna tjänstemän får samköra vapenregister enligt 1 eller 2 §.

Polismyndigheten ska löpande föra en förteckning över de tjänstemän som anges i första stycket.

Polismyndigheten och Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska löpande föra en förteckning över de tjänstemän som anges i första stycket.

4 §⁴

Vid Myndigheten för viltförvaltning och vapen får anställda som handlägger vapenärenden ges tillgång till uppgifter i vapenregister som regleras i 1 a kap. vapenlagen (1996:67).

Följande kategorier av anställda vid Polismyndigheten får ges tillgång till uppgifter i vapenregister som regleras i 1 a kap. vapenlagen (1996:67):

1. *anställda som handlägger vapenärenden,*

2. anställda som arbetar vid myndighetens ledningscentraler, och

3. de särskilt angivna tjänstemän vid myndigheten som avses i 3 kap. 6 § andra stycket lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

1. anställda som arbetar vid myndighetens ledningscentraler, och

2. de särskilt angivna tjänstemän vid myndigheten som avses i 3 kap. 6 § andra stycket lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Anställda vid Polismyndigheten som upprätthåller allmän ordning och säkerhet, bistår med handräckning eller utreder brott får ges tillgång till uppgift om huruvida någon har tillstånd att inneha vapen.

³ Senaste lydelse 2014:1149.

⁴ Senaste lydelse 2018:1944.

5 §⁵

Polismyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vad som krävs i fråga om behörighet och säkerhet för att myndigheten ska kunna medge direktåtkomst till vapenregister för de myndigheter som anges i 1 a kap. 14 § vapenlagen (1996:67).

Direktåtkomst får inte medges innan *Polismyndigheten* har försäkrat sig om att den mottagande myndigheten uppfyller kraven på behörighet och säkerhet.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får meddela närmare föreskrifter om vad som krävs i fråga om behörighet och säkerhet för att myndigheten ska kunna medge direktåtkomst till vapenregister för de myndigheter som anges i 1 a kap. 14 § vapenlagen (1996:67).

Direktåtkomst får inte medges innan *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* har försäkrat sig om att den mottagande myndigheten uppfyller kraven på behörighet och säkerhet.

2 kap.

1 §⁶

En ansökan om auktorisation enligt 2 kap. 17 § vapenlagen (1996:67) görs skriftligen. Ansökan ska innehålla uppgift om sammanslutningens namn, organisationsnummer och var styrelsen har sitt säte samt vilka omständigheter sammanslutningen åberopar för utredning av sammanslutningens stabilitet, kontinuerliga skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering

Polismyndigheten utfärdar ett bevis över auktorisationen.

Polismyndigheten får meddela föreskrifter om kraven enligt 2 kap. 17 § vapenlagen på stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering.

När det gäller auktorisation av sådana organisationer som anges i förordningen (1994:524) om fri-

Myndigheten för viltförvaltning och vapen utfärdar ett bevis över auktorisationen.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får meddela föreskrifter om kraven enligt 2 kap. 17 § vapenlagen på stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering.

När det gäller auktorisation av sådana organisationer som anges i förordningen (1994:524) om fri-

⁵ Senaste lydelse 2015:451.

⁶ Senaste lydelse 2014:1361.

villig försvarsverksamhet och deras läns- och lokalavdelningar ska *Polismyndigheten* samråda med Försvarsmakten.

villig försvarsverksamhet och deras läns- och lokalavdelningar ska *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* samråda med Försvarsmakten.

2 §⁷

Krav på tillstånd enligt 2 kap. 1 § första stycket vapenlagen (1996:67) gäller inte innehav av skjutvapen, ljuddämpare och vapenmagasin som har överlämnats från staten till

1. statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, om de är skyldiga att inneha egendomen för tjänsten, eller

1. statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, om de är skyldiga att inneha egendomen för tjänsten, eller

2. organisationer som anges i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och deras läns- och lokalavdelningar.

Tillstånd för innehav av start- eller signalvapen krävs inte för

a) Sveriges Riksidrottsförbund och förbund och föreningar som är anslutna till Riksidrottsförbundet,

b) Svenska Brukshundklubben och Svenska Kennelklubben och klubbar som är anslutna till dessa organisationer, och

c) flygplatsoperatör som driver flygplats där personal utövar flygtrafikledningstjänst.

⁷ Senaste lydelse 2023:376.

*Nuvarande lydelse*3 §⁸

Den som ansöker om tillstånd till innehav av skjutvapen ska, om inte ansökan uteslutande avser annat ändamål än skjutning, visa att han eller hon kan handha ett sådant vapen som ansökan avser. För nedan angivna vapentyper gäller följande särskilda krav.

Vapentyp	Krav
1. Jaktvapen med undantag för enhandsvapen för jakt.	Bevis om avlagt prov som avses i 4 §.
2. Enhandsvapen med undantag av jaktvapen och effektbegränsade vapen.	Sökanden ska ha fyllt 18 år, ha visat prov på särskild skjutskicklighet och vara aktiv medlem i en sammanslutning som antingen auktoriserats enligt vapenlagen (1996:67) eller är ansluten till en auktoriserad sådan och som inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte med sådant vapen som ansökan avser. Intyg över aktivitet och skjutskicklighet ska ämnas av styrelsen i sammanslutningen. Undantag från ålderskravet får göras om det finns särskilda skäl.
3. Kulsprutepistol eller annat helautomatiskt vapen utom enhandsvapen.	Sökanden ska ha fyllt 20 år och vara aktiv medlem i en sammanslutning för skytte vars verksamhet Försvarsmakten förklarar vara av betydelse för totalförsvaret samt ha visat prov på särskild skjutskicklighet. Undantag från ålderskravet får göras om det finns särskilda skäl.
4. Annat målskjutningsvapen än enhandsvapen, helautomatiskt vapen eller effektbegränsade vapen.	Sökanden ska vara ordinarie hemvärnssoldat eller aktiv medlem i en sammanslutning som antingen auktoriserats enligt vapenlagen eller är ansluten till en auktori-

⁸ Senaste lydelse 2018:617.

serad sådan och som inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte med sådant vapen som ansökan avser. Intyg över aktivitet och, för den som inte har fyllt 18 år, skjutskicklighet och personlig lämplighet ska lämnas av styrelsen i sammanslutningen.

5. Tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämför- Sökanden ska kunna hantera anordningen och ha kunskap om dess verkningar.
liga anordningar.

Trots det som sägs i första stycket 1–5 får tillstånd att inneha skjutvapen ges till sökande som behöver vapnet i sin tjänst eller som för sin tjänst behöver annat skjutvapen än tjänstevapen för att behålla eller utveckla sin skjutskicklighet. Är det fråga om utländsk säkerhetspersonal som medföljer vid statsbesök eller liknande eller som ansvarar för personers säkerhet vid internationell luftfart, ska *Polismyndigheten* samråda med Regeringskansliet (Utrikesdepartementet).

Naturvårdsverket får i enskilda fall besluta om undantag från första stycket 1.

Tillstånd till innehav av skjutvapen för något annat ändamål än jakt eller målskjutning får endast meddelas den som har fyllt 18 år. Det gäller dock inte start- eller signalvapen eller vapen som gjorts varaktigt obrukbara.

Polismyndigheten får meddela föreskrifter om de krav på skjutskicklighet och aktivt medlemskap som gäller för tillstånd till innehav av målskjutningsvapen och om vilka kunskapskrav som gäller för tillstånd till innehav av tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförbara anordningar.

Föreslagen lydelse

3 §

Den som ansöker om tillstånd till innehav av skjutvapen ska, om inte ansökan uteslutande avser annat ändamål än skjutning, visa att han eller hon kan handha ett sådant vapen som ansökan avser. För nedan angivna vapentyper gäller följande särskilda krav.

Vapentyp	Krav
1. Jaktvapen med undantag för enhandsvapen för jakt.	Bevis om avlagt prov som avses i 4 §.
2. Enhandsvapen med undantag av jaktvapen och effektbegränsade vapen.	Sökanden ska ha fyllt 18 år, ha visat prov på särskild skjutskicklighet och vara aktiv medlem i en sammanslutning som antingen auktoriserats enligt vapenlagen (1996:67) eller är ansluten till en auktoriserad sådan och som inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte med sådant vapen som ansökan avser. Intyg över aktivitet och skjutskicklighet ska ämnas av styrelsen i sammanslutningen. Undantag från ålderskravet får göras om det finns särskilda skäl.
3. Kulsprutepistol eller annat helautomatiskt vapen utom enhandsvapen.	Sökanden ska ha fyllt 20 år och vara aktiv medlem i en sammanslutning för skytte vars verksamhet Försvarsmakten förklarar vara av betydelse för totalförsvaret samt ha visat prov på särskild skjutskicklighet. Undantag från ålderskravet får göras om det finns särskilda skäl.
4. Annat målskjutningsvapen än enhandsvapen, helautomatiskt vapen eller effektbegränsade vapen.	Sökanden ska vara ordinarie hemvärnssoldat eller aktiv medlem i en sammanslutning som antingen auktoriserats enligt vapenlagen eller är ansluten till en auktoriserad sådan och som inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte

med sådant vapen som ansökan avser. Intyg över aktivitet och, för den som inte har fyllt 18 år, skjutskicklighet och personlig lämplighet ska lämnas av styrelsen i sammanslutningen.

5. Tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförbara anordningar. Sökanden ska kunna hantera anordningen och ha kunskap om dess verkningar.

Trots det som sägs i första stycket 1–5 får tillstånd att inneha skjutvapen ges till sökande som behöver vapnet i sin tjänst eller som för sin tjänst behöver annat skjutvapen än tjänstevapen för att behålla eller utveckla sin skjutskicklighet. Är det fråga om utländsk säkerhetspersonal som medföljer vid statsbesök eller liknande eller som ansvarar för personers säkerhet vid internationell luftfart, ska *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* samråda med Regeringskansliet (Utrikesdepartementet).

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får i enskilda fall besluta om undantag från första stycket 1.

Tillstånd till innehav av skjutvapen för något annat ändamål än jakt eller målskjutning får endast meddelas den som har fyllt 18 år. Det gäller dock inte start- eller signalvapen eller vapen som gjorts varaktigt obrukbara.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får meddela föreskrifter om de krav på skjutskicklighet och aktivt medlemskap som gäller för tillstånd till innehav av målskjutningsvapen och om vilka kunskapskrav som gäller för tillstånd till innehav av tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförbara anordningar.

4 §⁹

För tillstånd till innehav av jaktvapen krävs att sökanden avlagt prov som visar att han eller hon har grundläggande kännedom om jakt och viltvård och kan handha vapnet. Provet ska avläggas inför en provledare som förordnats av *Polismyndigheten* efter förslag av

För tillstånd till innehav av jaktvapen krävs att sökanden avlagt prov som visar att han eller hon har grundläggande kännedom om jakt och viltvård och kan handha vapnet. Provet ska avläggas inför en provledare som förordnats av *Myndigheten för viltförvaltning och*

⁹ Senaste lydelse 2014:1149.

Svenska jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund/*Landsbygdens jägare*.

Naturvårdsverket får meddela närmare föreskrifter om provet och om övriga frågor som avses i första stycket.

Kostnaderna för provtagningen ska betalas av den som avlägger provet enligt en taxa som fastställs av *Naturvårdsverket*.

Den som har avlagt prov som avses i första stycket ska vid provning enligt 2 kap. 4 § vapenlagen (1996:67) anses ha behov av jaktvapen, om inte särskilda skäl föranleder annat. Det som har sagts nu gäller inte i fråga om vapen som avses i 2 kap. 5 § denna förordning.

Vid tillämpning av fjärde stycket ska behovet anses motsvara fyra jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen, om det inte finns omständigheter som talar för att sökanden behöver fler vapen än så. Tillstånd till fler än sex jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen, får beviljas endast om sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen.

vapen efter förslag av Svenska jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får meddela närmare föreskrifter om provet och om övriga frågor som avses i första stycket.

Kostnaderna för provtagningen ska betalas av den som avlägger provet enligt en taxa som fastställs av *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*.

Nuvarande lydelse

5 §¹⁰

Behov att inneha skjutvapen bör i fråga om nedan angivna vapentyper anses finnas endast för följande ändamål.

Vapentyp

Ändamål

1. Enhandsvapen för jakt eller avlivning av djur

a) enskottsvapen

Omfattande grytjakt, jakt med ställande hund enligt *de föreskrifter som meddelats av Naturvårdsverket* eller avlivning av fällfångade djur.

b) flerskottsvapen

Yrkesmässigt bedriven jakt- eller viltvård eller annat kvalificerat behov.

¹⁰ Senaste lydelse 2022:455.

2. Vapen som av *Polismyndigheten efter samråd med Naturvårdsverket* klassificeras som salongsgevär.

3. Tårgasanordningar eller andra till verkan och ändamål jämförbara anordningar.

4. Injektionsvapen

5. Eldrör eller pipa eller annan anordning som möjliggör att till ett skjutvapen använda annan ammunition än vapnet är avsett för.

Avlivning av fällfångade djur.

Tjänst eller annan särskild omständighet som medför ett synnerligt behov av anordningen för personligt skydd.

Jakt enligt tillstånd som meddelats av *Naturvårdsverket* eller veterinärbete som avser tamdjur, om sökanden visar att han eller hon genomgått utbildning enligt föreskrifter som meddelats av Statens jordbruksverk, i fråga om jakt i samråd med *Naturvårdsverket*.

a) Målskjutning

b) Yrkesmässigt bedriven jakt- eller viltvård eller annat kvalificerat behov

c) Övrig jakt som med ammunition som *Naturvårdsverket* delat in i klass 2–4.

Föreslagen lydelse

5 §¹¹

Behov att inneha skjutvapen bör i fråga om nedan angivna vapentyper anses finnas endast för följande ändamål.

Vapentyp

Ändamål

1. Enhandsvapen för jakt eller avlivning av djur

a) enskottsvapen

Omfattande grytjakt, jakt med ställande hund eller avlivning av fällfångade djur.

b) flerskottsvapen

Yrkesmässigt bedriven jakt- eller viltvård eller annat kvalificerat behov.

¹¹ Senaste lydelse 2022:455.

2. Vapen som *av behörig myndighet* klassificeras som salongsgevär.

3. Tårgasanordningar eller andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar.

4. Injektionsvapen

5. Eldrör eller pipa eller annan anordning som möjliggör att till ett skjutvapen använda annan ammunition än vapnet är avsett för.

Avlivning av fällfångade djur.

Tjänst eller annan särskild omständighet som medför ett synnerligt behov av anordningen för personligt skydd.

Jakt enligt tillstånd som meddelats av *behörig myndighet* eller veterinärbete som avser tamdjur, om sökanden visar att han eller hon genomgått utbildning enligt föreskrifter som meddelats av Statens jordbruksverk, i fråga om jakt i samråd med *behörig myndighet*.

a) Målskjutning

b) Yrkesmässigt bedriven jakt- eller viltvård eller annat kvalificerat behov

c) Övrig jakt som med ammunition som *behörig myndighet* delat in i klass 2–4.

7 §¹²

Om tillstånd beviljas att inneha ett skjutvapen som sökanden avser att förvärva i en annan stat, får *Polismyndigheten* i förekommande fall även utfärda sådant intyg om att förvärvet godkänns av svensk myndighet som kan krävas av myndigheterna i den andra staten.

I annat fall får *Polismyndigheten* godkänna att en person som är bosatt i Sverige får förvärva skjutvapen i en annan stat, om det med hänsyn till sökandens per-

Om tillstånd beviljas att inneha ett skjutvapen som sökanden avser att förvärva i en annan stat, får *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* i förekommande fall även utfärda sådant intyg om att förvärvet godkänns av svensk myndighet som kan krävas av myndigheterna i den andra staten.

I annat fall får *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* godkänna att en person som är bosatt i Sverige får förvärva skjutvapen i en annan stat, om det med

¹² Senaste lydelse 2014:1149.

sonliga förhållanden kan antas att han eller hon inte kommer att missbruka vapnet. Ett sådant godkännande medför inte någon rätt att inneha vapnet i Sverige.

hänsyn till sökandens personliga förhållanden kan antas att han eller hon inte kommer att missbruka vapnet. Ett sådant godkännande medför inte någon rätt att inneha vapnet i Sverige.

14 §¹³

Polismyndigheten får meddela föreskrifter om kraven enligt 2 kap. 3 § 2 vapenlagen (1996:67) på säkerhet i fråga om handhavande av vapen, stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet avseende tillstånd för en sammanslutning för jakt- eller målskytte att inneha skjutvapen.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får meddela föreskrifter om kraven enligt 2 kap. 3 § 2 vapenlagen (1996:67) på säkerhet i fråga om handhavande av vapen, stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet avseende tillstånd för en sammanslutning för jakt- eller målskytte att inneha skjutvapen.

15 §¹⁴

Polismyndigheten ska ansvara för utförandet av de uppgifter som en kontrollorganisation har enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 av den 15 december 2015 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga och de uppgifter som en medlemsstat har enligt artiklarna 3.6 och 4 samma förordning.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska ansvara för utförandet av de uppgifter som en kontrollorganisation har enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 av den 15 december 2015 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga och de uppgifter som en medlemsstat har enligt artiklarna 3.6 och 4 samma förordning.

Polismyndigheten får meddela föreskrifter om vilka offentliga

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får meddela föreskrifter

¹³ Senaste lydelse 2014:1361

¹⁴ Senaste lydelse 2016:722.

eller privata organisationer eller individer som får utföra deaktivering av skjutvapen enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403.

om vilka offentliga eller privata organisationer eller individer som får utföra deaktivering av skjutvapen enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403.

16 §¹⁵

Polismyndigheten ska underätta behöriga myndigheter inom Europeiska unionen om avslag på ansökningar om tillstånd att inneha sådana skjutvapen och sådan ammunition som avses i kategori A och B i bilagan till denna förordning, om avslaget grundas på säkerhetsskäl eller sökandens bristande pålitlighet. Detsamma gäller beslut om återkallelse av sådana tillstånd, om återkallelsen grundas på säkerhetsskäl eller tillståndshavarens bristande pålitlighet.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska underrätta behöriga myndigheter inom Europeiska unionen om avslag på ansökningar om tillstånd att inneha sådana skjutvapen och sådan ammunition som avses i kategori A och B i bilagan till denna förordning, om avslaget grundas på säkerhetsskäl eller sökandens bristande pålitlighet. Detsamma gäller beslut om återkallelse av sådana tillstånd, om återkallelsen grundas på säkerhetsskäl eller tillståndshavarens bristande pålitlighet.

Närmare bestämmelser om utbyte av information finns i kommissionens delegerade förordning (EU) 2021/1423 av den 21 maj 2021 om fastställande i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/555 av de närmare formerna för det systematiska utbytet av information på elektronisk väg om avslag på ansökningar om tillstånd att förvärva eller inneha vissa skjutvapen.

När *Polismyndigheten* lämnar information enligt första stycket ska myndigheten, utöver de uppgifter som framgår av kommissionens delegerade förordning (EU) 2021/1423, lämna uppgift om personens namn.

När *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* lämnar information enligt första stycket ska myndigheten, utöver de uppgifter som framgår av kommissionens delegerade förordning (EU) 2021/1423, lämna uppgift om personens namn.

¹⁵ Senaste lydelse 2023:376.

3 kap.**1 §¹⁶**

Polismyndigheten ska utfärda bevis över tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin och, om tillståndet avser innehav av vapen, en dubblett av beviset.

Om tillståndet avser en person som är bosatt i en annan stat inom Europeiska unionen ska *Polismyndigheten* vidarebefordra de uppgifter som krävs för att kunna identifiera vapnet och förvärvaren till den staten. Detta gäller dock endast skjutvapen som hör till kategori C i bilagan till denna förordning och ammunition som är avsedd för sådana vapen.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska utfärda bevis över tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin och, om tillståndet avser innehav av vapen, en dubblett av beviset.

Om tillståndet avser en person som är bosatt i en annan stat inom Europeiska unionen ska *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* vidarebefordra de uppgifter som krävs för att kunna identifiera vapnet och förvärvaren till den staten. Detta gäller dock endast skjutvapen som hör till kategori C i bilagan till denna förordning och ammunition som är avsedd för sådana vapen.

5 §¹⁷

Om någon inte har förvärvat skjutvapen före utgången av den tid som anges i 2 kap. 7 § vapenlagen (1996:67) ska han eller hon inom en månad anmäla detta och återlämna tillståndsbeviset till *Polismyndigheten*.

Om någon inte har förvärvat skjutvapen före utgången av den tid som anges i 2 kap. 7 § vapenlagen (1996:67) ska han eller hon inom en månad anmäla detta och återlämna tillståndsbeviset till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*.

6 §¹⁸

Den som förvärvar skjutvapen med stöd av ett innehavstillstånd som inte avser ett visst bestämt

Den som förvärvar skjutvapen med stöd av ett innehavstillstånd som inte avser ett visst bestämt

¹⁶ Senaste lydelse 2023:376.

¹⁷ Senaste lydelse 2014:1149.

¹⁸ Senaste lydelse 2014:1149.

vapen ska senast inom en månad efter förvärvet visa upp tillståndsbeviset hos *Polismyndigheten* och lämna uppgift om vapnets tillverkningsnummer och om överlåtarens eller upplåtarens namn och hemvist, om dessa uppgifter inte har lämnats tidigare. Avser förvärvet ett skjutvapen som saknar uppgift om tillverkningsnummer, ska någon annan uppgift som möjliggör identifiering anges. Är det fråga om förvärv av skjutvapen från någon annan än en vapenhandlare, ska överlåtarens tillståndsbevis för vapnet bifogas, om beviset finns i behåll.

Polismyndigheten ska på beviset anteckna vapnets tillverkningsnummer eller, om det saknas, någon annan uppgift som möjliggör identifiering.

vapen ska senast inom en månad efter förvärvet visa upp tillståndsbeviset hos *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* och lämna uppgift om vapnets tillverkningsnummer och om överlåtarens eller upplåtarens namn och hemvist, om dessa uppgifter inte har lämnats tidigare. Avser förvärvet ett skjutvapen som saknar uppgift om tillverkningsnummer, ska någon annan uppgift som möjliggör identifiering anges. Är det fråga om förvärv av skjutvapen från någon annan än en vapenhandlare, ska överlåtarens tillståndsbevis för vapnet bifogas, om beviset finns i behåll.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska på beviset anteckna vapnets tillverkningsnummer eller, om det saknas, någon annan uppgift som möjliggör identifiering.

8 §¹⁹

Har ett tillståndsbevis förstörts, förkommit eller förändrats så att det inte lämpligen kan användas, får ett nytt bevis (dubblettbevis) utfärdas efter ansökan.

Om beviset inte finns i behåll ska ansökan innehålla en förklaring på heder och samvete om förlusten av beviset.

Kommer beviset senare till rätta ska det genast överlämnas till *Polismyndigheten*.

Kommer beviset senare till rätta ska det genast överlämnas till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*.

¹⁹ Senaste lydelse 2022:455.

9 §²⁰

Polismyndigheten ska efter ansökan utfärda ett europeiskt skjutvapenpass till den som har tillstånd att i Sverige inneha ett skjutvapen som avses i bilagan till denna förordning. Skjutvapenpasset ska ha en begränsad giltighetstid. Det får återkallas av Polismyndigheten om det finns särskilda skäl för det.

Ett europeiskt skjutvapenpass ska omedelbart lämnas in till *Polismyndigheten* om innehavarens tillstånd att inneha något av de skjutvapen som omfattas av passet återkallas, om innehavaren avhänder sig något av dessa vapen eller om skjutvapenpasset återkallas. Om passet inte längre ska gälla ska det makuleras. I annat fall ska Polismyndigheten göra en anteckning i passet om de ändrade förhållandena och återlämna det till innehavaren.

Polismyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om det europeiska skjutvapenpasset.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska efter ansökan utfärda ett europeiskt skjutvapenpass till den som har tillstånd att i Sverige inneha ett skjutvapen som avses i bilagan till denna förordning. Skjutvapenpasset ska ha en begränsad giltighetstid. Det får återkallas av Polismyndigheten om det finns särskilda skäl för det.

Ett europeiskt skjutvapenpass ska omedelbart lämnas in till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* om innehavarens tillstånd att inneha något av de skjutvapen som omfattas av passet återkallas, om innehavaren avhänder sig något av dessa vapen eller om skjutvapenpasset återkallas. Om passet inte längre ska gälla ska det makuleras. I annat fall ska Polismyndigheten göra en anteckning i passet om de ändrade förhållandena och återlämna det till innehavaren.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får meddela ytterligare föreskrifter om det europeiska skjutvapenpasset.

4 kap.

1 §²¹

I fråga om tillstånd till införsel av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare gäller 2 kap. 3–6 och 8–11 §§ samt 3 kap. 1 § första stycket, 2–4, 7 och 8 §§. Avser tillståndet egendom som tillfälligt ska användas vid jakt eller tävling här i landet, får de förutsättningar som

²⁰ Senaste lydelse 2014:1149.

²¹ Senaste lydelse 2022:455.

motsvarar dem som anges i 2 kap. 3 och 5 §§ visas genom intyg från den som anordnar jakten eller tävlingen.

Om införseln innefattar transitering, ska *Polismyndigheten* före införseln vidarebefordra uppgifterna i tillståndet till en behörig myndighet i transiteringsstaterna

Om införseln innefattar transitering, ska *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* före införseln vidarebefordra uppgifterna i tillståndet till en behörig myndighet i transiteringsstaterna

5 §²²

Företrädare för polisen i Danmark, Finland, Island och Norge som i tjänsten reser genom Sverige från ett nordiskt land till en annan del av det landet eller till ett annat nordiskt land och medför skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin för tjänsteändamål undantas enligt 11 kap. 1 § f vapenlagen (1996:67) från lagens bestämmelser om skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin.

Polismyndigheten får meddela föreskrifter om förvaring av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare vid transitering enligt första stycket.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får meddela föreskrifter om förvaring av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare vid transitering enligt första stycket.

6 §²³

Krav på tillstånd enligt 2 kap. 1 § första stycket vapenlagen (1996:67) gäller inte införsel av skjutvapen som har överlämnats från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, om de är skyldiga att inneha vapnet för tjänsten. Kravet på tillstånd gäller inte heller ammunition eller ljuddämpare till vapnen

Krav på tillstånd enligt 2 kap. 1 § första stycket vapenlagen (1996:67) gäller inte införsel av skjutvapen som har överlämnats från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, om de är skyldiga att inneha vapnet för tjänsten. Kravet på tillstånd gäller inte heller ammunition eller ljuddämpare till vapnen

²² Senaste lydelse 2023:376.

²³ Senaste lydelse 2023:376.

5 kap.

2 §²⁴

Polismyndigheten får meddela föreskrifter om krav på kunskap för tillstånd att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får meddela föreskrifter om krav på kunskap för tillstånd att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition.

3 §²⁵

Vid provskjutning får i en vapenhandlares ställe någon annan person närvara som har godkänts av *Polismyndigheten*.

Vid provskjutning får i en vapenhandlares ställe någon annan person närvara som har godkänts av *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*.

4 §²⁶

Handelsrörelse får inte påbörjas förrän *Polismyndigheten* har godkänt de lokaler och andra utrymmen som är anordnade för förvaring av vapnen.

Handelsrörelse får inte påbörjas förrän *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* har godkänt de lokaler och andra utrymmen som är anordnade för förvaring av vapnen.

5 §²⁷

Handlares förvärv av skjutvapen ska ske efter skriftlig rekvisition. Handlaren ska föra särskild inköpsförteckning över rekvisitionerna.

En handlare som i särskilt fall önskar förvärva skjutvapen av någon annan än den som är berättigad att tillverka eller driva handel med skjutvapen ska kontrollera att överlåtaren har tillstånd att inneha vapnet. Handlaren ska inom en månad från förvärvet skriftligen anmäla detta till *Polis-*

En handlare som i särskilt fall önskar förvärva skjutvapen av någon annan än den som är berättigad att tillverka eller driva handel med skjutvapen ska kontrollera att överlåtaren har tillstånd att inneha vapnet. Handlaren ska inom en månad från förvärvet skriftligen anmäla detta till *Myn-*

²⁴ Senaste lydelse 2023:376.

²⁵ Senaste lydelse 2014:1149.

²⁶ Senaste lydelse 2014:1149.

²⁷ Senaste lydelse 2014:1149.

myndigheten. I samband med en sådan anmälan ska överlåtarens tillståndsbevis ges in till Polismyndigheten, om det finns i behåll.

digheten för viltförvaltning och vapen. I samband med en sådan anmälan ska överlåtarens tillståndsbevis ges in till Polismyndigheten, om det finns i behåll.

7 §²⁸

Polismyndigheten får meddela föreskrifter om

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får meddela föreskrifter om

1. innehållet i en rekvisition,
2. vilka uppgifter som ska införas i en inköpsförteckning, försäljningsförteckning och förmedlingsförteckning,
3. hur förteckningarna ska föras och vilka handlingar som ska bifogas sådana förteckningar, och
4. innehållet i en anmälan som avses i 5 § andra stycket.

8 §

Polismyndigheten skall se till att skjutvapen som innehas av handlare förvaras på föreskrivet sätt. Polismyndigheten *skall* minst en gång årligen låta granska handlarens inköpsförteckningar och försäljningsförteckningar med bilagor samt, när anledning finns till det, hans lager av skjutvapen.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska se till att skjutvapen som innehas av handlare förvaras på föreskrivet sätt. Polismyndigheten *ska* minst en gång årligen låta granska handlarens inköpsförteckningar och försäljningsförteckningar med bilagor samt, när anledning finns till det, hans lager av skjutvapen.

8 a §²⁹

Polismyndigheten ska minst en gång årligen låta granska en förmedlingsförteckning med bilagor.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska minst en gång årligen låta granska en förmedlingsförteckning med bilagor.

²⁸ Senaste lydelse 2023:376.

²⁹ Senaste lydelse 2023:376.

9 §³⁰

Handlare är skyldiga att hålla inköps- och försäljningsförteckningarna med bilagor tillgängliga för *Polismyndigheten* och att lämna myndigheten begärda upplysningar om inköpta och sålda vapen, om befintligt vapenlager och om andra förhållanden, som är av betydelse för den tillsyn som *Polismyndigheten* ska utöva enligt 8 §

Handlare är skyldiga att hålla inköps- och försäljningsförteckningarna med bilagor tillgängliga för *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* och att lämna myndigheten begärda upplysningar om inköpta och sålda vapen, om befintligt vapenlager och om andra förhållanden, som är av betydelse för den tillsyn som *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* ska utöva enligt 8 §

9 a §³¹

En yrkesmässig förmedlare av skjutvapen eller ammunition är skyldig att hålla sin förmedlingsförteckning med bilagor tillgänglig för *Polismyndigheten*. Förmedlaren ska också lämna begärda upplysningar om genomförda transaktioner eller överföringar avseende skjutvapen och om andra förhållanden som är av betydelse för *Polismyndighetens* tillsyn.

En yrkesmässig förmedlare av skjutvapen eller ammunition är skyldig att hålla sin förmedlingsförteckning med bilagor tillgänglig för *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*. Förmedlaren ska också lämna begärda upplysningar om genomförda transaktioner eller överföringar avseende skjutvapen och om andra förhållanden som är av betydelse för *Myndigheten för viltförvaltning och vapens* tillsyn.

10 §³²

Inköpsförteckningar, försäljningsförteckningar, förmedlingsförteckningar och bilagor till dessa ska bevaras under tio år från den dag sista anteckningen gjordes. Om rörelsen läggs ner, ska för-

Inköpsförteckningar, försäljningsförteckningar, förmedlingsförteckningar och bilagor till dessa ska bevaras under tio år från den dag sista anteckningen gjordes. Om rörelsen läggs ner, ska förteckningarna och bilagorna över-

³⁰ Senaste lydelse 2022:455.

³¹ Senaste lydelse 2023:376.

³² Senaste lydelse 2023:376.

teckningarna och bilagorna överlämnas till *Polismyndigheten*.

lämnas till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*.

11 §³³

Har en tillståndshavare avlidit eller försatts i konkurs, får rörelsen fortsättas för dödsboets eller konkursboets räkning under högst ett år från dödsfallet eller edgångssammanträdet i konkursen, under förutsättning att anmälan görs till *Polismyndigheten* inom en månad från nämnda tidpunkt och att rörelsen förestås av en godkänd föreståndare eller ersättare.

Har en tillståndshavare avlidit eller försatts i konkurs, får rörelsen fortsättas för dödsboets eller konkursboets räkning under högst ett år från dödsfallet eller edgångssammanträdet i konkursen, under förutsättning att anmälan görs till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* inom en månad från nämnda tidpunkt och att rörelsen förestås av en godkänd föreståndare eller ersättare.

12 §³⁴

Ansökan om godkännande som föreståndare eller ersättare eller om godkännande av en person som i en vapenhandlares ställe ska närvara vid provskjutning, görs skriftligen. Ansökan ska innehålla uppgift om sökandens namn, personnummer och hemvist.

Polismyndigheten ska utfärda bevis om sådant godkännande som avses i första stycket.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska utfärda bevis om sådant godkännande som avses i första stycket.

13 §³⁵

En vapenhandlare ska löpande anmäla genomförda transaktioner med skjutvapen till *Polismyndigheten*.

En vapenhandlare ska löpande anmäla genomförda transaktioner med skjutvapen till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*.

Anmälningarna ska göras elektroniskt utan dröjsmål.

³³ Senaste lydelse 2014:1149.

³⁴ Senaste lydelse 2014:1149.

³⁵ Senaste lydelse 2023:376.

14 §³⁶

En yrkesmässig förmedlare av skjutvapen eller ammunition ska löpande anmäla till *Polismyndigheten* de transaktioner och överföringar avseende skjutvapen som förmedlaren har medverkat till.

En yrkesmässig förmedlare av skjutvapen eller ammunition ska löpande anmäla till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* de transaktioner och överföringar avseende skjutvapen som förmedlaren har medverkat till.

Anmälningarna ska göras elektroniskt utan dröjsmål.

15 §³⁷

Polismyndigheten får meddela närmare föreskrifter om hur en anmälan enligt 13 och 14 §§ ska göras och vilka uppgifter den ska innehålla.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får meddela närmare föreskrifter om hur en anmälan enligt 13 och 14 §§ ska göras och vilka uppgifter den ska innehålla.

6 kap.

1 §³⁸

Tillstånd krävs för att föra över skjutvapen som omfattas av bilagan till denna förordning från Sverige till en annan stat inom Europeiska unionen.

Ansökan om tillstånd till överföring ska göras skriftligen på formulär som fastställs av *Polismyndigheten* och innehålla de uppgifter som anges på formuläret.

Ansökan om tillstånd till överföring ska göras skriftligen på formulär som fastställs av *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* och innehålla de uppgifter som anges på formuläret.

Om det krävs tillstånd till införsel av vapnet i den stat dit vapnet ska föras, ska ett sådant tillstånd bifogas ansökan. Innefattar utförseln transitering ska, i de fall det krävs, tillstånd från transiteringsstaterna bifogas ansökan.

³⁶ Senaste lydelse 2023:376.

³⁷ Senaste lydelse 2023:376.

³⁸ Senaste lydelse 2014:1149.

2 §³⁹

Vid prövning av en ansökan enligt 1 § ska *Polismyndigheten* kontrollera att nödvändigt tillstånd till införsel och transitering av vapnet finns och att överföringen uppfyller godtagbara krav på säkerhet.

Beviljas tillstånd till överföring ska i förekommande fall införseltillstånd från mottagarstaten och transiteringstillstånd från transiteringsstaterna bifogas beslutet.

Polismyndigheten ska senast vid överföringen vidarebefordra uppgifterna i beslutet till en behörig myndighet i den stat dit vapnet ska föras och i förekommande fall i transiteringsstaterna.

Vid prövning av en ansökan enligt 1 § ska *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* kontrollera att nödvändigt tillstånd till införsel och transitering av vapnet finns och att överföringen uppfyller godtagbara krav på säkerhet.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska senast vid överföringen vidarebefordra uppgifterna i beslutet till en behörig myndighet i den stat dit vapnet ska föras och i förekommande fall i transiteringsstaterna.

4 §⁴⁰

Den som har tillstånd att driva handel med skjutvapen får beviljas generellt tillstånd att föra över sådana vapen som omfattas av handeltillståndet från Sverige till en vapenhandlare som är bosatt i en annan stat inom Europeiska unionen. Ett sådant tillstånd får beviljas för en tid av högst tre år åt gången.

Vid överföring av skjutvapen med stöd av tillstånd enligt första stycket ska avsändaren senast fjorton dagar före överföringen lämna upplysningar till *Polismyndigheten* om

- a) namn och adress på den som säljer eller överläter skjutvapnet och på den som köper eller förvärvar det eller i förekommande fall ägaren,
- b) den adress som skjutvapnet ska transporteras till,
- c) antalet skjutvapen som ska transporteras, och
- d) uppgifter som möjliggör identifiering av skjutvapnet.

Vid överföring av skjutvapen med stöd av tillstånd enligt första stycket ska avsändaren senast fjorton dagar före överföringen lämna upplysningar till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* om

³⁹ Senaste lydelse 2014:1149.

⁴⁰ Senaste lydelse 2014:1149.

Polismyndigheten ska omedelbart vidarebefordra uppgifterna till Tullverket, en behörig myndighet i destinationsstaten och i förekommande fall i transiteringsstaterna.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska omedelbart vidarebefordra uppgifterna till Tullverket, en behörig myndighet i destinationsstaten och i förekommande fall i transiteringsstaterna.

7 kap.

7 §⁴¹

Polismyndigheten utfärdar bevis om tillstånd att låna skjutvapen. Ett bevis *skall* innehålla uppgift om den tillståndet gäller och för vilket ändamål han eller hon är berättigad att låna vapen.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen utfärdar bevis om tillstånd att låna skjutvapen. Ett bevis *ska* innehålla uppgift om den tillståndet gäller och för vilket ändamål han eller hon är berättigad att låna vapen.

Har ett bevis förstörts eller förkommit eller förändrats så att det inte lämpligen kan användas gäller vad som anges i 3 kap. 8 §.

8 kap.

2 §⁴²

Den som tar emot skjutvapen för reparation eller översyn är skyldig att föra anteckningar i en särskild reparationsförteckning över mottagna vapen.

Polismyndigheten får meddela föreskrifter om vilka uppgifter förteckningen ska innehålla och hur förteckningen ska föras.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter förteckningen ska innehålla och hur förteckningen ska föras.

Den som har tagit emot skjutvapen för reparation eller översyn är skyldig att hålla förteckningen tillgänglig för *Polismyndigheten* och på begäran lämna upplysningar till myndigheten om mottagna vapen.

Den som har tagit emot skjutvapen för reparation eller översyn är skyldig att hålla förteckningen tillgänglig för *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* och på begäran lämna upplysningar till myndigheten om mottagna vapen.

⁴¹ Senaste lydelse 2006:509.

⁴² Senaste lydelse 2023:376.

Förteckningen och bilagor till denna ska bevaras under tio år från den dag sista anteckningen gjordes. Om rörelsen läggs ner, ska förteckningen och bilagorna överlämnas till *Polismyndigheten*.

Förteckningen och bilagor till denna ska bevaras under tio år från den dag sista anteckningen gjordes. Om rörelsen läggs ner, ska förteckningen och bilagorna överlämnas till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*.

9 kap.

1 §⁴³

Polismyndigheten får meddela föreskrifter om vapenhandlares, museers och sammanslutningars förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen och sammanslutningars förvaring av ammunition eller ljuddämpare. I fråga om förvaring av ammunition som räknas till explosiva varor finns bestämmelser även i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor och i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Polismyndigheten får meddela närmare föreskrifter om hur skjutvapen, ammunition och ljuddämpare ska förvaras för att uppfylla föreskrifterna i 5 kap. 2 § vapenlagen (1996:67).

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får meddela föreskrifter om vapenhandlares, museers och sammanslutningars förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen och sammanslutningars förvaring av ammunition eller ljuddämpare. I fråga om förvaring av ammunition som räknas till explosiva varor finns bestämmelser även i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor och i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får meddela närmare föreskrifter om hur skjutvapen, ammunition och ljuddämpare ska förvaras för att uppfylla föreskrifterna i 5 kap. 2 § vapenlagen (1996:67).

2 §⁴⁴

Polismyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vad som ska gälla utöver bestämmelserna i 5 kap. vapenlagen (1996:67) i fråga om transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får meddela närmare föreskrifter om vad som ska gälla utöver bestämmelserna i 5 kap. vapenlagen (1996:67) i fråga om

⁴³ Senaste lydelse 2022:455.

⁴⁴ Senaste lydelse 2022:455.

transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare.

10 kap.

1 §⁴⁵

Länsstyrelsen ska utse en eller flera värderingsmän som ska biträda *Polismyndigheten* vid värdering av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som ska lösas in. Till värderingsman bör den utses som har god kännedom om egendomens marknadsvärde och vapenhandlares pris vid inköp av begagnade skjutvapen.

En värderingsman har rätt till ersättning av allmänna medel för sitt uppdrag.

Polismyndigheten bör försöka komma överens med ägaren om till vilket värde egendomen ska lösas in.

Länsstyrelsen ska utse en eller flera värderingsmän som ska biträda *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* vid värdering av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som ska lösas in. Till värderingsman bör den utses som har god kännedom om egendomens marknadsvärde och vapenhandlares pris vid inköp av begagnade skjutvapen.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen bör försöka komma överens med ägaren om till vilket värde egendomen ska lösas in.

11 kap.

1 §⁴⁶

Om skjutvapen ingår bland tillgångarna i ett dödsbo, ska den som har vård om boet göra en skriftlig anmälan om det till *Polismyndigheten* senast tre månader efter dödsfallet.

Om skjutvapen ingår bland tillgångarna i ett konkursbo, ska konkursförvaltaren så snart som möjligt göra en skriftlig anmälan om det till *Polismyndigheten*.

Om skjutvapen ingår bland tillgångarna i ett dödsbo, ska den som har vård om boet göra en skriftlig anmälan om det till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* senast tre månader efter dödsfallet.

Om skjutvapen ingår bland tillgångarna i ett konkursbo, ska konkursförvaltaren så snart som möjligt göra en skriftlig anmälan om det till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*.

⁴⁵ Senaste lydelse 2023:376.

⁴⁶ Senaste lydelse 2023:376.

En anmälan enligt första eller andra stycket ska innehålla uppgift om fabrikat, modell, kaliber och tillverkningsnummer för varje vapen och om art och mängd av tillhörande ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin. Är det fråga om vapen som saknar uppgift om tillverkningsnummer ska någon annan uppgift som möjliggör identifiering lämnas. Anmälan ska också innehålla uppgift om vem som har hand om vapnet för boets räkning och om hur det förvaras.

Första–tredje styckena gäller inte effektbegränsade vapen.

12 kap.

3 §⁴⁷

Den som har tillstånd att inneha skjutvapen är skyldig att ha med sig tillståndsbeviset när han eller hon själv medför vapnet eller när någon annan som har lånat vapnet medför det i tillståndshavarens närvaro.

Om det är fråga om jaktvapen eller som är avsett för tävlings- eller övningsskjutning, får tillståndshavaren i stället ha med sig jaktkort eller medlemskort som intygar medlemskap i en sådan sammanlutning som avses i 2 kap. 3 § 2 vapenlagen (1996:67). Kortet ska vara försett med en anteckning av en tjänsteman vid *Polismyndigheten* eller två trovärdiga personer som intygar att det tillståndsbevis som gäller för vapnet har visats upp för dem.

Om det är fråga om jaktvapen eller som är avsett för tävlings- eller övningsskjutning, får tillståndshavaren i stället ha med sig jaktkort eller medlemskort som intygar medlemskap i en sådan sammanlutning som avses i 2 kap. 3 § 2 vapenlagen (1996:67). Kortet ska vara försett med en anteckning av en tjänsteman vid *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* eller två trovärdiga personer som intygar att det tillståndsbevis som gäller för vapnet har visats upp för dem.

Den som medför ett lånat skjutvapen i annat fall än som avses i första stycket är skyldig att ha med sig sådant intyg eller bevis som enligt 7 kap. 1 § ska överlämnas till honom eller henne. Han eller hon ska även medföra eget tillståndsbevis för innehav av vapen av samma typ som det lånade vapnet eller, om tillstånd enligt 3 kap. 1 a § vapenlagen krävs för lån av vapnet, tillståndsbevis enligt 7 kap. 7 § för lån av ett sådant vapen.

⁴⁷ Senaste lydelse 2014:1361.

13 kap.**4 §⁴⁸**

Den som med stöd av bestämmelserna i 3 kap. vapenlagen (1996:67) lånar ut ett skjutvapen till någon som är fast bosatt i en stat som har tillträtt den europeiska konventionen av den 28 juni 1978 om kontroll av enskilda personers införskaffande och innehav av skjutvapen (den europeiska vapen-konventionen), ska omedelbart anmäla utlåningen till *Polismyndigheten*, om inte vapnet ska innehas och användas av låntagaren endast i Sverige.

Den som med stöd av bestämmelserna i 3 kap. vapenlagen (1996:67) lånar ut ett skjutvapen till någon som är fast bosatt i en stat som har tillträtt den europeiska konventionen av den 28 juni 1978 om kontroll av enskilda personers införskaffande och innehav av skjutvapen (den europeiska vapen-konventionen), ska omedelbart anmäla utlåningen till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*, om inte vapnet ska innehas och användas av låntagaren endast i Sverige.

En sådan anmälan ska också göras av den som avser att för personligt bruk föra ut skjutvapen ur Sverige till en stat som har tillträtt den europeiska vapenkonventionen, om vistelsen i den andra staten ska vara mer än tre månader. Anmälan ska göras före utförelsen.

Till den europeiska vapenkonventionen är, förutom Sverige, följande stater anslutna: Azerbajdzjan, Cypern, Danmark med undantag av Färöarna och Grönland, Island, Italien, Luxemburg, Moldavien, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovenien, Tjeckien och Tyskland.

6 §⁴⁹

Anmälan som avses i 4 § ska göras till *Polismyndigheten*. Anmälan ska innehålla uppgift om namn och hemort samt nummer på pass eller identitetskort i fråga om den person som ska inneha skjutvapnet. Dessutom ska de uppgifter om vapnet som anges i 2 kap. 6 § denna förordning lämnas.

Anmälan som avses i 4 § ska göras till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*. Anmälan ska innehålla uppgift om namn och hemort samt nummer på pass eller identitetskort i fråga om den person som ska inneha skjutvapnet. Dessutom ska de uppgifter om

⁴⁸ Senaste lydelse 2014:1149.

⁴⁹ Senaste lydelse 2014:1149.

Polismyndigheten ska under-
rätta behörig myndighet i den
andra staten.

vapnet som anges i 2 kap. 6 §
denna förordning lämnas.

*Myndigheten för viltförvaltning
och vapen* ska underrätta behörig
myndighet i den andra staten.

14 kap.

2 §⁵⁰

Den som har ertappats med att
medföra skjutvapen utan att kunna
visa upp i 12 kap. 3 och 4 §§ före-
skrivna handling är fri från ansvar,
om han eller hon inom en vecka
därefter hos *Polismyndigheten*
styrker att han eller hon vid tiden
för förseelsen hade rätt att inneha
vapnet och omständigheterna ger
vid handen att förseelsen haft sin
grund i tillfälligt förbiseende.

Den som har ertappats med att
medföra skjutvapen utan att kunna
visa upp i 12 kap. 3 och 4 §§ före-
skrivna handling är fri från ansvar,
om han eller hon inom en vecka
därefter hos *Myndigheten för vilt-
förvaltning och vapen* styrker att
han eller hon vid tiden för förseel-
sen hade rätt att inneha vapnet och
omständigheterna ger vid handen
att förseelsen haft sin grund i till-
fälligt förbiseende.

15 kap.

2 §⁵¹

Polismyndighetens eller en dom-
stols beslut enligt denna förord-
ning ska gälla omedelbart, om inte
annat förordnas.

*Myndigheten för viltförvaltning
och vapens* eller en domstols beslut
enligt denna förordning ska gälla
omedelbart, om inte annat för-
ordnas.

17 kap.

3 §⁵²

Har en domstol funnit någon
skyldig till brott mot vapenlagen
(1996:67) eller denna förordning
eller till något annat brott där
skjutvapen använts eller har högre

Har en domstol funnit någon
skyldig till brott mot vapenlagen
(1996:67) eller denna förordning
eller till något annat brott där
skjutvapen använts eller har högre

⁵⁰ Senaste lydelse 2014:1149.

⁵¹ Senaste lydelse 2014:1149.

⁵² Senaste lydelse 2014:1149.

rätt avgjort mål vari sådan dom meddelats, ska en kopia av domen eller beslutet samma dag sändas till *Polismyndigheten*.

rätt avgjort mål vari sådan dom meddelats, ska en kopia av domen eller beslutet samma dag sändas till *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*.

Samma underrättelseskyldighet gäller när en domstol helt eller delvis har avslagit ett yrkande om förverkande enligt vapenlagen.

4 §⁵³

Polismyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter för verkställigheten av vapenlagen (1996:67) och denna förordning.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen får meddela ytterligare föreskrifter för verkställigheten av vapenlagen (1996:67) och denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

⁵³ Senaste lydelse 2014:1149.

1.11 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att 15, 26 och 40 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §¹

Naturvårdsverket ska föra den förteckning över naturområden som avses i 7 kap. 27 § miljöbalken.

Förteckningen ska omfatta de områden som regeringen har

1. förklarat som särskilda skyddsområden eller särskilda bevarandeområden enligt 7 kap. 28 § miljöbalken,

2. föreslagit att ingå i det europeiska nät av sådana särskilda bevarandeområden, Natura 2000, som avses i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, senast ändrat genom rådets direktiv 2006/105/EG,

3. beslutat ska föras upp på förteckningen med anledning av att Europeiska kommissionen inlett ett samrådsförfarande enligt artikel 5 i direktiv 92/43/EEG, eller

4. beslutat ska föras upp på förteckningen med anledning av ett internationellt åtagande eller nationellt mål om skydd för områden.

Förteckningen ska kungöras på det sätt som gäller för författningar som meddelas av Naturvårdsverket.

Kartor som utvisar områdenas avgränsningar ska finnas tillgängliga hos Naturvårdsverket. Naturvårdsverket ska se till att Skogsstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten och berörda länsstyrelser har tillgång till förteckningen och kartorna samt får kännedom om tillägg och ändringar som görs i dem.

Förteckningen ska kungöras på det sätt som gäller för författningar som meddelas av Naturvårdsverket.

Kartor som utvisar områdenas avgränsningar ska finnas tillgängliga hos Naturvårdsverket. Naturvårdsverket ska se till att Skogsstyrelsen, *Viltförvaltningsmyndigheten*, Havs- och vattenmyndigheten och berörda länsstyrelser har tillgång till förteckningen och kartorna samt får kännedom om tillägg och ändringar som görs i dem.

¹ Senaste lydelse 2011:629.

26 §²

Innan länsstyrelsen fattar beslut i ett ärende enligt 7 kap. eller 26 kap. 11 § miljöbalken ska länsstyrelsen samråda med

1. Naturvårdsverket, om beslutet rör Naturvårdsverket och kan leda till ersättning eller inlösen enligt 31 kap.

miljöbalken eller någon annan ekonomisk förpliktelse för staten eller annars är av vikt,

2. Riksantikvarieämbetet, om beslutet rör Riksantikvarieämbetet och kan leda till ersättning eller inlösen enligt 31 kap. miljöbalken eller någon annan ekonomisk förpliktelse för staten eller annars är av vikt, *och*

3. Havs- och vattenmyndigheten, om beslutet rör Havs- och vattenmyndigheten och är av vikt.

2. Riksantikvarieämbetet, om beslutet rör Riksantikvarieämbetet och kan leda till ersättning eller inlösen enligt 31 kap. miljöbalken eller någon annan ekonomisk förpliktelse för staten eller annars är av vikt,

3. Havs- och vattenmyndigheten, om beslutet rör Havs- och vattenmyndigheten och är av vikt *och*

4. *Viltförvaltningsmyndigheten, om beslutet rör Viltförvaltningsmyndigheten och är av vikt.*

40 §³

Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten får överklaga beslut som rör frågor som avses i 7 kap. miljöbalken. Naturvårdsverket får dock i fråga om strandskydd endast överklaga beslut enligt 7 kap. 18 och 18 a §§ miljöbalken.

Naturvårdsverket får *även* överklaga beslut enligt 12 kap. 11 § miljöbalken.

Naturvårdsverket *och Viltförvaltningsmyndigheten* får överklaga beslut enligt 12 kap. 11 § miljöbalken.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

² Senaste lydelse 2011:629.

³ Senaste lydelse 2011:629.

1.12 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1999:1134) om belastningsregister att 10 och 19 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §¹

Uppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut om det begärs av

1. det statsråd som är föredragande i ärenden enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utläningar, i ärenden om utlämning för brott, i ärenden om nåd i brottmål eller i andra ärenden enligt 12 kap. 9 § regeringsformen, i ärenden om överförande av straffverkställighet enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom eller i ärenden om anställning som domare eller hyresråd, eller den statsrådet bemyndigar, för utredning i ett sådant ärende och i fråga om den som ärendet gäller,

2. chefen för Justitiedepartementet eller den han eller hon bemyndigar, om utdraget behövs för att fullgöra en skyldighet Sverige har enligt en överenskommelse med en främmande stat,

3. en åklagarmyndighet, i ärenden där en prövning ska göras, i fråga om den som prövningen gäller,

4. Säkerhetspolisen, i ärenden om anställning eller uppdrag vid myndigheten,

5. Tullverket, i tillståndsärenden och andra ärenden där en lämplighetsprövning ska göras enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 av den 9 oktober 2013 om fastställande av en tullkodex för unionen och de förordningar som meddelas med stöd av den förordningen, samt i andra tillståndsärenden och ärenden där en lämplighetsprövning ska göras, i fråga om den som prövningen gäller,

6. en länsstyrelse, i fråga om den som ärendet gäller, om inte annat anges, i ärenden

a) där länsstyrelsen enligt lag eller förordning ska hämta in sådana uppgifter,

b) där länsstyrelsen ska göra en lämplighetsprövning,

c) där länsstyrelsen ska pröva frågor om förbud mot att ha djur eller om omhändertagande av djur,

¹ Senaste lydelse 2024:263.

d) om godkännande och tillsyn enligt förordningen (1989:149) om bevakningsföretag m.m.,

e) om godkännande av skyddsvakt enligt skyddsförordningen (2010:523),

f) om godkännande och tillsyn enligt förordningen (2011:155) om auktorisation av delgivningsföretag, och

g) om auktorisation enligt förordningen om auktorisation av delgivningsföretag, i fråga om personer som anges i 4 § första stycket 1 och 2 den förordningen,

7. Transportstyrelsen, i fråga om den som myndigheten vid lämplighetsprövning enligt lagen (1998:493) om trafikskolor och förordningen (1998:978) om trafikskolor överväger att ge tillstånd eller godkänna samt i ärenden om körkortstillstånd, körkort, traktorkort, taxiförarlegitimation, tillstånd till yrkesmässig trafik eller taxitrafik, biluthyrning och transporttillstånd eller tillstånd för att få driva en redovisningscentral eller en beställningscentral för taxitrafik, i fråga om den som ärendet gäller,

8. en myndighet som har rätt att besluta om frihetsberövande åtgärd enligt lagarna om överlämnande eller utlämning för brott eller utlämningslagen (2005:716), i ärenden som rör en sådan åtgärd,

9. Kriminalvården, i fråga om den som myndigheten avser att anställa eller anlita som

a) övervakare,

b) förtroendemän enligt lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. eller fängelseförordningen (2010:2010),

c) personutredare enligt lagen om särskild personutredning i brottmål, m.m.,

d) biträde enligt 6 § andra stycket lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll eller fängelseförordningen,

e) kontrollör enligt 3 kap. 4 § förordningen (1998:642) om verkställighet av frivårdspåföljder, eller

f) särskild koordinator enligt 8 § lagen (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning,

10. Kriminalvården, när uppgiften behövs för prövning av en fråga enligt fängeslagen (2010:610), häkteslagen (2010:611), lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll, lagen om särskild personutredning i brottmål, m.m., lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen, lagen (2015:650) om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder

inom Europeiska unionen eller lagen om verkställighet av ungdomsövervakning,

11. en övervakningsnämnd eller Kriminalvården, i ärenden om övervakning, i fråga om den som ärendet gäller,

12. det statsråd som är föredragande i ärenden enligt lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap, eller den statsrådet bemyndigar, för utredning i ett sådant ärende, i fråga om den som ärendet gäller,

13. Försvarsmakten, i fråga om den som myndigheten avser att anställa för tjänstgöring i internationella militära insatser,

14. Migrationsverket, i ärenden enligt lagen om svenskt medborgarskap eller utlänningslagen, dels i fråga om den som ärendet gäller, dels för utredning enligt 5 kap. 3 a § första stycket 1 utlänningslagen, i fråga om någon annan än den som ärendet gäller, och i ärenden enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utläningar, i fråga om den som ärendet gäller,

15. Migrationsverket, i fråga om den som myndigheten avser att anställa eller anlita inom förvarsverksamheten,

16. en passmyndighet utom riket i passärenden, i fråga om den som ärendet gäller,

17. allmän domstol, i ärenden om omvandling enligt lagen (2006:45) om omvandling av fängelse på livstid, i fråga om den som ärendet gäller,

18. Domstolsverket, i fråga om den som verket avser att anställa som notarie,

19. Domarnämnden, i ärenden om anställning som domare eller hyresråd,

20. Kronofogdemyndigheten, i fråga om den som ärendet gäller, i ärenden enligt

a) 3 kap. lagen (2009:1427) om erkännande och verkställighet av bötesstraff inom Europeiska unionen,

b) 3 kap. lagen (2011:423) om erkännande och verkställighet av beslut om förverkande i vissa fall, och

c) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1805 av den 14 november 2018 om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande,

21. en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen, i mål om upphävande av allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott, i fråga om den som ärendet gäller,

22. allmän domstol eller allmän förvaltningsdomstol, i fråga om en nämndeman som ska påbörja en tjänstgöringsperiod i domstolen,

23. en åklagarmyndighet i ärenden enligt förordningen (2014:1553) om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden inom Europeiska unionen,

24. en åklagarmyndighet eller allmän domstol i ett ärende enligt lagen (2017:1000) om en europeisk utredningsorder,

25. Rättsmedicinalverket, när uppgiften behövs för prövning enligt häkteslagen av om ett besök eller elektronisk kommunikation kan tillåtas eller ska kontrolleras,

26. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, i fråga om den som omfattas av myndighetens prövning vid tillståndsgivning enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1148 av den 20 juni 2019 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer, om ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 och om upphävande av förordning (EU) nr 98/2013, i den ursprungliga lydelsen, *och*

27. Statens institutionsstyrelse, när uppgiften behövs för prövning enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård av om ett besök eller elektronisk kommunikation kan tillåtas eller ska begränsas eller kontrolleras.

26. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, i fråga om den som omfattas av myndighetens prövning vid tillståndsgivning enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1148 av den 20 juni 2019 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer, om ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 och om upphävande av förordning (EU) nr 98/2013, i den ursprungliga lydelsen,

27. Statens institutionsstyrelse, när uppgiften behövs för prövning enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård av om ett besök eller elektronisk kommunikation kan tillåtas eller ska begränsas eller kontrolleras *och*

28. *Myndigheten för viltförvaltning och vapen, i ärenden enligt vapenlagen (1996:67) i fråga om den som ärendet gäller.*

Uppgifter om någon annan än den som prövningen gäller enligt första stycket 14 ska begränsas till uppgifter om påföljder för brott enligt 3, 4 eller 6 kap. eller 16 kap. 10 a § brottsbalken eller uppgifter

om kontaktförbud eller förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder.

19 §²

Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket, Kustbevakningen, åklagarmyndigheter, Kriminalvården, Migrationsverket, Domstolsverket och allmänna domstolar får ha direktåtkomst till uppgifter i belastningsregistret. Direktåtkomsten ska begränsas till att endast gälla sådana uppgifter som myndigheterna har rätt att få ut enligt lagen (1998:620) om belastningsregister eller denna förordning.

Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket, Kustbevakningen, åklagarmyndigheter, Kriminalvården, Migrationsverket, *Myndigheten för viltförvaltning och vapen*, Domstolsverket och allmänna domstolar får ha direktåtkomst till uppgifter i belastningsregistret. Direktåtkomsten ska begränsas till att endast gälla sådana uppgifter som myndigheterna har rätt att få ut enligt lagen (1998:620) om belastningsregister eller denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

² Senaste lydelse 2015:46.

1.13 Förslag till förordningen om ändring i förordningen (1999:1135) om misstankeregister

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1999:1135) om misstankeregister att 3 och 6 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Uppgifter ur misstankeregistret ska lämnas ut om det begärs av

1. det statsråd som är föredragande i ärenden enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utläningar, i ärenden om utlämning för brott, i ärenden om nåd i brottmål eller i andra ärenden enligt 12 kap. 9 § regeringsformen eller i ärenden om överförande av straffverkställighet enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom, eller den statsrådet be- myndigar, för utredning i ett sådant ärende och i fråga om den som ärendet gäller,

2. en åklagarmyndighet, i ärenden där en prövning ska göras, i fråga om den som prövningen gäller,

3. Säkerhetspolisen, i ärenden om anställning eller uppdrag vid myndigheten,

4. Tullverket i tillståndsärenden och andra ärenden där en lämplighetsprövning ska göras, i fråga om den som prövningen gäller,

5. en länsstyrelse, i fråga om den som ärendet gäller, om inte annat anges, i ärenden

a) där länsstyrelsen enligt lag eller förordning ska hämta in sådana uppgifter,

b) där länsstyrelsen ska göra en lämplighetsprövning,

c) om godkännande och tillsyn enligt förordningen (1989:149) om bevakningsföretag m.m.,

d) om godkännande av skyddsvakt enligt skyddsförordningen (2010:523),

e) om godkännande och tillsyn enligt förordningen (2011:155) om auktorisation av delgivningsföretag, och

f) om auktorisation enligt förordningen om auktorisation av delgivningsföretag, i fråga om personer som anges i 4 § första stycket 1 och 2 i den förordningen,

¹ Senaste lydelse 2022:716

6. Transportstyrelsen, i fråga om den som myndigheten vid lämplighetsprövning enligt lagen (1998:493) om trafikskolor och förordningen (1998:978) om trafikskolor överväger att ge tillstånd eller godkänna samt i ärenden om körkortstillstånd, körkort, traktorkort, taxiförarlegitimation, tillstånd till yrkesmässig trafik eller taxitrafik, biluthyrning och sporttillstånd eller tillstånd för att få driva en redovisningscentral eller en beställningscentral för taxitrafik, i fråga om den som ärendet gäller,

7. det statsråd som är föredragande i ärenden enligt lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap, eller den statsrådet bemyndigar, för utredning i ett sådant ärende, i fråga om den som ärendet gäller,

8. Migrationsverket, i ärenden enligt lagen om svenskt medborgarskap eller utlänningslagen (2005:716), dels i fråga om den som ärendet gäller, dels för utredning i ärenden som avses i 5 kap. 3 a § första stycket 1 utlänningslagen, i fråga om någon annan än den som utredningen gäller, och i ärenden enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utläningar, i fråga om den som ärendet gäller,

9. en passmyndighet utom riket i passärenden, i fråga om den som ärendet gäller,

10. en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen, i mål om upphävande av allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott enligt utlänningslagen, i fråga om den som ärendet gäller,

11. en åklagarmyndighet eller allmän domstol i ett ärende enligt lagen (2017:1000) om en europeisk utredningsorder, *och*

12. en åklagarmyndighet i ett ärende enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1805 av den 14 november 2018 om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande.

11. en åklagarmyndighet eller allmän domstol i ett ärende enligt lagen (2017:1000) om en europeisk utredningsorder,

12. en åklagarmyndighet i ett ärende enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1805 av den 14 november 2018 om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande, *och*

13. *Myndigheten för viltförvaltning och vapen, i ärenden enligt vapenlagen (1996:67) i fråga om den som ärendet gäller.*

Uppgifter om någon annan person än den som prövningen gäller enligt första stycket 8 ska begränsas till uppgifter om misstanke som avser brott enligt 3, 4 eller 6 kap. eller 16 kap. 10 a § brottsbalken.

6 §²

Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket, Kustbevakningen, åklagarmyndigheter, Kriminalvården och Migrationsverket får ha direktåtkomst till uppgifter i misstankeregistret. Direktåtkomsten ska begränsas till att endast gälla sådana uppgifter som myndigheterna har rätt att få ut enligt lagen (1998:621) om misstankeregister eller denna förordning.

Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket, Kustbevakningen, åklagarmyndigheter, Kriminalvården, Migrationsverket och *Myndigheten för viltförvaltning och vapen* får ha direktåtkomst till uppgifter i misstankeregistret. Direktåtkomsten ska begränsas till att endast gälla sådana uppgifter som myndigheterna har rätt att få ut enligt lagen (1998:621) om misstankeregister eller denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

² Senaste lydelse 2014:1159.

1.14 Förslag till förordning om ändring i viltskadeförordningen (2001:724)

Härigenom föreskrivs i fråga om viltskadeförordningen (2001:724) att 13 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §¹

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om bidrag och ersättning som avser annan skada av vilt än skada på fisk och fiskeredskap.

Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om ersättning för skada av vilt på fisk och fiskeredskap

Sametinget får meddela föreskrifter om bidrag och ersättning som avser skada av vilt när det gäller rennäringen.

Viltförvaltningsmyndigheten får meddela föreskrifter om bidrag och ersättning som avser skada av vilt.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

¹ Senaste lydelse 2015:841.

1.15 Förslag till förordning om ändring i artskyddsförordningen (2007:845)

Härigenom föreskrivs i fråga om artskyddsförordningen (2007:845) att 20, 32, 36, 45, 49 a, 51, 54, 56, 60, 62, 63, 65 och 68 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §¹

När oförtullade levande djur och växter som omfattas av importförbud enligt 16 § har omhändertagits, ska Tullverket utan dröjsmål underrätta Statens jordbruksverk, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.

När oförtullade levande djur och växter som omfattas av importförbud enligt 16 § har omhändertagits, ska Tullverket utan dröjsmål underrätta Statens jordbruksverk, *Viltförvaltningsmyndigheten*, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.

32 §²

Statens jordbruksverk får meddela föreskrifter om undantag eller i det enskilda fallet besluta om dispens från 16, 18 och 23 §§.

Viltförvaltningsmyndigheten får meddela föreskrifter om undantag eller i det enskilda fallet besluta om dispens från 25 § första stycket 1 och från 2 när det gäller vilda däggdjur samt från 27 §.

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om undantag eller i det enskilda fallet besluta om dispens från 25 och 27 §§. Innan *Naturvårdsverket* gör det i fråga om 25 § första stycket 1 när det gäller arter som i bilaga 1 till denna förordning har markerats med Hs, ska

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om undantag eller i det enskilda fallet besluta om dispens från 25 § 1 stycket 2, utom när det gäller vilda däggdjur. Innan *Viltförvaltningsmyndigheten* gör det i fråga om 25 § första stycket 1 när det gäller arter som i bilaga 1 till denna förordning har markerats

¹ Senaste lydelse 2011:636.

² Senaste lydelse 2011:636.

verket samråda med Europeiska kommissionen.

Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om undantag eller i det enskilda fallet besluta om dispens från 24 § och 25 § första stycket 2, om det gäller sådana djur, växter, ägg, fröer, sporer och delar av djur eller växter som lever i eller härrör från hav eller vatten.

Statens jordbruksverk, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska vid behov samråda med varandra.

Föreskrifter om undantag och beslut om dispens får meddelas endast

1. för naturvårds-, forsknings- eller undervisningsändamål,
2. om det inte finns någon annan tillfredsställande lösning, och
3. om hanteringen inte kommer att påverka artens eller andra viltlevande arters överlevnad i områden där dessa naturligt förekommer.

36 §³

Tillståndskravet i 35 § gäller inte verksamhet som bedrivs vid statliga museer och statliga forskningsinstitutioner.

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet för verksamhet som bedrivs vid andra institutioner. Innan Naturvårdsverket meddelar sådana föreskrifter ska verket höra

1. Havs- och vattenmyndigheten, om prepareringen gäller sådana *djur* och *växter* som avses i

med Hs, ska *myndigheten* samråda med Europeiska kommissionen.

Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om undantag eller i det enskilda fallet besluta om dispens från 24 § och 25 § första stycket 2, om det gäller sådana djur *som inte är däggdjur*, växter, ägg, fröer, sporer och delar av djur *som inte är däggdjur* eller växter som lever i eller härrör från hav eller vatten.

Statens jordbruksverk, *Viltförvaltningsmyndigheten*, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska vid behov samråda med varandra.

beslut om dispens får meddelas

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet, *utom vad gäller vilda däggdjur och fåglar*, för verksamhet som bedrivs vid andra institutioner. Innan Naturvårdsverket meddelar sådana föreskrifter ska verket höra

1. Havs- och vattenmyndigheten, om prepareringen gäller sådana *växter* och *djur*, *förutom vilda däggdjur*, som avses i 35 § första

³ Senaste lydelse 2011:636.

35 § första stycket 2–4 och som lever i hav eller vatten, och

2. Naturhistoriska riksmuseet.

stycket 2–4 utom vad gäller vilda däggdjur och som lever i hav eller vatten, och

Viltförvaltningsmyndigheten får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet vad gäller vilda däggdjur och fåglar för verksamhet som bedrivs vid andra institutioner. Innan Viltförvaltningsmyndigheten meddelar sådana föreskrifter ska myndigheten höra Naturhistoriska riksmuseet.

45 §⁴

Viltförvaltningsmyndigheten får i det enskilda fallet ge dispens från kravet på tillstånd i 40 § första stycket avseende fåglar och vilda däggdjur, om dispensen inte motverkar skyddet av vilda djurarter och bevarandet av den biologiska mångfalden. En dispens får endast avse anläggningar där det inte förevisas ett betydande antal djur eller arter.

Naturvårdsverket får i det enskilda fallet ge dispens från kravet på tillstånd i 40 § första stycket, om dispensen inte motverkar skyddet av vilda djurarter och bevarandet av den biologiska mångfalden. En dispens får endast avse anläggningar där det inte förevisas ett betydande antal djur eller arter.

Naturvårdsverket får i det enskilda fallet ge dispens från kravet på tillstånd i 40 § första stycket, utom när det gäller fåglar och vilda däggdjur, om dispensen inte motverkar skyddet av vilda djurarter och bevarandet av den biologiska mångfalden. En dispens får endast avse anläggningar där det inte förevisas ett betydande antal djur eller arter.

⁴ Senaste lydelse 2011:636

Innan Naturvårdsverket beslutar om dispens enligt första stycket ska verket samråda med Havs- och vattenmyndigheten, om dispensen gäller sådana djur som lever i hav eller vatten.

49 a §⁵

Innan länsstyrelsen enligt 49 § tredje stycket 1 beslutar ett villkor som innebär att en djurpark ska delta i en verksamhet som syftar till återinförande av djur till ett liv i vilt tillstånd, ska länsstyrelsen inhämta yttrande från

1. *Naturvårdsverket, och*
 1. *Viltförvaltningsmyndigheten, om beslutet gäller vilda däggdjur eller fåglar,*
2. Havs- och vattenmyndigheten, om beslutet gäller djur som lever i hav eller vatten.
 2. Havs- och vattenmyndigheten, om beslutet gäller djur som lever i hav eller vatten, *förutom vilda däggdjur och*
 3. *Naturvårdsverket, om beslutet gäller övriga djur.*

51 §

Den som har tillstånd som avses i 26, 35 eller 40 § ska fortlöpande föra en förteckning över de djur, växter, ägg, fröer, sporer eller delar av djur eller växter som hanteras eller ingår i verksamheten och som omfattas av kravet på tillstånd.

Detsamma gäller den som bedriver en verksamhet som omfattas av ett undantag från kravet på tillstånd enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 36 § andra stycket om inte *Naturvårdsverket* har föreskrivit annat.

Detsamma gäller den som bedriver en verksamhet som omfattas av ett undantag från kravet på tillstånd enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 36 § andra stycket om inte *Viltförvaltningsmyndigheten* har föreskrivit annat.

54 §⁶

Naturvårdsverket får meddela närmare föreskrifter om skyldigheten att föra en förteckning enligt 51 § och om skyldigheten att

Viltförvaltningsmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om skyldigheten att föra en förteckning enligt 51 § och om

⁵ Senaste lydelse 2011:636.

⁶ Senaste lydelse 2011:636.

lämna uppgifter enligt 53 §. *Naturvårdsverket* får meddela föreskrifter om undantag från 51–53 §§.

Innan *Naturvårdsverket* meddelar sådana föreskrifter som avses i första stycket ska verket höra Havs- och vattenmyndigheten, om föreskrifterna gäller sådana djur eller växter som lever i hav eller vatten.

skyldigheten att lämna uppgifter enligt 53 §. *Viltförvaltningsmyndigheten* får meddela föreskrifter om undantag från 51–53 §§.

Innan *Viltförvaltningsmyndigheten* meddelar sådana föreskrifter som avses i första stycket ska verket höra Havs- och vattenmyndigheten, om föreskrifterna gäller sådana djur eller växter som lever i hav eller vatten.

56 §⁷

Om levande djur eller växter eller avkomma av dessa hanteras i strid mot ett villkor som är väsentligt för art- eller djurskyddet som *Naturvårdsverket*, *Statens jordbruksverk* eller Havs- och vattenmyndigheten har bestämt i ett beslut om dispens enligt 32 § eller artikel 8.3 i rådets förordning (EG) nr 338/97, får den myndighet som beslutat om dispensen återkalla dispensen om detta inte är uppenbart oskäligt.

Om levande djur eller växter eller avkomma av dessa hanteras i strid mot ett villkor som är väsentligt för art- eller djurskyddet som *Naturvårdsverket*, *Viltförvaltningsmyndigheten*, *Statens jordbruksverk* eller Havs- och vattenmyndigheten har bestämt i ett beslut om dispens enligt 32 § eller artikel 8.3 i rådets förordning (EG) nr 338/97, får den myndighet som beslutat om dispensen återkalla dispensen om detta inte är uppenbart oskäligt.

60 §⁸

Statens jordbruksverk får, om det behövs av artskydds- eller djurskyddsskäl, meddela föreskrifter om förvaring och skötsel av levande djur och växter som har beslagtogs vid misstanke om brott enligt 29 kap. miljöbalken eller som med tillämpning av denna förordning eller rådets förordning (EG) 338/97 beslagtogs enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

Innan *Jordbruksverket* meddelar föreskrifter med stöd av första

Innan *Jordbruksverket* meddelar föreskrifter med stöd av första

⁷ Senaste lydelse 2011:636.

⁸ Senaste lydelse 2014:1240.

stycket ska verket höra Naturvårdsverket, Tullverket, Polismyndigheten och, om föreskriften gäller djur eller växter som lever i hav eller vatten, Havs- och vattenmyndigheten.

stycket ska verket höra Naturvårdsverket, *Viltförvaltningsmyndigheten*, Tullverket, Polismyndigheten och, om föreskriften gäller djur, förutom däggdjur, eller växter som lever i hav eller vatten, Havs- och vattenmyndigheten.

62 §⁹

Naturvårdsverket får i det enskilda fallet besluta att levande exemplar av *djur* eller *växter* som har förverkats får placeras hos den som har tillstånd enligt 40 § eller på någon annan lämplig anläggning för naturvårds-, forsknings- eller utbildningsändamål. I samband med beslut om placering ska verket efter samråd med Naturhistoriska riksmuseet bestämma hur exemplaret ska hanteras sedan det dött.

Naturvårdsverket får i det enskilda fallet besluta att levande exemplar av *växter* eller *djur* *förutom däggdjur och fåglar* eller växter som har förverkats får placeras hos den som har tillstånd enligt 40 § eller på någon annan lämplig anläggning för naturvårds-, forsknings- eller utbildningsändamål. I samband med beslut om placering ska verket efter samråd med Naturhistoriska riksmuseet bestämma hur exemplaret ska hanteras sedan det dött.

Viltförvaltningsmyndigheten får i det enskilda fallet besluta att levande exemplar av däggdjur och fåglar som har förverkats får placeras hos den som har tillstånd enligt 40 § eller på någon annan lämplig anläggning för naturvårds-, forsknings- eller utbildningsändamål. I samband med beslut om placering ska myndigheten efter samråd med Naturhistoriska riksmuseet bestämma hur exemplaret ska hanteras sedan det dött.

Ett dött djur, en död växt eller en del av ett dött djur eller död

Ett dött djur, en död växt eller en del av ett dött djur eller död

⁹ Senaste lydelse 2011:636.

växt som har förverkats får efter beslut av Naturvårdsverket överlämnas till Naturhistoriska riksmuseet eller någon annan institution för forskning eller utbildning. Det förverkade får även överlämnas till eller placeras hos någon annan för att användas i sådan verksamhet som bedöms vara till fördel för artskyddet. Innan Naturvårdsverket beslutar om placering eller överlämnande ska verket samråda med

1 Naturhistoriska riksmuseet, om det inte är uppenbart att det förverkade inte är av intresse för forskning eller utbildning, och

2. Havs- och vattenmyndigheten, om beslutet gäller ett djur eller en växt som lever i hav eller vatten.

växt som har förverkats får efter beslut av Naturvårdsverket *eller Viltförvaltningsmyndigheten* överlämnas till Naturhistoriska riksmuseet eller någon annan institution för forskning eller utbildning. Det förverkade får även överlämnas till eller placeras hos någon annan för att användas i sådan verksamhet som bedöms vara till fördel för artskyddet. Innan Naturvårdsverket *eller Viltförvaltningsmyndigheten* beslutar om placering eller överlämnande ska verket samråda med

2. Havs- och vattenmyndigheten, om beslutet gäller ett djur, *förutom däggdjur*, eller en växt som lever i hav eller vatten.

63 §¹⁰

Statens jordbruksverk ska, i den omfattning det behövs, utse artbestämmare för att biträda vid tillämpning av gällande artskyddslagstiftning.

En artbestämmare ska ha mycket goda artkunskaper och får inte ha sådana ekonomiska intressen i handel med eller förevisning eller preparering av djur eller växter att artbestämmarens objektivitet kan ifrågasättas.

Innan Jordbruksverket utser en artbestämmare ska verket samråda med Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Naturhistoriska riksmuseet.

Innan Jordbruksverket utser en artbestämmare ska verket samråda med Naturvårdsverket, *Viltförvaltningsmyndigheten*, Havs- och vattenmyndigheten och Naturhistoriska riksmuseet.

¹⁰ Senaste lydelse 2011:636.

65 §¹¹

Naturvårdsverket ska med biträde av Naturhistoriska riksmuseet se till att det finns ett nationellt system för rapportering av oavsiktlig fångst och oavsiktligt dödande av de djurarter som i bilaga 1 till denna förordning har markerats med N.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska inom sina ansvarsområden ta initiativ till att de forsknings- eller bevarandeåtgärder vidtas som behövs för att säkerställa att oavsiktlig fångst och oavsiktligt dödande inte får betydande negativa följder för de berörda arterna.

Naturvårdsverket *och Viltförvaltningsmyndigheten* ska med biträde av Naturhistoriska riksmuseet se till att det finns ett nationellt system för rapportering av oavsiktlig fångst och oavsiktligt dödande av de djurarter som i bilaga 1 till denna förordning har markerats med N.

Naturvårdsverket, *Viltförvaltningsmyndigheten* och Havs- och vattenmyndigheten ska inom sina ansvarsområden ta initiativ till att de forsknings- eller bevarandeåtgärder vidtas som behövs för att säkerställa att oavsiktlig fångst och oavsiktligt dödande inte får betydande negativa följder för de berörda arterna.

68 §¹²

För Sveriges del är Statens jordbruksverk den administrativa myndighet och Naturvårdsverket den vetenskapliga myndighet som anges i CITES-konventionen, i rådets förordning (EG) nr 338/97 och i kommissionens förordning (EG) nr 865/2006. Havs- och vattenmyndigheten ska som vetenskaplig myndighet bistå Naturvårdsverket i frågor som gäller artskydd i havs- eller vattenmiljön. Om Naturvårdsverket och Naturhistoriska riksmuseet kommer överens om

För Sveriges del är Statens jordbruksverk den administrativa myndighet och *Viltförvaltningsmyndigheten* den vetenskapliga myndighet som anges i CITES-konventionen, i rådets förordning (EG) nr 338/97 och i kommissionens förordning (EG) nr 865/2006 *avseende fåglar och vilda däggdjur*. Naturvårdsverket *har motsvarande ansvar avseende växter och övriga djur*. Havs- och vattenmyndigheten ska som vetenskaplig myndighet bistå Naturvårdsverket *och Viltförvaltningsmyndigheten* i frågor som

¹¹ Senaste lydelse 2011:636.

¹² Senaste lydelse 2011:636.

det, får museet biträda verket som vetenskaplig myndighet. gäller artskydd i havs- eller vattenmiljön. Om Naturvårdsverket och Naturhistoriska riksmuseet kommer överens om det, får museet biträda verket som vetenskaplig myndighet.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

1.16 Förslag till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) att 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2 §¹

Följande myndigheter är i den utsträckning som framgår nedan undantagna från registreringskyldigheten enligt 5 kap.1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Myndighet	Handlingar som innehåller sekretessreglerade uppgifter och som inte behöver registreras
Arbetsförmedlingen	– handlingar i ärenden rörande enskilda arbetssökanden
Arbetsgivarverket arbetslöshetskassor	– förslag till kollektivavtal – handlingar i ärenden om arbetslöshetsersättning och – handlingar i ärenden om medlemsavgift för arbetslös medlem
Arbetsmiljöverket	– handlingar som ska ingå i informationssystemet om arbets-skador, och – statistiskt primärmaterial
Brottsförebyggande rådet Energimarknadsinspektionen	– statistiskt primärmaterial – handlingar som ingår i informationssystemet om transaktioner på grossistmarknaderna för energi
Folkhälsomyndigheten	– statistiskt primärmaterial, och – primärmaterial som utgör underlag i undersökningar om folkhälsan och dess bestämningsfaktorer
Försäkringskassan	– handlingar i försäkringsärenden,

¹ Senaste lydelse 2022:652.

	<ul style="list-style-type: none"> – handlingar i ärenden om statligt tandvårdsstöd, – samlingsräkningar med bilagor för läkarvård eller annan sjukvård, och – statistiskt stödmaterial
Försvarsmakten	<ul style="list-style-type: none"> – patientjournaler som rör totalförsvarspiktiga och anställd personal
Havs- och vattenmyndigheten	<ul style="list-style-type: none"> – handlingar som utgör underlag för tillsyn av fiskerinäringen, och – statistiskt primärmaterial
Kommerskollegium	<ul style="list-style-type: none"> – ansökningar och andra handlingar i licensärenden avseende import och export av varor
kommunala myndigheter och trafikhuvudmän	<ul style="list-style-type: none"> – handlingar i ärenden om färdtjänst och riksfärdtjänst
Kriminalvården	<ul style="list-style-type: none"> – handlingar som utgör underlag till det centrala kriminalvårdsregistret, – handlingar som hör till journaler som upprättats för enskilda i kriminalvårdsverksamhet, och – transportbeställningar
Kustbevakningen	<ul style="list-style-type: none"> – anmälningar från sjöfarten om fartygs ankomst till svenska orter
Läkemedelsverket	<ul style="list-style-type: none"> – statistiskt primärmaterial
Migrationsverket	<ul style="list-style-type: none"> – av verket rekviderade personbevis, utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret samt kontrollbesked från Säkerhetspolisen
Myndigheten för kulturanalys	<ul style="list-style-type: none"> – statistiskt primärmaterial
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	<ul style="list-style-type: none"> – statistiskt primärmaterial
<i>Naturvårdsverket</i>	<ul style="list-style-type: none"> – <i>provresultat som utgör underlag till jägarexamensregistret, och</i>

nämnder som svarar för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Pensionsmyndigheten

Polismyndigheten

– handlingar som avser inbetalningar för jaktkort

– handlingar som hör till enskildas personakter

– handlingar i försäkringsärenden, och

– statistiskt primärmaterial

– anteckningar om det löpande polisarbetet,

– framställningar om fingeravtrycksundersökning,

– handlingar som innehåller uppgifter om ankommande passagerare som har överförs från en transportör enligt 9 kap. 3 a § utlänningslagen (2005:716),

– handlingar som innehåller uppgifter om en enskild passagerare som har lämnats vid bokning av en flygresa och vid incheckning (PNR-uppgifter) och som har överförs från lufttrafikföretag enligt lagen (2018:1180) om flygpasageraruppgifter i brottsbekämpningen,

– handlingar som utgör underlag för belastningsregistret, misstankeregistret, register enligt 5 kap. lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område eller för på motsvarande sätt strukturerade uppgiftssamlingar som avser brottslig verksamhet och som förs med stöd av den lagen,

– statistiskt primärmaterial,

- sådana protokoll enligt 27 och 28 §§ polislagen (1984:387) eller enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. som avser avvisningar, avlägsnanden, omhändertaganden, gripanden eller fängelseanvändning och som inte registreras i särskilda ärenden, och
 - underrättelser från Kriminalvården om permissioner
 - bevis om högkostnadsskydd för patientavgifter i öppen hälso- och sjukvård
 - statistiskt primärmaterial
 - patientjournaler,
 - läkarvårdskvitton, och
 - samlingsräkningar eller motsvarande handlingar som upprättas i samband med patientbesök
 - deklARATIONER, kontrolluppgifter och andra handlingar som avser taxering eller fastställande av skatt eller avgift eller som rör anstånd med eller krav på att lämna handlingar för dessa ändamål,
 - handlingar som avser beräkning, Jämkning eller återbetalning av skatt, och
 - handlingar som ingår i informationssystemet om transporter av sprit och cigaretter
 - handlingar som hör till enskildas personakter
 - statistiskt primärmaterial, och
 - anmälningar till donationsregistret
 - handlingar som hör till enskildas personakter
- regioners myndigheter och kommunala myndigheter i kommuner som inte ingår i en region
- Riksbanken
- sjukhus och andra insättningar för vård och patienter
- Skatteverket
- socialnämnder
- Socialstyrelsen
- Statens institutionsstyrelse

Statens jordbruksverk Statistiska centralbyrån Säkerhetspolisen	<ul style="list-style-type: none">– statistiskt primärmaterial– statistiskt primärmaterial– anteckningar om det löpande polisarbetet,– handlingar som utgör underlag för strukturerade uppgiftssamlingar som avser brottslig verksamhet och som förs med stöd av lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter, och– underrättelser från Kriminalvården om permissioner
Totalförsvarets plikt- och provningsverk Tullverket	<ul style="list-style-type: none">– patientjournaler som rör totalförsvarspliktiga– handlingar som rör klarering av varor och transportmedel,– handlingar som innehåller bokningsuppgifter inhämtade från transportföretag, och– handlingar som ingår i informationssystemet om transporter av sprit och cigaretter
åklagarmyndigheter	<ul style="list-style-type: none">– utdrag ur folkbokföringsdatabasen– utdrag ur belastningsregistret, misstankeregistret och register enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område,– utdrag ut vägtrafikregistret, och– rekvisition av sådana uppdrag

*Föreslagen lydelse*2 §²

Följande myndigheter är i den utsträckning som framgår nedan undantagna från registreringskyldigheten enligt 5 kap.1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Myndighet	Handlingar som innehåller sekretessreglerade uppgifter och som inte behöver registreras
Arbetsförmedlingen	– handlingar i ärenden rörande enskilda arbetssökanden
Arbetsgivarverket arbetslöshetskassor	– förslag till kollektivavtal – handlingar i ärenden om arbetslöshetsersättning och – handlingar i ärenden om medlemsavgift för arbetslös medlem
Arbetsmiljöverket	– handlingar som ska ingå i informationssystemet om arbetsskador, och – statistiskt primärmaterial
Brottsförebyggande rådet Energimarknadsinspektionen	– statistiskt primärmaterial – handlingar som ingår i informationssystemet om transaktioner på grossistmarknaderna för energi
Folkhälsomyndigheten	– statistiskt primärmaterial, och – primärmaterial som utgör underlag i undersökningar om folkhälsan och dess bestämningsfaktorer
Försäkringskassan	– handlingar i försäkringsärenden, – handlingar i ärenden om statligt tandvårdsstöd, – samlingsräkningar med bilagor för läkarvård eller annan sjukvård, och – statistiskt stödmaterial

² Senaste lydelse 2022:652.

Försvarmakten	– patientjournaler som rör totalförsvarspliktiga och anställd personal
Havs- och vattenmyndigheten	– handlingar som utgör underlag för tillsyn av fiskerinäringen, och
Kommerskollegium	– statistiskt primärmaterial – ansökningar och andra handlingar i licensärenden avseende import och export av varor
kommunala myndigheter och trafikhuvudmän	– handlingar i ärenden om färdtjänst och riksfärdtjänst
Kriminalvården	– handlingar som utgör underlag till det centrala kriminalvårdsregistret, – handlingar som hör till journaler som upprättats för enskilda i kriminalvårdsverksamhet, och
Kustbevakningen	– transportbeställningar – anmälningar från sjöfarten om fartygs ankomst till svenska orter
Läkemedelsverket	– statistiskt primärmaterial
Migrationsverket	– av verket rekviderade personbevis, utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret samt kontrollbesked från Säkerhetspolisen
Myndigheten för kulturanalys	– statistiskt primärmaterial
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	– statistiskt primärmaterial
nämnder som svarar för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	– handlingar som hör till enskildas personakter
Pensionsmyndigheten	– handlingar i försäkringsärenden, och
Polismyndigheten	– Statistiskt primärmaterial – anteckningar om det löpande polisarbetet,

- framställningar om fingeravtrycksundersökning,
- handlingar som innehåller uppgifter om ankommande passagerare som har överförts från en transportör enligt 9 kap. 3 a § utlänningslagen (2005:716),
- handlingar som innehåller uppgifter om en enskild passagerare som har lämnats vid bokening av en flygresa och vid incheckning (PNR-uppgifter) och som har överförts från lufttrafikföretag enligt lagen (2018:1180) om flygpassageraruppgifter i brottsbekämpningen,
- handlingar som utgör underlag för belastningsregistret, miss-tankeregistret, register enligt 5 kap. lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område eller för på motsvarande sätt strukturerade uppgiftssamlingar som avser brottslig verksamhet och som förs med stöd av den lagen,
- statistiskt primärmaterial,
- sådana protokoll enligt 27 och 28 §§ polislagen (1984:387) eller enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. som avser avvisningar, avlägsnanden, omhändertaganden, gripanden eller fängelseanvändning och som inte registreras i särskilda ärenden, och
- underrättelser från Kriminalvården om permissioner

regioners myndigheter och kommunala myndigheter i kommuner som inte ingår i en region	– bevis om högkostnadsskydd för patientavgifter i öppen hälso- och sjukvård
Riksbanken	– statistiskt primärmaterial
sjukhus och andra insättningar för vård och patienter	– patientjournaler, – läkarvårdskvitton, och – samlingsräkningar eller motsvarande handlingar som upprättas i samband med patientbesök
Skatteverket	– deklARATIONER, kontrolluppgifter och andra handlingar som avser taxering eller fastställande av skatt eller avgift eller som rör anstånd med eller krav på att lämna handlingar för dessa ändamål, – handlingar som avser beräkning, jämkning eller återbetalning av skatt, och – handlingar som ingår i informationssystemet om transporter av sprit och cigaretter
socialnämnder	– handlingar som hör till enskildas personakter
Socialstyrelsen	– statistiskt primärmaterial, och – anmälningar till donationsregistret
Statens institutionsstyrelse	– handlingar som hör till enskildas personakter
Statens jordbruksverk	– statistiskt primärmaterial
Statistiska centralbyrån	– statistiskt primärmaterial
Säkerhetspolisen	– anteckningar om det löpande polisarbetet, – handlingar som utgör underlag för strukturerade uppgiftssamlingar som avser brottslig verksamhet och som förs med stöd av lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter, och

- underrättelser från Kriminalvården om permissioner
- patientjournaler som rör totalförsvarspliktiga
- handlingar som rör klarering av varor och transportmedel,
- handlingar som innehåller bokningsuppgifter inhämtade från transportföretag, och
- handlingar som ingår i informationssystemet om transporter av sprit och cigaretter
- *provresultat som utgör underlag till jägarexamensregistret, och*
- *handlingar som avser inbetalningar för jaktkort*
- utdrag ur folkbokföringsdatabasen
- utdrag ur belastningsregistret, misstankeregistret och register enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område,
- utdrag ut vägtrafikregistret, och
- rekvisition av sådana uppdrag

Totalförsvarets plikt- och provningsverk

Tullverket

Viltförvaltningsmyndigheten

åklagarmyndigheter

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

1.17 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn att 4–6, 8–10 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Länsstyrelsen ska lämna förslag till samverkansrådet inom sitt rovdjursförvaltningsområde om det antal individer av respektive art som förvaltningen ska syfta till att inte underskrida (miniminivå) när det gäller förekomsten av björn, järv och lo i länet, och förekomsten av varg i rovdjursförvaltningsområdet. Miniminivån för förekomsten av björn, varg, järv eller lo underskrids om antalet individer av arten, vid den period under året som inventeringsresultatet eller uppskattningen av beståndet avser, är lägre än den miniminivå som *Naturvårdsverket* har fastställt för respektive art.

Varje samverkansråd ska med utgångspunkt i länsstyrelsernas förslag lämna förslag till *Naturvårdsverket* om miniminivåer för förekomsten av björn, varg, järv och lo i sitt rovdjursförvaltningsområde och förekomsten av björn, järv och lo i vart och ett av de län som ingår i området.

Föreslagen lydelse

4 §¹

Länsstyrelsen ska lämna förslag till samverkansrådet inom sitt rovdjursförvaltningsområde om det antal individer av respektive art som förvaltningen ska syfta till att inte underskrida (miniminivå) när det gäller förekomsten av björn, järv och lo i länet, och förekomsten av varg i rovdjursförvaltningsområdet. Miniminivån för förekomsten av björn, varg, järv eller lo underskrids om antalet individer av arten, vid den period under året som inventeringsresultatet eller uppskattningen av beståndet avser, är lägre än den miniminivå som *Viltförvaltningsmyndigheten* har fastställt för respektive art.

Varje samverkansråd ska med utgångspunkt i länsstyrelsernas förslag lämna förslag till *Viltförvaltningsmyndigheten* om miniminivåer för förekomsten av björn, varg, järv och lo i sitt rovdjursförvaltningsområde och förekomsten av björn, järv och lo i vart och ett av de län som ingår i området.

¹ Senaste lydelse 2022:1373.

Förslagen får inte innebära att upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för arterna i deras naturliga utbredningsområden försvåras.

5 §²

Efter förslag från samverkansråden ska *Naturvårdsverket* fastställa miniminivåer för förekomsten av björn, varg, järv och lo i vart och ett av rovdjursförvaltningsområdena och förekomsten av björn, järv och lo i vart och ett av länen inom områdena.

Naturvårdsverket ska fastställa miniminivåerna inom ramen för de nationella målen för respektive art och med beaktande av arternas naturliga utbredningsområden.

Efter förslag från samverkansråden ska *Viltförvaltningsmyndigheten* fastställa miniminivåer för förekomsten av björn, varg, järv och lo i vart och ett av rovdjursförvaltningsområdena och förekomsten av björn, järv och lo i vart och ett av länen inom områdena.

Viltförvaltningsmyndigheten ska fastställa miniminivåerna inom ramen för de nationella målen för respektive art och med beaktande av arternas naturliga utbredningsområden.

6 §³

Naturvårdsverket ska minst en gång vart femte år se över fördelningen av miniminivåerna enligt 4 § andra stycket.

Viltförvaltningsmyndigheten ska minst en gång vart femte år se över fördelningen av miniminivåerna enligt 4 § andra stycket.

8 §⁴

Länsstyrelsen ska varje år undersöka populationsstorlek och utbredning av varg, järv, lo och kungsörn i länet (rovdjursinventering).

Inom renskötselområdet ska länsstyrelsen dessutom varje år efter samråd med berörda samebyar undersöka hur många föryngringar av varg, järv och lo som förekommer inom samebyns svenska betesområde och om arterna förekommer regelbundet eller tillfälligt inom samebyn. Länsstyrelsen ska även efter samråd med berörda samebyar undersöka om björn eller kungsörn förekommer inom samebyns svenska betesområde.

² Senaste lydelse 2022:1373.

³ Senaste lydelse 2013:1096.

⁴ Senaste lydelse 2022:1373.

Resultaten av rovdjursinventeringarna ska lämnas till *Naturvårdsverket*.

Resultaten av rovdjursinventeringarna ska lämnas till *Viltförvaltningsmyndigheten*.

9 §⁵

Naturvårdsverket ska varje år granska och fastställa inventeringsresultat för varg, järv, lo och kungsörn. Om vädret har gjort det omöjligt att inventera en art, ska *Naturvårdsverket* i stället göra en uppskattning av beståndet och dess utbredning.

Naturvårdsverket ska minst en gång vart femte år göra en uppskattning av beståndet av björn och dess utbredning.

Viltförvaltningsmyndigheten ska varje år granska och fastställa inventeringsresultat för varg, järv, lo och kungsörn. Om vädret har gjort det omöjligt att inventera en art, ska *Viltförvaltningsmyndigheten* i stället göra en uppskattning av beståndet och dess utbredning.

Viltförvaltningsmyndigheten ska minst en gång vart femte år göra en uppskattning av beståndet av björn och dess utbredning.

10 §⁶

Naturvårdsverket får meddela ytterligare föreskrifter om hur rovdjursinventering ska genomföras och om verkställigheten av denna förordning.

Om rennäringen berörs ska *Naturvårdsverket* låta Sametinget yttra sig innan föreskrifterna meddelas.

Viltförvaltningsmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om hur rovdjursinventering ska genomföras och om verkställigheten av denna förordning.

Om rennäringen berörs ska *Viltförvaltningsmyndigheten* låta Sametinget yttra sig innan föreskrifterna meddelas.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

⁵ Senaste lydelse 2022:1373.

⁶ Senaste lydelse 2022:1373.

1.18 Förslag till ändring i förordning (2009:1393) med instruktion för Skogsstyrelsen

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2009:1393) med instruktion för Skogsstyrelsen

dels att 2 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny bestämmelse, 8 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Myndigheten ska

1. utöva tillsyn över att lagstiftning där Skogsstyrelsen har angetts som tillsynsmyndighet följs,

2. ansvara för inventering, uppföljning och utvärdering av hur landets skogar sköts i förhållande till 1 §,

3. bedriva rådgivning och information om hur landets skogar bör skötas enligt 1 §,

4. verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö-kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling,

5. samordna uppföljning, utvärdering och rapportering i fråga om miljö-kvalitetsmålet Levande skogar,

6. medverka i frågor om samhällsplanering för en hållbar utveckling och hushållning med naturresurser, *och*

6. medverka i frågor om samhällsplanering för en hållbar utveckling och hushållning med naturresurser,

7. inom sitt verksamhetsområde verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt

8. inom sitt verksamhetsområde samla in uppgifter som underlag för statistik och skador som orsakas av vilt, och

7. samordna genomförande, utveckling, uppföljning och rapportering av det mål för friluftslivs-

9. samordna genomförande, utveckling, uppföljning och rapportering av det mål för friluftslivs-

¹ Senaste lydelse 2016:107.

politiken som riksdagen har fastställt.

Uppgiften i första stycket 7 avser tillgång till natur för friluftsliv på skogsmark.

politiken som riksdagen har fastställt.

Uppgiften i första stycket 9 avser tillgång till natur för friluftsliv på skogsmark.

Samverkan

8 a §

Myndigheten ska samverka med Viltförvaltningsmyndigheten och Statens jordbruksverk i frågor om

- statistik och analyser av skador och olägenheter som vilt orsakar*
- att utveckla metoder för att öka kunskapen om hur skador och olägenheter kan förebyggas och begränsas.*

Denna förordning träder i kraft 1 januari 2027.

1.19 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk

dels att 3 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny bestämmelse, 19 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Myndigheten ska

1. säkerställa ett gott djurhälsotillstånd hos djur i människans vård,
2. bidra till att säkerställa en god folkhälsa genom att förebygga spridning av och bekämpa smittor hos djur i enlighet med vad som framgår av svenska författningar och EU- bestämmelser,

3. säkerställa ett gott djurskydd,

4. förebygga spridning av och bekämpa växtskadegörare,

5. verka för säkra foder och livsmedel samt konsumenthänsyn i sin del av livsmedelskedjan, *och*

6. verka för en riskbaserad, effektiv och likvärdig kontroll inom sitt verksamhetsområde och samordna och följa upp den kontrollen.

5. verka för säkra foder och livsmedel samt konsumenthänsyn i sin del av livsmedelskedjan,

6. verka för en riskbaserad, effektiv och likvärdig kontroll inom sitt verksamhetsområde och samordna och följa upp den kontrollen,

7. inom sitt verksamhetsområde verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt, och

8. inom sitt verksamhetsområde samla in uppgifter som underlag för statistik och skador som orsakas av vilt.

¹ Senaste lydelse 2023:619.

*Samverkan**19 a §*

Myndigheten ska samverka med Viltförvaltningsmyndigheten och Skogsstyrelsen i frågor om

– statistik och analyser av skador och olägenheter som vilt orsakar

– att utveckla metoder för att öka kunskapen om hur skador och olägenheter kan förebyggas och begränsas.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

1.20 Förslag till förordning om ändring i miljötillsynsförordningen (2011:13)

Härigenom föreskrivs i fråga om miljötillsynsförordningen (2011:13)
dels att 3 kap. 2 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny bestämmelse, 3 kap. 2 a §, av följande
lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §¹

Naturvårdsverket ska ge

1. tillsynsvägledning till kommunala nämnder och länsstyrelser, om inte annat följer av 3–15 §§, och

2. allmän tillsynsvägledning till tillsynsmyndigheter i frågor som avser tillämpningen av 26 och 30 kap. miljöbalken.

1. tillsynsvägledning till kommunala nämnder och länsstyrelser, om inte annat följer av 2 a–15 §§, och

2 a §

Viltförvaltningsmyndigheten ska ge tillsynsvägledning i fråga om skydd för arter av vilda däggdjur och fåglar.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

¹ Senaste lydelse 2020:647.

1.21 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten att 5 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Myndigheten ska särskilt

1. ansvara för den centrala tillsynsvägledningen under miljöbalken och samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete,

2. bevaka allmänna miljövärdsintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna myndighetens synpunkter tidigt i processen,

3. delta i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för havs- och vattenmiljön eller fisket,

4. vara samlande i vatten- och havsmiljöarbetet genom att samordna vattenmyndigheterna för genomförandet av vattenförvaltningsförordningen (2004:660),

5. arbeta med frågor som rör havsplanering,

6. ha det övergripande ansvaret för fiskerikontrollen och ansvara för genomförandet av landningskontrollen,

7. inom sitt ansvarsområde ansvara för skydd av naturtyper och arter samt andra frågor om biologisk mångfald i sjöar, vattendrag och hav,

7. inom sitt ansvarsområde ansvara för skydd av naturtyper och arter *med undantag för vilda däggdjur* samt andra frågor om biologisk mångfald i sjöar, vattendrag och hav,

8. i samråd med Naturvårdsverket fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljökvalitetsmålen och internationell rapportering och efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvara för genomförandet av miljöövervakningen samt beskriva och analysera miljötillståndet inom sitt ansvarsområde,

¹ Senaste lydelse 2021:190.

9. ansvara för att samla in grundläggande information om fiskbestånden samt fisket och annat nyttjande i sjöar, vattendrag och hav och särskilt svara för att datainsamling och rådgivning i fråga om fiskbestånden och fisket bedrivs i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1004 av den 17 maj 2017 om upprättande av en unionsram för insamling, förvaltning och användning av data inom fiskerisektorn och till stöd för vetenskaplig rådgivning rörande den gemensamma fiskeripolitiken och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 199/2008,

10. inom sitt ansvarsområde främja forskning och utvecklingsverksamhet och delta i beredningen av Naturvårdsverkets miljöforskningsanslag till stöd för myndighetens och verkets arbete,

11. göra kunskaper om havs- och vattenmiljön, fisket och myndighetens arbete tillgängliga för myndigheter, allmänhet och andra berörda,

12. ansvara för uppföljning och utvärdering av de statliga bidrag som omfattas av förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag, förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt och förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården,

13. följa upp och utvärdera de statliga bidrag som omfattas av viltskadeförordningen (2001:724) när det gäller förebyggande åtgärder och ersättning för skada som orsakas av säl och rapportera sådan uppföljning och utvärdering till Statens jordbruksverk, och

14. samverka med Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Sveriges geologiska undersökning och länsstyrelserna i frågor som har betydelse för bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av havs- och vattenmiljön och för vattenbruket.

12. ansvara för uppföljning och utvärdering av de statliga bidrag som omfattas av förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag, förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt och förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården, och

13. samverka med Naturvårdsverket, Viltförvaltningsmyndigheten, Jordbruksverket, Sveriges geologiska undersökning och länsstyrelserna i frågor som har betydelse för bevarande, restaurering och håll-

bart nyttjande av havs- och vattenmiljön och för vattenbruket.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

1.22 Förslag till förordning om ändring i förordning (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket att 3 och 18 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde särskilt

1. bevaka allmänna miljöintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna Naturvårdsverkets synpunkter tidigt i processen,

2. delta i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för miljön,

3. vägleda statliga myndigheter i deras miljöledningsarbete,

4. samordna uppföljning och utvärdering av generationsmålet och miljökvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Skyddande ozonskikt, Myllrande våtmarker, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv,

5. utveckla, följa upp och samordna arbetet med miljöinformationsförsörjning och ansvara för den övergripande administrativa samordningen av miljöövervakningen,

6. på ett kostnadseffektivt sätt göra kunskaper om miljön och klimatet samt miljö- och klimatarbetet tillgängliga för myndigheter, allmänheten och andra berörda,

7. i samråd med Havs- och vattenmyndigheten fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljökvalitetsmålen och internationell rapportering och efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvara för genomförandet av miljöövervakningen samt beskriva och analysera miljötillståndet inom sitt ansvarsområde,

8. finansiera miljöforskning till stöd för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens arbete och samråda med Havs- och vattenmyndigheten om fördelningen,

8. finansiera miljöforskning till stöd för Naturvårdsverkets, *Viltförvaltningsmyndighetens* samt Havs- och vattenmyndighetens arbete och samråda med *Viltförvaltningsmyn-*

¹ Senaste lydelse 2022:187.

digheten samt Havs- och vattenmyndigheten om fördelningen,

9. ansvara för nationell samordning när det gäller förorenade områden och avhjälpande av sådana föroreningsskador och allvarliga miljöskador som avses i 10 kap. miljöbalken,

10. ansvara för administration, uppföljning och utvärdering av de bidrag som omfattas av förordningen (2004:100) om statsbidrag för avhjälpande av föroreningsskador,

11. förvärva och förvalta fastigheter för statens räkning för att skydda värdefulla naturområden,

12. ansvara för att ta fram underlag för beslut att inrätta nationalparker,

13. verka för att förutsättningarna för friluftslivet bevaras och utvecklas,

14. samordna myndigheternas arbete när det gäller friluftsliv och samverka med andra berörda i sådana frågor samt vartannat år redovisa en samlad uppföljning av de friluftslivsmål som regeringen fastställt och vart fjärde år lämna förslag i syfte att målen ska nås,

15. verka för en hållbar utbyggnad av vindkraft,

16. *ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen,*

17. *medverka till att främja brukandet av vilt som resurs,*

18. verka för en samhällsekonomiskt effektiv omställning till en cirkulär ekonomi,

19. verka för minskad nedskräpning och hållbar avfallshantering, inklusive avfallsförebyggande insatser och giftfria kretslopp,

20. ansvara för nationell plastsamordning,

21. samordna myndigheternas arbete när det gäller omgivningsbuller,

22. vara medlem i en sådan ideell förening som avses i 2 § Laponiaförordningen (2011:840),

16. verka för en samhällsekonomiskt effektiv omställning till en cirkulär ekonomi,

17. verka för minskad nedskräpning och hållbar avfallshantering, inklusive avfallsförebyggande insatser och giftfria kretslopp,

18. ansvara för nationell plastsamordning,

19. samordna myndigheternas arbete när det gäller omgivningsbuller,

20. vara medlem i en sådan ideell förening som avses i 2 § Laponiaförordningen (2011:840),

23. integrera ett jämställdhetsperspektiv i myndighetens verksamhet, och

24. samordna berörda myndigheters arbete med metodutveckling för klimateffektbedömningar samt vid behov bistå Regeringskansliet med klimateffektbedömningar av styrmedel och åtgärder som påverkar Sveriges utsläpp av växthusgaser.

21. integrera ett jämställdhetsperspektiv i myndighetens verksamhet, och

22. samordna berörda myndigheters arbete med metodutveckling för klimateffektbedömningar samt vid behov bistå Regeringskansliet med klimateffektbedömningar av styrmedel och åtgärder som påverkar Sveriges utsläpp av växthusgaser.

18 §

Naturvårdsverket utser för en bestämd tid ordförande och ledamöter i Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Särskild hänsyn ska tas till ordförandens och övriga ledamöters kompetens för den uppgift som avses i 15 § 1. Innan beslutet fattas ska Naturvårdsverket höra Havs- och vattenmyndigheten, Sametinget, Sida, Skogsstyrelsen, Statens energimyndighet, Statens jordbruksverk och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

Naturvårdsverket utser för en bestämd tid ordförande och ledamöter i Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Särskild hänsyn ska tas till ordförandens och övriga ledamöters kompetens för den uppgift som avses i 15 § 1. Innan beslutet fattas ska Naturvårdsverket höra *Viltförvaltningsmyndigheten*, Havs- och vattenmyndigheten, Sametinget, Sida, Skogsstyrelsen, Statens energimyndighet, Statens jordbruksverk och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

1.23 Förslag till förordning om ändring i polisförordningen (2014:1104)

Härigenom föreskrivs i fråga om polisförordningen (2014:1104) 20 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §¹

Polismyndigheten får meddela närmare föreskrifter

1. om rapporteftergift enligt 9 § polislagen (1984:387),
2. om vilka hjälpmedel som får användas för att stoppa ett fordon eller annat transportmedel enligt 10 § 5 polislagen,

3. om dokumentation enligt 27, 28 och 28 a §§ polislagen,

4. enligt 2 kap. 33 § och 3 kap. 6 § tredje stycket ordningslagen (1993:1617) i fråga om

a) utförande och besiktning av en anläggning för motorsport, olycksberedskap eller föreskrifter som i övrigt behövs från säkerhetssynpunkt vid en sådan anläggning,
och

b) utförande och besiktning av skjutbana,

5. om polislegitimation, utöver vad som anges i förordningen (1958:272) om tjänstekort,

6. om klädsel, utrustning och annat som krävs för enhetlighet i polisarbetet, och

7. om verkställighet av denna förordning.

Föreskrifter som avses i första stycket 1–3 och 5–7 och som berör Säkerhetspolisen ska meddelas i samråd med den.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

¹ Senaste lydelse 2024:911.

1.24 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion att 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

1. de allmänna valen,
2. livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar,
3. regional tillväxt,
4. infrastrukturplanering,
5. hållbar samhällsplanering och boende,
6. energi och klimat,
7. kulturmiljö,
8. skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap,
9. naturvård, samt miljö- och hälsoskydd,

10. viltförvaltning, där bevarande av viltarter, brukande av viltet som resurs samt begränsning av skador och olägenheter av vilt ska beaktas,

10. lantbruk och landsbygd,	11. lantbruk och landsbygd,
11. fiske,	12. fiske,
12. folkhälsa,	13. folkhälsa,
13. jämställdhet, och	14. jämställdhet, och
14. integration.	15. integration.

Länsstyrelsen har även andra uppgifter enligt vad som föreskrivs i denna förordning eller någon annan författning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

1.25 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:1254) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2017:1254) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador att 8 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Naturvårdsverket får meddela ytterligare föreskrifter om stöd enligt denna förordning.

8 §

Viltförvaltningsmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om stöd enligt denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

1.26 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter att 3, 53 och 56 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Med den ansvariga myndigheten avses i denna förordning

1. Naturvårdsverket i fråga om arter som lever på land, och
2. Havs- och vattenmyndigheten i fråga om arter som lever i vatten.

1. *Viltförvaltningsmyndigheten i fråga om alla däggdjur och fåglar,*
2. Naturvårdsverket i fråga om *övriga* arter som lever på land, och
3. Havs- och vattenmyndigheten i fråga om *övriga* arter som lever i vatten.

53 §

Havs- och vattenmyndigheten ska i fråga om arter inom *myndighetens* ansvarsområde förse Naturvårdsverket med den information som verket behöver för att fullgöra rapporteringen enligt 52 §.

Havs- och vattenmyndigheten och *Viltförvaltningsmyndigheten* ska i fråga om arter inom *myndigheternas respektive ansvarsområde* förse Naturvårdsverket med den information som verket behöver för att fullgöra rapporteringen enligt 52 §.

56 §

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska ge varandra tillfälle att yttra sig innan de meddelar föreskrifter enligt denna förordning.

Naturvårdsverket, *Viltförvaltningsmyndigheten* och Havs- och vattenmyndigheten ska ge varandra tillfälle att yttra sig innan de meddelar föreskrifter enligt denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

1.27 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:12) om vissa bidrag ur viltvårdsfonden

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2021:12) om vissa bidrag ur viltvårdsfonden att 6, 8, 12–14, 17–20, 21, 23, 24 och 27 §§ ska ha följande lydelse.

6 §¹

En ansökan om bidrag ska göras skriftligen av en behörig företrädare för organisationen och ges in till *Naturvårdsverket* senast vid den tidpunkt som myndigheten bestämmer.

En ansökan om bidrag ska göras skriftligen av en behörig företrädare för organisationen och ges in till *Viltförvaltningsmyndigheten* senast vid den tidpunkt som myndigheten bestämmer.

8 §

Den som söker bidrag ska lämna de ytterligare handlingar eller uppgifter som *Naturvårdsverket* behöver för att kunna pröva ansökan.

Den som söker bidrag ska lämna de ytterligare handlingar eller uppgifter som *Viltförvaltningsmyndigheten* behöver för att kunna pröva ansökan.

12 §²

Bidrag får inte lämnas till en organisation som

1. är i likvidation eller försatt i konkurs,
2. har skatte- eller avgiftsskulder eller andra skulder som har överlämnats till Kronofogdemyndigheten och som vid indrivning handläggs som allmänt mål, eller
3. har en skuld som inte betalats i rätt tid och som avser återkrav av bidrag som har lämnats av *Naturvårdsverket*.

3. har en skuld som inte betalats i rätt tid och som avser återkrav av bidrag som har lämnats av *Viltförvaltningsmyndigheten*.

¹ Senaste lydelse 2024:951.

² Senaste lydelse 2024:951.

13 §

Naturvårdsverket prövar frågor om bidrag enligt denna förordning. Bidrag ges som organisationsbidrag och verksamhetsbidrag.

Verksamhetsbidrag får även ges för enskilda projekt.

Viltförvaltningsmyndigheten prövar frågor om bidrag enligt denna förordning. Bidrag ges som organisationsbidrag och verksamhetsbidrag.

14 §

Naturvårdsverket får prioritera mellan inkomna ansökningar och ge företräde till de ansökningar som bedöms ha bäst förutsättningar att uppfylla syftet med bidraget enligt 3 §.

Om den som ansöker om bidrag har lämnat en sådan redovisning som avses i 20 § för tidigare lämnade bidrag, ska även det som framgår av den redovisningen beaktas när ansökan bedöms.

Viltförvaltningsmyndigheten får prioritera mellan inkomna ansökningar och ge företräde till de ansökningar som bedöms ha bäst förutsättningar att uppfylla syftet med bidraget enligt 3 §.

17 §

Om *Naturvårdsverket* beslutar att ge bidrag, ska *Naturvårdsverket* bestämma bidragets storlek och besluta om utbetalning.

Om *Viltförvaltningsmyndigheten* beslutar att ge bidrag, ska *Viltförvaltningsmyndigheten* bestämma bidragets storlek och besluta om utbetalning.

18 §

Ett bidragsbelopp får betalas ut i förskott vid flera tillfällen under bidragsåret i enlighet med vad *Naturvårdsverket* bestämmer.

Bidraget betalas ut av Kammarkollegiet.

Ett bidragsbelopp får betalas ut i förskott vid flera tillfällen under bidragsåret i enlighet med vad *Viltförvaltningsmyndigheten* bestämmer.

19 §³

Naturvårdsverket ska besluta att ett beviljat bidrag helt eller delvis inte ska betalas ut om mottag-

Viltförvaltningsmyndigheten ska besluta att ett beviljat bidrag helt eller delvis inte ska betalas ut om

³ Senaste lydelse 2024:951.

aren av bidraget inte längre uppfyller villkoren för det eller om det finns grund för återbetalning enligt 22 §.

mottagaren av bidraget inte längre uppfyller villkoren för det eller om det finns grund för återbetalning enligt 22 §.

19 a §⁴

Den som ansöker om eller har beviljats bidrag enligt denna förordning ska snarast möjligt till *Naturvårdsverket* anmäla sådana ändrade förhållanden som kan påverka rätten till eller storleken på bidraget.

Den som ansöker om eller har beviljats bidrag enligt denna förordning ska snarast möjligt till *Viltförvaltningsmyndigheten* anmäla sådana ändrade förhållanden som kan påverka rätten till eller storleken på bidraget.

20 §⁵

En bidragsmottagare ska senast vid den tidpunkt som anges i beslutet lämna en ekonomisk redovisning till *Naturvårdsverket* av de mottagna medlen samt en redogörelse för vad medlen har använts till. Om bidraget är ett verksamhetsbidrag, ska redovisningen också innehålla en redogörelse för vilka resultat som har uppnåtts och hur resultaten förhåller sig till det ändamål som bidraget beviljats för.

En bidragsmottagare ska senast vid den tidpunkt som anges i beslutet lämna en ekonomisk redovisning till *Viltförvaltningsmyndigheten* av de mottagna medlen samt en redogörelse för vad medlen har använts till. Om bidraget är ett verksamhetsbidrag, ska redovisningen också innehålla en redogörelse för vilka resultat som har uppnåtts och hur resultaten förhåller sig till det ändamål som bidraget beviljats för.

Redovisningen ska göras på det sätt som myndigheten bestämmer.

Bidragsmottagaren ska även lämna de övriga uppgifter och handlingar som myndigheten begär.

⁴ Senaste lydelse 2024:951.

⁵ Senaste lydelse 2024:951.

21 §⁶

Naturvårdsverket ska senast den 31 maj varje år lämna en sammanfattande redogörelse till regeringen för vilka som fått bidrag, med vilka belopp, vad bidragen har använts till och en bedömning av på vilket sätt bidragens ändamål har uppnåtts samt, när det är möjligt, en bedömning av de samlade bidragens effekter i förhållande till syftet med bidragen.

Viltvårdsmyndigheten ska senast den 31 maj varje år lämna en sammanfattande redogörelse till regeringen för vilka som fått bidrag, med vilka belopp, vad bidragen har använts till och en bedömning av på vilket sätt bidragens ändamål har uppnåtts samt, när det är möjligt, en bedömning av de samlade bidragens effekter i förhållande till syftet med bidragen.

23 §⁷

Naturvårdsverket ska besluta att helt eller delvis kräva tillbaka bidraget, om bidragsmottagaren är återbetalningsskyldig enligt 22 §.

Om det finns synnerliga skäl får *Naturvårdsverket* besluta att helt eller delvis avstå från ett krav på återbetalning.

Viltförvaltningsmyndigheten ska besluta att helt eller delvis kräva tillbaka bidraget, om bidragsmottagaren är återbetalningsskyldig enligt 22 §.

Om det finns synnerliga skäl får *Viltförvaltningsmyndigheten* besluta att helt eller delvis avstå från ett krav på återbetalning.

24 §

Om ett belopp som har återkrävts med stöd av 23 § inte betalas i rätt tid, ska dröjsmålsränta enligt räntelagen (1975:635) tas ut på beloppet. Om det finns särskilda skäl får *Naturvårdsverket* besluta att sätta ned räntekravet helt eller delvis

Om ett belopp som har återkrävts med stöd av 23 § inte betalas i rätt tid, ska dröjsmålsränta enligt räntelagen (1975:635) tas ut på beloppet. Om det finns särskilda skäl får *Viltförvaltningsmyndigheten* besluta att sätta ned räntekravet helt eller delvis

⁶ Senaste lydelse 2022:1372.

⁷ Senaste lydelse 2024:951.

27 §

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om verkställigheten av denna förordning.

Viltförvaltningsmyndigheten får meddela föreskrifter om verkställigheten av denna förordning.

Övergångsbestämmelser

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.
2. Äldre föreskrifter gäller för bidrag som avser tid före ikraftträdandet.

2 Utredningens uppdrag och arbete

I detta kapitel beskriver vi utredningens uppdrag enligt vårt direktiv samt hur vi har tolkat och genomfört uppdraget. Sammanfattningsvis ska vi se över fördelningen av de uppgifter som ett antal statliga förvaltningsmyndigheter ansvarar för inom området jakt och viltvård. I detta ingår att utreda formerna för och föreslå att en ny jakt- och viltvårdsmyndighet inrättas som ska ansvara för viltförvaltningen på nationell nivå.

Syftet med översynen är att säkerställa en effektiv ansvarsfördelning som främjar en långsiktigt hållbar jakt och viltvård och en viltförvaltning som beaktar att viltarter bevaras, att vilt brukas som resurs samt att skador och olägenheter som viltet förorsakar begränsas. Översynen syftar också till att undanröja hinder för jakt och viltvård. Vi ska därför även utreda om Polismyndighetens uppgifter att pröva tillstånd för vapen och civila skjutbanor bör flyttas.

Den 7 november 2024 beslutade regeringen att förlänga utredningstiden med tre månader. Direktivet och tilläggsdirektivet finns i bilaga 1 och 2.

2.1 Utredningens uppdrag

I direktivet hänvisar regeringen till flera tillkännagivanden från riksdagen under perioden 2015–2022 som rör frågor om ansvar och organisation inom området jakt och viltvård. Det gäller tillkännagivandet om att inrätta en ny myndighet med ansvar för jaktfrågor och viltförvaltning.¹ Det gäller även tillkännagivandena om att se över ansvaret för att pröva vapentillstånd respektive tillstånd för och tillsyn över civila skjutbanor.²

¹ Bet. 2014/15:MJU9 punkt 2, rskr. 2014/15:154.

² Bet. 2019/20:JuU33 punkt 5, rskr. 2019/20:304, bet. 2020/21:JuU30 punkt 5 och 18, rskr. 2020/21:398 och bet. 2021/22:JuU28 punkt 3 och 12, rskr. 2021/22:275.

2.1.1 De berörda förvaltningsmyndigheternas ansvar

Den jaktlagsutredning som regeringen tillsatte 2012 hade i uppdrag att se över jaktlagstiftningen i sin helhet, men också att utvärdera myndighetsansvaret för jakt och viltvård (dir. 2012:77). Utvärderingen av myndighetsansvaret genomfördes på relativt kort tid och redovisades i delbetänkandet Viltmyndigheten – jakt och viltförvaltning i en ny tid (SOU 2013:71) i oktober 2013. Utvärderingen omfattade i huvudsak Naturvårdsverkets uppgifter och ansvar och till viss del även länsstyrelsernas. Regeringen avslutade utredningen innan uppdraget skulle slutredovisas.³ Riksdagens tillkännagivande därefter om att en ny myndighet borde bildas baseras bl.a. på förslagen i delbetänkandet. Miljö- och jordbruksutskottet framhöll att det blir enklare att både få bra överblick och bra balans mellan olika intressen om en ny viltmyndighet inrättas. Vi sammanfattar jaktlagsutredningens iakttagelser och förslag i avsnitt 2.2.

I vårt direktiv framhåller regeringen att förslaget om en ny viltmyndighet måste analyseras betydligt djupare än vad Jaktlagsutredningen gjorde. Därutöver finns det enligt regeringen ett behov av att samlat utreda om den nuvarande myndighetsstrukturen för viltförvaltningen är ändamålsenlig. Såväl viltförvaltningen som ansvarsfördelningen mellan berörda myndigheter har i vissa delar förändrats sedan Jaktlagsutredningen redovisade sitt delbetänkande.

Av direktivet framgår vilka myndigheter som främst är berörda av översynen. Det är Naturvårdsverket, länsstyrelserna inklusive viltförvaltningsdelegationerna, Polismyndigheten, Trafikverket, Statens jordbruksverk, Havs- och vattenmyndigheten, Statens veterinärmedicinska anstalt, Naturhistoriska riksmuseet, Viltskadecenter vid Sveriges lantbruksuniversitet och Skogsstyrelsen. Här nämns också Svenska Jägareförbundet som har uppdrag av staten inom viltförvaltningen.

³ Jaktlagsutredningen redovisade även delbetänkandet *Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt* (SOU 2014:54) innan den lades ned.

Vi ska i denna del

- analysera den nuvarande myndighetsstrukturen och ansvarsfördelningen inom området jakt och viltvård
- bedöma om det statliga åtagandet bör omprövas när det gäller uppgifter inom området jakt och viltvård
- utreda formerna för att bilda en ny jakt- och viltvårdsmyndighet samt förändringar i mandat, styrning och ansvarsfördelning mellan och inom de befintliga myndigheter inom området jakt och viltvård som berörs
- ta ställning till vilka uppgifter som kan överföras till en ny jakt- och viltvårdsmyndighet för att skapa en mer effektiv och samlad hantering
- analysera och föreslå hur befintliga myndigheter och organisationer även i fortsättningen ska bidra till en fungerande viltförvaltning, främja en hållbar jakt och viltvård samt undanröja hinder i utövningen av jakt och viltvård inom ramen för sina kvarstående uppgifter efter att en ny jakt- och viltvårdsmyndighet har skapats
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Vi ska i analysen beakta Jaktlagsutredningens delbetänkande (SOU 2013:71). Vi ska även beakta Trafikverkets slutsatser om eftersök av trafikskadat vilt i redovisningen av ett regeringsuppdrag 2022.⁴ Om vi bedömer det lämpligt ska vi göra en internationell jämförelse.

2.1.2 Ansvaret för vapentillstånd

Polismyndigheten prövar frågor om tillstånd enligt vapenlagen (1996:67). Ansvaret omfattar bl.a. tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare, tillstånd att driva handel med skjutvapen och tillstånd att föra in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare till Sverige.⁵ Ansvaret omfattar även att återkalla tillstånd och att omhänderta och hantera inlösen av vapen och ammunition.⁶

⁴ Regeringsuppdrag till Trafikverket i regleringsbrevet för 2022 (dnr I2021/03296). Trafikverket (2022). *Redogörelse för utveckling av viltolyckor*. Publikationsnummer 2022:117.

⁵ 2 kap. 1 § vapenlagen (1996:67).

⁶ 6–8 kap. vapenlagen (1996:67).

Riksdagen har i tillkännagivanden till regeringen anfört att ansvaret för vapentillståndsärenden bör föras över från Polismyndigheten till en ny myndighet för jaktfrågor och viltförvaltning. Justitieutskottet har ifrågasatt om vapentillståndsärenden är en uppgift som Polismyndigheten är bäst lämpad att ansvara för. En överföring av ansvaret har också bedömts kunna avlasta Polismyndigheten.⁷

Regeringen vill inte i onödan försvåra för legala vapeninnehavare som jägare och sportskyttar, och framhåller också att det är viktigt att ärenden om vapentillstånd handläggs effektivt, rättssäkert och utan alltför långa handläggningstider. Polismyndigheten anses också behöva fokusera på sitt kärnuppdrag. En renodlad verksamhet avlastar myndigheten och ökar förutsättningarna för att fokusera på det som är polisiärt relevant.

Vi ska i denna del

- kartlägga Polismyndighetens handläggning av vapentillstånd, t.ex. när det gäller handläggningstider och personalresurser
- analysera och ta ställning till om ansvaret för att hantera tillstånd enligt vapenlagen bör flyttas och – oavsett bedömning i sak – lämna förslag som innebär att ansvaret lämnas till den nya jakt- och viltvårdsmyndigheten
- bedöma om och i vilken utsträckning Polismyndigheten behöver få tillgång till uppgifter från vapenregister och vapenärenden från den nya jakt- och viltvårdsmyndigheten
- lämna nödvändiga författningsförslag.

2.1.3 Ansvaret för att ge tillstånd för skjutbanor

Polismyndigheten prövar tillstånd för skjutbanor som inte hör till Försvarsmakten, dvs. civila skjutbanor. Även i denna fråga har riksdagen riktat tillkännagivanden till regeringen om att låta utreda om ansvaret ska flyttas till en annan myndighet, och då överväga om den nya jakt- och viltmyndigheten ska åläggas detta ansvar. Även här fram-

⁷ Regeringspartierna och Sverigedemokraterna har därefter genom Tidöavtalet enats om att en utredning ska föreslå en ny jakt- och viltvårdsmyndighet som tar över licenssprövningen från Polismyndigheten.

förs skäl för att renodla Polismyndighetens uppdrag och ge myndigheten bättre förutsättningar att fokusera på det som är polisiärt relevant.

Vi ska i denna del

- kartlägga Polismyndighetens hantering av tillståndsprövning för och tillsyn över skjutbanor, t.ex. när det gäller handläggningstider och personalresurser
- analysera och vid behov föreslå förändringar i myndighetsansvaret för tillståndsprövning och tillsyn över skjutbanor och – oavsett bedömning i sak – lämna förslag som innebär att ansvaret lämnas till den nya jakt- och viltvårdsmyndigheten
- lämna nödvändiga författningsförslag.

2.2 Iakttagelser och förslag i utredningen 2013

I detta avsnitt sammanfattar vi jaktlagsutredningens iakttagelser i analysen av myndighetsansvaret för jakt och viltvård samt utredningens förslag om att inrätta en ny viltmyndighet (SOU 2013:71).

2.2.1 Jaktlagsutredningens problemanalys

Jaktlagsutredningen konstaterade i betänkandet att viltförhållandena hade förändrats över tid. Stammarna av vissa hotade viltarter hade återhämtat sig och utrymmet att jaga det jaktbara viltet hade ökat utan att det innebar att populationerna var hotade. De konstaterade också att viltet orsakar omfattande ekonomiska skador för både näringar och samhället i stort.

Den kritik som olika intressenter hade riktat mot Naturvårdsverkets arbete inom området jakt och vilt sorterade utredningen i tre punkter:

- Det var främst jägar- och markägarorganisationer som var kritiska mot Naturvårdsverket. Kritiken handlade om att myndigheten inte hade klarat av att anpassa verksamheten till den förändring som de stora viltstammarna hade medfört. Naturvårdsverket ansågs ha inriktat sig i alltför stor utsträckning på att bevara arter på bekostnad av jakt. Myndigheten ansågs inte heller ta hänsyn till de skador som viltet orsakar för olika areella näringar.

- Jägar- och markägarorganisationer samt dåvarande Landsbyggsdepartementet ansåg att Naturvårdsverket inte var drivande i jaktfrågor trots sin roll som central jaktmyndighet. Myndigheten ansågs också avsätta för lite resurser för frågor om jakt och viltförvaltning. Utredningen konstaterade att cirka hälften av arbetstiden avsåg stora rovdjur. Världsnaturfonden efterlyste långsiktighet och nationell samordning i verksamheten.
- Till följd av den nya processinriktade organisation som Naturvårdsverket hade infört sedan en tid hade den tidigare samlade kompetensen om jakt och vilt splittrats på olika avdelningar.

Utredningen hade svårt att i alla delar belägga eller motbevisa den varierande kritiken mot Naturvårdsverkets arbete på ett objektivt sätt, men bedömde att det fanns en samstämmig kritik mot hur verksamheten var organiserad. Ett grundproblem verkade enligt utredningen vara att lagstiftningen och Naturvårdsverkets tillämpning av den inte hade anpassats till verkligheten med större viltstammar. När det gällde kritiken att inte ha varit drivande i jaktfrågor konstaterade utredningen att regeringen hade gett Naturvårdsverket i uppdrag att ändra forskrifter och allmänna råd om jakt och att ta fram förvaltningsplaner för vissa arter. Det borde enligt utredningen vara myndighetens kärnuppgift att på eget initiativ identifiera sådana behov. Utredningens sammantagna slutsats var att de påtalade problemen inte hade gynnat jakt och viltförvaltning och ifrågasatte den valda organisationsformen för verksamheten.

2.2.2 Utredningens förslag om en ny myndighet

Jaktlagsutredningen lade fram tre alternativa förslag om hur ansvaret för jakt och viltförvaltning skulle kunna se ut framöver. I första hand föreslog de att en ny sammanhållen myndighet med bred tvärvetenskaplig kompetens skulle bildas, Viltmyndigheten. Den bedömdes ha bäst förutsättningar att ansvara för en väl fungerande jakt och viltförvaltning. En ny myndighet skulle samtidigt innebära att verksamheten fick en nystart. Utredningen bedömde också att en ny myndighet skulle behöva resursförstärkning i förhållande till de resurser som Naturvårdsverket hade för uppgiften.

I andra hand föreslog utredningen att Naturvårdsverket skulle behålla ansvaret, men under förutsättning att myndigheten utvecklade en aktiv förvaltning med en sammanhållen enhet för jakt och viltförvaltning. En tredje möjlighet var att ansvaret skulle flyttas från Naturvårdsverket till Skogsstyrelsen eller Statens jordbruksverk.

2.3 Andra relevanta utredningar

I detta avsnitt beskriver vi kortfattat uppdraget till den utredning som för närvarande ser över jaktlagstiftningen. Vi beskriver också innehållet i slutbetänkandet från 2022 års vapenutredning. Båda utredningarna berör de frågor vi har i uppdrag att utreda. Vi beskriver kortfattat även innehållet i den rapport från Trafikverket som regeringen hänvisar till i direktivet. Vi återkommer till dessa utredningar i kommande kapitel, och kommer där även att beakta andra utredningar och rapporter som är relevanta för våra analyser.

2.3.1 En översyn av jaktlagstiftningen pågår

En särskild utredare har fått i uppgift att se över lagstiftningen på jaktområdet (dir. 2024:11 och 2025:6). Utredningen har tagit namnet Jaktlagstiftningsutredningen och ska redovisa sitt slutbetänkande senast den 31 december 2025.

Ett syfte med utredningens översyn är att få till stånd en modern jaktlagstiftning med tydlig systematik och moderna bestämmelser för långsiktigt hållbar jakt och viltvård. Ett annat syfte är att förbättra genomförandet av EU-rättsliga regler på jaktområdet och säkerställa att genomförandet inte avser andra arter än de som omfattas av EU-reglerna.

I direktivet framhåller regeringen bl.a. att jaktformerna, tillgängliga hjälpmedel för jakt samt viltarternas utbredning och numerär har förändrats sedan jaktlagen (1987:259) utformades. Ökningen av en del viltstammar har medfört ökade skador för bl.a. jord- och skogsbruk samt ökat antalet trafikolyckor. Därutöver har det påtalats att den nuvarande lagstiftningen inte är tillräckligt tydlig. Regeringen hänvisar också till att det inte gjordes någon total översyn av jaktlagstiftningen i samband med att Sverige blev medlem i EU 1995 och när naturvårdsdirektiven skulle genomföras i svensk rätt. Utredningen ska därför ta

fram förslag till en ny jaktlag och ny jaktförordning samt göra flera fördjupade analyser och lämna förslag med anledning av dessa.

2.3.2 2022 års vapenutredning

Regeringen beslutade i mars 2023 om tilläggsdirektiv till 2022 års vapenutredning (dir. 2023:50) i syfte att bredda översynen av vapenlagen.⁸ Det huvudsakliga syftet med översynen var att skapa ett regelverk som inte i onödan försvårar för legala vapeninnehavare som jägare och sport-skyttar samt att göra regelverket mer överskådligt och lättillgängligt. Slutbetänkandet En ändamålsenlig vapenlagstiftning (SOU 2024:31) överlämnades till regeringen den 13 maj 2024.

Utredningen har föreslagit att de nuvarande författningarna ersätts med en ny vapenlag och vapenförordning. Merparten av de nuvarande bestämmelserna flyttas över till de nya, men dispositionen av regleringen föreslås bli mer ändamålsenlig och begriplig. Utredningen lämnar också förslag till ett antal materiella förändringar i förhållande till nuvarande lag och förordning samt förslag som syftar till att gynna de legala vapeninnehavarna genom att skapa förutsättningar för en effektiv, förutsebar och enhetlig tillämpning.

Flera förslag berör uttryckligen eller indirekt Polismyndighetens handläggning av ansökningar om tillstånd för att inneha vapen och har därmed en koppling till dessa frågor i vårt direktiv. Vi återkommer till 2022 års vapenutredning i kapitel 5.

2.3.3 Trafikverkets redovisning av viltolyckor

I regleringsbrevet för 2022 fick Trafikverket i uppdrag att redogöra för utvecklingen av viltolyckor. Trafikverket lämnade redogörelsen i september 2022. Den innehöll en redovisning av hur viltolyckor längs det statliga väg- och järnvägsnätet har utvecklats och vilka åtgärder som har vidtagits och vilka åtgärder som behöver vidtas för att minska antalet viltolyckor. Trafikverket redogör också för hur regelgivningen och efter-sök av trafikskadat vilt går till, vilka myndigheter och aktörer som han-

⁸ Regeringen beslutade i maj 2022 att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till de författningsändringar som krävs i svensk rätt för att genomföra 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv på miniminivå (dir. 2022:40). Utredningen tog namnet 2022 års vapenutredning.

terar eftersök, Trafikverket kostnader för eftersök och vilket regelverk som behövs. Vi återkommer till denna rapport i kapitel 7.

2.4 Vår tolkning av uppdraget

Enligt vår tolkning av direktivet är det främsta syftet med vår översyn att utforma en ny myndighet för viltförvaltning och föreslå vilka uppgifter som myndigheten ska ha. I översynen ingår därmed att överväga och föreslå vilka viltrelaterade uppgifter som ska flyttas till den nya myndigheten från främst Naturvårdsverket. Regeringen efterfrågar i detta avseende inget alternativt förslag som innebär att uppgifterna ska ligga kvar hos Naturvårdsverket, och hur verksamheten möjligen kan utvecklas. Vi ska enligt direktivet även analysera och bedöma om Polismyndighetens uppgifter att pröva vapentillstånd och tillstånd för civila skjutbanor ska tas över av den nya myndigheten.

Ett annat syfte med översynen är att överväga om det finns behov av att göra andra förändringar i ansvarsfördelningen mellan de myndigheter som har uppgifter inom området jakt och vilt. Vi tolkar att vi främst ska koncentrera oss på ansvarsfördelningen på nationell nivå och utgår därför från att det regionala ansvaret i viltförvaltningen ska ligga fast.

I direktivet finns ingen problembeskrivning som kan ligga till grund för att analysera om det kan finnas behov av en ansvarsförändring på något specifikt område, mer än genom hänvisningen till en rapport från Trafikverket. Vi har haft små möjligheter att inom utredningstiden genomföra en förutsättningslös problemanalys. Däremot har vi genom våra intervjuer och samtal med relevanta intressenter samt diskussionerna i expertgruppen identifierat några verksamheter som vi analyserar närmare och där vi också lämnar förslag på förändringar.

Vi ska enligt direktivet analysera om det statliga åtagandet inom jakt- och viltsvårdområdet bör omprövas. En omprövning brukar ofta innebära förväntningar om att staten ska minska sitt åtagande, dvs. frånsäga sig uppgifter. Vi har tolkat att omprövning i det här fallet snarare handlar om att analysera om de uppgifter som staten har åtagit sig är logiskt fördelade mellan myndigheterna och tillräckligt tydliga för att verksamheten ska kunna bedrivas effektivt. Att inrätta en ny myndighet på ett område som ska ta över uppgifter från en eller flera myndigheter innebär i sig att de nuvarande myndigheternas uppgifter omprövas. Regeringens

önskemål om att renodla Polismyndighetens uppdrag är också exempel på att uppgifts- eller ansvarsfördelningen ska omprövas.

Flera av frågorna i direktivet som rör den statliga ansvarsfördelningen tar utgångspunkt i tillkännagivanden från riksdagen sedan flera år tillbaka. Översynen av ansvarsfördelningen kan som vi tolkar det vara befogad även utifrån regeringens nuvarande ambitioner om statsförvaltningens organisering.⁹ Regeringen anser att statsförvaltningen behöver bli mer ändamålsenligt organiserad och mindre fragmenterad. Ambitionen är att antalet myndigheter och organisatoriska gränser bör minska och att myndigheternas kärnuppgifter behöver prioriteras. Regeringen har inom ramen för detta arbete genomfört flera åtgärder, bl.a. att tillätta en utredning för att se över mindre myndigheter och analys- och utvärderingsmyndigheter. Av direktivet till denna utredning framgår att organiseringen av myndigheterna vad gäller deras storlek och inbördes uppgiftsfördelning m.m. ska ge goda förutsättningar för ändamålsenliga verksamheter, och att det finns fördelar och nackdelar med såväl mindre som större myndigheter. Mindre myndigheter kan t.ex. ha möjlighet till specialisering.¹⁰ Trots regeringens ambitioner om att minska antalet myndigheter tolkar vi att inrättandet av en ny myndighet kan motiveras av behov av specialisering och tydlighet.

Målet med de förändringar i ansvar och uppgifter som vi föreslår är att de ska främja en långsiktigt hållbar viltförvaltning som bidrar till balans mellan de olika intressen som omgärdar vilt och jakt. Målet är också att ansvarsfördelningen mellan olika myndigheter ska bli så effektiv som möjligt. Samtidigt kan en positiv förändring för en myndighet medföra negativa konsekvenser för en annan. Detta belyser vi i konsekvensanalysen (kapitel 10). I och med att vårt uppdrag är inriktat på ansvar och ansvarsfördelning har vi inte sett det som vår uppgift att analysera och lösa andra problem i viltförvaltningen, och inte heller att granska hur enskilda myndigheter genomför verksamheten.

Regeringen uttrycker villkor i direktivet för vårt arbete när det gäller att analysera ansvaret för provningen av vapentillstånd och tillstånd för civila skjutbanor. Å ena sidan ska vi analysera och ta ställning till om dessa uppgifter *bör* flyttas från Polismyndigheten till en ny myndighet för viltförvaltning. Å andra sidan ska vi lämna förslag och författningsförslag som innebär att ansvaret *ska* flyttas, oavsett vad vid bedömer i sak. Detta förbehåll komplicerar framställningen i betänkandet och som

⁹ Se budgetpropositionerna för 2024 och 2025, utgiftsområde 2.

¹⁰ Dir. 2023:132. Utredningen har redovisat sitt betänkande i SOU 2025:13.

vi försöker hantera så transparent som möjligt. En annan viktig faktor i analysen är att Polismyndighetens uppdrag ska renodlas och öka myndighetens förutsättningar att fokusera på det som är polisiärt relevant (se vidare kapitel 5).

Vi lämnar författningsförslag som enbart rör förändringar i myndigheternas ansvar och uppgifter. Som framgår av avsnitt 2.3.1 ser en annan utredning för närvarande över jaktlagstiftningen och kommer att lämna sitt slutbetänkande efter vårt. Vi bedömer att detta inte är något problem. En ny nationell myndighet och andra berörda myndigheter kommer att behöva ta hänsyn till de författningsändringar som regeringen och riksdagen beslutar om. Från våren 2024 har vi samrått med Jaktlagstiftningsutredningen och haft avstämningsmöten för att klargöra gränsdragningen mellan våra olika uppdrag. Vi har också uppmärksammat utredningen på några bestämmelser som kan behöva ses över.

2.5 Så har vi arbetat

Det främsta underlaget för våra analyser, bedömningar och förslag utgörs av olika offentliga dokument, skriftliga underlag och verksamhetsstatistik samt intervjuer och samtal med berörda myndigheter och andra intressenter. Underlaget samlades i huvudsak in under perioden oktober 2023 till december 2024.

Utredningen har haft en brett sammansatt expertgrupp med sexton personer. Den har bestått av fem experter från fyra departement i Regeringskansliet, fem experter från andra myndigheter och sex experter från intresseorganisationer. Det har varit experter från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, Klimat- och näringslivsdepartementet, Finansdepartementet, Justitiedepartementet, Naturvårdsverket, Polismyndigheten, länsstyrelserna, Sametinget, Statskontoret, Lantbrukarnas Riksförbund, Sveriges Jordägareförbund, Skogsindustrierna, Världsnaturfonden (WWF), Jägarnas Riksförbund och Svenska Jägareförbundet. Expertgruppen har sammantaget haft en mångsidig kompetens till stor nytta för arbetet i utredningen. Ledamöterna har bidragit med värdefulla tips och erfarenheter samt synpunkter på faktabeskrivningar, bedömningar och förslag. Expertgruppen har haft elva sammanträden.

Utöver mötena i expertgruppen har vi haft samtal med enskilda ledamöter och i vissa fall även med annan personal på den myndighet eller organisation de företräder. Sådana möten har vi haft med Natur-

vårdsverket, Världsnaturfonden (WWF), Sametinget, Lantbrukarnas riksförbund, Svenska Jägareförbundet och Jägarnas riksförbund.

Utöver dessa har vi samtalat med företrädare för Trafikverket, Havs- och vattenmyndigheten, Naturhistoriska riksmuseet, Statens veterinärmedicinska anstalt, Viltskadecenter, Skogsskadecentrum och Grimsö forskningsstation vid Sveriges lantbruksuniversitet, Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Åklagarmyndigheten, Svenska Skyttesportförbundet, Svenska Pistolskytteförbundet, Svenska Samernas Riksförbund, Naturskyddsföreningen, Svenska Rovdjursföreningen, Nätverket Sveriges Vilda Djur, World Animal Protection Sverige, Djurskyddet Sverige samt företrädare för viltförvaltningen i Norge och Finland.

Utöver våra samtal med experter och berörda myndigheter och organisationer har vi även fått hjälp med att ta fram fakta och andra underlag för våra analyser. När det gäller Polismyndighetens handläggning av vapenärenden har vi fått myndighetens hjälp med underlag och att genomföra en tidsstudie i syfte att beräkna resursåtgången för handläggningen av vapentillstånd för jägare och målskyttar. När det gäller handläggningen av skjutbaneärenden har vi fått Polismyndighetens hjälp med att administrera ett utskick av frågor till ansvariga enheter om handläggningen och resurserna för denna. Vi har också intervjuat en grupp handläggare som arbetar med tillståndsprovning och besiktning av skjutbanor.

När det gäller länsstyrelserna och den regionala viltförvaltningen har vi samtalat med ledamöterna i samverkansråden för södra, norra respektive mellersta rovdjursförvaltningsområdet. Vi har även ställt frågor i en enkät till samtliga länsstyrelser för att få information om deras erfarenheter av kontakterna med Naturvårdsverket när det gäller viltförvaltning och behovet av stöd och vägledning från en ny nationell myndighet samt deras arbete med viltförvaltningsdelegationerna.¹¹

¹¹ Enkäten skickades ut i december 2023. Av de 21 länsstyrelserna svarade 20 på vår enkät.

3 Viltförvaltningens förutsättningar och aktörer

I det här kapitlet beskriver vi översiktligt viltförvaltningens förutsättningar och de statliga myndigheter som har uppgifter inom förvaltningen, eller som anknyter till området jakt och vilt. Vi beskriver de berörda myndigheternas uppgifter, men även de uppdrag som Svenska Jägareförbundet har av staten. Vi beskriver också de förändringar som Naturvårdsverket uppger att de har genomfört i verksamheten sedan Jaktlagsutredningen föreslog att en ny viltmyndighet borde inrättas (SOU 2013:71). Sist i kapitlet redovisar vi länsstyrelsernas synpunkter på det nationella stödet i viltförvaltningen och deras förväntningar på en ny myndighet.

3.1 Allmänt om vilt, artskydd och jakt

Med vilt avses vilda däggdjur och fåglar. I Sverige finns drygt 300 sådana arter.

3.1.1 EU-krav påverkar svensk viltförvaltning

Svensk viltförvaltning och skyddet av viltarter påverkas i hög grad av EU:s lagstiftning och internationella konventioner såsom CITES.¹ Artskydd kan sägas omfatta lagar som syftar till att skydda arter som på något sätt är hotade. Det gäller både djur och växter. Olika typer av åtgärder kan beslutas för att bevara arterna. Det kan t.ex. vara att med buskar, träd och åkerholmar skapa livsmiljöer i det brukande landskapet för att ge skydd och boplatser åt fåglar och insekter.

¹ CITES är en konvention om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter som genomförs genom en EU-förordning.

Den svenska artskyddsförordningen (2007:845) implementerar EU:s två naturvårdsdirektiv: art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. I artskyddsförordningen anges också arter som är fridlysta enligt regeringens beslut, s.k. nationell fridlysning. Förordningen ska säkerställa skydd för arter och bidra till att upprätthålla EU:s krav om bevarande av biologisk mångfald. Skyddet handlar om förbud mot att döda, fånga eller skada djur samt bl.a. skydd av deras fortplantningsområden och boplatser. De listade arterna kan i vissa fall nyttjas under förutsättning att det går till på ett lagligt, hållbart och spårbart sätt.

Huvudregeln i den svenska jaktlagstiftningen är att allt vilt är fredat. Det är i jaktlagstiftningen som flera av undantagen i EU-direktiven har genomförts i form av möjlighet till jakt under vissa förutsättningar.

3.1.2 Jakten är strikt reglerad

Jakten är strikt reglerad för att skydda viltstammarna och upprätthålla den biologiska mångfalden, men samtidigt ge möjlighet att bruka viltet som resurs och kunna reglera beståndet för att förebygga och begränsa skador orsakade av vilt. Viltet får jagas endast om det följer av reglerna i jaktlagstiftningen eller av myndighetsbeslut som fattas med stöd av lagstiftningen. I jaktförordningen (1987:905) anges vilka arter som får jagas, var och under vilka tider de får jagas och hur jakten får genomföras. Totalt är ett sextiotial viltarter jaktbara. Älg, vildsvin och andra hjortdjur är de vanligaste bytesdjuren. Bland de djur och fågelarter som definieras som småvilt är det främst rådjur, hare och fåglar såsom änder och ripa som jagas.

I Sverige har vi allmän jakt, licensjakt och skyddsjakt. Allmän jakt innebär att jakten får bedrivas under en angiven tid utan särskilt tillstånd och utan begränsning av antalet djur. Däremot ska jakten anpassas efter tillgången på vilt. Vildsvin, rådjur, dovhjort, hare, gräsand och fasan är exempel på arter som får jagas under allmän jakttid.

Med licensjakt menas att viltet får jagas efter tillstånd av Naturvårdsverket eller länsstyrelsen. Licensjakt genomförs under en avgränsad period och utifrån en viss tilldelning av djur av t.ex. älg, gråsäl, björn och varg. Syftet är att reglera viltstammarnas storlek i olika delar av landet.

Skyddsjakt är ett verktyg som kan användas i syfte att förhindra att vilt orsakar allvarlig skada på exempelvis skog, gröda, boskap eller annan egendom. Jakt på ett stort antal utpekade viltarter får bedrivas utan tillstånd, t.ex. för att hindra flockar av gäss från att äta säd på åkrar, grävlingar och möss från att orsaka skada i trädgårdar eller att förhindra skador av främmande viltarter. För andra arter krävs tillstånd. För att skyddsjakt ska kunna beviljas för arter som är angivna i EU-direktiv, t.ex. stora rovdjur, ska det inte finnas någon annan lämplig lösning på problemet. Beslutet får inte heller leda till att artens bevarandestatus hotas. Det är också möjligt för en enskild att utan tillstånd och under vissa angivna förutsättningar döda ett stort rovdjur för att skydda ett tamdjur. Det är då fråga om skyddsjakt på enskilds initiativ.

3.1.3 Rätten att jaga

Utgångspunkten är att fastighetsägaren har jakträtt på den mark som tillhör fastigheten. Fastighetsägaren har möjlighet att överlåta eller upplåta jakträtten till andra. Med jakträtten följer ett ansvar att förvalta viltstammarna. Även om jakträtten är upplåten är markägaren ytterst ansvarig för att jakten bedrivs på ett sätt som inte påverkar andra fastighetsägare eller att viltet skadas.

För att få jaga behöver man ha ett statligt jaktkort som man får när man har betalat en årlig avgift, viltvårdsavgift. Det krävs också godkänd jägarexamen för att få tillstånd från Polismyndigheten att inneha jaktvapen.² Jakten ska genomföras på ett säkert sätt och viltet ska inte utsättas för onödigt lidande.

3.1.4 Begreppet viltförvaltning

Naturvårdsverket framhåller i sin strategi för svensk viltförvaltning att viltförvaltning är ett svårdefinierat begrepp eftersom det kan handla om både praktiska och administrativa åtgärder med många olika syften.³ Jaktlagsutredningen beskrev i sitt betänkande (SOU 2013:71) att termen viltförvaltning inkluderar jakt och viltvård, men att den

² En person som i dag har licens för jaktvapen och där licensen är utfärdad före 1985 behöver däremot inte avlägga jägarexamen. Det finns också undantag för vissa utländska jägare.

³ Naturvårdsverket (2022). *Strategi för svensk viltförvaltning 2022–2029*.

också innefattar avvägningar mellan olika intressen. Även Naturvårdsverket beskriver behovet av att förvalta viltstammarna för att främja en god utveckling utifrån olika intressen.

3.1.5 Visionen om en viltförvaltning i balans

Naturvårdsverkets vision för svensk viltförvaltning uttrycks i strategin som ”En viltförvaltning i balans gör att alla kan uppleva viltets värden”. Visionen kan enligt Naturvårdsverket sammanfattas till att viltförvaltning handlar om att få vilda djur och människor att fungera tillsammans, både i dag och över tid.

Viltförvaltning är det riktade arbete som myndigheter och andra aktörer i samhället genomför för att på ett långsiktigt och hållbart sätt vårda, tillvarata och styra naturresursen vilt mot uppsatta mål. Viltvård kan t.ex. vara åtgärder för att förbättra viltets livsmiljöer eller se till att viltet har tillgång till föda. Men förvaltning handlar också om att försöka begränsa skador som vilt orsakar utan att den biologiska mångfalden hotas. Om viltstammarna blir för stora eller för täta kan de orsaka skador på jordbruk och skogsbruk, på tamdjurshållning, rennäring och fiskerinäring. De kan även orsaka skador i trafiken och påverka den biologiska mångfalden negativt. För många arter är jakt det huvudsakliga sättet att reglera populationer, men är också ett verktyg för att hantera problem med lokala skador eller enskilda djur. För arter med skydd enligt art- och habitatdirektivet ska andra lämpliga lösningar först prövas. Jakten får inte äventyra artens bevarandestatus och behöver utföras under strikt kontroll för att kunna tillåtas.

Viltförvaltningen utgår både från den art som ska förvaltas och det ekosystem den är en del av eftersom viltarterna lever i samspel med sin livsmiljö och med andra arter i naturen. I viltförvaltningsstrategin beskriver Naturvårdsverket även hur viltet bidrar till olika ekosystemtjänster. Viltets bete, spillning och klövar påverkar vegetationen och landskapets struktur. Viltet är också föremål för forskning som bidrar till ny kunskap och utbildning inom bl.a. ekologi och förvaltning. Jakt är en form av hållbart brukande som genererar viltkött och andra slags råvaror, men är också en viktig fritidssysselsättning som bl.a. kan ge både spänning och gemenskap. Viltet är genom jaktmöjligheten en inkomstkälla för markägare som upplåter

mark för jakt. Viltet ger också naturupplevelser som kan förhöja livskvaliteten och bidra till turism. Rätt nyttjat kan viltet därmed vara en resurs som är till nytta för företagande, lokal och regional utveckling och en levande landsbygd.

3.1.6 Viltvårdsfondens medel

Den som jagar i Sverige ska enligt jaktlagen (1987:259) betala en viltvårdsavgift varje jaktår.⁴ Det innebär i praktiken att jägaren betalar 400 kronor för ett statligt jaktkort via jägarregistret hos Naturvårdsverket. Avgifterna går till viltvårdsfonden som förvaltas av Kammarkollegiet. Användningen av viltvårdsfondens medel regleras bl.a. i 48 a § jaktförordningen (1987:905) och förordningen (2021:12) om vissa bidrag ur viltvårdsfonden.

Regeringen bestämmer hur viltvårdsfondens medel ska användas och beslutar varje år om vilka bidrag som ska lämnas till organisationer och myndigheter som arbetar med jakt, vilt och naturvård. Det kan vara för förvaltnings-, övervaknings- och forskningsändamål. Syftet med bidragen är att främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med jaktlagens syfte. De största bidragstagarna 2024 var Naturvårdsverket (75,8 miljoner kronor), Svenska Jägareförbundet (42,7 miljoner kronor) och Statens veterinärmedicinska anstalt (5,5 miljoner kronor).⁵

Bestämmelsen i jaktförordningen ger Naturvårdsverket rätt att använda medel ur viltvårdsfonden för att se till att åtgärder utförs som avser uppföljning och övervakning av viltstammarna, syftar till att minska lidandet för trafikskadat vilt eller bidrar till en adaptiv klövviltsförvaltning. Naturvårdsverket har möjlighet att upphandla åtgärder av sådant slag och anlitar Svenska Jägareförbundet för flera uppgifter (se avsnitt 3.4.10).

Medel ur viltvårdsfonden för bidrag till forskning syftar till att utveckla vetenskapligt baserad kunskap till stöd för hållbar förvaltning av vilt som naturresurs. Forskningen kan vara naturvetenskaplig, samhällsvetenskaplig eller humanistisk. Forskningen ska vara ett stöd för främst Naturvårdsverket, men även för länsstyrelserna och Svenska Jägareförbundet i den upphandlade verksamheten. Forskningen kan

⁴ 41 § 1 stycket jaktlagen (1987:259).

⁵ Kammarkollegiet. Viltvårdsfondens bokslut för 2024.

också vara relevant för andra viltförvaltande myndigheter och organisationer och för de areella näringarna.

3.2 Naturvårdsverket

I vårt direktiv beskriver regeringen Naturvårdsverket som ansvarig jakt- och viltmyndighet på nationell nivå. Begreppet används inte i myndighetens instruktion. Där formuleras uppgiften som att ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen. Naturvårdsverket ska också medverka till att främja brukande av vilt som resurs. Denna uppgift infördes i instruktionen i maj 2022.

Uppgiften jakt och vilt har Naturvårdsverket haft sedan myndigheten bildades 1967, men den var då mer framträdande i instruktionen.⁶ I dag nämns uppgifterna i 2 av de totalt 24 punkterna i instruktionen om vad Naturvårdsverket särskilt ska göra inom sitt ansvarsområde.⁷

3.2.1 Ett omfattande och brett uppdrag

Naturvårdsverket är en relativt stor myndighet med ett uppdrag som är både omfattande och brett. År 2024 hade Naturvårdsverket nära 770 anställda som motsvarade 655 årsarbetskrafter och ett förvaltningsanslag på 638,5 miljoner kronor. Verksamhetens intäkter och kostnader uppgick samma år till 2,9 miljarder kronor.

Uppgifterna rör framför allt miljö och klimat

Enligt instruktionens portalparagraf är Naturvårdsverket förvaltningsmyndighet på miljöområdet i frågor om klimat och luft, biologisk mångfald, förorenade områden, kretslopp och avfall, miljöövervakning och miljöforskning. Naturvårdsverket har också en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande, stödjande och samlade vid genomförandet av miljöpolitiken. Myndigheten ska

⁶ Kungl. Maj:ts instruktion för statens naturvårdsverk (1967:444). Vid bildandet var verkets uppgift enligt dåvarande portalparagraf att vara central förvaltningsmyndighet för ärenden om naturvård, rörligt friluftsliv samt jakt och viltvård. Bland de mer preciserade uppgifterna nämndes att verket skulle främja viltvården och biträda länsstyrelserna i ärenden om bland annat jakt och viltvård.

⁷ 3 § punkt 16 och 17 förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket.

verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås, och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Naturvårdsverket ska också delta i det arbete på miljöområdet som regeringen bedriver inom EU och internationellt.

Statskontorets analys av Naturvårdsverket

Statskontoret analyserade Naturvårdsverket under 2024 på uppdrag av regeringen.⁸ Analysen inriktades på hur Naturvårdsverket fullgör sina uppgifter, gränsdragningen mot andra myndigheter och regeringens styrning av verksamheten. Myndighetens uppgifter inom miljö och klimat var mest i fokus. Uppgifterna inom jakt och vilt analyserades inte närmare med hänvisning till vår utredning.

Statskontorets samlade bild av Naturvårdsverket är att myndigheten är välskött, ekonomiskt ansvarsfull och i huvudsak utför sina uppgifter väl. Myndigheten har ett högt förtroende bland myndigheter och intressenter för sin kompetens. Förmågan att samordna och samverka är ett av de områden där Naturvårdsverket uppfattas prestera särskilt bra.

Men Naturvårdsverket har också utmaningar till följd av det omfattande uppdraget, den stora bredden av uppgifter samt många särskilda regeringsuppdrag. Vid sidan av uppgifterna i instruktionen har myndigheten enligt Statskontorets beräkning uppgifter som framgår i fler än 100 lagar och förordningar.

Regeringens styrning beskrivs av Statskontoret som omfattande, splittrad och ryckig. Det gäller även den finansiella styrningen eftersom verksamheten finansieras med sakanslag i stor utsträckning. Instruktionen bedöms inte ge Naturvårdsverket tillräcklig vägledning för hur myndigheten ska prioritera.

Statskontoret ger regeringen och Naturvårdsverket förslag på främst styrningsåtgärder för att förbättra myndighetens förutsättningar att fullgöra uppdraget. Statskontoret har svårt att identifiera några enkla lösningar för att renodla Naturvårdsverkets uppdrag. Men en av flera åtgärder som Statskontoret bedömer att regeringen skulle kunna överväga är att flytta frågorna om jakt och vilt från

⁸ Statskontoret (2024). *Stärkta förutsättningar för Naturvårdsverket*. Rapport 2024:15.

Naturvårdsverket till en ny myndighet. Bedömningen grundades inte i någon analys av denna verksamhet.

3.2.2 Ansvar enligt jaktlagstiftningen och angränsande lagstiftning

Att Naturvårdsverket ansvarar för jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen innebär att myndigheten har det nationella ansvaret för att riksdagens och regeringens beslutade politik för viltförvaltning genomförs. I detta ansvar ingår bl.a. att besluta om föreskrifter, vägleda och fatta beslut enligt jaktlagstiftningen, hantera jägarregistret, ta fram kunskapsunderlag och fördela medel till forskning, inventering, viltskador och länsstyrelsernas rovdjursarbete. Minst en gång vart sjätte år ska Naturvårdsverket också se över de jakttider som regleras i jaktförordningen och vid behov föreslå förändringar till regeringen.

Naturvårdsverket får besluta om föreskrifter om bl.a. jakt efter älg och kronhjort, förvaltning och inventering av de stora rovdjuren, vapen och ammunition för jakt, jägarexamen, fångstredskap, vilt-hägn, vilt som tillfaller staten, eftersök av trafikskadat vilt, ersättning ur viltvårdsfonden och åtling (se även bilaga 3).

Naturvårdsverket tar även fram vägledning och nationella förvaltningsplaner för vissa viltarter samt ger vägledning till länsstyrelserna i jakt och viltvård. Myndigheten har tagit fram nationella förvaltningsplaner för varg, björn, lo, järv, vildsvin och storskarv. Planerna anger mål och ramar på en mer övergripande nivå.

Naturvårdsverkets uppgifter inom artskydd angränsar till viltförvaltning i de delar som omfattar vilda däggdjur och fåglar. Naturvårdsverket ansvarar för rapportering till EU enligt art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet när det gäller bl.a. bedömning om bevarandestatus och vilka undantag som har genomförts, t.ex. i form av beslut om jakt. Naturvårdsverket ger vägledning och stöd till länsstyrelserna som ansvarar för beslut och tillsyn av artskyddet i länen. Flera svenska viltarter är också CITES-listade. Som vetenskaplig myndighet ska Naturvårdsverket svara på remisser ur ett vetenskapligt perspektiv.

Även EU-förordningen om invasiva främmande arter gränsar i delar till viltförvaltningen. För att genomföra jakt på invasiva djur-

arter har Naturvårdsverket upphandlat tjänster av Svenska Jägareförbundet.

I det följande redovisar vi översiktligt några av Naturvårdsverkets viktigare och mest omfattande uppgifter inom viltförvaltningen. Som framgår hör flera av uppgifterna nära samman med länsstyrelsernas uppgifter i den regionala viltförvaltningen (se avsnitt 3.3).

3.2.3 Förvaltning av stora rovdjur

Kraven från EU omfattar i relativt hög grad de stora rovdjursarterna, vilket också återspeglas i Naturvårdsverkets verksamhet. I rovdjursfrågorna samarbetar Naturvårdsverket även med några av de nordiska länderna, t.ex. när det gäller forskning, inventering och förvaltning.

Föreskrifter och förvaltningsplaner för rovdjur

Naturvårdsverket ger ut föreskrifter om förvaltningen av stora rovdjur.⁹ De innehåller bestämmelser om hur myndigheternas arbete inom förvaltningen av stora rovdjur ska bedrivas och om länsstyrelsernas beslut om licensjakt på björn, varg, järv och lo.

De nationella förvaltningsplanerna för varg, lo, järv och björn togs fram 2016 och innehåller olika typer av delmål. Till exempel är ett delmål att illegal jakt på rovdjuren ska motverkas. Enligt Naturvårdsverket pågår det ett arbete med att revidera förvaltningsplanerna och i samband med det skapa en gemensam plan för de fyra rovdjursarterna.

I sin roll som ansvarig myndighet för beslut om skyddsjakt och licensjakt på säl bidrar Naturvårdsverket till de förvaltningsplaner som Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för.

Fastställa miniminivåer för stora rovdjur och besluta om jakt

Naturvårdsverket ska utifrån förslag från de tre samverkansråden för rovdjursförvaltningen fastställa miniminivåer för respektive rovdjursart inom ramen för de nationella målen. Förslagen behöver beakta arternas naturliga utbredningsområden. Miniminivåerna är viktiga

⁹ Föreskrifterna tas fram med stöd av jaktförordningen (1987:905) och förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn.

för att varje rovdjursförvaltningsområde och län ska ha en minsta nivå att förhålla förvaltningen och jakten till (se avsnitt 3.3.1). Naturvårdsverket fastställde nya miniminivåer i april och juni 2024.

Skydds jakt på rovdjur kan tillåtas för att förhindra skador, t.ex. för att hindra vargar från att riva och döda får, eller björnar från att slå renkalvar under kalvningsperioden. Naturvårdsverket har ett övergripande ansvar för beslut om skydds jakt på de stora rovdjuren på land, men beslut om skydds jakt fattas nästan alltid av länsstyrelserna efter delegation av Naturvårdsverket. Naturvårdsverket fattar beslut om skydds jakt på säl.

Licensjakt bedrivs för att uppnå olika mål för rovdjursförvaltningen, exempelvis för att minska tätheten av rovdjur i ett område eller för att reglera stammen på en önskad nivå. Licensjakt genomförs utifrån överväganden som baseras på inventeringsresultat, skadesituation, genetisk status, rovdjurens påverkan på annan jakt, lokala koncentrationer av arten och hur länge revir har funnits i området.

Naturvårdsverket har ett övergripande ansvar för beslut om licensjakt på de stora rovdjuren, men kan delegera rätten att fatta beslut till länsstyrelsen. Naturvårdsverket har beslutat om föreskrifter för länsstyrelsernas licensjakt efter björn, varg, järv och lo.¹⁰ Beslut om licensjakt fattas på myndighetens initiativ som en förvaltningsåtgärd och inte efter ansökan. Licensjakt kan endast bli aktuellt om rovdjursstammarna överstiger miniminivån för hela förvaltningsområdet.

Inventera rovdjurens antal och utbredning

Naturvårdsverket ska varje år granska och fastställa inventeringsresultat om antalet djur och utbredningen av varg, järv, lo och kungsörn samt vart femte år uppskatta beståndet av björn och dess utbredning. Naturvårdsverket beslutar om föreskrifter och allmänna råd om hur rovdjursinventeringen ska genomföras och tar även fram metodik för inventeringen.¹¹ Länsstyrelserna genomför den praktiska inventeringen medan Viltskadecenter vid Sveriges lantbruksuniversitet kvalitetssäkrar och sammanställer inventeringsresultaten på uppdrag av Naturvårdsverket.

¹⁰ Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2022:4) om förvaltning av stora rovdjur.

¹¹ Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2007:10) om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn.

Resultaten från rovdjursinventeringen gör det möjligt att följa om arterna uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus. Detta ligger till grund för Naturvårdsverkets rapportering till EU. Resultaten ligger även till grund för ersättning till samebyar för förekomst av rovdjur och utgör även underlag för att avgöra om licensjakt är möjlig.

3.2.4 Förvaltning av klövvilt

Älgen förvaltas regionalt, men Naturvårdsverket har rätt att meddela föreskrifter om hur älgförvaltningen ska genomföras i enlighet med jaktlagstiftningen.¹² På regeringens uppdrag har Naturvårdsverket tillsammans med Skogsstyrelsen konkretiserat nationella målnivåer för en livskraftig älgstam som är i balans med betesresurserna och en produktionsanpassad älgjakt.¹³ I varje län finns ett antal älgförvaltningsområden där mål sätts för förvaltningen av stammen. Länsstyrelserna ansvarar för att godkänna älgförvaltningsplaner och för att fastställa älgskötselplaner samt besluta om tilldelning till licensområden.

Länsstyrelserna kan besluta om skydds jakt på klövvilt. Besluten kan överklagas till Naturvårdsverket. Enligt jaktförordningen får Naturvårdsverkets beslut i ett överklagat ärende inte överklagas. Men av praxis följer att Naturvårdsverkets beslut i vissa fall kan bli föremål för domstolsprövning.¹⁴ Det är också ganska vanligt att beslut i ett överklagat ärende överprövas av förvaltningsdomstol.

Utöver förvaltningen av älg regleras även delar av kronhjortförvaltningen genom Naturvårdsverkets föreskrifter. Förvaltning av kronhjort påminner i vissa delar om älgförvaltningen genom de kronskötselområden och kronskötselplaner som beslutas av länsstyrelsen. Övrigt klövvilt som t.ex. rådjur och vildsvin omfattas av allmän jakt och jakten begränsas främst genom de jakttider som tillåts för respektive art. Naturvårdsverket tog 2020 fram en nationell förvaltningsplan för vildsvin och har påbörjat ett arbete med en förvaltningsplan för älg och kronhjort.

¹² Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2011:7) om jakt efter älg och kronhjort.

¹³ Naturvårdsverket 2018 (NV-08872-17).

¹⁴ Det görs med stöd av artikel 6.1 europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

3.2.5 Jaktvapen, jägarexamen och jägarregistret

Naturvårdsverket ger ut föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.¹⁵ Syftet är att reglera vilka vapen och vapentillbehör samt vilken ammunition som får användas vid olika typer av jakt så att jakten blir effektiv, samtidigt som den inte utsätter vilt för onödigt lidande eller människor och tamdjur för fara.

Den som vill ansöka om tillstånd att inneha jaktvapen ska först ha tagit jägarexamen. Naturvårdsverket ger ut föreskrifter för jägarexamen.¹⁶ En komplett jägarexamen består av ett teoretiskt prov och tre praktiska delprov. Naturvårdsverket fastställer också en utbildning för de personer som fungerar som provledare. Myndigheten tillhandahåller därutöver en digital applikation för att skriva jägarexamens teoriprova och en databas för provresultaten och intyg på jägarexamen (jägarexamensregistret).

I jaktkortsregistret hanterar Naturvårdsverket årliga inbetalningar och utfärdanden av jaktkort. Jaktkortet visar att jägaren har betalat viltvårdsavgiften och är berättigad att jaga i Sverige. Jägarregistret används som ett gemensamt namn på jägarexamensregistret och jaktkortsregistret.

3.2.6 Viltolyckor och viltskador

Naturvårdsverket ansvarar för att ta fram föreskrifter och vägledning i arbetet att eftersöka vilt som har varit inblandat i en trafikolycka, ofta benämnt viltolyckor.¹⁷ Naturvårdsverket föreskriver i vilka situationer det vid en viltolycka krävs en patrull med eftersöksjägare respektive ett eftersöksekipage. Föreskriften reglerar också bl.a. krav på kompetens hos den som genomför eftersöket och vilka krav som ställs på utrustning och dokumentation. Naturvårdsverket beslutar också om nivån på ersättningen till de jägare som genomför eftersök. Även Polismyndigheten och Trafikverket har uppgifter inom eftersöksverksamheten. I kapitel 7 analyserar vi myndigheternas ansvar närmare.

För att förebygga skador som fredat vilt orsakar och för utbetalning av ersättning för sådan skada disponerar Naturvårdsverket delar

¹⁵ Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2023:9) om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁶ Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:10) om jägarexamen.

¹⁷ Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt.

av anslag 1:7 på statsbudgeten, det s.k. viltskadeanslaget.¹⁸ Viltskadesystemet bygger på principen att viltskador ska förebyggas. Det finns olika åtgärder för detta varav jakt är en. Markägare och jakträttshavare ansvarar för att minska skador som djuren orsakar. För jaktbart vilt gäller att viltskador främst ska regleras genom jakt under ordinarie jakttid. I särskilda fall, och utanför ordinarie jakttid, kan skyddsjakt ibland vara nödvändigt i syfte att förhindra allvarlig skada om sådana åtgärder bedöms leda till att skadan minskar. Skador orsakade av fredat vilt, såsom stora rovdjur eller betande fåglar, ska i första hand förebyggas genom andra åtgärder än jakt. Bland annat tilldelar Naturvårdsverket länsstyrelserna medel från viltskadeanslaget årligen för bidrag till åtgärder för att förebygga skada av fredat vilt, exempelvis genom rovdjursstängsel eller skrämselåtgärder för att minska betande fåglars skada på gröda. I kapitel 9 analyserar vi ansvaret när det gäller viltskador närmare.

3.2.7 Kunskapsunderlag och forskningsfinansiering

Naturvårdsverket ansvarar för att ta fram kunskapsunderlag som stöd till viltförvaltningen på nationell och regional nivå. Underlagen spänner över många ämnesområden och tas normalt fram genom uppdrag till vetenskapliga institutioner med lämplig expertkompetens. Uppdragen finansieras med medel från anslag 1:3 som är avsett för åtgärder för värdefull natur.¹⁹ Resultaten publiceras i normalfallet i Naturvårdsverkets egen rapportserie. Kunskapsunderlagen används t.ex. för regeringsuppdrag, beslut om jakt, översyn av jakttider och rapportering till EU.

Från miljöforskningsanslaget²⁰ och med stöd av beslut om forskningsfinansiering ur viltvårdsfonden fördelar Naturvårdsverket forskningsmedel till främst forskare vid universitet, högskolor och forskningsinstitut. Stödet ges i form av medel till forskningsprojekt och forskningsprogram och till vetenskapliga synteser och kunskaps-sammanställningar. Naturvårdsverket arbetar på ett forskningsråds-liknande sätt. De två internationella utvärderingarna av viltvårdsfondens forskning som Naturvårdsverket initierade 2002 och 2019

¹⁸ Anslag 1:7 Ersättningar för viltskador m.m, utgiftsområde 23.

¹⁹ Anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur, utgiftsområde 20. Anslagspost 2 Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m.

²⁰ Anslag 1:5 Miljöforskning, utgiftsområde 20.

visar att myndigheten har rutiner och processer som säkrar att forskningen är relevant, har hög vetenskaplig kvalitet och stor praktiskt nytta för viltförvaltningen i Sverige.

Syftet med den forskning som finansieras via Naturvårdsverkets medel för forskningsfinansiering ur viltvårdsfonden är att utveckla vetenskapligt baserad kunskap till stöd för en hållbar förvaltning av vilt som naturresurs. Forskningen kan vara naturvetenskaplig, samhällsvetenskaplig eller humanistisk. Forskningen ska vara ett stöd för främst Naturvårdsverket som nationellt ansvarig myndighet för jakt och vilt, men även för länsstyrelserna och för Svenska Jägareförbundet. Forskningen ska också vara relevant för andra viltförvaltande myndigheter och organisationer och för de areella näringarna.

3.2.8 Förändringar efter jaktlagsutredningens delbetänkande

Av avsnitt 2.1.1 och 2.2 framgår att den jaktlagsutredning som regeringen tillsatte 2012 hade i uppdrag att bl.a. utvärdera myndighetsansvaret för jakt och viltvård. Utvärderingen och förslaget om att inrätta en ny myndighet redovisades i delbetänkandet Viltmyndigheten – jakt och viltförvaltning i en ny tid (SOU 2013:71) i oktober 2013. Naturvårdsverket har därefter genomfört flera förändringar i verksamheten. Förändringarna är ett led i att förbättra verksamheten, bl.a. utifrån den kritik som har förts fram.

Organisationsförändring i två omgångar

Naturvårdsverket uppger att de övergav processorganisationen 2017 och införde en ny organisation med tydligare fokus på olika sakområden. Två enheter för viltfrågor inrättades: viltförvaltningsenheten och viltanalysenheten. De placerades inledningsvis på olika avdelningar, men samlades 2021 på naturavdelningen för att underlätta samverkan om viltfrågor. Det skulle ge bättre möjlighet att balansera viltförvaltningens perspektiv mot andra perspektiv som t.ex. artskydd, invasiva arter och biologisk mångfald.

De jurister som arbetar med viltfrågor är sedan i maj 2022 placerade på naturskyddsenheten på avdelningen för planering, prövning och tillsyn. Bidrag till viltforskning hanteras av forsknings- och innovationsenheten på hållbarhetsavdelningen. Verksamheten där stöds

av ansöknings- och ärendehanteringssystemet Prisma som ägs av forskningsfinansiärerna Formas, Forte och Vetenskapsrådet.²¹ Vilt-handläggare, viltjurister och viltforskningshandläggare uppges ha ett nära samarbete.

Viltverksamheten får också administrativt stöd och annat kompetensmässigt stöd i olika frågor av personal på kommunikationsavdelningen, digitaliseringsavdelningen och förvaltningsavdelningen. Det gäller förvaltning och drift av system eller register för jägarexamen, jaktkort, Scandobs och Rovbase. Det gäller även för kommunikation och webb, informationssäkerhet, kundtjänst, inköp, ekonomi och projektledning av regeringsuppdrag.

De två viltenheternas uppgifter

För att konkretisera de två viltenheternas uppgifter sammanfattar vi i punktform vad som framgår av Naturvårdsverkets arbetsordning.

Viltförvaltningsenheten

- ansvarar för hållbar förvaltning av vilt och genomförande av strategin för svensk viltförvaltning
- handlägger ärenden enligt jaktlagstiftningen och ärenden om ersättning för viltskador
- ansvarar för föreskrifter och vägledning inom viltområdet
- ger bidrag till länsstyrelsernas rovdjursförvaltning
- ansvarar för nationell samordning av klövviltsrådet, rovdjursrådet och storfågelforum
- är kontaktpunkt för jägarorganisationerna.

Viltanalysenheten

- ansvarar för kunskapsunderlag och kunskapsförsörjning om vilt
- fastställer inventeringsresultat samt utvecklar och förvaltar inventeringssystemet för stora rovdjur

²¹ Prisma riktar sig till universitet och högskolor samt enskilda svenska forskare. I systemet kan personer ansöka om forskningsmedel och hantera sina beviljade bidrag. Även granskare utföra sina granskningar i systemet. De organisationer som förvaltar medlen för beviljade projekt har organisationskonton i systemet där de kan hantera ansökningar, signera dokument och återrapporter.

- ansvarar för internationell rapportering inom viltområdet
- samverkar med forskare och externa aktörer om viltfrågor
- ansvarar för jaktkorts- och jägarexamensregistret
- ansvarar för bidrag ur viltvårdsfonden och Alvins fond
- är kontaktpunkt för Statens veterinärmedicinska anstalt och Viltskadecenter vid Sveriges lantbruksuniversitet.

Naturvårdsverkets strategi för svensk viltförvaltning

Naturvårdsverket har tagit fram en strategi för svensk viltförvaltning. Den första togs fram 2015 på uppdrag av regeringen och gällde fram t.o.m. 2020. Myndigheten reviderade därefter strategin och beslutade om en ny i april 2022 som gäller t.o.m. 2029. Tanken är att viltförvaltningsstrategin ska vara utgångspunkt för all verksamhet som Naturvårdsverket bedriver inom området. Strategin uppges också vara en grund för myndighetens prioriteringar, t.ex. vid bidragsbeslut.

Viltförvaltningsstrategin inkluderar även andra myndigheter och organisationer. Ambitionen är att samla alla aktörer inom viltförvaltningen så att Sverige kommer närmare visionen om en viltförvaltning i balans (se avsnitt 3.1.5). Visionen har brutits ned i inriktningsmål, vägval och fokusområden. Åtta fokusområden pekades ut för perioden 2022–2024. Det var bl.a. att främja brukande av vilt som resurs, åtgärder för att förebygga viltsjukdomar, åtgärder för att minska skador på skog och se över föreskrifterna inom området jakt och vilt.

Viltförvaltningsstrategin är ingen politiskt beslutad strategi på det sätt som förekommer inom många andra politikområden, t.ex. för arbetsmiljö, funktionshinder, internationellt bistånd och organiserad brottslighet. Strategin och dess inriktningsmål har alltså inte någon formell politisk styrkraft, om de inte åtföljs av författningsändringar eller andra typer av politiska beslut.

Medverka till att främja brukande av vilt som resurs

Som vi tidigare har nämnt förde regeringen i maj 2022 in i Naturvårdsverkets instruktion att myndigheten ska medverka till att främja brukande av vilt som resurs. Naturvårdsverket hade då efterfrågat

instruktionsändringen sedan 2015, i samband med att de tog fram den första strategin för viltförvaltningen.

Naturvårdsverket uppger att ändringen har formaliserat myndighetens breddade uppdrag och att de nu tydligare kan betona viltets och jaktens värden och även koppla detta till ekosystemtjänster i diskussioner med myndigheter som har främjandeuppdrag inom andra områden.

Naturvårdsverket har gett oss några exempel på vad myndigheten har gjort för att främja brukande av vilt som resurs. Det är bl.a. att regelbundet träffa ledningen för olika myndigheter och organisationer för att ha en dialog om vad främjandet innebär och hur man ska arbeta för detta. Brukande av vilt var 2023 en punkt under Viltkonferensen, en viltforsknings- och förvaltningskonferens som Naturvårdsverket arrangerar varje år. Naturvårdsverket har i vägledningen om skyddade områden framhållit jakt som en ekosystemtjänst. I sitt förslag om jakttider som lämnades till regeringen i juni 2020 har myndigheten framhållit att jakttiderna inte ska begränsas i onödan. Ytterligare ett exempel är att i olika sammanhang föra fram att vildsvinskött är en viktig resurs, inte minst vid måltider inom offentligt finansierad verksamhet. I slutet av 2024 tog Naturvårdsverket fram ett utkast till en vägledning om att bruka klövvilt som resurs, och som fram till i slutet av januari 2025 var på remiss till Nationella klövviltsrådets medlemmar.²²

3.2.9 Mer resurser efterfrågas till viltförvaltningen

Naturvårdsverket bedömer att det behövs mer resurser till viltförvaltningen. Myndigheten ser också behov av mer personal till sin verksamhet med vilt.

Satsningar inom viltförvaltningen kräver mer resurser

Naturvårdsverket framhåller i sina budgetunderlag att det behövs mer resurser till viltförvaltningen. I budgetunderlaget för 2026–2028 ser Naturvårdsverket behov av fyra särskilda satsningar under perioden

²² Naturvårdsverket, PM 2014-11-25, NV-00647-24. Vägledningen omfattar i huvudsak älg, men även övriga naturligt förekommande klövviltsarter som kronhjort, dovhjort, rådjur och vildsvin.

för att bl.a. villkoren för jakt och viltvård inte ska försämrats. De redovisade satsningarna skulle sammantaget innebära ett behov av resursförstärkning på anslag 1:3 med 32 miljoner kronor 2026.²³ Mest resurser anser Naturvårdsverket behövs för att uppnå politiska mål i förvaltningen av varg, vildsvin, klövvilt samt säl och skarv, men också för att kunna utveckla moderna system och verktyg för viltövervakning och skador orsakade av vilt.

Naturvårdsverket påtalar att flera uppgifter som belastar anslag 1:3, anslagspost 2, följer av myndighetens instruktion och är permanenta uppgifter. Det gäller bl.a. myndighetens arbete med viltförvaltning. Myndigheten föreslår därför att medel för personal och gemensamma it-stöd motsvarande 41 miljoner kronor förs över från anslagspost 2 till förvaltningsanslaget. Det framgår inte hur stor del av det angivna beloppet som avser viltförvaltning.²⁴

Naturvårdsverket bedömer också att nivån på anslag 1:7 behöver höjas de tre kommande åren för att länsstyrelserna ska ha förutsättningar att bevilja bidrag för både förebyggande åtgärder och ersättning till alla de som drabbas av skador orsakade av fredat vilt.²⁵ Myndigheten ser behov av en resursförstärkning med drygt 5 miljoner kronor 2026, men ytterligare medel åren därpå. Därutöver ser Naturvårdsverket ett behov av resursförstärkning med 7 miljoner kronor 2026 för att uppdrags åt Viltskadecenter vid Sveriges lantbruksuniversitet att ta fram kunskapsunderlag. Naturvårdsverket föreslår också att medlen för att finansiera uppdrag till Viltskadecenter flyttas från anslag 1:3 till anslag 1:7.

Mer personal behövs till Naturvårdsverkets viltverksamhet

I början av 2025 arbetade sammanlagt cirka 37 personer på heltid (årsarbetskrafter) med jakt och vilt, exklusive personal i centrala stödfunktioner.²⁶ Det är mer än dubbelt så många som jaktlagsutredningen redovisade 2013.²⁷

²³ Anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur, utgiftsområde 20. Anslagspost 2. För 2027 och 2028 anger Naturvårdsverket behovet av resursförstärkning till 29 respektive 27 miljoner kronor.

²⁴ Det totala överföringsbeloppet är inte specificerat på uppgifter.

²⁵ Anslag 1:7 Ersättning för viltskador m.m., utgiftsområde 23. Anslagspost 1.

²⁶ Till centrala stödfunktioner räknar vi t.ex. del i myndighetens gemensamma funktioner som kundtjänst, inköp, HR, ekonomi och förvaltningsjuridik. Däremot ingår inte de jurister och kommunikatörer som arbetar med viltfrågor, liksom den personal som hanterar system och register som hör till viltförvaltningen.

²⁷ Utredningen redovisade 16 årsarbetskrafter samt viss administrativ personal.

De allra flesta som arbetar med jakt och vilt arbetar på naturavdelningens två viltenheter, cirka 28 årsarbetskrafter. Bemanningen på de två enheterna har minskat med 4 årsarbetskrafter sedan 2022. Myndighetens anställningsstopp har begränsat nyrekrytering och återbesättning av vakanta tjänster.

Naturvårdsverket har redovisat för oss hur de ser på behovet av personal för sin verksamhet med viltförvaltning framöver. Uppskattningsvis skulle antalet årsarbetskrafter vid de två viltenheterna behöva öka till 34, dvs. en ökning med 6 årsarbetskrafter i förhållande till läget i början av 2025. Likt beskrivningen i budgetunderlaget ser Naturvårdsverket ett ökat behov av insatser bl.a. för att utveckla vargförvaltningen och andra frågor som rör rovdjur, men också för att kunna genomföra flerartsförvaltning samt hantera förvaltningen av vildsvin i relation till viltskador på gröda. Myndigheten ser även ett ökat behov av digitala verktyg för att utveckla viltövervakningen.

I dag arbetar 5 jurister med viltfrågor, 4 viltjurister och en förvaltningsjurist. Naturvårdsverket ser behov av ytterligare en viltjurist för att få förutsättningar att införa den nya jaktlagen i sitt arbete och besluta om nya föreskrifter. Myndigheten ser också behov av ytterligare en förvaltningsjurist för att snabbare kunna hantera utlämnandearenden och överklaganden som rör vilt.

3.3 Länsstyrelserna

Länsstyrelsen ansvarar för den statliga förvaltningen i länet i den utsträckning som någon annan myndighet inte ansvarar för särskilda förvaltningsuppgifter. Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet, samtidigt som de ska ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Inom varje länsstyrelse ska det också finnas en viltförvaltningsdelegation som är ett särskilt beslutsorgan.²⁸

Länsstyrelserna har många uppgifter inom viltförvaltningen. De är inte angivna i instruktionen utan regleras i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905) och även i vissa andra författningar. Uppgifter som rör artskydd regleras bl.a. i artskyddsförordningen (2007:845).

²⁸ Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.

3.3.1 Förvaltning av stora rovdjur

Ansvarsförhållandena inom rovdjursförvaltningen förändrades 2009 när ett regionalt inflytande över förvaltningen började införas. Länsstyrelserna fick ansvar för att förvalta viltet inom länet.²⁹ Förändringen har bl.a. inneburit att Naturvårdsverket oftast utan begränsning delegerar beslut om skydds jakt av varg, björn, järv och lo till länsstyrelserna.

En viltförvaltningsdelegation i varje län

Ett led i den regionaliserade förvaltningen var att införa en viltförvaltningsdelegation vid varje länsstyrelse 2010. Delegationerna infördes för att uppnå acceptans för rovdjuren och åstadkomma ett reellt regionalt ansvar och lokalt inflytande över rovdjursförvaltningen. Delegationens uppgifter omfattar inte enbart rovdjur. Enligt 3 § förordningen (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer ska delegationen besluta om övergripande riktlinjer för viltförvaltningen inom länet, skötseln av älgstammen och i förekommande fall skötseln av hjort- och vildsvinsstammarna. Delegationen ska enligt 4 § även besluta om övergripande riktlinjer för licensjakt och skydds jakt och även om bidrag och ersättning för viltskador enligt viltskadeförordningen (2001:724). Viltförvaltningsdelegationen ska därutöver enligt 4 § pröva frågor om godkännande av de förslag till miniminivåer för förekomsten av björn, varg, järv och lo som länsstyrelsen ska lämna till samverkansråden. En sådan prövning gäller även länets förvaltningsplan för rovdjur.

För att kunna göra sammantagna bedömningar om viltförvaltningen i länet i bred samverkan ska delegationen ha en representation med företrädare för olika intressen, och även en politisk representation.

I vår enkät till länsstyrelserna har de framfört synpunkter på hur arbetet i viltförvaltningsdelegationerna fungerar. Flera länsstyrelser anser att arbetet fungerar bra och att delegationen även används för samråd, att dela information och förankra olika viltförvaltningsfrågor. Några länsstyrelser anser däremot att delegationerna är resurskrävande att hantera, att arbetet är ineffektivt och att det är svårt att en-

²⁹ Prop. 2008/09:210, bet. 2009/10:MJU8 och prop. 2012/13:191, bet. 2013/14:MJU7, rskr. 2013/14:99.

gagera ledamöterna. Många länsstyrelser pekar också på att ledamöternas varierande kunskapsnivå påverkar hur olika frågor hanteras.

Flera länsstyrelser anser att viltförvaltningsdelegationernas beslutsmandat är otydligt reglerat. Det bidrar till att ledamöterna ofta förväntar sig eller tror sig ha större beslutsbefogenheter än vad mandatet i praktiken ger möjlighet till. Det gäller framför allt formuleringen i 4 § i förordningen om viltförvaltningsdelegationer att viltförvaltningsdelegationen ska ”pröva frågor om godkännande av” rovdjursförvaltningsplan för länet m.m.

Tre samverkansråd för rovdjursförvaltningen

Landet är indelat i tre rovdjursförvaltningsområden: norra, mellersta och södra. För varje rovdjursförvaltningsområde ska det finnas ett råd för samverkan om förvaltningen av de stora rovdjuret som omfattar de länsstyrelser som ingår i området. I det norra och mellersta samverkansrådet ska även företrädare för Sametinget ingå. Samverkansråden ska också samverka med varandra.³⁰ Varje länsstyrelse företräds i regel av landshövdingen.

Varje länsstyrelse ska lämna förslag till samverkansrådet inom sitt rovdjursförvaltningsområde om det antal individer av respektive art som förvaltningen ska syfta till att inte underskrida. När det gäller förekomsten av björn, järv och lo ska förslaget gälla miniminivån i det egna länet. För varg ska förslaget gälla miniminivån i rovdjursförvaltningsområdet. Innan länsstyrelsen kan lämna sitt förslag till samverkansrådet ska viltförvaltningsdelegationen pröva frågan.

Varje samverkansråd ska med utgångspunkt i länsstyrelsernas förslag lämna förslag till Naturvårdsverket om miniminivåer för förekomsten av björn, varg, järv och lo inom sitt rovdjursförvaltningsområde och förekomsten av björn, järv och lo i vart och ett av de län som ingår i området.

³⁰ Förordning (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn.

Rovdjursinventering

Varje länsstyrelse planerar, genomför, dokumenterar och sammanställer inventeringarna av de stora rovdjurens populationsstorlek och utbredning. Det praktiska arbetet med inventeringen genomförs i samarbete med bl.a. Viltskadecenter vid Sveriges lantbruksuniversitet, Naturhistoriska riksmuseet, Statens veterinärmedicinska anstalt och laboratorier som arbetar på uppdrag av Naturvårdsverket. Även samebyar och allmänheten bidrar genom att rapportera in observationer av rovdjur eller spår av dem till länsstyrelsen. Kungsörn inventeras av en enskild organisation och Naturhistoriska riksmuseet koordinerar inventeringen, men länsstyrelsen har det yttersta ansvaret. Länsstyrelserna kontrollerar inrapporterade observationer och lämnar resultaten av rovdjursinventeringarna till Naturvårdsverket.

Statens vilt

Statens vilt är ett antal utpekade arter av däggdjur och fåglar som ska tillfalla staten om djuret påträffas dött eller dödas när det är fredat. Den som har dödat en björn, varg, järv eller lo som angriper, skadar eller dödar tamdjur ska anmäla detta till länsstyrelsen. Länsstyrelsen ska se till att djuret tas om hand och överlämna det till Statens veterinärmedicinska anstalt.³¹ I kapitel 8 analyserar vi ansvaret när det gäller statens vilt närmare.

3.3.2 Förvaltning av klövvilt

Länsstyrelserna ansvarar för älgförvaltningens struktur, bl.a. genom att registrera jaktområden, fastställa älgskötsel- och älgförvaltningsplaner, tilldela älg inför licensjakten, inrätta älgförvaltningsgrupper, förvalta älgvårdsfonden och att informera och utbilda om älg och älgjakt. Älgvårdsfonden bildas av avgifter för fällda älgar som länsstyrelserna fastställer enligt Naturvårdsverkets föreskrifter.

Länsstyrelserna ansvarar även för avvägningen mellan de olika samhällsintressen som berörs av älgförvaltningen och att nationella mål uppnås. Viltförvaltningsdelegationernas beslut om övergripande

³¹ 28 § och 38 § jaktförordningen (1987:905) och Naturvårdsverkets föreskrift (NFS 2019:5) om vilt som tillfaller staten.

riktlinjer för älgförvaltningen fungerar som stöd och vägledning för länets älgförvaltningsområden. Inom varje område ansvarar älgförvaltningsgrupper för förvaltning och utveckling av den lokala älgstammen.

Länsstyrelserna ansvarar även för att upprätthålla en fastställd struktur för förvaltningen av kronhjort. Det innebär främst att hålla register över jaktområden, fastställa skötselplaner samt att samla in och lagra data om avskjutning. När det gäller förvaltning av vildsvin har ett tiotal länsstyrelser beslutat om förvaltningsplaner.

Flerartsförvaltning innebär att ta hänsyn till alla förekommande klövviltarter och hur de påverkar ekosystemen och de mål som finns för vilt och skog. För älgförvaltning finns det tydliga instruktioner. För övrigt klövvilt saknas sådana instruktioner, trots att dessa arter förekommer i större antal i vissa delar av landet och där kan ha större påverkan på ekosystem än älg. Länsstyrelserna har inget uppdrag när det gäller flerartsförvaltning, men några länsstyrelser har ändå antagit förvaltningsplaner för klövvilt.

3.3.3 Avgränsat tillsynsansvar enligt jaktlagstiftningen

Länsstyrelserna har tillsyn över många verksamheter enligt olika lagar och förordningar, t.ex. enligt miljölagstiftningen, djurskyddslagstiftningen, fiskelagstiftningen och terrängkörningslagstiftningen.

När det gäller miljölagstiftningen har länsstyrelsen bl.a. tillsyn över bestämmelserna om artskydd enligt artskyddsförordningen (2007:845) och miljötillsynsförordningen (2011:13). Denna tillsyn omfattar bl.a. de stora rovdjursarterna. Tillsynen kan handla om att kontrollera att angivna villkor i besluten om licensjakt och skyddsjakt på rovdjuren efterlevs. Den utförs av länsstyrelsens naturbevakare och fältpersonal. Länsstyrelsen ansvarar också för tillsyn av vilthägn, vilket hör samman med att vilt får hållas i ett vilthägn eller liknande anläggning endast efter tillstånd av länsstyrelsen.

Länsstyrelserna har inget generellt tillsynsansvar enligt jaktlagstiftningen, och har inga befogenheter att ingripa vid lagöverträdelser på ett sätt som är vanligt inom andra områden.³² Ett tillsynsansvar är utpekat endast när det gäller beslut om utfordring av vilt. Läns-

³² Befogenheter i tillsynen som ofta är vanligt enligt annan lagstiftning är beslut om föreläggande med eller utan vite, förbud eller sanktionsavgifter.

styrelserna får även förordna jakttillsynsmän som ska övervaka att bestämmelserna om jakt efterlevs.³³ Anställda naturbevakare vid länsstyrelsen är ofta förordnade som jakttillsynsmän.

3.3.4 Andra exempel på uppgifter

Länsstyrelserna får årligen medel från Naturvårdsverket och vilt-skadeanslaget för utbetalning av bidrag för vissa viltskador. Länsstyrelsen får ge bidrag för att förebygga skador som fredat vilt kan orsaka på tamdjur (utom ren) och på gröda, men även för att ersätta inträffade skador.

Länsstyrelserna får meddela föreskrifter om att begränsa den allmänna eller särskilda jakttiden för en viss viltart om det behövs med hänsyn till snö-, is- eller temperaturförhållanden.

Länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten och Jämtland beslutar årligen om gemensamma ramvillkor för upplåtelse av småviltsjakt på mark under statens omedelbara disposition ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Varje länsstyrelse fastställer genom sitt respektive beslut också egna, läns specifika ramvillkor. Länsstyrelserna kan också besluta att avlysa småviltsjakt om den innebär olägenhet av betydelse för rennäringen.³⁴ Länsstyrelsen i Norrbottens län har efter en dom inte längre rätt att upplåta småviltsjakt på samebyn Girjas marker ovan odlingsgränsen.³⁵

När det gäller invasiva främmande arter ska länsstyrelsen besluta om utrotningsåtgärder och även ansvara för att åtgärderna verkställs. Men när det gäller landlevande ryggradsdjur har Naturvårdsverket av effektivitetsskäl beslutat att till 2027 överta länsstyrelsernas ansvar både när det gäller beslut och verkställighet.

3.3.5 Viltfrågorna kräver allt mer resurser

Länsstyrelserna har i sitt gemensamma budgetunderlag begärt mer pengar till viltförvaltningen de senaste åren. I budgetunderlaget som avser 2026–2028 begär länsstyrelserna sammanlagt 42 miljoner kro-

³³ 42 § och 42 a § jaktlagen (1987:259).

³⁴ 3 § rennäringsförordningen (1993:384).

³⁵ Högsta domstolens dom, mål nr T 853-18.

nor per år som tillskott på förvaltningsanslaget. Det motsvarar två tjänster per län.

Länsstyrelserna hänvisar till att de i mycket begränsad omfattning sedan mitten av 1990-talet har fått resursförstärkningar för arbetet med viltfrågor i relation till de allt större behoven i verksamheten. Det gäller bl.a. för förvaltningen av rovdjur och klövvilt, men också för att förebygga och hantera viltskador. Till exempel kräver älgförvaltningen mer resurser eftersom medlen i älgvårdsfonden inte räcker för att täcka kostnaderna till följd av mindre avskjutning i vissa län. Inventeringar och förvaltningsåtgärder för rovdjur finansieras till stor del av sakanslag.³⁶ Länsstyrelserna uppger också att de behöver söka projektmedel för vissa uppgifter inom myndighetsutövningen, t.ex. licens- och skydds jakt samt tillsyn. Behovet av samverkan och hanteringen av älgförvaltningsgrupper och viltförvaltningsdelegationer kräver också stora arbetsinsatser för att fungera väl.

3.4 Andra myndigheter och organisationer

I detta avsnitt beskriver vi översiktligt de uppgifter som andra myndigheter har inom eller med anknytning till viltförvaltningen. Det gäller Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, Polismyndigheten, Trafikverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, Naturhistoriska riksmuseet, Sametinget och Sveriges lantbruksuniversitet. Sist beskriver vi de uppdrag som Svenska Jägareförbundet har av staten.

3.4.1 Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndigheten är förvaltningsmyndighet på miljöområdet för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav.³⁷ Marina däggdjur som säl och tumlare hör till myndighetens ansvarsområde.

Havs- och vattenmyndigheten har ansvar för den övergripande förvaltningen av säl och har i samråd med Naturvårdsverket beslutat om förvaltningsplaner för gråsäl i Östersjön och knobbsäl i Västerhavet. Naturvårdsverket beslutar om skydds jakt och licensjakt efter

³⁶ Anslag 1:3, utgiftsområde 20. Anslagspost 2.

³⁷ Förordning (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten.

gråsäl och knobbsäl, men ska höra Havs- och vattenmyndigheten inför sådana jaktbeslut. Naturvårdsverket ska höra Havs- och vattenmyndigheten även inför beslut om föreskrifter om hur man ska förfara när det gäller jakt efter vilt som lever i hav eller vatten och som har dödat under skydds jakt eller licensjakt.

Havs- och vattenmyndigheten får enligt viltskedeförordningen (2001:724) meddela föreskrifter om ersättning för skada på fisk och fiskeredskap som vilt har orsakat. Myndigheten får också fördela medel till länsstyrelserna från viltskadeanslaget som ska användas till att ersätta yrkesfiskare som har drabbats av att säl har skadat fångad fisk och fiskeredskap. Myndigheten främjar också utveckling inom sitt ansvarsområde. Ansvaret för forskning som rör sälsäkra redskap, sälskrämmor och skydds jakt ligger främst på Havs- och vattenmyndigheten, men även Naturvårdsverket och Statens jordbruksverk är berörda. Naturvårdsverkets miljöforskningsanslag ska användas för att finansiera forskning som kunskapsstöd för både Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens räkning.

3.4.2 Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen är förvaltningsmyndighet för frågor om skogsbruket och har till uppgift att verka för att landets skogar sköts på ett sådant sätt att de skogspolitiska målen som riksdagen har beslutat kan uppnås.³⁸

Skogspolitiken har två jämställda mål, ett produktionsmål och ett miljömål.³⁹ Målen återspeglas i skogsvårdslagen (1979:429) som anger att skogen är en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Målet återspeglas även i jaktlagen (1987:259) där det stadgas att viltet ska vårdas i syfte att främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna.

Skogsstyrelsen har inget beslutsmandat inom viltförvaltningen, men deltar i samverkan som expertmyndighet. Till exempel har Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i ett gemensamt regeringsuppdrag lämnat förslag som syftar till att åstadkomma eftersträvad

³⁸ Förordning (2009:1393) med instruktion för Skogsstyrelsen.

³⁹ Prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15.

balans mellan klövviltstammar och fodertillgång och därigenom minska de skador som viltet orsakar.⁴⁰ Skogsstyrelsen har också en roll i älgbetesinventeringen som är en metod för att inventera vilt-skador i ungskog (1–4 meter i medelhöjd). Skogsstyrelsen ansvarar för metodik och sammanställer och publicerar de resultat som särskilt utbildade och oberoende inventeringsaktörer samlar in. Undersökningen bekostas av skogsägarna.

3.4.3 Statens jordbruksverk

Statens jordbruksverk är förvaltningsmyndighet inom jordbruksområdet, fiskeområdet och därtill knuten landsbygdsutveckling.⁴¹ Myndigheten har flera uppgifter som anknyter till viltförvaltning och som vi ger några exempel på. En uppgift inom ramen för djurskyddet är att utfärda föreskrifter som innehåller smittskyddsmässiga villkor för att hålla hjort och annat klövvilt i hägn. Myndigheten ansvarar också för föreskrifter om upplåtelse av rätt till småviltsjakt och fiske på statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen.⁴²

Statens jordbruksverk sammanställer statistik om viltskador i lantbruksgrödor och bedriver även ett arbete för att förebygga skador som vilt orsakar på växande gröda (se kapitel 9). Myndigheten meddelar föreskrifter om hur gryt för ändamål som är lämpade för jaktträning och prov ska vara utformade i samråd med Naturvårdsverket.⁴³ Innan Naturvårdsverket beslutar om föreskrifter om vilken typ av fångstredskap som är godkända samråder myndigheten med Statens jordbruksverk.

3.4.4 Polismyndigheten

Polismyndigheten har bl.a. i uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet och andra störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten, ingripa när störningar har inträffat samt

⁴⁰ Skog och klövvilt, redovisning av gemensamt uppdrag till Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, 2023-10-17.

⁴¹ Förordning (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk.

⁴² SJVFS 2012:25 och SJVFS 1993:95.

⁴³ SJVFS 2019:26.

utreda och beivra brott som hör under allmänt åtal.⁴⁴ Polismyndigheten har flera uppgifter enligt jaktlagstiftningen, vapenlagstiftningen och ordningslagen som rör viltförvaltning eller de frågor som vi ska analysera enligt direktivet.

En uppgift för Polismyndigheten är att ha huvudansvar för organisationen och samordningen av den verksamhet som omfattar att söka efter vilt som har varit inblandat i en sammanstötning med motorfordon, dvs. vid viltolyckor på väg och järnväg. Polismyndigheten är också huvudman för Nationella viltolycksrådet där även Trafikverket, Naturvårdsverket, Svenska Jägareförbundet och Jägarnas riksförbund ingår (se kapitel 7).

En annan uppgift för myndigheten är att ta emot anmälningar om och ta hand om påträffat dött vilt av vissa utpekade arter som tillfaller staten (se kapitel 8).

Polismyndigheten har det operativa ansvaret för att bekämpa illegal jakt och andra grova jaktbrott. Myndigheten meddelar också föreskrifter om förordnande och utbildning av jakttillsynsmän och deras utrustning.

Polismyndigheten handlägger flera typer av vapenärenden och ger bl.a. tillstånd till både enskilda personer och sammanslutningar för jakt och målskytte att inneha skjutvapen under vissa förutsättningar. För att en person ska få tillstånd att inneha vapen för jakt krävs jägarexamen och att personen i övrigt är lämplig att inneha skjutvapen. Polismyndigheten förordnar även provledare för jägarexamen. I kapitel 5 analyserar vi ansvaret för vapenärenden.

För att få använda en skjutbana som inte hör till Försvarsmakten krävs tillstånd från Polismyndigheten. I samband med att en ansökan prövas utför myndigheten en besiktning av skjutbanan för att kontrollera att den uppfyller angivna säkerhetskrav. I kapitel 6 analyserar vi ansvaret för tillståndsprovning av civila skjutbanor.

⁴⁴ 2 § polislagen (1984:387).

3.4.5 Trafikverket

Trafikverket ansvarar för den långsiktiga infrastrukturplaneringen för vägtrafik, järnvägstrafik, sjöfart och luftfart samt för byggande och drift av statliga vägar och järnvägar med utgångspunkt i ett trafikslagsövergripande perspektiv.⁴⁵

Trafikverket ansvarar för åtgärder som kan förebygga viltolyckor, t.ex. med viltstängsel och ekotunnlar. Trafikverket ansvarar också för det anslag på statsbudgeten som används för att ersätta eftersöksjägare för genomförda uppdrag i samband med viltolyckor på väg och järnväg och att ersätta Polismyndigheten för viss administration i samband med viltolyckor (se kapitel 7).

3.4.6 Statens veterinärmedicinska anstalt

Statens veterinärmedicinska anstalt har till uppgift att vara veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan åt myndigheter och enskilda. Bland andra uppgifter ansvarar Statens veterinärmedicinska anstalt för att följa och analysera utvecklingen av sjukdomstillstånd hos vilda djur.⁴⁶

Statens veterinärmedicinska anstalt undersöker döda vilda djur inom den s.k. fallviltsundersökningen som finansieras med medel ur viltvårdsfonden. Till fallvilt räknas enstaka fynd av döda eller avlivade sjuka djur i naturen.

Riktade undersökningar kompletterar fallviltsundersökningen och ger kunskap om de sjukdomar som förekommer bland vilda djur, och ger också möjlighet att upptäcka nya sjukdomar. Sådana undersökningar finansieras bl.a. genom bidrag från Naturvårdsverket. Vid Statens veterinärmedicinska anstalt bedrivs även viss forskning om vilt.

Vilt av arterna björn, varg, järv och lo som påträffas dött eller dödas när djuret är fredat eller som har dödats för att skydda tamdjur tillfaller staten. Det döda viltet ska överlämnas till Statens veterinärmedicinska anstalt (se kapitel 8).⁴⁷

⁴⁵ Förordning (2010:185) med instruktion för Trafikverket.

⁴⁶ Förordning (2009:1394) med instruktion för Statens veterinärmedicinska anstalt.

⁴⁷ Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2019:5) om vilt som tillfaller staten.

3.4.7 Naturhistoriska riksmuseet

Naturhistoriska riksmuseet har till uppgift att främja intresset för och kunskapen och forskningen om universums, jordens och livets uppbyggnad och utveckling, biologisk mångfald, människans biologi samt miljö och landskap.⁴⁸

Naturhistoriska riksmuseet koordinerar björninventeringen, tar emot och analyserar spillningsprover och beräknar björnpopulationens storlek samt publicerar resultatrapporter på uppdrag av Naturvårdsverket. Uppskattningen av björnpopulationen blir ett underlag för kommande förvaltningsbeslut. Riksmuseet koordinerar och publicerar även resultatrapporter för inventeringen av kungsörn och fjällräv på uppdrag av Naturvårdsverket. Därutöver arbetar riksmuseet med att studera sälarnas hälsotillstånd genom att obducera säl som har fällts vid jakt eller samlats in som bifångst. Analyserna är en del i miljöövervakningen och utförs på uppdrag av Naturvårdsverket och finansieras med medel ur viltvårdsfonden.

Naturhistoriska riksmuseet tar också emot påträffat dött vilt av de arter som räknas till statens vilt, utom björn, varg, järn och lo. En del av det inkomna materialet sparas för forskningsändamål eller utställning. Miljöprovbanken är en del av museets samlingar där prover från bl.a. vilt samlas. Proverna ska ge möjlighet att följa förändringar i miljöns tillstånd med fokus på biologiska och kemiska aspekter. Ett projekt mellan Naturhistoriska riksmuseet, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten pågår för att se över drift, förvaltning och utveckling av miljöprovbanken (se kapitel 8).

3.4.8 Sametinget

Sametinget är förvaltningsmyndighet inom rennäringens område och för samisk kultur.⁴⁹ Sametinget ansvarar för att administrera rovdjursersättningar enligt viltskadeförordningen (2001:724) och får meddela föreskrifter om bidrag och ersättning till rennäringen för skador på ren som vilt har orsakat.

Samebyarna får enligt viltskadeförordningen ersättning för förekomsten av rovdjur inom deras betesområde. Regeringen beslutar hur stor ersättning som ska lämnas till samebyarna efter förslag från

⁴⁸ Förordning (2007:1176) med instruktion för Naturhistoriska riksmuseet.

⁴⁹ Förordning (2009:1395) med instruktion för Sametinget.

Sametinget. Ersättning för skador som orsakas av varg, järv och lo lämnas på grundval av antalet föryngringar eller regelbunden eller tillfällig förekomst av respektive rovdjursart inom samebyns område. Ersättning för skador som orsakas av björn och kungsörn lämnas om arterna förekommer inom en samebys område. Sametingets beslut om ersättning till en sameby ska grunda sig på resultatet av länsstyrelsens rovdjursinventeringar inom renskötselområdet.

Sametinget får även lämna bidrag till en sameby för åtgärder för att förebygga att rovdjursarterna orsakar skador på ren.

3.4.9 Sveriges lantbruksuniversitet

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) bedriver forskning samt utbildning på forskarnivå, avancerad nivå och grundnivå inom jord- och trädgårdsbruk, landskapsplanering, livsmedelsproduktion, naturvård, skogsbruk och vedrövarans förädling, fiske och vattenbruk samt veterinärmedicin och husdjursskötsel.⁵⁰ Sveriges lantbruksuniversitet stödjer viltförvaltningen med kunskap på flera sätt. Forskning med relevans för viltförvaltningen bedrivs därutöver vid flera andra forskningsinstitut, universitet och högskolor.

SLU Viltskadecenter

SLU Viltskadecenter är ett nationellt centrum för kunskap om vilt, viltskador och samhälle. Målet för verksamheten är att begränsa skador och konflikter som orsakas av fredade viltarter, framför allt stora rovdjur och betande fåglar. Viltskadecenter arbetar för att förbättra kunskapsläget om fredade viltarters populationsstorlekar och utbredning, skadorna de orsakar och åtgärder som används för att förebygga skador och begränsa konflikter.

Viltskadecenter samordnar, utvärderar och sammanställer länsstyrelsernas inventeringar av varg, lodjur och järv innan Naturvårdsverket fastställer resultaten. Centret deltar dessutom i inventeringar av gäss, trana och sångsvan. Centret utbildar länsstyrelsernas tjänstemän i bl.a. besiktning av skador från fredat vilt, besiktning av statens vilt och i kvalitetssäkring av spårning av stora rovdjur. Även samebyarnas inventeringssamordnare får utbildning av centret i kvalitets-

⁵⁰ Förordning (1993:221) för Sveriges lantbruksuniversitet.

säkring av spårning. Därutöver sammanställer centret årligen statistik över skador som stora rovdjur och stora betande fåglar orsakar (se kapitel 9).

Viltskadecenters verksamhet utförs på uppdrag av Naturvårdsverket och finansieras genom en flerårig ramöverenskommelse mellan myndigheten och universitetet. Överenskommelsen består av ett årligt basuppdrag och tilläggsuppdrag utifrån Naturvårdsverkets behov och resurser. Centret utför uppdrag även åt andra aktörer.

Fler institutioner tar fram kunskapsunderlag

Fler institutioner vid Sveriges lantbruksuniversitet tar fram kunskapsunderlag på uppdrag av Naturvårdsverket och bedriver naturvetenskaplig och samhällsvetenskaplig forskning med inriktning mot vilt och viltförvaltning som kan finansieras genom bidrag med forskningsmedel från Naturvårdsverket och andra forskningsfinansiärer. Denna kunskap kommer sedan viltförvaltningen till del. Till exempel fastställer Ekologiska institutionen vid Grimsö forskningsstation beskattningsmodeller för rovdjur som stöd för länsstyrelserna i deras beslut om jakt. Exempel på uppdrag som rör klövvilt är populationsbestämning av älg och metodik för att mäta skador orsakade av vildsvin. Även institutionen för vilt, fisk och miljö samt Centrum för vilt- och fiskeforskning utför insatser av den här typen.

SLU Artdatabanken är ett kunskapscentrum för arter och naturtyper som tar fram underlag för rapporteringen om arter till EU. De tar även fram den svenska rödlistan som är en lista med kategorier för att identifiera arter som är hotade eller har minskande populationer.

3.4.10 Svenska Jägareförbundet

Svenska Jägareförbundet är en ideell förening med en riksomfattande organisation med drygt 157 000 medlemmar som är organiserade i länsjaktvårdsföreningar och jaktvårdskretsar.⁵¹ Svenska Jägareförbundet ska i samverkan med myndigheter och andra organisationer ta tillvara medlemmarnas intressen för jakt, viltförvaltning och natur genom att bl.a. arbeta för en långsiktigt hållbar jakt bedriven utifrån god kunskap om viltförvaltning och hög etik. För denna verksamhet

⁵¹ Svenska jägareförbundets verksamhetsberättelse och årsredovisning 2023.

får förbundet ett organisationsbidrag från staten. Förbundet utför också flera uppgifter på uppdrag av staten efter Naturvårdsverkets upphandling. Organisationsbidraget och de upphandlade uppgifterna finansieras med medel ur viltvårdsfonden, utom arbetet med invasiva arter som finansieras av anslag 1:3.

Det tidigare allmänna uppdraget

Svenska Jägareförbundet fick det s.k. allmänna uppdraget inom viltvård genom ett riksdagsbeslut 1938. I beslutet preciserades inte vad som avsågs med det allmänna uppdraget utan riksdagen anförtrodde generellt förbundet att leda jakten och viltvårdsarbetet. Riksdagen bekräftade beslutet 1951 och 2000. Svenska Jägareförbundet fick årligen bidrag ur Viltvårdsfonden för att utföra det allmänna uppdraget.

Organisationsbidraget och den svenska viltförvaltningen

År 2021 beslutade regeringen att Svenska Jägareförbundet skulle få ett treårigt organisationsbidrag för åren 2022–2024 för att säkerställa en rikstäckande kompetensstark organisation som kan förmedla faktabaserad kunskap och leda delar av den praktiska jakten samt viltvården i landet. I maj 2024 fattade regeringen ett nytt beslut om ett treårigt organisationsbidrag till förbundet för perioden 2025–2027 för att fortsätta leda delar av jakten och viltvården. Det uppgår totalt till cirka 130 miljoner kronor för de tre åren.

Genom organisationsbidraget har förbundet möjlighet att ha en rikstäckande tjänstemannaorganisation. Förbundet sprider kunskap om myndighetsbeslut till framför allt jägare, utbildar jägare inom allt ifrån praktiska jaktutbildningar till kunskap om viltarter och verkar för biologisk mångfald i framför allt jordbruks- och skogslandskapet. Förbundet deltar även i nationell samverkan och i internationella samarbeten m.m.

Tjänster inom viltvården ska upphandlas

EU-kommissionen inledde 2016 ett pilotärende om hur väl Sverige följde upphandlingsreglerna för det allmänna uppdraget. Kommissionens initiala rättsliga analys var att det allmänna uppdraget och de medel Svenska Jägareförbundet tagit emot sammantaget utgjorde ett offentligt kontrakt som ska upphandlas.

Naturvårdsverket fick mot denna bakgrund ett regeringsuppdrag att under 2021 upphandla följande fyra tjänster: viltövervakning, viltprovtagning, adaptiv klövviltsförvaltning och minskat lidande hos trafikskadat vilt. Svenska Jägareförbundet vann samtliga upphandlingar och avtalen för de olika tjänsterna trädde i kraft i samband med jaktåret 2022/23. De upphandlade tjänsterna finansieras med medel ur viltvårdsfonden.

Uppdraget om viltprovtagning syftar övergripande till att stimulera och underlätta för jägare att delta i viltsjukdomsövervakningen som bedrivs av Statens veterinärmedicinska anstalt.⁵² De övriga tre uppdraget beskriver vi kortfattat i det följande.

Uppdraget om vilt och trafik

Uppdraget inom vilt och trafik syftar till att minska lidandet för trafikskadat vilt genom att bemanna, organisera och utveckla den frivilliga eftersöksorganisationen inom Nationella viltolycksrådet.⁵³ Bemanningen består av cirka 4 100 jägare och 8 000 hundar. Uppdraget innebär att på ett ändamålsenligt sätt organisera, följa upp och utveckla eftersöksverksamheten inom Viltolycksrådet i hela landet, förfoga över kontaktytor och nätverk som garanterar närvaro i hela landet, ha god kännedom om olika regionala och lokala förutsättningar samt ha god kunskap och kompetens inom verksamhetens alla delar. Förbundet ska säkerställa att det finns en länsansvarig jägare för varje län. Svenska Jägareförbundet samverkar inom ramen för uppdraget främst med Polismyndigheten, Trafikverket och Naturvårdsverket, men även med andra jägarorganisationer, Svenska Kennelklubben och forskare (se kapitel 7).

⁵² Avtal mellan Naturvårdsverket och Svenska Jägareförbundet (NV-00322-22).

⁵³ Avtal mellan Naturvårdsverket och Svenska Jägareförbundet (NV-06993-21).

Uppdraget om viltövervakning

Uppdraget om viltövervakning består av två delar, avskjutningsrapportering och viltobservationer. I den första delen rapporterar jaktlagen frivilligt sin totala avskjutning av viltarter med allmän jakttid enligt jaktförordningen, tillsammans med sin jaktlagsareal och kretstillhörighet. Rapporterna granskas och kvalitetssäkras av förbundets personal.

När det gäller viltobservationer utgör den s.k. Älgobsen den viktigaste delen. Jaktlag rapporterar frivilligt sina observationer av älg, kronhjort och stora rovdjur under älgjaktens första del. Inrapporterade data kvalitetssäkras och lagras i Svenska Jägareförbundets system Viltdata. Momentant uppdaterade data finns tillgängliga i Viltdata samt i länsstyrelsernas system Älgdata.

Uppdraget om adaptiv klövviltsförvaltning

Uppdraget om adaptiv klövviltsförvaltning omfattar att lokalt, regionalt och nationellt verka för en hög kunskapsnivå och fungerande samverkan inom klövviltsförvaltningen.⁵⁴ Detta ska uppnås genom utbildnings- och samverkansinsatser med jägare och andra intressenter. I uppdraget ingår även att i samråd med respektive länsstyrelse stötta dem i frågor som rör älgförvaltning.

Andra uppgifter

Naturvårdsverket har genom en annan upphandling gett Svenska Jägareförbundet i uppdrag att bidra i arbetet med att inventera stora rovdjur utanför renskötselområdet. Förbundet ska stimulera jägarkåren att delta i inventeringen genom att rapportera observationer och spår av rovdjur till länsstyrelserna samt delta i inventering av djurens spillning. Därutöver genomför förbundet även den s.k. Björnobsen där jägare rapporterar de björnar de ser under älgjaktens första vecka.

Ett annat sådant särskilt uppdrag är att om möjligt utrota, eller åtminstone begränsa, alla invasiva däggdjur inom landets gränser.

⁵⁴ Avtal mellan Naturvårdsverket och Svenska Jägareförbundet (NV-06878-21).

Uppdraget omfattar fler arter än vilda däggdjur och utförs inom ramen för Naturvårdsverkets ansvar för invasiva främmande arter.

Enligt vapenförordningen (1996:70) ska proven för jägarexamen avläggas inför en provledare som förordnas av Polismyndigheten. Provledare ska tillhöra Svenska Jägareförbundet eller Jägarnas Riksförbund.⁵⁵ Svenska Jägareförbundet organiserar i dag 235 provbanor där cirka 1 000 provledare har behörighet att genomföra teoretiskt prov och praktiska delprov. Under 2021–2023 har i genomsnitt cirka 10 000 personer per år avlagt godkänt teoretiskt prov för jägarexamen.

3.5 Länsstyrelsernas syn på det nationella stödet

Länsstyrelserna har en viktig roll i den statliga regionala viltförvaltningen. I december 2023 skickade vi därför en enkät till samtliga länsstyrelser för att få deras synpunkter på det nationella stödet (se avsnitt 2.5). Enligt de svar vi har fått från 20 länsstyrelser är de flesta stort nöjda med det stöd de får från Naturvårdsverket i viltförvaltningsfrågor. Samtidigt framför länsstyrelserna önskemål om förändringar och bättre stöd inom vissa områden, och därmed också förväntningar om hur en ny nationell myndighet för viltförvaltning bör fungera. I kapitel 4 föreslår vi vad den nya myndigheten ska ha för uppgifter som nationell viltförvaltningsmyndighet.

3.5.1 Viktigt med nationellt stöd och vägledning

Samtliga länsstyrelser pekar på vikten av skriftliga nationella vägledningar på olika områden, t.ex. för förvaltningen av rovdjur och klövvilt. Det anses viktigt att vägledningarna uppdateras regelbundet så att de är aktuella. Några länsstyrelser framhåller också att när nationella förvaltningsplaner dröjer så fördröjs även länsstyrelsernas arbete med de regionala planerna.

Flera länsstyrelser pekar på att det behövs nationell samordning och ledning för att göra kunskap som den regionala viltförvaltningen mer tillgänglig. Det skulle t.ex. minska behovet av att vända sig till andra länsstyrelser för att få stöd och hjälp i olika frågor och därmed

⁵⁵ 2 kap. 4 § vapenförordningen (1996:70) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:10) om jägarexamen.

även förbättra länsstyrelsernas förutsättningar att fatta likvärdiga beslut.

Det finns samtidigt olika uppfattningar bland länsstyrelserna om hur mycket den nationella myndigheten bör styra länsstyrelsernas viltförvaltning. Vissa anser att myndigheten ska arbeta mer med vägledning och rikriktning och t.ex. ge tydliga riktlinjer om hur olika mål ska prioriteras. Andra anser att det är viktigt att inte rubba balansen mellan det nationella ansvaret och det regionala ansvaret och hänvisar till att länsstyrelserna är självständiga myndigheter. Samtidigt anser vissa att en dialog om roller och förväntningar kan hålla samman systemet utan hierarkisk styrning.

3.5.2 Kontakter och utbyte mellan nationell och regional nivå

Flera länsstyrelser anser att en ny myndighet för viltförvaltning skulle gynnas av att ha ett regelbundet och nära samarbete med länsstyrelserna för att öka kunskapsutbytet mellan myndigheterna. Den nationella myndigheten behöver känna den regionala verksamheten väl för att kunna anpassa både det skriftliga och muntliga stödet till länsstyrelserna utifrån regionala förutsättningar. Flera länsstyrelser föreslår att chefer och handläggare i både större och mindre grupper bör mötas regelbundet för att diskutera aktuella frågor.

En annan viktig uppgift för den nationella myndigheten är enligt flera länsstyrelser att utvärdera och förmedla forskningsresultat till länsstyrelserna så att nya rön kan användas i förvaltningen. Beslut, rapporter och tolkning av domar som kan påverka den regionala viltförvaltningen behöver också kommuniceras. Länsstyrelserna behöver även nationellt stöd med målgruppsanpassad information för att kunna ge allmänheten enkel och begriplig information om viltförvaltningen och dess mål.

3.5.3 Förväntningar på den nya myndigheten

Många länsstyrelser har förväntningar om att en ny nationell myndighet med ett mer renodlat uppdrag ska få bättre möjlighet än Naturvårdsverket att ha större fokus på viltförvaltning och på att ge stöd till länsstyrelserna. Den nya myndigheten förväntas också ha möjlighet att i större utsträckning prioritera frågor som länsstyrelserna

väcker. En länsstyrelse beskriver komplexiteten inom viltförvaltningen och möjligheterna för en ny myndighet på följande sätt:

Hela viltförvaltningssystemet behöver sitta ihop så att information och resurser finns tillgängliga där de behövs. Det kräver ett aktivt systemledarskap med utrymme för att det är många olika aktörer inblandade samt stor osäkerhet och komplexitet i frågorna. De som jobbar i systemet är i sig väldigt duktiga på det de gör, men när överblick och kontinuitet saknas, blir det väldigt svårt att leva upp till ambitionerna om en adaptiv och kunskapsbaserad förvaltning. Det behöver även vara lätt att sprida goda arbetssätt och erfarenheter snabbt genom systemet, och undvika att energi och resurser läggs på att uppfinna samma hjul om och om igen.

Några länsstyrelser anser att en ny nationell myndighet även ska bidra aktivt till att främja både nationella och regionala vilthandläggares arbetsmiljö för att behålla kompetens och främja förtroendet för viltförvaltningen. Personal som arbetar med viltfrågor uppges vara utsatta för hot och otillåten påverkan. Det kan leda till en bristfällig psykosocial arbetsmiljö, ohälsa, hög personalomsättning och i för längningen längre handläggningstider.

3.5.4 En ny myndighet kan också innebära vissa risker

Även om länsstyrelserna har förväntningar på en ny myndighet så anser några av dem att det inte behövs någon ny myndighet. Ett argument är att det inte finns någon garanti för att den ska kunna göra ett bättre arbete än Naturvårdsverket. Ett annat argument är att starten av en ny myndighet kan leda till att utvecklingsarbetet tappar fart eller stannar av. Några pekar också på att det finns en risk för att helhetsperspektivet går förlorat om ansvaret för viltfrågor separeras från naturskyddsfrågor. Det skulle kunna leda till ogenomtänkta och oönskade inskränkningar i jakten över tid.

Många länsstyrelser framför att både Naturvårdsverket och länsstyrelserna har för lite resurser i förhållande till ett ökat behov av insatser inom flera av viltförvaltningens områden. Det gäller t.ex. förvaltningen av älg och annat klövvilt, rovdjur och stora fåglar. Det gäller även rovdjursinventering, viltskador och licens- och skyddsjakt. Länsstyrelserna anser därför att en ny nationell myndighet bör få tillräckliga resurser för att kunna ha en stabil och tillräckligt stor

personalstyrka för att kunna hantera viltförvaltningens komplexitet och även ta egna initiativ.

4 Den nya myndigheten för viltförvaltning

I det här kapitlet analyserar vi och utreder formerna för att bilda en ny jakt- och viltvårdsmyndighet med syfte att skapa en samlad och effektivare hantering av viltförvaltningen. Vi tar ställning till vilka uppgifter som ska föras över till den nya myndigheten från Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Polismyndigheten. Naturvårdsverket är i dag nationell jakt- och viltvårdsmyndighet.

I kapitlet redogör vi för två alternativ till uppgifter för den nya myndigheten. Vårt huvudalternativ är att regeringen inrättar en ny myndighet för enbart viltförvaltning, Viltförvaltningsmyndigheten. Vårt andrahandsalternativ är att den nya myndigheten även ska ansvara för vapenärenden, Myndigheten för viltförvaltning och vapen. Vi analyserar handläggningen av vapenärenden i kapitel 5.

I kapitel 6–9 analyserar vi även uppgifter, mandat och ansvarsfördelning mellan ett antal myndigheter som har uppgifter inom viltförvaltningen, eller som berörs av området jakt och vilt. I dessa kapitel lämnar vi förslag och bedömningar som innebär förändrade uppgifter för Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, länsstyrelserna och Trafikverket samt ytterligare förändringar för Polismyndigheten. När förslagen omfattar den nya myndigheten sammanfattar vi dem även i detta kapitel.

4.1 En ny myndighet ska bildas

I direktivet framhåller regeringen att såväl viltförvaltningen som ansvarsfördelningen har förändrats och utvecklats sedan 2013 då frågan om en ny myndighet för viltförvaltning utreddes senast (se avsnitt 2.1.1). Regeringen anser därför att det finns ett behov av att samlat utreda om den nuvarande myndighetsstrukturen är ändamåls-

enlig. Regeringen anser vidare att det är angeläget att ansvarsfördelningen och myndighetsstrukturen säkerställer en viltförvaltning som främjar en hållbar jakt och viltvård, möjliggör att skador på areella näringar och övriga samhället begränsas till en tolerabel nivå samtidigt som den biologiska mångfalden värnas. Vår utredning handlar om hur ansvar och uppgifter ska fördelas för att skapa förutsättningar för en effektiv och ändamålsenlig viltförvaltning. Den handlar inte om att lösa viltförvaltningens olika utmaningar.

Enligt vårt direktiv ska vi analysera och ta ställning till om Polismyndighetens ansvar för tillstånd enligt vapenlagen bör flyttas till den nya jakt- och viltvårdsmyndigheten. Oavsett vad vi bedömer i sak ska vi lämna förslag som innebär att ansvaret flyttas. Ansvarsområdet skulle i så fall bli större och även innebära fler anställda. Även om det finns fördelar med att ha kunskap om jakt för att handlägga vapentillstånd för framför allt jägare, så består tillståndsprövningen till största delen av löpande handläggning av stora mängder vapenärenden av olika slag. Det finns höga förväntningar från de som ansöker om vapentillstånd att ärendena ska handläggas snabbare än i dag. Det skulle sannolikt medföra att den nya myndighetens fokus och resurser kommer att behöva riktas mot att utveckla handläggningsprocessen. Vi bedömer att detta kommer att påverka myndighetens förmåga att fokusera på viltförvaltningens många och komplexa frågor.

Alternativ I: En myndighet för enbart viltförvaltning

I avsnitt 4.2–4.21 beskriver vi vårt huvudförslag, dvs. att den nya myndigheten ska ansvara för enbart viltförvaltning. Vår bedömning i sak är att Polismyndigheten ska ha kvar ansvaret för vapenärenden.

4.2 Viltförvaltningsmyndigheten

Förslag: Regeringen ska inrätta en ny nationell myndighet för viltförvaltning. Ett nytt anslag inom utgiftsområde 23 ska inrättas för myndighetens förvaltning. Den nya myndighetens namn ska vara Viltförvaltningsmyndigheten.

En ny nationell myndighet för viltförvaltning kommer att få ett ansvarsområde som är betydligt mer avgränsat än Naturvårdsverkets samlade uppdrag som i dag innehåller en stor bredd av uppgifter. En ny och mindre myndighet med en verksamhet som är inriktad på viltförvaltning kan ge bättre möjligheter att arbeta effektivt med sakfrågor som rör alla vilda däggdjur och fåglar. Till exempel kan de interna beslutsvägarna bli kortare i en mindre myndighet med ett mer fokuserat uppdrag. Det kan i sin tur bidra till att olika typer av beslut kan fattas snabbare. Det kan också innebära att myndighetens ledning får mer tid för att leda och utveckla arbetet, men också för att samverka med andra myndigheter och aktörer inom området. Det kan bidra till att snabbare avväga och avgöra frågor där det finns mål- eller intressekonflikter samt driva arbetet framåt.

Ett samlat nationellt uppdrag för viltförvaltning kan ge myndigheten bättre möjligheter att prioritera de frågor som länsstyrelserna anser är viktiga, t.ex. att myndigheten fattar beslut om nationella förvaltningsplaner och ger länsstyrelserna mer vägledning i den regionala viltförvaltningen. Det kan också bidra till en vägledning som är bättre anpassad efter regionala förutsättningar och behov. Därmed blir den samlade viltförvaltningen väl förankrad i regionala och lokala förhållanden och utmaningar, med målet att bli effektivare. Med en specialiserad myndighet på viltförvaltning kan också möjligheten till dialog och kommunikation underlättas för att minska konflikter och skapa samsyn i viltförvaltningen. Regeringen kan också få ett utvecklat stöd vid Sveriges deltagande inom Europeiska unionen och i annat internationellt samarbete.

Vi föreslår att myndighetens namn ska vara Viltförvaltningsmyndigheten. Namnet avspeglar myndighetens uppgifter på ett tydligt sätt. Viltförvaltning är ett begrepp som inbegriper de tre övergripande perspektiv på vilt som pekas ut i direktivet. Myndigheten ska genom sina uppgifter bidra till att utveckla en välfungerande viltförvaltning som verkar för att viltarter bevaras, att viltet brukas som resurs och att skador och olägenheter som vilt orsakar begränsas. Regeringen behöver föreslå ett nytt anslag inom utgiftsområde 23 för myndighetens förvaltningsutgifter.

Våra förslag medför ändringar i flera författningar. Ändringsförslagen framgår av författningsförslagen i kapitel 1 och innebär i huvudsak att andra myndigheters uppgifter inom viltförvaltningen förs över till Viltförvaltningsmyndigheten.

4.3 Viltförvaltningsmyndighetens övergripande uppgifter

Förslag: Viltförvaltningsmyndighetens huvuduppgifter ska omfatta tre övergripande perspektiv inom viltförvaltningen.

- Myndigheten ska följa viltstammarnas utveckling och verka för att Sveriges viltarter uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus i enlighet med de svenska miljömålen samt de krav som EU och andra internationella konventioner ställer.
- Myndigheten ska ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen samt i övrigt främja brukande av vilt som resurs.
- Myndigheten ska verka för att skador och olägenheter som vilt orsakar förebyggs och begränsas.

Viltförvaltningsmyndighetens verksamhet ska omfatta alla vilda däggdjur och fåglar.

Myndigheten ska inom sitt ansvarsområde

- ge stöd och vägledning i viltförvaltningen
- samverka med andra myndigheter och berörda aktörer.

4.3.1 Ett helhetsansvar utifrån viltförvaltningens tre perspektiv

Vi anser att den nya myndigheten bör ha i uppgift att ansvara för viltförvaltningen utifrån tre övergripande perspektiv: att bevara viltarter, främja att vilt brukas som resurs samt förebygga och begränsa skador och olägenheter som vilt orsakar. Dessa perspektiv är redan i dag vägledande för viltförvaltningen i Naturvårdsverkets viltförvaltningsstrategi (se avsnitt 3.1.5).

Vi gör inte någon prioritering mellan dessa tre perspektiv, utan avsikten är att perspektiven ska vara jämställda och vägas mot varandra. Den nya myndigheten kommer att behöva göra prioriteringar utifrån viltförvaltningens behov och tilldelade medel, men även anpassa arbetet efter politisk styrning i regleringsbrev och andra regeringsbeslut.

Viltfrågorna är komplexa och innehåller målkonflikter och intressekonflikter som behöver vägas mot varandra. Viltfrågorna engagerar många intresseorganisationer och även allmänheten. För att Viltförvaltningsmyndigheten ska kunna skapa förtroende och få legitimitet för sin verksamhet anser vi att den behöver ha ett samlat uppdrag med ett helhetsperspektiv på viltförvaltningen där de tre perspektiven balanseras.

Ett helhetsperspektiv är också nödvändigt för att kunna skapa en gemensam målbild som grund för den dialog och samverkan som Viltförvaltningsmyndigheten kommer att behöva ha med andra myndigheter och organisationer. Vårt förslag innebär att Viltförvaltningsmyndigheten i samverkan med andra berörda myndigheter och intressenter ska göra de avvägningar som är nödvändiga.

Naturvårdsverket har sedan en längre tid uppgifter som handlar om att bevara viltet och att främja att viltet brukas som resurs. Uppgiften att begränsa skador och olägenheter som vilt orsakar är däremot inte lika tydlig. Den är inte heller tydliggjord hos Statens jordbruksverk eller Skogsstyrelsen som arbetar med de näringar som är skadedrabbade. Vi ägnar därför ett kapitel i betänkandet åt denna fråga (kapitel 9).

4.3.2 Bevara viltet

För många arter har viltstammarna under de senaste decennierna utvecklats i en riktning som har inneburit att de har uppnått livskraftiga stammar, medan andra arter som tidigare uppnådde sådan status numera är hotade. Förändringar i arternas livsmiljö är i många fall det främsta hotet. Det innebär att berörda myndigheter behöver samarbeta om åtgärder för att skydda en art kopplad till dess livsmiljö.

Ett verktyg för att bevara biologisk mångfald är att skydda värdefull natur och fatta beslut om områdesskydd, t.ex. genom att bilda och sköta naturreservat. I andra fall krävs beslut om särskilda åtgärdsprogram för att bevara hotade arter.

Vi föreslår att en av Viltförvaltningsmyndighetens uppgifter blir att ansvara för att efter behov följa viltstammarnas utveckling och bevaka att olika viltarter uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus. En sådan uppföljning är viktig så att Sveriges ambitioner om

biologisk mångfald enligt miljömålen följs samt att de krav som EU och andra internationella konventioner ställer uppfylls.

I syfte att följa viltstammarnas utveckling efter behov och tillhandahålla beslutsunderlag för viltförvaltningen behöver myndigheten ges mandat att övervaka vilt. Utöver den riktade viltövervakning som Naturvårdsverket utför i dag är miljöövervakning ett viktigt verktyg för att följa viltstammarnas utveckling. Myndigheten bör därför överta Naturvårdsverkets och även Havs- och vattenmyndighetens ansvar för miljöövervakning av vilda däggdjur och fåglar (se avsnitt 4.9).

Förvaltningen av vilt varierar beroende på viltets status och behov. För att vissa viltarter ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus kan de behöva förvaltas genom olika åtgärder, t.ex. att utfodra vilt, låta marker betas eller rikta jakt mot predatorer. För t.ex. fältpipplärkan kan åtgärderna innefatta särskild skötsel av häckningsplatser och information till allmänheten. Andra arter med livskraftiga stammar kan förvaltas genom jakt och därigenom brukas som resurs. Det kan variera över tid vilka arter som behöver skydd och vilka som ska vara möjliga att jaga. Åtgärderna behöver också följas upp för att kunna anpassas. En adaptiv förvaltning i syfte att bevara viltarter är lika relevant som att följa upp och anpassa åtgärder i syfte att begränsa skador av vilt.

Eftersom viltet är en del av den biologiska mångfalden bör myndigheten ha ansvar för bevarande- och artskyddsfrågor som rör vilda däggdjur och fåglar enligt artskyddsförordningen och jaktlagen. Vi återkommer med förslag om Viltförvaltningsmyndighetens ansvar för bevarande- och artskyddsfrågor i avsnitt 4.4.

Jakt är den förvaltningsåtgärd som många gånger används för att bekämpa invasiva främmande arter som hotar den biologiska mångfalden. Vi anser att Viltförvaltningsmyndigheten ska ansvara för att bekämpa invasiva främmande arter av vilda däggdjur och fåglar. Den nya myndigheten ska också tillsammans med Statens jordbruksverk och Naturvårdsverket ha ansvar inom CITES (se avsnitt 4.5 och 4.6)

Vi bedömer därför att Viltförvaltningsmyndigheten bör ta över ansvaret för arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter av vilda däggdjur och fåglar. Viltförvaltningsmyndigheten bör även ta över vägledande uppgifter för artskyddsarbetet för vilda däggdjur och fåglar från Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten (se avsnitt 4.4 respektive 4.9). Vi bedömer att Naturvårdsverket

fortsatt ska ansvara för generellt områdesskydd och för strategier för skötsel av skyddad natur. Vi anser däremot att Viltförvaltningsmyndigheten i vissa fall kan behöva tillhandahålla riktlinjer och stöd till länsstyrelserna, t.ex. när det gäller fågelskydds- och sälskyddsområden.

Vi bedömer att den nya myndigheten behöver samverka med bl.a. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i artskyddsarbetet.

4.3.3 Bruka viltet som resurs

Att främja att vilt brukas som resurs är en viktig del av viltförvaltningen och ett av de perspektiv som ska prägla Viltförvaltningsmyndighetens arbete både nationellt och i förhållande till EU och andra internationella konventioner.

Det ska vara enkelt för människor att kunna ta del av viltets värden på olika sätt oberoende av bakgrund, intressen och förutsättningar. Vilt bidrar till ekosystemtjänster och ska ses som en viktig förnyelsebar resurs ur flera perspektiv. Det kan vara som ekonomisk resurs, som livsmedel och som tjänster som bidrar till folkhälsa. Att bruka vilt innebär att viltresursen tas till vara på olika sätt, t.ex. genom jakt i rekreationssyfte och genom att förädla kött och skinn. Jakt kan också bedrivas som näringsverksamhet, t.ex. i form av jaktföretag och annan besöksnäring. En del av större markägares intäkter kommer från jakt, både i form av årliga jaktarrenden och fällavgifter. Förekomsten av vilt och goda jaktmöjligheter kan också öka värdet på jord- och skogsbruksfastigheter.

Vilt som livsmedel är också aktuellt för ett hållbart samhälle och när vår självförsörjningsgrad står i fokus. Genom en förbättrad möjlighet att lämna viltkött vidare i livsmedelskedjan gynnas jägare, konsumenter och företag som kan utveckla sin verksamhet. Detta kan gynna landsbygdsutvecklingen.

Det behövs olika sorters insatser för att i högre grad integrera detta synsätt i viltförvaltningen. Viltförvaltningsmyndigheten ska därför i samverkan med andra myndigheter och organisationer genomföra åtgärder och informationsinsatser för att öka brukandet. Det kan också handla om att föreslå eller genomföra förenklingar för att kunna använda viltet som livsmedel och att inte i onödan begränsa jakt i skyddade områden såsom i naturreservat och nationalparker. Det kan också vara fråga om utbildningsinsatser för att stärka

en hållbar och etisk jakt och brukande av vilt samt att verka för att ny kunskap tas fram. Vi återkommer till betydelsen av att bruka vilt som resurs i avsnitt 4.7.

4.3.4 Begränsa skador som viltet orsakar

Flera viltarter ökar och orsakar i olika omfattning skador på skog, gröda och tamdjur. Skador och olägenheter behöver vägas mot andra intressen, vilket blir en uppgift för Viltförvaltningsmyndigheten. Förändringar i viltpopulationernas storlek kan försämra och försvåra markanvändningen, t.ex. när vilt orsakar skador på jord- och skogsbruk. Vilt orsakar även skador som påverkar tamdjursägare och fiskerinäringen. Vilt är också involverat i trafikolyckor som kan medföra personella och materiella skador. Den nya myndigheten behöver därför balansera förvaltningen utifrån de tre perspektiven bevara viltarter, främja brukande av viltet och förebygga begränsa skador eller olägenheter som viltet kan orsaka.

Vi anser att Viltförvaltningsmyndigheten bör överta Naturvårdsverkets uppgifter som handlar om att förebygga skador orsakade av fredat vilt, ersätta skador med medel från viltskadeanslaget samt övriga uppgifter kopplade till viltskador. Vi återkommer till detta i avsnitt 4.8 och 4.13.2.

Vi anser också att Viltförvaltningsmyndigheten tillsammans med andra berörda myndigheter bör få ett utvidgat ansvar för att begränsa skador och olägenheter som viltet orsakar. För att arbetet ska bli framgångsrikt och effektivt är det av stor vikt att Viltförvaltningsmyndigheten samarbetar med Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten, Trafikverket, Sveriges lantbruksuniversitet och länsstyrelserna. Myndigheten bör också samarbeta och ha dialog med andra berörda aktörer, t.ex. näringarna, markägarorganisationerna, jägarorganisationerna och andra intresseorganisationer. Eftersom förebyggande och begränsning av viltskador inte är en tydligt utpekad uppgift för Naturvårdsverket utvecklar vi vårt resonemang och våra förslag i kapitel 9.

4.3.5 Ansvar för alla vilda däggdjur och fåglar

Jaktlagen (1987:259) är en av de författningar som reglerar viltförvaltningen. Här definieras vilt som vilda däggdjur och fåglar. Viltförvaltningsmyndighetens förvaltningsuppgifter bör omfatta alla vilda däggdjur och fåglar. Enligt nuvarande ordning är ansvaret för däggdjur delat mellan Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Naturvårdsverkets ansvar omfattar alla vilda däggdjur utom säl och tumlare. Dessa arter ansvarar Havs- och vattenmyndigheten för.

Vi anser att Viltförvaltningsmyndigheten ska ansvara för förvaltningsåtgärder för alla vilda däggdjur och fåglar ur de tre perspektiven bevara, bruka och förebygga skador och olägenheter.

Vi bedömer att förutsättningarna för en samlad och effektivare hantering förbättras om ansvaret för alla vilda däggdjur och fåglar förs över till Viltförvaltningsmyndigheten. Därför föreslår vi att ansvaret för de marina däggdjuren ska flyttas över från Havs- och vattenmyndigheten till Viltförvaltningsmyndigheten (se avsnitt 4.9)

4.4 Ansvar för artbevarande och artskydd

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Naturvårdsverkets ansvar enligt artskyddsförordningen (2007:845) att ge länsstyrelserna vägledning om artskydd för vilda däggdjur och fåglar.

En av uppgifterna för Viltförvaltningsmyndigheten blir att verka för och bevaka att viltarter bibehåller livskraftiga stammar och uppnår gynnsam bevarandestatus enligt miljömålen samt de krav som EU och internationella konventioner ställer. Av vårt utredningsdirektiv framgår att viltförvaltningen ska vara ekosystembaserad.

Att bevara viltarter i livskraftiga populationer är en förutsättning för att leva upp till ansvaret för biologisk mångfald, men också för att kunna bruka viltet som resurs på ett hållbart sätt. Viltarterna påverkar den biologiska mångfalden och skapar förutsättningar för andra arter. Växande och för stora viltpopulationer kan också orsaka skador på t.ex. tamdjur, fiskbestånd, skog och grödor och även påverka den biologiska mångfalden negativt.

För att kunna ta ett helhetsansvar för viltet anser vi att Viltförvaltningsmyndigheten bör ansvara för artbevarande och artskyddsfrågor som är kopplade till vilt enligt jaktlagen och artskyddsförordningen. I dag har Naturvårdsverket detta ansvar. Flera bestämmelser i artskyddsförordningen och jaktlagstiftningen kopplar till varandra, bl.a. när det gäller brott mot jaktlagen och artskyddsbrott. Ett brott mot artskyddet kan också vara ett brott mot jaktlagen, t.ex. när fågelbon plundras. Vi bedömer därför att det är en fördel att en och samma myndighet har möjlighet att såväl besluta om åtgärder för att bevara arter vid behov, som att kunna främja ett hållbart nyttjande av vilt.

Viltförvaltningsmyndigheten kommer med vårt förslag att kunna besluta om åtgärder för att både bevara arter t.ex. genom stödutfodring och att besluta om andra typer av förvaltningsåtgärder såsom skyddsjakt och licensjakt. Ibland kan båda åtgärderna behövas samtidigt. För att t.ex. skydda fjällräven kan det handla om att stödutfodra fjällräv, men också om att jaga rödräv. Jakt kan alltså vara en skyddsåtgärd för att bevara den biologiska mångfalden, t.ex. för att skydda inhemska arter från invasiva främmande arter.

Påverkan på arters livsmiljö är i många fall det främsta hotet för arterna, så artskyddet måste även beaktas i samhällsplaneringen. Vid t.ex. prövning av miljöfarlig verksamhet, exploatering eller inför beslut om en ny detaljplan behöver miljökonsekvensbeskrivningar tas fram av exploitören. I många fall behöver det också undersökas om fridlysta arter förekommer.

Viltförvaltningsmyndighetens huvudsakliga uppgift kommer att vara densamma som Naturvårdsverkets när det gäller att ge länsstyrelserna vägledning och stöd enligt artskyddsförordningen.

Viltförvaltningsmyndigheten kommer att behöva samverka med Naturvårdsverket som ansvarar för generellt områdesskydd och skötsel av naturtyper nationellt. Samverkan är viktig främst när Naturvårdsverket tar fram strategier för skydd av värdefull natur och skötsel av naturtyper för att bl.a. bevara biologisk mångfald. Viltförvaltningsmyndighetens kompetens kommer att behövas för att kunna tillgodose behoven för vilda däggdjur och fåglar. Strategier är viktiga verktyg för att skapa nätverk av naturtyper för arter att leva i och sprida sig mellan, så krävs i vissa fall specifika åtgärder för hotade arter. Dessa åtgärder beslutas i särskilda åtgärdsprogram såsom för fjällräv, fjällgås och fältpiplärka m.fl. Det finns i nuläget

tolv åtgärdsprogram för vilda däggdjur och fåglar och som vi bedömer att Viltförvaltningsmyndigheten bör ta över ansvaret för.

Viltförvaltningsmyndigheten ska precis som Naturvårdsverket ge länsstyrelserna vägledning och stöd enligt artskyddsförordningen och jaktlagstiftningen i det operativa arbetet. Det gäller främst arbetet med artskydd och koordinering av åtgärdsprogram. Länsstyrelserna bedömer och fattar beslut om det finns skäl att ge dispens från artskyddet och har också tillsynsansvar. Det innebär att länsstyrelserna kommer att få stöd och vägledning från Viltförvaltningsmyndigheten när det handlar om vilda däggdjur och fåglar och från Naturvårdsverket när det gäller andra arter.

Det kommer sannolikt att uppstå gränsdragningsproblem om ansvaret för artskyddsförordningen delas mellan Naturvårdsverket och Viltförvaltningsmyndigheten. Det är en ofrånkomlig effekt av att en ny myndighet bildas. Men om den nya myndigheten ska kunna ta ett helhetsansvar för viltförvaltningen behöver myndigheten ha tillgång till de verktyg som finns, varav artskyddsförordningen är ett.

Naturvårdsverket inhämtar i dag en stor del av kunskapen om arter och deras livsmiljöer med hjälp av andra myndigheter, bl.a. Sveriges lantbruksuniversitet¹ och andra universitet. Vi bedömer att detta begränsar risken för att Naturvårdsverket och Viltförvaltningsmyndigheten behöver ha samma kompetenser.

Skogsstyrelsen ansvarar för ärenden som rör hänsyn i skogsbruket och för artskydd i skogsbruket för att kunna leva upp till kraven i artskyddsförordningen. Detta arbete är operativt knutet till skogsbruket. Viltförvaltningsmyndigheten ska alltså inte ta över Skogsstyrelsens uppgifter inom artskyddet. Det gäller t.ex. Skogsstyrelsens vägledning om artskyddet i skogsbruket och beslut i enskilda ärenden om skydd av arter i skogsbruket. Viltförvaltningsmyndigheten ska inte heller ta över länsstyrelsernas hantering av dispenser från artskyddsförordningens förbud. Men vi bedömer att länsstyrelserna behöver få stöd av de båda nationella myndigheterna inom deras respektive ansvarsområden.

Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna samverkar i dag i frågor om artbevarande och artskydd. Vårt förslag innebär att Viltförvalt-

¹ Inom Sveriges lantbruksuniversitet bidrar t.ex. Artdatabanken och Grimsö forskningsstation till kunskapsinhämtning.

ningsmyndigheten kommer att ingå i denna myndighetssamverkan framöver.

4.5 Arbeta mot invasiva främmande viltarter

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Naturvårdsverkets uppgift att ge vägledning till länsstyrelserna när det gäller åtgärder mot invasiva främmande arter av däggdjur och fåglar. Viltförvaltningsmyndigheten ska även fördela medel för sådana åtgärder till länsstyrelserna.

Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Naturvårdsverkets uppgift att informera kommuner och markägare om lämpliga åtgärder mot invasiva främmande arter av däggdjur och fåglar samt ge dem allmän vägledning om sådana arter.

Invasiva främmande arter av både växter och djur är ett allvarligt hot mot den biologiska mångfalden i Sverige och globalt. Antalet sådana arter ökar för varje år. Den s.k. IAS-förordningen² är utgångspunkt för regleringen som är direkt tillämplig i Sverige. Förordningen är tillämplig för myndigheter, kommuner, stora fastighetsägare, villaägare och andra privatpersoner. De har ett ansvar och en skyldighet att följa reglerna och hindra spridning av sådana arter. Ansvaret för Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten regleras därutöver i miljöbalken och i förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter. Enligt denna förordning kan Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten föreslå för regeringen att arter utöver de som finns i EU:s förteckning ska tas upp i en nationell förteckning.

Naturvårdsverkets ansvar i arbetet mot invasiva främmande arter handlar bl.a. om att samordna, ge vägledning och fördela medel till länsstyrelserna för åtgärder mot sådana arter. Naturvårdsverket samordnar också informationsinsatser och allmän vägledning till kommuner och fastighetsägare. Havs- och vattenmyndigheten har på motsvarande sätt ansvar för arbetet mot akvatiska invasiva främmande arter. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten samverkar inom sina respektive områden när det gäller att ge reger-

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

ingen förslag på arter att bekämpa och som ska tas upp på den nationella listan av invasiva främmande arter.

Det är främst länsstyrelserna som har ansvar för att bekämpa invasiva främmande arter och att om möjligt utrota eller åtminstone begränsa förekomsten av invasiva däggdjur inom landets gränser. Men Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har möjlighet att ta över detta ansvar om det bedöms vara effektivare att utrotningen genomförs på nationell nivå. Naturvårdsverket har valt att utnyttja denna möjlighet när det gäller landlevande invasiva främmande ryggradsdjur. Detta gäller fram till den 31 december 2027. Naturvårdsverket har gett Svenska Jägareförbundet i uppdrag att hantera utrotningen av de arter som Naturvårdsverket övertagit ansvaret för. Det gäller de EU-listade ryggradsdjur som i dag finns eller förekommer sporadiskt i landet.

Vi föreslår att Naturvårdsverkets möjlighet att ta över länsstyrelsernas ansvar för att vidta åtgärder för att bekämpa invasiva främmande arter av fåglar och däggdjur ska föras över till Viltförvaltningsmyndigheten. När det handlar om att bekämpa sådana invasiva främmande arter är det ofta fråga om jakt. Jaktfrågor är ett ansvar som tydligt hör till den nya myndighetens uppgifter.

Naturvårdsverket ska fortsatt rapportera om arbetet mot invasiva främmande arter till Europeiska kommissionen. Viltförvaltningsmyndigheten ska liksom Havs- och vattenmyndigheten förse Naturvårdsverket med information som verket behöver för sin rapportering och ska vid behov medverka i internationella sammanhang där invasiva arter behandlas.

4.6 Ansvar för CITES

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Naturvårdsverkets uppgift som vetenskaplig myndighet för CITES när det gäller alla vilda däggdjur och fåglar såväl nationellt som internationellt. Viltförvaltningsmyndigheten ska även ta över uppgiften som vägledande myndighet för länsstyrelserna när det gäller tillsyn och prövning enligt CITES när det gäller vilda däggdjur och fåglar.

Den internationella konventionen CITES reglerar handel med hotade arter. Statens jordbruksverk är ansvarig administrativ myndighet för CITES-konventionen och prövar bl.a. ansökningar om import, export, reexport och CITES-intyg för handel med CITES-listade arter. Länsstyrelserna prövar tillstånd för zoobutiker, djurparker och andra verksamheter som handlar med, preparerar eller förevisar CITES-arter. Länsstyrelserna ansvarar också för tillsynen inom länet.

Naturvårdsverket ansvarar med stöd av Havs- och vattenmyndigheten och Naturhistoriska riksmuseet för vetenskapliga bedömningar i de ärenden som Statens jordbruksverk hanterar.³ Naturvårdsverket vägleder länsstyrelserna i tillsynen och prövningen av handel med samt preparering och förevisning av CITES-listade arter och arter som omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv.

Vi föreslår att Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över uppgiften att göra de vetenskapliga bedömningar om vilda däggdjur och fåglar som Naturvårdsverket gör i dag efter remiss från Statens jordbruksverk. Viltförvaltningsmyndigheten ska också ta över Naturvårdsverkets uppgift att ge länsstyrelserna vägledning om tillsyn och prövning enligt CITES.

4.7 Främja brukande av vilt som resurs

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Naturvårdsverkets ansvar för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen liksom uppgiften att främja brukande av vilt som resurs.

Jakt är viktigt för den enskilde jägaren, men jägarnas insatser skapar också betydande samhällsnytta. Eftersom det är markägaren som har jakträtten behöver markägare och jägare samverka för att skapa bra möjligheter att bruka viltet som resurs. Att bruka vilt handlar också om rekreation och folkhälsa, något som är svårt att värdera i pengar. Det gäller naturupplevelser i stort kopplade till vilt som t.ex. vilt-skådning, fågelskådning och naturturism. Viltet är även till gagn för lokal och regional utveckling och en levande landsbygd. Viltet bidrar till flera viktiga ekosystemtjänster som gynnar både naturen och människan.

³ 68 § artskyddsförordningen (2007:845).

Vi föreslår att Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Naturvårdsverkets uppgifter att ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen samt i övrigt främja brukande av vilt som resurs.

Viltförvaltningsmyndigheten ska i samarbete med myndigheter och andra berörda aktörer brett främja att vilt brukas som resurs i större utsträckning. Uppgiften innebär att myndigheten ska arbeta för att förenkla för bl.a. jägare, markägare, företag och samebyar att bruka viltet.

För att fortsätta utveckla möjligheten att främja brukande av vilt som resurs skulle Viltförvaltningsmyndigheten kunna ta fram nationella strategier som stärker viltets roll för t.ex. köttproduktion, ekoturism och rekreation. Nya ekonomiska värdekedjor kan skapas till förmån för lokalt och regionalt mathantverk och till viss del även för livsmedelsindustrin. Förädling av viltkött genom lokalt mathantverk kan skapa arbetstillfällen och stärka småskaliga företag i glesbygdsområden. Det finns också behov av att ta fram ny kunskap för att värdera viltets värde och för att utveckla brukandet. Det bör vara ett strategiskt viktigt område för Viltförvaltningsmyndigheten att ta ansvar för att initiera och ta fram ny kunskap. Myndigheten kan därmed verka för en utveckling där viltets värde som resurs bättre tas tillvara.

I avsnitt 2.3.1 har vi nämnt att det pågår en utredning om en ny jaktlag. Ett syfte med utredningens översyn är att få till stånd en modern jaktlagstiftning med tydlig systematik och moderna bestämmelser för långsiktigt hållbar jakt och viltvård. Vi utgår från att jaktens betydelse kommer att vara i fokus för utredningen. Verksamheten vid Viltförvaltningsmyndigheten kommer alltså att kunna ta utgångspunkt i en ny jaktlagstiftning.

4.8 Verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska inom sitt ansvarsområde verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt.

Viltförvaltningsmyndigheten ska samverka med Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk och länsstyrelserna för att förebygga

skador som orsakats av vilt, särskilt i frågor som rör statistik och metodutveckling.

Bedömning: Viltförvaltningsmyndigheten bör även samarbeta med övriga berörda myndigheter och andra aktörer i arbetet med att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt i syfte att säkerställa att åtgärderna blir effektiva och sammanhållna.

I kapitel 9 redovisar vi vår analys samt våra bedömningar och förslag i sin helhet när det gäller arbetet med att förebygga och begränsa skador som vilt orsakar. Där lämnar vi även förslag som rör Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk och länsstyrelserna samt bedömningar som rör Sveriges lantbruksuniversitet och intresseorganisationerna. I detta avsnitt återger vi kortfattat vår bedömning och våra förslag som avser Viltförvaltningsmyndigheten. Vi föreslår att Viltförvaltningsmyndigheten inom sitt ansvarsområde ska verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt.

Vi bedömer att ju mer kunskap som tas fram om viltskador desto mer träffsäkra och effektfulla åtgärder kommer det att finnas att tillgå. Det är därför viktigt att klarlägga i vilken omfattning vilt förorsakar skador och vilka konsekvenser skadorna får. En mer korrekt och tillförlitlig beskrivning innebär i sin tur att markägare, näringsidkare och staten får bättre förutsättningar att vidta väl avvägda och kostnadseffektiva åtgärder för att minska skadorna.

Enligt 6 § 2 stycket myndighetsförordningen (2007:515) ska alla myndigheter verka för att genom samarbete med andra myndigheter och andra ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda samt för staten som helhet. Trots detta generella krav kan det finnas anledning att i vissa fall reglera samarbetet mellan myndigheter, t.ex. om det finns skäl att ange att samarbetet ska vara regelbunden och strukturerad.

Vi anser att det uttryckligen bör regleras att Viltförvaltningsmyndigheten, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk och länsstyrelserna ska samverka i frågor som rör statistik och analyser av skador och olägenheter som orsakas av vilt. Eftersom viltet är en del av den biologiska mångfalden behöver det också vara tydligt att Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk inom sina respektive ansvarsområden ska ansvara för att tillsammans med näringen utveckla skogsbruket resp-

ektive jordbruket. Det kan t.ex. handla om foderskapande åtgärder för att förebygga och begränsa skador som vilt orsakar.

Myndigheternas samverkan ska omfatta metodutveckling och kunskapsuppbyggnad med syfte att få bättre kunskap om hur skador kan förebyggas och begränsas. Kravet på samverkan i frågor om statistik och metodutveckling som gäller om skador och olägenheter som förorsakas av vilt ska även regleras i Statens jordbruksverks och Skogsstyrelsens respektive instruktion. För länsstyrelserna bör kravet på samverkan framgå av ett uppdrag i länsstyrelsernas regleringsbrev.

Den reglerade samverkan utesluter inte att Viltförvaltningsmyndigheten kan samverka med fler myndigheter och även med andra aktörer i arbetet med att förebygga och begränsa skador av vilt. Vi redogör närmare för våra förslag när det gäller Skogsstyrelsens, Statens jordbruksverks och länsstyrelserna ansvar och uppgifter i kapitel 9.

4.9 Ansvar för de marina däggdjuren

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska ansvara för alla vilda däggdjur och fåglar. Ansvaret för de marina däggdjuren ska därför föras över från Havs- och vattenmyndigheten till Viltförvaltningsmyndigheten.

Havs- och vattenmyndigheten har ansvar för den övergripande förvaltningen av säl och beslutar om förvaltningsplaner för gråsäl, vikare och knubbsäl i samråd med Naturvårdsverket. Havs- och vattenmyndigheten ansvarar även för övervakning av de marina däggdjuren. Det är däremot Naturvårdsverket som beslutar om den del av förvaltningen som handlar om skydds jakt och licensjakt efter säl. Enligt jaktförordningen (1987:905) är Naturvårdsverket skyldiga att höra Havs- och vattenmyndigheten inför beslut om skydds jakt efter säl och licensjakt efter gråsäl och knubbsäl.

En överföring av ansvaret för de marina däggdjuren från Havs- och vattenmyndigheten till Viltförvaltningsmyndigheten innebär att den nya myndigheten övertar ansvaret för att ta fram förvaltningsplaner för säl och åtgärdsprogram för tumlare. Viltförvaltningsmyndigheten ska också ta över ansvaret för att följa de marina däggdjurens utveckling. Det blir alltså Viltförvaltningsmyndigheten som

kommer att bevaka sälarternas populationsstatus. Viltförvaltningsmyndigheten bör ta fram förvaltningsåtgärder för att bibehålla gynnsam bevarandestatus samtidigt som hänsyn ska tas till sälarnas påverkan på ekosystemet. En ekosystembaserad förvaltning ska präglas av en helhetssyn på bevarande och hållbart nyttjande av ekosystemen. Det innebär bl.a. att hänsyn måste tas till att olika arter i ett ekosystem påverkar varandra, samtidigt som människans behov beaktas.

Överföringen av ansvaret för säl och tumlare till Viltförvaltningsmyndigheten innebär också att ansvaret för att ta fram kunskapsunderlag och forskning genom att fördela de medel som finns för forskning om sälsäkra redskap och sälskrämmor flyttas från Havs- och vattenmyndigheten till Viltförvaltningsmyndigheten.

Ansvaret för skydds- och licensjakt på säl förs över från Naturvårdsverket till Viltförvaltningsmyndigheten. Även rätten att meddela föreskrifter om hur man ska förfara när det gäller jakt efter vilt som lever i hav eller vatten och som har dödat under skydds- eller licensjakt förs över från Naturvårdsverket till Viltförvaltningsmyndigheten. Reglerna i dag innebär att Naturvårdsverket ska inhämta yttrande från Havs- och vattenmyndigheten innan verket beslutar om sådana föreskrifter. I och med att ansvaret för säl och tumlare förs över till Viltförvaltningsmyndigheten kommer det inte längre att föreligga något behov av yttrande.

Förändringen innebär också att Viltförvaltningsmyndigheten och Havs- och vattenmyndigheten kommer att behöva samverka i vissa frågor, bl.a. om ekosystemanalyser. Detta gäller framför allt populationsutvecklingen för sälens, tumlarens och skarvens bytesdjur i arbetet med att ta fram förvaltningsplaner. Viltförvaltningsmyndigheten behöver också delta i Havs- och vattenmyndighetens arbete som påverkar marina däggdjur.

4.10 EU-arbete och annat internationellt arbete

Bedömning: Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten bör tillsammans med den organisationsutredning som ska förbereda starten av Viltförvaltningsmyndigheten klarlägga vilken myndighet som bör vara huvudansvarig för de olika europeiska och internationella arbetsgrupperna och konventionerna.

Svensk viltförvaltning påverkas i betydande grad av EU-regler och internationella avtal. Enligt 7 § myndighetsförordningen (2007:515) ska alla myndigheter under regeringen ge regeringen stöd vid Sveriges deltagande i verksamheten inom Europeiska unionen och i annat internationellt samarbete. De ska också ställa den personal till förfogande för deltagandet som regeringen begär och fortlöpande hålla regeringen informerad om förhållanden av betydelse för samarbetet.

Viltförvaltningsmyndigheten ska på detta sätt bistå regeringen vid deltagandet i verksamhet inom EU och i annat internationellt samarbete när det rör viltförvaltning och artskydd inom myndighetens ansvarsområde. Myndigheten ska också delta i olika internationella arbetsgrupper.

Vi bedömer att den organisationsutredning som kommer att förbereda starten av Viltförvaltningsmyndigheten bör få i uppdrag att närmare utreda hur rollerna för att delta i och bevaka arbetet med olika internationella konventioner som hanterar frågor som berör viltförvaltning inklusive artbevarande ska fördelas. Organisationsutredningen bör genomföra detta arbete tillsammans med Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Vi förutser att det vid vissa tillfällen kan behövas representation från båda myndigheterna beroende på vad ett möte handlar om. Det är angeläget att EU-samarbetet och det internationella arbetet prioriteras i verksamheten för att inte försenas eller stanna av i samband med att Viltförvaltningsmyndigheten bildas. När huvudansvaret har fördelats mellan Viltförvaltningsmyndigheten, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten är det viktigt att övriga myndigheters kunskaper inom det aktuella området tas tillvara och utvecklas för att det bästa resultatet ska uppnås.

4.11 Arbete inom miljömålssystemet

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås, och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Viltförvaltningsmyndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med Naturvårdsverket om vilken rapportering som behövs.

Bedömning: Viltförvaltningsmyndigheten bör ingå i Miljömålsrådet.

Inom miljömålssystemet finns ett övergripande generationsmål och 16 miljökvalitetsmål. Flera av miljökvalitetsmålen är tydligt relevanta för Viltförvaltningsmyndigheten. Det gäller t.ex. målen Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Myllrande våtmarker och Storslagen fjällmiljö.

Inom miljömålssystemet har 26 nationella myndigheter och länsstyrelserna på statlig regional nivå reglerat i sina instruktioner att de ska bidra till att miljömålen nås, och om det behövs föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Vi anser att även Viltförvaltningsmyndigheten ska ha en sådan uppgift. Myndigheten ska rapportera sitt miljöarbete till Naturvårdsverket på samma sätt som övriga myndigheter inom miljömålssystemet. Viltförvaltningsmyndigheten och Naturvårdsverket ska samråda om vilken rapportering som behövs.

Vidare ingår 19 av de 26 myndigheterna i Miljömålsrådet. Miljömålsrådet har en central roll i genomförandet av åtgärder inom miljöarbetet. I rådet möts myndigheterna för att diskutera och besluta om åtaganden. Vi anser att Viltförvaltningsmyndigheten bör ha en plats i Miljömålsrådet eftersom flera av miljömålen är relevanta för myndigheten uppgifter, och för att uppgifterna också är tätt sammankopplade med miljön.

4.12 Kunskapsunderlag och stöd till forskning

Det behövs relevant och aktuell kunskap för att vilt ska kunna förvaltas på ett sätt som är effektivt, långsiktigt hållbart och etiskt riktigt.

Viltförvaltningen ska vara adaptiv och sträva efter beslut som vilar på vetenskaplig grund och kvalitetssäkrade metoder. Adaptiv viltförvaltning är en metod för att hantera viltstammar och ekosystem som bygger på ett flexibelt och lärande arbetssätt. I stället för att följa en statisk förvaltningsplan anpassas strategier och åtgärder kontinuerligt baserat på nya data, inventeringsresultat, forskningsresultat och förändrade förhållanden i naturen. Syftet är att skapa en dynamisk och långsiktig balans mellan viltpopulationer, ekosystem och intressen såsom jakt, samt jordbruk och skogsbruk. Den adaptiva ansatsen är särskilt värdefull i osäkra eller föränderliga miljöer, eftersom den möjliggör snabb anpassning och förbättring baserat på vad som faktiskt fungerar i praktiken.

En viktig uppgift för Viltförvaltningsmyndigheten kommer vara att bidra till att ny och relevant forskning initieras och att olika typer av kunskapsunderlag tas fram och används samt att åtgärderna följs upp i förvaltningen.

4.12.1 Delaktighet i fördelning av medel till miljöforskningsprojekt

Bedömning: Naturvårdsverket ska fortsatt hantera anslag 1:5 Miljöforskning inom utgiftsområde 20.

Förslag: Naturvårdsverkets instruktion ska ändras så att myndigheten ska samråda även med Viltförvaltningsmyndigheten om hur medlen på anslaget ska fördelas.

Naturvårdsverket är förvaltningsmyndighet på miljöområdet, och ansvarar bl.a. för miljöforskning.⁴ Enligt Naturvårdsverkets instruktion ska myndigheten inom sitt ansvarsområde särskilt finansiera miljöforskning till stöd för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens arbete. Naturvårdsverket ska också samråda med Havs- och vattenmyndigheten om hur forskningsmedlen ska fördelas.

⁴ 1 § förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket.

Anslag 1:5 Miljöforskning inom utgiftsområde 20 får användas för att bl.a. finansiera forskning till stöd för arbetet med miljökvalitetsmålen, genomförande av det klimatpolitiska ramverket, miljöbalken och underlag för internationellt förhandlingsarbete.⁵ Medlen är alltså inte specifikt avsedda för forskning inom området viltförvaltning.⁶

Forskningsmedlen fördelas främst till forskare vid universitet, högskolor och forskningsinstitut. Stödet ges i form av medel till forskningsprojekt och forskningsprogram samt till vetenskapliga synteser och kunskapsammansättningar.

Inom Naturvårdsverket finns Miljöforskningsrådet som stödjer myndigheten så att medlen från miljöforskningsanslaget hanteras på ett forskningsrådsliknande sätt. Rådet består av forskare, tre representanter för Naturvårdsverket och en representant för Havs- och vattenmyndigheten.

Vi anser att Naturvårdsverket även i fortsättningen ska ansvara för att fördela medel från miljöforskningsanslaget. Vi föreslår samtidigt att Viltförvaltningsmyndigheten ska ha samma delaktighet vid fördelningen av medel till forskningsprojekt som Havs- och vattenmyndigheten har. Naturvårdsverkets instruktion bör därför ändras i enlighet med detta.

4.12.2 Fördela forskningsmedel ur viltvårdsfonden

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska fördela forskningsmedel ur viltvårdsfonden.

Bedömning: Viltförvaltningsmyndigheten bör bilda en vetenskaplig expertkommitté med bred sammansättning med syfte att ge myndigheten stöd i hur forskningsmedlen ska fördelas.

Enligt jaktlagen får regeringen meddela föreskrifter om att den som jagar är skyldig att bl.a. betala en årlig avgift, viltvårdsavgift. Viltvårdsavgifterna förvaltas av Kammarkollegiet i viltvårdsfonden. Regeringen beslutar om hur medlen från fonden ska fördelas. Medlen i fonden används för att finansiera forskning. De används också för bidrag till ideella organisationer som bidrar till att främja jakt och

⁵ Budgetpropositionen för 2024, utgiftsområde 20.

⁶ Regleringsbrev för Naturvårdsverket för budgetåret 2024.

annan viltvård, eller för andra liknande ändamål som är förenliga med jaktlagen (se avsnitt 4.13.1).

Regeringen beslutar årligen om bidrag ur viltvårdsfonden till myndigheter och organisationer som arbetar med jakt och viltvård, både för förvaltnings-, övervaknings- och forskningsändamål.

Forskning som finansieras med medel ur viltvårdsfonden syftar till att utveckla vetenskapligt baserad kunskap till stöd för en hållbar förvaltning av vilt. För 2024 fick Naturvårdsverket 28 miljoner kronor ur fonden för att finansiera viltforskning. Förutom forskningsprojekt finansierar fonden bl.a. Naturvårdsverkets viltforskningskansli och forskningskommunikation.

Syftet med den forskning som finansieras med medel från viltvårdsfonden är att utveckla vetenskapligt baserad kunskap till stöd för hållbar förvaltning av vilt som naturresurs. Forskningen kan vara naturvetenskaplig, samhällsvetenskaplig eller humanistisk. Forskningen har under flera decennier finansierats inom ramen för sexåriga forskningsstrategier som har beslutats av Naturvårdsverket. I strategierna har prioriterade forskningsområden lyfts fram. Forskningen ska vara ett stöd för främst Naturvårdsverket som nationellt ansvarig myndighet för vilt och jakt. Den har också varit ett stöd för länsstyrelserna i den regionala viltförvaltningen och för Svenska Jägareförbundet i uppdraget att leda jakten och utföra uppgifter inom viltvården. Forskningen kan också vara relevant för andra myndigheter som har en roll i viltförvaltningen, för organisationer och för de areella näringarna.

Naturvårdsverket har inrättat en vetenskaplig expertkommitté för viltforskning, Naturvårdsverkets vetenskapliga kommitté för viltforskning (Viltkommittén). Kommittén består av svenska och utländska forskare, en representant för Naturvårdsverket och en för länsstyrelserna samt två representanter för Svenska Jägareförbundet. Kommittén har forskarmajoritet och den huvudsakliga uppgiften för kommittén är att vetenskapligt och relevansmässigt värdera och prioritera forskningsansökningar enligt syftet med viltvårdsfondens medel och aktuell forskningsstrategi.

Vi anser att det följer av Viltförvaltningsmyndighetens ansvar inom viltförvaltningen att myndigheten också ska fördela forskningsmedel som är avsedda för att utveckla vetenskapligt baserad kunskap till stöd för en hållbar förvaltning av vilt. Vi föreslår därför

att regeringen tilldelar Viltförvaltningsmyndigheten de medel ur viltvårdsfonden som ska gå till sådan forskning.

Vidare anser vi att Viltförvaltningsmyndigheten bör bilda en rådgivande vetenskaplig expertkommitté på liknande sätt som Naturvårdsverket har i dag. Kommittén bör bestå av svenska och utländska forskare samt representanter för myndigheter och intresseorganisationer som myndigheten anser är relevanta. Ledamöterna i en sådan kommitté ska kunna värdera vetenskap och kompetens och bidra med värdefull kunskap om viltförvaltning. Kommittén ska ge myndigheten stöd i hur forskningsmedlen ska fördelas. Ett annat skäl för att inrätta en sådan kommitté är att myndighetens egna resurser och kompetens för att granska ansökningar om forskningsbidrag sannolikt kommer att vara begränsade.

4.12.3 Ny myndighetsstruktur föreslagen för finansiering av forskning

I juni 2022 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att se över den statliga organisationen för de myndigheter som har till uppgift att finansiera forskning eller innovation. Syftet med översynen var att säkerställa att organisationen effektivt stödjer forskning och innovation av högsta kvalitet, är anpassad till samhällsutvecklingen och främjar nationella och internationella samarbeten samt tillgång till forskningsinfrastruktur.

Utredaren föreslår i sitt slutbetänkande att tre nya myndigheter inrättas: Vetenskapsmyndigheten, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten. Samtidigt föreslås att de nuvarande myndigheterna Formas, Forte, Vetenskapsrådet och Vinnova avvecklas och att den externa forskningsfinansieringen vid Energimyndigheten upphör. Utredaren föreslår också att de myndigheter som lyser ut medel för forskning ska upphöra med detta och att forskningsmedel från bl.a. Naturvårdsverket i stället ska utlysas, fördelas och administreras via den nya Myndigheten för strategisk forskning.⁷ För Naturvårdsverket innebär förslaget att forskning som finansieras genom både miljöforskningsanslaget och via viltvårdsfonden ska ingå i den nya forskningsmyndigheten.

⁷ *Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation* (SOU 2023:59).

Naturvårdsverket är emot förslaget och bedömer att det skulle leda till försämrade möjligheter för myndighetens kunskapsinhämtning inom den förvaltningsnära forskningen. Det skulle kunna medföra mindre välgrundade underlag till regeringen och försämra möjligheterna att effektivt genomföra regeringens politik inom områdena klimat, miljö och naturvård samt viltvård.⁸

Vi delar Naturvårdsverkets bedömning. Vi anser att det är viktigt även för Viltförvaltningsmyndighetens verksamhet att medel från viltvårdsfonden bidrar till förvaltningsnära forskning för att stödja viltförvaltningen. Vi anser också att Naturvårdsverket fortsättningsvis ska fördela medel från anslag 1:5 Miljöforskning (se avsnitt 4.12.1). Vi bedömer att detta genomförs bäst med nuvarande organisation.

4.12.4 Kunskapsunderlag inom viltförvaltningen

Naturvårdsverket har huvudansvar för att ta fram kunskapsunderlag som stöd till viltförvaltningen på såväl nationell som regional nivå. Underlagen spänner över många ämnesområden och tas normalt fram genom att myndigheten ger uppdrag till vetenskapliga institutioner med lämplig expertkompetens.

Exempel på kunskapsunderlag som tas fram inom rovdjursförvaltningen är rovdjurspopulationers genetiska struktur och beskattningsmodeller för stora rovdjur, dvs. modeller för att uppskatta hur många individer av en viss art som kan minskas under en viss period utan att riskera artens gynnsamma bevarandestatus. Inom klövviltförvaltningen har exempelvis populationsmodeller för att beräkna älgstammens storlek utvecklats. Andra exempel på kunskapsunderlag som har tagits fram rör skarv, vissa småviltarters förändrade reproduktionstider och ripinventering. De olika kunskapsunderlagen används t.ex. för regeringsuppdrag, inför beslut om jakt, i rapportering till EU om arters status och vid översyn av jakttiderna.

Kunskapsunderlagen kan också användas som en indikation på tillståndet i miljön och för att förebygga eller mildra sjukdomsspridning från vilt till tamdjur och människa.

⁸ Naturvårdsverkets yttrande över Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och Innovation, SOU 2023:59 (NV-07533-23).

Ett nytt anslag för viltförvaltning

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska disponera ett nytt anslag som får användas för utgifter för viltförvaltning.

Arbetet med att ta fram kunskapsunderlag finansieras med medel från anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur inom utgiftsområde 20. Anslaget får i dag användas av Naturvårdsverket särskilt till utgifter

- för skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning och fastighetsförvaltning
- för artbevarande och viltförvaltning
- i samband med skötsel och övrig förvaltning av värdefull natur.⁹

Vi bedömer att det kunskapsunderlag som tas fram av Naturvårdsverket med medel från anslaget Åtgärder för värdefull natur bidrar till en värdefull kunskapsuppbyggnad inom viltförvaltningen. Vi föreslår därför att ett anslag för viltförvaltning förs upp på statsbudgeten och som får disponeras av Viltförvaltningsmyndigheten.

Viltförvaltningsmyndigheten ska få använda medel ur viltvårdsfonden

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska få möjlighet att beställa eller upphandla kunskapsunderlag och andra insatser som syftar till att främja viltförvaltningen och som finansieras med medel ur viltvårdsfonden.

Enligt jaktförordningen får Naturvårdsverket använda medel ur viltvårdsfonden för att se till att åtgärder utförs som

- avser uppföljning och övervakning av viltstammarna
- syftar till att minska lidandet för trafikskadat vilt
- bidrar till en adaptiv klövviltsförvaltning.

⁹ Budgetpropositionen för 2025 och Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2025.

Regeringen beslutar hur mycket medel ur viltvårdsfonden som Naturvårdsverket får använda för att se till att sådana åtgärder utförs.

Vi anser att Viltförvaltningsmyndigheten ska få samma möjlighet som Naturvårdsverket att använda medel ut viltvårdsfonden för att upphandla åtgärder för att följa upp och övervaka viltstammarna samt för att ge bidrag till en adaptiv klövviltsförvaltning.

Viltövervakningen är en av de viktigaste grundpelarna när det gäller kunskapsunderlag som behövs för en adaptiv förvaltning. Oavsett om det handlar om åtgärder som avser bevara eller bruka vilt, eller begränsa skador orsakade av vilt behöver man följa populationernas utveckling. Det har historiskt handlat om att följa olika arters utveckling och utbredning genom att följa trender i form av avskjutningsstatistik, trafikolyckor och observationsdata.

Det har utvecklats inventeringsmetoder i syfte att skatta populationers storlek, arters genetiska status och utveckling och att övervaka viltsjukdomars utbredning. Viltpopulationers utveckling kan även följas i miljöövervakningen.

Enligt Naturvårdsverket finns det ett stort behov av att utveckla viltövervakningen. Naturvårdsverket anser att utvecklingen begränsas av att det i dag inte finns någon rättslig grund för myndigheter att arbeta med detta utom för några utpekade arter. Naturvårdsverket har lämnat förslag till regeringen på ändringar i jaktlagstiftningen för att säkerställa att viltövervakningen ska kunna genomföras för allt vilt när det behövs.¹⁰

4.12.5 Stiftelsen Alvins fond

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över förvaltningen av Stiftelsen Gustaf Adolf och Anna Maria Alvins fond från Naturvårdsverket. Viltförvaltningsmyndigheten ska även fatta beslut om bidragen som beviljas ut fonden.

Alvins fond delar ut pengar till projekt som bidrar till svenskt naturskydd, främst fågelskydd. Avkastningen från Stiftelsen Gustaf Adolf och Anna Maria Alvins fond ska användas för skydd och vård av fågelfaunan i Sverige.

¹⁰ Naturvårdsverket. *Främja viltvården med medel ur viltvårdsfonden – Förslag på författningsändringar*. Skrivelse 2021-03-26 (NV-00322-21).

Fonden förvaltas av Naturvårdsverket, men myndigheten har inlett en process med att se över möjligheten att föra över fonden och bidragshanteringen till länsstyrelsen.

Viltförvaltningsmyndighetens verksamhet kommer att omfatta alla vilda däggdjur och fåglar och vi föreslår därför att Viltförvaltningsmyndigheten tar över förvaltningen av Stiftelsen Gustaf Adolf och Anna Maria Alvins fond. Myndigheten ska även ta över uppgiften att fatta beslut om bidragen. Vi bedömer att processen att föra över fonden till en annan förvaltare bör fullföljas.

4.13 Utbetala ekonomiska bidrag och ersättningar

Viltförvaltningsmyndigheten kommer att ta över vissa uppgifter från Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten när det gäller att betala ut ekonomiska bidrag och ersättningar.

4.13.1 Bidrag till ideella organisationer ur viltvårdsfonden

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Naturvårdsverkets uppgift att fördela bidrag till ideella organisationer med medel ur viltvårdsfonden.

Ideella riksomfattande organisationer kan beviljas organisations- eller verksamhetsbidrag om de uppfyller de krav som framgår av förordningen (2021:12) om vissa bidrag ur viltvårdsfonden. Enligt förordningen ska en ansökan om bidrag lämnas till Naturvårdsverket.

Bidrag får ges endast till en ideell organisation som bidrar till att främja jakt och annan viltvård eller andra liknande ändamål som är förenliga med jaktlagen (1987:259). Det finns även villkor som gäller organisationens uppbyggnad och omfattning.

Naturvårdsverket kan bevilja organisationsbidrag i förhållande till organisationens medlemsantal, geografiska spridning och aktivitetsnivå. Verksamhetsbidrag ges till stöd för en specifik verksamhet och är ett riktat bidrag till en viss eller till flera angivna verksamheter som organisationen bedriver. Organisationsbidrag får inte lämnas till den som har fått ett annat statligt organisationsbidrag för samma bidragsår. Exempelvis har Svenska Jägareförbundet fått ett treårigt

organisationsbidrag efter ett särskilt regeringsbeslut. Även detta bidrag finansieras från Viltvårdsfonden.¹¹

Vi föreslår att Viltförvaltningsmyndigheten tar över uppgiften att hantera och fördela bidrag ut viltvårdsfonden till ideella organisationer från Naturvårdsverket.

4.13.2 Ersättning för viltskador från viltskadeanslaget

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens rätt att disponera medel på anslag 1:7 Ersättningar för viltskador m.m. inom utgiftsområde 23.

Anslaget som avser ersättningar för viltskador får användas för utgifter för att förebygga skador av vilt och för att ersätta sådana skador. Naturvårdsverket tilldelar årligen länsstyrelserna medel från anslaget för bidrag till åtgärder för att förebygga skador orsakade av fredat vilt och för skador på tamdjur och grödor orsakade av fredat vilt. Sametinget lämnar däremot ersättning för skador på ren.

Havs- och vattenmyndigheten fördelar medel till länsstyrelserna från viltskadeanslaget. Medlen ska användas till att ersätta yrkesfiskare som har drabbats av skada på fångad fisk och fiskeredskap som är orsakad av säl.

Vi föreslår att Viltförvaltningsmyndigheten ska disponera anslaget och därmed ta över uppgiften från Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten att hantera medlen.

¹¹ Regeringsbeslut angående ansökan om organisationsbidrag för att leda delar av jakten och viltvården i Sverige 2025–2027 (LI2024/00761, LI2024/00918).

4.14 Vissa uppgifter som gäller civila skjutbanor

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Polismyndighetens rätt att meddela föreskrifter om civila skjutbanor. Viltförvaltningsmyndigheten ska även få i uppgift att ge länsstyrelserna vägledning i tillståndsprövning och besiktning av civila skjutbanor och att utbilda personalen i besiktning.

Vi ska enligt direktivet analysera och vid behov föreslå förändringar i myndighetsansvaret för att ge tillstånd för skjutbanor som inte hör till Försvarsmakten, dvs. civila skjutbanor. Polismyndigheten ansvarar i dag för tillståndsprövningen som innefattar en fysisk besiktning av skjutbanans säkerhet. Polismyndigheten utfärdar föreskrifter och utbildar sina handläggare i besiktning.

I kapitel 6 redovisar vi vår analys samt våra bedömningar och förslag i sin helhet. I detta avsnitt återger vi kortfattat vår bedömning och våra förslag som avser Viltförvaltningsmyndigheten.

Vi bedömer att Viltförvaltningsmyndigheten inte kommer att ha förutsättningar att ta över samtliga uppgifter som Polismyndighetens tillståndsprövning för civila skjutbanor omfattar. Tillståndsprövning och besiktning av skjutbanor kräver närvaro i hela landet. Vi föreslår därför att länsstyrelserna tar över ansvaret för dessa uppgifter från Polismyndigheten.

Att svara för föreskrifter och vägledning är naturliga uppgifter för en nationell myndighet. Därför föreslår vi att Viltförvaltningsmyndigheten tar över rätten att meddela föreskrifter om civila skjutbanor från Polismyndigheten. Myndigheten kommer att ta över föreskrifter som nyligen är omarbetade. Viltförvaltningsmyndigheten ska också få i uppgift att ge länsstyrelserna nationell vägledning och stöd i tillståndsprövningen och att utbilda den personal som ska besikta skjutbanor och besluta om tillstånd. Vi tror att det är en fördel om myndigheten svarar för utbildningen i egen regi för att motverka regionala skillnader i länsstyrelsernas myndighetsutövning. Vi utvecklar förslagen i avsnitt 6.9.

4.15 Rätt att utfärda föreskrifter

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Naturvårdsverkets rätt att utfärda föreskrifter som rör viltförvaltning.

Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Havs- och vattenmyndighetens rätt att utfärda föreskrifter som rör marina däggdjur.

Bedömning: De föreskrifter som Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har utfärdat inom Viltförvaltningsmyndighetens föreslagna ansvarsområde bör fortsätta gälla fram tills de ändras av Viltförvaltningsmyndigheten.

De beslut som Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har fattat på de områden som Viltförvaltningsmyndigheten tar över bör fortsätta att gälla fram tills att Viltförvaltningsmyndigheten fattar nya beslut.

Tidigare i det här kapitlet redogör vi för vilka uppgifter Viltförvaltningsmyndigheten ska ha inom viltförvaltningen och därmed ta över från Naturvårdsverket och från Havs- och vattenmyndigheten. En naturlig följd av ansvarsförändringen är att Viltförvaltningsmyndigheten även ska ta över rätten att utfärda föreskrifter inom de områden som berörs. De författningsförändringar som krävs för att detta ska vara möjligt framgår av våra författningsförslag i kapitel 1.

Vi bedömer också att Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens nu gällande föreskrifter, och i förekommande fall allmänna råd, inom de områden som Viltförvaltningsmyndigheten tar över fortsatt ska gälla när Viltförvaltningsmyndigheten bildas. Bedömningen innebär att föreskrifterna fortsätter att gälla fram tills de ändras efter beslut av den nya myndighetsledningen. De föreskrifter som gäller för närvarande inom dessa områden framgår av bilaga 3.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten fattar också många beslut med stöd av bemyndigande i olika bestämmelser, t.ex. beslut om jakt under vissa förutsättningar. Vi bedömer att dessa beslut bör fortsätta gälla fram tills de ändras av Viltförvaltningsmyndigheten.

Utöver att utfärda föreskrifter och allmänna råd tar Naturvårdsverket fram andra dokument inom viltförvaltningen, t.ex. strategier,

vägledning, övergripande förvaltningsplaner och åtgärdsprogram för olika arter samt vägledande dokument till länsstyrelserna i frågor om viltförvaltning. Vi bedömer att sådana dokument ska gälla tills Viltförvaltningsmyndigheten beslutar något annat.

4.16 Ansvar för vissa register

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över ansvaret för jägarregistret (jaktkortsregistret och jägarexamensregistret) med tillhörande e-tjänst från Naturvårdsverket.

Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över ansvaret för Sveriges samarbete med Miljödirektoratet i Norge om att tillhandahålla rovdjursdatabasen Rovbase från Naturvårdsverket.

Bedömning: Viltförvaltningsmyndigheten bör få ett bemyndigande från regeringen att tillhandahålla Rovbase.

Polismyndigheten ska fortsatt ha direktåtkomst till jägar-examensregistret.

4.16.1 Jägarregistret och tillhörande e-tjänst

Naturvårdsverket ska enligt 52 f och 52 g §§ jaktförordningen (1987:905) föra register över vilka personer som har

- betalat viltvårdsavgift (jaktkortsregistret)
- avlagt prov som ingår i jägarexamen (jägarexamensregistret).

Jägarregistret används som ett gemensamt namn på jägarexamensregistret och jaktkortsregistret. I jägarregistret hanterar Naturvårdsverket registreringar av jaktkort och jägarexamen.

I e-tjänsten för jaktkort och jägarexamen kan jägaren betala sitt statliga jaktkort (viltvårdsavgiften), se sin betalningshistorik och sina jägarexamensprov, skriva ut eller ladda ner jaktkort och jägarexamensintyg samt registrera sig för licensjakt på rovdjur. Här kan också provledare registrera jägarexamensresultat.

Regeringen beslutar årligen om ersättning till Naturvårdsverket ur viltvårdsfonden för myndighetens kostnader för jägarregistret.

Ersättningen gäller kostnaderna för registerverksamheten, men inte de kostnader som finansierats genom avgifter för jägarexamen. För 2023 uppgick ersättningen till drygt 7,6 miljoner kronor.

Jägarregistret samt e-tjänsten för jaktkort och jägarexamen hör i sin helhet ihop med de uppgifter Viltförvaltningsmyndigheten ska svara för när det gäller jakt och viltförvaltning. Vi föreslår därför att ansvaret för jägarregistret och den e-tjänst som är kopplad till registret förs över från Naturvårdsverket till Viltförvaltningsmyndigheten.

Av jaktförordningen framgår också att Naturvårdsverket på Polismyndighetens begäran ska lämna uppgifter om avlagt prov som ingår i jägarexamen. Polismyndigheten har i dag direktåtkomst till jägarexamensregistret. Vi anser att Polismyndigheten fortsatt bör ha direktåtkomst till uppgifterna i registret.

I kapitel 1 föreslår vi ändringar i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som innebär att sekretess i övrigt ska gälla hos Viltförvaltningsmyndigheten för uppgifter i jaktkortsregistret och jägarexamensregistret, på samma sätt som hos Naturvårdsverket i dag.

4.16.2 Rovdjursdatabasen Rovbase

Miljödirektoratet i Norge och Naturvårdsverket i Sverige har skapat en gemensam rovdjursdatabas, Rovbase, som är ett viktigt verktyg i förvaltningen av björn, järv, lodjur, varg och kungsörn samt för svensk del även fjällräv. Data från Rovbase är också en tillgång för forskningen. I Rovbase finns uppgifter om rovdjursinventeringar i både Sverige och Norge, besiktningar av skador orsakade av rovdjur och uppgifter om rovdjur som har fällts vid jakt eller som har dött av annan orsak. Databasen används i olika delar av de nordiska länderna med undantag för Island. Den är också öppen för allmänheten. Rovbase ligger på Miljödirektoratets servrar, men ska bli en molntjänst. Direktoratet sköter driften av databasen medan Vilt-skadecenter vid Sveriges lantbruksuniversitet ger support till svenska användare.

Arbetet med och innehållet i Rovbase har en mycket tydlig koppling till Viltförvaltningsmyndighetens uppgifter när det gäller stora rovdjur. Vi föreslår därför att Viltförvaltningsmyndigheten tar över

Sveriges samarbete med Miljödirektoratet i Norge att tillhandahålla rovdjursdatabasen från Naturvårdsverket.

Viltförvaltningsmyndigheten behöver ett bemyndigande från regeringen för denna uppgift. Naturvårdsverket lämnade i februari 2022 en hemställan till dåvarande Miljödepartementet om bl.a. en tydligare reglering av Rovbase. Naturvårdsverket efterfrågade ett bemyndigande för att tillhandahålla databasen och för att ge andra svenska och utländska myndigheter tillgång till databasen genom direktåtkomst. Naturvårdsverket lämnade förslag på förändringar i förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn.¹² Regeringen har inte genomfört några förändringar i förordningen enligt Naturvårdsverkets förslag. Det innebär att Naturvårdsverkets arbete med Rovbase vilar på ett regeringsuppdrag från 2001 om att redovisa hur en heltäckande nationell databas för stora rovdjur skulle kunna utformas.¹³

4.17 Information och kommunikation

Bedömning: Viltförvaltningsmyndigheten bör genom målgruppsanpassad information och kommunikation öka kunskapen om vilt och viltförvaltning. Viltförvaltningsmyndigheten bör aktivt kommunicera och samråda med viktiga målgrupper, men även kommunicera med en bredare allmänhet om sitt uppdrag för att skapa förtroende för myndigheten och verksamheten.

Alla statliga myndigheter under regeringen ska enligt myndighetsförordningen tillhandahålla information om sin verksamhet.¹⁴ Naturvårdsverket tillhandahåller ämnesinriktad information som riktar sig till olika målgrupper. Myndighetens webbplats är en viktig informationskanal där information om viltförvaltning finns samlad under ämnesområdet Jakt och vilt. Där finns bl.a. föreskrifter och allmänna råd, vägledning, beslut, statistik, publikationer och nyheter samt information och en e-tjänst för den som jagar. På webbplatsen

¹² Naturvårdsverket. Hemställan om bemyndigande att förhandla och träffa internationella överenskommelser samt ändringar i förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn. Skrivelse 2022-02-14 (NV-05495-21).

¹³ Regeringsbeslut 2001-06-07 (2001/2643/Na).

¹⁴ 6 § myndighetsförordningen (2007:515).

finns också annan relevant information om viltförvaltning för berörda aktörer. Naturvårdsverket ger också ut nyhetsbrevet Viltnytt.

Vi bedömer att Viltförvaltningsmyndigheten bör lägga stor vikt vid att tillhandahålla målgruppsanpassad information om de frågor som myndigheten kommer att svara för. Det kan t.ex. vara information om jakt och jakttider, hotade arter, invasiva främmande viltarter, vad som är tillåtet och inte vid t.ex. licens- och skyddsjakt samt information om och tillstånd för att använda en skjutbana. Att bidra till att resultat från den forskning som myndigheten finansierar blir tillgänglig, känd och kommer till användning är också angeläget. Den kommande organisationsutredningen bör diskutera med Naturvårdsverket vilka informationsprodukter som Viltförvaltningsmyndigheten kan ta över från Naturvårdsverket i samband med myndighetens start.

Till skillnad från information är kommunikation dubbelriktad med syfte att skapa dialog med mottagaren. Naturvårdsverket kommunicerar med målgrupperna på olika sätt. Till exempel knyter Naturvårdsverket till sig referensgrupper för olika projekt eller regeringsuppdrag, utöver de råd som myndigheten har inrättat (se avsnitt 4.19.4). Naturvårdsverkets kommunicerar även via sociala medier. I regleringsbrevet för 2025 har Naturvårdsverket fått i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar med och bidrar till att kunskap och erfarenheter från forskning och projekt som finansieras genom viltvårdsfonden når berörda aktörer för att utveckla jakten och viltvården i Sverige.

I och med att uppgifter om viltförvaltning förs över från Naturvårdsverket till Viltförvaltningsmyndigheten kommer dessa frågor att bli mer tydligt utpekade än i dag, och sannolikt därför också komma mer i fokus. Viltförvaltningsmyndighetens kommunikation blir därför viktig för att skapa förtroende för både myndigheten och viltförvaltningen. Det är särskilt viktigt mot bakgrund av viltförvaltningens karaktär med inbyggda målkonflikter, stort medborgerligt engagemang och starka partsintressen. Viltförvaltningsmyndigheten kan alltså genom både information och dialog bidra till ökad kunskap om viltet, samhällets behov av jakt och annan förvaltning. Information och dialog är också viktigt för att skapa förståelse för olika viltarters livsbetingelser, värde som resurs samt skador och andra olägenheter som viltet orsakar. Regler och motiv för beslut om olika typer av åtgärder på nationell och regional nivå såsom reglerad jakt, före-

byggande insatser mot viltskador och insatser för att bevara viltarter behöver också kommuniceras sakligt. Sammantaget kan det leda till en ökad acceptans för viltförvaltningen.

Dialog och samråd är också viktigt för att myndigheten ska få del av ny information och kunskap. Detta är också viktigt för att myndigheten ska kunna sprida kunskap om bl.a. nya forskningsrön och hur dessa kan komma till praktisk användning i viltförvaltningen. En sådan dialog och kunskapsspridning är viktig inte minst för att stödja länsstyrelserna. Dialog är dessutom ett betydelsefullt instrument för samarbete mellan Viltförvaltningsmyndigheten och berörda myndigheter i olika frågor liksom för samråd med t.ex. markägare, jägare, näringar och naturvårdsorganisationer.

Vi bedömer därför att Viltförvaltningsmyndigheten kommer att behöva arbeta aktivt redan från start med att både informera om och kommunicera sitt samlade uppdrag med såväl viktiga målgrupper som en bredare allmänhet.

4.18 Det förebyggande arbetet mot jaktbrott och tillsyn enligt jaktlagen bör utredas

Bedömning: Regeringen bör ge Viltförvaltningsmyndigheten i uppdrag att utreda hur statliga myndigheters förebyggande arbete mot jaktbrott kan utvecklas och samordnas.

Regeringen bör utreda om länsstyrelserna bör ha tillsynsansvar enligt jaktlagen.

4.18.1 Det förebyggande arbetet mot jaktbrott

Statistik från Brottsförebyggande rådet visar att 1 850 jaktbrott anmäldes under perioden 2020–2023. Drygt vart tionde brott handlade om illegal jakt på stora rovdjur, trots att de är fredade enligt jaktlagen (1987:259).

Illegal jakt på både rovdjur och annat vilt, i synnerhet klövvilt, omgärdas av ett stort mörkertal. Det är därför svårt att uppskatta omfattningen av jaktbrotten. Ett motiv för illegal jakt på klövvilt kan vara att köttet från en älg eller hjort har ett relativt stort ekonomiskt värde. Jaktbrott bör förhindras av flera skäl. Dessa brott

minskar utrymmet för markägare och jägare att bruka viltet som resurs. Därutöver innebär den illegala jakten att den legala jakten i Sverige på de fredade arterna kan ifrågasättas om vi inte kan säkerställa att jakten bedrivs under strikt kontroll. Det är ett krav från EU för att både skydds jakt och licensjakt ska få tillåtas.

Jaktbrott innebär inte sällan att viltet utsätts för lidande. I vissa fall är den illegala jakten ett uttryck för ett lågt förtroende för myndigheternas arbete. Den illegala jakten kan dessutom få betydande konsekvenser för hur jakt på vilt i stort uppfattas av allmänheten. Enligt våra intervjuer med Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Naturvårdsverket behöver det förebyggande arbetet mot jaktbrott stärkas och myndigheternas samarbete utvecklas.

Regeringens ambition är att involvera fler statliga myndigheter i det brottsförebyggande arbetet. I december 2024 fick Naturvårdsverket och 23 andra nationella myndigheter i uppdrag att bidra till att utveckla det brottsförebyggande arbetet utifrån sina uppgifter och förutsättningar. Myndigheterna ska även bedöma om det finns behov av att definiera eller förtydliga myndighetens brottsförebyggande ansvar. Uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2025.¹⁵

Vi bedömer att möjligheten att förbättra statens förutsättningar att förebygga, upptäcka och utreda jaktbrott kräver ökad samordning mellan Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Viltförvaltningsmyndigheten och länsstyrelserna. Syftet med samordningen bör vara att planera och genomföra gemensamma, långsiktiga insatser för att förebygga jaktbrott.

Vi anser att starten av en ny myndighet för viltförvaltning ger möjlighet att kraftsamla kring angelägna frågor, t.ex. att förebygga jaktbrott. Vi anser därför att regeringen bör uppdra åt Viltförvaltningsmyndigheten att utreda hur myndigheten tillsammans med andra kan förstärka arbetet för att förebygga jaktbrott. Utredningen bör genomföras i samverkan med Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, länsstyrelserna och Brottsförebyggande rådet. Även relevanta organisationer bör delta i utredningen. Utredningen bör beakta vad Naturvårdsverket drar för slutsatser i sitt uppdrag.

¹⁵ Regeringsbeslut 2024-12-12 (dnr Ju2024/02612). Regeringen hänvisar i uppdraget till skrivelsen Barriärer mot brott, skr. 2023/24:68.

4.18.2 Tillsynsansvar enligt jaktlagen saknas

Länsstyrelserna har tillsynsansvar enligt artskyddsförordningen. Tillsynen regleras i artskyddsförordningen och miljötillsynsförordningen och genomförs med hjälp av länsstyrelsernas anställda naturbevakare och fältpersonal. För att förebygga artskyddsbrott och för att effektivt hantera sådana brott samverkar länsstyrelsen med Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och andra myndigheter.

Länsstyrelserna har däremot inget generellt tillsynsansvar enligt jaktlagstiftningen (se avsnitt 3.3.3). Länsstyrelserna kan däremot förordna särskilda tillsynsmän för jakt. Vi bedömer att statens resurser kan användas mer effektivt om natur- och artskyddstillsynen samordnas med tillsyn enligt jaktlagstiftningen. Eftersom tillsynsområdena ofta överlappar och rör samma arter, miljöer och aktörer kan synergieffekter skapas. Det skulle stärka skyddet av hotade och fredade arter och främja en hållbar viltförvaltning. Mot denna bakgrund bedömer vi att regeringen bör utreda om länsstyrelserna bör ha tillsynsansvar även enligt jaktlagen.

4.19 Ledningsform och olika typer av råd

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska vara en enrådgighetsmyndighet och ledas av en myndighetschef. Viltförvaltningsmyndigheten ska ha ett insynsråd.

Bedömning: Insynsrådets uppgift bör inledningsvis vara att ge ledningen råd och stöd under myndighetens uppbyggnadsfas. Insynsrådet bör därför vara på plats när verksamheten startar.

Viltförvaltningsmyndighetens ledning bör så snart som möjligt efter starten inrätta de råd eller forum som verksamheten behöver, och för att skapa förtroende hos myndighetens intressenter.

4.19.1 Tre alternativa ledningsformer

Vid bildandet av en ny myndighet ska regeringen välja ledningsform för myndigheten och ange detta i myndighetens instruktion eller i någon annan författning. I myndighetsförordningen (2007:515)

anges tre alternativa ledningsformer. De beskrivs närmare i 2010 års förvaltningspolitiska proposition.¹⁶ En myndighet kan ledas av antingen

- en myndighetschef (enrådighetsmyndighet)
- en styrelse (styrelsemyndighet)
- en nämnd (nämndmyndighet).

Av myndighetsförordningen framgår vilket ansvar myndighetens ledning har för verksamheten inför regeringen och vilka typer av beslut och ärenden som den inte kan delegera. Myndighetens ledning ska bl.a. säkerställa att verksamheten bedrivs effektivt, att den interna styrningen och kontrollen är betryggande och att verksamheten redovisas på ett rättvisande sätt. Ledningen ska besluta om arbetsordning och verksamhetsplan och om ärenden av principiell karaktär eller av större betydelse, t.ex. föreskrifter.

Enrådighetsmyndighet med eller utan insynsråd

En enrådighetsmyndighet leds av en myndighetschef som ansvarar för verksamheten inför regeringen. Ledningsformen lämpar sig i regel väl för en verksamhet som i hög grad är styrd av lag, som i huvudsak är av rutinärende- och servicekaraktär, en verksamhet av främjande karaktär eller en myndighet med ett litet finansiellt ansvar.

Regeringen har möjlighet att föreskriva att det ska finnas ett insynsråd vid sidan av myndighetschefen. Enligt Statskontoret har drygt 70 procent av alla enrådighetsmyndigheter ett insynsråd.¹⁷

Ett insynsråd har inga beslutsbefogenheter. Det har till uppgift att utöva insyn och ge myndighetschefen råd. Insynsråd kan förekomma när det t.ex. bedöms som särskilt angeläget att medborgare och politiker har insyn i verksamheten eller när verksamheten har breda kontaktytor mot många olika grupper. Regeringen bestämmer antalet ledamöter i rådet och utser dessa. Myndighetschefen är ordförande i insynsrådet och ska hålla rådet informerat om verksamheten.

¹⁶ Prop. 2009/10:175 s. 108–111.

¹⁷ Statskontoret (2024). *Statsförvaltningen i kortet*. Därutöver fanns ett antal domstolar, universitet och högskolor, AP-fonder och övriga former av ledning.

Styrelsemyndighet

I en styrelsemyndighet ansvarar styrelsen för myndighetens verksamhet inför regeringen. Myndighetschefen ansvarar inför styrelsen för den löpande verksamheten enligt styrelsens direktiv och riktlinjer. Ledningsformen är lämplig för myndigheter som beslutar om ekonomiska medel i stor omfattning, myndigheter med stora anslag eller transfereringar, myndigheter som förvaltar stora tillgångar, forskningsintensiv eller kunskapsproducerande verksamheter eller verksamheter som i stor utsträckning påverkar näringsliv, kommuner och regioner.

Nämndmyndighet

I en nämndmyndighet ansvarar nämnden för verksamheten inför regeringen. Denna ledningsform kan förekomma för myndigheter som har väl avgränsade frågor och där uppgifterna ofta är reglerade i lag. Vissa nämnder har domstolsliknande karaktär. Det är vanligt att en värdmyndighet sköter administrationen och att personal som är anställd i värdmyndigheten är föredragande i nämnden. Ledningsformen bör enligt regeringen användas sparsamt och under förutsättning att ett kollektivt beslutsfattande är nödvändigt för verksamheten.

Enrådighetsmyndighet är vanligast

Den första januari 2024 fanns det enligt Statskontoret 367 myndigheter under regeringen. Av dessa var 130 enrådighetsmyndigheter, 41 styrelsemyndigheter och 70 nämndmyndigheter.¹⁸ Det är vanligt att stora myndigheter som t.ex. Skatteverket, Statens jordbruksverk och Skogsstyrelsen leds av en styrelse. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten är enrådighetsmyndigheter och har även insynsråd. Enligt Statskontoret har regeringen ofta valt enrådighet som ledningsform för de nya myndigheter som har inrättats under senare år.

¹⁸ Statskontoret (2024). *Statsförvaltningen i korthet*.

Ledningsformen ska gagna verksamheten

Regeringen ska välja den ledningsform som bäst gagnar verksamheten. Utgångspunkten för valet bör vara verksamhetens art, politiska prioriteringar och regeringens behov av att styra på ett visst sätt.¹⁹

Finansdepartementet har tagit fram en vägledning för valet av ledningsform. Här framhålls bl.a. att ledningsformen ska ses som ett strategiskt styrmedel som har betydelse för att skapa en ändamålsenlig, tydlig och effektiv styrning och ledning av myndigheten. Regeringens utnämningssmakt är ett annat strategiskt styrinstrument.²⁰

4.19.2 Myndigheten ska ledas av en myndighetschef

Vi föreslår att Viltförvaltningsmyndigheten ska vara en enrådighetsmyndighet och därmed ledas av en myndighetschef. Varken en styrelse eller nämnd lämpar sig som ledningsform för verksamheten.

Vår bedömning grundar sig på att Viltförvaltningsmyndigheten kommer att vara en relativt liten nationell myndighet med ett begränsat finansiellt ansvar. Verksamheten kommer även i hög grad att styras av lag och förordning. Myndighetens beslut inom viltförvaltningen kommer att vara i form av bl.a. föreskrifter och delegationsbeslut om jakt, beslut som i dag fattas av Naturvårdsverkets myndighetschef. Viltförvaltningsmyndigheten kommer i övrigt att ha främjande eller samordnande uppgifter där enrådighet lämpar sig bäst.

4.19.3 Myndigheten ska ha ett insynsråd

Vi anser att Viltförvaltningsmyndigheten ska ha ett insynsråd. Vi bedömer också att det är viktigt att insynsrådet ges en tydlig roll.

Statskontoret noterade 2014 att det fanns en betydande osäkerhet om insynsrådets roll. Skälen för att inrätta ett insynsråd var ofta ganska otydliga, liksom föreställningen om vad insynsrådet ska göra.²¹ Finansdepartementet har i den vägledning som togs fram 2015 betonat att regeringen inför sitt beslut om att bilda ett insyns-

¹⁹ Prop. 2009/10/175 s. 108–111.

²⁰ Finansdepartementet. *Vägledning vid val av myndigheters ledningsformer*. Promemoria 2015-12-10. Vägledningen har tagit utgångspunkt i den förvaltningspolitiska propositionen och myndighetsförordningen.

²¹ Statskontoret (2014). *Myndigheternas ledningsformer – en kartläggning och analys*. Rapport 2014:4.

råd ska klargöra vad rådet förväntas tillföra myndighetens verksamhet. Det är därför viktigt att ta ställning till om insynsrådet huvudsakligen ska ge myndighetschefen råd genom att dela med sig av sin sakkunskap och erfarenhet, tillföra myndigheten bredd och mångfald, eller fungera som konstruktivt bollplank vid t.ex. strategiska vägval i verksamheten. Det huvudsakliga syftet bör avgöra insynsrådets sammansättning av ledamöter.

Insynsrådet bör inledningsvis stödja ledningen i uppbyggnadsfasen

Bildandet av Viltförvaltningsmyndigheten innebär att en ny myndighet ska bygga upp sin verksamhet. Att forma, leda och styra en ny myndighet innebär ofta stora utmaningar för myndighetschefen. I det här fallet kan utmaningarna vara särskilt stora eftersom det innebär att ta över ett antal ansvarsområden från Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Polismyndigheten där uppgifterna har tolkats och formats av respektive myndighet. Viltförvaltningsmyndigheten ges därutöver vissa nya uppgifter i förhållande till de som Naturvårdsverket har och som ska tas om hand.

Det är mycket som ska komma på plats under uppbyggnadsfasen bl.a. när det gäller organisation och ansvarsområden, personal, ekonomi, it, interna styrdokument, arbetsrutiner och former för samverkan med andra. Vi bedömer därför att Viltförvaltningsmyndighetens ledning inledningsvis kommer att behöva råd och stöd i många strategiska och praktiska frågor. Det gäller även stöd i hur myndigheten ska skapa en gemensam och god förvaltningskultur. Myndighetens ledning och personal måste bl.a. kunna hantera starka intressen i förhållande till lagar och regler och till den statliga värdegrunden.²²

Vi bedömer därför att Viltförvaltningsmyndighetens insynsråd inledningsvis bör ha i uppgift att ge råd och stöd till myndighetens ledning under uppbyggnadsfasen. Ledamöterna i insynsrådet bör ha olika kompetenser och erfarenheter, främst från statsförvaltningen. Det kan vara tidigare erfarenhet av att bygga upp en ny myndighet, erfarenhet av styrning och ledning, kulturbyggande, strategiskt arbete eller expertkunskap inom de sakområden som Viltförvaltningsmyn-

²² Statskontoret främjar och samordnar arbetet för en god förvaltningskultur och mot korruption i staten. Myndigheten tillhandahåller bland annat en webbaserad introduktionsutbildning som ska stärka förmågan att hantera rollen som statsanställd.

digheten ska ta över från andra myndigheter. Sammansättningen av insynsrådet kan även spegla näringar och intressen som påverkas av myndighetens arbete.

Insynsrådet bör vara inrättat från start

Statskontoret har pekat på att det ofta tar tid för regeringen att inrätta ett insynsråd.²³ För att Viltförvaltningsmyndighetens ledning ska ha nytta av insynsrådet bedömer vi att det är viktigt att rådet är på plats när myndigheten startar sin verksamhet.

Vi bedömer också att det är lämpligt att regeringen efter en tid prövar om Viltförvaltningsmyndighetens insynsråd bör ges en annan profil. Regeringen kan också pröva om myndigheten behöver ha ett insynsråd fortsättningsvis. Det är ganska vanligt att regeringen låter någon utomstående följa upp eller utvärdera en ny myndighet eller större organisationsförändring en tid efter genomförandet. Resultatet av en sådan analys kan ge regeringen underlag för bedömningen.

4.19.4 Möjlighet att inrätta andra typer av råd

Regeringen har möjlighet att föreskriva att en myndighet ska ha någon annan typ av rådgivande eller beslutande organ och kan då specificera dess uppgift, syfte och mandat. En myndighetschef har också möjlighet att på eget initiativ inrätta de råd eller forum med intressenter som ledningen anser att verksamheten behöver.²⁴ Myndighetschefen bestämmer då rådets uppgift och arbetsformer samt vilka organisationer eller personer som ska ingå i rådet.

Naturvårdsverket har tre råd för viltförvaltningen

Naturvårdsverket har inrättat tre råd med intressenter för myndighetens uppgifter inom viltförvaltningen. Det är det nationella rovdjursrådet, det nationella klövviltsrådet och ett forum för förvaltning

²³ Statskontoret (2014). *Myndigheternas ledningsformer – en kartläggning och analys*. Rapport 2014:4.

²⁴ Ledningens ansvar och mandat framgår av 3–4 §§ myndighetsförordningen (2007:515).

av stora fåglar.²⁵ Varje inrättat råd ska ha en arbetsordning som beskriver rådets uppgift, ändamål och arbetsformer.²⁶

Naturvårdsverket inrättade rovdjursrådet efter propositionen Sammanhållen rovdjurspolitik. Regeringen ansåg att det behövdes ett rådgivande organ för samråd i rovdjursfrågor och angav vilka typer av representanter som borde ingå i rådet samt exempel på frågor som rådet borde diskutera.²⁷ Propositionen följdes av ett regeringsuppdrag till myndigheten om att inrätta rådet. Rovdjursrådet är inte reglerat i myndighetens instruktion. Naturvårdsverket inrättade klövviltsrådet som en följd av vissa resonemang i betänkandet Uthållig älgförvaltning i samverkan och i regeringens påföljande proposition Älgförvaltningen. Utredningen bedömde att Naturvårdsverket borde tillkalla ett nationellt råd som i den inledande fasen av den nya älgförvaltningen skulle bistå med expertkunskaper.²⁸ Naturvårdsverket har inrättat forumet för stora fåglar på eget initiativ.

Viltförvaltningsmyndighetens ledning bör själv bestämma behovet av andra råd

Viltförvaltningsmyndigheten kommer till följd av viltförvaltningens karaktär att behöva ha många och breda kontaktytor mot myndigheter och intresseorganisationer för att kunna utföra sina uppgifter välbalanserat och effektivt. Det behövs inte minst för att myndigheten ska kunna väga viltförvaltningens olika perspektiv och intressen mot varandra. Vi tror också att intressenterna kommer att vilja bidra med kunskap, erfarenheter och synpunkter på många av myndighetens ansvarsområden.

Vi anser därför att Viltförvaltningsmyndighetens ledning själv bör bestämma vilka råd eller andra forum som verksamhet behöver och hur de ska sättas samman när det gäller kompetenser och intressen. Behovet av sådana råd kan mycket väl komma att skifta över tid, liksom vilka frågor som ledningen och myndighetens övriga chefer och sakkunniga behöver diskutera och få råd och stöd i. Det blir därför mer flexibelt om myndighetens ledning själv rår över detta, liksom hur arbetet i råden ska organiseras. Det kan t.ex. vara råd

²⁵ Naturvårdsverkets generaldirektör har därutöver möten med högsta ledningen för flera myndigheter och organisationer för att diskutera frågor med anledning av viltstrategiarbetet.

²⁶ Arbetsordning för Naturvårdsverket. Beslutad 2024-05-30 (NV-00770-24).

²⁷ Prop. 2000/01:57 s. 82–83. Uttalandet följdes av ett regeringsuppdrag till Naturvårdsverket.

²⁸ SOU 2009:54 s. 156–157 och prop. 2009/10:239.

med eller utan arbetsutskott. En lösning med arbetsutskott kan ge rådet större möjlighet att fördjupa sig i och bereda olika frågor.

Om regeringen ändå anser att Viltförvaltningsmyndigheten ska ha ett specifikt rådgivande organ är det lämpligt att reglera detta i myndighetens instruktion. Rådets uppgift, syfte och mandat bör då specificeras så att det blir tydligt för såväl myndigheten som ledamöterna vad som förväntas. Regeringen behöver då även ta ställning till om regeringen eller myndighetschefen ska utse rådets ledamöter.

4.20 Personalansvarsnämnd och personalföreträdare

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska ha en personalansvarsnämnd. Myndigheten ska också tillämpa personalföreträdarförordningen (1987:1101).

Ett riktmärke för när en myndighet bör ha en personalansvarsnämnd och när den bör tillämpa personalföreträdarförordningen är om myndigheten har 50 anställda eller fler. Regeringen ska i sådana fall reglera detta i myndighetens instruktion. Om Viltförvaltningsmyndigheten får ansvar för samtliga uppgifter som vi har föreslagit i detta kapitel kommer myndigheten att ha ungefär 62 anställda räknat som årsarbetskrafter. Vi anser därför att myndigheten ska ha en personalansvarsnämnd och att den även ska tillämpa personalföreträdarförordningen för att bl.a. tillgodose arbetstagarnas intresse av att personalansvarsärenden handläggs korrekt.

Anställda vid statliga myndigheter är ålagda ett disciplinansvar och kan åtalas för tjänstefel.²⁹ Om förseelsen inte är brottslig kan myndigheten besluta om eventuella disciplinpåföljder. Personalansvarsnämnden är ett arbetsgivarorgan med myndighetschefen som ordförande. Den ska i övrigt bestå av personalföreträdarna och de ledamöter som myndigheten utser.³⁰ Övriga ledamöter kan t.ex. vara personalchef och verksjurist. Personalansvarsnämnden prövar frågor om att skilja någon från anställningen på grund av personliga förhållanden samt frågor om disciplinansvar, åtalsanmälan och avstängning. Att skilja någon från anställningen innebär att personen sägs upp eller avskedas. Disciplinpåföljderna är varning eller löneavdrag. Om en arbetstagare

²⁹ Lag (1994:260) om offentlig anställning.

³⁰ 25 § myndighetsförordningen (2007:515).

är skäligen misstänkt för att ha begått brott i sin anställning ska arbetsgivaren anmäla det till åtal.

Personalföreträdare är personer som särskilt har utsetts att företräda de anställda i myndighetens ledning. Utöver att vara ledamöter i myndighetens personalansvarsnämnd har personalföreträdare i en enrådighetsmyndighet rätt att närvara och yttra sig när myndighetschefen slutligt handlägger vissa frågor. För varje myndighet utses två personalföreträdare, men tre kan utses om det finns särskilda skäl till det.³¹

4.21 Personalbehov

Vi bedömer att den nya myndigheten kommer att behöva olika typer av kompetenser, bl.a. naturvetenskaplig och samhällsvetenskaplig kompetens, jaktlig kompetens och jägmästarkompetens eller motsvarande. En utgångspunkt för kompetensförsörjningen bör vara att myndigheten ska kunna utföra de uppgifter som ryms inom viltförvaltningens tre perspektiv: bevara viltarter, bruka vilt som resurs och begränsa skador och olägenheter som vilt orsakar. Verksamheten behöver även personal med juridisk kompetens, såväl viltjuridik som förvaltningsjuridik, samt forskarkompetens. Verksamheten behöver även stödkompetens inom ekonomi och upphandling, HR, kommunikation, it och informationssäkerhet m.m. Ansvar för föreskrifter, vägledning och utbildning som rör tillstånd för och besiktning av civila skjutbanor kräver kunskap om skytte, vapen och säkerhet på skjutbanor.

Vi bedömer att Viltförvaltningsmyndigheten kommer att behöva en bemanning som uppgår till totalt 62,3 årsarbetskrafter, varav 49,6 i kärnverksamheten. Det är sammantaget något fler än vad Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Polismyndigheten använder för de uppgifter som vi föreslår ska föras över till Viltförvaltningsmyndigheten. Det förklaras av att den nya myndigheten behöver en generaldirektör och ytterligare en chef. Det förklaras också av att verksamheten behöver en förstärkt bemanning för de uppgifter som vi föreslår att myndigheten ska ha. Som framgår av avsnitt 3.2.9 bedömer Naturvårdsverket att myndigheten inte har tillräcklig bemanning i dag för uppgifterna med jakt och vilt i för-

³¹ Personalföreträdarförordningen (1987:1101).

hållande till bl.a. verksamhetens ökade komplexitet och angelägna utvecklingsinsatser.

I kapitel 10 redogör vi närmare för beräkningen av de nuvarande personalresurserna för de viltrelaterade uppgifterna och för vår uppskattning av vilka personalresurser som Viltförvaltningsmyndigheten kommer att behöva.

Alternativ II: En myndighet för viltförvaltning och vapen

I avsnitt 4.1 har vi redogjort för att vi enligt direktivet ska föreslå att den nya myndigheten ska ta över ansvaret för handläggningen av vapenärenden från Polismyndigheten, oavsett vad vi bedömer i sak. Sammanfattningsvis anser vi att en överföring av ansvaret för vapenärenden till en ny myndighet inte skulle bli effektivt för staten. I kapitel 5 finns vår analys och de olika alternativ vi har övervägt när det gäller handläggningen av vapenärenden.

I det här avsnittet föreslår vi att den nya myndigheten för viltförvaltning även ska ansvara för vapenärenden. Myndighetens övriga uppgifter och villkor samt ledningsform m.m. som vi beskriver i Alternativ I föreslår vi ska gälla även för myndigheten enligt Alternativ II.

Våra förslag medför ändringar i flera författningar som rör vapen och vapentillstånd, bl.a. i vapenlagen (1996:67). Ändringsförslagen framgår av författningsförslagen i kapitel 1 och innebär i huvudsak att Polismyndighetens uppgifter förs över till den nya myndigheten.

4.22 Myndigheten för viltförvaltning och vapen

Förslag: Regeringen ska inrätta en ny nationell myndighet för viltförvaltning och vapen. Ett nytt anslag inom utgiftsområde 23 ska inrättas för myndighetens förvaltning. Den nya myndighetens namn ska vara Myndigheten för viltförvaltning och vapen.

Regeringen framhåller i vårt direktiv att det är viktigt att ärenden om vapentillstånd handläggs effektivt, rättssäkert och utan alltför långa handläggningstider. Med tanke på samhällsutvecklingen anser regeringen också att det är viktigare än någonsin att Polismyndigheten fokuserar på sitt kärnuppdrag. Regeringens uppfattning är

därför att Polismyndighetens uppdrag ska renodlas för att avlasta och öka myndighetens förutsättningar att fokusera på det som är polisiärt relevant.

Hanteringen av vapenärenden är en relativt omfattande uppgift i Polismyndighetens samlade prövning av ärenden som kräver tillstånd. Vi delar regeringens uppfattning att en överföring av ansvaret för samtliga vapenärenden till den nya myndigheten skulle bidra till att renodla Polismyndighetens verksamhet. I det här avsnittet föreslår vi att en sådan överföring genomförs.

Om vapenärendena flyttas till den nya myndigheten föreslår vi att myndighetens namn ska vara Myndigheten för viltförvaltning och vapen. Namnet avspeglar myndighetens uppgifter på ett tydligt sätt. Mot bakgrund av att huvuduppgiften enligt vårt direktiv är att vi ska föreslå en ny myndighet för jakt och viltvård anser vi att viltförvaltning bör nämnas först i myndighetens namn, trots att myndighetens personal till övervägande del kommer att hantera vapenärenden.

4.23 Myndighetens övergripande uppgifter

Förslag: Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska handlägga vapenärenden enligt vapenlagen (1996:67). Viltförvaltningen ska omfatta alla vilda däggdjur och fåglar. Myndighetens huvuduppgifter inom viltförvaltningen ska omfatta tre övergripande perspektiv inom viltförvaltningen.

- Myndigheten ska följa viltstammarnas utveckling och verka för att Sveriges viltarter uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus i enlighet med de svenska miljömålen samt de krav som EU och andra internationella konventioner ställer.
- Myndigheten ska ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen samt i övrigt främja brukande av vilt som resurs.
- Myndigheten ska verka för att skador och olägenheter som vilt orsakar förebyggs och begränsas.

Myndigheten ska inom sitt ansvarsområde

- ge stöd och vägledning i viltförvaltningen
- samverka med andra myndigheter och berörda aktörer.

I avsnitt 4.1 redogör vi för att det finns goda skäl att bilda en ny myndighet för viltförvaltning. Dessa skäl är giltiga även om vapenärenden kommer att ingå i myndighetens ansvar. I avsnitt 4.3 redogör vi för myndighetens övergripande uppgifter när det gäller viltförvaltning. I korthet föreslår vi att myndigheten ska ha i uppgift att ansvara för viltförvaltningen utifrån tre övergripande perspektiv: att bevara viltarter, främja att vilt brukas som resurs samt att förebygga och begränsa skador och olägenheter som vilt orsakar.

I de följande avsnitten beskriver vi de ytterligare uppgifter som den nya myndigheten kommer att få om ansvaret för vapenärenden förs över från Polismyndigheten. Vi redogör också för under vilka förutsättningar en överföring av detta ansvar kan genomföras.

4.24 Alla vapenärenden övertas

Polismyndigheten hanterar vapenärenden av olika slag. Ansökningar om tillstånd att inneha vapen för ändamålen jakt och målskytte utgör omkring hälften av myndighetens ärenden. Andra typer av ärenden som myndigheten handlägger är att återkalla vapentillstånd och omhänderta vapen samt att ge tillstånd för att yrkesmässigt hantera vapen. Andra exempel på ärenden är avveckling och inlösen av vapen, museers vapeninnehav, vapen för samlingsändamål och hantering av vapen i döds- och konkursbon.

Vi bedömer att det finns förutsättningar för att Myndigheten för viltförvaltning och vapen tar över handläggningen av samtliga vapenärenden.

4.24.1 Tillstånd för vapen för jakt och målskytte

Vi anser att det finns kopplingar mellan tillståndsprovning för att inneha jaktvapen och den nya myndighetens ansvarsområden som rör jakt och att främja brukande av vilt som resurs. Det gör att myndigheten kan vara lämplig för uppgiften. En sådan koppling är

att myndigheten kommer att ansvara för bestämmelserna om vilka vapen som är lämpliga för jakt, och även andra villkor för jakt. En annan koppling är att myndigheten kommer att ha ansvar för jakt-kortsregistret och jägarexamensregistret. Prövningen av den sökandes lämplighet att inneha vapen för jakt överensstämmer även med hur tillstånd prövas för att inneha vapen för målskytte.

4.24.2 Övriga vapenärenden

Vi föreslår att alla vapenärenden ska föras över från Polismyndigheten till Myndigheten för viltförvaltning och vapen. Det innebär att myndigheten även kommer att hantera ärenden som inte har någon koppling till jakt och viltförvaltning. Vi bedömer ändå att det är att föredra att alla vapenärenden förs över, inte enbart de ärenden som rör tillstånd för jägare och målskyttar att inneha vapen. Om endast dessa tillståndsärenden skulle föras över kommer Polismyndigheten fortsatt ha kvar ett stort antal vapenärenden, något som vi bedömer inte skulle bidra till att renodla Polismyndighetens verksamhet i någon större utsträckning. Vi utvecklar vårt resonemang om detta i avsnitt 5.11.3.

4.25 Ansvar för vapenregistren

Förslag: Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska ta över Polismyndighetens uppgift att föra register enligt vapenlagen. Polismyndigheten ska ha direkttillgång till vapenregistren.

Polismyndigheten för fem vapenregister med direkt koppling till ärendehantering. Vi föreslår att dessa register övertas av Myndigheten för viltförvaltning och vapen som en följd av att ansvaret för ärendehantering tas över.

Vi bedömer samtidigt att Polismyndigheten fortsatt behöver ha tillgång till registren eftersom de har betydelse för den polisiära verksamheten. Vi redogör för vapenregistren i avsnitt 5.6. I avsnitt 4.26 nedan behandlar vi behovet av informationssäkerhet för att skydda uppgifterna i vapenregistren.

4.26 Tillgång till information i Polismyndighetens register

Förslag: Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska ha direktåtkomst till Polismyndighetens misstankeregister och belastningsregister för tillståndsprövningen.

Myndigheten för Viltförvaltning och vapen ska också ha rätt att få information från Polismyndighetens spaningsregister och underrättelseregister efter förfrågan.

Förslaget att vapenärenden enligt vapenlagen ska handläggas av Myndigheten för viltförvaltning och vapen förutsätter att myndigheten har direktåtkomst till Polismyndighetens misstankeregister och belastningsregister för att kunna genomföra tillståndsprövningen. Vi föreslår därför att Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska ha direktåtkomst till dessa register. Vi föreslår också att den nya myndigheten ska ha rätt att få information från Polismyndighetens spaningsregister och annan underrättelseinformation efter förfrågan.

4.27 Frågor om sekretess

Förslag: Inför starten av Myndigheten för viltförvaltning och vapen behöver frågor om hur sekretess ska behandlas mellan Polismyndigheten och den nya myndigheten klarläggas genom ytterligare utredning.

Personalen som handlägger vapenärenden vid Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att behöva få ta del av information ur Polismyndighetens spaningsregister och underrättelseregister, bl.a. för att kunna bedöma den sökandes lämplighet att inneha eller handla med vapen. Det är viktigt att informationsutbytet mellan myndigheterna genomförs på ett sätt som uppfyller krav på sekretess. Det måste också säkerställas att överföringen av sådan känslig information mellan myndigheterna går att genomföra säkert och effektivt. Därför bedömer vi att dessa frågor behöver klarläggas genom ytterligare utredning.

Vi bedömer att Myndigheten för viltförvaltning och vapen behöver ha en omfattande informationssäkerhet i likhet med den säkerhetsnivå Polismyndigheten har i dag. Det gäller såväl informationsöverföringen från Polismyndighetens register som innehållet i de vapenregister som kommer att föras vid den nya myndigheten. Kostnaderna för att säkerställa en tillräckligt hög informationssäkerhet har inte varit möjliga för oss att uppskatta.

4.28 Rätt att utfärda föreskrifter

Förslag: Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska ta över den föreskriftsrätt som följer av vapenlagstiftningen från Polismyndigheten.

Förändringen förutsätter också att Myndigheten för viltförvaltning och vapen får föreskriftsrätt med stöd av vapenbestämmelserna.

4.29 Personalbehov

Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att behöva en bred kompetens. I avsnitt 4.21 har vi beskrivit vilken kompetens vi bedömer att den nya myndigheten behöver ha i verksamheten med viltförvaltning. För handläggningen av vapenärenden krävs ändamålsenlig kompetens för de olika ärendetyperna samt allmän förvaltningskunskap. Det är också särskilt viktigt att Myndigheten för viltförvaltning och vapen har hög kompetens inom informationssäkerhet för förvaltningen av de vapenregister som myndigheten ska ansvara för, men också för att kunna garantera att känslig information som förs över från Polismyndighetens register hanteras säkert i myndigheten.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer enligt vår beräkning att ha en bemanning som uppgår till 276,8 årsarbetskrafter. Till följd av att vapenverksamheten personalmässigt kommer att dominera kommer verksamheten också att få en tydlig inriktning mot handläggning av stora ärendemängder, ärenden som främst handlar om att pröva om tillstånd ska ges till enskilda individer.

Myndighetens viltförvaltande del kommer att ha fokus på vilt och frågor av nationell systemkaraktär.

Vi bedömer att myndigheten kommer att behöva ytterligare en chef och även fler personer med it- och säkerhetskompetens samt annan stödkompetens när personalstyrkan blir avsevärt större. I kapitel 10 redogör vi närmare för beräkningen av de nuvarande personalresurserna för de viltrelaterade och vapenrelaterade uppgifterna och för vår uppskattning av vilka personalresurser som Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att behöva.

5 Vapenärenden

Polismyndigheten handlägger flera typer av vapenärenden, varav tillstånd att inneha vapen för jakt och målskytte är den största ärendegruppen. Tillstånd att driva handel med skjutvapen, tillstånd för att föra in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare i Sverige och att återkalla tillstånd är exempel på andra ärendetyper. Vi ska enligt direktivet bl.a. analysera om Polismyndighetens ansvar för att hantera vapentillstånd bör flyttas till den nya myndigheten för jakt och viltvård.

5.1 Inledning

Enligt vårt direktiv ska vi analysera och ta ställning till om Polismyndighetens ansvar för att hantera tillstånd enligt vapenlagen bör flyttas. Oavsett vår bedömning i sak ska vi lämna förslag som innebär att ansvaret lämnas över till den nya jakt- och viltvårdsmyndigheten. I det här kapitlet benämner vi den nya myndigheten Myndigheten för viltförvaltning och vapen.

5.1.1 Uppdraget enligt direktivet

Enligt direktivet ska vi kartlägga Polismyndighetens handläggning av vapentillstånd och där handläggningstider och personalresurser anges som exempel. Den problembild som beskrivs i riksdagens tillkännagivanden om att flytta ansvaret för vapentillstånd från Polismyndigheten handlar också främst om långa handläggningstider. Vi redogör för uppgifter om handläggningstider och personalresurser i avsnitt 5.7 och 5.8.

Enligt vår tolkning av direktivet har vi inte i uppgift att granska eller överpröva Polismyndighetens interna arbete med vapenärenden.

Däremot redovisar vi framförda synpunkter på Polismyndighetens hantering av ärendena, något som vi anser är relevant för bedömningen av vilka åtgärder som behövs för att utveckla arbetet med tillståndsgivningen framöver. Enligt direktivet ska vi också bedöma om och i vilken utsträckning Polismyndigheten behöver få tillgång till uppgifter från vapenärenden och vapenregister från Myndigheten för viltförvaltning och vapen om ansvaret för vapenärenden flyttas.

5.1.2 Våra bedömningar

Vi bedömer att ansvaret för att hantera tillstånd enligt vapenlagen bör ligga kvar hos Polismyndigheten. Vi anser att vapentillstånd är en polisiär uppgift och att Polismyndigheten är bäst lämpad att hantera sådana ärenden. Vi utvecklar våra argument för ställningstagandet i avsnitt 5.11.1.

Som vi nämner ovan ska vi förutom att ge vår bedömning i sak, lämna förslag som innebär att ansvaret för att hantera vapentillstånd lämnas till den nya myndigheten.

Det förslag till ändringar i hanteringen av vapenärenden som vi lämnar i avsnitt 5.11.2 innebär att ansvaret för handläggningen av alla vapenärenden lämnas över till den nya myndigheten.

Vi prövar även en annan möjlig förändring av handläggningen av vapenärenden, nämligen att endast vapentillstånd för jägare och mål-skyttar lämnas över till den nya myndigheten. Vi redovisar våra överväganden i avsnitt 5.11.3.

Sist i kapitlet prövar vi möjligheten att flytta handläggningen av vapenärenden till länsstyrelserna (avsnitt 5.11.4).

5.2 Riksdagens tillkännagivanden

Under den förra valperioden riktade riksdagen tre tillkännagivanden till regeringen om att ansvaret för vapentillståndsärenden borde föras över från Polismyndigheten till en ny tillståndsmyndighet.

I juni 2020 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande till regeringen med innebörden att prövningen av vapenlicensfrågor borde flyttas till en ny tillståndsmyndighet.¹ Utskottet hänvisade till de

¹ Bet. 2019/20:JuU33 punkt 5, rskr. 2019/20:304.

långa handläggningstiderna vid Polismyndigheten samtidigt som man ifrågasatte om vapenlicensärenden är en sådan uppgift som Polismyndigheten är bäst lämpad att ansvara för, eller om det riskerar att dra resurser från myndighetens kärnverksamhet. Utskottet ansåg att tillståndsverksamheten för vapenlicensärenden borde flyttas från Polismyndigheten till en ny myndighet för jaktfrågor och viltförvaltning.

Riksdagen beslutade om nya tillkännagivanden i juni 2021 och maj 2022 eftersom man ansåg att regeringen hade dröjt med att tillgodose tillkännagivandet från 2020.²

5.3 2022 års vapenutredning

Regeringen beslutade i maj 2022 att uppdra åt en särskild utredare att se över vapenlagstiftningen för att skapa ett regelverk som inte i onödan försvårar för legala vapeninnehavare som jägare och målskyttar samt att göra regelverket mer överskådligt och lättillgängligt.³ Utredningen tog namnet 2022 års vapenutredning och överlämnade sitt slutbetänkande En ändamålsenlig vapenlagstiftning (SOU 2024:31) till regeringen den 13 maj 2024.⁴

Utredningens ambition var att så långt som möjligt fylla ut luckor och förtydliga det som är oklart eller svårt att förstå när det gäller vapenregleringen. Man menade att reglerna för legala vapeninnehavare inte skulle vara onödigt betungande och föreslog därför lättnader i reglerna för tillståndsgivning och innehav av vapen och vapendelar.

Utredningen lämnade också förslag som syftar till att förtydliga vad som gäller och även förslag till språkliga och redaktionella ändringar som ska göra reglerna tydligare och lättare att förstå. Utredningen föreslog även ändringar i reglerna som man anser kommer att leda till lättnader för jägare och målskyttar att få vapentillstånd. Samtidigt underströk utredningen att vapenlagstiftningen måste vara utformad så att den i möjligaste mån motverkar olyckshändelser med skjutvapen och förekomsten av illegala vapen i landet samt förhindrar

² Bet. 2020/21:JuU30 punkt 5, rskr. 2020/21:398 och bet. 2021/22:JuU28 punkt 3, rskr. 2021/22:275.

³ Direktiv 2022:40 och tilläggsdirektiv 2023:50.

⁴ Utredningen lämnade i november 2022 delbetänkandet *EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå* (SOU 2022:62).

att vapen kommer till brottslig användning. Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

5.4 Innebörden av polisär relevans

I vårt direktiv framhåller regeringen att det med tanke på samhällsutvecklingen är viktigare än någonsin att Polismyndigheten fokuserar på sitt kärnuppdrag och att myndighetens förutsättningar att fokusera på det som är polisiärt relevant ökar. Den polisiära kärnverksamheten regleras i polislagen (1984:387), men Polismyndigheten fullgör även uppgifter som regleras i andra lagar, t.ex. i vapenlagen (1996:67) och ordningslagen (1993:1617).

Vi har tidigare redogjort för att såväl justitieutskottet som regeringen har ifrågasatt om Polismyndigheten är bäst lämpad att handlägga ärenden om vapentillstånd eftersom uppgiften riskerar att dra resurser från myndighetens kärnverksamhet. Försöken att renodla Polismyndighetens verksamhet har pågått under en lång tid.

5.4.1 Polismyndighetens uppgifter enligt polislagen

Polismyndighetens uppgifter framgår av polislagen, men även av andra bestämmelser. Polisverksamhetens ändamål är enligt 1 § polislagen (1984:387) följande:

Som ett led i samhällets verksamhet för att främja rättvisa och trygghet ska polisens arbete syfta till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp.

Till Polismyndighetens uppgifter hör enligt 2 § att

- förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet och andra störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten
- övervaka den allmänna ordningen och säkerheten och ingripa när störningar har inträffat
- utreda och beivra brott som hör under allmänt åtal
- lämna allmänheten skydd, upplysningar och annan hjälp, när sådant bistånd lämpligen kan ges av polisen

- fullgöra den verksamhet som ankommer på Polismyndigheten enligt särskilda bestämmelser.

Ett exempel på Polismyndighetens uppgift att fullgöra verksamhet som följer av särskilda bestämmelser enligt den femte punkten är uppgiften att pröva frågor om tillstånd att inneha skjutvapen (2 kap. 2 § vapenlagen).

5.4.2 Tidigare utredningar

Regeringen beslutade i december 2000 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av Polismyndighetens arbetsuppgifter. Utredaren hade bl.a. i uppgift att lämna förslag på hur myndighetens verksamhet skulle kunna renodlas. I betänkandet Mot ökad koncentration – förändring av polisens arbetsuppgifter (SOU 2001:87) lämnades förslag till ändringar i Polismyndighetens arbetsuppgifter som innebar att myndigheten i ökad utsträckning skulle kunna koncentrera sig på sin centrala funktion, dvs. att minska brottsligheten och öka tryggheten.

Utredaren prövade möjligheten att flytta handläggningen av vapenärenden till kommunerna men hade av tidsskäl inte haft möjlighet att analysera vilka oönskade konsekvenser en sådan överflyttning av vapenärenden skulle kunna medföra och hur en sådan ordning skulle passa in i helheten. Utredaren framhöll att exempelvis vissa återkallandeärenden kunde vara dels juridiskt svåra att bedöma, dels svåra att verkställa eftersom våld i vissa fall kan behöva användas vid verkställandet. Det kunde därför finnas skäl för att just dessa uppgifter även fortsättningsvis borde åligga Polismyndigheten. Mot bakgrund av bl.a. dessa komplikationer valde utredaren att avstå från att lämna något förslag i renodlingssyfte i detta avseende. Utredaren ansåg att handläggning av vapenfrågor noggrant skulle behöva studeras och behandlas i annat sammanhang.

5.4.3 Pågående utredning

Begreppet polisiär relevans behandlas i regeringens direktiv till utredningen En stärkt tillsyn av tivolin och en översyn av vissa uppgifter som utförs av Polismyndigheten.⁵ Utredaren ska ta ställning till om och i vilken utsträckning vissa uppgifter i bl.a. ordningslagen (1993:1617) kan föras över till en annan huvudman.

Enligt direktivet kan frågan om graden av polisiär relevans bedömas utifrån flera kriterier, t.ex. om ett ordnings- och säkerhetstänkande är av dominerande betydelse när uppgiften utförs och om det kan antas att våld eller tvångsmedel måste användas för att utföra uppgiften. Regeringen anför också att uppgifter som inte direkt har polisiär relevans kan vara centrala för myndighetens verksamhet som helhet, t.ex. för möjligheten att inhämta relevant information. En annan utgångspunkt bör vara att en ansvarsflytt även ska framstå som ändamålsenlig utifrån ett större perspektiv. Detta innebär enligt regeringen att eventuella kostnadseffektiviseringar och samhälls-ekonomiska eller liknande effekter av en ansvarsflytt ska beaktas. Uppdraget ska slutredovisas senast den 7 oktober 2025.

5.5 Vapenregleringen innehåller flera ärendeslag

Bestämmelser om förvärv och innehav av skjutvapen finns i vapenlagen (1996:67) och vapenförordningen (1996:70). Huvudsyftet med vapenregleringen är att motverka missbruk av och olyckor med skjutvapen, samtidigt som det anses viktigt att inte i onödan försvåra för legitimt innehav och legitim användning av skjutvapen.

Med skjutvapen avses i vapenlagen vapen med vilka kulor, hagel, harpuner eller andra projektiler kan skjutas ut med hjälp av krutladdningar, kolsyreladdningar, komprimerad luft eller andra liknande utskjutningsmedel. Även andra vapentyper räknas som skjutvapen, t.ex. start- och signalvapen som laddas med patroner, armborst och tårgasanordningar.

I Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2009:13) om vapenlagstiftningen, FAP 551–3 (senast ändrad genom PMFS 2024:2) finns närmare bestämmelser om när tillstånd att inneha vapen kan lämnas. Polismyndigheten beslutade 2024 också

⁵ Dir. 2024:75.

om en handbok med regler om hur handläggningen av vapenärenden ska genomföras.⁶ Handboken är ett internt styrdokument som är bindande för myndighetens medarbetare. Enligt Polismyndigheten är syftet med handboken att skapa nationell enhetlighet i bedömningarna och därmed en ökad rättssäkerhet i fråga om handläggning av ärenden enligt vapenlagen och vapenförordningen.

I 30 § jaktlagen (1987:259) anges att endast de vapen och jaktmedel i övrigt som regeringen föreskriver får användas vid jakten. Vidare framgår det av 10 a § jaktförordningen (1987:905) att endast sådana vapen och andra jaktmedel som uppfyller de krav som Naturvårdsverket föreskriver får användas vid jakt. Med stöd av bemyndigandet i jaktförordningen har Naturvårdsverket utfärdat föreskrifter som innehåller bestämmelser om vilka skjutvapen och vapentillbehör samt vilken ammunition som får användas vid jakt.⁷ Vi beskriver Naturvårdsverkets föreskrift närmare i avsnitt 5.5.3.

5.5.1 Generella förutsättningar för tillstånd att inneha skjutvapen

De generella förutsättningarna för att en enskild person ska beviljas tillstånd att inneha skjutvapen finns i 2 kap. 4 och 5 §§ vapenlagen. Enligt 4 § får en enskild person meddelas tillstånd att inneha ett skjutvapen endast om den enskilde behöver vapnet för ett godtagbart ändamål. Av vapenlagen framgår inte uttryckligen att prövningen ska omfatta om en enskild person som ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen är lämplig att för det sökta ändamålet inneha ett sådant vapen som ansökan avser. Men Polismyndigheten gör ändå en sådan prövning med stöd av den allmänna bestämmelsen i 2 kap. 5 § vapenlagen. Bestämmelsen innebär att tillstånd att inneha skjutvapen endast får meddelas om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas.

Den nuvarande lydelsen av 4 och 5 §§ beslutades av riksdagen i mars 2000. I propositionen framhöll regeringen att det övergripande syftet bakom bestämmelserna var att undvika att det ska ges tillstånd till andra skjutvapen än sådana som det finns ett reellt behov av för ett godtagbart ändamål. Behovet ska därför bedömas utifrån lagstiftningens krav och inte efter den enskildes uppfattning. Enligt

⁶ Polismyndigheten. *Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden* (RA 2024:1).

⁷ Naturvårdsverkets föreskrifter (2023:8) om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

regeringen var avsikten att ändringarna inte skulle innebära några begränsningar i praktiken när det gällde möjligheten att bedriva seriöst målskytte eller jakt. Förslagen inriktades i stället på att utvidga tillståndsmyndighetens prövning så att tillstånd inte beviljas i de fall behov av vapnet för dessa eller andra ändamål inte föreligger.⁸ Regeringen framhöll följande:

Sammantaget kan regeringens förslag sägas innebära att det hot som illegalt innehav av skjutvapen utgör beaktas i större utsträckning i lagstiftningen och i den polisiära verksamheten samtidigt som rimlig hänsyn tas till intresset av att seriös verksamhet som innefattar användning av skjutvapen skall kunna utövas även i framtiden.

Justitieutskottet delade regeringens överväganden.⁹

De krav som ställs i vapenlagen är alltså bl.a. att vapnet ska behövas för ett godtagbart ändamål och att det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas. För att tillstånd ska beviljas till helautomatiska vapen eller enhandsvapen krävs dessutom att det finns synnerliga skäl. Tillstånd för en enskild att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott ska tidsbegränsas till att gälla högst fem år om inte särskilda skäl talar emot en sådan begränsning.

Polismyndigheten får ta ut en avgift för att pröva en ansökan enligt vapenlagen.¹⁰ Till exempel kostar ett tillstånd för att inneha skjutvapen 990 kronor för det första vapnet och 360 kronor för nästföljande vapen.¹¹ Polismyndigheten får inte disponera intäkterna från dessa avgifter. Intäkterna redovisas mot inkomsttitel på statens budget.¹² Tillståndsprövningen ska alltså i sin helhet finansieras med myndighetens förvaltningsanslag.

5.5.2 Prövning av lämplighet att inneha skjutvapen

Tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas endast om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas. Prövningen av den enskildes lämplighet kräver en helhetsbedömning av den sökandes personliga förhållanden. Regeringen uttryckte i propositionen om

⁸ Prop. 1999/2000:27.

⁹ Bet. 1999/2000:JuU9, rskr. 1999/2000:83.

¹⁰ 16 kap. 1–3 §§ vapenförordningen (1996:70).

¹¹ 16 kap. 1 § vapenförordningen (1996:70) och 10 § avgiftsförordningen (1992:191).

¹² Inkomsttitel 2511. Se ESV 2024:30 *Inkomstloggaren 2024* och ESV 2023:49 *Fördjupad analys av Polismyndighetens avgiftsfinansierade verksamhet*.

ändringar av vapenlagen från 1991 att vapenlagstiftningen bygger på principen att endast vuxna ansvarstagande personer som har tillräckliga kunskaper att hantera vapen på ett för sig själva och omgivningen fullt betryggande sätt ska kunna betros med vapen. Upprättandet av principen förutsätter högt ställda krav på kontroll av bl.a. vem som tillåts ha vapen och för vilka ändamål som vapen får användas.¹³

Belastningsregistret och misstankeregistret måste kontrolleras

Om en person som söker tillstånd att inneha vapen har begått brott kan det påverka bedömningen av om han eller hon är lämplig att inneha skjutvapen. Även en misstanke om att personen har begått brott kan i vissa fall påverka bedömningen.

I Polismyndighetens handbok för handläggning av vapenärenden finns exempel på brott och andra omständigheter som kan medföra att en person anses vara olämplig att inneha skjutvapen.¹⁴ Uppgifterna som behövs för bedömningen finns i belastningsregistret och i misstankeregistret. Polismyndigheten ansvarar för båda registren.

Belastningsregistret innehåller uppgifter om bl.a. brottmålsdomar, godkända strafförelägganden och ordningsböter. I registret finns även uppgifter om namn, personnummer, de brott som den registrerade har begått och påföljden. Belastningsregistret används av hela rättsväsendet. Uppgifter från registret behövs ofta hos Polismyndigheten i den brottsbekämpande verksamheten, men även hos Åklagarmyndigheten, allmänna domstolar, Skatteverket, Tullverket och Kustbevakningen för vissa angivna ändamål. Polismyndigheten och andra myndigheter kan även behöva uppgifterna vid viss lämplighets- och tillståndsprövning. Rätten för dessa och andra myndigheter att ta del av uppgifter i belastningsregistret regleras i lagen (1998:620) om belastningsregister och förordningen (1999:1134) om belastningsregister.

Misstankeregistret innehåller personuppgifter om den som är skäligen misstänkt för brott eller har begärts överlämnad eller utlämnad för brott.¹⁵ Registret innehåller uppgifter om bl.a. namn och personnummer samt det brott som misstanken avser. Misstanke-

¹³ Prop. 1990/91:130.

¹⁴ Polismyndigheten. *Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden* (RA 2024:1).

¹⁵ Registret innehåller endast uppgifter om den som är misstänkt för brott mot brottsbalken och annat brott för vilket hårdare straff än böter är föreskrivet.

registret förs för att underlätta tillgången till uppgifter om skäligen misstanke om brott som behövs i verksamheten hos Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket och Kustbevakningen för att samordna förundersökningar mot en person och för att förebygga, upptäcka och utreda brott. Registret ska också användas av åklagarmyndigheter för beslut om förundersökning och åtal. Polismyndigheten och andra myndigheter kan även behöva uppgifterna vid viss lämplighets- och tillståndsprövning. Rätten att ta del av uppgifter i misstankeregistret regleras i lagen (1998:621) om misstankeregister och förordningen (1999:1135) om misstankeregister.

Som framgått ovan kan även andra myndigheter än de som nämns i respektive lag få tillgång till innehållet i registren om de behöver uppgifterna vid lämplighets- och tillståndsprövning. Vilka dessa myndigheter är och för vilka ändamål de har rätt att få del av uppgifter anges i förordningen om belastningsregister och förordningen om misstankeregister. I förordningarna anges också på vilket sätt myndigheterna har rätt att få ut uppgifter ur registren, t.ex. genom direktåtkomst. Exempelvis har Transportstyrelsen rätt till direktåtkomst till uppgifter ur båda registren i ärenden som rör prövningen av lämpligheten att inneha körkort.

Av Polismyndighetens handbok för handläggning av vapenärenden framgår vilka brott som i normalfallet kan innebära att den sökande är olämplig att inneha skjutvapen. Ett flertal mindre allvarliga brott och förseelser kan tillsammans innebära att en person bedöms som olämplig att inneha skjutvapen. Inte heller brottsrubriceringen är ensamt utslagsgivande för bedömningen, utan gärningens allvar och de omständigheter under vilka brottet begicks måste också beaktas. Vid lämplighetsprövningen måste Polismyndigheten alltså göra en individuell bedömning utifrån omständigheterna i varje enskilt fall.

Spanings- och underrättelseinformation behöver bedömas

Enligt 2 kap. 1 § första punkten lagen (2018:1693) om Polismyndighetens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område får Polismyndigheten samla information för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet. Sådan information samlas i Polismyndighetens spaningsregister och underrättelseregister.

För dessa uppgifter gäller sekretess om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas.¹⁶ Till skillnad från misstankeregistret och belastningsregistret är det alltså inte möjligt för en annan myndighet att få direktåtkomst till spaningsregistret och underrättsregistret.

Polismyndigheten ska göra en samlad bedömning av om en person är lämplig att inneha vapen. Därför används även uppgifter från spaningsregistret och underrättsregistret när en ansökan om tillstånd att inneha vapen prövas. Det framgår av Polismyndighetens handbok att även förhållanden relaterade till personens omgivning bör beaktas. Det kan exempelvis vara om personen förekommer i den kriminella MC-miljön eller i andra kretsar där vapeninnehav kan ifrågasättas. Sådan information kan alltså innebära att en person som uppfyller lagstiftningens formella krav för att få vapentillstånd ändå nekas detta.¹⁷ Sådana uppgifter finns i Polismyndighetens spaningsregister och underrättsregister.

Enligt Polismyndighetens bedömning skulle det vara möjligt för Myndigheten för viltförvaltning och vapen att ta del av åtminstone vissa delar av uppgifterna. För att få tillgång till uppgifterna skulle Myndigheten för viltförvaltning och vapen behöva kontakta Polismyndigheten som från fall till fall tar ställning till vad som kan lämnas ut. Om tillståndsprövningen flyttas över till Myndigheten för viltförvaltning och vapen bedömer Polismyndigheten att myndigheten sannolikt även fortsatt kommer att behöva värdera och bedöma hur den polisiära informationen kan påverka möjligheten att bevilja vapentillstånd i det enskilda fallet.

Andra faktorer som kan påverka om tillstånd ska ges

Enligt 2 kap. 2 § vapenlagen är det Polismyndigheten som prövar frågor enligt lagen. Av 1 kap. 3 § vapenförordningen framgår att frågor om tillstånd, förordnande, godkännande och övriga åtgärder enligt förordningen prövas av Polismyndigheten, om inte annat anges. Av Polismyndighetens handbok för handläggning av vapen-

¹⁶ 18 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

¹⁷ Se Kammarrätten i Göteborgs dom den 12 juni 2015 i mål nr 6702-14 samt Kammarrätten i Sundsvalls domar den 21 juli 2015 i mål nr 906-15, den 11 september 2018 i mål nr 1104-18, den 8 maj 2020 i mål nr 2862-19 och den 14 december 2022 i mål nr 357-358-22.

ärenden framgår även en rad andra omständigheter som därutöver bör eller kan spela en roll för om tillstånd ska beviljas. Några exempel är kontaktförbud, missbruk av alkohol, narkotika eller andra beroendeframkallande substanser, medicinska skäl och vandelsprövning av personer som är eller i närtid har varit bosatta utomlands.

Det saknas sekretessbrytande bestämmelser för vapenärenden. De utredningsmöjligheter som står Polismyndigheten till buds när det har framkommit omständigheter som talar för att en person är olämplig att inneha vapen av medicinska skäl är alltså begränsade. För att få ta del av nödvändiga uppgifter för prövningen kan den sökande uppmanas att lämna in läkarintyg eller motsvarande för att Polismyndigheten ska få ett tillräckligt underlag för att pröva en ansökan om att inneha vapen.

Vapentillstånd kan dras tillbaka

Ett tillstånd att inneha skjutvapen ska återkallas av Polismyndigheten bl.a. om tillståndshavaren har visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen eller om det finns risk för att det missbrukas (6 kap. 1 och 4 §§ vapenlagen).

Vapentillstånd kan t.ex. återkallas om innehavaren har gjort sig skyldig till brott eller att tillståndshavaren utan godtagbar anledning har vägrat Polismyndigheten tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs.

Vidare ska en läkare som bedömer att en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen omedelbart anmäla detta till Polismyndigheten. En anmälan är inte nödvändig om det med hänsyn till omständigheterna står klart för läkaren att patienten inte har tillstånd att inneha skjutvapen.

Anmälningsskyldighet gäller också i fråga om en person som genomgår rättspsykiatrisk undersökning eller utredning enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. (6 kap. 6 § vapenlagen).

Om det finns risk för att vapnet missbrukas ska Polismyndigheten besluta att ett vapen med tillhörande ammunition, ljuddämpare, tillståndspliktiga vapenmagasin och tillståndsbevis ska tas om hand. Om risken för missbruk är överhängande, får egendomen tas om hand även utan ett sådant beslut och även av andra personer, t.ex.

jakttillsynsmän eller andra särskilt förordnade tjänstemän vid länsstyrelsen.

5.5.3 Prövning av vapnets lämplighet för jakt

Tillstånd för att inneha skjutvapen för skjutning får ges endast om vapnet är lämpat för det ändamål som tillståndet ska avse (2 kap. 5 § vapenlagen). Enligt 10 § jaktförordningen får vapen och andra jaktmedel användas endast i den utsträckning och på det sätt som anges i förordning eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av jaktförordningen. Enligt jaktförordningen (10 a §) får endast sådana vapen och andra jaktmedel användas som uppfyller de krav som Naturvårdsverket föreskriver.

En av förutsättningarna för att ett skjutvapen ska anses lämpligt för jaktändamål är att vapnet är godkänt enligt Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2023:8) om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt. I vapenförordningen finns det exempel på särskilda begränsningar i fråga om innehav av skjutvapen som i och för sig är tillåtna för jakt enligt Naturvårdsverkets föreskrifter.¹⁸

Naturvårdsverkets föreskrifter om vilka vapen som får användas

Vid jakt får endast sådana vapen och andra jaktmedel användas som uppfyller de krav som Naturvårdsverket föreskriver.¹⁹ I Naturvårdsverkets föreskrifter finns detaljerade bestämmelser om vilka skjutvapen och vapentillbehör samt vilken ammunition som får användas vid jakt.²⁰ Enligt Naturvårdsverket ska föreskrifterna om jaktvapen, vapentillbehör och ammunition för jakt bidra till en väl fungerande viltförvaltning, bl.a. genom att gynna säkerhet och minimera viltets lidande under alla former av jakt. På den grunden föreskrivs vilka vapen, vapentillbehör och vilken ammunition som är tillåten i olika situationer.²¹ I föreskriften finns även bestämmelser om vilka vapen och andra jaktmedel som får användas för avlivning vid eftersök av

¹⁸ Sådana begränsningar gäller bl.a. för enhandsvapen och instickspipor (2 kap. 5 § vapenförordningen).

¹⁹ 10 a § i vapenförordningen.

²⁰ Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2023:8) om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

²¹ Frågor och svar om föreskrift (NFS 2023:8) om vapen och ammunition för jakt (2024-02-14).

vilt, bestämmelser om kemisk immobilisering av vilt samt om bly i ammunition vid målskytte.

Polismyndighetens bedömning av vapnets lämplighet

En förutsättning för att Polismyndigheten ska kunna meddela tillstånd för vapeninnehav är att vapnet är lämpat för det ändamål som tillståndet ska avse.²² Huvudsyftet med kontrollen inför att ett tillstånd meddelas är att motverka missbruk av skjutvapen, att i möjligaste mån förhindra olyckshändelser i samband med hanteringen av sådana vapen och att förhindra att vapen används i brottslig verksamhet.²³

Vapenlagstiftningen innehåller inga förbud mot vissa vapen, vapentyper, kalibrar eller vapentillbehör utan det är Polismyndigheten som ska bedöma om skjutvapnet uppfyller kraven för lämplighet enligt vapenlagstiftningen. Enligt Polismyndighetens bedömning ska handläggaren vid bedömningen beakta

- att vapnet uppfyller Naturvårdsverkets krav för att få användas vid jakt
- att vapnet inte har egenskaper som är primärt motiverade av rent militära behov
- att vapnet har nödvändig skottprecision och en konstruktion som inte innebär risker för skytten eller omgivning.

Enligt 10 a § vapenförordningen får endast sådana vapen och andra jaktmedel användas som uppfyller de krav som Naturvårdsverket föreskriver. De skjutvapen som inte uttryckligen är tillåtna enligt dessa föreskrifter är alltså förbjudna att använda för jakt. Detta innebär att skjutvapnet dels måste uppfylla Naturvårdsverkets krav, dels vara lämpligt enligt vapenlagstiftningen.

Som vi har nämnt tidigare är det Polismyndigheten som enligt vapenlagen prövar tillstånd för vapeninnehav. En omständighet som prövas är om vapnet är lämpligt för ändamålet. I detta fall handlar det om ändamålet jakt och prövningen innefattar dels en självständig bedömning av om skjutvapnet uppfyller kraven i vapenlagstiftningen,

²² 2 kap. 5 § andra stycket vapenlagen (1996:67).

²³ Prop. 1995/96:52.

dels en bedömning av om det är tillåtet för jakt enligt Naturvårdsverkets föreskrifter. En annan omständighet som ska prövas är om det finns risk för missbruk. I förarbetena anges att missbruk till fara för sig själv eller annan eller för allmän ordning och säkerhet eller stats- eller rättsordningen anses vara väsentligast vid prövningen.

5.5.4 Behov av skjutvapen för jakt

För att få tillstånd att inneha jaktvapen krävs vidare enligt vapenförordningen att den sökande har avlagt ett prov som visar att han eller hon har grundläggande kunskaper om jakt och viltvård och kan handha vapnet. Bestämmelser om jägarexamen finns i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:10) om jägarexamen.

5.5.5 Behov av skjutvapen för målskjutning

Tillstånd för att inneha skjutvapen för målskytte kan ges antingen till enskilda eller till en skyttesammanslutning.

Tillstånd för enskilda att inneha vapen för målskytte

Av 2 kap. 3 § vapenförordningen (1996:70) framgår att en sökande ska vara aktiv medlem i en skytteförening eller motsvarande organisation för att få tillstånd att inneha målskjutningsvapen.

För att en enskild person ska få tillstånd att inneha vapen för målskjutning finns det ytterligare krav utöver de generella förutsättningarna för att få inneha ett vapen avsett för skjutning. Den sökande måste vara aktiv medlem i en sammanslutning som antingen har auktoriserats enligt vapenlagen eller är ansluten till en sådan auktoriserad sammanslutning. Sammanslutningen ska inom ramen för sin verksamhet bedriva skytte med den sortens vapen som ansökan avser.

För enhandsvapen och helautomatiska vapen ställs därutöver krav på att sökanden har uppnått en viss ålder och visat prov på särskild skjutskicklighet. För att få tillstånd att inneha helautomatiska vapen krävs också att sökanden är medlem i en sammanslutning för skytte vars verksamhet Försvarsmakten har förklarat har betydelse för totalförsvaret.

Tillstånd för sammanslutningar att inneha vapen

Tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas sammanslutningar för jakt- eller målskytte, som uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om handhavande av vapen och är auktoriserad eller är ansluten till en auktoriserad sammanslutning och har en stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet. Polismyndigheten får auktorisera en sammanslutning för jakt- eller målskytte om den har en stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering.²⁴ Efter att Polismyndigheten har utfärdat auktorisationen ska myndigheten genom tillsyn kontrollera att förutsättningarna för auktorisationen fortfarande är uppfyllda.²⁵ Om de inte uppfylls kan auktorisationen återkallas.

I januari 2024 hade cirka 850 skyttesammanslutningar tillstånd att inneha skjutvapen. Enlig vapenregistret hade de tillsammans tillstånd att inneha cirka 8 600 skjutvapen och sådana föremål som jämföras med skjutvapen. När en förening ansöker om vapentillstånd ska det bl.a. framgå vilken auktoriserad sammanslutning den är ansluten till.²⁶

Enligt föreskrifterna ska Polismyndigheten regelbundet kontrollera uppgifter i vapenregistret om sammanslutningens vapeninnehav, men även uppgifter om den som är ansvarig för förvaringen. Styrelsen för sammanslutningen ansvarar för att kontrollera sammanslutningens innehav av skjutvapen och ammunition, men även att de förvaras på ett riktigt sätt.²⁷

5.5.6 Övriga vapenärenden

Polismyndigheten hanterar en rad andra vapenärenden utöver att pröva ansökningar om tillstånd att inneha vapen för ändamålen jakt och målskytte. Sådana ärenden är t.ex. att återkalla vapentillstånd och omhänderta vapen och ge tillstånd för att yrkesmässigt hantera vapen. Ytterligare exempel är ärenden om avveckling och inlösen av vapen, museers vapeninnehav, vapen för samlingsändamål, hantering av vapen i döds- och konkursbon, undantag från märkningskrav och

²⁴ 2 kap. 3 § 2 vapenlagen (1996:97).

²⁵ 2 kap. 18 § vapenlagen (1996:97).

²⁶ 2 kap. 3 § 2 punkten vapenlagen (1996:67) och Rikspolisstyrelsens föreskrifter (RPSFS 2009:13) och allmänna råd om vapenlagstiftningen, FAP 551-3.

²⁷ 17 kap. 1 § vapenförordningen (1996:70).

tillstånd till reparationsverksamhet. Polismyndigheten inspekterar även hur vapen förvaras hos enskilda även om detta inte är en författningsreglerad skyldighet. Nedan beskriver vi kortfattat hur dessa ärenden hanteras.

En komplett redogörelse för de olika typerna av vapenärenden finns i betänkandet av 2022 års vapenutredning, En ändamålsenlig vapenlagstiftning (SOU 2024:31).

Tillstånd för att yrkesmässigt hantera vapen

Tillstånd att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition får enligt vapenlagen endast meddelas den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att driva sådan verksamhet. Tillstånd får meddelas endast för handel som ska bedrivas yrkesmässigt. För att avgöra om sökanden uppfyller kunskapskravet genomför Polismyndigheten ett kunskapsprov.

Polismyndigheten ska se till att skjutvapen som innehas av handlare förvaras på föreskrivet sätt. Polismyndigheten ska minst en gång per år låta granska handlarens inköpsförteckningar och försäljningsförteckningar med bilagor samt handlarens lager av skjutvapen när det finns anledning.²⁸

Polismyndigheten lämnar även tillstånd för en reparatör att yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn.

Avveckla innehav av skjutvapen och lösa in vapen

Enligt vapenlagen ska skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller tillståndspliktiga vapenmagasin lösas in av staten bl.a. om tillståndet att inneha egendomen har återkallats utan att den samtidigt har förklarats förverkad eller tagits i beslag och om innehavaren har avlidit.

Lösenbeloppet ska motsvara egendomens marknadsvärde.²⁹ Med marknadsvärde avses det värde som en vapenhandlare eller privatperson är beredd att betala för vapnet.³⁰

²⁸ 5 kap. 8 § vapenförordningen (1996:70) och Rikspolisstyrelsens föreskrifter (RPSFS 2005:4) om vapenhandlars och vissa sammanslutningars förvaring av skjutvapen m.m., FAP 556-2.

²⁹ 7 kap. 4 § vapenlagen (1996:67).

³⁰ Prop. 1973:166 s. 110.

En vapeninnehavare som inte vill ha kvar sitt skjutvapen, och inte kan eller vill överlåta det, kan lämna in det till Polismyndigheten för skrotning.³¹

Museers innehav av skjutvapen

Huvudmän för museer som uppfyller vissa krav kan ges tillstånd att inneha skjutvapen för museets samlingar. Den 1 januari 2024 hade cirka 130 museer tillstånd att inneha skjutvapen. Tillsammans hade de enligt vapenregistren tillstånd att inneha cirka 3 500 skjutvapen och sådana föremål som enligt 1 kap. 3 § vapenlagen jämföras med skjutvapen. Polismyndigheten har meddelat särskilda föreskrifter om vad som ska gälla för museers förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen.³²

Innehav av vapen för samlingsändamål med mera

Tillstånd att inneha ett skjutvapen som huvudsakligen har samlarvärde, prydnadsvärde eller särskilt affektionsvärde för sökanden, får meddelas även för andra ändamål än skjutning enligt 2 kap. 4 § vapenlagen. Huvudregeln är att ett sådant vapen inte får användas för skjutning utan särskilt tillstånd. Men Polismyndigheten kan meddela ett tillfälligt tillstånd för skjutning med sådana vapen.

Hantering av vapen i dödsbon och konkursbon

Om skjutvapen ingår bland tillgångarna i ett dödsbo eller konkursbo, ska den som har vård om boet respektive konkursförvaltaren, göra en skriftlig anmälan om det till Polismyndigheten.

Om dödsboet inte avvecklar vapeninnehavet inom ett år beslutar Polismyndigheten att de skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som ingår i dödsboet ska överlämnas till Polismyndigheten. Sedan värderas egendomen av en värderingsman som är utsedd av länsstyrelsen. Efter detta löses egendomen in av staten och dödsboet får då ersättning med ett belopp som motsvarar marknadsvärdet.

³¹ 4 kap. 4 § vapenlagen (1996:67).

³² Rikspolisstyrelsens föreskrifter (RPSFS 2006:13) och allmänna råd om museers förvaring av skjutvapen, FAP 556-1.

Konkursbon måste avveckla vapeninnehavet på samma sätt som dödsbon. För konkursbon saknas däremot regler om inlösen.

Undantag från märkningskrav för skjutvapen

Skjutvapen som är avsedda för att skjuta ut projektiler med hjälp av ett antändbart drivämne ska förses med en unik märkning och där vissa särskilt angivna uppgifter ska framgå. Polismyndigheten får efter ansökan medge undantag från skyldigheten att märka ett vapen eller en vapendel, om föremålet är av särskilt stort historiskt värde och det finns särskilda skäl.³³

5.5.7 Inspektion av privatpersoners vapenförvaring

I vapenlagen finns bestämmelser om skyldigheten att förvara skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare så att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt dem. Den som har tillstånd att inneha skjutvapen är också skyldig att låta Polismyndigheten få tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs.³⁴ Skjutvapen bör omhändertas om tillståndshavaren på ett allvarligt sätt åsidosätter reglerna om förvaring och uppsikt av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare. Det kan hända om tillståndshavaren t.ex. inte förvarar skjutvapen i ett säkerhetsskåp, brister i uppsikten över egendomen så att det finns risk att obehöriga kommer åt den eller vägrar myndigheten tillträde för att kontrollera förvaringsbestämmelserna.

Polismyndigheten har inte som särskild uppgift att inspektera privatpersoners förvaring av vapen. Trots det beslutade Polismyndigheten inför 2023 att prioritera inspektioner av privatpersoners förvaring av vapen och angav ett mål om 1 300 inspektioner hos enskilda per år. Tabell 5.1 visar en påtaglig ökning av antalet inspektioner 2023 och 2024.

³³ 2 a kap. 7 och 8 §§ vapenlagen (1996:67).

³⁴ 5 kap. 7 § vapenlagen (1996:67).

Tabell 5.1 Antal inspektioner av privatpersoners förvaring av vapen 2020-2024

Uppgiften för 2024 avser perioden januari–augusti

Polisregion	2020	2021	2022	2023	2024 (jan–aug)
Bergslagen	2	0	5	89	127
Mitt	175	5	277	299	88
Nord	8	5	58	237	347
Stockholm	2	0	0	2	160
Syd	12	2	21	275	244
Väst	1	5	34	293	118
Öst	13	2	0	131	165
Samtliga	213	19	395	1 326	1 249

Källa: Polismyndigheten.

5.6 Fem register som avser vapen

Det finns fem centrala vapenregister som förs av Polismyndigheten.

- Vapeninnehavarregistret innehåller uppgifter om de personer som enligt vapenlagen har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapentillstånd eller tillstånd att låna skjutvapen samt personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden.
- Vapenregistret innehåller uppgifter om de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt vapenlagen samt skjutvapen som har upphittats eller anmälts stulna eller försvunna.
- Vapenhandlarregistret innehåller uppgifter om personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt vapenlagen att driva handel med skjutvapen, fysiska personer som har ett betydande inflytande över en juridisk person som har tillstånd att driva sådan handel, personer som har godkänts att som föreståndare eller ersättare svara för sådan verksamhet samt personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt vapenlagen att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation.
- Vapenmäklarregistret innehåller uppgifter om personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt vapenlagen att yrkes-

mässigt förmedla skjutvapen eller ammunition, fysiska personer som har ett betydande inflytande över en juridisk person som har tillstånd att driva sådan förmedling samt personer som har godkänts att som föreståndare eller ersättare svara för sådan verksamhet.

- Registret över de sammanslutningar för jakt- eller målskytte som har auktoriserats enligt vapenlagen.³⁵

Vapenregistren används i polisarbetet, t.ex. för att identifiera innehavare av vapen som kan ha använts för brott eller för att spåra upphittade vapen. Vapenregistren har även betydelse i det operativa polisarbetet genom att poliser via dessa kan få uppgift om eventuellt vapeninnehav innan man gör ett ingripande i en bostad.

Polismyndigheten är personuppgiftsansvarig för behandling av personuppgifter i vapenregistren och ansvarar för att vidta de säkerhetsåtgärder som krävs för att se till att obehöriga inte kommer åt uppgifter i vapenregistren och för att uppgifterna inte används på ett otillåtet sätt. Bestämmelserna om sekretess för vapenregistren finns i 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

5.7 Handläggningstider för vapentillstånd

En av förvaltningslagens (2017:900) grundläggande principer är att varje ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Enligt lagen finns också en serviceskyldighet. Den innebär att myndigheten ska se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla och att myndigheten ska lämna den enskilde sådan hjälp att han eller hon kan ta till vara sina intressen. Hjälpen ska ges utan onödigt dröjsmål och i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet.

³⁵ 1 a kap. 7 § vapenlagen (1996:67).

5.7.1 Justitieombudsmannens uttalanden

Justitieombudsmannen (JO) har vid flera tillfällen granskat Polismyndighetens handläggning av vapenärenden.

Under 2013 kom det in ett förhållandevis stort antal anmälningar till JO om Polismyndighetens handläggningstider i ärenden om vapentillstånd. JO inledde därför en granskning 2014. Granskningen visade att handläggningstiden under 2013 var cirka 40 dagar och inkluderade både ärenden som var kompletta när ansökan kom in och sådana som behövde kompletteras på något sätt.³⁶ JO uttalade att det inte fanns skäl att rikta någon kritik mot en sådan genomsnittlig handläggningstid eller en handläggning som ligger något över den tiden. När det gäller ärenden om vapentillstånd där ansökan är komplett och ytterligare uppgifter inte behöver hämtas in uttalade JO att ärendet bör kunna handläggas och avslutas inom 30 dagar. JO framhöll vidare att ärenden där kompletteringar eller ytterligare uppgifter behövs naturligtvis också ska handläggas snabbt och effektivt.

JO inspekterade handläggningstiderna för vapenärenden i Stockholm 2021 mot bakgrund av att antalet klagomål hade ökat.³⁷ Polismyndigheten framförde att de långa handläggningstiderna framför allt berodde på att ärendetillströmningen hade ökat samtidigt som myndigheten till följd av resursbrist hade tvingats prioritera handläggningen av andra typer av vapenärenden, exempelvis att återkalla tillstånd. Det hade lett till höga balanser av ansökningsärenden. I de avslutade ansökningsärendena som granskades hade handläggningen i regel påbörjats först tre till fyra månader efter det att ansökan hade registrerats. JO konstaterade att detta inte var tillfredsställande och inte kan anses uppfylla förvaltningslagens krav på en snabb handläggning. Men JO kunde notera att när handläggningen väl påbörjades framstod den i huvudsak som effektiv och skyndsam.

En annan förklaring till de långa handläggningstiderna var enligt JO att Polismyndigheten generellt hade en generös inställning mot sökanden när det gäller tidsfrister och anstånd. JO framhöll att myndigheten har ett ansvar att driva handläggningen framåt. Utgångspunkten måste enligt JO vara att en ansökan ska vara komplett när den ges in och att sökanden bör föreläggas att komplettera brister i ansökan inom en viss kortare tid. Men JO konstaterade att när en

³⁶ JO:s beslut den 18 juni 2014 (dnr 5529-2013).

³⁷ JO:s inspektionsprotokoll (dnr 7517-2021).

begärd komplettering kom in fortsatte handläggningen omgående. JO fann inte anledning att rikta någon kritik mot en genomsnittlig handläggningstid på omkring 40 dagar eller en handläggning som ligger något över den tiden.

5.7.2 Extra medel och flera åtgärder för effektivare handläggning

Som framgår av avsnitt 5.7.4 har medianhandläggningstiden blivit kortare. Minskningen under 2023 förklaras enligt Polismyndigheten av en särskild satsning om 50 miljoner kronor årligen från 2022 som riksdagen beslutade om i december 2021. Justitiekommittén anförde följande i sitt betänkande:

Medan polisens brottsbekämpande förmåga stärks är det viktigt att skilja på illegala vapen som används i kriminell verksamhet och legala vapen som används av jägare och sportskyttar. I dag är handläggningstiderna för vapenlicenser långa. Riksdagen har tidigare tillkännagett för regeringen att licensförfarandet bör överföras till en ny jakt- och viltmyndighet. Det finns dock anledning att redan nu förstärka handläggarstödet för att säkerställa att tillståndshanteringen kan ske snabbare och samtidigt hålla en hög rättssäkerhet. Utskottet föreslår därför att anslaget till Polismyndigheten ökas med 50 miljoner kronor fr.o.m. 2022 för att möjliggöra förkortade handläggningstider för vapenlicenser.³⁸

Under 2023 bedrev Polismyndigheten följande utvecklings- och effektiviseringsarbete i syfte att förkorta handläggningstiderna för vapentillståndsärenden, och för att skapa förutsättningar för en mer enhetlig, rättssäker och effektiv handläggning:

- Visstidsanställda rekryterades för att handlägga vapentillståndsärenden.
- Kvantitativa mål om ett särskilt antal avslutade vapentillståndsärenden per vecka samt principer för fördelning av ärenden mellan rättssektionerna beslutades.
- En modell för ärendefördelning infördes där inkomna vapentillståndsärenden hanteras genom en nationell fördelning och handläggs i kronologisk ordning oberoende av var den sökande har sitt hemvist.

³⁸ Bet. 2021/22:JuU1.

- En modell för uppföljning som underlag för styrning och utvärdering av genomförda effektiviseringsinsatser användes. Uppföljningen gav underlag för beslut om fortsatta effektiviseringsåtgärder och skapade förutsättningar för en mer enhetlig och rättsäker handläggning.
- Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen reviderades och en ny handbok för vapenhandläggning togs fram.
- Utöver handboken för vapenhandläggare togs ett antal handläggarstöd fram med anledning av nyheter eller förändringar i lagstiftningen.
- Vapensidor på polisen.se och Intrapolis (Polismyndighetens intranät) reviderades. Revideringen på polisen.se förväntas minska inkomna frågor och därmed frigöra resurser. Revideringen på Intrapolis ger stöd i handläggningen av vapentillståndsärenden, tydliggör beslutsprocessen och bidrar till en mer enhetlig och rättssäker handläggning.

På webbplatsen polisen.se finns e-tjänster för ansökan om vapentillstånd. Andelen ansökningar om vapentillstånd via dessa e-tjänster ökade från 56 procent 2023 till 62 procent 2024. År 2022 var andelen ansökningar via e-tjänster 50 procent. På webbplatsen finns också en möjlighet för den sökande att följa handläggningen av det egna ärendet. Enligt Polismyndigheten bidrar e-tjänsten till mer kompletta ansökningar som kan leda till snabbare handläggning.³⁹

Polismyndigheten uppger att driftsättningen av ett effektivare ärendehanteringssystem (Atlas) har förskjutits från vintern 2024 till senhösten 2025. Det innebär att den effektivisering som förväntas i och med införandet skjuts framåt.

Polismyndighetens regleringsbrev för åren 2022–2024 innehöll villkoret att högst 50 miljoner kronor fick användas för att förkorta handläggningstiderna för vapenlicenser. Det årliga tillskottet är sedan 2025 inte längre öronmärkt med detta syfte. Enligt regleringsbrevet för 2025 ska Polismyndigheten fortsatt redogöra för vilka åtgärder myndigheten har vidtagit för att öka digitaliseringen av vapentillståndsärenden i syfte att korta handläggningstiderna.

³⁹ Polismyndighetens årsredovisning för 2024.

5.7.3 Handläggningstiden inkluderar dröjsmål

Handläggningen av en ansökan om vapentillstånd kan under vissa förutsättningar ta någon timme att handlägga, medan den under andra förutsättningar kan ta upp till nio månader. Handläggningstiden mätt som både median och medelvärde inkluderar nämligen sökandens eventuella dröjsmål med att betala ansökningsavgiften. Detta dröjsmål kan i vissa fall uppgå till tre månader. Om det är fråga om ett inköpstillstånd har sökanden dessutom sex månader på sig att återkomma med uppgift om tillståndet har nyttjats och i så fall vilket vapen som förvärvades. Då räknas även denna tid in i handläggningstiden, trots att ärendet är vilande.

5.7.4 Handläggningstiden har blivit kortare

Av Polismyndighetens årsredovisning framgår att vapentillstånd är den största gruppen av de olika ärenden som myndigheten handlägger enligt vapenlagen (1996:97).

Tabell 5.2 visar antalet registrerade vapenärenden som kom in till Polismyndigheten 2019–2023. Antalet inkomna ärenden per år varierade mellan knappt 137 000 och drygt 148 000.

Tabell 5.2 Antal registrerade vapenärenden totalt och därav antal ärenden om vapentillstånd för jägare och målskyttar, 2019–2024

År	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Registrerade vapenärenden	141 851	148 325	141 703	136 803	139 773	140 405
därav vapentillstånd	87 622	95 796	86 956	78 669	77 782	–

Källa: Polismyndighetens årsredovisningar för 2019–2024. Antal vapentillstånd redovisades inte för 2024.

Tabell 5.3 visar att den nationella medianhandläggningstiden för avslutade vapentillståndsärenden minskade från 35 dagar 2022 till 28 dagar under 2023. Det innebär att hälften av ärendena 2023 tog kortare tid än 28 dagar och att hälften tog längre tid än så. Även för 2024 uppgick medianhandläggningstiden till 28 dagar.

Tabell 5.3 Median- och genomsnittshandläggningstid i dagar för ärenden om vapentillstånd för jägare och målskyttar, 2019–2024

År	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Medianhandläggningstid (dagar)	46	35	51	35	28	28
Genomsnittshandläggningstid (dagar)	63,9	53,7	67,4	58,4	47	–

Källa: Polismyndigheten. För åren 2019–2023 är uppgifterna hämtade från betänkandet av 2022 års vapenutredning, SOU 2024:31 och för 2024 från Polismyndighetens årsredovisning. Vissa uppgifter från 2024 saknas.

I årsredovisningen för 2024 skriver Polismyndigheten att målsättningen är att den nationella medianhandläggningstiden ska vara högst 30 dagar, och att den vid årsskiftet 2024/25 ska vara högst 30 dagar i varje polisregion. Tabell 5.3 visar vidare att medianhandläggningstiden under 2019–2022 varierade mellan 35 och 51 dagar. Den genomsnittliga handläggningstiden (medelvärdet) är högre än mediantiden. Den uppgick under 2019–2022 till mellan 53,7 och 67,4 dagar. Som framgår av tabellen har den genomsnittliga handläggningstiden också minskat och uppgick till 47 dagar 2023.

5.7.5 2022 års vapenutredning om handläggningstiderna

2022 års vapenutredning bedömer att handläggningstiderna framstår som godtagbara. Utredningen framhåller att det ligger i sakens natur att handläggningstiden kan variera beroende på om ansökan är komplett från början eller om sökanden måste föreläggas att inkomma med kompletteringar. Utredningen hänvisar till JO:s uttalande att ett komplett ärende bör kunna avgöras inom 30 dagar, och instämmer i att det framstår som rimligt.

Vapenutredningen bedömde också att de åtgärder som Polismyndigheten vidtar och planerar inom ramen för sitt utvecklingsarbete förväntas skapa förutsättningar för myndigheten att leva upp till förvaltningslagens krav på en effektiv handläggning. En förutsättning för detta är att myndigheten har tillräckliga resurser. Vapenutredningen anser därför att regeringen, i samråd med Polismyndigheten, löpande ska följa upp och bedöma om myndighetens resurstilldelning är tillräcklig för att de på ett bra sätt ska kunna utföra sitt uppdrag om vapenärenden. Utredaren pekar också på att den ökade digitaliseringen kommer att underlätta handläggningen och minska risken för att ansökningar inte är kompletta.

5.8 Polismyndighetens personal för vapenärenden

Av tabell 5.4 framgår att Polismyndigheten hade 195 vapenhandläggare anställda i början av december 2024, varav 148 personer tillhörde den ordinarie personalen och övriga 47 var tillfälligt anställda som en följd av den särskilda satsningen. Av tabellen framgår också att antalet vapenhandläggare uppgick till 184,25 årsarbetskrafter i januari 2025.

Tabell 5.4 Antal vapenhandläggare per polisregion, årsarbetskrafter i december 2024 och januari 2025

Region	Vapenhandläggare i december 2024	Särskild satsning i december 2024	Totalt i december 2024	Totalt antal handläggare januari 2025
Bergslagen	17,7	6	23,7	20,50
Mitt	14,1	4	18,1	16,75
Nord	26,9	12	38,9	35,00
Stockholm	24,3	2	26,3	21,00
Syd	26,7	9	35,7	32,00
Väst	22,4	12	34,4	36,00
Öst	15,9	2	17,9	23,00
Totalt	148,0	47	195,0	184,25

Källa: Polismyndigheten.

Av tabellen framgår också hur många handläggare (i årsarbetskrafter) som är placerade i vilken polisregion. Polismyndigheten uppger att handläggarna är utspridda på flera orter inom polisregionerna. Handläggarna är indelade i tre sektioner inom serviceavdelningen, förvaltningsärendesektionerna 1–3.

Enligt uppgifter från Polismyndigheten arbetar de allra flesta handläggare med vapentillstånd för jägare och målskyttar. Men de har även andra arbetsuppgifter som rör vapen, t.ex. att utfärda europeiska skjutvapenpass, inspektion av enskildas förvaring, utföra tillsyn av vapenhandlare och hantera skrotning av skjutvapen för att nämna några. 20 handläggare arbetar inte alls med vapentillstånd utan endast med andra ärendetyper som återkallelser och omhändertagande av vapen, dödsbon och frågor om införsel av vapen.

Polismyndigheten har under tio veckor hösten 2024 genomfört en studie över hur stor andel av arbetstiden som handläggarna ägnar åt att handlägga ärenden som rör vapentillstånd för jägare och mål-

skyttnar. Studien visar att knappt hälften av arbetstiden ägnades åt dessa ärenden. I årsarbetskrafter innebär det att omkring 85 handläggare av de 180 handläggare som under perioden arbetade med vapenärenden använder hela sin arbetstid åt att handlägga ärenden om vapentillstånd för jägare och målskyttar. Med andra ord ägnas ungefär knappt hälften av handläggarnas arbetstid åt vapentillstånd för jägare och målskyttar.

Studien visar också att tre jurister deltar i handläggningen av vapentillstånd för jägare och målskyttar.

5.9 Synpunkter på handläggningen av vapentillstånd

Vi har inte i uppdrag att granska Polismyndighetens handläggningsrutiner, och inte heller undersöka om det finns skillnader i myndighetens bedömning av likartade ärenden. Men eftersom det förekommer en omfattande kritik mot handläggningen redogör vi nedan för innebörden av den kritik som har riktats mot myndigheten. Det har framförts kritik mot Polismyndighetens handläggning av vapentillstånd under lång tid. I en riksdagsmotion från 2001 framförde motionären att något måste göras åt de långa väntetiderna och köerna när det gällde myndighetens handläggning av vapenlicenser. Motioner med kritik mot handläggningen har återkommit i stort sett årligen sedan dess. Även jägarnas och målskyttarnas organisationer har kritiserat handläggningen i olika avseenden.

5.9.1 Kritikens närmare innehåll

Kritiken mot de långa handläggningstiderna riktas både mot vapenbestämmelserna och mot förhållanden som kan hänföras till Polismyndighetens hantering. När det gäller kritiken mot vapenbestämmelserna har 2022 års vapenutredning lämnat flera förslag som de bedömer kommer att korta handläggningstiderna (se avsnitt 5.7.5).

Kritiken mot Polismyndighetens praktiska hantering är av två slag. Dels anser man att handläggningen är för långsam som en följd av att myndigheten satsar för lite resurser på att hantera vapenärendena. Dels anser man att handläggarna hanterar ärendena på ett sätt som syftar till att försöka undvika att vapentillstånd beviljas.

Intresseorganisationerna på vapenområdet har under lång tid kritiserat de långa handläggningstiderna för vapentillstånd. Vi har samtalat med företrädare för Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, Svenska Skyttesportförbundet och Svenska Pistolskytteförbundet för att få en uppfattning om den kritik som har framförts tidigare fortfarande är giltig.

Skytteförbunden anser att Polismyndigheten uppfattar att de har i uppgift att begränsa tillgången till vapen och att det innebär att man gör det svårare att få vapenlicens än vad som följer av lag.

Svenska Jägareförbundet anser att Polismyndigheten inte uppfyller sin serviceskyldighet och i stället letar fel i ansökningarna för att minska förekomsten av legala vapen i samhället. Förbundet menar att en handläggningstid på högst 1–2 veckor är acceptabel. Jägarnas Riksförbund anser att hanteringen av tillstånden är godtycklig.

Sveriges Jordjägarförbund framhåller att det förekommer att handläggare gör olika bedömningar av tillståndsansökningar av samma vapenslag och med samma omständigheter.

Det finns också synpunkter på att dialogen mellan organisationerna och Polismyndigheten brister från myndighetens sida och att det är svårt att komma i kontakt med myndigheten för att diskutera hanteringen av vapenärenden. Kritik har även framförts från intresseorganisationerna mot att Polismyndigheten inte lät dem lämna synpunkter på myndighetens interna handbok för handläggning av vapenärenden innan den beslutades.

I en forskarrapport från 2018 från Linköpings universitet sammanfattar rapportförfattaren den kritik som har riktats mot Polismyndighetens hantering av ärenden som rör vapentillstånd under åren 2015–2018.⁴⁰ Bland annat riktas kritik mot långa handläggningstider men även mot Polismyndighetens handläggningsrutiner. I rapporten refereras även ett antal rättsfall från 2015 och 2016 där Polismyndighetens beslut att neka de sökande vapentillstånd har ändrats efter att ärendet prövats i domstol.

⁴⁰ Holgersson, Stefan (2018). *Ursäkta, men vi är faktiskt POLISEN och vi står över lagen!*, Linköping University Electronic Press. Tillgänglig vid: <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-149912>.

5.9.2 Förslag om bättre samverkan med organisationerna

2022 års vapenutredning redogör för att intresseorganisationerna på vapenområdet har framfört ett starkt önskemål om en förbättrad dialog med Polismyndigheten. Även myndigheten har sett behov av att förbättra sin samverkan med berörda organisationer.

Vapenutredningen föreslår därför att Polismyndigheten initierar en regelbunden dialog med ledande sportskytte-, jägar- och samlarorganisationer och med företrädare för vapenhandlare, reparatörer, bevakningsföretag och museihuvudmän.

Vapenutredningen delar intresseorganisationernas uppfattning att det finns ett stort värde i att ha regelbunden dialog mellan Polismyndigheten och de berörda aktörerna. Utredningen tror att man genom dialogen skulle kunna förebygga missförstånd samtidigt som Polismyndigheten kan få signaler om förändringsbehov. Genom en tidig och löpande dialog kan även organisationernas expertis och erfarenhet bidra till hög kvalitet på föreskrifter, rutiner och system. På detta sätt skulle Polismyndighetens trovärdighet öka i vapenfrågor.

5.10 Polismyndighetens syn på handläggningen

Polismyndigheten framhåller att vapenlagstiftningen består av en förvaltningsrättslig del och en straffrättslig (brottsbekämpande) del. Det är i allt väsentligt två sidor av samma mynt och bör därför hållas samman. De två delarna samverkar regelbundet vilket i praktiken handlar om att de rådfrågar varandra, bistår med kunskap och information när det behövs och är lämpligt. Polismyndigheten bedömer att det nära samarbetet påtagligt skulle försvåras om olika myndigheter ansvarar för de olika delarna.

Polismyndigheten framhåller också att om Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska ansvara för tillståndshanteringen behöver myndigheten inte enbart bedöma vilka vapen som får användas för jakt. Den kommer också att behöva bedöma om vapnet av andra skäl är lämpligt eller olämpligt för civilt innehav. Den nya myndigheten kommer också att behöva ta brottsförebyggande hänsyn i sin tillståndshantering. Det finns flera exempel på att det i vapenregleringen finns särskilda begränsningar i fråga om innehav av skjutvapen som i och för sig är tillåtna för jakt enligt Naturvårdsverkets före-

skrifter.⁴¹ Polismyndigheten anser att det heller inte är självklart att tillstånd att inneha ett vapen för jakt ska ges, trots att det är tillåtet enligt Naturvårdsverkets föreskrifter. Hänsyn måste också tas till allmän ordning och säkerhet om vapnet ska få förekomma i samhället.

Polismyndigheten anser också att sekretess förhindrar att Myndigheten för viltförvaltning och vapen får underrättelseinformation som kan behöva ligga till grund för bedömningen om en person är lämplig att inneha vapen. Sådana uppgifter skulle enligt Polismyndigheten i vissa fall kunna innebära allt för stor skada på andra delar av polisverksamheten om de röjs. Det gör att Polismyndigheten vid en förfrågan om lämplighetsbedömning skulle tvingas vara relativt övergripande i sina beskrivningar. Det innebär i sin tur att den tillståndsansvariga myndigheten inte tillräckligt väl kommer att kunna motivera varför en ansökan avslås.

Polismyndigheten framhåller även att den förvaltningsrättsliga delen av vapenlagen regelmässigt behöver tillgång till poliser eller polismans befogenhet när det gäller vissa vapenärenden, något som kan innebära problem om alla ärenden flyttas till Myndigheten för viltförvaltning och vapen. Det gäller bl.a. när ett vapen ska eftersökas i en bostad eller slutna utrymmen, när ett vapen ska omhändertas med tvångsåtgärder eller vid kontroller av en enskild person. Myndigheten för viltförvaltning och vapen bör också kunna hantera inlämnade vapen och inlösen på ett lämpligt antal ställen i landet och också kunna transportera vapen på ett säkert sätt.

5.11 Våra bedömningar

Vi har analyserat fyra alternativa sätt att organisera ansvaret för att hantera tillstånd enligt vapenlagen, dvs. uppgiften att handlägga vapenärenden. Utgångspunkten för våra analyser är formuleringarna i direktivet att ärenden om vapentillstånd för jägare och målskyttar ska handläggas effektivt, rättssäkert och utan alltför långa handläggningstider. Vidare ska handläggningen inte försvåra för jägare och målskyttar att få tillstånd att inneha vapen för legala ändamål. Av direktivet framgår också att Polismyndighetens uppdrag ska

⁴¹ Sådana begränsningar gäller bl.a. för enhandsvapen och instickspipor enligt 2 kap. 5 § vapenförordningen.

renodlas så att myndigheten kan fokusera på sitt huvuduppdrag och på det som är polisärt relevant.

Oavsett vad vi bedömer i sak ska vi enligt direktivet lämna förslag som innebär att ansvaret för att hantera vapentillstånd överförs till den nya jakt- och viltvårdsmyndigheten. I kapitel 4 föreslår vi vilka uppgifter som Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska ha. Där lämnar vi ett förslag som innebär att alla vapenärenden flyttas från Polismyndigheten till Myndigheten för viltförvaltning och vapen. Förslaget bygger på vår bedömning i detta avsnitt.

I de följande avsnitten redovisar vi vår analys och bedömning av de fyra alternativa sätten att organisera ansvaret. Vi har undersökt möjligheten och konsekvenserna av att

1. Polismyndigheten behåller ansvaret för samtliga vapenärenden
2. flytta ansvaret för samtliga vapenärenden från Polismyndigheten till Myndigheten för viltförvaltning och vapen
3. flytta ansvaret för ärenden om vapentillstånd för jägare och mål-skyttar från Polismyndigheten till Myndigheten för viltförvaltning och vapen
4. flytta ansvaret för ärenden om vapentillstånd för jägare och mål-skyttar från Polismyndigheten till länsstyrelserna.

Vi har funnit både fördelar och nackdelar med att flytta ansvaret för vissa eller samtliga ärenden om vapentillstånd från Polismyndigheten till Myndigheten för viltförvaltning och vapen. Vi har också funnit både fördelar och nackdelar med att Polismyndigheten behåller ansvaret för samtliga vapenärenden.

Vår bedömning i sak är att Polismyndigheten ska behålla ansvaret och därmed fortsätta att handlägga samtliga vapenärenden.

Som vi har nämnt tidigare ska vi enligt vårt direktiv, oavsett bedömning i sak, föreslå att ansvaret lämnas till den nya myndigheten. Vi lämnar två möjliga lösningar till hur ansvaret kan flyttas. Vårt första alternativ, som alltså är vårt huvudförslag, innebär att alla vapenärenden flyttas från Polismyndigheten till Myndigheten för viltförvaltning och vapen. Ett andra alternativ innebär att Myndigheten för viltförvaltning och vapen övertar handläggningen av vapentillstånd för jägare och mål-skyttar, medan Polismyndigheten fortsätter att handlägga övriga vapenärenden. Sist i kapitlet behandlar vi

ett alternativ vi har övervägt men bedömt vara olämpligt, nämligen att tillståndsgivningen skulle tas över av länsstyrelserna.

5.11.1 Vår bedömning i sak – Polismyndigheten ska fortsatt ansvara för alla vapenärenden

Bedömning: Alla vapenärenden ska fortsatt handläggas av Polismyndigheten.

Avsikten med vapenlagstiftningen är att motverka att skjutvapen kommer till användning vid våldsbrott eller missbrukas på annat sätt.

Samtidigt ska regleringen inte försvåra för legitim användning av skjutvapen, t.ex. för jakt och målskytte. Det innebär också att den praktiska tillämpningen av bestämmelserna inte heller ska försvåra för jägare och målskyttar, t.ex. genom att hanteringen leder till att handläggningen av vapenärenden fördröjs i onödan.

Jakten är en viktig del av viltförvaltningen för att hålla stammar av bl.a. klövvilt som t.ex. vildsvin och kronhjort på balanserade nivåer. Jakten behövs också för att viltet ska kunna brukas som resurs. Vi anser att det behövs en ökad förståelse och kompetens hos Polismyndigheten för jaktens betydelse och hur jakten bedrivs. Därför har vi sett det som både viktigt och naturligt att det finns en bra dialog mellan Polismyndigheten, jägarorganisationerna och den nya myndigheten för viltförvaltning. Detta har varit vägledande för vår bedömning att alla vapenärenden fortsatt ska handläggas av Polismyndigheten, men att serviceskyldigheten behöver tydliggöras. Resultaten från handläggningen bör därför följas upp och redovisas löpande. Vi konstaterar vidare att den information som behövs för att fatta beslut om vapentillstånd finns hos Polismyndigheten. Viss information från underrättelseregistret och spaningsregistret som behövs för prövningen kan den nya myndigheten inte få direktåtkomst till. Vi bedömer att handläggningen kan bli ineffektiv och att det uppstår en risk för sårbarheter i hanteringen av känslig information om ansvaret förs över till en annan myndighet.

Prövning av vapentillstånd är en polisiär uppgift

Vi anser att uppgiften att pröva om en person bör ges tillstånd att inneha vapen är en polisiär uppgift. Vapentillgången i samhället är en viktig fråga och vi bedömer att Polismyndigheten har bäst förutsättningar att fortsätta utveckla säkerhet och service utifrån medborgarnas och samhällets behov. Vi vill också understryka att argumentet att det är viktigt att renodla Polismyndighetens verksamhet endast är befogat när det gäller verksamhet som inte har tillräckligt hög grad av polisiär relevans. Uppgifter som har polisiär relevans bör vara kvar hos Polismyndigheten.

Vi anser också att ändamålsenligheten med att flytta ansvaret för tillståndsprovningen även bör bedömas utifrån andra utgångspunkter. En flytt bör vara kostnadseffektiv eller leda till positiva samhällsekonomiska eller liknande effekter. Eftersom det handlar om vapen främst för jakt och målskytte kan vi se fördelar med att en myndighet som har kompetens om jakt hanterar tillstånd för dessa vapen. Det är relevant att en myndighet som hanterar vapentillstånd förstår villkoren för jakt och vilka vapen som krävs för olika typer av jakt eftersom detta underlättar dialogen med de sökande. Men vi bedömer att fördelarna med att Polismyndigheten hanterar tillstånden överväger vid en avvägning mellan dessa två intressen. Vi bedömer också att en ökad kompetens, men även ett förändrat förhållningssätt hos Polismyndigheten både behöver och kan utvecklas. Vi bedömer att regeringen kan styra Polismyndigheten så att myndigheten prioriterar tillståndsärendena, ger rätt service och rekryterar rätt kompetens. En god samverkan mellan Polismyndigheten och den nya myndigheten för viltförvaltning samt med sportskytte- och jägarorganisationerna kan bidra ytterligare till önskad utveckling.

Vi bedömer också att en flytt av ansvaret för tillståndsprovningen inte kommer att leda till några ekonomiska besparingar eftersom verksamheten kan förväntas bedrivas på samma sätt och med motsvarande resurser oavsett vilken myndighet som handlägger ärendena. Den effektivisering av handläggningen som Polismyndigheten har påbörjat kommer att kunna fullföljas och nyttjas oavsett vilken myndighet som handlägger ärendena.

En överflyttning av vapenärendena frigör inte polisiära resurser

Den absoluta majoriteten av de handläggare som hanterar vapenärenden är civilanställda, och endast i undantagsfall poliser. Handläggarna tillhör Polismyndighetens nationella serviceavdelning men har sina arbetsplatser i de sju polisregionerna. Om hanteringen av vapenärenden skulle flyttas från Polismyndigheten kommer inte några resurser frigöras för polisiär verksamhet.

Civilanställda som handlägger vapenärenden skulle kunna få andra uppgifter inom Polismyndighetens brottsbekämpande verksamhet, men det förutsätter att ytterligare resurser tillförs myndigheten. De resurser som används för handläggningen av vapenärenden, dvs. främst ekonomiska medel för handläggarnas löner, kommer att överföras till Myndigheten för viltförvaltning och vapen om ansvaret för ärendena flyttas dit.

En överföring av ansvaret för vapenärenden till Myndigheten för viltförvaltning och vapen skulle förvisso innebära att Polismyndighetens uppdrag renodlas, men skulle inte leda till att några polisiära resurser frigörs. En överföring kan däremot innebära att Polismyndigheten får nya uppgifter att bistå den nya myndigheten samtidigt som vissa uppgifter kvarstår.

Handläggningstiderna har förkortats

Polismyndigheten har under lång tid fått kritik för sin handläggning av vapentillstånd. Redan i början av 1980-talet framfördes kritik i motioner i riksdagen mot handläggningen av vapentillstånd i olika avseenden.⁴² Kritiken har därefter återkommit regelbundet. Under de senaste åren har handläggningstiderna blivit kortare, både med hjälp av satsningen på att från 2022 tillföra Polismyndigheten 50 miljoner kronor som förstärkning och genom flera förbättringar av handläggningen. Tillskottet finns kvar, men är inte öronmärkt för handläggningen av vapenärenden sedan 2025. Enligt en uppskattning från Polismyndigheten kommer antalet handläggare minska något under 2025, från 195 handläggare till omkring 184.

Den ärendefördelning som Polismyndigheten har infört som innebär att de inkomna tillståndsärendena fördelas nationellt och

⁴² Motionerna 1982/83:1743 och 1984/85:1650.

handläggs i kronologisk ordning har inneburit att skillnaderna i handläggningstider mellan polisregionerna har försvunnit.

Vi anser att handläggningstiden för vapentillstånd är acceptabel. Om resurserna är desamma fortsättningsvis bedömer vi att handläggningstiden kommer att vara ungefär desamma oavsett vilken myndighet som ska ansvara för handläggningen. Ett annat skäl är att hanteringen är regelstyrd. Samma regelverk kommer att gälla för handläggningen oavsett vilken myndighet som har ansvaret.

Det finns en risk för att handläggningen under en övergångsperiod kommer att ta längre tid än i nuläget om ärendena flyttas till en ny myndighet. Erfarenheter från andra organisationsförändringar visar att verksamheten inledningsvis ofta drabbas av temporära effektivitetsförluster.

Svårigheter förknippade med att ärendena flyttas

I avsnitt 5.5 har vi beskrivit de kriterier som ska prövas för att ett vapen ska bli godkänt för jakt. Förutom att pröva om ett vapen är lämpligt för jakt behöver myndigheten bedöma om vapnet av andra skäl är olämpligt för civilt innehav. Här kommer Myndigheten för viltförvaltning och vapen att behöva bedöma och ta hänsyn till andra egenskaper hos vapnet, t.ex. att det inte ska vara farligt för skytten eller för omgivningen. Att ett visst vapen är tillåtet för jakt enligt Naturvårdsverkets föreskrifter innebär inte med självklarhet att innehavstillstånd bör ges för ändamålet jakt.

Vissa av de uppgifter som kan ligga till grund för om en person ska få vapentillstånd kan finnas i Polismyndighetens spaningsregister och underrättelsesregister. Enligt uppgift från Polismyndigheten kan sådan information föras vidare till Myndigheten för viltförvaltning och vapen, men överföringen behöver i så fall genomföras efter att Polismyndigheten i varje enskilt fall har övervägt vilka delar av informationen som kan lämnas ut. Vi bedömer att det kan innebära att handläggningen av vissa vapenärenden därmed kan fördröjas. Det innebär också att Polismyndigheten får en ny arbetsuppgift som kommer att kräva resurser.

Risker förknippade med att ärendena flyttas

Oavsett vilken myndighet som ska pröva vapentillstånd är utgångspunkten att prövningen ska göras objektivt och rättssäkert. Legitima ändamål för vapeninnehav är exempelvis jakt och målskytte. Jägarna gör viktiga insatser för viltförvaltningen genom att beskatta ett ökande viltbestånd så att dessa kan finnas i hållbara populationer, men samtidigt undvika för stora skador på skog och gröda m.m. Vapnen är också nödvändiga för den samhällsinsats som jägare gör t.ex. vid skyddsjakt och när trafikskadat vilt ska eftersökas. Målskyttar utövar inte enbart en sport utan deras insatser har i vissa fall även betydelse för Sveriges försvarsförmåga. Svenska Pistolskytteförbundet och Svenska Skyttesportförbundet är frivilliga försvarsorganisationer enligt förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och utgör därmed en del av det civila försvaret (se även kapitel 6).

Vi bedömer att det i och för sig inte finns något som talar för att risken att tillstånd utfärdas på felaktiga grunder skulle öka om tillståndsprövningen flyttas från Polismyndigheten till en annan myndighet. Men en viktig förutsättning för det är att den övertagande myndigheten får tillgång till samma information om de sökande som Polismyndigheten har genom sina register. Det kan bli problematiskt när det gäller information i spaningsregistret och underrättelseregistret. Det innebär en sårbarhet i hanteringen när den myndighet som ska besluta om tillstånden inte har tillgång till all väsentlig information för att kunna besluta om tillstånd. För sådan åtkomst krävs en hög grad av it-säkerhet vid myndigheten, något som vi återkommer till i avsnitt 5.11.2.

Vi bedömer utöver det att det finns vissa risker med att flytta vapenärenden till en civil myndighet, risker som regeringen beskriver i skrivelsen Motståndskraft och handlingskraft – en nationell strategi mot organiserad brottslighet (skr. 2023/24:67). Här redogör regeringen för att både forskning och rapporter från myndigheter har visat att aktörer inom kriminella nätverk använder möjliggörare på insidan av en verksamhet, s.k. insiders, för att underlätta brottslighet, genomföra brott, undgå upptäckt, undgå eller reducera straffrättsliga påföljder eller andra sanktioner samt omsätta brottsvinster i legala sektorer. Det kan exempelvis handla om statligt eller kommunalt anställda som missbrukar sina positioner i offentlig verksamhet.

Regeringen pekar på att det också finns en risk för att personer med koppling till organiserad brottslighet söker anställning inom vissa specifika verksamheter i syfte att få tag på information eller utöva påverkan. Regeringen uppger att det börjar synas allt fler tendenser till att tjänsteutövningen i både offentlig och privat sektor utmanas på ett oroväckande sätt av den organiserade brottsligheten.

Regeringen pekar också på att det råder arbetskraftsbrist i många sektorer och att det fortsatt kommer att finnas stora rekryteringsbehov i såväl offentlig som privat verksamhet. Därför är det viktigt att upprätthålla gedigna och omsorgsfulla rekryteringsprocesser. Myndigheten för viltförvaltning och vapen kan komma att behöva rekrytera många personer under kort tid beroende på var och hur den nya myndigheten kommer att organiseras. Vi bedömer därför att det kan föreligga en risk för att Myndigheten för viltförvaltning och vapen av misstag kan anställa personer med brottsliga avsikter. En medvetenhet om riskerna och bra interna rutiner kan däremot göra att de går att förebygga.

Vi bedömer att en flytt av tillståndsprövningen sammantaget kan innebära att risken ökar för att personer som är olämpliga ändå får vapentillstånd.

Vapenhandläggarna skulle bli en stor grupp i en mindre myndighet

Som framgår av tidigare avsnitt använde Polismyndigheten hösten 2024 arbetstid motsvarande omkring 85 årsarbetskrafter för att pröva tillstånd om vapeninnehav för jägare och målskyttar. Övrig arbetstid, motsvarande omkring 95 årsarbetskrafter, ägnades åt övriga vapenärenden. Antalet anställda vid Myndigheten för viltförvaltning och vapen som ska arbeta med viltförvaltningsfrågor kommer att vara omkring 50 personer. I kapitel 4 och 10 redogör vi för våra uppskattningar.

Under vårt utredningsarbete har frågan uppkommit hur det skulle påverka Myndigheten för viltförvaltning och vapen om en stor och kanske övervägande del av personalen kommer att vara vapenhandläggare. Vi bedömer att det vore olämpligt om antalet vapenhandläggare markant överstiger antalet vilthandläggare. Det är möjligt att handläggningen av vapenärenden skulle vinna på att hanteras av en mindre myndighet, exempelvis genom att uppgiften skulle kunna

prioriteras på ett annat sätt än inom Polismyndigheten. Vi bedömer trots allt att viltförvaltningen skulle förlora på det eftersom den uppgiften skulle riskera att få mindre uppmärksamhet eller lägre prioritet.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att vara förvaltningsmyndighet för frågor om vilda däggdjur och fåglar med uppgift att säkerställa en förvaltning som beaktar bevarande av viltarter och brukande av viltet som resurs. Myndigheten ska också verka för att skador och olägenheter av vilt begränsas. Myndigheten ska inom sitt ansvarsområde vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av viltförvaltning. Vi anser att det är avgörande för tilltron till och legitimiteten för myndigheten att den omedelbart kan koncentrera sig på huvuduppgiften. Om myndigheten skulle få i uppgift att också hantera vapenärenden kommer det med största sannolikhet att komplicera starten och försena arbetet med att utveckla viltförvaltningen.

Under utredningsarbetet har vi uppfattat att förväntningarna på den nya myndigheten är höga, både från andra myndigheter och från intresseorganisationer. Vi månar om att myndigheten får bästa möjliga förutsättningar.

Vapenhandläggarnas tjänstgöringsorter är spridda över landet

I avsnitt 5.8 har vi redogjort för att vapenhandläggarna är placerade på olika orter runt om i landet. När arbetsuppgifter flyttas, som i det här fallet från en myndighet till en annan, ska den personal som har arbetsuppgifterna erbjudas att flytta med sina arbetsuppgifter till den nya myndigheten.⁴³ Enligt dessa regler ska alltså vapenhandläggarna erbjudas anställning i den nya myndigheten. Nedan redogör vi för två möjligheter att organisera vapenhandläggarna vid Myndigheten för viltförvaltning och vapen.

⁴³ Reglerna finns i 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd och 28 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet och bygger på EU-direktivet om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av företag eller verksamheter (2001/23/EG).

Handläggarna placeras på den ort där myndigheten lokaliseras

Eftersom Myndigheten för viltförvaltning och vapen inte kommer att ha någon regional organisation kan erbjudandet om verksamhetsövergång komma att innebära en placering på den ort där myndigheten lokaliseras. Vi bedömer att det inte är sannolikt att samtliga handläggare önskar följa med till den nya myndigheten, oberoende av var den placeras. Om behovet av nyrekrytering blir stort kan det innebära en nackdel för myndighetens start, bl.a. genom att handläggningstiden kan förlängas.

Handläggarna behåller sina nuvarande placeringsorter eller koncentreras till vissa orter

Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer inte att ha någon regional organisation. Trots det skulle en ”regional” lösning kunna vara möjlig när det gäller vapenhandläggarna. Handläggarna kan i så fall antingen vara kvar på sina nuvarande stationeringsorter eller samlas till en ort i varje län.

Vi bedömer att en sådan regionaliserad lösning skulle kunna innebära problem för den nya myndigheten. Till exempel anser vi att det kan bli svårt att skapa en sammanhållen myndighet med en gemensam förvaltningskultur. Vi anser också att en ”regional” placering av handläggarna skulle föra med sig praktiska problem, t.ex. var handläggarna ska ha sina arbetsplatser och hur ansvaret för arbetsmiljö och delaktighet i gemensamma myndighetsaktiviteter ska hanteras praktiskt. Sannolikt medför en sådan spridning av personalen behov av lösningar även för andra typer av problem. Den organisationsutredning som ska förbereda bildandet av Myndigheten för viltförvaltning och vapen behöver därför noga förbereda en sådan ”regional” organisation om det blir aktuellt.

Polismyndigheten bör få i uppdrag att prioritera handläggningen av vapentillstånd och att ha dialog med intresseorganisationerna

Bedömning: Regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att prioritera vapentillstånd för jägare och målskyttar i handläggningen av vapenärenden.

Inom uppdraget bör Polismyndigheten ha regelbunden dialog med intresseorganisationernas förbund och den nya myndigheten för viltförvaltning.

Regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att fortsätta utveckla handlägningsrutinerna och digitaliseringen av ansökningsförfarandet.

Vi delar JO:s bedömning att en komplett ansökan om vapentillstånd bör kunna avgöras inom 30 dagar. Vi anser också att längre handläggningstider än så måste accepteras om en ansökan inte är fullständig eller om ärendet är särskilt komplicerat. Det är också rimligt att handläggningstiden kan skifta något under året beroende på att ärendetillströmningen ökar tillfälligt eller andra omständigheter. Medianhandläggningstiden under 2022 och 2023 var 35 respektive 28 dagar. Även 2024 var medianhandläggningstiden 28 dagar.

Vi har i avsnitt 5.7 redovisat Polismyndighetens åtgärder för att korta handläggningstiderna och bedömer att åtgärderna också har gett resultat. Utvecklingsarbetet är inte avslutat utan fortsätter i syfte att effektivisera handläggningen ytterligare. Samtidigt har även ökningen av antalet handläggare som fram till årsskiftet 2024/2025 har arbetat med tillståndsärendena bidragit till att förkorta tiderna. Större delen av de handläggare som har anställts under perioden kommer enligt Polismyndigheten att arbeta med att handlägga vapenärenden även fortsättningsvis.

Vi anser att det är viktigt att Polismyndigheten även i fortsättningen upprätthåller rimliga handläggningstider och fortsätter arbetet med att korta dem ytterligare. Vi delar 2022 års vapenutrednings bedömning att bl.a. tydligare regler och ökad digitalisering kan bidra till kortare handläggningstider.

I våra kontakter med intresseorganisationerna har de framfört kritik mot bristen på dialog med Polismyndigheten och önskemål om att den ska förbättras. Även Polismyndigheten önskar en för-

bättrad dialog med intresseorganisationerna. I avsnitt 5.9.2 har vi redogjort för de kontakter som 2022 års vapenutredning hade med intresseorganisationerna och där sådana önskemål också framfördes.

Den kritik som sportskytte- och jägarorganisationerna har uttryckt mot Polismyndighetens ärendehantering anser vi med fördel skulle kunna diskuteras under sådana dialogmöten. Organisationerna kan med sin kunskap och erfarenhet bidra till myndighetens utvecklingsarbete.

Vi föreslår därför att Polismyndigheten får ett särskilt uppdrag att fortsätta utveckla handläggningsrutinerna och digitaliseringen av ansökningsförfarandet så att handläggningstiderna för vapentillstånd för jägare och målskyttar kan kortas eller åtminstone bibehållas och endast tillfälligt överstiga 30 dagar. Vi föreslår också att Polismyndigheten inom detta uppdrag ska ha dialog med sportskytte- och jägarorganisationerna samt med den nya myndigheten för viltförvaltning regelbundet. Uppdraget ska återrapporteras i myndighetens årsredovisning och även innehålla uppgifter om handläggningstider och de åtgärder som myndigheten har vidtagit för att nå eller upprätthålla det egna målet om högst 30 dagars handläggningstid. Det är lämpligt att myndigheten återrapporterar inriktningen och omfattningen på dialogen med intresseorganisationerna i sin årsredovisning.

5.11.2 Förslag – alla vapenärenden förs över till den nya myndigheten

Förslag:

- Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska ta över Polismyndighetens uppgift att handlägga vapenärenden enligt vapenlagen (1996:67).
- Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska därmed även ta över uppgiften att föra register enligt vapenlagen.
- Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska ha direktåtkomst till misstankeregistret och belastningsregistret vid Polismyndigheten för att kunna genomföra tillståndsprövningen. Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska också ha rätt att få viss information från Polismyndighetens spaningsregister och underrättelseregister efter förfrågan.

- Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska ta över Polismyndighetens föreskriftsrätt som följer av vapenlagstiftningen.
- Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska ta över Naturvårdsverkets föreskriftsrätt för vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.
- Inför starten av Myndigheten för viltförvaltning och vapen behöver frågorna om hur sekretess ska behandlas mellan Polismyndigheten och den nya myndigheten klarläggas genom ytterligare utredning.

Regeringen framhåller i vårt direktiv att det med tanke på samhällsutvecklingen är viktigare än någonsin att Polismyndigheten fokuserar på sitt kärnuppdrag och menar därför att myndighetens uppdrag ska renodlas. Enligt regeringen bidrar en renodling av arbetsuppgifterna till att avlasta Polismyndigheten och öka myndighetens förutsättningar att fokusera på det som är polisiärt relevant. I avsnitt 5.11.1 har vi redogjort för hur vi bedömer den polisiära relevansen när det gäller handläggning av vapenärenden. I det här avsnittet analyserar vi framför allt möjligheten att renodla Polismyndighetens verksamhet.

Handläggningen av alla vapenärenden flyttas för att renodla Polismyndighetens verksamhet

Hanteringen av vapenärenden är i sig en relativt omfattande uppgift, men en mindre del i Polismyndighetens samlade uppdrag. Vi delar uppfattningen att en överflyttning av samtliga vapenärenden i viss mån skulle bidra till att renodla Polismyndighetens verksamhet. Som vi har beskrivit ovan kommer Polismyndighetens resurser för ärendehanteringen att föras över till den myndighet som övertar ansvaret, dvs. till Myndigheten för viltförvaltning och vapen. Vidare bedömer vi att vissa av de ärendeslag som vi har redogjort för i avsnitt 5.5.6 har en svag koppling till den övriga verksamheten vid Myndigheten för viltförvaltning och vapen.

Detta hindrar inte att det trots allt kan finnas anledning att flytta samtliga vapenärenden för att renodla verksamheten eftersom färre sidouppgifter för Polismyndigheten att ta hänsyn till kan öka förut-

sättningarna att fokusera på kärnuppdraget. Nedan presenterar vi under vilka förutsättningar en sådan förändring kan genomföras.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen behöver få tillgång till uppgifter om den som ansöker om tillstånd att inneha vapen

I avsnitt 5.5.2 har vi redogjort för att Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att behöva få tillgång till uppgifter i register och annan information från Polismyndigheten när en ansökan om vapentillstånd ska behandlas. I korthet innebär vår bedömning att Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att kunna få direktåtkomst till Polismyndighetens misstankeregister och belastningsregister. Däremot kommer den inte att kunna få direktåtkomst till Polismyndighetens spanings- och underrättelseinformation. Det kommer enligt vår bedömning att innebära att handläggningen av ärenden om vapentillstånd riskerar att fördröjas samt en risk för att relevant information inte kommer den nya myndigheten tillgodo. Dessutom kommer det att kräva resurser hos Polismyndigheten för att handlägga den nya myndighetens begäran att få ta del av sekretessbelagda uppgifter. Polismyndigheten och Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer därför att tillsammans behöva hitta en form för sådant informationsutbyte.

Vissa typer av vapenärenden kan behöva vara kvar hos Polismyndigheten

Vi bedömer att vissa ärenden kan bli mer komplicerade att flytta från Polismyndigheten eftersom de kräver regional närvaro. Detta gäller t.ex. ärenden som innebär att ett vapen ska lämnas in till Polismyndigheten, t.ex. vid skrotning och inlösen. Regional närvaro är också viktig vid inspektioner för att kontrollera hur vapen förvaras hos vapenhandlare. Detta är något som ska utföras enligt vapenbestämmelserna och som är en uppgift för handläggarna. Vi bedömer att dessa ärenden kräver en regional organisation för att de ska gå att genomföra på ett effektivt sätt. Eftersom Myndigheten för viltförvaltning och vapen med våra förslag inte kommer att ha en sådan geografisk täckning behöver dessa ärenden fortsatt hanteras av Polismyndigheten. Vi bedömer att Myndigheten för viltförvaltning och

vapen bör eftersträva att teckna avtal med Polismyndigheten om att vapen ska kunna lämnas in vid landets polisstationer. Formerna för hur detta ska hanteras behöver utredas närmare.

Vi bedömer också att inspektioner av hur vapen förvaras hos privatpersoner behöver lösas. Polismyndigheten har ett mål för antalet inspektioner per år eftersom det är viktigt att vapen förvaras på rätt sätt. Vi anser att sådana inspektioner är viktiga även fortsättningsvis.

Vi bedömer också att vissa ärenden kräver bistånd av polis. Det kan t.ex. uppstå en situation när en vapenägare förlorar sitt tillstånd men inte frivilligt lämnar ifrån sig sitt vapen. Sannolikt kommer Myndigheten för viltförvaltning och vapen att behöva begära handräckning från Polismyndigheten när ett sådant omhändertagande ska verkställas.

Ansvaret för vapenregistren behöver utredas ytterligare

I samband med att samtliga vapenärenden flyttas från Polismyndigheten till Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer myndigheten också att överta ansvaret för fem vapenregister (se avsnitt 5.6). Detta innebär att myndigheten ska ansvara för att både förvalta och utveckla registren.

Polismyndigheten anser att det måste ställas mycket höga krav på informationssäkerhet hos de myndigheter som har direktåtkomst till de olika vapenregistren och understryker att det tar lång tid att bygga upp den tradition och kultur av att hantera känsliga uppgifter som krävs för att föra den typen av register. Myndigheten pekar på att man därför har valt att hantera i princip all drift av it-system internt inom myndigheten med egen personal.

Polismyndigheten bedömer att i synnerhet uppgifterna i vapen-innehavarregistret och vapenregistret är mycket skyddsvärda eftersom de tillsammans innehåller en sammanställning av vilka personer som har tillstånd att inneha vilka skjutvapen i Sverige. Man framhåller att om uppgifterna hamnar i fel händer skulle det kunna få avsevärda negativa konsekvenser, särskilt med tanke på det rådande omvärldsläget.

Vi delar Polismyndighetens bedömning att vapenregistren har ett högt skyddsvärde. Under senare tid har det förekommit omfattande

cyberangrepp och dataintrång hos kommuner, regioner och statliga myndigheter, något som också påverkar vår bedömning.

Om Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska överta vapenregistren kommer detta att kräva omfattande resurser hos myndigheten för att klara av att hantera informationssäkerheten för registren. Myndigheten behöver sannolikt också ha hög kompetens inom it och datasäkerhet. Myndigheten behöver också omfattande resurser för utveckling och förvaltning, inklusive säkerhetsskydd för att upprätthålla säkerheten.

Vi anser därför att de krav på it-säkerhet och it-kompetens som kan komma att ställas på Myndigheten för viltförvaltning och vapen om vapenregistren flyttas från Polismyndigheten behöver utredas närmare av den organisationsutredning som ska förbereda den nya myndigheten.

Polismyndigheten behöver ha fortsatt tillgång till de centrala vapenregistren

Vi har tidigare redogjort för innehållet i vapenregistren och vilken betydelse de har för Polismyndigheten i det polisiära arbetet. Om registren flyttas till Myndigheten för viltförvaltning och vapen bedömer vi att Polismyndigheten fortsatt behöver obegränsad direktåtkomst till vapenregistren i den brottsbekämpande verksamheten. Det blir därför viktigt att myndigheterna skapar säkra och tillförlitliga kontaktvägar mellan sig, samt att frågor om sekretess och informationsutbyte är lösta.

Ledningen för Myndigheten för viltförvaltning och vapen behöver särskilt uppmärksamma vissa förhållanden

Vi anser att det av största vikt att vapentillstånd inte beviljas på oriktiga grunder, att inte känslig information riskerar att spridas och att de personer som handlägger dessa ärenden inte låter sig påverkas av kriminella nätverk eller själva ingår i sådana. Det är därför av yttersta vikt att Myndigheten för viltförvaltning och vapen är uppmärksam på dessa risker under anställningsprocessen. Inledningsvis innebär det en extra belastning. Ett stort antal vapenhandläggare ska sannolikt anställas och säkerhetsprövas samtidigt som verksamheten

med viltförvaltning ska byggas upp för att myndigheten ska kunna fullgöra sin huvuduppgift att vara förvaltningsmyndighet för frågor om vilda däggdjur och fåglar.

Balansen mellan viltförvaltningshandläggare och vapenhandläggare

Polismyndigheten uppskattar att omkring 184 personer (årsarbetskrafter) handlägger vapenärenden. Om alla vapenärenden överförs till Myndigheten för viltförvaltning och vapen innebär det samtidigt att antalet vapenhandläggare kommer att överstiga antalet vilthandläggare kraftigt. I avsnitt 5.11.1 har vi pekat på att den ojämna balansen mellan viltförvaltningshandläggare och vapenhandläggare bör uppmärksammas för att kunna lägga fokus på uppdraget att utveckla viltförvaltningen och samtidigt skapa en sammanhållen myndighet med gemensam och god förvaltningskultur.

5.11.3 Bedömning – ansvaret för vapentillstånd för jägare och målskyttar förs över till den nya myndigheten

I det här avsnittet redogör vi för våra bedömningar när det gäller möjligheten för Myndigheten för viltförvaltningen och vapen att ta över handläggningen av vapentillstånd för jägare och målskyttar.

Bedömning:

- Myndigheten för viltförvaltning och vapen bör ta över Polismyndighetens handläggning av vapentillstånd för jägare och målskyttar.
- Myndigheten för viltförvaltning och vapen bör ha direktåtkomst till misstankeregistret och belastningsregistret för att kunna genomföra tillståndsprövningen. Myndigheten för viltförvaltning och vapen bör också ha rätt att få viss information från Polismyndighetens underrättelseregister och spaningsregister efter förfrågan.

- Myndigheten för viltförvaltning och vapen bör ta över föreskriftsrätten för vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt från Naturvårdsverket.
- Det bör utredas om ett säkert ärendehanteringssystem kan inrättas hos Myndigheten för viltförvaltning och vapen där enbart ansökningar om vapentillstånd för jägare och målskyttar handläggs. Det bör vidare utredas hur uppgifter från ett sådant ärendehanteringssystem kan föras över till Polismyndighetens vapeninnehavarregister och vapenregister.
- Inför starten av Myndigheten för viltförvaltning och vapen behöver frågor om hur sekretess ska behandlas mellan Polismyndigheten och Myndigheten för viltförvaltning och vapen klarläggas genom ytterligare utredning.

Som vi har redogjort för tidigare framhåller regeringen i vårt direktiv att det är viktigt att Polismyndigheten fokuserar på sitt kärnuppdrag och att myndighetens uppdrag därför ska renodlas. Regeringen framhåller att en renodling avlastar Polismyndigheten och ökar myndighetens förutsättningar att fokusera på det som är polisiärt relevant.

Vi bedömer att Polismyndigheten i viss mån kommer att avlastas om ärendena om tillstånd för innehav av vapen för jakt och målskytte flyttas till Myndigheten för viltförvaltning och vapen. Där emot bedömer vi att förutsättningarna att fokusera på det som är polisiärt relevant inte nämnvärt kommer att öka. Det beror på att handläggarna som hanterar ansökningarna är civilanställda och endast i undantagsfall poliser, och att de resurser som läggs på att handlägga tillstånden kommer att flyttas över till den nya myndigheten. Dessutom kommer Polismyndigheten fortsatt att handlägga flertalet andra ärendeslag som gäller vapen.

Trots detta anser vi att det kan finnas skäl att Myndigheten för viltförvaltning och vapen övertar Polismyndighetens uppgift att besluta om tillstånd att inneha vapen för jakt och målskytte. Eftersom den nya myndigheten kommer att hantera frågor om jakt och annan viltförvaltning kommer det att finnas kunskap om vapen för jakt. Detta skulle kunna förbättra servicen till jägare och målskyttar. Vi anser emellertid att det finns en rad förutsättningar som behöver vara uppfyllda för att detta alternativ ska vara möjligt.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att ansvara för föreskrifterna om vilka vapen som får användas för jakt

Ett skäl för att flytta tillstånden för att inneha vapen för jakt och målskytte är att Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att överta föreskrifträtten för vilka skjutvapen och vapentillbehör samt vilken ammunition som får användas vid jakt. Föreskriften innehåller också bestämmelser om vilka vapen och andra jaktmedel som får användas för avlivning av vilt vid eftersök, bestämmelser om kemisk immobilisering av vilt samt om bly i ammunition vid målskytte.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att ha kunskap om villkoren för jakt och jaktvapen och villkoren för jakt på samma sätt som Naturvårdsverket har i dag. Därför kommer den nya myndigheten också att kunna avgöra om ett vapen ska vara tillåtet eller inte. Detta kommer sannolikt att kunna förenkla bedömningarna och därmed korta handläggningstiden.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att ansvara för reglerna för jägarexamen

Den som vill få tillstånd att inneha vapen för jakt måste först avlägga jägarexamen. Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att överta ansvaret för att utfärda föreskrifter för jägarexamen från Naturvårdsverket, liksom Naturvårdsverkets uppgift att fastställa provledarutbildningen för de personer som fungerar som provledare för jägarexamen. I och med nuvarande ärendefördelning behöver Polismyndigheten ha direktåtkomst till jägarexamensregistret för att kunna handlägga ärenden om vapentillstånd. Om Myndigheten för viltförvaltning och vapen övertar ärendena om vapentillstånd kommer ärenden som rör vapentillstånd för ändamålet jakt, jägarexamen och innehålllet i provledarutbildningen att hanteras av samma myndighet. Detta skulle kunna innebära förenklingar. Även om det inte finns några uppenbara effektivitetsvinster genom förändringen bedömer vi att när uppgifter på ett eller annat sätt är sammankopplade finns det också möjliga samordningsvinster.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att ha ansvar för delar av ett vapeninnehavarregister

Polismyndigheten framhåller att det är av största betydelse att uppgifterna i vapeninnehavarregistret skyddas från intrång. Vi delar denna bedömning och Myndigheten för viltförvaltning och vapen måste genom en hög säkerhet kunna förhindra sådana intrång.

Naturvårdsverket har förvisso ett register med omkring 280 000 personer med jägarexamen, men det vapeninnehavarregister som Myndigheten för viltförvaltning och vapen skulle få ansvar för är mer omfattande. Vapeninnehavarregistret innehåller även uppgifter om omkring 125 000 målskyttars vapeninnehav. I avsnitt 5.11.2 redogör vi för våra bedömningar när det gäller vapenregistren närmare.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen behöver få tillgång till uppgifter om den som ansöker om tillstånd att inneha vapen

För att en handläggare ska kunna bedöma om en person ska beviljas vapentillstånd måste han eller hon ha tillgång till både belastningsregistret och misstankeregistret. För båda registren är det nödvändigt att innehållet i registren inte ska få onödig spridning.

Vi har tidigare redogjort för att andra myndigheter än Polismyndigheten har direktåtkomst till misstankeregistret och belastningsregistret, t.ex. när Transportstyrelsen prövar ansökningar om körkortstillstånd. Antalet ansökningar från jägare och målskyttar om vapentillstånd uppgår årligen till omkring 80 000 ärenden och vi bedömer därför att det inte är rimligt att Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska ställa frågor muntligt eller skriftligt till Polismyndigheten om de sökandes lämplighet. Detta skulle bli en alltför stor uppgift för Polismyndigheten. Vi bedömer därför att vapenhandläggarna vid Myndigheten för viltförvaltning och vapen bör få direktåtkomst till registren. Eftersom registren innehåller väldigt känslig information kommer myndigheten att behöva ha en hög grad av säkerhet på sina it-system.

Vi har tidigare redogjort för att det kan finnas spanings- och underrättelseinformation hos Polismyndigheten om en person som ansöker om vapentillstånd och som kan vara väsentligt för bedömningen. Vi anser att det är klarlagt att det är olämpligt att Myndigheten för viltförvaltning och vapen får direktåtkomst till sådan

information. Detta innebär i sin tur att myndighetens handläggare behöver vända sig till Polismyndigheten för att fråga om det finns uppgifter som är relevanta för ansökan och i så fall vilka, något som riskerar att fördröja handläggningen. Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att sakna möjlighet att identifiera de ärenden där det kan vara aktuellt att efterfråga information från spaningsregistret och underrättelseregistret. I praktiken kommer frågan att behöva ställas i varje enskilt tillståndsärende. Ett sådant förfarande skulle innebära en ökad arbetsbelastning för Polismyndighetens underrättelseverksamhet som hanterar dessa uppgifter. Vapenhandläggarna inom Polismyndigheten kan däremot få ta del av grundläggande uppgifter i registret som kan ge en indikation om att det kan finnas mer detaljerad information som kan vara relevant för tillståndsprövningen. Polismyndigheten och Myndigheten för viltförvaltning och vapen behöver därför gemensamt hitta en form för sådant informationsutbyte så att inte handläggningstiden förlängs.

Det bör utredas om ett nytt ärendehanteringssystem bör inrättas

Om vapenärenden ska hanteras av både Myndigheten för viltförvaltning och vapen och Polismyndigheten kommer båda myndigheterna sannolikt att aktivt arbeta i vapeninnehavarregistret och vapenregistret. Skyddsvärdet för dessa register är högt och uppgifterna i registren får inte komma i orätta händer.

Vi har tidigare redogjort för vår bedömning att det kommer att krävas stora insatser vad gäller it-säkerhet och it-kompetens om Myndigheten för viltförvaltning och vapen får i uppgift att föra ett innehavarregister över vapentillstånd för jägare och målskyttar.

Om Myndigheten för viltförvaltning och vapen endast övertar ärenden som rör vapentillstånd för jakt och målskytte anser vi att det bör utredas närmare om det finns några säkerhetsmässiga och ekonomiska fördelar med att inrätta ett fristående ärendehanteringssystem för vapentillstånd vid myndigheten. Efter att beslut har fattats om vapentillstånd bör informationen föras över till Polismyndigheten och där föras in i vapeninnehavarregistret och vapenregistret.

Sekretessfrågorna bör utredas tillsammans med Polismyndigheten

Om ärenden om vissa vapentillstånd förs över från Polismyndigheten till Myndigheten för viltförvaltning och vapen bör sekretessfrågorna mellan myndigheterna utredas. Vi bedömer att det finns behov av informationsutbyte mellan myndigheterna och därmed behov av sekretessbrytande regler. Det är av största vikt att det klarläggs dels hur sekretessen ska kunna upprätthållas både inom och mellan myndigheterna, dels att inte sekretessbelagd information kommer i orätta händer. Den organisationsutredning som kommer att förbereda starten för Myndigheten för viltförvaltning och vapen bör tillsammans med Polismyndigheten säkerställa att sekretessbelagda uppgifter behandlas på ett korrekt sätt.

Polismyndigheten kommer fortsatt att handlägga övriga vapenärenden

Förslaget att Myndigheten för viltförvaltning och vapen tar över besluten om tillstånd att inneha vapen för jakt och målskytte innebär att Polismyndigheten kommer att ha kvar ansvaret för övriga vapenärenden. Detta kan komma att innebära komplikationer för Polismyndigheten. De behöver lösas innan ansvaret för att ge tillstånd för vapen för jakt och målskytte kan överföras till Myndigheten för viltförvaltning och vapen.

En grundläggande förutsättning för ett delat ansvar för vapenärendena är att Polismyndigheten och Myndigheten för viltförvaltning och vapen har ett nära samarbete för att minimera det dubbelarbete som annars riskerar att uppstå. Nedan redogör vi för några frågor som behöver lösas om vissa ärendegrupper överförs till Myndigheten för viltförvaltning och vapen.

Två myndigheter behöver ha kompetens om vapenärenden

Även om hanteringen av olika vapenärenden skiljer sig åt finns det tydliga beröringspunkter dem emellan. Vi bedömer att om ärendena delas mellan Myndigheten för viltförvaltning och vapen och Polismyndigheten behöver myndigheterna ändå ha kunskap om varand-

ras ärendegrupper för att kunna hantera sina egna ärenden på ett rättssäkert sätt. Detta leder till att statens resurser riskerar att inte hanteras effektivt eftersom båda myndigheterna behöver ha kompetens inom samma område. För att minska risken för dubbelarbete behöver Polismyndigheten och Myndigheten för viltförvaltning och vapen gemensamt hitta en form för samarbete och informationsutbyte.

Svårigheter för allmänheten att veta vilken myndighet som gör vad

Ett delat ansvar för hanteringen av vapenärenden kan innebära att det framstår som ologiskt och krångligt för allmänheten. En person kan t.ex. inneha vapen för både jakt och samlarändamål. Myndigheterna behöver vara tydliga i kommunikationen med allmänheten för att minimera risken för missförstånd.

Två myndigheter kommer att ha föreskriftsrätt inom samma område

Om vissa vapenärenden fortsatt kommer att handläggas av Polismyndigheten medan andra ärenden flyttas till Myndigheten för viltförvaltning och vapen skulle detta sannolikt innebära att båda myndigheterna bör ha föreskriftsrätt när det gäller vapenärenden. Delar av handboken för handläggningen av vapenärenden kommer att kunna vara gemensam. För att undvika dubbelarbete bör Polismyndigheten och Myndigheten för viltförvaltning och vapen samarbeta om ändringar i föreskrifter och handlägningsrutiner.

Två handböcker för handläggning av liknande ärenden

Om vapenfrågorna delas mellan Myndigheten för viltförvaltning och vapen och Polismyndigheten är det sannolikt att båda myndigheterna upprättar handböcker eller andra interna riktlinjer för hanteringen. Delar av handböckerna för handläggning av vapenärenden kommer att kunna vara gemensamma. Men myndigheterna behöver vara uppmärksamma på risken att de gör olika eller motstridiga bedömningar eftersom det är delvis samma rekvisit som kommer att prövas av myndigheterna i de olika ärendena.

Ledningen för Myndigheten för viltförvaltning och vapen behöver hantera balansen mellan vapenhandläggare och vilthandläggare

Polismyndigheten uppskattar att omkring 85 personer (årsarbetskrafter) handlägger tillstånd för jägare och målskyttar att inneha vapen. Det innebär att antalet vapenhandläggare överstiger antalet vilthandläggare. Balansen mellan vilthandläggare och vapenhandläggare är något som vi anser att den kommande ledningen för Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att behöva ta särskild hänsyn till för att skapa en sammanhållen myndighet med en gemensam och god förvaltningskultur.

5.11.4 Länsstyrelsen är inte lämplig att handlägga vapenärenden

Bedömning: Handläggning av vapenärenden är inte en lämplig uppgift för länsstyrelserna.

Under utredningstiden har frågan väckts om det är möjligt och lämpligt att länsstyrelserna övertar ansvaret att handlägga vapenärenden.

En förutsättning för förslaget är att Myndigheten för viltförvaltning och vapen får ansvar för föreskrifter och vägledning som rör vapenärenden.

Kriterier för att länsstyrelsen ska hantera en uppgift

Regeringen har tagit fram ett antal kriterier som den bör utgå från i sin bedömning av vilka uppgifter och uppdrag som länsstyrelserna ska ansvara för. Kriterierna togs fram med anledning av Riksrevisionens granskning av regeringen styrning av länsstyrelserna 2019 och en av rekommendationerna i rapporten.⁴⁴

⁴⁴ Riksrevisionen (2019). *Vanans maket – regeringens styrning av länsstyrelserna*. (RiR 2019:2). Skr. 2018/19:117, bet. 2019/20:KU2. Regeringen presenterade principerna för sin styrning av länsstyrelserna i budgetpropositionen för 2021. I budgetpropositionen för 2023 uttalade regeringen att prövningen av uppgifter och uppdrag även fortsättningsvis bör ske med vägledning av kriterierna.

Vägledande vid prövningen bör enligt regeringen vara att uppgiften

- kräver kunskap om lokala och regionala förhållanden
- innebär statlig närvaro i olika delar av landet
- omfattas av länsstyrelsernas roll som statens företrädare i länen
- kräver geografisk närhet till brukare, allmänhet och företag
- omfattar flera statliga sektorer och beslut i vilka flera statliga intressen ska hanteras i samma ställningstagande
- ställer krav på samordning av olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser eller
- syftar till att främja länets utveckling.

Regeringen angav också att en länsstyrelse i normalfallet inte ska ansvara för nationella uppgifter och uppdrag.

Vår bedömning

Vi anser att handläggning av vapenärenden inte lämpar sig för länsstyrelserna. Inget av de kriterier som regeringen har angett för att ett ärendeslag är lämpligt för länsstyrelsen är möjligt att tillämpa för tillstånd för vapeninnehav. Hanteringen av vapentillstånd kräver t.ex. inte regional närhet till jägare och målskyttar. Handläggningen ska inte heller vara beroende av regionala förutsättningar.

Vi bedömer också att den modell för ärendefördelning som tillämpas vid Polismyndigheten inte kommer att kunna tillämpas för 21 självständiga länsstyrelser. Modellen innebär att de inkomna ansökningarna om vapentillstånd hanteras genom en nationell fördelning och hanteras i kronologisk ordning oberoende av var den sökande har sin hemvist. I praktiken innebär detta att ingen polisregion har längre handläggningstid än någon annan. Eftersom Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att vara en nationell myndighet talar allt för att motsvarande ordning kommer att kunna tillämpas om ärendena flyttas till Myndigheten för viltförvaltning och vapen.

Vi bedömer också att förutsättningarna för en likvärdig tillämpning av vapenbestämmelserna riskerar att bli sämre om 21 myndigheter handlägger tillståndsärendena. Möjligheten för Myndigheten för viltförvaltning och vapen att påverka länsstyrelsernas handläggning kommer att vara begränsad eftersom länsstyrelserna är självständiga myndigheter. Myndigheten skulle behöva ha en väl utvecklad vägledning.

Vi anser att åtkomsten till känslig information från Polismyndighetens register riskerar att spridas mer än annars om 21 myndigheter i stället för en myndighet kommer att ha tillgång till känsliga uppgifter.

6 Tillstånd för civila skjutbanor

Polismyndigheten ansvarar i dag för att ge tillstånd för och att besikta skjutbanor som inte hör till Försvarsmakten, dvs. civila skjutbanor. Enligt direktivet ska vi analysera och vid behov föreslå förändringar i myndighetsansvaret för tillståndsprövningen och tillsynen över civila skjutbanor. Som en del i analysen ska vi kartlägga hur Polismyndigheten hanterar uppgifterna, t.ex. när det gäller handläggnings-tid och resurser.

Oavsett bedömning i sak ska vi lämna författningsförslag som innebär att ansvaret överlämnas till den nya jakt- och viltvårdsmyndigheten. Regeringen uttrycker i direktivet att en renodling av Polismyndighetens uppdrag bidrar till att avlasta myndigheten och förbättra förutsättningarna att fokusera på det som är polisärt relevant.

6.1 Bakgrunden till uppdraget

Uppdraget utgår i denna del från riksdagens tillkännagivanden till regeringen i juni 2021 och maj 2022. Justitieutskottet ifrågasatte om de uppgifter som rör skjutbanor behöver skötas av Polismyndigheten och hänvisade till myndighetens bristande resurser. Utskottet ansåg att en utredning bör överväga om ansvaret ska flyttas till en annan myndighet, och då även överväga om det ska flyttas till en ny jakt- och viltvårdsmyndighet.¹

Förslag om att flytta ansvaret för att ge tillstånd för skjutbanor som inte hör till Försvarsmakten har framförts en gång tidigare. Polisverksamhetsutredningen gick i början av 2000-talet igenom en rad uppgifter hos de dåvarande polismyndigheterna i syfte att renodla verksamheten. Utredningen föreslog att ansvaret för vissa till-

¹ Bet. 2020/21:JuU30 punkt 18, rskr. 2020/21:398 och bet. 2021/22:JuU28 punkt 12, rskr. 2021/22:275.

ståndsärenden enligt ordningslagen skulle flyttas från de regionala polismyndigheterna till kommunerna, bl.a. ärenden om skjutbanor.² Utredningen redovisade däremot inga uppgifter om verksamhetens innehåll, omfattning och resursbehov som grund för sitt förslag. Bristen på grundläggande fakta om ärendeslaget kan därför förklara dagens behov av en kartläggning.

6.2 Civila skjutbanor omgärdas av olika krav

Det finns många typer av skjutbanor och skjutfält som används för olika former av skytte i militärt, polisiärt eller civilt syfte. Vårt uppdrag omfattar skjutbanor för civilt bruk och som används för målskytte. Dessa skjutbanor omgärdas av olika typer av tillstånd och krav. Vår kartläggning och beskrivning i detta kapitel har utgått från de regler som gällde under 2024 och tidigare. Under utredningstiden har Polismyndigheten sett över föreskrifterna. I slutet på 2024 lämnade myndigheten förslag på nya föreskrifter och säkerhetsbestämmelser (se avsnitt 6.3.6).

6.2.1 Krav på tillstånd för att använda en skjutbana

Tillstånd för skjutbanor som inte hör till Försvarsmakten regleras i 3 kap. 6 § tredje stycket ordningslagen (1993:1617) och i Polismyndighetens föreskrifter.³ Här framgår att det krävs tillstånd av Polismyndigheten för att få använda en skjutbana som är avsedd för skytte med sådana skjutvapen som är tillståndspliktiga enligt vapenlagen. Med en sådan skjutbana avses en permanent anläggning utomhus eller inomhus som används för utbildnings-, övnings- eller tävlingskytte. Anläggningen anses vara permanent om den är utrustad med fast eller rörlig anordning för uppställning av mål och har markerad plats för skytten. Även en anläggning på ett tivoliområde där man använder skjutvapen som laddas med projektiler räknas som en sådan skjutbana.

² *Mot ökad koncentration – förändring av polisens verksamhet* (SOU 2001:87). *Polisverksamhet i förändring* (SOU 2002:70). Regeringen gjorde inga ändringar i linje med utredningens förslag i prop. 2013/14:110.

³ Rikspolisstyrelsens föreskrifter (RPSFS 2000:26) och allmänna råd om utförande och besiktning av skjutbana, FAP 525-1. Bemyndigandet att utfärda föreskrifter framgår av 20 § 4 b polisförordningen (2014:1104).

Enligt de allmänna råden till föreskrifterna bör en privat plats för inskjutning av vapen inte ses som en tillståndspliktig skjutbana om platsen ligger utanför detaljplanelagt område och skyttet bedrivs av den som disponerar platsen eller av andra i dennes närvaro.

Vi återkommer till tillståndsprövningen i avsnitt 6.3.

6.2.2 Krav enligt plan- och bygglagen och miljöbalken

En skjutbana ska utöver tillstånd från Polismyndigheten uppfylla krav enligt plan- och bygglagen (1987:10). Det krävs normalt bygglov från kommunen för att anordna, flytta eller väsentligt ändra en skjutbana, t.ex. för att utöka skjutbanans område. Lovplikten gäller både inom och utanför detaljplanelagt område. Ett antal faktorer kan vägas in vid bedömningen av om en skjutbana kräver bygglov. Det är sådant som verksamhetens karaktär och omfattning, anläggningens storlek, omfattningen på markarbeten och anordningar samt påverkan på omgivningen och allmänna intressen.⁴

Verksamheten på en skjutbana betraktas som miljöfarlig verksamhet. Enligt miljöbalken och miljöprövningsförordningen (2013:251) ska föreningen eller motsvarande därför anmäla till kommunen när den inrättar en stadigvarande skjutbana för skjutning utomhus med skarp ammunition till finkalibrigt vapen för mer än 5 000 skott per kalenderår. Verksamhetsutövaren är då också skyldig att ha ett program för egenkontroll, vilket regleras närmare i förordning.⁵ Egenkontrollen innebär bl.a. att verksamhetsutövaren fortlöpande och systematiskt ska undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt samt dokumentera resultatet.

Kommunens nämnd för miljöfrågor tar emot anmälningarna och ansvarar också för miljötillsynen. Frivilliga tillståndsprövningar kan också tillämpas för att reglera intressekonflikter med omgivningen. Länsstyrelsen är i detta fall tillståndsmyndighet.

Naturvårdsverket har det centrala ansvaret för att ge vägledning till tillsynsmyndigheterna i miljöhänseende och ger även ut allmänna råd om buller från skjutbanor.⁶

⁴ Information på Boverkets webbplats. Jfr prop. 1985/86:1 s. 682–684.

⁵ Förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll.

⁶ Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2005:15) om buller från skjutbanor.

6.2.3 Flera användningsområden för civila skjutbanor

En anläggning för skytte består oftast av flera skjutbanor, eller skjutvallar. Sammanslutningar som bl.a. jaktskytteklubbar, skytteföreningar och sportskytteklubbar bedriver verksamhet på sådana anläggningar. Flera föreningar kan vara verksamma på samma anläggning. En förening kan ha anknytning till flera former av skytteverksamhet, t.ex. med både pistol och gevär. Verksamheten på en anläggning kan m.a.o. vara varierande.

Jägare och andra målskyttar behöver tillgång till skjutbanor för att kunna öva och provskjuta sina vapen inför jakt, tävling eller andra aktiviteter. Skjutbanor behövs även för att utbilda nya personer i skytte. Jägarexamen eller en skytteförenings intyg om skjutskicklighet och aktivitet i en förening krävs för att den enskilde ska kunna ansöka om egen vapenlicens. Förbunden och föreningarna har ibland därför egna vapen som bl.a. används i utbildningssyfte.

Målskytte handlar inte enbart om att utöva sport. Det har också betydelse för Sveriges försvarsförmåga. Svenska Pistolskytteförbundet och Svenska Skyttesportförbundet är frivilliga försvarsorganisationer enligt förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet. Organisationerna utgör därmed en del av det civila försvaret och bidrar till totalförsvaret genom utbildningar och övningar.

Civila skjutbanor används också av Polismyndigheten för att öva skytte.

6.3 Tillstånd för och besiktning av skjutbanor

Kravet på tillstånd för att använda en skjutbana framgår av 3 kap. 6 § tredje stycket ordningslagen under rubriken Åtgärder till skydd för personer och egendom. I kapitlet finns också generella regler för prövningen av de typer av tillstånd som anges där samt vilka möjligheter som finns för myndigheten att ingripa om villkoren i tillståndet eller andra krav inte uppfylls.

6.3.1 Flera uppgifter ska anges vid ansökan

På Polismyndighetens webbplats finns information om hur en förening ansöker om tillstånd för att använda en skjutbana.⁷ Ansökan kan göras digitalt eller på pappersblankett. Den sökande ska uppges person- eller organisationsnummer och kontaktuppgifter samt motvarande uppgifter om den som är ansvarig. Personuppgifterna behövs för myndighetens prövning av ansökan och för att vid behov kunna göra kontroller i misstankeregistret och belastningsregistret.⁸

Den sökande ska även lämna information om skjutbanan. Det gäller bl.a. vilken typ av skjutbana ansökan gäller, var banan är belägen, vem som är markägare, fastighetsbeteckning, vad banan är avsedd för skjutning med för typ vapen och ammunition, avsedda skjuttider och datum för senaste besiktning av banan. Om en ansökan omfattar flera banor ska information lämnas om var och en.

6.3.2 Besiktning av skjutbana minst vart femte år

När Polismyndigheten prövar en förstagångsansökan ska de enligt föreskrifterna kontrollera att skjutbanan uppfyller säkerhetskraven. Det krävs därför en fysisk besiktning av banan innan den får tas i bruk.

Om skjutbanan förändras ur säkerhetssynpunkt eller om verksamheten förändras ska myndigheten göra en ny besiktning (revisionsbesiktning). Myndigheten ska då genomföra samma kontroll som vid den första besiktningen.

Efter att ett tillstånd är utfärdat gör Polismyndigheten återkommande besiktningar för att kontrollera att skjutbanan fortfarande uppfyller säkerhetskraven med hänsyn till förslitning eller annan förändring. Det senare kan t.ex. handla om förändringar i vegetationen på eller omkring en utomhusbana som försämrar säkerheten för personer på eller utanför banan. Besiktningen ska utföras senast fem år efter den första besiktningen eller revisionsbesiktningen, och där efter minst vart femte år. Ett tillstånd kan vara giltigt i ett till fem år.

Polismyndighetens tillståndsprövning initieras i samtliga fall av att föreningen inkommer med en ansökan om nytt eller förnyat till-

⁷ <https://polisen.se/tjanster-tillstand/tillstand-ansok/ anvanda-skjutbana/>.

⁸ Våra intervjuer tyder på att vissa handläggare alltid gör en kontroll i misstankeregistret och belastningsregistret medan andra gör det ibland eller inte alls. Det verkar finnas en osäkerhet om hur uppgifterna ska användas.

stånd. För att myndigheten ska pröva ansökan måste den sökande först betala en avgift (se avsnitt 6.5.4).

Av vårt direktiv framgår att Polismyndigheten även har tillsyn över skjutbanor. Begreppet tillsyn används varken i ordningslagen eller föreskrifterna. Vi tolkar att regeringen avser besiktningen, som är ett moment i tillståndsprövningen. Myndighetens regelbundna besiktning av skjutbanan kan därför likställas med återkommande tillsyn.

6.3.3 Kortfattade och delvis inaktuella föreskrifter

De föreskrifter och allmänna råd om utförande och besiktning av skjutbana som har gällt under de senaste 24 åren beslutades av Rikspolisstyrelsen i maj 2000. De riktade sig till även till de 21 länspolismyndigheterna som vid denna tidpunkt ansvarade för tillståndsgivningen som självständiga myndigheter.

Föreskrifterna är kortfattade. Där anges endast att skjutbanan ska vara anlagd så att den erbjuder god säkerhet för personer som använder anläggningen eller som annars vistas på eller i närheten av den. Vissa skrivningar och hänvisningar i föreskrifterna är inaktuella. Det gäller t.ex. det allmänna rådet att Statens skytteombud ska biträda Polismyndigheten vid besiktning, och att ombudets yttrande till myndigheten redovisas genom ett besiktningsprotokoll.⁹ Vi återkommer till Statens skytteombud i avsnitt 6.3.5

6.3.4 Besiktningen har länge utgått från skytterörelsens säkerhetskrav

Enligt de allmänna råden bör skjutbanan uppfylla de krav och säkerhetsinstruktioner som den frivilliga skytterörelsen anger. Säkerhetsbestämmelser för civilt skytte har tagits fram av skytterörelsen sedan 2003 under ledning av Svenska Skyttesportförbundet (SvSF), tidigare Frivilliga Skytterörelsen (FSR).

Bestämmelserna publiceras i skriften Säkerhetsbestämmelser civilt skytte (SäkB) och har uppdaterats vid flera tillfällen. Upplagan från 2015 ersattes av en ny 2020. SäkB 2020 är framtagen av Svenska Skyttesportförbundet i samarbete med Svenska Pistolskytteför-

⁹ Här hänvisas till Försvarsmaktens riktlinjer för statens skytteombud (TFG 900056).

bundet, Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet och Svenska Jägareförbundet. Beslutet är undertecknat av ytterligare sex förbund.¹⁰ Säkerhetsbestämmelserna riktar sig till skjutbanans huvudman, verksamhetsutövare, skjutledare och övriga som använder skjutvapen.

Säkerhetsbestämmelserna har i vissa delar tagit utgångspunkt i Försvarsmaktens säkerhetsreglemente¹¹ och anpassats för skytte på civila skjutbanor med handeldvapen och luftvapen samt utbildningsprogram för dessa. Det är alltså en typ av branschstandard för hur skyttet ska bedrivas för att vara säkert för såväl skyttar som omgivning. Bestämmelserna innehåller regler för olika typer av skjutbanor, former av skytte, skjutvapen och kalibrar m.m. När en myndighet bedriver verksamhet på en civil skjutbana gäller däremot myndighetens egna säkerhetsinstruktioner.

I bestämmelserna anges krav på att de ansvariga ska ta fram en skjutbaneinstruktion. Skjutbaneinstruktionen är det dokument som anger för vilken verksamhet och i vilken omfattning som Polismyndigheten har gett tillstånd samt andra eventuella begränsningar som verksamheten har ålagts av kommunen. De ansvariga kan också själva begränsa verksamheten inom ramen för dessa tillstånd. Skjutbaneinstruktionen ska anslås väl synlig vid skjutbanan och beskriva hur skjutbanan ska kontrolleras innan den används. Instruktionen anses också vara en grund för besiktningen.

6.3.5 Statens skytteombud anlätades länge för besiktning

Föreskrifterna hänvisar till Statens skytteombud (SSO). Sådana ombud användes för att kontrollera säkerheten på skjutbanor under lång tid. Syftet var från början militärt.¹² Statens skytteombud infördes runt 1940 och ombuden utsågs inledningsvis av Kunglig Majestät med ett förordnande på livstid.¹³ Om någon avgick utsågs

¹⁰ Beslutet 2019-12-31 har även undertecknats av Svenska Skidskytteförbundet, Jägarnas Riksförbund, Svenska Mångkampsförbundet, Svenska Svartkruts Skytte Federationen, Sveriges Metallsiluettförbund och Svenska Westernskytteförbundet.

¹¹ Försvarsmaktens Reglemente verksamhets säkerhet – Gemensam (SäkR G) från 2023 är det senast framtagna och har sitt ursprung i det som tidigare benämndes SäkI och som skytterörelsen då tog utgångspunkt i och som Rikspolisstyrelsens föreskrift hänvisar till.

¹² Beskrivningen i detta avsnitt bygger på information från Svenska Skyttesportförbundet och en artikel i tidningens Svensk Skyttesport nr 2, 2015.

¹³ Kunglig Majestät var i Sverige under 1809 års regeringsform (1809–1974) benämningen på det statsorgan som fattade beslut i konungens namn. Oftast syftade det på den verkställande regeringsmakten, men också på den högsta domsmakten.

en efterträdare av Försvarsmaktens befälhavare för militärområden fram till 2000. Från 2001 utsågs de av Frivilliga skytterörelsen, numera Svenska Skyttesportförbundet.

Fram till 1994 var kravet att Statens skytteombud skulle vara officerare med fortifikationsutbildning. Därefter och fram till 2001 var kravet att ombuden skulle vara officerare och även vara utbildade och godkända av Frivilliga skytterörelsen.

Skälet till denna ordning var att Frivilliga skytterörelsen från början av 1900-talet hade i uppgift att som frivillig försvarsorganisation utbilda skyttar i vissa vapentyper för Försvarsmaktens räkning. Under och efter andra världskriget var efterfrågan på skjutbanor större än tillgången och Frivilliga skytterörelsen fick då i uppgift att tillhandahålla sina civila skjutbanor för Försvarsmakten. För att dessa skulle vara säkra besiktigades de av de fortifikationsutbildade officerarna. Eftersom det militära och civila skyttet vid införandet av Statens skytteombud hade samma typ av vapen kunde man utgå från Fortifikationsverkets säkerhetsregler vid byggandet av skjutbanor. Skytteombudens uppgift var att se till att de civila skjutbanor som Försvarsmakten utnyttjade skulle vara anpassade även till Försvarsmaktens skjututbildning och vara säkra för både utövare och omgivning. Uppgiftens omfattning styrdes av Försvarsmaktens behov.

Som frivillig försvarsorganisation fick Frivilliga skytterörelsen statliga bidrag från Försvarsmakten som täckte vissa kostnader för besiktningen. Skytteombuden fick också viss ersättning från polismyndigheterna för utförd besiktning inför myndighetens beslut om tillstånd.

Organisationen med Statens skytteombud lades formellt ned den 1 januari 2014. Vid denna tidpunkt fanns det ett ombud i varje län, och i vissa län två. Det var skytteorganisationerna som initierade avvecklingen. Ett starkt skäl var att banden mellan Försvarsmakten och skytteorganisationerna successivt hade försvagats. Dels hade de ekonomiska bidragen från Försvarsmakten minskat, dels ville allt fler skyttar skilja på civilt och militärt skytte.

Efter avvecklingen tog Polismyndigheten successivt över all besiktning, parallellt med att hela organisationen gjordes om till en sammanhållen polismyndighet.¹⁴ Under perioden 2015–2018 utbildade Svenska Skyttesportförbundet 32 besiktningsmän hos myndig-

¹⁴ I januari 2015 ombildades de 21 fristående länspolismyndigheterna, Rikspolisstyrelsen och Statens kriminaltekniska laboratorium till Polismyndigheten.

heten. I områden där Polismyndigheten inte hade tillgång till egna utbildade besiktningsmän använde de sig fortsatt av besiktningsmän som tidigare hade verkat som skytteombud. Enligt förbundet nyttjade Polismyndigheten det sista ombudet fram till 2023.

6.3.6 Nya föreskrifter och säkerhetsbestämmelser

Polismyndigheten påbörjade 2018 ett arbete med att se över föreskrifterna och att ta fram egna säkerhetsbestämmelser för civila skjutbanor. Skälet till översynen var att föreskrifterna var inaktuella på flera sätt. Polisorganisationen och bemyndigandet för att meddela föreskrifter hade förändrats och Statens skytteombud hade avvecklats. Polismyndigheten bedömde också att de inte kan hänvisa till externa säkerhetsbestämmelser i sin tillståndsprövning.¹⁵

Ett utkast till reviderade föreskrifter presenterades och diskuterades med företrädare för jägarnas och målskyttarnas organisationer våren 2019. I november 2024 skickade Polismyndigheten ut ett förslag till nya föreskrifter om utförande och besiktning av skjutbana på extern remiss. Polismyndighetens säkerhetsbestämmelser finns i föreskriftens bilaga. Av förslaget framgår bl.a. att en anläggning på ett tivoliområde där man använder skjutvapen som laddas med projektiler inte längre omfattas av tillståndsplikt.

Målet med de nya föreskrifterna är att tydliggöra i vilka situationer som en skjutbana ska besiktas, vem som besiktar och vad som krävs för att en skjutbana ska godkännas vid besiktningen. Föreskrifterna riktar sig till den som ansöker om eller redan har tillstånd för skjutbana och till Polismyndighetens besiktningsmän. Ansökan, tillståndsgivning och besiktning kommer i övrigt att gå till på samma sätt som tidigare.

Fram tills de nya föreskrifterna har trätt i kraft utgår besiktningen från skytterörelsens SäkB 2015.¹⁶

¹⁵ Se 8 kap. 9–13 §§ regeringsformen. Regeringsformen medger inte att en myndighet delegerar normgivning eller ger någon utanför myndigheten befogenhet att meddela föreskrifter.

¹⁶ SäkB 2015 finns i tre utgåvor. Polismyndigheten har tillämpat upplagan från april 2015. Polismyndigheten har bedömt att SäkB 2020 innehåller sakfel.

6.3.7 Inga samlade uppgifter om anläggningarna

Det finns inget nationellt register över anläggningar med civila skjutbanor. Därför finns det heller inga samlade uppgifter om hur många anläggningar och hur många skjutbanor på dessa anläggningar det finns i landet, och i vilken mån de är i bruk. De volymuppgifter som vi redovisar i kapitlet bygger på uppgifter från Polismyndigheten om hur många tillstånd respektive polisregion har utfärdat (se avsnitt 6.5).

Förbunden har inte heller överblick över hur många och vilka skjutbanor som deras anslutna föreningar har tillgång till eller tillstånd för. Svenska Skyttesportförbundet uppger att de av detta skäl sammanställer ett internt anläggningsregister och tar hjälp av sina drygt 1 000 föreningar för att samla in information till registret. Det gäller t.ex. information om hur många banor de har i de olika skytte-disciplinerna, antal skjutvallar och kulfång samt skjutbanornas beskaffenhet och miljöförutsättningar. Genom att upprätta ett anläggningsregister vill förbundet få en samlad bild och bättre kunskap för att utveckla svenskt skytte. Det ger också bättre möjligheter att samarbeta med myndigheterna och visa att de har kontroll över verksamheten.¹⁷

Jäger- och skytteorganisationer har framfört till oss att det finns för få civila skjutbanor i vissa delar av landet. Till följd av det rådande säkerhetsläget ses det som ett problem för de frivilliga försvarsorganisationernas möjlighet att öva. Det ses också som ett problem för jägare som behöver öva för att kunna bedriva en jakt som är säker och inte orsakar viltet lidande.

6.4 Synpunkter på Polismyndighetens handläggning

Jakt- och skytteorganisationer har emellanåt framfört synpunkter på Polismyndighetens handläggning av tillstånd för att använda en skjutbana. Vi har även samtalat med företrädare för Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, Svenska Skyttesportförbundet och Svenska pistolskytteförbundet för att få deras synpunkter. De framförda synpunkterna handlar i huvudsak om myndighetens resurser och servicegrad, och i vissa fall kompetensen för uppgiften.

¹⁷ Se även <https://www.skyttesport.se/nyheter/nyhetslista-svsf/svsf-uppraettar-ett-anlaeggningsregister/>. Nyhet 2023-05-12.

När det gäller Polismyndighetens resurser för uppgiften framförs synpunkten att myndigheten inte har utbildat tillräckligt många anställda som kan besikta skjutbanor. Svenska Jägareförbundet har t.ex. beskrivit att en del skjutbanor i framför allt norra Sverige inte blev besiktade i tid under covid-19-pandemin och därför belades med skjutförbud.¹⁸ Resursproblemet bedöms av förbunden ha minskat sedan dess, men att det periodvis är brist på besiktningsmän på vissa platser i landet.

Förväntningarna på service är till en del kopplade till myndighetens möjlighet att besikta skjutbanor i tid. Det finns därutöver förväntningar om att besiktningsmännen ska ge föreningarna mer stöd och konkreta råd om hur de ska utforma en skjutbana eller åtgärda säkerhetsbrister. Förbunden har också uttryckt missnöje med Polismyndighetens bristande kommunikation om hur myndighetens arbete med de nya säkerhetsbestämmelserna fortskrider. De tycker att det har tagit för lång tid för myndigheten att ta fram egna bestämmelser och är även kritiska till att besiktningen fram till dess utgår från en gammal version av skytterörelsens säkerhetsbestämmelser.

När det gäller kompetensen hävdas att kunskapsnivån hos Polismyndighetens besiktningsmän varierar mer än tidigare, och även i förhållande till när Statens skytteombud svarade för besiktningen.

Organisationernas synpunkter på handläggningen har även fångats upp i de motioner som har legat till grund för riksdagens tillkännagivanden 2021 och 2022. I motionerna hänvisas det till att skjutbanor har fått stänga till följd av att Polismyndigheten inte har utfört besiktningen i tid. Här hävdas också att vissa skjutbanor i samband med tillsynen har begränsats i sin funktion eller har ålagts att genomföra kostsamma åtgärder, trots att de tidigare har bedömts vara säkra. Problemen påstås i vissa fall bero på att myndigheten övertog ansvaret för besiktningen av skjutbanor från Statens skytteombud. I flera motioner framhålls också att om någon annan myndighet eller aktör övertar Polismyndighetens uppgifter på detta område kan handläggningen bli effektivare samtidigt som det frigör polisiär kompetens.

¹⁸ Svenska Jägareförbundet 2020-08-05. Information om polisens besiktningar av skjutbanor ställd till länsjaktvårdsförbunden i Svenska Jägareförbundet.

6.5 Organisationen för och omfattningen på verksamheten

Polismyndigheten är geografiskt indelad i sju regioner som i sin tur är indelade i polisområden. En polisregion kan täcka två, tre eller fyra län. Till ytan är region Nord störst och täcker ungefär halva landet. Var och en av de sju regionerna har ett helhetsansvar för polisverksamheten inom sitt geografiska ansvarsområde. Ansvaret omfattar bl.a. utredningsverksamhet, brottsförebyggande verksamhet, tillståndsgivning och service. Myndigheten har därutöver flera nationella avdelningar. Rättsavdelningen och den nationella operativa avdelningen (Noa) är två av dessa. Ett par organisatoriska förändringar genomfördes under 2023 som berörde tillståndsprövningen för civila skjutbanor.

6.5.1 Civilanställda handläggare i polisregionerna

Både vapenhandläggare och de handläggare som arbetar med att besikta och ge tillstånd för skjutbanor är fysiskt placerade i polisregionerna. Civilanställd personal arbetar med båda ärendetyperna.¹⁹ Ett antal handläggare med besiktningskompetens arbetade fram till hösten 2023 som både vapenhandläggare och tillståndshandläggare för skjutbanor, drygt hälften av dem.

Den 1 september 2023 övertog den nationella operativa avdelningen processansvaret för tillståndsgivning för bl.a. skjutbanor från rättsavdelningen. Samtidigt överfördes verksamhetsansvaret för tillståndsgivning enligt ordningslagen från rättsavdelningen till de sju regionerna. Uppgiften som besiktningsman och handläggare av skjutbanetillstånd följde med de personer som fördes över till regionerna. Men vissa handläggare fortsatte att tillhöra rättsavdelningen och utför inga besiktningar sedan årsskiftet 2023/24.

Förändringen innebar att det blev färre besiktningsmän. Samtidigt innebar den att blev det en tydligare åtskillnad mellan uppgiften att ge tillstånd för vapen och uppgiften att besikta och ge tillstånd för skjutbanor.

¹⁹ Polismyndigheten har många civilanställda. Av polisregionernas drygt 30 400 årsarbetskrafter 2024 var 32 procent civilanställda.

6.5.2 Ett relativt litet ärendeslag

Polisregionerna handlägger flera typer av tillståndsärenden enligt ordningslagen. Utöver tillstånd för att använda en skjutbana och att spränga och skjuta med eldvapen inom detaljplanelagt område krävs det tillstånd för att anordna en offentlig tillställning eller allmän sammankomst. Det kan t.ex. vara en marknad, festival, stadsfest eller demonstration. Därutöver krävs det tillstånd för att använda offentlig plats och att använda pyroteknik vid en sammankomst.²⁰ Regionerna handlägger även andra ärenden som bl.a. tillstånd för ordningsvakter.²¹

Som framgår av tabell 6.1 har antalet inkomna tillståndsärenden enligt ordningslagen varierat något under perioden 2021–2023 men uppgick i genomsnitt till närmare 54 000 per år.

Tabell 6.1 Antal inkomna ärenden till Polismyndigheten om tillstånd enligt ordningslagen 2021–2023

Ärenden om skjutbanor avser antal beslut om tillstånd och bygger på uppgifter från polisregionerna

Typ av tillståndsärende	2021	2022	2023
Allmän sammankomst	5 744	11 570	10 053
Offentlig tillställning	9 254	13 143	14 017
Övriga ärenden	31 675	34 190	31 206
<i>varav skjutbanor</i>	<i>854</i>	<i>608</i>	<i>501</i>
Totalt	46 673	58 903	55 276

Källa: Polismyndighetens årsredovisning 2023 och uppgifter från polisregionerna.

Antalet ärenden som rör skjutbanor ingår i gruppen övriga tillståndsärenden och särredovisas inte. Myndigheten har inte heller några nationellt sammanställda uppgifter om omfattningen på tillståndsgivningen för skjutbanor. Att sådan statistik inte sammanställs nationellt kan möjligen förklaras av att det är ett förhållandevis litet ärendeslag. Vi har därför efterfrågat uppgifter från varje polisregion. Uppgifterna avser antalet beslutade tillstånd för skjutbanor, vilket inte är helt jämförbart med antalet inkomna ärenden. Som framgår av tabellen varierar även detta antal mellan åren. Under perioden 2021–2023 beslutades mellan 500 och 850, eller i genomsnitt drygt 650 tillstånd

²⁰ Vissa tillställningar och sammankomster behöver bara anmälas till Polismyndigheten.

²¹ Krav på tillstånd för att använda ordningsvakter infördes i januari 2024. Se lagen (2023:421) om ordningsvakter och förordningen (2023:422) om ordningsvakter.

per år. Skjutbaneärenden utgör alltså mellan en och två procent av samtliga tillståndsärenden enligt ordningslagen.

6.5.3 Totalt drygt 3 400 utfärdade tillstånd

Polismyndigheten beslutar normalt om ett tillstånd för varje skjutbana (vall eller kulfång) på en anläggning. Tillståndet är kopplat till den ansökande föreningen. Det kan t.ex. vara ett tillstånd för en viltmålsbana, ett för en målskyttebana och ett för en hagelskyttebana.

I slutet av juni 2024 fanns det sammanlagt 3 442 utfärdade tillstånd för civila skjutbanor. Det innebär att så många tillstånd var giltiga vid denna tidpunkt, inklusive de som var under omprövning.

Som framgår av tabell 6.2 varierar antalet giltiga skjutbanetillstånd mellan polisregionerna och därmed också över landet. Flest tillstånd är utfärdade i region Nord och region Bergslagen, medan minst antal tillstånd är utfärdade i region Stockholm och region Öst. Region Nord och region Bergslagen beslutade också om flest tillstånd under treårsperioden 2021–2023, sammanlagt närmare hälften av alla beslutade.

Tabell 6.2 Totalt antal giltiga tillstånd per region i slutet av juni 2024, antal beslutade tillstånd 2021–2023 och uppskattat antal besiktningar under 2024

Organisatorisk enhet	Omfattar länen	Totalt antal giltiga tillstånd juni 2024	Antal beslutade tillstånd 2021–2023	Uppskattat antal besiktningar 2024
Region Nord	Norrbottnen, Västerbotten, Jämtland, Västernorrland	749	451	224
Region Bergslagen	Dalarna, Örebro, Värmland	759	535	180
Region Mitt	Gävleborg, Uppsala, Västmanland	515	270	123
Region Stockholm	Stockholm, Gotland	113	87	30
Region Öst	Södermanland, Östergötland, Jönköping	219	122	60
Region Väst	Västra Götaland, Halland	583	330	100
Region Syd	Kalmar, Kronoberg, Blekinge, Skåne	504	168	260
Totalt		3 442	1 963	977

Källa: Polismyndigheten.

Regionerna uppskattade i slutet av juni 2024 att de skulle besikta sammanlagt nästan 980 skjutbanor under året. Det innebär att drygt en fjärdedel av alla skjutbanor med tillstånd beräknades vara föremål för ny besiktning under året. Region Nord och region Syd skulle ha flest besiktningar att utföra med över 200 vardera.

6.5.4 Avgift för tillståndsprövningen men verksamheten är anslagsfinansierad

Många tillståndsprövningar och kontroller, däribland Polismyndighetens, är belagda med avgifter som den sökande måste betala.²² Regeringen har i förordning reglerat att följande avgifter ska tas ut av den sökande:

- En ansökan om nytt tillstånd att använda en skjutbana kostar 8 100 kronor sedan den 1 januari 2025. Innan dess var avgiften 7 100 kronor.
- Om tillståndet ska förnyas är avgiften 360 kronor per skjutbana sedan den 1 januari 2025. Innan dess var avgiften 320 kronor per skjutbana.²³

Polismyndigheten får inte disponera intäkterna från dessa avgifter utan redovisar intäkterna mot inkomsttitel på statens budget.²⁴ Det betyder att verksamheten i sin helhet finansieras med myndighetens förvaltningsanslag.

Eftersom Polismyndigheten inte behöver redovisa sina kostnader för olika typer av tillståndsärenden går det inte att beräkna i vilken grad avgiftsintäkterna till staten täcker de kostnader myndigheten har för sin handläggning m.m. Men det är rimligt att anta att en avgift på 360 kronor för ett förnyat tillstånd för att använda en skjutbana endast täcker en bråkdel av kostnaden.

²² Sådana tvingande så kallade offentligrättsliga avgifter införs endast efter riksdagens beslut. De tas i regel ut för en verksamhet som en myndighet bedriver med ensamrätt i landet, bland annat för myndighetsutövning.

²³ 2 § förordningen (1993:1631) om avgifter för vissa ärenden enligt ordningslagen och 10 § avgiftsförordningen (1992:191).

²⁴ Inkomsttitel 2511. Se ESV 2024:30 *Inkomstloggaren 2024* och ESV 2023:49 *Fördjupad analys av Polismyndighetens avgiftsfinansierade verksamhet*.

6.6 Handläggningen av skjutbaneärenden

För att få närmare information om hur Polismyndigheten handlägger skjutbaneärenden, vilken kompetens som krävs för uppgiften att besikta och hur mycket personalresurser myndigheten använder för ärendeslaget har vi efterfrågat sådana uppgifter från polisregionerna. Vi har även intervjuat en grupp besiktningsmän.

6.6.1 Utbildning krävs för att få besikta skjutbanor

För att besikta och bedöma säkerheten på en skjutbana krävs att man är utbildad för uppgiften. Utbildningen av nya besiktningsmän ges i region Väst under en vecka. Utbildningen innehåller både teoretiska och praktiska delar och avslutas med två prov, ett skriftligt och ett fysiskt. Efter utbildningen krävs handledning av en erfaren besiktningsman, oftast under en säsong. Lärlingstiden beskrivs som viktig eftersom det finns många typer av skjutbanor och som dessutom kan variera i storlek, utformning och skick. Det kan vara allt från en sandbank med en pappskiva som mål till större anläggningar med infravärme eller som är anpassade för funktionsnedsatta.

Besiktningsmännen anser att det är en fördel om den som ska besikta skjutbanor har tidigare erfarenhet av tillsyn eller har kunskap om eller är intresserad av jakt eller målskytte. En del besiktningsmän är själva jägare eller målskyttar, eller både och. Intresse för eller vana att röra sig i skog och mark lyfts också fram. Social kompetens ses som viktig i mötet med föreningarnas företrädare för att kunna kommunicera myndighetens iakttagelser och förklara behovet av åtgärder. Det anses också viktigt att vara en god företrädare för myndigheten.

6.6.2 Olika sätt att organisera handläggningen

Polisregionerna organiserar handläggningen på lite olika sätt. Oftast sköter besiktningsmannen hela handläggningen och svarar då också för att bl.a. skriva protokoll och tillståndsbevis. I ett par regioner sköter handläggare som inte är utbildade i besiktning den administrativa delen av handläggningen, som att ta emot ansökningar, fatta beslut och skriva tillstånd. De uppdrar då åt en besiktningsman att

genomföra besiktningen. Alla anställda vid Polismyndigheten säkerhetsprövas och alla handläggare får utbildning i förvaltningsrätt.

Vid besiktningstillfället deltar två handläggare från myndigheten. Det räcker att en av dem är utbildad i besiktning, så i vissa fall kan en annan handläggare bistå med att t.ex. skriva protokoll. Att vara två anses viktigt om det skulle uppstå situationer där ord senare står mot ord, men är också motiverat av såväl arbetsmiljöskäl som säkerhetsskäl. Om det föreligger risk för hotfulla situationer har handläggarna möjlighet att begära stöd av polis.

Regionerna bistår i regel inte varandra när någon har brist på personal. Men ibland uppstår en situation när besiktningssmannen är jävig, t.ex. till följd av eget eller närståendes engagemang i den ansökande föreningens verksamhet. Om regionen inte har någon annan besiktningssman som kan genomföra besiktningen kan den behöva få hjälp från en närliggande region.

6.6.3 Olika förutsättningar i olika delar av landet

Att polisregionerna organiserar handläggningen på lite olika sätt beror bl.a. på antalet skjutbanor och besiktningssmän, men också på inflödet av andra ärenden samt de geografiska och klimatmässiga förutsättningarna i olika delar av landet.

Tillståndsprövning med besiktning är ett tidskrävande arbete under vissa perioder på året och kräver då en högre bemanning. Prövningen är framför allt koncentrerad till våren och hösten, men utförs i viss utsträckning även under sommaren. Under våren och sommaren har handläggarna därutöver oftast många andra tillståndsärenden att hantera. Under vintern och vårvintern när snö och tjäle hindrar besiktning av utomhusbanor kan ett mindre antal inomhusbanor besiktas. Region Nord har en kortare besiktningssäsong än regionerna i landets södra delar, vilket innebär särskilda utmaningar i kombination med regionens stora yta.

6.6.4 Mellan 11 och 13 årsarbetskrafter för handläggningen

Den interna organisatoriska förändring som vi beskriver i avsnitt 6.5.1 medförde att antalet utbildade besiktningsmän minskade runt årsskiftet 2023/24. Myndigheten började därför att utbilda nya under våren 2024.

I slutet av juni 2024 hade Polismyndigheten totalt 27 handläggare som var utbildade för att besikta och ge tillstånd för skjutbanor. Nära hälften av dem var nyutbildande. Region Syd och Nord hade vid denna tidpunkt flest besiktningsmän, sju respektive sex, medan övriga regioner hade mellan två och tre. Som vi tidigare har nämnt var därutöver ytterligare ett antal handläggare utan besiktningsutbildning involverade i beslutsfattandet i ett par regioner.

Regionernas handläggare arbetar oftast m.fl. typer av tillståndsärenden. Det gäller även de som besiktar skjutbanor och beslutar om tillstånd för dessa. Det innebär att ärendeslaget är en uppgift på deltid. Utifrån regionernas uppskattningar av hur stor del av arbetstiden som denna personal ägnar åt att handlägga skjutbaneärenden beräknar vi att det motsvarar drygt 11 årsarbetskrafter.

Polisregionerna beräknade i slutet av juni 2024 att mellan 30 och 32 personer kommer att arbeta med besiktning och tillståndsgivning i slutet av året, och i vissa regioner med fortsatt stöd av beslutshandläggare. Vi uppskattar att det beräknade antalet motsvarar närmare 13 årsarbetskrafter.

Fyra regioner bedömer att det angivna antalet besiktningsmän i slutet av 2024 kommer att motsvara det antal som behövs för verksamheten. Tre regioner ser behov av att fler utbildas i besiktning framöver, totalt minst åtta personer. Behovet bedöms vara störst i region Stockholm och region Nord. Det totala behovet av besiktningsmän skulle därmed kunna uppgå till runt 40.

6.6.5 Handläggningstiden är svår att beräkna

Polismyndigheten tar inte fram mått på handläggningstid för skjutbaneärenden på motsvarande sätt som för vapenärenden. Det gör att vi inte kan redovisa några sådana mått. Det finns heller inga nationella verksamhetsdata att utgå från för en sådan beräkning.

Av flera skäl skulle det också vara svårt att beräkna handläggningstiden på ett rättvisande sätt eftersom ärendena ibland ligger vilande

av olika anledningar. Hur lång tid ett ärende tar beror även på hur aktiv den sökande föreningen är, t.ex. med vilken framförhållning den skickar in sin ansökan, inom vilken tid avgiften betalas och den tid som krävs för att åtgärda påtalade brister. Därutöver behöver polisregionerna utrymme att planera för en tidseffektiv besiktning. Vi utvecklar det i nästa avsnitt.

6.6.6 Flera faktorer påverkar planering och tidsåtgång

När regionerna ska uppskatta hur många tillståndsprövningar de ska genomföra under en säsong kan de inte enbart utgå från hur många tillstånd som löper ut under året. Det tillkommer också ansökningar om ombesiktning till följd av förändringar på skjutbanan. Regionerna genomför av resursskäl inga oanmälda besök på skjutbanorna under tillståndstiden.

Det är upp till den som är ansvarig för skjutbanan att inkomma i tid med sin ansökan om förnyat tillstånd och besiktning innan det nuvarande tillståndet löper ut. Minst fyra till sex veckor i förväg anses lämpligt. När ansökningshandlingarna har kommit in diarieförs de och myndigheten skickar därefter ut en betalningsavi till den sökande. Handläggningen påbörjas inte förrän avgiften är betald. En besiktningsman tar då kontakt med ansvarig i föreningen för att bestämma datum för besiktningen. Under gynnsamma förhållanden kan en bana besiktas inom två veckor från att avgiften är betald, men oftast tar det längre tid.

Många och långa resor kräver en bra planering

För att kunna planera sitt arbete så att de kommande besiktningarna kan genomföras så tidseffektivt som möjligt behöver handläggarna väga in skjutbanornas lokalisering och restiden dit. Till exempel vill de kunna ta hänsyn till vilka ansökningar som har inkommit inom ett visst geografiskt område för att om möjligt kunna utföra flera besiktningar under en och samma resa. Om flera banor finns inom samma anläggning eller ligger nära varandra geografiskt kan det vara möjligt att besikta dem under samma dag, eller dagen därpå om det krävs en längre resa.

En av regionerna uppger att de systematiskt kontrollerade säkerheten på alla skjutbanor i regionen i samband med att de övertog ansvaret för besiktningen 2018. Ungefär 70 procent av banorna underkändes 2020, men oftast på grund av mindre allvarliga brister. Skjutbanorna har därefter delats in kommunvis så att alla banor inom en kommun kan besiktas under samma år. Det uppges förenkla planeringen och minska resorna.

Sent inkomna ansökningar försvårar planeringen

Den vanligaste osäkerhetsfaktorn i planeringen är att föreningar inte inkommer med sin ansökan om förnyat tillstånd som förväntat. För att få bättre förutsättningar att lägga upp arbetet på ett effektivt sätt har några regioner börjat skicka ut en påminnelse till samtliga eller vissa berörda föreningar en tid innan tillståndet upphör att gälla. Men det finns juridiska aspekter på detta som gör arbetssättet mindre lämpligt. Arbetssättet förefaller inte vara förenligt med vad myndighetens jurister förordar.

För att underlätta för handläggarna men även för föreningarna att ansöka och ha kontroll över sina tillstånd har vissa besiktningsmän lyft fram önskemål om en it-lösning för föreningarna av typen Mina sidor där de får överblick över sina tillstånd och kan ansöka om nya. Planeringen och överblicken över föreningarna och deras tillstånd skulle enligt vissa också underlättas om Polismyndigheten hade ett ärendesystem som var bättre anpassat för ärendeslaget. Det går t.ex. inte att lägga in den fotodokumentation som är ett viktigt underlag för prövningen i systemet. Uttag av data och annan information i systemet kräver manuell hantering.

Stor variation i hur lång tid besiktningen tar

Besiktningen av en skjutbana med cirka fyra banor (vallar) kan ta mellan en och två dagar beroende på vad besiktningsmannen behöver göra för kontroller och hur lång restiden är till och från skjutbanan. Vanligen varierar restiden mellan 40 minuter och fyra timmar. Om avstånden är särskilt långa kan en övernattning behövas.

Vid besöket kontrolleras bl.a. skjutplatsen, målet, vallen, riskområdet och omgivningen, varningsskyltar, avspärningar och diverse intyg som bör finnas på plats vid skjutbanan.

Tillståndsärendet avslutas när skjutbanan är godkänd och myndigheten har fattat sitt beslut om tillstånd. Ärendet kan därför även ligga vilande under den tid som de ansvariga för skjutbanan ska åtgärda de brister som har påtalats vid besiktningen.

6.7 Bedömningen av skjutbanans säkerhet

Polismyndigheten får återkalla ett tillstånd enligt ordningslagen bl.a. om det är av väsentlig betydelse för allmän ordning och säkerhet.²⁵ Av förarbetena till lagen framgår av författningskommentaren till 6 § tredje stycket att en återkallelse inte bör komma i fråga om det är tillräckligt med mindre ingripande åtgärder.²⁶ Om Polismyndigheten noterar brister i säkerheten på skjutbanan uppmanas föreningen därför i första hand att åtgärda bristerna.

6.7.1 Olika grader av brister som behöver åtgärdas

Polismyndigheten har ingen gemensam processbeskrivning för handläggningen av skjutbanetillstånd. Det saknas också myndighetsgemensamma mallar för besiktningsprotokoll. Därför kan regionernas dokument ha lite olika utformning. Vissa besiktningsmän efterfrågar ett tydligare bedömningsstöd, t.ex. standardformuleringar för att beskriva brister och krav på åtgärder.

I några exempel på besiktningsprotokoll som vi har tagit del av anger besiktningsmannen sina iakttagelser och sin bedömning av de olika förhållanden som har kontrollerats, men även den sammanvägda bedömningen (godkänd eller inte godkänd). Bedömningskriterierna i dessa exempel formuleras på ungefär följande sätt:

- Utan anmärkning.
- Att iaktta – bör åtgärdas.

²⁵ 3 kap. 14 § och 18–19 §§ ordningslagen (1993:1617).

²⁶ *Ordningsslag* (SOU 1985:24) och prop. 1992/93:210 s. 126–128.

- Ej tillräckligt – ska åtgärdas och anmälas till besiktningsman innan nytt tillstånd kan ges.
- Skjutförbud – skjutbanan stängs och ombesiktning krävs innan nytt tillstånd kan ges.

Beroende på säkerhetsbristernas art och allvarlighetsgrad kan skjutbanan alltså behöva hålla stängt under tiden som bristerna åtgärdas. Om tillståndet inte har löpt ut har föreningen tid att åtgärda bristerna inom tillståndstiden. Om tillståndet har löpt ut innan bristerna är åtgärdade uppstår automatiskt ett förbud att använda banan. Banan kan också omedelbart behöva stängas om det föreligger fara för liv och hälsa. För att återkalla ett tillstånd krävs beslut av en chef eller jurist enligt delegation. Det inträffar mycket sällan. I tillståndet anger Polismyndigheten vilka villkor som ska vara uppfyllda. Tillstånd kan också tidsbegränsas till en kortare tid än fem år med hänsyn till rådande brister, t.ex. till ett år.

6.7.2 Skjutbanor kan behöva hålla stängt av säkerhetsskäl

De intervjuade besiktningsmännen bedömer att skjutbanorna ofta är i bra skick. De är också i bättre skick nu än när Polismyndigheten övertog besiktningen från de tidigare skytteombuden. Föreningarna är angelägna om att få sitt tillstånd förnyat och åtgärdar därför oftast bristerna inom rimlig tid. I vissa fall kan banan behöva vara stängd under några veckor upp till några månader. Även enligt de intervjuade förbunden är risken för att skjutbanan måste hålla stängt ett starkt incitament för föreningarna att sköta anläggningen och ha goda säkerhetsrutiner.

Polismyndigheten har inga sammanställda uppgifter om hur många skjutbanor som har behövt hålla stängt på grund av säkerhetsbrister (skjutförbud). Utifrån regionernas uppgifter uppskattar vi att det under 18-månadersperioden januari 2023 t.o.m. juni 2024 har handlat om drygt 50, alltså uppskattningsvis runt 7–8 procent av de banor som hade besiktats under perioden.

Vid skjutförbud krävs det att handläggaren som har utfört besiktningen gör en uppföljande kontroll (ombesiktning) på plats innan tillståndet kan utfärdas. Men oftast följs bristerna upp genom att föreningen skickar in en rapport och en foto- eller videodokumen-

tation av åtgärderna. Dokumentationen jämförs med den från besiktningen och myndigheten kan utfärda tillståndet med detta som underlag. En uppföljning av detta enklare slag blir aktuell vid framför allt mindre brister eller om en ny kontroll på plats skulle innebära en lång resa.

6.7.3 Få har behövt stänga på grund av resursbrist

Ett sätt att försöka bedöma om handläggningstiden är oskälig är att utgå från påståendet om att skjutbanor måste hålla stängt för att Polismyndigheten har brist på personal för att hinna besikta i tid. Enligt polisregionernas uppgifter har uppskattningsvis en handfull skjutbanor av detta skäl behövt hålla stängt en tid under den studerade 18-månadersperioden. De intervjuade besiktningsmännen uppger att de gör allt de kan för att hinna besikta i tid, men att personalbrist och hög arbetsbelastning ibland inte gör det möjligt.

Ett vanligare skäl till att skjutbanan behöver stänga förefaller vara att föreningen inte har ansökt om nytt tillstånd i tid så att handläggningen hinns med inom tillståndstiden. Det tidigare tillståndet upphör då automatiskt att gälla. Under perioden gällde det cirka tio tillstånd.

6.7.4 Viktigt med balans i graden av service

Besiktningsmännen uppger att de är tillmötesgående och vill förhindra olägenheter för föreningarna. Till exempel anses det särskilt viktigt att besikta skjutbanor där man genomför prov inför jägarexamen i tid. De ska vara i bra skick så att jägare kan ta sin examen.

Besiktningsmännen bedömer också att de ger god service i samband med besiktningen, både muntligt och skriftligt. I de besiktningsprotokoll som vi har tagit del av framgår ganska utförligt vad föreningen behöver åtgärda. Där kan t.ex. anges med hur många centimeter ett kulfång behöver breddas, att kulfånget behöver rensas från stenar och växlighet eller var en varningsskylt måste sättas upp.

Besiktningsmännen pekar på att det är viktigt att de förklarar *vad* som behöver åtgärdas i förhållande till bestämmelserna, men inte ge alltför utförliga råd om *hur* föreningen ska åtgärda bristerna eftersom de ibland kan åtgärdas på olika sätt och till olika hög kostnad.

Föreningarna hänvisas i stället till exempelvis förbundens konsulenter för mer specifika råd.

Detta förhållningssätt ligger i linje med vad regeringen tidigare har uttalat om rådgivning inom ramen för tillsyn, vilket en besiktning kan jämföras med. Enligt regeringen är det i allmänhet inte lämpligt att myndigheten uppträder som konsult och ger råd om hur tillsynsobjektet ska agera i specifika ärenden. Det kan bli svårt om myndigheten tidigare har lämnat precisa råd i ärenden som sedan blir föremål för tillsyn. Men myndigheten måste kunna lämna upplysningar, t.ex. om vilka regler som gäller.²⁷

Besiktningarna uppger samtidigt att det inte är ovanligt att föreningar ansöker om tillstånd för tidigt, innan de har ställt i ordning skjutbanan. Syftet är då att få Polismyndighetens förhandsbedömning av banan, vilket kan jämföras med en typ av konsultation. Utöver att föreningen inte får sitt tillstånd för att banan inte är iordningställd tar besiktningen oftast längre tid att utföra.

6.8 Vår bedömning av Polismyndighetens tillståndsprövning

Enligt direktivet ska vi analysera och vid behov föreslå förändringar i myndighetsansvaret för att pröva tillstånd för civila skjutbanor. Oavsett bedömning i sak ska vi lämna författningsförslag som innebär att Polismyndigheten överlämnar ansvaret till den nya jakt- och viltvårdsmyndigheten. Vi inleder med vår bedömning av hur Polismyndigheten hanterar uppgiften i dag och om det finns skäl att överlämna ansvaret.

Bedömning: Det finns inga påtagligt stora problem i Polismyndighetens tillståndsprövning för civila skjutbanor som i sig skulle motivera att uppgiften förs över till en annan myndighet. Men uppgiften har låg polisiär relevans och kan av det skälet föras över till någon annan myndighet för att bidra till att renodla Polismyndighetens uppdrag.

²⁷ Skr. 2009/10:79 s. 18.

6.8.1 Inga påtagligt stora problem i handläggningen

Som framgår av de tidigare avsnitten i kapitlet är problembilden kring Polismyndighetens tillståndsprövning för civila skjutbanor vag. Myndigheten har utmaningar i handläggningen, men det är svårt att hävda att de påtagligt skulle ha försämrat föreningarnas möjlighet att bedriva sin skytteverksamhet. De problem som har framförts är till viss del svåra att belägga med hjälp av verksamhetsdata och även i förhållande till hur handläggarna beskriver och bedömer tillståndsprövningen. Det är samtidigt viktigt att påpeka att vi har haft i uppdrag att kartlägga myndighetens hantering, inte granska den.

Trots små personalresurser besiktas skjutbanorna oftast i tid

De synpunkter som har framförts om Polismyndighetens resurser för handläggningen kan sammanfattas som att myndigheten ibland inte har tillräckligt med utbildad personal för att hinna besikta skjutbanor i tid. Skjutbanor kan av detta skäl behöva hålla stängt.

Polismyndigheten har haft ansvar för samtliga delar i tillståndsprövningen under en relativt sett kort tid. Från att tidigare enbart ha svarat för föreskrifter och beslutsfattande tog myndigheten under perioden 2015–2018 successivt över ansvaret för besiktningen. Besiktningensansvaret innebar att myndigheten behövde bygga upp kompetens för uppgiften, och senare även kapacitet för att utbilda nya besiktningmän.

En intern förändring i organisationen medförde att antalet besiktningmän minskade runt årsskiftet 2023/24, vilket myndigheten började åtgärda genom att utbilda nya våren 2024. Det innebär att Polismyndigheten under en övergångsperiod kommer att ha färre erfarna besiktningmän än tidigare. Mycket tyder också på att myndigheten i juni 2024 hade för få besiktningmän totalt sett. Polisregionerna bedömer att fler behöver utbildas för uppgiften, både under resten av 2024 och framöver.

Trots dessa utmaningar är det svårt att hävda att otillräckliga personalresurser skulle ha bidragit till att skjutbanor inte hinner besiktas i tid i någon större omfattning. Det förefaller enligt polisregionernas uppgifter handla om ett fåtal fall under den period om ett och ett halvt år som vi har frågat om (januari 2023–juni 2024).

Det tycks vara ett något större problem att föreningar inte ansöker om nytt tillstånd i god tid innan tillståndet går ut. Om ett tillstånd har gått ut får föreningen inte längre bedriva skytte på banan. Sent inkomna ansökningar gör det också svårare för Polismyndigheten att planera arbetet så att besiktningarna kan utföras effektivt.

Om skjutbanan bedöms ha säkerhetsbrister har Polismyndigheten rätt att avvakta med att besluta om ett nytt tillstånd tills bristerna är åtgärdade. Om säkerhetsbristerna är av allvarligare slag kan skjutbanan behöva hålla stängt under tiden. Som vi har nämnt tidigare handlar det om drygt 50 skjutbanor under 18-månadersperioden.

Synpunkterna på Polismyndighetens kompetens är svåra att bemöta

De synpunkter som jakt- och skytteorganisationer har framfört om Polismyndighetens kompetens för uppgiften kan sammanfattas som att kunskapsnivån hos myndighetens handläggare varierar mer än tidigare, och då även i förhållande till hur det var när Statens skytteombud svarade för besiktningen.

Vi har svårt att belägga eller motbevisa detta eftersom vi varken kan eller har haft i uppdrag att bedöma kvaliteten i myndighetens prövning. Vi kan bara konstatera att de besiktningsmän som vi har samtalat med anser att kritiken mot myndighetens kompetens är orättfärdig. Sedan Polismyndigheten övertog besiktningen har regionerna hittat säkerhetsbrister på många skjutbanor som tidigare har godkänts av ett skytteombud. Det skulle snarare kunna tyda på att myndigheten har utfört uppgiften mera noggrant.

Den upplevda variationen i kompetens kan bero på att besiktningsmännen har olika lång erfarenhet. En relativt stor del av de nuvarande besiktningsmännen är nyligen utbildade. Synpunkterna hänger troligen också samman med att besiktningsmännen i väntan på myndighetens egna säkerhetsbestämmelser har uppmanats utgå från en version av säkerhetsbestämmelserna som skytterörelsen har ersatt med en ny. Det är naturligtvis inte bra att föreningarna och myndigheten under en period har utgått från olika säkerhetsnormer. Det har troligen bidragit till förbundens och föreningarnas missnöje.

6.8.2 Fördelen med att vara en nationell myndighet har inte utnyttjats

Skjutbaneärendena hanteras sedan 2015 av en nationellt sammanhållen polismyndighet. Det borde ge goda förutsättningar att internt styra, följa upp och vägleda polisregionerna i tillståndsprövningen för att säkerställa att handläggningen blir så effektiv som möjligt och att säkerhetsbrister av liknande slag bedöms likvärdigt.

Vi bedömer att Polismyndigheten ännu inte har utnyttjat dessa fördelar på något märkbart sätt. Vi har noterat att regionerna har lite olika arbetssätt. Det kan vara motiverat av bl.a. skillnader i geografiska och resursmässiga förutsättningarna. Men det saknas myndighetsgemensamma mallar och bedömningsstöd för ärendeslaget som kan bidra till ett ensat arbetssätt och underlätta likvärdiga bedömningar. Däremot kan vi inte bedöma om och i så fall hur detta har påverkat besluten. Det finns förväntningar bland besiktningsmännen om att myndighetens egna säkerhetsbestämmelser ska ge ett bättre stöd för handläggningen framöver. Bestämmelserna förväntas även göra det tydligare för föreningarna vilka krav staten ställer.

Vi har också noterat att Polismyndighetens ärendehanteringssystem inte ger tillräckligt bra stöd för handläggningen av ärendena. Vår kartläggning visar att systemet ger små möjligheter att på ett enkelt sätt ta ut verksamhetsdata för att kunna följa upp verksamheten nationellt. Det gör den också svårare att styra.

6.8.3 Regional organisation och flexibla handläggare

Polismyndigheten och föreningarna är ense om att besiktningen av skjutbanor kräver regional närhet. Eftersom det rör sig om ett begränsat antal ärenden per år och besiktningen är säsongsbunden är det ur ett effektivitetsperspektiv en fördel att handläggarna är flexibla och kan handlägga även andra typer av ärenden.

Polismyndighetens regionala organisation och det faktum att de runt 30 personer som handlägger skjutbaneärenden även har andra arbetsuppgifter innebär enligt vår bedömning att myndigheten har relativt goda förutsättningar att ha tillräckligt antal handläggare för att pröva ansökningar om tillstånd och besikta skjutbanor i hela landet. Personalresurserna förväntades i slutet av 2024 att motsvara cirka 13 årsarbetskrafter.

6.8.4 Regeringen vill renodla Polismyndighetens uppdrag

Regeringen framhåller i direktivet att det finns starka skäl för att renodla Polismyndighetens uppdrag för att avlasta myndigheten uppgifter och därigenom öka förutsättningarna att fokusera på det som är polisärt relevant.

Likartade argument framförs av regeringen i direktivet till den nya utredning som tillsattes i slutet av augusti 2024. Utredningen ska bl.a. ska ta ställning till om och i vilken utsträckning som Polismyndighetens ansvar för att hantera vissa tillstånd enligt ordningslagen ska överlämnas till en annan huvudman. Syftet är att säkerställa att uppgifterna utförs effektivt och ändamålsenligt och att öka Polismyndighetens förutsättningar att fokusera på sitt kärnuppdrag att bekämpa brott och upprätthålla allmän ordning och säkerhet.²⁸

6.8.5 Uppdraget skulle renodlas om uppgiften flyttas

Vi ser att det finns skäl att avlasta Polismyndigheten uppgifter som inte har en tydlig koppling till myndighetens kärnuppdrag. Tillstånd för att använda en skjutbana regleras i ordningslagen och utförs av civil personal. Prövningen och besiktningen syftar till att den ska vara säker för de som befinner sig på skjutbanan, men även för den närmaste omgivningen. Att bedöma säkerheten på en föreningsdriven skjutbana kan därför sägas skilja sig en del från uppgiften att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, som kan beröra och få konsekvenser för en bredare allmänhet. Polismyndigheten fick överta uppgiften att besikta skjutbanor till följd av att Försvarsmakten drog sig tillbaka i den tidigare lösningen med Statens skytteombud. Besiktningsdelen i tillståndsprövningen betraktades alltså innan dess inte som en polisiär uppgift.

Handläggningen av skjutbaneärenden har viss, men ingen avgörande koppling till handläggningen av vapenärenden. Fram till årskiftet 2023/24 var kopplingen mellan ärendeslagen något tydligare eftersom en del av handläggarna i polisregionerna arbetade med att ge tillstånd för både vapen och skjutbanor. Den interna förändringen av ansvarsförhållandena har snarare medfört att åtskillnaden mellan ärendeslagen har blivit tydligare, både organisatoriskt och personal-

²⁸ Dir. 2024:75. Frågan om en flytt av ansvaret för tillstånd att använda skjutbanor ska därmed inte ingå i analysen, med hänvisning till vår utredning.

mässigt. Det skulle göra det enklare att särskilja och flytta ansvaret för skjutbaneärenden till någon annan myndighet.

Vi bedömer sammantaget att uppgiften att ge tillstånd för civila skjutbanor har låg polisiär relevans. Den kan därför föras över till någon annan myndighet för att bidra till att renodla Polismyndighetens uppdrag. Polismyndigheten ska inte ha kvar uppgifter som kan utföras lika bra, bättre eller effektivare av någon annan.

6.8.6 Verksamheten skulle avlastas marginellt

En överföring av ansvaret för skjutbaneärenden till en annan myndighet skulle innebära att Polismyndigheten kommer att avlastas, men bara marginellt. Ärendeslaget utgör en mycket liten del av myndighetens samlade tillståndsprövning enligt ordningslagen.

Polisiär kompetens kommer inte att kunna frigöras genom en sådan avlastning eftersom handläggningen utförs av civilanställd personal. Samtidigt kan civilanställda numera i större utsträckning än tidigare användas i kärnverksamheten, t.ex. som civilanställda utredare om de får ytterligare utbildning. Om de ges andra uppgifter internt kommer myndigheten att behöva tillföras mer ekonomiska resurser. För om uppgiften att handlägga skjutbaneärenden och svara för föreskrifter m.m. förs över till en annan myndighet så kommer även de ekonomiska resurser som Polismyndigheten använder för dessa uppgifter att föras över med motsvarande belopp.

6.9 Viltförvaltningsmyndigheten och länsstyrelserna bör överta ansvaret

Bedömning: Viltförvaltningsmyndigheten kommer inte att ha förutsättningar att ta över ansvaret för samtliga delar som ingår i Polismyndighetens uppgift att ansvara för tillståndsprövning för civila skjutbanor. Ansvaret bör därför delas upp.

Förslag: Länsstyrelserna ska ta över Polismyndighetens uppgift att besikta och ge tillstånd för civila skjutbanor.

Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Polismyndighetens rätt att meddela föreskrifter om civila skjutbanor.

Viltförvaltningsmyndigheten ska även få i uppgift att ge länsstyrelserna vägledning i tillståndsprövning och besiktning av civila skjutbanor och att utbilda personalen i besiktning.

6.9.1 Ansvaret för uppgiften delas upp

Vi ska enligt direktivet föreslå att Polismyndigheten överlämnar ansvaret för tillståndsprövning för civila skjutbanor till den nya myndigheten. Det skulle innebära att Viltförvaltningsmyndigheten tar över ansvaret för samtliga delar som ansvaret omfattar, dvs. tillståndsprövning inklusive besiktning, föreskrifter, vägledning och utbildning av besiktningsmän.

Viltförvaltningsmyndigheten kommer enligt vår bedömning inte att ha förutsättningar att ta över ansvaret för helheten. Den operativa delen med tillståndsprövning och besiktning av skjutbanor kräver närvaro i hela landet. Inför varje nytt eller förnyat tillstånd ska skjutbanan besiktas på plats. Det är den viktigaste och mest resurskrävande delen i myndighetsutövningen. Viltförvaltningsmyndigheten kommer enligt vårt förslag att vara en förvaltningsmyndighet med nationellt ansvar, utan regional organisation. Det är svårt att argumentera för att myndigheten ska ha en regional organisation med nationell täckning för en verksamhet som uppskattningsvis kräver runt 13 årsarbetskrafter.

Vi föreslår därför att ansvaret delas mellan Viltförvaltningsmyndigheten och länsstyrelserna. Viltförvaltningsmyndigheten ska svara för föreskrifter, vägledning och utbildning medan länsstyrelserna ska svara för att ge tillstånd för och besikta skjutbanorna. I kapitel 1 föreslår vi ändringar i ordningslagen (1993:1617) och polisförordningen (2014:1104) för att göra detta möjligt.

Vi har översiktligt prövat andra alternativa lösningar, men bedömer sammantaget att uppgiften är bäst lämpad för länsstyrelserna. I avsnitt 6.9.2 och 6.9.3 utvecklar vi vårt förslag. I avsnitt 6.10 redovisar vi kortfattat vilka andra alternativ vi har övervägt.

6.9.2 Länsstyrelserna ska svara för tillståndsprövningen

Länsstyrelserna kan med sitt regionala ansvar för bl.a. viltförvaltning och civil beredskap samt sin generella kompetens när det gäller tillståndsprövning och tillsyn förväntas ha goda förutsättningar att ta över ansvaret att besikta och ge tillstånd för civila skjutbanor från Polismyndigheten. Handläggningen av skjutbaneärenden kommer även fortsättningsvis att vara en säsongsbetonad deltidsuppgift. Berörda handläggare kommer att behöva utbildas för uppgiften att bedöma säkerheten på skjutbanor.

Uppgiften har koppling till viltförvaltning, civilt försvar och miljöprövning

De 21 länsstyrelserna ansvarar för den statliga förvaltningen i länet i den utsträckning inte någon annan myndighet har ansvaret för särskilda förvaltningsuppgifter.²⁹ Länsstyrelserna har ett brett uppdrag och bedriver verksamhet inom många utgiftsområden.³⁰ Som vi har beskrivit tidigare ansvarar de för den regionala viltförvaltningen och kommer därför att framöver samverka och samarbeta med samt vägledas av Viltförvaltningsmyndigheten i många frågor.

En uppgift med anknytning till skjutbanor är att länsstyrelsen kan besluta om bidrag ur älgvårdsfonden till anläggning och upprustning av älgskyttebanor.³¹ En förening kan söka och få bidrag för bl.a. miljöstärkande eller säkerhetshöjande åtgärder på älgskyttebanan. Föreningen kan t.ex. få bidrag för åtgärder som har genomförts efter Polismyndighetens anmärkningar på säkerheten vid besiktningen. En annan uppgift med anknytning till skjutbanor är att länsstyrelsen kan genomföra en frivillig tillståndsprövning för skjutbanor enligt miljölagstiftningen för att reglera intressekonflikter med omgivningen (se avsnitt 6.2.3).

²⁹ 1 § förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.

³⁰ Länsstyrelserna bedriver verksamhet inom bland annat utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur, utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel och utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.

³¹ 52 d § jaktförordningen (1987:905). 42 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2011:7) om jakt efter älg och kronhjort. Bidrag beviljas utifrån behov och tillgång på medel i fonden.

Länsstyrelserna har också uppgifter inom det civila försvaret samt inför och vid höjd beredskap.³² Länsstyrelsen ska som högsta civila totalförsvarsmyndighet i länet verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås vid höjd beredskap och ska t.ex. samordna de civila försvarsåtgärderna regionalt. Här finns alltså även en viss koppling till de skytteförbund som är frivilliga försvarsorganisationer.³³

Av dessa skäl lämpar det sig väl att länsstyrelserna tar ansvar för tillståndsprövningen för civila skjutbanor. Tillgång till säkra skjutbanor är en viktig förutsättning för att bl.a. öva inför jakt och jägarexamen, men även för att vid behov kunna utföra insatser i försvaret.

Erfarenhet av att ge tillstånd och ha tillsyn på många områden

Tillståndsprövning och tillsyn är dessutom vanliga uppgifter för länsstyrelserna. Tillsynen omfattar bl.a. miljö, djurskydd, livsmedel och foder, jakt och fiske, skyddade områden, artskydd, kulturmiljö och åtgärder mot penningtvätt.

Likt Polismyndigheten tar länsstyrelserna ut avgifter för viss prövning och tillsyn där avgiftsintäkterna redovisas mot inkomstitel på statens budget.

Behovet av geografisk närhet till föreningarna uppfylls

Geografisk närhet till skytteföreningarnas verksamhet är en mycket viktig förutsättning för en effektiv tillståndsprövning. Även om vissa delar av en uppföljande besiktning kan utföras med hjälp av föreningarnas åtgärdsrapporter samt foto- eller videodokumentation är fysisk besiktning av skjutbanorna en viktig del i prövningen av både nya och förnyade tillstånd.

Regional närhet kan tillgodoses enligt två av regeringens uppställda kriterier för vad som ska vara vägledande vid regeringens prövning av vilka uppgifter och uppdrag som länsstyrelserna ska ansvara för. Det är kriterierna att uppgiften

³² Förordning (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap. Förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap.

³³ Förordning (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet.

- innebär statlig närvaro i olika delar av landet
- kräver geografisk närhet till brukare, allmänhet och företag.³⁴

Tillräckliga resurser behövs för den nya uppgiften

Det är viktigt att länsstyrelserna får tillräckliga resurser för den nya uppgiften att besikta och ge tillstånd för civila skjutbanor. Möjligen kommer de sammantaget att behöva något fler årsarbetskrafter än vad Polismyndigheten har 2024. Det gäller särskilt om regeringen anser att det är viktigt att möta förbundens och föreningarnas förväntningar på snabb handläggning och service. Som vi tidigare har noterat bedömer polisregionerna att myndigheten har något färre handläggare än vad uppgiften kräver.

Vi konstaterar att länsstyrelserna redan i dag har vissa utmaningar i sin prövning och tillsyn, bl.a. med resurser och effektivitet i handläggningen. Regeringen beskriver i de två senaste budgetpropositionerna att länsstyrelserna arbetar på flera sätt med att effektivisera tillsynen, men att de har fortsatta utmaningar. Till exempel har de på vissa områden inte utfört tillsyn i den omfattning som förväntas.³⁵

Länsstyrelsernas verksamhet inom de olika utgiftsområdena finansieras genom anslaget 5:1 Länsstyrelserna m.m. (förvaltningsanslaget) och ett stort antal sakanslag. Ungefär hälften av verksamheten finansieras genom förvaltningsanslaget.

Handläggning hos alla eller ett mindre antal länsstyrelser

Om 21 länsstyrelser ska handlägga skjutbaneärenden i samma omfattning som Polismyndigheten skulle det innebära ett behov av minst en handläggare per länsstyrelse som har besiktningskompetens, motsvarande i genomsnitt drygt en halv årsarbetskraft. En uppdelning på så många myndigheter kan bl.a. medföra en kompetens-

³⁴ Regeringen tog fram kriterierna med anledning av Riksrevisionens granskning av regeringen styrning av länsstyrelserna 2019. Riksrevisionen (2019). *Vanans makt – regeringens styrning av länsstyrelserna* (RiR 2019:2). Skr. 2018/19:117, bet. 2019/20:KU2. Regeringen presenterade principerna för sin styrning av länsstyrelserna i budgetpropositionen för 2021 och uttalade i budgetpropositionen för 2023 att prövningen även fortsättningsvis bör ske med vägledning av kriterierna.

³⁵ Budgetpropositionen för 2024 och 2025, utgiftsområde 1.

mässig sårbarhet. Ett sätt att minska sårbarheten och samtidigt öka förutsättningarna för en effektiv handläggning är att länsstyrelser som ligger nära varandra på eget initiativ ingår en överenskommelse om att samarbeta vid behov. Som framgår av tabell 6.2 har de sju polisregionerna olika många skjutbanor att besikta. Region Nord har också särskilda utmaningar i verksamheten till följd av att regionen täcker en mycket stor del av landets yta.

Ett annat sätt kan vara att regeringen beslutar om att koncentrera uppgiften till ett mindre antal länsstyrelser. Men hur många och vilka länsstyrelser det i så fall kan bli fråga om behovet i så fall analyseras närmare inför att ansvaret ska föras över.

Sedan 2012 är tretton verksamheter som länsstyrelserna ansvarar för koncentrerade till sju länsstyrelser, bl.a. tillsyn över stiftelser och överförmyndare.³⁶ För att förbättra länsstyrelsernas förutsättningar att bedriva en effektiv, rättssäker och kostnadseffektiv verksamhet har regeringen uttryckt en ambition att koncentrera ytterligare verksamheter till färre länsstyrelser. Samtidigt ska hänsyn tas till länsstyrelsernas behov av regional närhet.³⁷ En koncentration av verksamheter ska som huvudregel utgå från den geografiska struktur som följer av förordningen (2022:593) om vissa förvaltningsmyndigheters regionala indelning och av den nya strukturen för det civila försvaret.

I budgetpropositionen för 2022 angav regeringen ett antal kriterier för när en koncentration är lämplig. Det är bl.a. att verksamheten har liten omfattning eller har begränsad betydelse för länsstyrelsernas uppdrag enligt 2 § i instruktionen och att det finns ett begränsat behov av externa besök eller lokalkännedom.³⁸

De nämnda kriterierna talar både för och emot att koncentrera tillståndsprovning och besiktning av skjutbanor till färre länsstyrelser. Vi anser att behovet av lokalkännedom och regional närhet till skjutbanorna är viktigast att beakta om regeringen överväger att koncentrera verksamheten.

³⁶ Se Statskontorets rapport *Koncentration av viss länsstyrelseverksamhet*. (Rapport 2023:14). En av de tretton verksamheterna koncentrerades redan 2010.

³⁷ Budgetpropositionen för 2022, 2023 och 2024, utgiftsområde 1.

³⁸ Budgetpropositionen för 2022, utgiftsområde 1, avsnitt 9.5.

6.9.3 Viltförvaltningsmyndigheten ska svara för föreskrifter, vägledning och utbildning

Att ansvara för föreskrifter och vägledning är naturliga uppgifter för en nationell myndighet på områden där det finns andra som utför den operativa verksamheten. Länsstyrelserna vägleds redan i dag av flera nationella myndigheter. Vi föreslår att Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över föreskrifträtten för civila skjutbanor från Polismyndigheten och även få i uppgift att svara för att ge länsstyrelsernas personal vägledning och utbildning för uppgiften att besikta och ge tillstånd för sådana skjutbanor.

Rätt att meddela föreskrifter om skjutbana

Viltförvaltningsmyndigheten kommer med vårt förslag att ta över rätten att meddela föreskrifter om utförande och besiktning av skjutbanor från Polismyndigheten. Bemyndigandet ska framgå av myndighetens instruktion. Med det följer att Viltförvaltningsmyndigheten tar över ansvaret för de nya föreskrifter och säkerhetsbestämmelser som Polismyndigheten fastställer.

Nationell utbildning av besiktningsmän

Viltförvaltningsmyndigheten kommer även att ta över ansvaret för att utbilda den personal hos länsstyrelserna som ska besikta skjutbanor och besluta om tillstånd. Viltförvaltningsmyndigheten skulle kunna uppdra åt någon organisation eller person med ändamålsenlig kompetens att genomföra utbildningen, men vi tror att det är en fördel om myndigheten svarar för utbildningen i egen regi. På så sätt kan myndigheten ha kontroll över att utbildningen tar utgångspunkt i de statliga säkerhetsbestämmelserna och håller hög och jämn kvalitet. Det är viktigt för att motverka regionala skillnader i myndighetsutövningen. Likartade säkerhetsbrister ska bedömas på likartat sätt.

Viktigt med nationell vägledning och stöd till länsstyrelserna

Länsstyrelserna förväntas generellt ge en service som är likvärdig i hela landet. Samtidigt är de 21 självständiga myndigheter. Ur ett styrningsperspektiv innebär det utmaningar för Viltförvaltningsmyndigheten. Vi bedömer därför att det är särskilt viktigt att Viltförvaltningsmyndigheten ger länsstyrelserna nationell vägledning och ett bra stöd för den nya uppgiften så att de får goda förutsättningar att uppnå en effektiv tillståndsprovning och likvärdiga beslut.

Det arbetssätt som Naturvårdsverket ska ha gentemot länsstyrelserna när det gäller tillståndsprovning enligt miljöbalken kan vara möjligt att tillämpa även för Viltförvaltningsmyndigheten när det gäller tillståndsprovning för civila skjutbanor. Enligt länsstyrelsernas regleringsbrev för 2024 ska de ge Naturvårdsverket information som gör att myndigheten kan utveckla statistik och e-tjänster för tillståndsprovningen och även utveckla samarbetet mellan länsstyrelserna. Ett förbättrat samarbete förväntas leda till gemensamma arbetssätt och bedömningar och att länsstyrelserna delar kompetens och bistår varandra vid arbetstoppar.

För att Viltförvaltningsmyndigheten ska kunna följa upp och utveckla stödet till länsstyrelserna behöver myndigheten även information från länsstyrelserna om provningen och dess utfall. Sammanställningen av sådan information kan underlättas av att länsstyrelserna har gemensamma it-lösningar och ett gemensamt diariesystem.

Bättre kunskap behövs om utbud och behov av civila skjutbanor

Som framgår av avsnitt 6.3.7 finns det ingen samlad information om hur många anläggningar och skjutbanor det finns för civila ändamål, och i vilken mån de är i bruk. Vi har inte haft i uppdrag att kartlägga utbudet och inte heller att bedöma behovet av skjutbanor för olika ändamål. Däremot har regeringen möjlighet att verka för att staten får bättre kunskap om detta, t.ex. genom att ge Viltförvaltningsmyndigheten och länsstyrelserna i uppdrag att genomföra en kartläggning och behovsinventering. Kunskap om dessa förhållanden är en viktig utgångspunkt för att kunna bedöma om det finns behov av särskilda åtgärder för att t.ex. stimulera en utbyggnad av antalet skjutbanor.

6.10 Andra alternativ som vi har övervägt

Vi har övervägt några andra alternativ till vilken myndighet som skulle kunna ta över ansvaret för tillståndsprövning inklusive besiktning av civila skjutbanor. I samtliga alternativ tar Viltförvaltningsmyndigheten över ansvaret för föreskrifter, vägledning och utbildning. De alternativ vi har prövat är att

- kommunerna tar över ansvaret för tillståndsprövning inklusive besiktning
- Fortifikationsverket tar över ansvaret för tillståndsprövning inklusive besiktning
- återinföra någon form av ombud som genomför besiktningar på uppdrag av den myndighet som beslutar om tillstånd.

Samtliga alternativ innebär att nya myndigheter eller aktörer skulle tillkomma i den flora av myndigheter som redan i dag har olika uppgifter när det gäller jakt och vilt. Vi bedömer att det bör undvikas för att inte ytterligare utvidga antalet aktörer och därmed även Viltförvaltningsmyndighetens kontaktytor. Vi bedömer därutöver att samtliga alternativ med stor sannolikhet skulle komma att innebära högre kostnader för staten, såvida inte föreningarna ska belastas med högre avgifter.

6.10.1 Kommunerna tar över tillståndsprövningen

Som framgår av avsnitt 6.1 föreslog Polisverksamhetsutredningen i början av 2000-talet att ansvaret för vissa tillståndsärenden enligt ordningslagen skulle flyttas från de dåvarande länspolismyndigheterna till kommunerna. Det gällde bl.a. tillstånd för skjutbanor som inte hör till Försvarsmakten.³⁹

³⁹ *Mot ökad koncentration – förändring av polisens verksamhet* (SOU 2001:87). *Polisverksamhet i förändring* (SOU 2002:70). Regeringen gjorde inga ändringar i linje med utredningens förslag i prop. 2013/14:110. Polisverksamhetsutredningen gick i början av 2000-talet igenom en rad uppgifter hos polismyndigheterna i renodlingssyfte.

Kommunerna har två andra uppgifter som rör skjutbanor

Teoretiskt kan det finnas fördelar med att låta kommunerna överta ansvaret för tillståndsprövning och besiktning. Kommunerna prövar ansökningar om bygglov för skjutbanor. Inom ramen för miljölagstiftningen tar de också emot och behandlar anmälningar om att inrätta en stadigvarande skjutbana för skjutning utomhus, om vissa kriterier är uppfyllda (se avsnitt 6.2.2). Anmälningsskyldigheten och den efterföljande miljötillsynen omfattar endast en delmängd av de skjutbanor som är tillståndspliktiga enligt ordningslagen och Polismyndighetens föreskrifter. Det skulle sannolikt medföra att det blir svårt att uppnå några större effektiviseringsvinster mellan tillståndsprövningen och miljötillsynen.

Flera nackdelar med att överföra ansvaret till kommunerna

Ett starkt skäl emot att överföra ansvaret till kommunerna är att ärendeslaget har för liten omfattning för att fördelas på 290 kommuner, givet att det finns skjutbanor i alla kommuner. Uppgiften skulle trots den ringa omfattningen kräva att varje kommun har minst en handläggare som har kompetens att besikta skjutbanor med visst intervall, om kommunerna inte väljer att samverka om uppgiften. Samverkan är ofta nödvändig för mindre kommuner som har få ärenden inom ett område för att kunna upprätthålla kompetensen eller för att fylla en heltidstjänst. Ett av flera områden där kommuner ofta samverkar genom avtal är tillsyn och tillståndsgivning eller annan myndighetsutövning inom området miljö och hälsoskydd.⁴⁰ Samverkan av sådant slag är frivillig enligt kommunallagen (2017:725). Att staten indirekt skulle "tvinga" kommunerna att samverka för att kunna klara av att hantera i genomsnitt drygt 650 skjutbaneärenden per år spridda över landet skulle inte vara förenligt med den kommunala självstyrelsen.

Ett annat skäl emot att föra över ansvaret till kommunerna är att det med stor sannolikhet skulle bli dyrare för staten. Finansieringsprincipen innebär att staten inte får införa några nya obligatoriska uppgifter för kommunerna utan medföljande statlig finansiering. Polisverksamhetsutredningen föreslog i stället en princip om självfinansiering, vilket gäller för många ärenden i kommunerna. Kom-

⁴⁰ Statskontoret (2023). *Hand i hand – en analys av kommunal samverkan*. Rapport 2023:5.

munerna skulle då ta ut avgifter från jakt- och skytteföreningarna för att täcka kostnaderna för verksamheten. Avgifterna skulle med en sådan lösning bli betydligt högre än i dag.

Ytterligare ett skäl emot är att Viltförvaltningsmyndigheten skulle få svårt att styra och vägleda ett så stort antal självständiga kommuner för att få en enhetlig handläggning och likvärdiga bedömningar i myndighetsutövningen.

6.10.2 Fortifikationsverket tar över tillståndsprövningen

I en av de motioner som ligger till grund för riksdagens tillkännagivande framförs att kontrollen och godkännandet av civila skjutbanor bör föras över till Fortifikationsverket som sköter de militära skjutbanorna. Fortifikationsverket skulle enligt motionären kunna ges möjlighet att debitera skytteföreningarna för besiktningen så att statskassan inte drabbas.⁴¹

Närliggande uppgifter eftersom verket äger och förvaltar skjutbanor

Fortifikationsverket ska förvalta fastigheter avsedda för försvarsändamål.⁴² Förvaltningsverksamheten är indelad i sex regioner. Fortifikationsverket övertog fastighetsdriften från Försvarsmakten 1997 och svarar sedan dess för ägande, förvaltning och drift av fastighetsbeståndet medan Försvarsmakten och vissa andra myndigheter inom det militära och civila försvaret beställer och betalar för verksamheten och verkets tjänster.

Fastighetsbeståndet är omfattande och brett. I beståndet finns drygt hundra övningsfält, skjutfält och skjutbanor över hela landet som besiktas av verket varje år. Anläggningarna används främst av Försvarsmakten i utbildningssyfte.⁴³

Vi bedömer att Fortifikationsverkets regionala organisation är en fördel om verket skulle överta uppgiften att ge tillstånd för och

⁴¹ Motion 2021/22:1848.

⁴² Förordning (2007:758) med instruktion för Fortifikationsverket.

⁴³ Information på Fortifikationsverkets webbplats hämtad 2024-05-29. <https://www.fortifikationsverket.se/fastigheter/vart-fastighetsbestand/skjutfalt-och-ovningsomraden>. Fortifikationsverket äger även regementsbyggnader, kontorshus, träningsanläggningar, simulatoranläggningar, verkstäder, hamnar, flygfält, anläggningar under jord och den mark som Försvarsmakten övar på.

besikta civila skjutbanor. Besiktningen skulle vara nära besläktad med ansvaret för att besikta militära skjutbanor och skjutfält. Däremot kan säkerhetskraven på en militär och en civil skjutbana komma att skilja sig åt, bl.a. eftersom olika typer av vapnen används. Som framgår av avsnitt 6.3 har de historiska banden mellan skytterörelsen och försvaret försvagats över tid.

Renodlad uppdragsmyndighet utan myndighetsutövning

Det som talar emot att Fortifikationsverket övertar ansvaret för tillståndsprovning och besiktning av civila skjutbanor är att verket är en renodlad uppdragsmyndighet. Verksamheten finansieras till drygt 99 procent med avgifter och andra ersättningar.⁴⁴ Verket bedriver ingen myndighetsutövning i form av tillståndsprovning och tillsyn. Verksamheten som rör skjutbanor och skjutfält innebär att verket förvaltar och besiktar de anläggningar eller anordningar för skytte som de själva äger. Det handlar alltså inte om statlig tillsyn, utan om internkontroll. En ny uppgift med tillståndsprovning för civila skjutbanor skulle alltså innebära en förändring i verkets grunduppdrag.

Om Fortifikationsverkets finansieringsmodell tillämpas för tillståndsprovning och besiktning av civila skjutbanor så kommer föreningarna att få betala avgifter som motsvarar verkets kostnader för uppgiften. Avgifterna skulle eventuellt även belastas med det avkastningskrav som regeringen och riksdagen ställer på fastighetsförvaltningen. Det skulle alltså kunna bli betydligt dyrare för föreningarna jämfört med i dag.

Regeringen har möjlighet att besluta att ge anslag till Fortifikationsverket för uppgiften, eller att ge Viltförvaltningsmyndigheten anslag för att köpa tjänsterna av verket. Det ligger då kanske närmast till hands att köpa enbart besiktningstjänsten och att Viltförvaltningsmyndigheten svarar för att besluta om tillståndet. Vi bedömer att det skulle bli både dyrare och krångligare att organisatorisk skilja dessa moment åt.

⁴⁴ Regeringen och riksdagen har också avkastningskrav på försäljning av fastigheter och fastighetsförvaltning.

6.10.3 Återinföra ombud för besiktning

Svenska Skyttesportförbundet har framfört till oss att utbildade och godkända ombud skulle kunna bistå ansvarig tillståndsmyndighet med den fysiska besiktningen. Det skulle enligt förbundet innebära att ombudet fyller i besiktningsunderlag och tar bilder som skickas till myndigheten för godkännande. Utifrån dessa underlag bedömer förbundet att merparten av alla skjutbanor skulle kunna godkännas av den ansvariga myndigheten. Om ett ärende gäller en nyanlagd skjutbana eller om det uppstår tveksamheter om ombudets bedömning kan den ansvariga myndigheten göra ytterligare kontroller. Det föreslagna förfarandet borde enligt förbundet kunna effektivisera och underlätta för den ansvariga myndigheten. Även jägareförbunden anser att förslaget är intressant. Staten borde enligt dem kunna dra nytta av den kompetens som personer inom skytterörelsen besitter.

Förslaget skulle enligt vår bedömning innebära en återgång till ett system som liknar Statens skytteombud. Ombuden skulle behöva utbildas i de statliga säkerhetsbestämmelserna och godkännas av Viltförvaltningsmyndigheten som enligt vårt förslag till organisation ska svara för föreskrifter och utbildning av besiktningsmän. Viltförvaltningsmyndigheten måste då även ha möjlighet att kontrollera att ombuden utför uppdraget objektivt, rättssäkert och enhetligt. Ett ombud bör även vid behov kunna avskiljas från uppdraget. Ett alternativ är att staten inför ett system med ackreditering.

Vi har svårt att ta ställning till förslaget eftersom det är flera delar som skulle behöva utredas närmare, inte minst ur ett juridiskt perspektiv. En mycket viktig fråga i sammanhanget är om ett besiktningsutlåtande från en privat utförare ska betraktas som en del i myndighetsutövningen. Om det betraktas som myndighetsutövning så måste förvaltningsuppgiften överlämnas med stöd av lag.⁴⁵ I de besiktningsprotokoll som vi har tagit del av bedömer Polismyndighetens besiktningsman skjutbanans säkerhet på ett antal punkter samt anger vilka åtgärder som bör eller måste vidtas för att tillstånd ska beviljas. Vi bedömer därför att besiktningen är en del i myndighetsutövningen. Besiktningen är dessutom den mest centrala delen i tillståndsprovningen.

⁴⁵ Se 12 kap. 4 § andra stycket regeringsformen och exempelvis Justitieombudsmännens ämbetsberättelse, Redogörelse 2010/11:JO1 s. 288. I sina uttalanden framhåller JO att åtgärder som innebär myndighetsutövning inte kan överlätas till en privat utförare utan författningsstöd.

Vi är tveksamma till om en lösning med ombud skulle innebära en effektivare hantering eller lägre kostnader för staten. Utöver kostnader för utbildning och godkännande m.m. ska ombudens insatser och resor ersättas, samtidigt som beslutande myndighet eller myndigheter måste ha personal för tillståndsgivningen. Tillståndsgivande myndighet eller myndigheter måste även ha besiktningskompetens för att kunna bedöma underlagen från ombudet, men även för att vid behov kunna utföra vissa besiktningar eller göra ytterligare kontroller. Det innebär att dubbla kompetenser skulle behöva byggas upp. De samlade kostnaderna skulle fortsatt finansieras med anslag och offentligrättsliga avgifter.

7 Trafikskadat vilt

I det här kapitlet beskriver vi hur antalet viltolyckor har utvecklats över tid och hur ansvaret är fördelat mellan de myndigheter och andra aktörer som involveras vid en trafikolycka där vilt är inblandat.

Enligt vårt direktiv ska vi beakta de slutsatser som Trafikverket har dragit om s.k. eftersök av trafikskadat vilt i myndighetens redovisning av regeringsuppdraget att redogöra för utvecklingen av viltolyckor m.m.¹ Sist i kapitlet bedömer vi hur ansvarsfördelningen för eftersök av trafikskadat vilt bör se ut framöver.

7.1 Antalet viltolyckor på väg och järnväg ökar

Enligt Nationella viltolycksrådet uppgick antalet rapporterade viltolyckor 2024 till cirka 77 500, vilket är en ökning jämfört med föregående år då cirka 69 000 olyckor rapporterades. Av olyckorna 2024 inträffade cirka 72 500 på väg och cirka 5 000 på järnväg.

Viltolyckor inträffar över hela landet, men antalet olyckor med olika djurarter varierar stort beroende på omfattningen av trafikflöden och vilttäthet, men beror även på landskapsbilden. Rådjur var inblandade i omkring 50 000 av olyckorna på väg både under 2023 och 2024. Antalet vildsvin som var inblandade i viltolyckor på väg var omkring 9 800 under 2024, en ökning från 2023 med omkring 3 400 djur. Under 2024 var omkring 6 300 hjortar och omkring 5 800 älgar inblandade i olyckor på väg.

Även trafikolyckor med ren ökar.² Eftersom renar är tamdjur omfattas de inte av jaktlagens regelverk för eftersök av trafikskadat vilt. Olyckor med ren på väg och järnväg omfattas därför inte heller av vårt förslag.

¹ Trafikverket (2022). *Redogörelse för utveckling av viltolyckor*. Publikationsnummer 2022:17 och komplettering TRV 2021/147091:2.

² Trafikverket (2022). *Redogörelse för utveckling av viltolyckor*. Publikationsnummer 2022:17.

7.2 Reglerna för hur viltolyckor ska hanteras

Den 1 januari 2010 trädde nya regler i kraft om att eftersöka vilt som har varit inblandat i en sammanstötning med ett motorfordon. Genom ändringar i jaktlagen (1987:259) fick Polismyndigheten huvudansvaret för organisationen och samordningen av eftersöksverksamheten. Polismyndigheten fick också möjlighet att föreskriva en skyldighet att anmäla en viltolycka, även om det inte står klart att viltet har dödats eller skadats. Tidigare gällde anmälningsskyldigheten endast om viltet med säkerhet hade dödats eller skadats. Polismyndigheten fick dessutom befogenhet att ge ett uppdrag om att eftersöka ett skadat vilt efter att viltolyckan var anmäld till polisen.³ Motsvarande reglering för viltolyckor på järnväg trädde i kraft den 1 juli 2012 genom ändringar i jaktlagen.⁴

Jaktförordningen (1987:905) anger närmare hur en fordonsförare eller infrastrukturförvaltare ska agera vid en viltolycka. Har ett djur av arterna björn, varg, järv, lo, älg, hjort, rådjur, utter, vildsvin, mufflonfår eller örn varit inblandat i en sammanstötning med ett motorfordon, är fordonets förare skyldig att snarast möjligt märka ut olycksplatsen och underrätta Polismyndigheten. Har ett sådant djur varit inblandat i en sammanstötning med ett spårbundet fordon, ska infrastrukturförvaltaren ange var olycksplatsen är belägen i samband med att den underrättar Polismyndigheten. Infrastrukturförvaltaren behöver alltså inte märka ut olycksplatsen.⁵

Om en fordonsförare inte snarast möjligt märker ut olycksplatsen och underrättar Polismyndigheten kan fordonsföraren göra sig skyldig till ett brott mot jaktlagen.

7.3 Rutinerna för att hantera viltolyckor

Flera myndigheter och organisationer deltar i eftersöksverksamheten. Förutom Polismyndigheten och Trafikverket är det SOS Alarm, Naturvårdsverket, Svenska Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund. Hur en viltolycka ska anmälas och hanteras skiljer sig åt beroende på om det är en olycka på väg eller järnväg.

³ Prop. 2008/09:191, bet. 2009/10:MJU3, rskr. 2009/10:25. Förändringarna innebar bland annat att 26 § fick en ny lydelse och att 26 a § infördes i jaktlagen.

⁴ Prop. 2011/12:58, bet. 2011/12:MJU5, rskr. 2011/12:146. Förändringarna innebar bland annat att 26 § och 26 a § jaktlagen fick nya lydelse.

⁵ 40 § första stycket jaktförordningen (1987:905).

7.3.1 Viltolyckor rapporteras till Polismyndigheten via SOS Alarm eller Trafikverket

Vid en viltolycka på väg är fordonsföraren skyldig att rapportera händelsen till Polismyndigheten, vilket den gör genom att ringa till SOS Alarm. SOS Alarm kopplar samtalet vidare till någon av Polismyndighetens regionledningscentraler.

Vid en viltolycka på järnväg anmäler lokföraren olyckan till Trafikverkets trafikledningscentral som i sin tur kontaktar någon av Polismyndighetens regionledningscentraler som samlar in nödvändig information.

Under 2023 anmäldes mellan 150 och 200 viltolyckor varje dag till SOS Alarm och som kopplades vidare till Polismyndighetens regionledningscentraler. Enligt uppgifter från Polismyndigheten hanterar cirka 27 årsarbetskrafter uppgifter som rör viltolyckor. Av dessa arbetar 2–3 årsarbetskrafter på Nationella viltolycksrådets kansli, cirka 10 inom Polismyndighetens kontaktcenter och Polismyndighetens regionledningscentral och cirka 14 är regionansvariga.

Efter att regionledningscentralen har kontaktats av SOS Alarm eller Trafikverket, kontaktar centralen i sin tur en kontaktperson. Kontaktpersonen är jägare och ansluten till Nationella viltolycksrådet inom det geografiska område där olyckan har inträffat (se avsnitt 7.3.4). Om viltet har lämnat olycksplatsen kontaktar kontaktpersonen i sin tur en eftersöksjägare för uppdraget för att söka efter det förmodat trafikskadade viltet.

När eftersöket är avslutat genom att djuret har hittats eller sökandet har avbrutits meddelar eftersöksjägaren kontaktpersonen som i sin tur återkopplar till regionledningscentralen och meddelar att uppdraget kan avslutas. Eftersöksjägaren rapporterar även uppdraget till Nationella viltolycksrådet i ett rapporteringsverktyg på webbplatsen viltolycka.se. På så sätt ska korrekt information samlas in om olyckan. Informationen används bl.a. i arbetet med att förebygga viltolyckor. Rapporteringen är också en förutsättning för att en ersättning för eftersöksinsatsen ska kunna betalas ut.

Naturvårdsverket meddelar föreskrifter om tillåtna vapen vid eftersök och om nivån på ersättningen till den som har eftersökt

och avlivat vilt som har varit inblandat i en sammanstötning med ett motordrivet eller spårbundet fordon.⁶

7.3.2 Svenska Jägareförbundet har eftersöksuppdrag från staten

Som vi har nämnt får Polismyndigheten uppdra åt en eftersöksjägare att söka efter det förmodat trafikskadade viltet.

Naturvårdsverket har ett uppdrag från regeringen att ombesörja att åtgärder som syftar till att minska lidandet för trafikskadat vilt utförs. Naturvårdsverket får enligt jaktförordningen använda medel ur viltvårdsfonden för sådana åtgärder.⁷ Efter ett upphandlingsförfarande genomfört av Naturvårdsverket har Svenska Jägareförbundet sedan den 1 juli 2022 åtagit sig uppdraget inom vilt och trafik. Uppdraget består av tre delar. Förbundet ska organisera och koordinera den frivilliga delen av Nationella viltolycksrådets eftersöksorganisation, bidra till samverkan, utveckling och förbättring av rådets verksamhet med eftersök av trafikskadat vilt samt ansvara för att kompetens inom verksamheten bibehålls och höjs. Eftersöksjägaren behöver godkännas av Polismyndigheten medan Naturvårdsverket föreskriver vilken kompetens som krävs.⁸

7.3.3 Krav på kompetens hos eftersökspatrull

Varje eftersöksjägare, eftersökspatrull och anlitad jakträttshavare som deltar i eftersök ska ha godkänd svensk jägarexamen och ha rätt att inneha vissa sorters vapen efter godkänt prov.⁹ De ska även ha genomgått en utbildning i trafiksäkerhet vid eftersök av trafikskadat vilt enligt Nationella viltolycksrådets riktlinjer. Deltagarna ska därutöver ha genomgått en utbildning enligt Nationella viltolycksrådets riktlinjer för jakt efter eller eftersök av stora rovdjur,

⁶ Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2023:8) om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

⁷ 48 a § jaktförordningen (1987:905).

⁸ Kompetenskraven finns beskrivna i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt.

⁹ Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:10) om jägarexamen.

om det är frågan om björn, varg, järv eller lo. Utbildningen ska dessutom förnyas vart tredje år.¹⁰

7.3.4 Polismyndigheten leder Nationella viltolycksrådet

Polismyndigheten har ansvar för att organisera och samordna verksamheten med att eftersöka trafikskadat vilt. Förutom ansvaret för den egna verksamheten har Polismyndigheten sedan 2007 även ansvar för det Nationella viltolycksrådet.¹¹

Sedan oktober 2023 består Nationella viltolycksrådet av Polismyndigheten, Trafikverket, Naturvårdsverket, Svenska Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund. Polismyndigheten ansvarar för att samordna medlemmarna i rådet och för att organisera den operativa hanteringen av viltolyckor. Rådet bestod tidigare av 16 myndigheter, intresseorganisationer och företag. Men mot bakgrund av att Polismyndigheten behöver fokusera på det polisiära kärnuppdraget minskades antalet medlemmar. Viltolycksrådet har som en följd av detta koncentrerat sitt arbete på kärnuppdraget, dvs. till själva eftersöksverksamheten så som den är beskriven i lag och förordning.

Nationella viltolycksrådets uppgift är att upprätthålla en effektiv eftersöksorganisation. Rådet har som övergripande mål att samverka och samarbeta för att hantera viltolyckor på ett effektivt och säkert sätt för alla inblandade samt att minska djurens lidande.

Rådet träffas tre till fyra gånger per år. Av rådets handlingsplan för 2024–2026 framgår att samverkan bl.a. syftar till att rapporteringen och hanteringen av viltolyckor ska fungera tillförlitligt längs hela kedjan från anmälare till offentlig statistik, och att säkerheten och upplärningen vid genomförandet av eftersöken ska förbättras.

Uppdraget om trafikeftersök genomförs av cirka 4 200 jägare som är godkända av Nationella viltolycksrådet. Utöver det finns cirka 8 000 hundar registrerade i databasen. Hundarna ska uppfylla de krav som ställs i Nationella viltolycksrådets gemensamt framtagna hundintyg.

¹⁰ Bestämmelserna om jägarnas kompetens och utrustning finns i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt.

¹¹ Förordning (2022:1718) med instruktion för Polismyndigheten.

7.4 Ekonomiskt ansvar för hanteringen av viltolyckor

Ansvar för att eftersöka vilt som har varit inblandat i sammanstötning med motorfordon eller spårbundna fordon är fördelat på ett sådant sätt att det ekonomiska ansvaret och verksamhetsansvaret inte hänger samman.

- Naturvårdsverket beslutar om ersättningsnivåer för jägarnas insatser inom Nationella viltolycksrådet.
- Polismyndigheten beslutar om de operativa uppdragen, dvs. om och när eftersök ska genomföras.
- Polismyndigheten rekviderar Trafikverket för eftersöksverksamhetens kostnader, dvs. för både Polismyndighetens kostnader och ersättningen till eftersöksjägarna.

Trafikverket finansierar genomförandet av eftersök med medel på anslag 1:2 Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur inom utgiftsområde 22 Kommunikationer. För 2025 uppgår anslaget till drygt 40 miljarder kronor. Enligt ändamålet för anslaget får det användas för bl.a. ersättning för eftersök av vilt som har varit inblandat i sammanstötning med motorfordon eller spårbundna fordon liksom Polismyndighetens administrations- och fakturahanteringsutgifter för detta.¹² Finansieringen regleras årligen i Trafikverkets regleringsbrev.

Naturvårdsverket beslutar om ersättningsnivåer för eftersök av vilt, dvs. hur stor ersättning som en eftersöksjägare får för sin insats.¹³ Polismyndigheten prövar och beslutar om utbetalningen till eftersöksjägarna. Polismyndigheten rekviderar löpande medel från Trafikverket för polisens kostnader.

Enligt Trafikverkets årsredovisning för 2024 betalade verket ut 123 miljoner kronor till Polismyndigheten för eftersök av vilt som hade varit inblandat i sammanstötning med motorfordon och 3 miljoner kronor för eftersök av vilt som hade varit inblandat i sammanstötning med spårbundna fordon.

¹² Anslag 1:2 Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur, anslagspost 1.1 Drift och underhåll av vägar och anslagspost 2.1 Drift, underhåll och trafikledning på järnväg.

¹³ Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2021:8) om ersättningar för trafikeftersök och uppdrag att avliva vilt.

7.5 Trafikverkets analys av eftersöksverksamheten

Det övergripande målet för transportpolitiken är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Under det övergripande målet finns två mål, funktionsmålet och hänsynsmålet. För hänsynsmålet används ett antal centrala indikatorer, bl.a. antalet döda respektive allvarligt skadade i trafiken och antalet viltolyckor.

I rapporten Redogörelse för utveckling av viltolyckor konstaterar Trafikverket att viltolyckorna har ökat sedan 2010 och att ökningen befaras fortsätta trots planerade och vidtagna åtgärder i infrastrukturen för att förhindra sådana olyckor. Trafikverket pekar samtidigt på behovet av mer kunskap för att kunna utveckla väl fungerande åtgärder för att förhindra viltolyckor i det statliga väg- och järnvägsnätet.

I avsnitt 7.5.1–7.5.4 redovisar vi Trafikverkets slutsatser om kostnaderna för eftersök och organiseringen av arbetet med viltolyckor.

7.5.1 Låga kostnadsuppskattningar inför lagändringarna

Antalet anmälda viltolyckor per år har alltså ökat kontinuerligt sedan de nya reglerna om eftersök trädde i kraft. Det har inneburit att de kostnader som Polismyndigheten begär ersättning för från Trafikverket har ökat och även blivit avsevärt högre än vad regeringen beräknade. I propositionerna uppskattade regeringen de sammanlagda kostnaderna för verksamheten till 1,75 miljoner kronor.¹⁴ År 2021, dvs. cirka tio år senare, uppgick dessa kostnader till 71,1 miljoner kronor. Trafikverket konstaterar i rapporten att stora utgiftsposter för eftersök av trafikskadat vilt gör att annat nödvändigt underhåll för att säkerställa tillgängligheten i infrastrukturen riskerar att bli lidande.

7.5.2 Otydlig kostnadsfördelning mellan myndigheterna

Trafikverket pekar på att regeringen i sin proposition om eftersök av trafikskadat vilt från 2009 uppskattade Polismyndighetens kostnader för utökad fakturahantering och administration till cirka 1,5 miljoner kronor per år. Vid den tiden anmäldes cirka 35 000 viltolyckor med

¹⁴ Prop. 2008/09:191 och prop. 2011/12:58.

motorfordon på väg till polisen, varav eftersök genomfördes i närmare 30 000 fall.¹⁵

I propositionen om eftersök av vilt vid sammanstötning med spårbundna fordon från 2011 framgår att Polismyndighetens kostnader för ökad fakturahantering och administration beräknades till cirka 250 000 kronor per år. Vid den aktuella tidpunkten beräknades cirka 4 400 viltolyckor inträffa med tåg inblandade.¹⁶

Trafikverket framhåller att det finns otydligheter om hur kostnaderna ska fördelas mellan Trafikverket och Polismyndighetens. Sedan 2019 har den utrustning som Polismyndigheten tillhandahåller eftersöksjägarna för att de ska kunna utföra sina uppdrag på ett säkert sätt tagits med i rekvisitionerna till Trafikverket. Det handlar om sådant som varselkläder, magnetskyltar, varningslyktor, lampor med vitt sken och varningstält. I regleringsbrevet till Trafikverket anger regeringen att de tilldelade medlen för väg- och banhållning bl.a. får användas till Polismyndighetens kostnader för eftersök av vilt som har varit inblandat i sammanstötning med motorfordon respektive spårbundna fordon. Trafikverkets tolkning av skrivningen i propositionerna om eftersök är däremot att medlen endast bör användas för arvoden till den som har eftersökt vilt på uppdrag av Polismyndigheten och för Polismyndighetens kostnader för att betala ut sådana arvoden.¹⁷

När kostnaderna för eftersök av vilt ökar anser Trafikverket att det försämrar verkets förmåga att genomföra den nationella planen för transportinfrastrukturen. Det beror på att kostnaderna för eftersök är en del av underhållsbudgeten. Det innebär att funktionalitet och tillstånd i nuvarande infrastruktur blir ytterligare eftersatt. Trafikverket kan med infrastrukturellerade åtgärder påverka kostnaderna för viltolyckor endast i liten omfattning eftersom beslut om ersättningsnivåer och eftersök fattas av andra myndigheter. Antalet viltolyckor har därutöver ett tydligt samband med trafikökningen, tillåtna hastigheter samt viltpopulationernas storlek.

¹⁵ Prop. 2008/09:191 s. 11.

¹⁶ Prop. 2011/12:58 s. 17.

¹⁷ Prop. 2008/09:191 och prop. 2011/12:58.

7.5.3 En sammanhållen ansvarsfördelning efterfrågas

Trafikverket pekar i rapporten på att det är flera departement och myndigheter som delar det ekonomiska ansvaret för eftersöksarbetet. De anser att en mer sammanhållen ansvarsfördelning möjligen skulle kunna leda till att hanteringen av eftersök blir mer effektiv.

Trafikverket tolkar regeringens beslut om att eftersöksverksamheten ska bekostas med väg- och banhållningsanslagen grundas på att viltolyckorna fysiskt äger rum i väg- och järnvägsanläggningen. Det skulle också kunna fungera som en drivkraft för att minska viltolyckorna. Trafikverket ansvarar för det förebyggande arbetet för att minska viltolyckorna, men framhåller samtidigt att de har begränsad rådighet över hur antalet viltolyckor utvecklas. Trafikverket kan genomföra åtgärder för att förhindra olyckor, men det är bara ekonomiskt försvarbart i de delar av vägnätet som har hög hastighet och stor trafikmängd. Hur antalet viltolyckor utvecklas beror även på fordonsutvecklingen och hur viltpopulationerna utvecklas och sprids.

Trafikverket pekar också på att det inte är ovanligt att djur dödas i sekundära viltolyckor när de äter på redan dödade djur. Flera av dessa arter är rödlistade. Det gäller bl.a. kungsörn, havsörn, lodjur och björn. Trafikverket framhåller att det även av populationsbiologiska skäl kan finnas anledning att minska antalet sekundära viltolyckor. För att uppnå detta behöver trafikskadat vilt omhändertas snabbare än i dag.

7.5.4 Effektivare kommunikation med digitala verktyg

Trafikverket pekar på att många aktörer är involverade i de arbetsflöden som följer av att fordon har kolliderat med vilt på väg eller järnväg. Långa larmkedjor och telefonkontakter gör att kommunikationen ibland brister och att ansvariga inte alltid får kännedom om vad som inträffar i trafikaneläggningen.

Ett sätt att förbättra och förenkla kommunikationen i dessa arbetsflöden inom en verksamhet, mellan olika verksamheter och mellan verksamhet och allmänhet kan enligt Trafikverket vara att införa it-baserade kommunikationsverktyg som till delar automatiserar kommunikationsflödet. Med hjälp av lättanvända anmälningsapplikationer och automatisk satellitbaserad positionering för händelserna skulle ansvariga kunna få överblick i realtid.

Förutom att frigöra resurser skulle vinsterna enligt Trafikverket kunna vara snabbare responstid, bättre insyn i pågående händelser och bättre informationsmängder för att förebygga viltolyckor. Detta skulle sammantaget kunna främja viltolycksarbetet.

7.6 Våra förslag

Förslag: Regeringen bör ge Polismyndigheten och Trafikverket i uppdrag att

- gemensamt utreda och föreslå hur ansvaret för eftersök av vilt som har varit inblandat i en sammanstötning med ett motorfordon eller ett spårbundet fordon ska överföras från Polismyndigheten till Trafikverket
- gemensamt utreda hur ansvaret för andra berörda aktörer ska regleras i samband med att ansvaret för uppgiften överförs.

7.6.1 Eftersöksverksamheten bör omorganiseras

Flera myndigheter och organisationer har del i hanteringen av viltolyckor. SOS Alarm, Polismyndigheten, Trafikverket och Svenska Jägareförbundet deltar i den praktiska hanteringen och Naturvårdsverket har föreskriftsrätt inom området eftersök vid viltolyckor. Vi bedömer att det är motiverat att genomföra förändringar i hanteringen av viltolyckor. Vi anser att den myndighet som har det ekonomiska ansvaret och möjlighet att förebygga viltolyckor även bör ha verksamhetsansvaret samt rätten att utfärda föreskrifter. I våra bedömningar har vi beaktat Trafikverkets slutsatser i rapporten Redogörelse för utveckling av viltolyckor. I följande avsnitt redogör vi för våra bedömningar av vilka förändringar som bör genomföras i myndigheternas uppgifter.

7.6.2 Polismyndigheten bör inte hantera viltolyckor

I kapitel 5 har vi redogjort för regeringens ambition att renodla Polismyndighetens uppgifter så att myndigheten kan fokusera på uppgifter som har polisiär relevans. Vi anser att resonemanget är

giltigt även för eftersöksverksamheten. Att som fordonsförare vara inblandad i en viltolycka är i sig inte något brott, och att hantera arbetet efter en sådan olycka kan i regel inte heller anses tillhöra Polismyndighetens kärnuppdrag. Därför anser vi att Polismyndigheten inte längre ska hantera viltolyckor. Förändringen kommer att bidra till att Polismyndighetens verksamhet renodlas. Därmed förbättras myndighetens möjligheter att koncentrera sin verksamhet på det som är polisiärt relevant.

7.6.3 Trafikverket bör överta ansvaret för eftersöksverksamheten

Vår bedömning innebär att Trafikverket ska organisera sin verksamhet så att myndigheten på ett effektivt sätt kan ta emot anmälningar om viltolyckor, förmedla uppdrag till jägare, se till att uppdragen kan genomföras på ett säkert sätt samt besluta om ersättningsnivån och administrera ersättningar för genomförda uppdrag. Nedan redogör vi för våra skäl.

Trafikverket kan bidra till att viltolyckor förhindras

Ökningen av antalet trafikolyckor med vilt beror enligt Trafikverket främst på trafiktillväxt och hastighet. För några viltslag, t.ex. vildsvin och rådjur, bidrar även ökad utbredning och växande populationer till ökningen. Trafikverket har ansvar för att bygga och driva statliga vägar och järnvägar och har vidtagit flera åtgärder i infrastrukturen för att förhindra viltolyckor, främst genom att öka mängden viltstängsel. Därutöver har faunabroar och ekodukter byggts. Eftersom viltpopulationernas lokala utbredning liksom markanvändningen spelar roll för förekomsten av olyckor behöver Trafikverket samverka med andra aktörer för ett effektivt förebyggande arbete.

Trafikverket är den myndighet som kan vidta konkreta åtgärder för att minska antalet viltolyckor i det statliga väg- och järnvägsnätet. Vi bedömer att den myndighet som har möjlighet att förebygga trafikolyckor med vilt också bör ansvara för eftersöksverksamheten. Vi bedömer också att den myndighet som har det ekonomiska ansvaret även bör ha verksamhetsansvaret.

Trafikverket kan ta emot anmälningar dygnet runt

Trafikverket har en organisation för att dygnet runt kunna ta emot anmälningar om fel, skador eller hinder på eller invid statlig väg, järnväg och vägfärja samt skador som kräver omedelbar åtgärd. Trafikledningscentraler som är bemannade dygnet runt finns på de fyra orterna Gävle, Stockholm, Göteborg och Malmö. För järnväg finns trafikcentraler på ytterligare fyra orter: Boden, Ånge, Hallsberg och Norrköping. Vi bedömer att det finns stora fördelar med att ansvaret för eftersöksverksamheten övertas av Trafikverket som redan har en organisation för att ta emot anmälningar dygnet runt.

Trafikverket disponerar de ekonomiska medlen för eftersöksverksamheten

Trafikverket har sedan 2010 ersatt Polismyndigheten för kostnaderna för ersättningen till eftersökjägarna. Enligt 40 a och 40 b §§ jaktförordningen är det Polismyndigheten som prövar och beslutar om ersättning till de som deltar i eftersök. Ersättningsnivån beslutas däremot av Naturvårdsverket.

Vi bedömer att frågor om ersättning som rör eftersöksverksamheten bör beslutas av Trafikverket.

7.6.4 Förutsättningarna för ansvarsförändringen bör klarläggas

En överföring av ansvaret från Polismyndigheten till Trafikverket bör föregås av en utredning för att närmare analysera och klarlägga förutsättningar för att Trafikverket ska kunna ta över eftersöksverksamheten. Vi föreslår därför att regeringen ger Trafikverket och Polismyndigheten ett gemensamt uppdrag att utreda och föreslå hur en sådan förändring ska genomföras. Syftet är att både genomförandet av ansvarsförändringen och eftersöksverksamheten ska bli så effektiv som möjligt. Även andra myndigheter kan behöva delta i utredningsarbetet. Utredningen ska omfatta olyckor med vilt som inträffar både på väg och järnväg. I redovisningen av uppdraget ska myndigheterna beskriva

- hur Trafikverket ska organisera mottagandet av anmälningar om viltolyckor
- hur eftersöksuppdragen ska förmedlas till jägare
- hur det ska säkerställas att eftersöksuppdragen kan genomföras både säkert och kostnadseffektivt.

I det följande ger vi några exempel på vad vi anser behöver klarläggas i en sådan utredning.

SOS Alarms uppdrag kvarstår men förändras något

Enligt SOS Alarms nuvarande avtal med staten ska bolaget vid behov kontakta något av samhällets hjälporgan, dvs. polis, statlig och kommunal räddningstjänst och ambulanssjukvård.

Vi anser att SOS Alarm fortsatt ska ha i uppgift att ta emot anmälningar om viltolyckor på väg. Det är nödvändigt att SOS Alarm gör den initiala bedömningen av olyckan och tillkallar ambulans om det har uppstått personskador vid sammanstötningen. Det kan också finnas tillfällen när polis behöver tillkallas, t.ex. för att avleda trafiken från en olycksplats eller vid misstanke om brott. Polis bör kallas till olycksplatsen vid samtliga personskador.

Efter att SOS Alarm har gjort den initiala bedömningen anser vi att samtalet med föraren bör kopplas vidare till Trafikverket i stället för till Polismyndighetens regionledningscentral.

Polismyndighetens och Trafikverkets gemensamma utredning bör klarlägga hur förändringarna påverkar SOS Alarm och föreslå vilka förändringar som behöver genomföras i avtalet.

Vilka resurser som ska föras över när ansvaret flyttas

Polismyndigheten och Trafikverket bör klarlägga i utredningen vilka resurser som ska föras över från Polismyndigheten för att Trafikverket ska kunna säkerställa att myndigheten kan ta emot samtal via SOS Alarm under hela dygnet.

Vilka författningsändringar som är nödvändiga

Bestämmelserna om eftersök finns i jaktlagen och jaktförordningen och Naturvårdsverket har rätt att utfärda föreskrifter på området.

Polismyndigheten och Trafikverket bör klarlägga vilka regeländringar som behövs för att Trafikverket ska kunna överta Polismyndighetens ansvar. Ändringarna ska innebära att den myndighet som ansvarar för verksamheten också ska ha ansvar för kostnaderna.

Hur Nationella viltolycksrådet ska organiseras

Vi anser att berörda myndigheter och organisationer behöver samråda i strategiska frågor som gäller viltolyckor i syfte att minska antalet olyckor. Det gäller Trafikverket, Viltförvaltningsmyndigheten, Svenska Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund, men kan också inbegripa ytterligare myndigheter eller organisationer.

Exempel på strategiska frågor kan vara hur olyckor kan förhindras vid speciellt olycksdrabbade sträckor och hur man kan påverka bilisters beteende så att risken för sammanstötningar med vilt minskar. Andra frågor kan handla om hur jakt kan inriktas för att lokalt minska viltolyckorna på särskilt olycksdrabbade sträckor eller hur utfodring av vilt bör utföras.

Utredningen bör överväga om Nationella viltolycksrådets sammansättning och uppgifter bör förändras och vilken myndighet som ska ha huvudansvaret för rådet.

8 Statens vilt

I detta kapitel analyserar vi ansvarsfördelningen när det gäller statens vilt. Statens vilt är ett antal utpekade arter av däggdjur och fåglar som ska tillfalla staten om djuret påträffas dött eller dödas när det är fredat. Polismyndigheten, länsstyrelserna, Naturhistoriska riksmuseet och Staten veterinärmedicinska anstalt är involverade i processen med att ta emot anmälningar om och omhänderta det döda viltet. Naturvårdsverket ansvarar för föreskriften om statens vilt.

8.1 Regelverket om vilt som tillfaller staten

Den som har jakträtt på mark har enligt 10 § jaktlagen (1987:259) som regel även rätt att tillgodogöra sig vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas i något annat sammanhang än jakt på denna mark. Men enligt 25 § jaktlagen får regeringen föreskriva vilka viltarter som i stället ska tillfalla staten. Syftet med reglerna är att skydda utrotningshotade, sällsynta eller särskilt värdefulla djurarter och tillförsäkra vetenskapen och undervisningen djur av sådana arter. Undantaget att djur av vissa arter tillfaller staten i stället för markägaren har funnits sedan 1928. Djuren benämndes fram till slutet av 1980-talet som Kronans villebråd.

8.1.1 Utpekade arter av däggdjur och fåglar

Regeringen anger i 33 § jaktförordningen (1987:905) vilka arter eller artgrupper av vilt som tillfaller staten om djuret omhändertas, påträffas dött eller dödas när det är fredat.

- Bland däggdjur är det björn, varg, järv, lo, myskoxe, fjällräv, utter och valar.

- Bland rovfåglar är det fiskgjuse, bivråk, tornuggla, hökuggla, berguv, fjälluggla, lappuggla, slaguggla, örnar, glador, falkar och kärnhökar.
- Bland övriga fåglar är det gråspett, vitryggig hackspett, mellanspett, rördrom, lunnefågel, salskrake, svarthalsad dopping, skärfläcka, kungsfiskare, blåkråka, härfågel, sommargylling, fjällgås, skräntärna, svarttärna och storkar.

När statens vilt och även vissa andra angivna viltarter som t.ex. rådjur, älg och vildsvin har varit involverade i en trafikolycka på väg eller järnväg aktiveras en särskild organisation för att söka efter och vid behov avliva ett skadat djur (se kapitel 7). Viltolyckor och trafikskadat vilt regleras i 40 § jaktförordningen.

Älg eller hjort som påträffas dött eller dödas när djuret är fredat kan tillfalla staten under vissa omständigheter. Om älgen eller hjorten har skadats av någon annan orsak än påskjutning¹, och till följd av detta har dött eller har avlivats under fredningstid, får djuret behållas av jakträttshavaren om denne har hjälpt till med att spåra och avliva djuret eller ta hand om det. Detsamma gäller en viltvårdsområdesförening. I annat fall tillfaller älgen eller hjorten staten.

Ett förvaltningsbeslut om skyddsjakt eller licensjakt på de arter som räknas till statens vilt upphäver fredningsbestämmelserna. Sådana jaktbeslut gäller i de allra flesta fall de stora rovdjuren björn, varg, järv eller lo. Djuret tillfaller då inte staten utan jakträttshavaren, om den beslutande myndigheten inte beslutar något annat.

8.1.2 Vilka arter som omfattas kan förändras

Vilka arter som omfattas av bestämmelserna om statens vilt har förändrats över tid. Bäver, trana och sparvuggla är exempel på arter som tidigare har bedömts vara sällsynta eller utrotningshotade, men som inte längre är det.

Naturvårdsverket fick 2014 i uppdrag av regeringen att se över 33 § jaktförordningen för att säkerställa att de arter som räknas till statens vilt fortfarande kan betraktas som utrotningshotade, sällsynta eller särskilt värdefulla. Naturvårdsverket föreslog att sju arter eller art-

¹ Påskjutning är när skott har avlossats mot djuret med avsikt att fälla det och det inte kan uteslutas att djuret är träffat.

grupper av olika skäl inte längre skulle betraktas som statens vilt. Det var myskoxe, älg, hjort, stork, mellanspett, lunnefågel och blåkråka.²

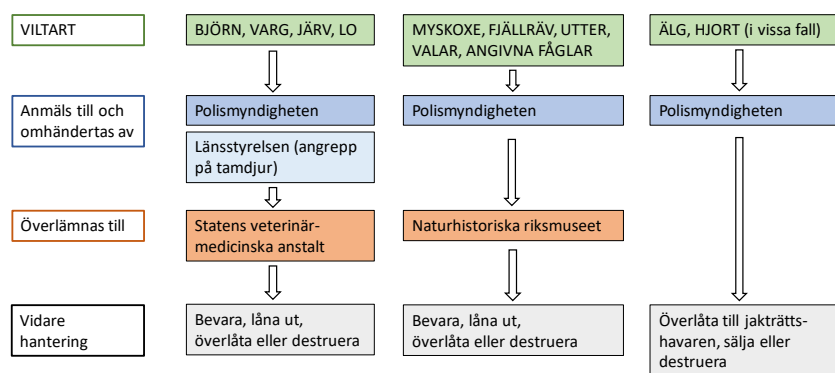
Jaktlagstiftningsutredningen ser för närvarande över lagstiftningen på jaktområdet och ska ta fram förslag till en ny jaktlag och en ny jaktförordning.³ Översynen omfattar bestämmelserna om statens vilt. I delbetänkandet som lämnades den 2 april 2025 föreslår utredningen att myskoxe, älg och hjort bör strykas ur listan över statens vilt.⁴

8.1.3 Flera myndigheter är involverade i hanteringen

Flera myndigheter är involverade i hanteringen av statens vilt när en händelse har inträffat och anmälts. Det är Polismyndigheten, länsstyrelserna, Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet. Myndigheterna har olika uppgifter. Vilken myndighet som svarar för vad styrs bl.a. av vilken djurart det gäller, hur djuret har dött och om det finns misstanke om brott eller att djuret bär på en sjukdom.

Figur 8.1 ger en översiktlig bild av hur hanteringen är organiserad och utgår från reglerna i jaktförordningen och Naturvårdsverkets föreskrift (NFS 2019:5) om vilt som tillfaller staten. Vi beskriver reglerna och myndigheternas ansvar närmare i avsnitt 8.1.4–8.1.6.

Figur 8.1 En översiktlig bild av myndighetsansvaret för att hantera dött vilt som tillfaller staten

Källa: Jaktförordningen och NFS 2019:5.

² Naturvårdsverket 2014-10-30. *Statens vilt – översyn av 33 § jaktförordningen (1987:905)*. Dnr NV-00688-14.

³ Dir. 2024:11. *En moderniserad jaktlagstiftning*.

⁴ *Vissa förändringar i jaktlagstiftningen* (SOU 2025:32).

8.1.4 Händelsen ska anmälas

Statens vilt omfattas av anmälningsskyldighet under vissa förutsättningar. Den som har påträffat ett dött djur av någon av de arter som räknas till statens vilt, eller har omhändertagit eller dödat ett sådant djur vid annat än tillåten jakt ska snarast möjligt anmäla händelsen till Polismyndigheten. Detta framgår av 36 § jaktförordningen och gäller oberoende av vem djuret tillfaller. Anmälningsskyldigheten gäller även älg och hjort när djuret är fredat.

Vissa händelser ska i stället anmälas till länsstyrelsen. Det gäller den som har dödat en björn, varg, järv eller lo som angriper, skadar eller dödar tamdjur, och där angreppet inte går att avbryta eller avvärja på annat lämpligt sätt (28 §). Det handlar i det här fallet alltså om skydds-jakt på enskilds initiativ. Om länsstyrelsen misstänker att ett brott har begåtts ska den anmäla detta till Polismyndigheten (28 d §).

En anmälan till Polismyndigheten eller länsstyrelsen ska innehålla uppgifter om var och när djuret har dödat, omhändertagits eller påträffats (37 §). Om en markägare får veta att ett djur har omhändertagits eller påträffats på dennes mark, är markägaren skyldig att förvissa sig om att händelsen har anmälts eller själv göra en anmälan. En arrendator eller jakträttshavare har samma skyldighet (36 §).

8.1.5 Djuret ska tas om hand

När Polismyndigheten eller länsstyrelsen har tagit emot en anmälan om statens vilt ska myndigheten se till att djuret tas om hand (38 §). Enligt Naturvårdsverkets föreskrift ska Polismyndigheten snarast överlämna ett dött djur av de stora rovdjursarterna björn, varg, järv eller lo till Statens veterinärmedicinska anstalt. Länsstyrelsen ska göra på motsvarande sätt om rovdjuret har dödat vid angrepp på tamdjur. När det gäller övriga arter av statens vilt ska Polismyndigheten snarast överlämna viltet till Naturhistoriska riksmuseet.

Om djuret behövs för att utreda om ett brott har begåtts eller om det finns en misstanke om att djuret bär på en sjukdom ska Polismyndigheten överlämna djuret till Statens veterinärmedicinska anstalt. Det gäller alla arter som omfattas av statens vilt.

Om det handlar om ett preparerat vilt ska Polismyndigheten överlämna det till Naturhistoriska riksmuseet, eller efter samråd med museet låta förvara viltet så det inte förstörs.

Om vilt, utom älg och hjort, som har tillfallit staten lever men inte omedelbart kan släppas fritt ska Polismyndigheten se till att viltet antingen avlivas eller lämnas in till en anläggning som har tillstånd för att vårda och rehabilitera den aktuella arten.

8.1.6 Analysera, låna ut, överlåta eller destruera viltet

Vad Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet har för uppgift och ansvar för statens vilt är inte reglerat i jaktförordningen. De två myndigheterna är däremot utpekade som mottagare av statens vilt i Naturvårdsverkets föreskrift. Vad deras uppgift består i framgår inte av föreskriften. Däremot är möjligheten att analysera statens vilt förenlig med myndigheternas respektive instruktion (se avsnitt 8.3.1).

Naturvårdsverkets föreskrift är främst inriktad på vad Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet har rätt att göra med viltet de förfogar över. Båda myndigheterna får besluta om att låna ut eller överlåta viltet till någon annan. Det ska då vara för ett vetenskapligt ändamål, för undervisning eller för träning av hund för skydds jakt och eftersök. Naturvårdsverket kan besluta om att viltet får överlåtas eller lånas ut för andra ändamål.

Enligt föreskriften får de två myndigheterna också besluta om att destruera viltet. Även Polismyndigheten får besluta om att destruera det vilt som myndigheten förfogar över, men ska besluta detta i samråd med Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet. När det gäller dött vilt av arterna älg och hjort får Polismyndigheten besluta att överlåta djuret utan ersättning till den som har jakträtten, sälja det eller destruera det om djuret inte behövs för att utreda eventuellt brott eller sjukdom.

Av jaktförordningen (40 a §) framgår vem som ska ersätta kostnaderna för att överlämna djuret. Om ett djur överlämnas till Naturhistoriska riksmuseet, en institution för forskning eller undervisning, Statens veterinärmedicinska anstalt eller en annan mottagare ska kostnaderna för överlämnandet ersättas av den som tar emot djuret.

8.2 Polismyndighetens hantering av statens vilt

Polismyndighetens uppgift att ta emot anmälningar samt ta hand om och överlämna statens vilt till Statens veterinärmedicinska anstalt eller Naturhistoriska riksmuseet omfattar administration och en fysisk hantering av djurkropparna.

8.2.1 Utmaningar i hanteringen

Polismyndigheten har en regional och lokal organisation som täcker hela landet. Den geografiska täckningen ger förutsättningar att ta sig till platsen där det döda djuret har hittats utan alltför långa resor. Men uppgiften innebär också flera utmaningar. Polismyndigheten uppger att hanteringen av statens vilt ställer krav på att operatörer vid myndighetens telefonväxel och ledningscentraler har tillräcklig kunskap för att kunna ta emot en anmälan om att ett djur av någon av de angivna arterna har påträffats eller omhändertagits. Det ställer också krav på att samordnande poliser i polisregionerna och poliser i yttre tjänst kan hantera ett dött eller skadat djur, eller har kunskap om vart de kan vända sig för att få stöd i hanteringen.

Den polispatrull som åker ut för att omhänderta det döda viltet ska se till att djuret transporteras direkt till Statens veterinärmedicinska anstalt eller Naturhistoriska riksmuseet beroende på art, eller skicka det per post i särskilt avsedda förpackningar. Både Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet tillhandahåller lämpliga förpackningar. Även länsstyrelserna och Polismyndigheten kan ha tillgång till vissa typer av förpackningar (se avsnitt 8.3.1).

Polismyndighetens hantering förutsätter också tillgång till lagringsplatser och frysar på polisstationerna där det omhändertagna viltet vid behov kan förvaras dels i väntan på transport, dels när transporten genomförs. Mottagningsförmågan och hanteringen av viltet kan av dessa skäl skilja sig åt både inom en polisregion och mellan regionerna.

Polismyndigheten uppger att de i undantagsfall tar hjälp av andra i den praktiska hanteringen av ett dött djur som hör till statens vilt, t.ex. länsstyrelsen. Det händer också att den som har mottagit ett djur för rehabilitering transporterar eller skickar djuret till rätt myndighet om djuret har behövt avlivas. Även den som hittar ett dött

djur kan själv skicka det till Naturhistoriska riksmuseet eller Statens veterinärmedicinska anstalt. Det kan t.ex. vara en jägare eller den eftersöksjägare som kopplas in när det gäller trafikskadat vilt.

8.2.2 Omkring 2 000 ärenden om statens vilt 2023

När en regionsledningscentral nås av information om att ett vilt har påträffats dött diarieförs ärendet i en s.k. händelserapport. Händelserna och viltarterna registreras och kodas på lite olika sätt i regionerna. Det finns ingen särskild kod för statens vilt. Polismyndigheten har därför svårt att ta fram tillförlitliga uppgifter om hur många anmälningar om statens vilt som myndigheten hanterar under ett år. Myndigheten har kunnat utläsa att totalt drygt 30 000 djurärenden registrerades under 2023. Av dessa skickades en polispatrull ut på 3 500 ärenden. Uppskattningsvis rörde runt 2 000 av dessa ärenden statens vilt och därmed även en hantering av viltet.

8.2.3 Hanteringen kräver två till tre årsarbetskrafter

Polismyndigheten har av samma skäl som angavs i förra avsnittet inget tillförlitligt underlag att utgå från för att beräkna hur mycket personalresurser som används för arbetet med statens vilt. Baserat på myndighetens uppskattningar av antalet ärenden och arbetstimmar under 2023 så uppskattar vi att det handlar om mellan två och tre årsarbetskrafter.

Utöver kostnader för personal tillkommer kostnader för bl.a. frysar, transporter, emballage och porto. Polismyndigheten uppskattar att dessa kostnader uppgår till mellan 1 och 2 miljoner kronor per år. Högst kostnader har region Nord med omkring 600 000 kronor per år. Region Nord omfattar den största geografiska ytan av de sju regionerna.

Kostnaderna för att hantera statens vilt finansieras med myndighetens förvaltningsanslag. Enligt 40 a § jaktförordningen kan Polismyndigheten få viss kostnadsersättning ur viltvårdsfonden. Det gäller kostnader för att eftersöka eller på annat sätt spåra, döda eller omhänderta statens vilt samt kostnader för att ta emot anmälningar om händelser med statens vilt. Av Kammarkollegiets redovisning

framgår att Polismyndigheten fick nära 596 000 kronor i bidrag ur viltvårdsfonden 2023 och drygt 523 000 kronor 2024.⁵

8.2.4 Tidigare bedömning av Polismyndighetens uppgifter

Utredningen om en renodling av polisens arbetsuppgifter föreslog 2015 att de flesta av Polismyndighetens uppgifter enligt djurskyddslagen (1988:534) och lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter skulle flyttas till länsstyrelserna.⁶ Utredningen ansåg däremot att Polismyndigheten skulle ha kvar samtliga uppgifter med anknytning till jakt och viltvård eftersom de var försumbara.

Regeringen delade utredningens bedömning i den påföljande propositionen. Regeringen ansåg att det fanns starka skäl för att Polismyndigheten skulle ha kvar uppgifterna, även om de hade en förhållandevis svag koppling till de polisiära kärnuppgifterna. De angivna skälen var att uppgifterna i praktiken nästan uteslutande handlade om att ta emot underrättelser om viltolyckor med motorfordon och att vidta åtgärder för att djuret ska kunna spåras och avlivas.⁷

8.3 Överlämnat statens vilt för analys och forskning

Som framgår av avsnitt 8.1.2 finns det ett vetenskapligt värde av att ta hand om viltarter enligt 33 § jaktförordningen om de hittas döda eller dödas av annan orsak än jakt. Det finns därutöver ett värde för viltförvaltningen och forskningen att ta hand om och analysera stora rovdjur som har dödats genom jakt. Ett ökat inflöde av vissa viltarter till Naturhistoriska riksmuseet och Statens veterinärmedicinska anstalt innebär utmaningar och ökade kostnader för hantering, förvaring och destruktion.

⁵ Kammarkollegiet. Viltvårdsfondens bokslut för 2023 och 2024.

⁶ *Mer fokus på kärnuppgifterna. En angelägen anpassning av Polismyndighetens uppgifter på djurområdet* (SOU 2015:3).

⁷ Prop. 2016/17:224 s. 43.

8.3.1 Statens vilt är en av flera uppgifter

För både Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet är mottagande och omhändertagande av de viltarter som går under beteckningen statens vilt en uppgift bland flera.

Statens veterinärmedicinska anstalt har enligt sin instruktion till uppgift att vara veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan åt myndigheter och enskilda. Myndigheten ska bl.a. utreda smittsamma djursjukdomar, bedriva forskning och tillhandahålla tjänster inom veterinärmedicinsk forensik.⁸ Myndigheten hanterar också arter av statens vilt på uppdrag av Naturvårdsverket. Naturvårdsverket styr då vad som ska analyseras utifrån vad viltförvaltningen behöver för information.

Naturhistoriska riksmuseet har enligt sin instruktion till uppgift att främja intresset för och kunskapen om forskningen om universums, jordens och livets uppbyggnad och utveckling, biologisk mångfald, människans biologi samt miljö och landskap. Myndigheten ska bl.a. vårda, förteckna och vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika samlingarna, bedriva forskning och förmedla kunskap.⁹

Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet undersöker och analyserar hela djurkroppar eller prover från det statens vilt som Polismyndigheten och länsstyrelserna har skickat in. Båda myndigheterna tar även emot sådana viltarter direkt från allmänheten eller från andra myndigheter.

Båda myndigheterna tillhandahåller särskilda förpackningar och förpackningsmaterial som ska användas när djuret skickas in och ger noggranna instruktioner om hanteringen. Större djur som väger över 20 kilo, som t.ex. en varg eller björn ska enligt Statens veterinärmedicinska anstalt skickas i speciella rovdjurslådor. Rovdjurslådor tillhandahålls i viss mån av myndigheten, men främst av Polismyndigheten eller länsstyrelsen på vissa orter.

De två myndigheterna samverkar om viltet och utbyter regelbundet djur eller prover med varandra. Till exempel lämnar Statens veterinärmedicinska anstalt analyserat vilt eller prover av vilt vidare till Naturhistoriska riksmuseet. Naturhistoriska riksmuseet kan bidra i de brottsutredningar som Statens veterinärmedicinska anstalt genomför för att fastställa genetiken hos ett dött djur.

⁸ Förordning (2009:1394) med instruktion för Statens veterinärmedicinska anstalt.

⁹ Förordning (2007:1176) med instruktion för Naturhistoriska riksmuseet.

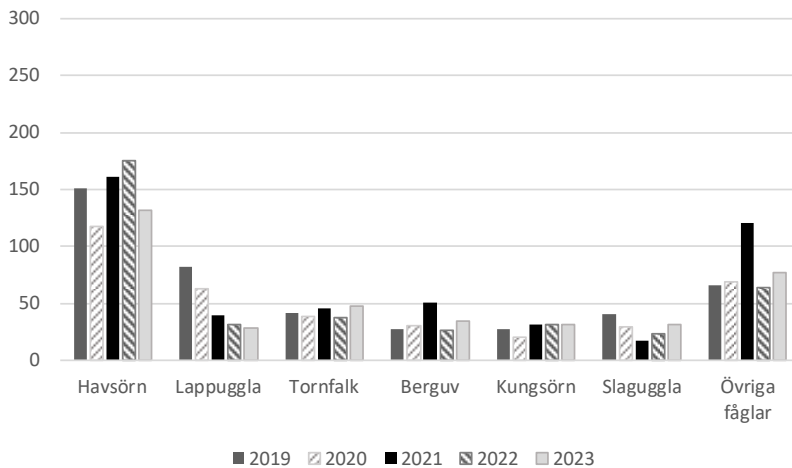
Djuren, proverna och analysresultaten sparas för att användas i bl.a. undervisning och forskning, men även för annan kunskapsuppbyggnad. Det kan gälla naturvård, sjukdomsövervakning, miljögiftsövervakning och viltövervakning. Generellt avgör myndigheterna vad och hur mycket av det inkomna materialet som ska sparas för framtiden givet den uppgift de har och resurserna för ändamålet.

8.3.2 Vanligaste arterna som kommer in till Naturhistoriska

Naturhistoriska riksmuseet tog under perioden 2019–2023 emot sammanlagt 4 800 djur av statens vilt, antingen hela djurkroppen eller vävnadsprover från djuret. Närmare 60 procent var däggdjur och resten fåglar. Havsörn var den vanligaste fågelarten som museet tog emot under denna femårsperiod, medan de två vanligaste däggdjuren var utter och lodjur (figur 8.2 och 8.3).

Figur 8.2 Antal fåglar av olika arter av statens vilt som kom in till Naturhistoriska riksmuseet 2019–2023

Statistiken baseras på det år djuret registrerades.¹⁰

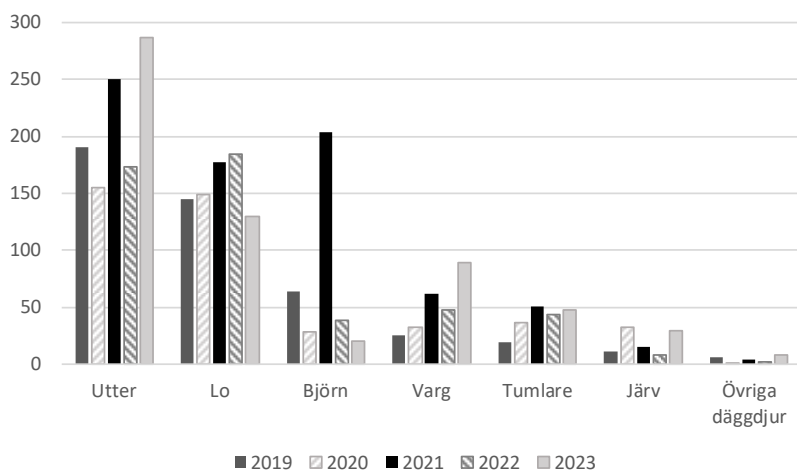

Källa: Naturhistoriska riksmuseet.

¹⁰ En klar majoritet av djuren registrerades samma år som det kom in till museet.

Figur 8.3 Antal däggdjur av olika arter av statens vilt som kom in till Naturhistoriska riksmuseet 2019–2023

Statistiken baseras på det år djuret registrerades.

Källa: Naturhistoriska riksmuseet.

En del av djuren eller proverna har museet tagit emot från Statens veterinärmedicinska anstalt. Museets beräkning för de första tio månaderna 2024 visar t.ex. att 38 procent av materialet under året kom från Statens veterinärmedicinska anstalt. Det rörde sig främst om lo, varg, utter, tumlare och järv, men även havsörn.¹¹ En viss del av de stora rovdjur som kom in är av arter som i sig kan räknas till statens vilt, men som har dödat till följd av beslut om licens- eller skydds jakt (se avsnitt 8.3.4).

8.3.3 Höga kostnader och snart fulla frysar hos Naturhistoriska

Vad Naturhistoriska riksmuseet kommer att använda djurkroppen eller proverna till beror i grova drag på djurets skick, vilka luckor som finns i museets samlingar och pågående projekt. För ett urval av arter sparas frysta vävnadsprover i Naturhistoriska riksmuseets nationella miljöprovbanks för att möjliggöra framtida forskning om framför allt miljögifter. Miljöprovbanksen anses vara en av de äldsta

¹¹ Utbytet av djur kan medföra att vissa arter har dubbelregistrerats i myndigheternas statistik.

samlingarna i världen av miljöprover som förvaras i frys, men platsbristen i frysarna är påtaglig. Om ett par år beräknas frysarna vara fulla, men arbete pågår för att hitta lösningar för att säkra framtida verksamhet.¹² Museet kan även preparera och spara hela djuret samt hela eller delar av skinnet eller skelettet. Även om djurkroppen är i dåligt skick och det inte är möjligt att spara något fysiskt material kan fyndet ändå vara intressant och bidra till statistik om arten.

Naturhistoriska riksmuseet uppger att de har höga kostnader för transporter och förvaring av statens vilt, men även för destruktion av djur. Till exempel medför det ökade inflödet av utter utmaningar i hanteringen.

I ett gemensamt projekt ser Naturvårdverket, Naturhistoriska riksmuseet och Havs- och vattenmyndigheten över insamlingen av material från bl.a. vilt till miljöprovbanken. Ett första steg är att gallra ansamlat material och utreda behovet av eventuella gallringskriterier för material i banken samt ta fram en strategi för framtida provtagning och bevarande av material i banken. Arbetet inleddes 2024 och fortsätter under minst hela 2025.

8.3.4 Även stora rovdjur fällda vid jakt omhändertas

Statens veterinärmedicinska anstalt undersöker döda vilda djur för att övervaka deras hälsa, sjukdomar och smittor. Insamlade data används av olika aktörer för forskning inom ekologi, miljövetenskap, veterinärmedicin och zoologi, men även humanmedicin.

Myndighetens provtagning och analyser av de stora rovdjuren omfattar inte bara de björnar, vargar, lodjur och järvar som har hittats döda eller skjutits för att skydda tamdjur. De omfattar även djur av dessa arter som efter förvaltningsbeslut är fällda under licensjakt eller skydds jakt. Det förklaras av att Statens veterinärmedicinska anstalt har i uppdrag av Naturvårdsverket att samla in data och prover för rovdjursförvaltningen. Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter och beslut om att delegera licensjakt och skydds jakt till länsstyrel-

¹² Information på Naturhistoriska riksmuseets webbplats och i myndighetens årsredovisning för 2023. Se till exempel artikel i Svenska Dagbladet 2024-03-24, *Miljöprover hotade – om två år är frysarna fulla på Naturhistoriska*.

serna ska länsstyrelsen besikta och ta prover på de fällda rovdjuren och skicka in dem till Statens veterinärmedicinska anstalt.¹³

Obduktionen av fallvilt ger Statens veterinärmedicinska anstalt information om naturliga dödsorsaker. Djur som avlivas till följd av förvaltningsbeslut eller dör eller avlivas i samband med en trafikolycka representerar vanligtvis friska djur i god kondition. De senare anses lika viktiga att obducera och undersöka eftersom de bidrar till kunskap om normalvariationen hos den vilda populationen. De bidrar också med prover och data som är viktiga för rovdjursförvaltning och forskning. Informationen förs in i den gemensamma nordiska rovdjursdatabasen Rovbase.

Vid obduktionen tar Statens veterinärmedicinska anstalt en rad vävnadsprover när det är relevant och möjligt. Vävnadsproverna sparas frysta i biobanker hos myndigheten eller hos Naturhistoriska riksmuseet och kan användas för pågående eller framtida forskning eller tidsbundna projekt.

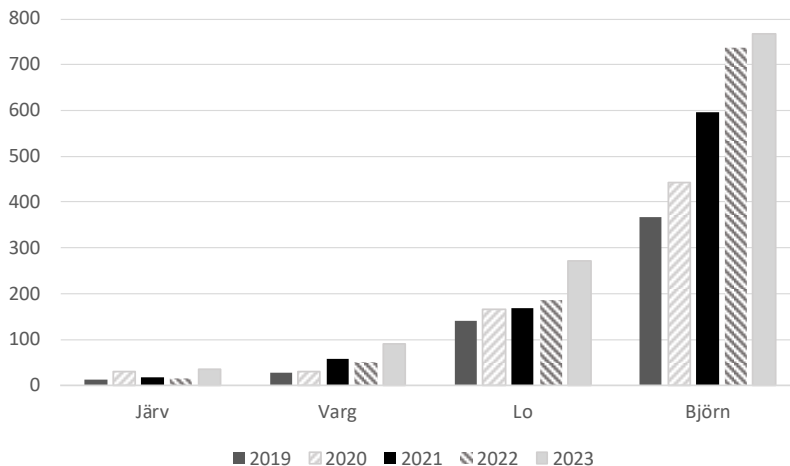
8.3.5 Ett ökat inflöde av stora rovdjur – främst björn

Under perioden 2019–2023 registrerade Statens veterinärmedicinska anstalt totalt 4 200 hela kroppar eller delar av kroppar från de fyra stora rovdjursarterna. Som framgår av figur 8.4 är det framför allt antalet kroppar eller delar av björn och lodjur som har ökat de senaste åren, särskilt björn. Det hör samman med att stammarna har ökat. Det är framför allt i mellersta och norra Sverige som björnstammen har ökat, vilket har medfört mer licensjakt och skydds jakt och därmed högre kostnader för vissa länsstyrelser.¹⁴

¹³ 6 kap. 6 § NFS 2022:4 och Naturvårdsverkets delegationsbeslut om licensjakt och skydds jakt på de stora rovdjuren (NV-03752-24, NV-02673-24, NV-02453-24, NV-03575-24 och NV-01088-23 med bilaga NV-00303-20).

¹⁴ Statens veterinärmedicinska anstalt. *Licensjakt på björn 2023*. Rapport 91/2023. Sju länsstyrelser beslutade om licensjakt på björn 2023. Totalt fälldes 648 björnar varav 185 i Jämtlands län och 140 i Gävleborgs län.

Figur 8.4 Antal stora rovdjur av olika arter som kom in till Statens veterinärmedicinska anstalt 2019–2023

Källa: Statens veterinärmedicinska anstalt, årsrapporten Stora rovdjur.

Runt 90 procent av de rovdjur som kom in till Statens veterinärmedicinska anstalt under 2023 hade dött till följd av licensjakt eller skydds jakt. När djuret fälls enligt ett sådant förvaltningsbeslut har jakträttshavaren rätt till skinnen endast när detta anges i villkoren för licens- eller skydds jakt. Det innebär att kroppen bör flås innan den sänds till myndigheten.¹⁵ För en fälld björn har jakträttshavaren även rätt till köttet och kraniet. Det är däremot inte säkert att jaktträttshavaren är intresserad av köttet eller skinnen.

Näst vanligast är att rovdjuret har dött till följd av en trafikolycka. Relativt sett få inkomna rovdjur har dött en naturlig död. En handfull vargar dog till följd av skydds jakt på enskilds initiativ för att skydda tamdjur. Endast runt 10 procent av det totala inflödet av stora rovdjur till Statens veterinärmedicinska anstalt 2023 kan därmed hänföras till definitionen av statens vilt enligt 33 § jaktförordningen.

¹⁵ Att djuret bör flås framgår av bilagan till Naturvårdsverkets beslut om delegering av skydds jakt till länsstyrelserna som rör provtagning. Beslut 2023-04-14, NV 01088-23 med bilaga NV-00303-20.

8.3.6 Efterfrågan på översyn av hanteringen

Statens veterinärmedicinska anstalt har i en skrivelse till Naturvårdsverket i mars 2023 påtalat att myndigheten har begränsade möjligheter att påverka sina kostnader för uppdraget att omhänderta de stora rovdjuren i populationsövervakande syfte.¹⁶ Kostnaderna drivs framför allt upp av volymerna som i sin tur beror på länsstyrelsernas beslut om licens- och skydds jakt. När de nödvändiga undersökningarna är genomförda kremeras djurkropparna i den destruktionsanläggning som myndigheten förfogar över. Statens veterinärmedicinska anstalt omhändertar även det material som Naturhistoriska riksmuseet inte behöver.¹⁷ De ökade kostnaderna för bränsle har också bidragit till att destruktionskostnaderna har ökat.

Statens veterinärmedicinska anstalt framhåller i skrivelsen att det behöver övervägas om nuvarande upplägg på populationsövervakningen är relevant om myndigheten inte kan få täckning för de kostnader som hanteringen innebär från Naturvårdsverket. En sådan fråga är om alla individer måste undersökas eller om det vore möjligt att göra ett urval och hur detta i så fall skulle gå till. Myndigheten föreslår att en arbetsgrupp inrättas med representanter från förslagsvis Naturvårdsverket (sammankallande), länsstyrelserna, Naturhistoriska riksmuseet och Statens veterinärmedicinska anstalt.

8.3.7 En översyn av provtagningen påbörjades 2024

Naturvårdsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt påbörjade under 2024 ett arbete med att se över provtagningen av fällda rovdjur i samverkan med länsstyrelserna. En utgångspunkt för arbetet är att det i dag finns bättre grundkunskap om rovdjurspopulationerna jämfört med för tio år sedan. Behovet av omfattande provtagningar och mätningar av varje individ har därmed minskat. Provtagningen skulle därför kunna bli mer selektiv och inriktas på att få in de viktigaste data för varje art. Hur förbränningen av djurkropparna bör hanteras ska också ses över.

¹⁶ Statens veterinärmedicinska anstalt 2023-03-08. Behov av översyn av hanteringen av stora rovdjur för populationsövervakning (dnr 2023/244).

¹⁷ Naturhistoriska riksmuseet betalar för det avfall som museet skickar till Statens veterinärmedicinska anstalt. Det kommer också in djur till Statens veterinärmedicinska anstalt som formellt borde ha skickats till Naturhistoriska riksmuseet. Om museet inte vill ha dessa djur så destrueras de av Statens veterinärmedicinska anstalt som också står för kostnaden.

Målet med översynen är att hanteringen av de rovdjur som fålls vid jakt ska bli mer kostnadseffektiv för myndigheterna. Därför behöver de analysera var det går att göra effektiviseringar samtidigt som data från provtagningen ska ge tillräckligt kunskapsunderlag för förvaltningen. Ett annat mål är att hitta möjligheter att förenkla för den enskilde jägaren när det fällda djuret ska hanteras.

Myndigheterna fortsätter arbetet under 2025 med syfte att ta fram förslag till åtgärder i samverkan med länsstyrelserna.

8.4 Bedömningar och förslag

Förslag: Länsstyrelserna ska ta över Polismyndighetens uppgift att ta emot anmälningar om vilt som tillfaller staten samt omhänderta och överlämna viltet till Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet.

Bedömning: Polismyndigheten ska fortsatt ta emot anmälningar om misstanke om brott som rör statens vilt.

Ansvarsfördelningen mellan Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet är ändamålsenlig i praktiken när det gäller att analysera och forska på omhändertaget statens vilt. Men deras uppgifter är inte reglerade på ett tillfredsställande sätt, så detta bör därför utredas närmare.

8.4.1 Ansvarsfördelningen är ändamålsenlig i vissa delar

Polismyndigheten, länsstyrelserna, Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet har uppgifter i olika delar av processen för att hantera statens vilt.

Både Polismyndigheten och länsstyrelserna har i uppgift att ta emot anmälningar om statens vilt och även se till att det döda djuret tas om hand. Djurets art och under vilka förutsättningar det har dött avgör vilken myndighet som gör vad. Länsstyrelserna tar emot anmälningar om och tar hand om de stora rovdjur som har dödats för att skydda tamdjur enligt 28 § jaktförordningen. Länsstyrelserna besiktar och tar även prover på de stora rovdjur som har dödats vid licensjakt och skydds jakt och skickar in dessa för analys till Statens

veterinärmedicinska anstalt. Dessa uppgifter kan ses som en naturlig del i den regionala viltförvaltningen. Men länsstyrelsernas uppgifter omfattar inte bara de stora rovdjuren, utan alla viltarter. Länsstyrelsernas uppgift med statens vilt skulle av bl.a. detta skäl kunna utvidgas till att omfatta samtliga arter som omfattas av 33 § jaktförordningen. Därigenom skulle Polismyndigheten kunna avlastas uppgifter. Vi anser därför att det finns skäl att ändra på ansvarsfördelningen när det gäller att ta emot anmälningar om och omhänderta statens vilt.

Den provtagning och de analyser som Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet genomför på statens vilt anknyter till de huvudsakliga uppgifterna i myndigheternas respektive instruktion. Det gäller även den forskning som myndigheterna bedömer är relevant att bedriva på viltet. Både proverna och den efterföljande forskningen kan därutöver ha ett vidare syfte än att vara till nytta enbart för viltförvaltningen. Det gäller t.ex. för miljöövervakning eller sjukdomsövervakning. Vid behov samarbetar de två myndigheterna med varandra om viltet. Vi bedömer därför att ansvarsfördelningen mellan Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet när det gäller statens vilt är ändamålsenlig i praktiken. Däremot har vi noterat att myndigheternas uppgifter med statens vilt inte är reglerade i jaktförordningen och inte heller tydligt angivna i Naturvårdverkets föreskrift. Vi bedömer därför att Jaktlagstiftningsutredningen bör beakta detta förhållande i sin översyn och överväga hur Statens veterinärmedicinska anstalts och Naturhistoriska riksmuseets uppgifter med statens vilt bör regleras.

8.4.2 Polismyndighetens uppgifter har låg polisiär relevans

Frågan om att renodla polisens uppgifter har varit föremål för flera utredningar under 2000-talet. Både justitieutskottet och Polismyndighetens internrevision har noterat och påtalat att få förändringar har genomförts efter dessa utredningar i syfte att renodla myndighetens uppgifter.¹⁸

Vi anser att Polismyndighetens uppgifter med statens vilt har låg polisiär relevans. Uppgifterna enligt 36 och 38 §§ jaktförordningen

¹⁸ Bet. 2021/22:JuU22. Polismyndigheten. *Internrevisionens granskning av arbetsuppgifter med fokus på polisiär relevans*. Internrevisionsrapport 2021-06-22 (dnr A216.746/2020).

(1987:905) och Naturvårdsverkets föreskrift har ingen tydlig koppling till myndighetens kärnuppgifter att bl.a. förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet, eller att övervaka den allmänna ordningen eller säkerheten.¹⁹ Att djur av arter som räknas till statens vilt påträffas döda i naturen eller dör i samband med en trafikolycka kan normalt inte betraktas som brottsligt.

I kapitel 7 anser vi att Polismyndighetens uppgifter när det gäller trafikolyckor med vilt inblandat bör föras över till Trafikverket. Det gäller ansvaret för att organisera och samordna verksamheten med att eftersöka trafikskadat vilt. Som framgår av avsnitt 8.1.1. omfattas vissa arter av trafikskadat vilt även av reglerna för statens vilt. Det gör att vår bedömning i kapitel 7 om att överföra ansvaret till Trafikverket inte är tillräckligt för att renodla Polismyndighetens uppgifter som rör vilt.

8.4.3 Polismyndighetens uppgifter tas över av länsstyrelserna

Vi föreslår att Polismyndighetens uppgift att ta emot anmälningar om angivna arter av statens vilt och att omhänderta, transportera och överlämna det döda djuret till antingen Statens veterinärmedicinska anstalt eller Naturhistoriska riksmuseet förs över till länsstyrelserna. Om det finns misstanke om att en brottslig handling ligger bakom djurets död ska Polismyndigheten fortsatt kopplas in. Jaktbrott är en polisiär uppgift.

Polismyndigheten hanterar samma rovdjursarter som länsstyrelserna. Skillnaden är att de har påträffats döda i ett annat sammanhang än skydds jakt på enskilda initiativ. Vi anser att ett delat ansvar för dessa arter av statens vilt är både ologiskt och ineffektivt.

Vi anser också att länsstyrelserna är kompetensmässigt bättre lämpade för uppgiften än Polismyndigheten. Länsstyrelserna har en central roll i den regionala viltförvaltningen och har flera uppgifter som innehåller operativa moment i fält. De tar hand om djur av de fyra stora rovdjursarterna som har dödats när ett angrepp på tamdjur inte har gått att avvärja, de besiktar och tar prover på de rovdjur som har dödats vid licensjakt och skydds jakt samt förvarar djuren innan de överlämnas till Statens veterinärmedicinska anstalt. Därutöver inventerar länsstyrelserna vissa rovdjursarter. Länsstyrelsernas hand-

¹⁹ 2 § polislagen (1984:387).

läggare och fältpersonal har också god kunskap om olika viltarter och deras skyddsvärde. Vi tror att det blir mer naturligt för både jägare och allmänhet att vända sig till länsstyrelsen än till Polismyndigheten när man påträffar ett dött djur av de arter som hör till statens vilt.

Likt Polismyndigheten är länsstyrelserna representerade i hela landet, men inte på lika många orter. Regional närvaro är en förutsättning och stor fördel för att snabbt kunna omhänderta ett påträffat dött djur. Den största skillnaden för länsstyrelserna genom förändringen blir att de kommer att få ansvar även för övriga arter av statens vilt. Förändringen kommer att innebära ökade kostnader för länsstyrelserna. I dag finansieras kostnaderna för att hantera statens vilt med myndigheternas förvaltningsanslag. Till skillnad från Polismyndigheten får länsstyrelserna ingen kostnadsersättning ur viltvårdsfonden.

Polismyndigheten använder uppskattningsvis mellan två och tre årsarbetskrafter för uppgifterna med statens vilt. Om uppgiften förs över till länsstyrelserna motsvarar det i genomsnitt ett behov av upp till en sjundedels årsarbetskraft per länsstyrelse. Däremot kan regionala skillnader i viltstammarnas storlek och volymer av dött vilt påverka hur personalresurserna bör fördelas mellan länsstyrelserna. Länsstyrelserna kommer också att få ökade kostnader för transporter och kyl- eller frysförvaring av viltet, samt förpackningar och porto m.m. och som också behöver finansieras. Polismyndigheten har uppskattat att myndighetens kostnader för detta uppgår till mellan en och två miljoner kronor per år.

8.4.4 Viltförvaltningsmyndighetens framtida roll

Vi föreslår i kapitel 4 att Viltförvaltningsmyndigheten tar över Naturvårdsverkets rätt att utfärda föreskrifter. I samband med att myndigheten bildas kommer den alltså att överta ansvaret för bl.a. föreskriften om vilt som tillfaller staten. Den översyn av jaktlagstiftningen som nu genomförs kan komma att påverka hur statens vilt definieras och regleras framöver.

Det pågår också ett myndighetsgemensamt arbete med att se över hur bl.a. myndigheternas hantering av de rovdjur som fålls vid jakt ska bli mer kostnadseffektiv, och även att se över gallring och insamling av material från vilt till miljöprovbanken. Vi instämmer i myndigheternas bedömning att det finns skäl att se över behovet av

att ta prover på alla rovdjur och övrigt statens vilt i nuvarande omfattning. Vi anser därför att det är viktigt att det påbörjade arbetet fullföljs. Statens kostnader bör hållas nere utan att det försämrar möjligheterna att få relevant kunskapsunderlag för viltförvaltningen och forskningen om miljögifter. Arbetet skulle dessutom kunna förbättra möjligheterna att ta tillvara viltet som resurs. Att vilt som har tagits om hand och analyserats bränns upp innebär att päls eller kött från vissa arter inte tas tillvara. Beroende på hur långt arbetsgruppen har kommit i sitt arbete när Viltförvaltningsmyndigheten bildas kan myndigheten komma att överta Naturvårdsverkets roll som sammankallande.

9 Skador som orsakas av vilt

I det här kapitlet analyserar vi de berörda myndigheternas uppgifter när det gäller att förebygga och begränsa skador som vilt orsakar. I direktivet understryker regeringen att det är angeläget att ansvarsfördelningen säkerställer en viltförvaltning som gör det möjligt att begränsa skador på areella näringar och övriga samhället till en tolerabel nivå, samtidigt som den biologiska mångfalden värnas.

9.1 Skador på gröda och tamdjur

Viltskadesystemet bygger på principen att skador som vilt orsakar på grödor och tamdjur ska förebyggas.¹ Det går att göra genom olika typer av åtgärder, varav jakt är en. Andra åtgärder är skogsbruk med alternativa trädslag, foderskapande åtgärder och stängsel.

För jaktbart vilt gäller att skadorna främst ska regleras genom allmän jakt, licensjakt och skyddsjakt när en sådan åtgärd bedöms leda till att skadan minskar. Ansvaret för hur jakten bedrivs åligger i huvudsak markägaren men även jakträttshavaren.

När det gäller särskilt fredade arter får skyddsjakt bedrivas om det inte finns någon annan lämplig lösning, och om det inte försvårar möjligheten att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Skyddsjakt får bedrivas för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom samt för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter.

Ersättning för skador orsakade av fredat vilt kan betalas ut enligt viltskadeförordningen (2001:724) och förordningen (2017:1254) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och för att förebygga viltskador. Ersättning betalas också ut

¹ Prop. 1991/92:9.

till rennäringen. Renägarna har rätt till rovdjursersättning som betalas ut till samebyarna. Enligt ersättningsystemet för rovdjursskador på ren ska samebyarna ersättas för förekomst av rovdjur och antalet förnygringar i renskötselområdet. Det är en ersättning som ska täcka förluster som uppstår av att samebyn har en förekomst eller en förnygring inom sitt område. Vid masskadeangrepp från rovdjur på ren utgår däremot ersättning för skadan.

9.1.1 Naturvårdsverket betalar ut allt mer från viltskadeanslaget

Viltskadeanslaget i statsbudgeten får användas för att förebygga skada av vilt och för att ge ersättning för sådan skada.² Naturvårdsverket disponerar delar av detta anslag. Bidrag lämnas till skador på tamdjur utom ren samt för skador på gröda orsakade av fredat vilt. Myndigheten tilldelar länsstyrelserna medel från anslaget. Länsstyrelserna fattar beslut om ersättning till enskilda och företag för viltskador och om bidrag till åtgärder för att förebygga skador orsakade av fredat vilt. Det kan vara bidrag för att t.ex. att sätta upp rovdjurstängsel eller att med olika åtgärder skrämja bort betande fåglar för att minska skador på gröda.

Det statliga stödet kan också ges till företag som är verksamma inom primärproduktion av jordbruksprodukter under vissa förutsättningar.³ Naturvårdsverket hanterar även medel för bidrag till rovdjursavvisande stängsel på blocklagd mark.⁴ En mindre del av viltskadeanslaget får också användas för vissa administrationskostnader hos länsstyrelserna.

Viltskadeanslaget uppgick till knappt 67,8 miljoner kronor för 2023. Under 2023 betalade Naturvårdsverket ut medel till samtliga län. Naturvårdsverket konstaterar i sin årsredovisning för 2023 att både bidrag för förebyggande åtgärder och ersättningar för skador har ökat markant de senaste åren. Myndigheten drar slutsatsen att både behovet av medel och kunskapen om möjligheten att ansöka om bidrag och ersättningar har ökat. Enligt uppgift från Naturvårdsverket bedöms det ökade behovet bl.a. bero på att varg har etablerat

² Budgetpropositionen för 2023, utgiftsområde 23, anslag 1:7 Ersättningar för viltskador m.m.

³ Förordning (2017:1254) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador.

⁴ Blocklagd mark är mark som är registrerad i det system som gäller i EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

sig i Södra rovdjursförvaltningsområdet, ökade kostnader för drivmedel och foder samt ökade skador orsakade av stora betande fåglar.

Av tabell 9.1 framgår hur beviljade medel från anslaget fördelar sig mellan olika bidragskategorier under perioden 2021–2023. Av tabellen framgår att bidragen till förebyggande åtgärder började öka under 2022. Ersättningen för skador ökade under 2023 och utbetalningsbeloppet fördubblades i förhållande till året innan. Tabellen visar även kostnaderna för besiktning, information och utbildning samt för administration. Ersättning för administrativa kostnader utbetalades första gången 2023. Ersättning för skador på ren ingår inte i tabellen.

Tabell 9.1 Beviljade medel per bidragskategori 2021–2023, miljoner kronor

Bidragskategori	2021	2022	2023
Bidrag för förebyggande åtgärder	16,0	20,3	25,8
Ersättning för skador	10,9	9,0	19,5
Besiktning/information/utbildning	7,6	11,7	10,7
Administrativa kostnader	–	–	0,8
Beviljat totalt	34,5	41,0	56,8

Källa: Naturvårdsverkets årsredovisning för 2023.

Medel beviljas för skador som rovdjur har orsakat på tamdjur och för skador som stora fåglar har orsakat på grödor (tabell 9.2). Det skiftar något mellan åren vilka slags skador som beviljas mest ersättning, men fördelningen mellan utbetalning för skadade tamdjur och skadad gröda är ändå i stor sett jämn under åren 2021–2023. Uppgifterna för 2023 inkluderar även de medel som inte har betalats ut av länsstyrelserna under året samt de medel som fanns kvar från tidigare år och som länsstyrelserna har fått behålla. Ersättning för skador på ren ingår inte i tabellen.

Tabell 9.2 Beviljade medel per skadeslag 2021–2023, miljoner kronor

Skadeslag	2021	2022	2023
Tamdjur (för skador orsakade av rovdjur)	15,9	19,3	28,4
Gröda (för skador orsakade av stora fåglar)	18,6	21,7	27,6
Administrativa kostnader	-	-	0,8
Beviljat totalt	34,5	41,0	56,8

Källa: Naturvårdsverkets årsredovisning för 2023.

Vi redogör för ersättningar för skador på renar i avsnitt 9.1.4 och för skador på fisk och fiskeredskap i avsnitt 9.2.

9.1.2 Länsstyrelserna lämnar bidrag för skador på vissa tamdjur och grödor

Som vi nämner ovan får länsstyrelserna i mån av tillgång på medel lämna bidrag för att förebygga skador som orsakas av fredat vilt och för att ersätta inträffade skador. Vid prövningen ska länsstyrelsen särskilt beakta om viltet får jagas, skadans omfattning samt möjligheten att genomföra en effektiv skydds jakt eller andra skadeförebyggande åtgärder. Länsstyrelsen äskar medel hos Naturvårdsverket och redovisar årligen sin verksamhet och utbetalda medel till myndigheten.⁵

Den viltförvaltningsdelegation som finns vid varje länsstyrelse ska besluta om övergripande riktlinjer för bl.a. bidrag och ersättning enligt viltskadeförordningen.

Viltskadecenter vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) redovisar statistik över antalet tamdjur som dödas, skadas eller saknas till följd av angrepp från stora rovdjur. Även antalet angrepp redovisas. Statistiken visar att det i huvudsak är får som angrips av varg och lodjur, men angrepp från björn och örn förekommer också. SLU för även statistik över angrepp på bl.a. nöt, get, hjort och bikupor.

Av tabell 9.3 framgår att antalet angripna får och antalet angrepp på får från varg och lo varierar under perioden 2016–2023. Under perioden står vargen för de största skadorna, utom under 2017 och 2018.

⁵ Viltskadeförordningen (2001:724).

Tabell 9.3 Antal angripna får och angrepp på får av varg och lo 2016–2023

År	Antal angripna får		Antal angrepp på får	
	Från varg	Från lo	Från varg	Från lo
2016	315	251	55	146
2017	156	200	36	104
2018	161	220	18	94
2019	204	100	39	59
2020	419	110	75	64
2021	364	61	38	33
2022	260	136	66	75
2023	426	110	82	68

Källa: SLU, Rapporter från Viltskadecenter 2016–2023.

Den som har drabbats av en skada som stora rovdjur har orsakat på tamdjur eller av skador som fredade stora fåglar har orsakat på grödor kan anmäla detta till länsstyrelsen. Skadorna måste alltid besiktas av en besiktningsperson som länsstyrelsen har utsett. Länsstyrelserna kan besluta att stöd får lämnas för att ersätta skada som vilt har orsakat om det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv ska svara för de kostnader som skadan medför.

Länsstyrelserna kan besluta om skydds jakt efter björn, varg, järv, lo eller örn för att förhindra allvarlig skada på bl.a. gröda, boskap och skog. Den som riskerar att drabbas av skada kan ansöka om skydds jakt.⁶

9.1.3 Statistiken om viltskador på lantbruksgrödor har begränsningar

Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) ansvarar för den officiella statistiken om jordbruk, trädgårdsodling och vattenbruk. Jordbruksverket sammanställer statistik över bl.a. uppskattade skador som vilt orsakar på lantbruksgrödor. Myndigheten har gjort viltskadeundersökningar och presenterat statistik om viltskador 2014, 2020 och 2023 (tabell 9.4). Jordbruksverkets beräkningar och rapporter om viltskador på gröda bygger på enkätsvar från lantbrukare. Omfattningen av de skador som vilt orsakar i lantbruket är därför svåra att fastställa med säkerhet. I oktober 2024 redovisade Naturvårdsverket

⁶ 23 a § jaktförordningen (1987:905).

en ny metod som har tagits fram i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet för att kartlägga viltskador på grödor. Avsikten är att med hjälp av teknik underlätta för lantbrukare och beslutsfattare genom att erbjuda ett objektiva och effektivt sätt att övervaka skador orsakade av vilt, t.ex. vildsvin.

Tabell 9.4 Grödor med skördebortfall till följd av viltskador 2014, 2020 och 2023

Skördebortfall räknat i ton och procent i förhållande till förväntad skörd

	2014	2020	2023
Spannmål	88 054	164 610	142 803
	1,5 %	2,7 %	3,2 %
Övriga grödor	117 310	262 117	231 700
	1,8 %	3,9 %	3,7 %
TOTALT	205 364	426 727	374 503
	1,7 %	3,3 %	3,5 %

Källa: Statens jordbruksverk, viltskadeundersökningen. Vår beräkning.

Undersökningen visar att drygt en tredjedel av lantbruksföretagen uppger att de hade viltskador på en eller flera grödor under 2023, vilket är i nivå med 2014. Av lantbrukarnas förväntade skörd av samtliga grödor 2023 förstördes 374 500 ton av vilt. Det innebär att skördebortfallet enligt undersökningen var totalt 3,5 procent. Av spannmålsskörden förstördes 142 800 ton (3,2 procent) och av övriga grödor 231 700 ton (3,7 procent). Andelen skadad gröda är störst på rågvete och ärter (runt 6 procent).

Andelen förstörd skörd har ökat sedan 2014, men däremot har skördebortfallet räknat i ton minskat något sedan 2020. Jordbruksverket beskriver att minskningen beror på att lantbrukarna lägger stora resurser på att skydda grödorna mot viltskada. Det kan vara med hjälp av bl.a. elstängsel, skrämseleordningar och jakt. Andra exempel på åtgärder är att senarelägga sådden eller att avstå från att odla grödor som är särskilt utsatta för viltskador.

Under 2023 orsakade vildsvin störst skada på alla grödor, utom på rågvete och vårraps där dovhjort och gås orsakade mest skada. Totalt förstördes 85 400 ton spannmål av vildsvin under 2020, men minskade 2023 till 47 800 ton.

I rapporten Viltskador i lantbruksgrödor 2020 uppger Jordbruksverket att metoden att mäta skador med hjälp av självskattning som analysverktyg har begränsningar. Jordbruksverket framhåller att det också finns anledning att anta att mörkertalet är stort. Ett skäl som anges av många lantbrukare i enkätsvaren är att vilt befinner sig i grödorna men att de inte upplever det som ett problem eftersom vilt av viss omfattning uppfattas som normalt. Ett annat skäl enligt Jordbruksverket är att kostnader och nedlagd arbetstid för att förebygga skador inte beräknas. Det kan vara tid och kostnader för egen jakt eller att anlita jägare och att skydda grödor genom att anlägga elstängsel. Mer än en tredjedel av lantbrukarna uppger att viltet påverkar deras val av gröda. Förekomsten av vildsvin har störst påverkan på vad som går att odla.

9.1.4 Svårt att uppskatta rovdjursskador på ren

Det är svårt att veta hur många renar som varje år dödas eller skadas av rovdjur eftersom rivna djur kan vara svåra att hitta. I Rovdjursutredningens slutbetänkande från 2012 presenterades statistik från en undersökning genomförd av Grimsö forskningsstation och Viltskadecenter. Här redovisas uppgifter om angrepp på ren av björn, järv, lo och varg. Baserat på dessa uppgifter och rovdjurspopulationerna i renskötselområdet uppskattade Rovdjursutredningen hur många renar som hade dödat av rovdjuren per år.

Tabell 9.5 Uppskattat antal dödade renar av lo, järv, björn och varg per år

Art	Uppskattat antal dödade renar
Lo	10 000–50 000
Järv	6 000–15 000
Björn	3 500–7 500
Varg	75–150

Källa: Mål för rovdjuren (SOU 2012:22).

För varje konstaterad föryngring (hona med ungar) av lo och järv får samebyn högst 225 000 kronor i ersättning. För regelbunden förekomst av arterna får de högst 80 000 kronor och för tillfällig förekomst 40 000 kronor. För varg är motsvarande ersättnings-

belopp högst 565 000, 90 000 respektive 40 000 kronor.⁷ När det gäller ersättningen för björn och kungsörn beslutar regeringen efter förslag av Sametinget med vilket totalt belopp som ersättning ska lämnas till samebyarna för skador som björn och kungsörn orsakar på renar. Regeringen kan efter förslag av Sametinget besluta att en viss andel av det totala beloppet ska lämnas till samebyar där det är särskilt stor förekomst av björn.⁸ Tabell 9.6 visar utbetalade rovdjursersättningar för åren 2021–2023. Av tabellen framgår att även om förekomsten av olika rovdjur skiftar mellan åren uppgår den sammanlagda ersättningen till omkring 50 miljoner kronor per år.

Tabell 9.6 Utbetalade rovdjursersättningar enligt viltskadeförordningen (2001:724) 2021–2023, tusen kronor

	2021	2022	2023
Järvföryngringar	27 056	29 108	28 800
Regelbundna förekomster av järv	280	420	420
Tillfälliga förekomster av järv	175	175	140
Loföryngringar, inkl. 5 §	16 750	18 133	16 900
Regelbundna förekomster av lodjur	420	140	280
Tillfälliga förekomster av lodjur	210	280	140
Vargföryngringar	0	500	500
Regelbundna förekomster av varg	400	80	320
Tillfälliga förekomster av varg	1 540	1 050	945
Förekomst av björn	1 615	1 615	1 615
Förekomst av kungsörn	1 075	1 075	1 075
Viltskador enligt 4 § viltskadeförordningen	49 329*	52 576	51 135

* Summeringen är inte korrekt utan uppgår till 49 521 tkr.

Källa: Sametingets årsredovisning för 2023.

Ersättning för massdödade renar enligt 10 § viltskadeförordningen lämnades 2023 med 427 000 kr.⁹

Riksdagen beslutade 2013 att toleransnivån för skador på ren orsakade av stora rovdjur skulle vara maximalt 10 procent av samebyns faktiska antal renar.¹⁰ Bakgrunden till regleringen är att rennäringens företrädare måste acceptera att det finns stora rovdjur i

⁷ Beloppet beslutas årligen av regeringen efter förslag från Sametinget. Uppgifterna är tagna från Sametingets regleringsbrev för 2024, ändringsbeslut 2024-12-05.

⁸ Viltskadeförordningen (2001:724).

⁹ Sametingets årsredovisning för 2023.

¹⁰ Prop. 2012/13:191, bet. 2013/14:MJU7, rskr. 2013/14:99.

renskötselområdet. Även naturvårdens företrädare måste acceptera att rovdjursstammarnas storlek regleras. En sådan avvägning ska göras i förvaltningen av rovdjuren. Ett förvaltningsverktyg som kan bidra till en sådan avvägning har införts.

Förvaltningsverktyget bygger på att länsstyrelserna och samebyarna samråder med varandra och fastställer hur man lokalt kan upprätthålla en hållbar rennäring och samtidigt bidra till en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur. Beräkningarna grundas dels på nationella och regionala förvaltningsplaner för rovdjuren, dels på en bedömning av det samlade rovdjurstrycket inom renskötselområdet och på samebynivå. Den bärande tanken med förvaltningsverktyget är att skadorna för rennäringen ska begränsas så att de hamnar under riksdagens antagna toleransnivå och på ett sätt som har så små konsekvenser för rovdjursstammarna som möjligt. Naturvårdsverket har sedan 2017 ett återrapporteringskrav i sitt regleringsbrev om att redovisa hur myndigheten har bidragit till arbetet att tillsammans med Sametinget fortsätta utveckla ett förvaltningsverktyg utifrån fastställda toleransnivåer för skador orsakade av stora rovdjur inom rennäringen. Syftet är att upprätthålla en hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur. Naturvårdsverket ska redovisa hur de arbetar med att vägleda länsstyrelserna om toleransnivåns betydelse vid eventuell prövning av förutsättningar för jakt på stora rovdjur.

9.2 Skador av säl på fångad fisk och fiskeredskap

Genom medel från viltskadeanslaget ska Havs- och vattenmyndigheten fördela medel till länsstyrelserna som ska användas till att ersätta yrkesfiskare som har drabbats av att säl har gjort skada på fångad fisk och fiskeredskap. Länsstyrelserna tar varje år emot ansökningar från yrkesfiskare som har drabbats. För att vara berättigad till ersättning måste skadan ha rapporterats till Havs- och vattenmyndigheten. I mån av tillgång på medel ger länsstyrelsen bidrag till åtgärder för att förebygga skador orsakade av bl.a. säl och för att ersätta sådan skada.¹¹ Länsstyrelsen beslutar även om ersätt-

¹¹ Viltskadeförordningen (2001:724).

ningens storlek som ska baseras på det beräkningssätt som länsstyrelsen beslutar om.¹²

Under 2023 betalade länsstyrelserna ut knappt 16 miljoner kronor från viltskadeanslaget för att förebygga skador orsakade av säl och för att ersätta sådana inträffade skador. För 2022 och 2021 betalade de ut drygt 17 respektive 14 miljoner kronor. Samtliga tre år disponerade länsstyrelserna 20 miljoner kronor från viltskadeanslaget för detta ändamål.

Naturvårdsverket kan besluta om skyddsjakt efter säl för att förhindra allvarlig skada på fisk eller fiskeredskap efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada. Innan Naturvårdsverket fattar ett sådant beslut ska verket höra Havs- och vattenmyndigheten.

Fiskbeståndet påverkas även av andra faktorer. Sälur och fåglar bedömdes 2017 äta sammanlagt omkring 200 000 ton fisk per år. Bedömningen är sannolikt numera för låg då gråsälens och skarvens tillväxttakt i Östersjön har ökat sedan studien genomfördes. EU-medlemsländernas samlade fiskekvot i Östersjön beräknas uppgå till cirka 300 000 ton.¹³

9.3 Skador på skog orsakade av vilt

Skog kan skadas av en rad orsaker. Skogsstyrelsen delar in de orsaker som kan förorsaka skogsskador i väderbetingade skador, svampskador, insektsskador och skador orsakade av vilda djur.¹⁴ Här behandlar vi enbart skador som orsakas av vilt.

För skogsbruket är viltbete den enskilt största skadeorsaken.¹⁵ Viltskador, främst betesskador i plant- och ungskog, påverkar växande skog på olika sätt, bl.a. genom tillväxtförluster och kvalitetsnedsättning av virket. Skogsstyrelsen bedömer i en rapport från 2019 att virkesproduktionen i Sverige minskar med 5–7 miljoner skogskubikmeter per år till följd av viltbetet.¹⁶ Detta leder bl.a. till lägre kolinbindning och sämre utnyttjande av skogsmarkens växt-

¹² Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2022:20) om ersättning för viltskada orsakad av säl på fångad fisk och fiskeredskap.

¹³ <https://www.su.se/stockholms-universitets-ostersjocentrum/policyverksamhet/fokusomr%C3%A5den/nyhetsarkiv-fiske/s%C3%A4l-och-skarv-f%C3%A5ngar-lika-mycket-kustfisk-som-m%C3%A4nniskan-1.613076>.

¹⁴ Se bland annat Skogsstyrelsen (2024). *Skogsskador i Sverige 2023*. Rapport 2024/06.

¹⁵ Budgetpropositionen för 2024, utgiftsområde 23.

¹⁶ Skogsstyrelsen (2024). *Skogsskador i Sverige 2023*. Rapport 2024/06.

potential. Kvalitetsnedsättningar medför att en lägre andel av virket kan vidareförädlas till långlivade produkter, exempelvis för träbyggnation. Därutöver kan förutsättningarna för biologisk mångfald påverkas negativt. Sammantaget innebär viltskador i skog att både det ekonomiska värdet och klimatnyttan minskar. Skogsstyrelsen och skogsbruket har beräknat att skogsbrukets direkta intäktsbortfall på grund av viltbete uppgår till mellan 1,3 och 1,4 miljarder kronor per år.¹⁷ Ingen statlig ersättning betalas ut för skador i skogen som vilt har orsakat.

Älgbetesinventeringen (Äbin) är en metod för att inventera och kvantifiera viltskador i ungskog som är mellan 1 och 4 meter i medelhöjd. Det är Sveriges lantbruksuniversitet som utvecklat den statistiska metoden för insamlingen medan Skogsstyrelsen har utvecklat och anpassat en fältinstruktion till hur det ska genomföras. Resultaten från Äbin utgör i dag ett av flera underlag i älgförvaltningen. Ett normalt år inventeras drygt hälften av landets älgförvaltningsområden.

Resultaten från Äbin visar omfattningen av skadorna. Skogsstyrelsen redovisar i årliga rapporter en sammanvägning av resultat för de tre senaste årens inventeringar. Även av den senaste rapporten framgår att årsskadorna på tall är höga i hela landet. Äbin visar att totalt 11 procent av tallarna i ungskogarna har årsskador beräknat som ett medelvärde för de tre senaste åren. Mest skador konstateras i Götaland där 14 procent av bedömda ungtallar har allvarliga betesskador. I rapporten redovisas även skador på rönn, asp, sälg och ek. Av rapporten framgår också att årsskadorna på tall trendmässigt ser ut att minska i alla landsdelar utom i norra Norrland och att andelen oskadad tall ökar, särskilt i södra Sverige.¹⁸

Viltskadorna i skog beror på flera faktorer såsom älgstammens storlek, fodersituationen i skogen och konkurrensen från övrigt klövvilt. Orsakssambanden är komplexa och olika utredningar kommer till delvis olika slutsatser. Men gemensamt för dem är att de pekar på att såväl mängden älg och övrigt klövvilt som mängden tall, lövträd och bärris i skogen påverkar skadenivåerna. Även väder, snöförhållanden och andra faktorer kan spela in. Sambanden är inte linjära och varierar dessutom geografiskt över landet. Tillgång på fakta och tillförlitlig statistik tillsammans med fortsatt forskning,

¹⁷ Budgetpropositionen för 2024, utgiftsområde 23 s. 48.

¹⁸ Skogsstyrelsen (2024). *Skogsskador i Sverige 2023*. Rapport 2024/06.

utbildning och information är därför avgörande för viltförvaltningens alla aktörer.

9.4 Flera myndigheter är involverade i arbetet

Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, länsstyrelserna och Sveriges lantbruksuniversitet är alla involverade i arbetet med att förebygga och därmed begränsa skador som orsakas av vilt. Även Trafikverket och Polismyndigheten har uppgifter för att begränsa skador orsakade av vilt.

9.4.1 Skogsstyrelsens uppgifter för att förebygga skador

Skogsstyrelsen har till uppgift att verka för att landets skogar sköts på ett sådant sätt att de skogspolitiska mål som har beslutats av riksdagen kan uppnås.¹⁹ Myndigheten ska ansvara för inventering, uppföljning och utvärdering av hur landets skogar sköts i förhållande till de skogspolitiska målen. Skogsstyrelsen har även i uppgift att ge råd och information om hur landets skogar bör skötas så att de skogspolitiska målen kan uppnås.²⁰

Skogsstyrelsen har under 2022–2024 fått likalydande uppdrag i sitt regleringsbrev att förebygga och övervaka skogsskador orsakade av stormar, bränder, torka, växtskadegörare och klövvilt m.m. I regleringsbrevet för 2021 fick Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram en långsiktig plan för myndighetens arbete med att förebygga skogsskador orsakade av stormar, bränder och torka, liksom att övervaka och bekämpa skador orsakade av växtskadegörare samt klövvilt m.m.

Skogsstyrelsen arbetar aktivt med att ta fram kunskapsunderlag om hur viltskador kan förebyggas.²¹ Eftersom Skogsstyrelsen inte har befogenhet att kräva att markägare ska anpassa skogsskötseln i

¹⁹ Förordning (2009:1393) med instruktion för Skogsstyrelsen.

²⁰ Skogspolitiken har två övergripande och jämställda mål, ett produktionsmål och ett miljömål. Produktionsmålet innebär att skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Miljömålet innebär att skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:252).

²¹ Exempel på sådant kunskapsunderlag är Viltanpassad skogsskötsel – Skogliga åtgärder för att minska skador (Skogsstyrelsens meddelande 2009:2), Åtgärder för att minska skador på skog (Skogsstyrelsen rapport 2018/4) och Tänk vilt när du sköter din skog (Skogsstyrelsen 2023).

syfte att minska skador bygger myndighetens arbete på frivillighet och genomförs främst genom utbildning och rådgivning.

9.4.2 Statens jordbruksverks uppgift att förebygga viltskador

Statens jordbruksverk har som förvaltningsmyndighet inom jordbruksområdet, fiskeområdet och därtill knuten landsbygdsutveckling till uppgift att arbeta för en hållbar utveckling, ett gott djurskydd, ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet och en livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna.²² Myndigheten ska också arbeta för en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelsproduktion genom att beakta behovet av stärkt konkurrenskraft för företag.

Jordbruksverket har ingen uttalad uppgift att förebygga viltskador. Myndigheten har ändå upphandlat fyra leverantörer som arbetar med att förebygga och hantera viltskador i primärproduktionen. Företagen ska utvärdera och ta fram underlag för de metoder som de använder i arbetet och som förhoppningsvis kan bidra till att viltskadorna minskar.²³

9.4.3 Länsstyrelsernas uppgift att förebygga viltskador

Länsstyrelserna har det regionala ansvaret att förvalta viltet. I tidigare avsnitt har vi redogjort för de olika uppgifter som länsstyrelserna har när det gäller viltskador, bl.a. att bevilja ersättning för skador och besluta om skydds jakt.

Om det på grund av ett viltbestånds storlek finns påtagliga risker för trafikolyckor eller andra allvarliga skador orsakade av vilt, har länsstyrelsen även möjlighet att på eget initiativ besluta om skydds jakt för att förebygga eller minska risken för sådana skador.²⁴

Länsstyrelsen har också möjlighet att förbjuda och begränsa utfodring av klövvilt om det behövs för att förebygga eller minska risken för trafikolyckor med vilt eller att viltet orsakar allvarliga skador på egendom.²⁵

²² 1 § förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk.

²³ Leverantörerna är Agroöst, Flox AB, Hushållningssällskapet i Halland och Hushållningssällskapet i Skåne.

²⁴ 7 § jaktlagen (1987:259).

²⁵ 6 § jaktlagen (1987:259).

Även länsstyrelsernas viltförvaltningsdelegationer har en roll när det gäller att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt. Viltdelegationens uppgift är t.ex. att ta fram övergripande riktlinjer för viltförvaltningen i länet, bl.a. för förvaltningen av älgstammen och i förekommande fall för förvaltningen av hjort- och vildsvinsstammarna. De ska även ta fram riktlinjer för licensjakt och skyddsjakt.

9.4.4 Sveriges lantbruksuniversitets uppgift med viltskador

Viltskadecenter är ett nationellt centrum för kunskap om vilt, viltskador och samhälle och är en del av Sveriges lantbruksuniversitet (SLU).²⁶ Målet för verksamheten är att begränsa skador och konflikter som orsakas av fredade viltarter, framför allt stora rovdjur och betande fåglar. Viltskadecenter arbetar för att förbättra kunskapsläget om

- fredade viltarters populationsstorlekar och utbredning
- skadorna de orsakar
- åtgärder som används för att förebygga skador och begränsa konflikter.

Viltskadecenter utbildar länsstyrelsernas tjänstemän i att bl.a. besikta skador orsakade av fredat vilt, besikta de stora rovdjuren som tillhör statens vilt samt att kvalitetssäkra spårning av stora rovdjur. Viltskadecenter sammanställer årligen statistik över skador orsakade av stora rovdjur och stora betande fåglar. Även samebyarnas inventeringsamordnare får utbildning av centret i att kvalitetssäkra spårning.

SLU Skogsskadecentrum forskar, analyserar och övervakar skogsskador. Det kan exempelvis vara skador orsakade av stormar, bränder, växtskadegörare, vilt eller torka. Syftet är att skapa förutsättningar att förebygga och hantera skador i den svenska skogen. Skogsskadecentrum har fokus på att skogen brukas ansvarsfullt och att bevara naturvärden och biologisk mångfald. Arbetet genomförs i nära samarbete med Skogsstyrelsen och andra berörda myndigheter. Skogsskadecentrum analyserar nationella risker för skadeutbrott löpande.

²⁶ Viltskadecenters verksamhet utförs på uppdrag av Naturvårdsverket och finansieras genom en flerårig ramöverenskommelse mellan Naturvårdsverket och Sveriges lantbruksuniversitet.

Analyserna baserade på befintliga data och genomförs inom olika skadeområden, bl.a. skador orsakade av vilt.

SLU har som enda lärosäte i uppdrag att bedriva nationell miljöanalys fortlöpande.²⁷ Arbetet innebär att analysera miljöutvecklingen i skogar, jordbrukslandskap, vatten och arter. Analyserna används som underlag för myndigheters och näringars beslut.

9.4.5 Trafikverkets uppgift att förebygga och förhindra viltolyckor

Viltolyckorna ökar, både på grund av trafikökningen och ökningen av vilt. Enligt uppgifter från Trafikverket uppgick samhällskostnaderna för viltolyckor på väg till knappt 11 miljarder kronor årligen under perioden 2013–2017.²⁸ I beräkningen ingår kostnader för person- och egendomsskador, eftersöksverksamheten samt jaktvärdesförluster och restidsförluster.

Ett av målen för transportpolitiken handlar om säkerhet, miljö och hälsa. Antalet viltolyckor är en av de centrala indikatorerna för uppföljningen av målet.²⁹ Trafikverket ska enligt sin instruktion verka för att de transportpolitiska målen uppnås och arbetar därför för att förebygga och förhindra viltolyckor och öka trafiksäkerheten på det statliga vägnätet där vilda djur kan utgöra en risk. Trafikverket sätter upp viltstängsel längs vägar där risken för viltolyckor är hög, bygger viltpassager och ekodukter för att underlätta för vilda djur att korsa vägar utan att de riskera att bli påkörda. Trafikverket arbetar dessutom med att införa ett viltvarningssystem som innebär att en varningsskylt tänds vid vägen när systemets detektorer känner av att det är vilt i passageområdet. Myndigheten sätter också upp varningsskyltar för vilt där viltolyckor ofta inträffar samt sköter och röjer i vegetationen så att vilt lättare ska kunna upptäckas.

Utöver dessa förebyggande åtgärder deltar Trafikverket i Viltolyckorrådet som har till uppgift att samla in statistik om viltolyckorna samt öka medvetenheten hos allmänheten om riskerna. Vi lämnar förslag som rör Trafikverket och trafikskadat vilt i kapitel 7.

²⁷ 1 a § förordningen (1993:221) för Sveriges lantbruksuniversitet.

²⁸ Trafikverket. *Viltkostnader – uppdatering 2022* (PM, TRV 2019/96127).

²⁹ Budgetpropositionen för 2025, utgiftsområde 18.

9.4.6 Polismyndighetens uppgift som rör viltskador

Om ett vilt djur orsakar avsevärd skada eller om det kan antas vara farligt för människors säkerhet får Polismyndigheten enligt 9 § 1 stycket jaktlagen låta avliva djuret, om det inte finns någon annan tillfredsställande lösning. Regeringen får också meddela föreskrifter om att Polismyndigheten får låta avliva eller fånga vilt, när detta är befogat från djurskyddssynpunkt (9 § 2 stycket). Enligt 30 § jaktförordningen får Polismyndigheten låta avliva eller fånga moderlös årsunge av älg, hjort, rådjur, mufflonfår eller vildsvin.

9.5 Förslag och bedömningar

Flera myndigheter och intresseorganisationer är involverade i arbetet med att balansera värdet av livskraftiga viltstammar i Sverige mot de skador som vilt orsakar på skog, grödor och tamdjur. Våra förslag och bedömningar syftar till att bättre kunna förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt. De avser Viltförvaltningsmyndigheten, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, länsstyrelserna, Sveriges lantbruksuniversitet och flera intresseorganisationer inom viltförvaltningen.

9.5.1 Viltets värde ska balanseras mot skadorna viltet orsakar

Viltet har många värden. Viltet är en del av den biologiska mångfalden och är till gagn för t.ex. jakt och annat friluftsliv, besöksnäring, företagande, lokal och regional utveckling och en levande landsbygd. Viltet har därmed också ett ekonomiskt värde. Viltet kan brukas genom att tas tillvara genom jakt och förädling av kött. Jaktarrenden och fällavgifter är en inkomstkälla för större markägare och för många av landets jägare kommer huvuddelen av deras köttkonsumtion från vilt. Tillgång till vilt och jaktmöjligheter kan även öka värdet på skogs- och jordbruksfastigheter. Jakt är en attraktion för både svenska och internationella jägare. Jaktresor lockar besökare som betalar för boende, mat och guidning m.m. Det gäller särskilt i landsbygdsområden. Jakt och annat friluftsliv kan också innebära rekreation och bidrar till folkhälsa.

En annan sida är att viltet i olika omfattning orsakar skador på jord- och skogsbruk, tamdjurshållning och rennäring. Det är därför viktigt att förvalta viltet så att viltets värde kan balanseras mot de skador som det orsakar. Jakten är en väsentlig del av förvaltningen som gör det möjligt att minska skador på grödor, skog och tamdjur. Markägaren eller jakträttshavaren ansvarar för jakten. En annan åtgärd som kan förebygga skador av vilt är foderskapande åtgärder för att förbättra tillgången på föda, särskilt för klövvilt som älg, rådjur och hjort. Förebyggande åtgärder mot viltskador är särskilt viktiga för fredade arter utan allmän jakttid. Viltförvaltning handlar om att hålla populationer på nivåer där dessa är livskraftiga och gynnar den biologiska mångfalden, men inte tillåts att växa sig så stora att de orsakar skador på ekosystem, grödor, skog och annan egendom. Det handlar om att göra avvägningar mellan viltets värden och de skador som viltet förorsakar, dvs. att hantera mål- och intressekonflikter.

De skador som vissa viltarter orsakar uppgår till höga kostnader för de näringar och enskilda som drabbas, men även för samhället i stort. Vi anser därför att de myndigheter som har sektorsansvar inom de näringar som är drabbade av skador av vilt bör få i uppgift att bedriva ett skadeförebyggande arbete som syftar till att begränsa skadorna.

Vi bedömer att ju mer kunskap som finns om viltskador och deras orsaker desto mer träffsäkra och effektfulla åtgärder kommer att kunna vidtas. Det är därför viktigt att klargöra omfattningen av skadorna och vilka konsekvenser de får för de drabbade och för samhället. En mer korrekt och tillförlitlig beskrivning innebär i sin tur att markägare, näringsidkare och staten får bättre förutsättningar att vidta väl avvägda åtgärder för att minska skadorna. Statens jordbruksverks mätning av omfattningen av skador på skördar grundas på enkätundersökningar. Det komplicerade sambandet mellan Skogsstyrelsens mätningar av viltskador i skog och viltstammarnas storlek är i viss mån omdiskuterade eftersom orsakssambanden är komplexa. Vi anser därför att det är viktigt att staten fortsätter arbetet med att utveckla metoder för att mäta skadorna. Det är också viktigt att utveckla förebyggande åtgärder mot viltskador för att kunna balansera viltstammarnas värde mot de skador som de kan orsaka samt för att kunna vidta lämpliga åtgärder för att minska skadorna.

9.5.2 Skador som orsakas av vilt ska förebyggas och begränsas

Förslag: Instruktionen för Skogsstyrelsen och för Statens jordbruksverk ska ändras så att det framgår att myndigheterna inom sina respektive ansvarsområden ska verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt.

Instruktionen för länsstyrelserna ska ändras så att det framgår att de har uppgifter inom viltförvaltningen som innefattar att beakta bevarande av viltarter, brukande av viltet som resurs samt förebygga och begränsa skador och olägenheter av vilt. Vidare innefattar uppgiften att länsstyrelserna inklusive viltförvaltningsdelegationerna ska verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt.

Viltförvaltningsmyndighetens uppgift att bidra till ökad kunskap om viltförvaltning ska framgå av myndighetens instruktion. En del i detta är att öka kunskapen om förebyggande åtgärder och åtgärder som kan begränsa skador som orsakas av vilt.

Bedömning: Viltförvaltningsmyndigheten ska samarbeta med Havs- och vattenmyndigheten i syfte att förebygga och begränsa skador som viltet orsakar inom fiskerinäringen.

Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk ska verka för att förebygga och begränsa skador av vilt

Vi har tidigare beskrivit att Skogsstyrelsen bedriver ett förebyggande arbete mot skogsskador inom sin uppgift att verka för att landets skogar sköts på ett sådant sätt att de skogspolitiska målen kan uppnås. Skogsstyrelsen bedriver arbetet utifrån regeringsuppdrag i myndighetens regleringsbrev och är alltså inte reglerat i myndighetens instruktion. Samtidigt har Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen konstaterat i sin redovisning av det gemensamma uppdraget Skog och klövvilt att det finns mållkonflikter mellan Skogsstyrelsens, Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas uppdrag när det gäller problemen med viltbetesskador. De pekar också på att det saknas en struktur för att lösa problemen, vilket påverkar möjligheterna

för den lokala förvaltningen att minska skadenivåerna.³⁰ I redovisningen föreslår Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen att det behövs ett myndighetsgemensamt program till stöd för den lokala förvaltningen i syfte att minska viltbetesskador på skog.

Vi har också tidigare beskrivit Jordbruksverkets arbete med att förebygga skador på grödor som orsakas av vilt. Jordbruksverket har inget uttalat ansvar för att förebygga eller begränsa skador som orsakas av vilt. Vi bedömer att det finns ett stort behov av att förebygga och begränsa skador på grödor och att det är nödvändigt att Jordbruksverket deltar i ett sådant arbete i sin roll som expert på de areella näringarna.

Mot denna bakgrund föreslår vi att instruktionen för Skogsstyrelsen och för Statens jordbruksverk ska ändras så att det framgår att myndigheterna inom sina respektive ansvarsområden ska verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt. Det kan t.ex. handla om att gynna utvecklingen av foder åt viltet i landskapet.

Länsstyrelserna ska fortsätta att verka för att förebygga och begränsa skador av vilt

Länsstyrelserna har det regionala ansvaret att förvalta viltet.³¹ Ansvaret är brett och uppgifterna består bl.a. av att

- besluta om licensjakt och skyddsjakt på stora rovdjur och klövvilt
- informera om skadeförebyggande åtgärder
- bedriva tillsyn enligt artskyddsförordningen för att motverka artskyddsbrott
- bilda och upplösa viltvårdsområden
- arbeta för att öka den frivilliga jaktsamverkan inom älgförvaltningen
- granska och besluta om älgförvaltningsplaner samt älg- och kronhjortsskötselplaner (inklusive avskjutningsmål)
- besluta om bidrag ur älgvårdsfonden, informerar om skadeförebyggande åtgärder

³⁰ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. Skog och klövvilt. Redovisning av regeringsuppdrag, NV-06096-22 och SKS 2022/3253.

³¹ Jaktförordningen (1987:905).

- besluta om ersättning för viltskador orsakade av fredat vilt
- ta fram åtgärdsprogram för hotade arter.

Några länsstyrelser beslutar också om att upplåta områden på statens mark för småviltsjakt.³²

Trots länsstyrelsernas omfattande uppgifter inom viltförvaltningen är ansvaret inte reglerat i länsstyrelsernas instruktion. Vi anser att uppgifterna sammantaget är så omfattande att ansvarsområdet bör framgå av instruktionen. Vi föreslår därför att instruktionen ska ändras så att det framgår att länsstyrelserna har uppgifter i fråga om viltförvaltning. I vårt förslag till instruktion för Viltförvaltningsmyndigheten anger vi att bevarande av viltarter, brukande av viltet som resurs och begränsning av skador och olägenheter av vilt ska beaktas i förvaltningen av vilt. Vi bedömer att motsvarande skrivning bör framgå av länsstyrelsernas instruktion. Länsstyrelsens konkreta uppgifter inom viltförvaltningen framgår av en rad bestämmelser som vi redogör för i kapitel 3 och 4. Enligt förordningen om viltförvaltningsdelegationer ska en viltförvaltningsdelegation bl.a. besluta dels om övergripande riktlinjer för viltförvaltningen inom länet, dels om övergripande riktlinjer för bidrag och ersättning enligt viltskadeförordningen (2001:724). Vi bedömer att delegationerna är väl lämpade att verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt.

Viltförvaltningsmyndigheten ska verka för att förebygga och begränsa skador av vilt

Vi föreslår att Viltförvaltningsmyndigheten inom sitt ansvarsområde ska verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt. Uppgiften ska framgå av myndighetens instruktion. Vi har i kapitel 4 också föreslagit att Viltförvaltningsmyndigheten ska överta ansvaret för marina däggdjur från Havs- och vattenmyndigheten. Detta innebär att Viltförvaltningsmyndigheten ska ha ett ansvar för att förebygga och begränsa skador som även säl orsakar.

Vi föreslår också att Viltförvaltningsmyndigheten ska ha en samordnade roll med syfte att skapa överblick över myndigheternas åtgärder. En samordning är viktig för att myndigheternas åtgärder för

³² Länsstyrelserna i Västerbotten, Jämtland och Norrbotten, förutom vad gäller samebyn Girjas marker, har rätt att upplåta småviltsjakt ovan odlingsgränsen.

att förebygga och begränsa skador ska bli så effektiva som möjligt och inte heller motverka varandra.

9.5.3 Statistiken över skador som orsakats av vilt ska förbättras

Förslag: Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk ska inom sina respektive ansvarsområden ansvara för att uppgifter samlas in som underlag för statistik om skador som orsakas av vilt. Statistiken ska kunna användas för att beskriva och analysera skadorna och skadornas konsekvenser. Myndigheterna ska årligen redovisa statistik över skadorna och med lämplig periodicitet analysera och redovisa skadornas konsekvenser.

Viltförvaltningsmyndigheten, Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk ska samverka i frågor som rör statistik och analyser av skador och olägenheter som orsakas av vilt. Myndigheternas samverkan ska också omfatta metodutveckling med syfte att få bättre kunskap om hur skador kan förebyggas och begränsas. Kravet på samverkan ska framgå av respektive myndighets instruktion.

Bedömning: Länsstyrelserna bör få i uppdrag att bidra till Viltförvaltningsmyndighetens, Skogsstyrelsens och Statens jordbruksverks arbete med statistik och metodutveckling. Uppdraget bör ges i regleringsbrevet.

Vi anser att det är viktigt att det finns tillförlitlig statistik som underlag för att kunna bedriva en adaptiv och effektiv viltförvaltning, men också för att kunna fatta välgrundade beslut om insatser. Skogsstyrelsen och Jordbruksverket är de myndigheter som inom sitt sektorsansvar är lämpligast att samla in uppgifter till grund för statistik om skador som har orsakats av vilt. I avsnitt 9.4.1 och 9.4.2 har vi redogjort för det arbete som redan pågår inom de båda myndigheterna. Vi anser att statistiken om de skador som vilt orsakar behöver bli bättre, men även mer samordnad för att få ett bättre underlag för beslut om verkningfulla åtgärder i syfte att förebygga och begränsa skadorna.

Vi anser också att skadestatistiken behöver redovisas regelbundet för att effekter av vidtagna åtgärder i kombination med viltstammarnas utveckling ska kunna bedömas. Vi anser att statistiken också ska kunna användas för att analysera skadornas konsekvenser.

Vi föreslår därför att Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk inom sina respektive ansvarsområden ska ansvara för att uppgifter samlas in som underlag för statistik om skador som orsakas av vilt. Statistiken ska kunna användas för att beskriva och analysera skadorna, men även skadornas konsekvenser. Myndigheterna ska årligen redovisa statistik över skadorna och med lämplig periodicitet analysera och redovisa skadornas konsekvenser.

Viltförvaltningsmyndigheten, Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk ska samverka i frågor som rör statistik och metodutveckling

En av Viltförvaltningsmyndighetens huvuduppgifter ska vara att verka för en väl fungerande viltförvaltning som bl.a. tar hänsyn till att de skador och olägenheter som viltet orsakar begränsas. Metoderna för att inventera, dokumentera och värdera skador av vilt behöver fortsätta att utvecklas för att möjliggöra samsyn och väl avvägda åtgärder. Det bör finnas en struktur för systematisk uppföljning av resultat och återkommande analyser av bakomliggande orsaker till utvecklingen. Vidare bör effekterna av de åtgärder som vidtas på nationell, regional eller lokal nivå utvärderas.

Nuvarande statistik över skador som orsakas av vilt tas fram med varierande regelbundenhet och tillförlitlighet. Sannolikt kommer metoder för mätningen av skador att behöva utvecklas inom vissa områden. Metoderna ska vara väldokumenterade och vedertagna och kan med fördel tas fram med stöd av Sveriges lantbruksuniversitet. För att de tre myndigheterna ska lägga lika stor vikt vid att samverka i denna fråga bedömer vi att uppgiften uttryckligen bör regleras. För att samverkan ska bli effektiv bör regeringen formulera mål för vad myndigheterna ska åstadkomma gemensamt. Det underlättar när det kan finnas målkonflikter mellan myndigheternas uppdrag. Vi bedömer också att en förbättrad och mer tillförlitlig statistik kan underlätta för regeringen att fastställa mål för skador som orsakas av vilt. I dag finns endast mål för antal individer av vissa arter, såsom miniminivå för björn, varg, järv och lo.

Vi föreslår därför att Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk genom en ändring i respektive myndighets instruktion får i uppgift att samverka med Viltförvaltningsmyndigheten i frågor som rör statistik och metodutveckling. En motsvarande skyldighet ska finnas i Viltförvaltningsmyndighetens instruktion.

Länsstyrelserna arbetar med att förebygga och begränsa skador i praktiken och det är därför viktigt att länsstyrelserna bidrar till utvärderingen av de metoder som utvecklas. Det bör därför framgå av länsstyrelsernas regleringsbrev att de ska bidra till Viltförvaltningsmyndighetens, Skogsstyrelsens och Statens jordbruksverks arbete.

9.5.4 SLU bör medverka i metodutvecklingen

Bedömning: Sveriges lantbruksuniversitet bör engageras i Viltförvaltningsmyndighetens, Skogsstyrelsens och Statens jordbruksverks arbete med att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt. Sveriges lantbruksuniversitet bör ges i uppdrag att medverka i arbetet med att utveckla mätmetoder och kvalitetssäkra mätresultat. Sveriges lantbruksuniversitet bör även medverka i utbildningsinsatser och i övrigt ge myndigheterna råd och stöd.

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, bedriver ett omfattande utvecklingsarbete för att förebygga skador som orsakas av fredat vilt, bl.a. genom SLU Viltskadecenter och SLU Skogsskadecentrum. Centrumen sprider också information om vilka möjligheter som finns att förebygga sådana skador. Vidare samverkar centrumen med det omgivande samhället om vilka möjligheter som finns att förebygga sådana skador.

Naturvårdsverket ger redan i dag uppdrag till SLU Viltskadecenter, t.ex. för att bedöma effekten av förebyggande åtgärder. SLU anlitas också för att kartlägga utbredningen av skador som har orsakats av vilt och arbetar med att ställa samman och kvalitetssäkra av metoder och resultat.

Vi anser att det är viktigt att Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och Viltförvaltningsmyndigheten anlitar SLU för metodutveckling för att inventera och förebygga skador som vilt förorsakar. Det är inte rimligt att de tre myndigheterna själva ska svara för utveckling av metoder för att förebygga sådana skador. Däremot är det nödvändigt

att de har god beställarkompetens. Även andra lämpliga forskningsinstitutioner bör kunna komma i fråga för sådana uppdrag.

9.5.5 Intresseorganisationer ska erbjudas bidra i arbetet

Bedömning: Viltförvaltningsmyndighetens uppgift att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt bör utföras i samråd med näringarnas och jägarnas organisationer.

Flera organisationer bör enligt vår uppfattning delta i arbetet med att förebygga skador som orsakas av vilt. Organisationerna bör också ges möjlighet att delta i samråd om metoder för att samla in data och framställa statistik. Exempel på sådana organisationer är Lantbrukarnas Riksförbund, Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, Sveriges Jordägareförbund, skogsägareföreningarna, Skogsindustrierna och Sveaskog. Vi anser att det är viktigt att de metoder för att mäta skador som orsakas av viltbete och rovdjursangrepp är accepterade och erkända som lämpliga och effektiva av såväl myndigheter som organisationer.

9.5.6 Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över arbetet med förvaltningsverktyget

Förslag: Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Naturvårdsverkets arbete med att tillsammans med länsstyrelserna och Sametinget fortsätta att utveckla ett förvaltningsverktyg för att utifrån fastställd toleransnivå upprätthålla både en hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för rovdjuren.

Som vi har redovisat i avsnitt 9.1.4 beslutade riksdagen 2013 att toleransnivån för skador på ren orsakade av stora rovdjur ska vara maximalt 10 procent av samebyns faktiska antal renar.³³ Men enligt Sametinget är den totala rovdjurspopulationen för stor, och skadenivån ligger inte i paritet med 10 procent för renskötseln.³⁴

³³ Prop. 2012/13:191, bet. 2013/14:MJU7, rskr. 2013/14:99.

³⁴ Sametingets årsredovisning för 2023.

Som vi har redogjort för tidigare utvecklar Naturvårdsverket tillsammans med länsstyrelserna och Sametinget ett förvaltningsverktyg för att utifrån fastställd toleransnivå upprätthålla både en hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för rovdjuren. Förvaltningsverktyget ska kunna bidra till att minska skador inom rennäringen. Sedan flera år pågår det också ett arbete med en vägledning om toleransnivåns betydelse vid beslut om jakt på stora rovdjur. Naturvårdsverket ska årligen åiterrapportera hur myndigheten har bidragit till arbetet att tillsammans med Sametinget fortsätta utveckla ett förvaltningsverktyg utifrån fastställda toleransnivåer för skador orsakade av stora rovdjur inom rennäringen.³⁵

Samexistens med rovdjuren är av avgörande betydelse för rennäringen. Vi anser att det är angeläget att arbetet med förvaltningsverktyget fortsätter. Vi föreslår därför att Viltförvaltningsmyndigheten bör överta uppgiften från Naturvårdsverket att i samverkan med Sametinget och länsstyrelserna fortsätta arbetet med att utveckla ett väl fungerande förvaltningsverktyg. Vi anser också att Viltförvaltningsmyndigheten bör samverka med rennäringen i dessa frågor.

³⁵ Se till exempel regleringsbrevet för 2024 till Naturvårdsverket, Sametinget och länsstyrelserna.

10 Konsekvenser av förslagen

Enligt kommittéförordningen (1998:1474) ska en utredning redovisa konsekvenserna av de förslag den lämnar. Det gäller bl.a. konsekvenser för statens kostnader och intäkter och andra samhällsekonomiska konsekvenser. Enligt vårt utredningsdirektiv ska vi därutöver beakta och redovisa de konsekvenser som förslagen kan få för myndigheternas och organisationernas arbete och kompetensförsörjning. Efter som direktivet beslutades före den 6 maj 2024 så utgår konsekvensredovisningen från kraven i kommittéförordningens dåvarande lydelse.¹

10.1 En ny myndighet ska bildas

Vi har utrett formerna för att inrätta en ny jakt- och viltvårdsmyndighet som ska ansvara för viltförvaltningen på nationell nivå och föreslagit vilka uppgifter som myndigheten ska ha och överta från andra myndigheter.

Vi har också analyserat om Polismyndighetens uppgifter att hantera tillstånd för vapen enligt vapenlagen och för civila skjutbanor enligt ordningslagen bör föras över till den nya myndigheten. Oavsett vad vi bedömer i sak har vi haft i uppdrag att lämna förslag som innebär att ansvaret för dessa två uppgifter förs över till den nya myndigheten.

Detta innebär att vi redogör för två alternativa inriktningar för och namn på den nya myndigheten samt konsekvenserna av dessa.

¹ Förordning (2024:183) om konsekvensutredningar. Övergångsbestämmelser punkt 1–2.

10.1.1 Den nya myndighetens uppgifter

I kapitel 4 föreslår vi att den nya myndigheten tar över samtliga uppgifter som Naturvårdsverket har inom viltförvaltningen. Myndigheten får ett något utvidgat eller förtydligat ansvar i förhållande till det ansvar som Naturvårdsverket har i dag. Det gäller främst uppgifter av samordnande eller främjande karaktär. Vi föreslår också att den nya myndigheten tar över vissa uppgifter från Havs- och vattenmyndigheten som gäller förvaltning av marina däggdjur. Vi föreslår att den nya myndigheten får namnet Viltförvaltningsmyndigheten.

Vad gäller tillståndsprovning för civila skjutbanor föreslår vi ett delat ansvar mellan Viltförvaltningsmyndigheten och länsstyrelserna. Viltförvaltningsmyndigheten tar över Polismyndighetens rätt att meddela föreskrifter för civila skjutbanor. Myndigheten får även i uppgift att ge länsstyrelserna vägledning i tillståndsprovning och att utbilda personalen i besiktning av skjutbanor. Det innebär sammanfattningsvis:

- Viltförvaltningsmyndigheten tar över uppgifter från Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten samt vissa uppgifter om civila skjutbanor från Polismyndigheten.

Vad gäller ansvaret för tillstånd enligt vapenlagen är vår bedömning i sak att Polismyndigheten fortsatt ska ansvara för alla vapenärenden. Vi anser att det är en polisiär uppgift. Vi bedömer att de påtalade problemen med långa handläggningstider för vapenärenden är åtgärdade till stor del. Polismyndigheten har utvecklat sina handläggningsrutiner och handläggningstiden har kortats. Men myndigheten kan förbättra handläggningen och sin serviceskyldighet ytterligare genom dialog och samverkan med berörda organisationer. Vår analys i kapitel 5 visar därutöver att problemen med en ansvarsförändring är större än de potentiella vinsterna. Det innebär att vi förordar en myndighet som ska ägna sig enbart åt viltförvaltning.

Sammantaget anser vi att en flytt av ansvaret för vapenärendena till en ny myndighet inte skulle bli effektivt för staten. Men enligt kravet i direktivet lämnar vi ett förslag som innebär att den nya myndigheten även tar över ansvaret för vapenärenden. Vi föreslår då att myndigheten får namnet Myndigheten för viltförvaltning och vapen.

Det innebär sammanfattningsvis:

- Myndigheten för viltförvaltning och vapen tar över uppgifter från Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten samt vissa uppgifter om civila skjutbanor från Polismyndigheten. Myndigheten tar även över ansvaret för samtliga vapenärenden från Polismyndigheten.

10.1.2 Förslagen får konsekvenser för tre myndigheter

Våra förslag enligt båda alternativen kommer att få vissa konsekvenser för Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Polismyndigheten. Förslagen innebär att det tillkommer en ny myndighet inom viltförvaltningen. Under en övergångsperiod kommer detta att föra med sig behov av att skapa nya relationer och kontaktytor samt konstellationer för samverkan. Det gäller både myndigheter och organisationer. För de myndigheter som främst berörs av organisationsförändringen kan det i vissa fall även komma att föra med sig en osäkerhet om hur nya ansvarsgränser ska dras och hanteras. Vi bedömer att detta kommer att klarna efter hand.

10.2 Övriga förslag om förändrat ansvar inom viltförvaltningen

Vi lämnar även förslag som rör några verksamheter inom viltförvaltningen som kommer att få konsekvenser för Polismyndigheten, Trafikverket, länsstyrelserna, Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk. Det gäller trafikskadat vilt, statens vilt och skador som orsakas av vilt. Ett förändrat och delat ansvar för verksamheten med civila skjutbanor innebär också nya uppgifter för länsstyrelserna. Förslagen innebär sammanfattningsvis:

- Polismyndigheten och Trafikverket ska få i uppdrag av regeringen att gemensamt utreda och föreslå hur ansvaret för eftersök av vilt som har varit inblandat i en sammanstötning med motorfordon eller spårbundet fordon ska överföras från Polismyndigheten till Trafikverket.

- Länsstyrelserna ska ta över Polismyndighetens uppgift att ta emot anmälningar om vilt som tillfaller staten samt att omhänderta och överlämna viltet till Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet.
- Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk ska få i uppgift att inom sina respektive ansvarsområden ansvara för att uppgifter samlas in som underlag för statistik om skador som orsakas av vilt. Viltförvaltningsmyndigheten, Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk ska samverka i frågor som rör metodutveckling, statistik och analyser av skador och olägenheter som orsakas av vilt. Länsstyrelserna ska få i uppdrag att bidra till arbetet med statistik och metodutveckling.
- Länsstyrelserna ska ta över Polismyndighetens uppgift att besikta och ge tillstånd för civila skjutbanor.

10.3 Konsekvenser för den nya myndigheten

I det följande beskriver vi vad det kommer att innebära för den nya myndighetens storlek, resursbehov, kompetensförsörjning, kostnader och finansiering om regeringen inrättar en ny myndighet för enbart viltförvaltning eller för viltförvaltning och vapen.

10.3.1 Nuvarande personalresurser för uppgifterna

I tabell 10.1 har vi sammanställt de personalresurser som Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Polismyndigheten har uppgett att de använder i dag för de uppgifter som vi föreslår ska föras över till den nya myndigheten enligt de två alternativa inriktningarna.

Tabell 10.1 Nuvarande personalresurser för viltförvaltning och vapenärenden

Uppgifterna avser uppskattat antal årsarbetskrafter i de tre myndigheterna i början av 2025

Verksamhet vid respektive myndighet	Årsarbetskrafter viltförvaltning	Årsarbetskrafter vapenärenden
NATURVÅRDSVERKET	48,3	
Jakt och vilt	37,2	
Handläggare viltförvaltningsenheten	13,8	
Handläggare viltanalysenheten	12,0	
Chefer viltenheterna	2,0	
Viltjurister	4,0	
Viltforskning inkl. kommunikation	1,9	
Drift av system och register, informationshantering m.m.	1,5	
Projektledning regeringsuppdrag	1,0	
Kommunikation och webb	1,0	
Artskydd vilt	6,6	
Handläggare artskyddsfrågor	5,4	
Artskyddsjurist	1,0	
Kommunikation	0,2	
Övrigt stöd (förvaltningsjuridik, HR, kundtjänst, säkerhet, inköp, ekonomi, it, internservice m.m.)	4,5	
HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN	5,5	
Handläggare marina däggdjur	5,5	
POLISMYNDIGHETEN	0,5	207,2
Föreskrifter, utbildning civila skjutbanor	0,5	
Handläggare vapenärenden		184,2
Gruppchefer vapenärenden		23,0
TOTALT VILTFÖRVALTNING	54,3	
TOTALT VAPENÄRENDE		207,2
TOTALT VILTFÖRVALTNING OCH VAPEN		261,5

Källa: Vår sammanställning av uppgifter från Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Polismyndigheten.

I Naturvårdsverket arbetar i dag sammanlagt 48,3 årsarbetskrafter med viltförvaltning och med olika typer av stöd till denna verksam-

het. I Havs- och vattenmyndigheten arbetar 5,5 årsarbetskrafter med marina däggdjur. Tillsammans med 0,5 årsarbetskrafter från Polismyndigheten för vissa uppgifter med civila skjutbanor ska totalt 54,3 årsarbetskrafter föras över från de tre myndigheterna till Viltförvaltningsmyndigheten.

I Polismyndigheten arbetar 207,2 årsarbetskrafter med vapenärenden, inklusive gruppchefer. Det innebär att sammanlagt 261,5 årsarbetskrafter ska föras över från de tre myndigheterna till Myndigheten för viltförvaltning och vapen. Vapenverksamheten kommer därmed att dominera personalmässigt. Ungefär 75 procent av personalen i kärnverksamheten kommer att arbeta med ärenden enligt vapenlagstiftningen. Vi bedömer att det kan komma att inverka negativt på den nya myndighetens tänkta kärnuppdrag som det uttrycks i vårt direktiv, dvs. jakt och viltvård.

10.3.2 Verksamhetsövergång och kompetensförsörjning

Den nya myndigheten kommer att ta över uppgifter och pågående verksamhet från myndigheter som bedriver sin verksamhet i olika delar av landet. Naturvårdsverket har sitt huvudkontor i Stockholm och har även kontor i Östersund. Av personalen på myndighetens två viltenheter har drygt 70 procent sin huvudsakliga arbetsplats i Stockholm. Havs- och vattenmyndigheten har sitt kontor i Göteborg. Polismyndighetens personal som hanterar både vapenärenden och skjutbaneärenden finns på många orter över hela landet.

Vi utgår från att den nya myndigheten lokaliseras på endast en ort och att personalen vid de myndigheter som ska lämna ifrån sig uppgifter erbjuds anställning i den nya myndigheten (verksamhetsövergång).

Med stor sannolikhet kommer myndigheten att behöva rekrytera ny personal i mindre eller större omfattning. Tidigare uppföljningar av förändringar som innebär att myndigheter eller verksamheter omlokaliseras visar att behovet av nyrekrytering ofta blir stort. Även osäkerhet inför en organisationsförändring innebär en risk för att medarbetare väljer att sluta innan den nya myndigheten är på plats. Detta kan sammantaget leda till att verksamheten i den nya myndigheten inledningsvis tappar kompetens och erfarenhet. Därmed tappar även verksamheten fart. Till exempel kan handläggningstid-

erna bli längre, pågående utvecklingsarbete försenas och planerat utvecklingsarbete skjutas på framtiden.

Regeringens beslut om var den nya myndigheten ska lokaliseras och hur myndighetens ledning utformar personalens arbetsvillkor kommer att påverka förutsättningarna att rekrytera rätt kompetens. Särskilt stor betydelse får regeringens och ledningens beslut om hur vapenhandläggarna ska organiseras i Myndigheten för viltförvaltning och vapen. Många myndigheter ger i dag personalen möjlighet att arbeta viss del av arbetstiden på distans. Till exempel har all personal på Naturvårdsverket möjlighet att arbeta på distans upp till 50 procent, men i vissa fall ända upp till 90 procent.

10.3.3 Den nya myndighetens personalbehov

I tabell 10.2 sammanfattar vi vår beräkning av den nya myndighetens personalbehov utifrån de två inriktningarna. Som en bas i beräkningen har vi utgått från det antal årsarbetskrafter som Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Polismyndigheten har uppgett att de använde för uppgifterna i början av 2025 (se tabell 10.1).

Tabell 10.2 Uppskattat behov av personal i den nya myndigheten

Personalbehovet anges i antal årsarbetskrafter

Personal	Viltförvaltningsmyndigheten	Myndigheten för viltförvaltning och vapen
Viltförvaltning	49,6	49,6
Vapenärenden		184,2
Ledning och chefer	4,0	28,0
Verksamhetsstöd	8,7	15,0
Totalt	62,3	276,8

Källa: Vår beräkning utifrån uppgifter från Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Polismyndigheten.

Viltförvaltningsmyndigheten

Vi beräknar att Viltförvaltningsmyndigheten kommer att behöva en bemanning som uppgår till totalt 62,3 årsarbetskrafter.

Kärnverksamheten i viltförvaltningen inklusive uppgifterna med civila skjutbanor kommer att behöva 49,6 årsarbetskrafter. Det är

en förstärkning med 5 årsarbetskrafter i förhållande till Naturvårdsverkets nuvarande bemanning. Vi har utgått från Naturvårdsverkets bedömning att myndigheten inte har tillräcklig bemanning för uppgifterna med jakt och vilt i förhållande till bl.a. verksamhetens ökade komplexitet och angelägna utvecklingsinsatser. Vi har beskrivit detta i avsnitt 3.2.9. Vi bedömer att förstärkningen är rimlig i förhållande till våra förslag om vad myndigheten ska ha för uppgifter samt de förväntningar som kommer att finnas bl.a. på myndighetens samverkan och samordning samt viltförvaltningens fortsatta utveckling. Till exempel kommer det förstärkta arbetet med att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt att kräva mer resurser.

Vi uppskattar att Viltförvaltningsmyndigheten behöver fyra chefer, varav en generaldirektör och två chefer för viltverksamheten. Vi bedömer att två chefer för viltverksamheten är tillräckligt för de uppgifter som flyttas över från Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.² Vi bedömer också att myndigheten kommer att behöva en chef för de funktioner som ska ge olika typer av stöd till ledningen och kärnverksamheten. Sådant verksamhetsstöd är bl.a. it- och systemstöd, ekonomi, HR, kundtjänst, kommunikation, registrering, inköp och förvaltningsjuridik. Vi bedömer också att myndigheten kommer att behöva en stabsperson som ska ge ledningen stöd i bl.a. myndighetens planering och uppföljning. Det samlade verksamhetsstödet uppskattar vi kommer att uppgå till 8,7 årsarbetskrafter.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen

Vi beräknar att Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer att behöva en bemanning som uppgår till totalt 276,8 årsarbetskrafter.

Handläggningen av vapenärenden kommer att behöva 184 årsarbetskrafter, alltså samma bemanning som Polismyndigheten har i dag. Utöver Polismyndighetens 23 gruppchefer bedömer vi att det finns behov av ytterligare en chef som ska ansvara för vapenverksamheten och därmed också vara chef för gruppcheferna.

Behovet av verksamhetsstöd blir också större till följd av fler anställda. Det gäller samtliga funktioner som vi nämner ovan. Vapenverksamheten kräver t.ex. mer personal som ska hantera it-miljön och informationssäkerheten runt vapenregistren. All personal som

² En av handläggarna på Naturvårdsverkets viltförvaltningsenhet är också biträdande enhetschef.

arbetar med vapenärenden ska också säkerhetsprövas, vilket kräver insatser från HR-personal. Vi uppskattar att det samlade verksamhetsstödet kommer att uppgå till 15 årsarbetskrafter.

10.3.4 Den nya myndighetens förvaltningskostnader

I det följande har vi beräknat den nya myndighetens förvaltningskostnader utifrån den bemanning som vi har uppskattat i tabell 10.2. Förvaltningskostnader är kostnader för bl.a. löner, lokaler, kontorsutrustning och övriga driftskostnader. Myndigheter ska normalt använda förvaltningsanslaget för att finansiera kostnaderna för sin förvaltning. Förvaltningsanslaget ska även täcka utgifter för t.ex. administration och utbetalning av ekonomiska bidrag från sakanslag som myndigheten disponerar.³

Som framgår av avsnitt 3.2 har Naturvårdsverket en komplex finansiering. Verksamheten finansieras i hög grad av sakanslag, även kostnader för personal m.m. för flera permanenta uppgifter inom viltförvaltningen. Kostnaderna för verksamheten med viltförvaltning särredovisas inte vilket har gjort det svårt för oss att analysera detta närmare.

Kostnadsberäkningen bygger på schabloner

Våra beräkningar bygger på schablonkostnader och omgärdas av många osäkerhetsfaktorer. I beräkningen har vi i huvudsak utgått från Naturvårdsverkets driftskostnad per årsarbetskraft 2024, vilken gäller hela myndigheten. Måttet är rensat från kostnader för intrångsersättningar och inköp av tjänster på sakanslag. Naturvårdsverket har internt fördelat driftskostnaden på de fyra kostnadsposterna personal, lokaler, digital arbetsplats samt övriga kostnader som vi använder oss av i tabell 10.3.

³ 6 § Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd (ESVFA 2022:3) om anslag och inkomstitlar. Se även <https://forum.esv.se/redovisning-och-finansiering/anslag-och-inkomstitlar/redovisning-av-anslag/>

Tabell 10.3 Uppskattade kostnader för olika kostnadsslag i kronor

Kostnaderna är beräknade i 2024 års nivå

Kostnadsslag	Viltförvaltningsmyndigheten	Myndigheten för viltförvaltning och vapen
Personalkostnader	58 064 000	239 164 000
Lokalkostnader	4 112 000	18 269 000
Digital arbetsplats	1 246 000	5 536 000
Övriga kostnader	24 484 000	108 782 000
Totalt	87 905 000	371 752 000

Källa: Vår beräkning utifrån uppgifter från Naturvårdsverket och Polismyndigheten.

I beräkningen av kostnader för den personal som ska föras över från Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har vi utgått från Naturvårdsverkets schablon 932 000 kronor per årsarbetskraft. För den personal som ska föras över från Polismyndigheten har vi i stället utgått från Polismyndighetens personalkostnad per årsarbetskraft. Den uppgick till 841 000 kronor 2024. Den nya myndighetens personalkostnader kommer att bero på bl.a. myndighetens löneläge för olika personalkategorier och möjligheten att rekrytera rätt kompetens.

I beräkningen av myndighetens lokalkostnader har vi utgått från Naturvårdsverkets schablon om en lokalkostnad per årsarbetskraft på cirka 66 000 kronor. De faktiska lokalkostnaderna kommer bl.a. att bero på var i landet myndigheten lokaliseras och hur hyresnivån är på denna ort. Här kan den kommande organisationsutredningen behöva överväga om det är lämpligt och möjligt att samlokalisera verksamheten med någon annan myndighet, och om myndigheterna därigenom även kan samverka om administrativt stöd. Det skulle kunna minska kostnaderna för såväl lokaler som administration. Ekonomistyrningsverket har i uppdrag av regeringen att analysera och ta fram underlag som kan användas som stöd för en mer effektiv lokalanvändning i staten.⁴ Uppdraget ska redovisas i juni 2025. Underlaget kan sannolikt vara ett stöd för den kommande organisationsutredningen.

I beräkningen av kostnader för digital arbetsplats respektive övriga kostnader har vi utgått från schablonerna 20 000 respektive 393 000 kronor per årsarbetskraft. Övriga driftskostnader är kost-

⁴ Regeringsuppdrag (Fi2024/01718).

nader för bl.a. köp av varor och tjänster, resor och trycksaker. Vi räknar med att myndigheten kommer att anlita Statens servicecenter för t.ex. ekonomiadministrativa tjänster.

Med dessa antaganden som grund skulle de totala kostnaderna för Viltförvaltningsmyndigheten komma att uppgå till 87,9 miljoner kronor i 2024 års kostnadsnivå. För Myndigheten för viltförvaltning och vapen skulle kostnaderna komma att uppgå till 371,8 miljoner kronor.

Kostnader som behöver beräknas inför myndighetens start

De beräknade kostnaderna ovan för den nya myndigheten avser en verksamhet i full drift. Inför myndighetens start tillkommer uppstartskostnader av olika slag. Det är materiella investeringar som t.ex. anskaffning av möbler och inventarier, telefoner och it-utrustning och immateriella investeringar som t.ex. licenser, utbildningar och anpassade system för verksamheten. Sådana investeringar brukar finansieras med lån som Riksgäldskontoret erbjuder. Även dessa kostnader kommer organisationsutredningen att behöva beräkna.

Organisationsutredningen behöver därutöver försäkra sig om att myndigheten kommer att kunna uppfylla höga krav på informations-säkerhet i vapenregistren om ansvaret för vapenärenden flyttas.

Regeringens inrättande av två nya myndigheter 2022 och 2023 visar att uppstartskostnaderna varierade stort, t.ex. beroende på verksamhetens karaktär och olika höga krav på säkerhet i system och kommunikation.⁵ De två myndigheternas årsredovisningar visar också bl.a. att det tog två år innan myndigheten var fullt bemannad. Det innebär att uppstartskostnaderna har kunnat finansieras genom en lägre bemanning inledningsvis.

10.3.5 Finansieringen av myndighetens förvaltning

Vi har i kapitel 4 föreslagit att regeringen inför ett nytt ramanslag på statsbudgeten inom utgiftsområde 23 för att finansiera den nya myndighetens förvaltningsutgifter. Vår utgångspunkt är att förvaltningsanslaget ska finansiera myndighetens samtliga förvaltningsutgifter med de motiv som vi anger i avsnitt 10.3.4. Ett undantag

⁵ Myndigheten för psykologiskt försvar och Myndigheten för totalförvarsanalys. Underlag från Kammarkollegiet om bokförda fakturor som en fordran på den nystartade myndigheten.

från detta är hanteringen av jägarregistret som delvis finansieras med avgifter för jaktkort och jägarexamen. Dessa avgiftsintäkter får Naturvårdsverket disponera.

Merparten av de medel som ska föras över från Naturvårdsverket till den nya myndigheten ska tas från Naturvårdsverkets förvaltningsanslag inom utgiftsområde 20. Naturvårdsverket har uppgett att personalkostnaderna för 9 årsarbetskrafter som arbetar med olika uppgifter inom viltförvaltningen finansieras med sakanslag. Det är anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur inom utgiftsområde 20. Kostnader för personal som arbetar med viltforskning och viltkommunikation finansieras med medel från viltvårdsfonden. Även delar av kostnaderna för verksamheten med jägarregistret finansieras med medel från viltvårdsfonden. I tabell 10.4 gör vi en grov uppskattning av hur stor del som ska föras över från förvaltningsanslaget respektive övriga finansieringskällor.

Medel bör överföras från Havs- och vattenmyndighetens förvaltningsanslag inom utgiftsområde 20 för de kostnader som vi beräknar att myndigheten har för verksamheten med marina däggdjur. Medel bör också föras över från Polismyndighetens förvaltningsanslag inom utgiftsområde 4 för de uppgifter som den nya myndigheten ska ta över.

Sammantaget beräknar vi att 76,5 miljoner kronor ska föras över till Viltförvaltningsmyndigheten och 307,9 miljoner kronor till Myndigheten för viltförvaltning och vapen.

Som en följd av att en ny myndighet ska inrättas och bemannas samt vår bedömning av behovet av personalförstärkning i kärnverksamheten tillkommer också kostnader som är ofinansierade. Dessa kostnader bedömer vi uppgår till 11,4 eller 63,8 miljoner kronor beroende på vilken myndighet regeringen inrättar, och bör finansieras inom utgiftsområde 20 och 23. Om myndigheten ska svara för vapenverksamheten bör också vissa kostnader finansieras inom utgiftsområde 4.

Tabell 10.4 Finansiering av den nya myndighetens verksamhet, överföringsbelopp från andra anslag i kronor

Från	Till 0:0 Viltförvaltningsmyndigheten UO 23	Till 0:0 Myndigheten för viltförvaltning och vapen UO 23
1:1 Naturvårdsverket UO 20	57 359 000	57 359 000
Övrig finansiering av Naturvårdsverkets viltverksamhet	10 792 000	10 792 000
1:15 Havs- och vattenmyndigheten UO 20	7 761 000	7 761 000
1:1 Polismyndigheten UO 4 (skjutbanor)	559 000	559 000
1:1 Polismyndigheten UO 4 (vapen)		231 442 000
Totalt finansierat	76 470 000	307 913 000
Ofinansierat	11 435 000	63 839 000
Totalt anslagsbehov	87 905 000	371 752 000

I kapitel 4 föreslår vi att Viltförvaltningsmyndigheten får disponera medel från viltvårdsfonden för samma ändamål som Naturvårdsverket. Vi föreslår också att myndigheten får rätt att disponera medel på anslag 1:7 Ersättningar för viltskador m.m. inom utgiftsområde 23. Därutöver föreslår vi att regeringen för upp ett nytt anslag på statsbudgeten som Viltförvaltningsmyndigheten får använda för att ta fram kunskapsunderlag för viltförvaltningen. Naturvårdsverket finansierar i dag sådana kunskapsunderlag med medel från anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur inom utgiftsområde 20.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen ska precis som Polismyndigheten ta ut en avgift för att pröva en ansökan enligt vapenlagen. Intäkterna från dessa avgifter får inte disponeras. Polismyndigheten redovisar i dag avgiftsintäkterna mot inkomsttitel 2511 på statens budget.

10.4 Konsekvenser för Naturvårdsverket

I avsnitt 4.3 redogör vi för Viltförvaltningsmyndighetens övergripande uppgifter. Vårt förslag innebär att Naturvårdsverkets uppgifter inom viltförvaltningen förs över till Viltförvaltningsmyndigheten.

10.4.1 Naturvårdsverket lämnar ifrån sig flera uppgifter

Naturvårdsverket är förvaltningsmyndighet på miljöområdet i frågor om bl.a. biologisk mångfald, miljöövervakning och miljöforskning. Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen och medverka till att främja brukande av vilt som resurs.

Vårt förslag innebär att Naturvårdsverket lämnar över ansvaret för verksamhet och åtgärder som avser vilda däggdjur och fåglar till Viltförvaltningsmyndigheten. Det innebär också att ansvar enligt artskyddsförordningen (2007:845) och förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter för däggdjur och fåglar förs över från Naturvårdsverket.

Jakt och vilt

Naturvårdsverkets arbete med jakt och vilt bedrivs i huvudsak vid två enheter inom naturavdelningen, viltförvaltningsenheten och viltanalysenheten. Med våra förslag kommer uppgifterna vid dessa enheter att flyttas över till Viltförvaltningsmyndigheten men även uppgifter som hanteras av andra avdelningar, bl.a. viltforskning, viltjuridik och jägarregistret.

Naturvårdsverkets övergripande naturvårdsarbete, t.ex. strategier för skydd av värdefull natur eller skötsel av naturreservat och nationalparker, ligger kvar hos Naturvårdsverket. Genom samverkan kommer myndigheterna att förstärka kompetensen om biologisk mångfald, och båda myndigheterna kan på så sätt uppnå goda resultat i respektive verksamhet.

Artskydd

Vi föreslår att Naturvårdsverkets ansvar för artskydd för vilda däggdjur och fåglar ska föras över till Viltförvaltningsmyndigheten. Uppgiften omfattar även att svara för övervakning av vilt eftersom arternas populationsutveckling är ett viktigt underlag i viltförvaltningen. I dag är ansvaret för artskydd för de terrestra arterna samlat hos Naturvårdsverket. Arbetet med artskydd, invasiva främmande arter och CITES bedrivs också i huvudsak inom naturavdelningen. Verk-

samheten berör artenheten, områdesskydds-enheten, naturanalys-enheten och naturinformationsenheten.

Vårt förslag innebär att Naturvårdsverket fortsatt kommer att ha ansvar för växter och för andra djur än vilda däggdjur och fåglar. Det innefattar även ett fortsatt ansvar för arbetet inom artskydd, invasiva främmande arter och CITES.

Naturvårdsverket har redovisat de konsekvenser som myndigheten anser att förslaget om ett delat ansvar för artskyddet kommer att leda till. Naturvårdsverket framhåller att det kommer att uppstå flera problem om ansvaret delas med Viltförvaltningsmyndigheten. Naturvårdsverket pekar på att de fortsatt kommer att behöva kompetens inom området vilda däggdjur och fåglar eftersom handläggarna behöver ha kunskap om alla terrestra arter för att kunna bevaka artskyddet på ett fullgott sätt. Handläggarna behöver vara insatta och uppdaterade på ett övergripande plan för att kunna följa processer nationellt och internationellt samt fortsätta samverka med övrig naturvård. Myndigheten menar också att det kan uppstå omotiverade skillnader i tillämpningen av bestämmelser i de olika förordningar som styr området om myndigheterna tolkar regelverket olika. Det kan t.ex. gälla skyddet för kräldjur respektive däggdjur.

Naturvårdsverket framhåller också att myndighetens deltagande vid internationella förhandlingar och möten inte kommer att minska i omfattning även om artskyddsfrågorna delas med Viltförvaltningsmyndigheten. Myndigheten kommer även fortsättningsvis att behöva kunskap om samtliga relevanta EU-bestämmelser. Det går därför inte att frikoppla viltfrågorna från andra artfrågor, och inte heller från annan naturvård.

I avsnitt 4.3 redogör vi för vårt ställningstagande att Viltförvaltningsmyndigheten bör ha ett helhetsperspektiv på viltförvaltningen. Samtliga tre perspektiv på vilt är också nödvändiga för att arbetet ska bli effektivt och skapa legitimitet och förtroende för den nya myndigheten. Det innebär att myndigheten bör ha ansvar för bevarande- och artskyddsfrågor som rör vilt enligt jaktlagen och artskyddsförordningen, dvs. vilda däggdjur och fåglar.

Det viktigaste är inte att hålla ihop lagstiftningen på en och samma myndighet, utan att tillämpningen blir bäst utifrån syftet. Vi bedömer också att specialiseringen av kunskap inom olika delar av artskyddet kan förstärka artskyddsarbetet och även bidra till att stärka Sveriges arbete i internationella förhandlingar.

Vi bedömer att det kommer att uppstå visst dubbelarbete när ansvaret för artskyddet delas mellan de två myndigheterna. Vi bedömer samtidigt att myndigheterna kommer att behöva samverka i samband med förändringen för att göra det tydligt hur deras respektive ansvar och roll i arbetet med artskydd och CITES ska se ut för att minimera risken för dubbelarbete. Det är en förvaltningsutmaning som myndigheter ofta behöver hantera när uppgifter och ansvar förändras. Både Viltförvaltningsmyndigheten och Naturvårdsverket har ansvar för att statens resurser används så effektivt som möjligt. Naturvårdsverket inhämtar i dag en stor del av kunskapen om arter och deras livsmiljöer med hjälp av andra myndigheter, bl.a. Sveriges lantbruksuniversitet. Vi bedömer att det begränsar risken för att Naturvårdsverket och Viltförvaltningsmyndigheten behöver ha samma kompetenser.

Skador som orsakas av vilt

Vi föreslår att Viltförvaltningsmyndigheten får i uppgift att förebygga och begränsa skador av vilt samt samverka med andra berörda myndigheter för att förstärka detta arbete. Naturvårdsverket har hittills arbetat med dessa frågor i begränsad omfattning. Förändringen innebär bl.a. att myndigheten inte längre ska hantera utbetalning av ersättning för viltskador.

10.4.2 Övriga uppgifter som förs över från Naturvårdsverket

Som en direkt följd av att ansvaret för jakt och vilt övertas av Viltförvaltningsmyndigheten föreslår vi att följande uppgifter som omfattar jakt och vilt förs över från Naturvårdsverket till den nya myndigheten. Det rör sig om att ta över föreskriftsrätten i frågor som rör viltförvaltning, uppgiften att ta fram kunskapsstöd och stödja forskning samt utbetalning av ekonomiska bidrag och ersättningar. Viltförvaltningsmyndigheten tar också över arbetet inom miljömålsystemet som rör viltförvaltning och de uppgifter som finansieras via viltvårdsfonden.

Vi bedömer att överflyttningen av uppgifterna inte kommer att påverka Naturvårdsverkets arbete eller kompetensförsörjning när det gäller de kvarvarande uppgifterna.

10.4.3 Resurser som förs över från Naturvårdsverket

Av tabell 10.1 framgår Naturvårdsverkets nuvarande personalresurser för viltförvaltning och artskydd när det gäller vilt samt övrigt stöd till verksamheten. Det är dessa personalresurser som ska föras över till den nya myndigheten. De uppgår sammantaget till 48,3 årsarbetskrafter.

I beräkningen av de finansiella resurser som ska föras över till den nya myndigheten har vi utgått från Naturvårdsverkets driftskostnad per årsarbetskraft som 2024 uppgick till 1 411 000 kronor. Som vi har beskrivit tidigare innefattar måttet kostnader för personal, lokaler och övriga driftskostnader och är rensat från kostnader för intrångsersättningar och inköp av tjänster på sakanslag. Vi uppskattar att den totala kostnaden för nuvarande bemanning uppgår till drygt 68 miljoner kronor, en summa som ska överföras till den nya myndigheten.

Tabell 10.5 Resurser som förs över från Naturvårdsverket till Viltförvaltningsmyndigheten eller Myndigheten för viltförvaltning och vapen

	Till	Årsarbetskrafter	Resurser i kronor
Jakt och vilt	Viltförvaltningsmyndigheten	37,2	52 489 000
Artskydd vilt	Viltförvaltningsmyndigheten	6,6	9 313 000
Övrigt stöd	Viltförvaltningsmyndigheten	4,5	6 350 000
Totalt		48,3	68 151 000

Källa: Vår beräkning utifrån uppgifter från Naturvårdsverket.

Medlen överförs från anslag 1:1 Naturvårdsverket, utgiftsområde 20 samt från övriga finansieringskällor enligt avsnitt 10.3.5 och tabell 10.4 till anslag 0.0 Viltförvaltningsmyndigheten, utgiftsområde 23.

10.5 Konsekvenser för Havs- och vattenmyndigheten

I avsnitt 4.9 föreslår vi att ansvaret för de marina däggdjuren ska föras över från Havs- och vattenmyndigheten till Viltförvaltningsmyndigheten. Förslaget innebär att Viltförvaltningsmyndigheten tar över ansvaret för beslut om förvaltningsplaner, åtgärdsprogram, övervakning av vilt och frågor om artskydd som berör de marina däggdjuren.

10.5.1 Havs- och vattenmyndigheten lämnar ifrån sig ansvaret för marina däggdjur

Havs- och vattenmyndigheten anser att förslaget kommer att göra det svårare för myndigheten att arbeta i enlighet med den inriktning för havsmiljöpolitiken om en ekosystembaserad havsförvaltning som riksdagen godkände hösten 2024. Arbetet försvåras av att inte ha ansvar för helheten. Myndigheten framhåller att de marina däggdjuren är en viktig del i ekosystemen. Om Havs- och vattenmyndigheten inte på egen hand kan kartlägga hur fiskbestånd, fiske och säl påverkar varandra kommer det att försvåra arbetet inom myndighetens sakområden.

En överföring av ansvaret för de marina däggdjuren kommer enligt Havs- och vattenmyndigheten också att innebära att några av de internationella konventionerna inom havsmiljöområdet kommer att beröra båda myndigheterna. Det kan leda till otydligheter i beredningsprocessen, dubbelarbete eller att sakfrågor faller mellan stolarna. Det finns också en risk för olika tolkningar och tillämpningar, något som kan innebära problem för verksamhetsutövare och regionala myndigheter.

Vårt förslag att ansvaret för de marina däggdjuren förs över till Viltförvaltningsmyndigheten kommer att innebära att förvaltningen av säl blir mer sammanhållen genom att en och samma myndighet ansvarar för förvaltningsplaner och beslut om jakt. Havs- och vattenmyndigheten behöver redan i dag samverka med andra myndigheter för att kunna ha ett helhetsperspektiv på hur t.ex. fiskbestånden påverkas av säl och skarv och vilken förvaltning som krävs. Naturvårdsverket har ansvar för förvaltningen av skarv och andra fåglar som äter betydande mängder fisk, vilket påverkar ekosystemet. Viltförvaltningsmyndigheten kommer att ha kompetens att bedöma behovet av och innehållet i förvaltningsplaner och åtgärdsplaner och vid behov samverka med Havs- och vattenmyndigheten för att bidra till en ekosystembaserad förvaltning.

10.5.2 Resurser som förs över från Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndigheten uppskattar att 5–6 årsarbetskrafter arbetar med förvaltning av de marina däggdjuren, så vi har utgått från 5,5 årsarbetskrafter. Vi bedömer att några andra personalresurser inte bör flyttas från Havs- och vattenmyndigheten till Viltförvaltningsmyndigheten. I beräkningen av de finansiella resurser som ska föras över har vi utgått från Naturvårdsverkets driftskostnad per årsarbetskraft (1 411 000 kronor). Havs- och vattenmyndighetens motsvarande mått är betydligt högre, vilket tyder på att myndigheten inte har justerat för t.ex. inköp av tjänster på sakanslag på det sätt som Naturvårdsverket har gjort. Kostnaderna för denna bemanning uppgår med denna beräkning till närmare 7,8 miljoner kronor.

Tabell 10.6 Resurser som förs över från Havs- och vattenmyndigheten till Viltförvaltningsmyndigheten

Uppgift	Till	Årsarbetskrafter	Resurser i kronor
Förvaltning marina däggdjur	Viltförvaltningsmyndigheten	5,5	7 761 000

Källa: Vår beräkning utifrån uppgifter från Havs- och vattenmyndigheten.

Medlen överförs från anslag 1:15 Havs- och vattenmyndigheten, utgiftsområde 20 till anslag 0.0 Viltförvaltningsmyndigheten, utgiftsområde 23.

10.6 Konsekvenser för Polismyndigheten

I betänkandet lämnar vi förslag som i viss mån kommer att bidra till att renodla Polismyndighetens verksamhet. Förslagen rör tillståndsprövning för civila skjutbanor och omhändertagande av statens vilt. I enlighet med kraven i direktivet föreslår vi också att den nya myndigheten ska ta över handläggningen av vapenärenden från Polismyndigheten.

10.6.1 Civila skjutbanor

I kapitel 6 föreslår vi att Polismyndighetens uppgift att besikta och besluta om tillstånd för civila skjutbanor ska föras över till länsstyrelserna och att Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Polismyndighetens rätt att utfärda föreskrifter om skjutbanornas säkerhet och uppgiften att utbilda handläggarna i tillståndsprövning och besiktning. Vi bedömer att dessa uppgifter inte har polisiär relevans.

Polismyndighetens uppgifter kommer genom förändringen att renodlas marginellt. Polisregionerna beräknade i slutet av juni 2024 att mellan 30 och 32 personer skulle komma att arbeta med besiktning och tillståndsgivning i slutet av året, och i vissa regioner med fortsatt stöd av beslutshandläggare. Vi uppskattar att det beräknade antalet personer motsvarar cirka 13 årsarbetskrafter som ska föras över från Polismyndigheten till länsstyrelserna. Vi uppskattar att resurser motsvarande 0,5 årsarbetskrafter ska föras över från Polismyndigheten till Viltförvaltningsmyndigheten.

I beräkningen av de finansiella resurser som ska föras över har vi utgått från Polismyndighetens totala driftskostnad per årsarbetskraft som 2024 uppgick till 1 117 000 kronor. Måttet innefattar kostnader för personal, lokaler och övriga driftskostnader.

Tabell 10.7 Resurser för civila skjutbanor som överförs från Polismyndigheten till länsstyrelserna respektive Viltförvaltningsmyndigheten

Uppgift	Till	Årsarbetskrafter	Resurser i kronor
Tillståndsgivning och besiktning	Länsstyrelserna	13,0	14 521 000
Föreskrifter och utbildning	Viltförvaltningsmyndigheten	0,5	559 000
Totalt		13,5	15 080 000

Källa: Vår beräkning utifrån uppgifter från Polismyndigheten.

Medlen överförs från anslag 1:1 Polismyndigheten, utgiftsområde 4 till anslag 5.1 Länsstyrelserna, utgiftsområde 1 och till anslag 0.0 Viltförvaltningsmyndigheten, utgiftsområde 23.

10.6.2 Statens vilt

I kapitel 8 föreslår vi att Polismyndighetens uppgift att medverka i arbetet att ta om hand påträffat dött vilt av arter som tillfaller staten

ska föras över till länsstyrelserna. Vi bedömer att detta inte är en polisiär uppgift. Förändringen bidrar ytterst marginellt till att renodla Polismyndighetens uppdrag.

Baserat på Polismyndighetens uppskattningar av antalet ärenden och arbetstimmar under 2023 bedömer vi att personalresurserna för uppgiften uppgår till mellan två och tre årsarbetskrafter. I beräkningen har vi utgått från 2,5 årsarbetskrafter. Utöver kostnader för personal tillkommer kostnader för bl.a. frysar, transporter, emballage och porto. Vi bedömer att sådana kostnader ingår i myndighetens övriga driftskostnader. I beräkningen av de finansiella resurser som ska föras över till länsstyrelserna har vi därför även här utgått från Polismyndighetens driftskostnad per årsarbetskraft 2024.

Tabell 10.8 Resurser för statens vilt som förs över från Polismyndigheten till länsstyrelserna

Uppgift	Till	Årsarbetskrafter	Resurser i kronor
Hantera statens vilt	Länsstyrelserna	2,5	2 793 000

Källa: Vår beräkning utifrån uppgifter från Polismyndigheten.

Medlen överförs från anslag 1:1 Polismyndigheten, utgiftsområde 4 till anslag 5.1 Länsstyrelserna, utgiftsområde 1.

Polismyndigheten får viss ersättning för uppgiften från viltvårdsfonden som Kammarkollegiet administrerar. Ersättningen varierar från år till år. År 2024 fick Polismyndigheten sammanlagt 523 090 kronor från viltvårdsfonden.⁶ Det är lämpligt att ersättningen från fonden räknas av det totala överföringsbeloppet om länsstyrelserna kommer att få motsvarande ersättning för uppgiften.

10.6.3 Om ansvaret för vapenärenden flyttas

I kapitel 4 föreslår vi som alternativ två att Polismyndighetens ansvar för att handlägga vapenärenden förs över till den nya myndigheten. I kapitel 5 analyserar vi förutsättningarna för en sådan förändring och bedömer vad det skulle innebära för både Polismyndigheten och den nya myndigheten.

⁶ Polismyndigheten fick 170 500 kronor 2022 och 595 500 kronor 2023.

Om samtliga vapenärenden förs över till Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer Polismyndighetens verksamhet att renodlas i viss mån. Ungefär en halv procent av myndighetens samtliga årsarbetskrafter 2024 kommer att flyttas.⁷ Polismyndighetens resurser för annan verksamhet skulle inte öka genom en sådan förändring eftersom resurserna kommer att följa med uppgiften. Förslaget innebär att resurser motsvarande 207,2 årsarbetskrafter kommer att flyttas till Myndigheten för viltförvaltning och vapen. I beräkningen av de finansiella resurser som ska föras över har vi även här utgått från Polismyndighetens driftskostnad per årsarbetskraft 2024.

Tabell 10.9 Resurser för vapenärenden som förs över från Polismyndigheten till Myndigheten för viltförvaltning och vapen

Uppgift	Till	Årsarbetskrafter	Resurser i kronor
Vapenärenden	Myndigheten för viltförvaltning och vapen	207,2	231 442 000

Källa: Vår beräkning utifrån uppgifter från Polismyndigheten.

Medlen överförs från anslag 1:1 Polismyndigheten, utgiftsområde 4 till anslag 0.0 Myndigheten för viltförvaltning och vapen, utgiftsområde 23.

En konsekvens för Polismyndigheten av förslaget att flytta handläggningen av vapenärenden till den nya myndigheten är att Polismyndigheten kommer att få en extra uppgift. När en ansökan om vapentillstånd ska bedömas behövs information som bara Polismyndigheten kan förse den nya myndigheten med, nämligen uppgifter från spaningsregistret och underrättsregistret. Det är inte möjligt att förutse hur omfattande denna uppgift kommer att bli. Men Polismyndigheten uppger att den kan bli omfattande eftersom varje vapentillstånd för jägare och målskyttar behöver kontrolleras mot dessa register. Ett sådant förfarande kommer att innebära ökade kostnader för Polismyndigheten, men som vi inte kan bedöma.

⁷ Polismyndigheten hade under 2024 sammanlagt 39 200 anställda i medeltal, och 37 374 årsarbetskrafter.

10.7 Konsekvenser för länsstyrelserna

Några av våra förslag innebär att länsstyrelserna får nya uppgifter. Länsstyrelserna kommer att överta ansvaret från Polismyndigheten att pröva tillstånd för civila skjutbanor. De kommer även att överta Polismyndighetens uppgift att omhänderta statens vilt. Vi föreslår därutöver att länsstyrelsernas roll i viltförvaltningen ska tydliggöras. Länsstyrelsen får också en roll när det gäller att bidra till Viltförvaltningsmyndighetens, Skogsstyrelsens och Statens jordbruksverks arbete med att utveckla statistik och metoder för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt.

10.7.1 Civila skjutbanor

Uppgiften att ansvara för att pröva tillstånd för och besikta civila skjutbanor innebär att resurser motsvarande 13 årsarbetskrafter förs över från Polismyndigheten till länsstyrelserna. I beräkningen av de finansiella resurser som ska föras över till länsstyrelserna har vi utgått från Polismyndighetens totala driftskostnad per årsarbetskraft (se avsnitt 10.6.1). I detta schablonbelopp ingår personalkostnader och kostnader för lokaler, resor och övriga driftskostnader.

Tabell 10.10 Resurser för civila skjutbanor som förs över till länsstyrelserna från Polismyndigheten

Uppgift	Från	Årsarbetskrafter	Resurser i kronor
Tillståndsgivning och besiktning	Polismyndigheten	13,0	14 521 000

Källa: Vår beräkning utifrån uppgifter från Polismyndigheten.

Medlen överförs till anslag 5.1 Länsstyrelserna, utgiftsområde 1 från anslag 1:1 Polismyndigheten, utgiftsområde 4.

Länsstyrelsen ska precis som Polismyndigheten ta ut en avgift för att pröva en ansökan om tillstånd för civil skjutbana. Intäkterna från dessa avgifter får inte disponeras. Polismyndigheten redovisar i dag avgiftsintäkterna mot inkomsttitel 2511 på statens budget.

I kapitel 6 har vi redovisat flera omständigheter som kan innebära att länsstyrelserna kan behöva mer resurser för uppgiften än vad som kommer att föras över från Polismyndigheten. Det har bl.a. sin grund i länsstyrelsernas generella behov av resurser för bl.a. tillsyn. Ett ökat

resursbehov gäller även för uppgifterna inom viltförvaltningen vilken framgår av länsstyrelsernas gemensamma budgetunderlag för 2026–2028 (se avsnitt 3.3.5).

Förslaget innebär också att 13 årsarbetskrafter ska fördelas mellan 21 länsstyrelser. Drygt en halv årsarbetskraft per länsstyrelse i genomsnitt kan medföra en kompetensmässig sårbarhet. I kapitel 6 resonerar vi därför om länsstyrelsernas möjligheter att vid behov samarbeta om uppgiften på eget initiativ. Vi resonerar också om regeringens möjlighet att koncentrera verksamheten till färre länsstyrelser. Men vid en sådan bedömning måste behovet av regional närvaro och service i hela landet väga tungt. Vi bedömer därför att länsstyrelserna behov av ytterligare resurser för uppgiften behöver analyseras i särskild ordning, liksom hur resurserna ska fördelas mellan dem.

10.7.2 Statens vilt

Uppgiften att överta ansvaret från Polismyndigheten att omhänderta statens vilt innebär att länsstyrelsernas uppgift med statens vilt utvidgas. Länsstyrelserna tar redan i dag hand om de stora rovdjur som har dödats på enskilda initiativ i syfte att skydda tamdjur.

Förändringen innebär att resurser motsvarande 2,5 årsarbetskrafter flyttas från Polismyndigheten till länsstyrelserna. Varje länsstyrelse kommer därigenom att få en mycket liten personalförstärkning för uppgiften. Det kan också finnas regionala skillnader i hur stora volymer av statens vilt varje länsstyrelse kommer att behöva ta om hand. Sannolikt kommer länsstyrelserna att behöva få en större resursförstärkning för uppgiften än vad som kommer att kunna överföras från Polismyndigheten.

I beräkningen av de finansiella resurser som ska föras över till länsstyrelserna utgår vi även här från Polismyndighetens driftskostnad per årsarbetskraft 2024.

Tabell 10.11 Resurser för hantering av statens vilt som överförs till länsstyrelserna från Polismyndigheten

Uppgift	Från	Årsarbetskrafter	Resurser i kronor
Hantera statens vilt	Polismyndigheten	2,5	2 793 000

Källa: Vår beräkning utifrån uppgifter från Polismyndigheten.

Medlen överförs till anslag 5.1 Länsstyrelserna, utgiftsområde 1 från anslag 1:1 Polismyndigheten, utgiftsområde 4.

Som framgår av avsnitt 10.6.2 får Polismyndigheten viss ersättning för uppgiften från viltvårdsfonden. Länsstyrelserna bör på samma sätt som Polismyndigheten få viss ersättning från viltvårdsfonden för uppgiften.

Inför en överföring av ansvaret behöver även vissa praktiska saker analyseras närmare och som också kan medföra ökade initiala kostnader för länsstyrelserna. Det gäller t.ex. om länsstyrelserna får ett ökat behov av förvaring och frysar för omhändertaget vilt innan det kan överlämnas till Naturhistoriska riksmuseet eller Statens veterinärmedicinska anstalt.

10.7.3 Skador som orsakas av vilt

I kapitel 9 föreslår vi att länsstyrelsernas instruktion ska ändras så att det framgår att de har uppgifter inom viltförvaltningen, där bevarande av viltarter, brukande av viltet som resurs samt begränsning av skador och olägenheter av vilt ska beaktas. Länsstyrelsen har redan i dag många uppgifter i den regionala viltförvaltningen som regleras i lagstiftningen, men som inte omnämns i instruktionen. Tillägget i instruktionen innebär därför ett förtydligande, men ingen förändring i sak.

Vi föreslår också att länsstyrelserna ska bidra till samverkan med Viltförvaltningsmyndigheten, Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk i frågor som rör statistik och metodutveckling för att skador orsakade av vilt ska kunna förebyggas och begränsas på ett bättre sätt.

Om länsstyrelsernas uppgifter ska utvecklas så att de i större utsträckning ska delta i arbetet med att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt, anser vi att länsstyrelsernas resurser behöver förstärkas. Vi har inte haft möjlighet att bedöma detta närmare inom ramen för vårt uppdrag. Som vi nämnde tidigare har vi i avsnitt 3.3.5 beskrivit länsstyrelsernas behov av mer resurser till viltförvaltningen. Även Naturvårdsverket har i sitt budgetunderlag för 2026–2028 betonat att länsstyrelserna behöver ges tillräckliga resurser för att kunna genomföra sitt arbete inom viltförvaltningen.

10.8 Konsekvenser för Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk

I kapitel 9 föreslår vi att instruktionen för Skogsstyrelsen och för Statens jordbruksverk ska ändras så att det framgår att de två myndigheterna inom sina respektive ansvarsområden ska verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt. Vi föreslår också att de två myndigheterna ska samverka med Viltförvaltningsmyndigheten i frågor som rör statistik och analyser av skador och olägenheter som orsakas av vilt samt metodutveckling för att kunna förebygga skador.

Vi redogör för Skogsstyrelsens nuvarande arbete med att förebygga och begränsa skador i skogen orsakade av vilt. Vi bedömer att instruktionsändringen inte kommer att innebära någon förändring när det gäller omfattningen på Skogsstyrelsens uppgifter. Den tydliggjorda uppgiften bör därför gå att genomföra inom myndighetens nuvarande anslagsram.

Vi redogör också för Statens jordbruksverks nuvarande arbete med att förebygga och begränsa skador på grödor orsakade av vilt. Det pågår inom myndigheten ett visst arbete i detta avseende. Vi bedömer därför att instruktionsändringen kommer att innebära en mindre förändring av arbetets omfattning som kan medföra ett visst behov av omprioritering, men som går att genomföra inom myndighetens nuvarande anslagsram.

10.9 Konsekvenser av att utreda ansvaret för trafikskadat vilt

I kapitel 7 föreslår vi att Trafikverket och Polismyndigheten bör få ett gemensamt regeringsuppdrag att utreda och föreslå hur ansvaret för eftersök av vilt som har varit inblandat i en sammanstötning med motorfordon eller spårbundet fordon ska föras över från Polismyndigheten till Trafikverket. Vi bedömer att utredningen kan genomföras av de båda myndigheterna utan att några resurser tillförs.

10.10 Övriga konsekvenser

Om förslagen från en utredning har betydelse för ett antal angivna samhällsförhållanden ska dessa redovisas. Det gäller betydelsen för den kommunala självstyrelsen, brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företag, jämställdheten mellan kvinnor och män samt för möjligheten att nå de integrationspolitiska målen. Vi anser att våra förslag kan få viss betydelse för några av dessa förhållanden.

Små företags villkor

Vi bedömer att våra förslag kan komma att förbättra små företags villkor om Viltförvaltningsmyndigheten når framgång i sin uppgift att främja brukande av vilt som resurs. Det kan t.ex. gälla företag för småskalig köttproduktion och mathantverk, liksom för upplevelse- och besöksnäring. Våra förslag och bedömningar när det gäller att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt kan också ha en gynnsam påverkan på små företags villkor såsom lantbruksföretag och skogsägare.

Sysselsättning och offentlig service

Sysselsättningen i olika delar av landet kan i någon mån komma att påverkas såväl positivt som negativt beroende på var i landet myndigheten kommer att placeras. Om regeringen inrättar Myndigheten för viltförvaltning och vapen kommer påverkan att kunna bli större eftersom myndigheten kommer att ha betydligt fler anställda än Viltförvaltningsmyndigheten. Även den kommande myndighetsledningens beslut om myndighetens interna organisation och personalens arbetsvillkor kommer att kunna spela en roll för hur sysselsättningen påverkas över landet.

Den offentliga servicen för jägare och målskyttar i olika delar av landet skulle kunna påverkas både positivt och negativt av förslaget att föra över Polismyndighetens ansvar för tillståndsprövning och besiktning av civila skjutbanor till länsstyrelserna. Länsstyrelserna

har erfarenhet av andra uppgifter med anknytning till skjutbanor, t.ex. miljötillsyn. Men varje länsstyrelse behöver också ha tillräcklig kapacitet att klara av säsongsvariationerna i verksamheten för att kunna upprätthålla en god service.

Myndigheten för viltförvaltning och vapen behöver också kunna ge en god service till personer som ansöker om vapenlicens och för vapenhandlare m.fl. samt upprätthålla eller ytterligare korta de handläggningstider som Polismyndigheten har för närvarande. Det finns en koppling mellan viltförvaltning och vapentillstånd för jägare som tydliggörs om vapenärendena flyttas till Myndigheten för viltförvaltning och vapen. Vidare kan jägare och målskyttar föredra att en civil myndighet bedömer deras ansökningar om vapen för legal användning. Vi bedömer att det kan innebära att jägare och målskyttar uppfattar att myndighetens servicenivå är högre. Som vi har nämnt tidigare ser vi däremot en risk för att handläggningstiderna inledningsvis kan bli längre. Den offentliga servicen för skrotning och inlösen av vapen i olika delar av landet kan komma att försämrans om ansvaret förs över till Myndigheten för viltförvaltning och vapen.

Brottslighet och brottsförebyggande arbete

Vi bedömer att förslagen om att flytta ansvaret för civila skjutbanor och statens vilt från Polismyndigheten till länsstyrelserna och Viltförvaltningsmyndigheten inte kommer att medföra några konsekvenser för brottsligheten. Däremot måste vissa förutsättningar vara uppfyllda för att en överföring av ansvaret för vapenärenden från Polismyndigheten till Myndigheten för viltförvaltning inte ska få konsekvenser för brottsligheten. Myndigheten för viltförvaltning och vapen måste ha samma kontrollmöjligheter som Polismyndigheten, t.ex. att ha direktåtkomst till misstankeregistret och belastningsregistret. Myndigheten måste också ställa samma krav på de sökande som Polismyndigheten ställer för att bevilja tillstånd att inneha skjutvapen. Vi beskriver detta närmare i kapitel 5.

Förslagen bedöms inte påverka den offentliga sektorns möjligheter att bedriva brottsförebyggande arbete.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)

3 kap.

6 §

Sprängning och skjutning med eldvapen får inte utan tillstånd av Polismyndigheten äga rum inom område som omfattas av detaljplan.

Den som är under 18 år får inte utan tillstånd av Polismyndigheten inom område som omfattas av detaljplan utombus använda luft- eller fjädervapen med vilka kulor, hagel eller andra projektiler kan skjutas ut. Detsamma gäller utanför sådant område, om inte vapnet används under uppsikt av någon som har fyllt 20 år.

Skjutbanor som inte hör till Försvarsmakten får användas endast efter tillstånd av länsstyrelsen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utförande och besiktning av skjutbana.

Första och andra stycket är oförändrade

Tredje stycket är ändrat så att ansvaret för att ge tillstånd för skjutbanor som inte hör till Försvarsmakten (civila skjutbanor) förs över från Polismyndigheten till länsstyrelsen. Bytet av ansvarig myndighet innebär inte några förändringar i sak. Motiveringen till ändringen finns i kapitel 6.

14 §

Vid prövningen av en ansökan om tillstånd som avses i detta kapitel eller i en lokal föreskrift ska den myndighet som ansökan riktar sig till beakta vad som krävs av hänsyn till trafiken samt till allmän ordning och säkerhet. Om ansökan avser tillstånd att ta i anspråk en offentlig plats för visst ändamål, ska särskild hänsyn tas till gångtrafikens intresse.

Ett beslut som har fattats av Polismyndigheten eller länsstyrelsen om tillstånd får förenas med de villkor som behövs av hänsyn till trafiken samt till

allmän ordning och säkerhet. Villkoren får inte lägga onödigt tvång på allmänheten eller på annat sätt göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet.

Första stycket ändras så att det framgår att såväl Polismyndigheten som länsstyrelsen kan pröva en ansökan enligt paragrafen.

Ändringen i *andra stycket* är en följd av förslaget att länsstyrelsen ska ha i uppgift att pröva tillstånd för skjutbanor som inte hör till Försvarsmakten.

Motiveringen till ändringarna finns i kapitel 6.

16 §

Beslut av Polismyndigheten eller länsstyrelsen enligt 14 § gäller för viss tid eller tills vidare. Beslutet ska innehålla de villkor som Polismyndigheten eller länsstyrelsen har meddelat enligt 14 § andra stycket och de villkor som kommunen har ställt upp med stöd av 15 §. Beslut i fråga om mark som inte står under kommunens förvaltning ska också innehålla en upplysning om att medgivande av markägare eller nyttjanderättshavare kan behövas.

Om kommunen har yttrat sig enligt 2 § ska beslutet innehålla en upplysning om möjligheten att överklaga kommunens beslut enligt 13 kap. kommunalagen (2017:725).

Ändringen i *första stycket* är en följd av att länsstyrelsen får ansvaret för att pröva tillstånd för skjutbanor som inte hör till Försvarsmakten. Motiveringen till ändringen finns i kapitel 6.

Andra stycket är oförändrat.

18 a §

Länsstyrelsen får återkalla ett tillstånd för skjutbanor som inte hör till Försvarsmakten,

1. om villkor som enligt 14 § andra stycket gäller för tillståndet har åsidosatts i inte ringa mån och tillståndshavaren inte vidtar rättelse genast efter tillsägelse eller inte kan anträffas efter rimlig efterforskning,

2. om det är av väsentlig betydelse för allmän ordning och säkerhet att det återkallas.

Paragrafen är ny. Genom bestämmelsen får länsstyrelsen rätt att återkalla tillstånd för skjutbanor. Tillståndet får återkallas på samma villkor som när Polismyndigheten hade ansvaret. Bytet av ansvarig myndighet innebär inte några förändringar i sak när det gäller möj-

ligheten att återkalla tillståndet för skjutbanor. Motiveringen till den nya paragrafen finns i kapitel 6.

11.2 Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Vi föreslår i kapitel 4 (Alternativ II) att uppgiften att handlägga vapenärenden förs över från Polismyndigheten till Myndigheten för viltförvaltning och vapen. Förslaget innebär förändringar i de bestämmelser i vapenlagen som anger att Polismyndigheten är ansvarig myndighet. Vi föreslår att ändringar som innebär att ansvaret för vapenärenden förs över från Polismyndigheten till Myndigheten för viltförvaltning och vapen genomförs i följande paragrafer i vapenlagen:

- 1 a kap. 2, 7 och 14 §§,
- 2 kap. 2, 7, 10–10 b, 10 e, 12, 14 och 17–19 §§,
- 2 a kap. 8 §,
- 3 kap. 1 a, 6 och 8 §§,
- 4 kap. 2 och 4 §§,
- 5 kap. 3, 5 och 7 §§,
- 6 kap. 1–4 a, 6 och 7 §§,
- 7 kap. 2, 3, och 5 §§,
- 8 kap. 2 §,
- 9 kap. 7 §,
- 10 kap. 1 och 2 §§, och
- 11 kap. 1 §

Motiveringen till ändringarna finns i kapitel 5.

I maj 2024 överlämnade 2022 års vapenutredning betänkandet En ändamålsenlig vapenlagstiftning (SOU 2024:31). Utredningen föreslog bland annat en ny vapenlag. Förslaget bereds inom Regeringskansliet. Vi föreslår därför inga språkliga förändringar i den nuvarande vapenlagen.

11.3 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

18 kap

16 §

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen (1996:67), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin kommer till brottslig användning.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättning som anges i första stycket, hos

- 1. Kammarkollegiet och Viltförvaltningsmyndigheten för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret,*
- 2. Viltförvaltningsmyndigheten för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret,*
- 3. en länsstyrelse för uppgift som hänför sig till register över verksamheter för livsmedelskontroll, och*
- 4. Polismyndigheten för uppgift som hänför sig till registret över uppdragstagare inom Nationella viltolycksrådet.*

Sekretessen enligt första stycket gäller inte för uppgift i vapenregister om namn och adress för den som har tillstånd att driva handel med skjutvapen, yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition eller ta emot skjutvapen för översyn eller reparation eller för uppgifter i registret över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller målskytte. Sekretess gäller inte heller för uppgift i vapenregister om vilka typer av vapen som omfattas av ett tillstånd att driva handel med skjutvapen, yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation.

Första stycket är oförändrat.

Andra stycket 1 punkten reglerar sekretess för uppgifterna i jaktkortsregistret. Vi föreslår i kapitel 4 att Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över ansvaret från Naturvårdsverket för att föra jaktkortsregistret. Vi föreslår därför att punkten ändras så att sekretess för uppgifterna i registret ska råda hos Viltförvaltningsmyndigheten, liksom fortsatt hos Kammarkollegiet.

Andra stycket 2 punkten reglerar sekretess för uppgifterna i jägarexamensregistret. Vi föreslår i kapitel 4 att Viltförvaltningsmyndigheten ska överta ansvaret från Naturvårdsverket för att föra jägarexamensregistret. Vi föreslår därför att punkten ändras så att sekretess för uppgifterna i registret ska råda hos Viltförvaltningsmyndigheten.

Andra stycket 3 och 4 punkterna är oförändrade.

Tredje stycket är oförändrat.

Särskilda yttranden

Särskilt yttrande av experten Johan Varenius

Inledning

Inledningsvis vill jag rikta ett stort tack till utredningen som har arbetat mycket strukturerat, involverat expertgruppen på ett generöst sätt genom ett stort antal möten, delgivit handlingar i god tid innan möten, avsatt tid vid möten för diskussioner och inspel samt integrerat inlämnade underlag och synpunkter i utredningen på ett balanserat sätt.

Utredningen har sammanfattat och tydliggjort området som direktivet omfattar på ett tydligt sätt och tagit hänsyn till pågående parallella processer av betydelse.

Undertecknad inlämnar härmed ett särskilt yttrande avseende två områden som är centrala i utredningen. Den ena är bedömningen av fördelar och risker avseende flytt av tillståndshandläggning av jakt- och sportskyttevapen från Polisen till en ny jakt- och viltvårdsmyndighet. Det andra är balansen i den nya jakt- och viltmyndighetens, samt andra berörda myndigheters, avvägningar mellan viltförvaltningens tre grundprinciper och föreslagen portalparagraf att *bevara, bruka och begränsa*.

Uppdraget att se över hanteringen av vapentillstånd

Enligt direktivet ska utredningen analysera och föreslå förändringar i ansvaret för hantering av vapentillstånd. Vidare framgår i direktivet att riksdagen har under den förra mandatperioden, efter motioner från de nuvarande regerings- och samarbetspartierna, riktat flera tillkännagivanden till regeringen om att ansvaret för vapentillstånds-

ärenden bör överföras från Polismyndigheten till en ny tillståndsmyndighet.

Enligt justitieutskottet kan det ifrågasättas om vapentillståndsärenden är en sådan uppgift som Polismyndigheten är bäst lämpad att ansvara för. En överföring av ansvaret kan också, enligt utskottet, avlasta en redan ansträngd Polismyndighet. Mot denna bakgrund anser utskottet att tillståndsverksamheten för vapenlicensärenden bör flyttas från Polismyndigheten till en ny myndighet för jaktfrågor och viltförvaltning.

Det framgår även att regeringen anser att det är viktigare än någonsin att Polismyndigheten fokuserar på sitt kärnuppdrag och att arbetsuppgifterna renodlas. Därför har regeringspartierna och Sverigedemokraterna enats om att en utredning ska föreslå en ny jakt- och viltvårdsmyndighet som tar över licensprövningen från Polismyndigheten.

Med bakgrund av detta tolkar jag att regeringens vilja är att tillståndshandläggning av jakt- och sportskyttevapen flyttas till en ny jakt- och viltmyndighet.

Nedan framställs samlade argument med fördelarna att tillståndshandläggning av jakt- och sportskyttevapen flyttas till en ny jakt- och viltmyndighet.

Skäl till flytt av tillståndshandläggning av jakt- och sportskyttevapen

1. Justitieutskottet anser inte att handläggning av vapentillstånd är en polisiär fråga.
2. Handläggning av civila vapen är inte en prioriterad fråga hos Polisen och det har sedan 2009 framförts klagomål på Polisens hantering. En myndighet som har vapentillståndshandläggning som en majoritetsarbetsuppgift kommer prioritera den arbetsuppgiften högt vilket bidrar till en effektiv och välskött handläggning.
3. Det finns inte nackdelar med centraliserad handläggning, tvärtom. Det finns redan i dag hos flera myndigheter, bl.a. Migrationsverket. Vid en nyligen genomförd utredning för effektiv hantering av EU-medel föreslås dessutom att centraliseras ska genomföras av effektiviseringsskäl från länsstyrelserna till Jordbruksverket.

4. Regeringen tillsatte en utredning som har haft som uppdrag att göra en översyn av mindre myndigheter. Utredningen är en del i att statsförvaltningen är organiserad på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Enligt utredningen finns det i flera fall potential för samordningsvinster genom bl.a. hopslagning av myndigheter. Med bakgrund av detta förbättras förutsättningar för en ny jakt- och viltmyndighet om den har fler arbetsuppgifter och fler medarbetare vilket motiverar flytt av vapenhanläggning till den nya myndigheten.
5. Enligt utredningen har Polisen de senaste åren kortat sina handläggningstider, dock med bakgrund av en tillfällig ekonomisk förstärkning på 50 miljoner t.o.m. 2024. Hur handläggningen kommer att påverkas när inte denna förstärkning finns kvar är oklart, men sannolikt negativt.
6. Utredningen problematiserar och i vissa delar överskattar risker och negativa konsekvenser vid flytt av handläggning av vapentillstånd. I dag handlägger civilanställda vapentillstånd hos Polisen och risker för läckage av känsliga uppgifter är därmed lika stora eller små även hos polisen.
7. Det är kostnadseffektivt med en större myndighet vilket motiverar flytt av vapentillståndshandlingen.
8. Argument framförs att det skulle bli en obalans mellan arbetsuppgifter på den nya myndigheten om flytt av tillståndshandläggning av jakt- och sportskyttevapen genomförs. Jag delar inte den uppfattningen då det uppskattningsvis skulle vara cirka 85 personer för handläggning av vapentillstånd och cirka 60 personer för arbete med rena viltfrågor.
9. Olika arbetsuppgifter på en myndighet är inget ovanligt. Även inom viltfrågorna kommer verksamhetsområdena kräva olika kompetenser t.ex. CITES, stora rovdjur, klövvilt m.m.
10. Behov av anpassade vapen och tillåtna hjälpmedel för ett bedriva jakten utifrån nuvarande och förändrade behov har ökat och är stor. Därför är det särskilt värdefullt att kompetens kring jaktens genomförande och handläggning av vapentillstånd finns samlat hos samma myndighet för att säkerställa en effektiv och ändamålsenlig hantering.

målsenlig handläggning som kan möjliggöra en effektiv och säker jakt.

Balans mellan helhetsperspektiven bevara, bruka och begränsa

Utredningen föreslår att jakt- och viltvårdsmyndigheten huvudsakliga uppgift inom viltförvaltningen ska vara att balansera de tre helhetsperspektiven bevara, bruka och begränsa. Det föreslås vara 1 § i förordningen till myndighetens instruktion.

Det är mycket viktigt och positivt att utredningen föreslår att myndighetens arbete ska utgå och balanseras utifrån dessa tre perspektiv. Det är en förutsättning för en långsiktig och hållbar viltförvaltning i balans mellan intressen och värden, både ekonomiska och biologiska. Dock är det, genomgående i samtliga kapitel i utredningen, en tydlig obalans mellan dessa tre perspektiv, med en tydlig övervikt och betoning av att begränsa viltets negativa påverkan framför att bruka och bevara.

Alla tre perspektiv är lika viktiga och ska balanseras mot varandra i genomförandet av viltförvaltningen, både hos privata aktörer och myndigheter. För att kunna göra det på ett rättvisande sätt så måste samtliga parter ha tydliga instruktioner om att alla tre perspektiv är lika viktiga och ha tillgång till faktabaserade underlag för att fatta välgrundade beslut.

Utredningen föreslår att en utökad formell samverkan med ett antal andra myndigheter inom viltförvaltningen vilket är mycket positivt. Dock föreslår utredningen att den samverkan endast ska omfatta samarbete avseende förebygga och begränsa skada, men inte att samverka kring åtgärder som främjar bevara och bruka. Detta skapar en obalans i både förslaget till den nya jakt- och viltmyndighetens uppdrag och fokus, men även de andra föreslagna myndigheternas uppdrag och roll i att stödja den nya myndigheten i sitt arbete.

Jag föreslår därför att i de delar där samverkan med andra myndigheter och aktörer föreslås ska samverkan utgå ifrån och innehålla samtliga tre perspektiv på ett tydligt sätt.

Vidare anser jag att utredningen generellt behöver se över och omformulera de delar där begränsa skada särskilt uttalas för att få en bättre balans mellan de grundläggande tre perspektiven i viltförvaltningen.

Särskilt yttrande av experten Solveig Larsson

Vilt och viltförvaltning har en särskild roll och historia i vårt samhälle. De första människor som kom hit när istiden drog sig tillbaka levde på jakt och det samarbete och samverkan som behövdes för att överlista stora djur är embryo till dagens demokratiska samhällsbygge. Som viktiga medhjälpare i jakt fanns redan då hundar. I dag är allt vilt fredat och jakt får enbart bedrivas enligt jaktlags-tiftningen. Det levande viltet ägs inte av någon, men jakträtt och fällt vilt tillhör markägare. Markägaren kan upplåta jakträtt och stor del av jakt genomförs av enskilda jägare och sammanslutningar inom jakt. Jaktvapen är det viktigaste redskapet och att etiskt kunna fälla vilt genom säkra dödande skott kräver väl förtrogenhet med vapnet, som behöver ha rätt kapacitet för det villebråd som jagas. Det fällda viltet är betydande tillskott av mat för många familjer, särskilt i glesbygd och ökar livsmedelssäkerheten. För att ha rätt att jaga måste teoretisk kurs samt praktiska skjutprov göras och godkännas av staten. Det är betydande samhällsuppdrag som enskilda jägare betalar årligen för att på sin fritid skapa balans mellan vilt och produktion av gröda och skog samt vid olyckor i trafiken där vilt är inblandat, samtidigt som det ger livskvalitet av rang.

Detta unika sammanvävda samarbete mellan statliga myndigheter, markägare och privatpersoner som genomför viltförvaltningen förtjänar en sammanhållande myndighet som har förmåga att ta till vara engagemang och tillit hos aktörerna och utveckla viltförvaltning som följer förändring av samhälle och med det ändrad natur, som nu förstärks genom förändring av klimatet.

Utredningen synliggör utmärkt på kort tid och med begränsade resurser att ett flertal svenska myndigheter hanterar viltförvaltningsfrågor, många utan tydlig instruktion för genomförandet. Utredningen lämnar flera förslag som ger en god grund för en dedikerad viltmyndighet som tar till vara helhetsperspektiv i att bruka, bevara och begränsa skador i viltförvaltning och med myndighetsutövning som har förmåga att ta till vara det stora engagemanget från medborgare, markägare och verkställande ideellt av jägarna som kännetecknar jakt och viltförvaltning i Sverige.

När det gäller hantering av viktiga delar kring vapen, viltolyckor samt skjutbanor är nuvarande hantering inte effektiv. Den överbelastade Polismyndigheten behöver få möjlighet att fullt ut fokusera

på brottsbekämpning och avlastas dessa frågor. Under utredningen har det synliggjorts att vapenlicenshanteringen är en mycket liten artfrämmande verksamhet för Polismyndigheten. Det är även uppenbart att polismyndigheten inte klarar samverkan och samarbete med ideella aktörer och tilliten från den mycket laglydiga jägarkåren har under senare år alltmer försämrats. Det är en följd av många års bristande hantering med långa handläggningstider och regler som förändras till det sämre. Till exempel har det blivit svårare för jägare som jagat och ägt vapen innan jägarexamen tillkom och andra nordiska medborgare att skaffa vapen. Polismyndigheten har ofta genomfört förändringar utan att konsultera representanter för jägare eller skyttars intressen, vilket tydligt visar att polismyndighetens uppdrag inte är service och samråd utan brottsbekämpning, något som myndigheten behöver få fokusera fullt ut på.

Utredningens förslag att avlasta Polismyndigheten med uppdrag kring skjutbanor och viltolyckor är steg i rätt riktning. Däremot delar jag inte utredningens förslag i sak avseende vapenhantering. De frågorna behöver flyttas till den nya viltmyndigheten och utredningens förslag i sak behöver vara att en myndighetsgemensam utredning tillsätts för att närmare ta fram struktur som överför vapenfrågorna till den nya viltmyndigheten samtidigt som digitalt teknisktöd införs som möjliggör betydande personell besparing, samtidigt som rättssäkerheten i bedömning för enskilda stärks. Det är av högsta vikt att hanteringen av vapentillstånd sker rättssäkert och upprätthåller hög säkerhetsnivå för samhället. Genom tydligt och förutsägbart regelverk som reglerar tillståndsgivning kommer hög säkerhetsnivå erhållas och tillit återfås hos den mycket laglydiga gruppen jägare och skyttar som i dag saknar tilltro till myndighetsutövningen hos polismyndigheten. Genom att överföra vapenfrågorna till den nya vilt- och vapenmyndigheten hamnar frågorna hos den myndighet som har störst kompetens inom jakt och viltvård att bestämma vilka regelverk som ska gälla för att vapen ska vara lämpliga att jaga med. När samma myndighet har sakkunskap om jakt och jaktvapen och utfärdar vapentillstånd kommer positiv synergieffekt synas och kortare handläggningstid för sökande. Personal som handlägger vapenfrågorna blir en viktig del inom vilt- och vapenmyndigheten vilket även ger positiva utfall med effektiviserad handläggning.

Utredningen har inte haft i uppdrag att granska eller överpröva polismyndighetens interna arbete med vapenärenden, vilket hämmat

utredningens arbete att lägga förslag som utvecklar en effektiv vilt- och vapenmyndighet.

Sammanfattningsvis delar jag inte utredarens uppfattning om hantering av vapenfrågor i sak. Min uppfattning är att utredningen bör föreslå att en myndighetsgemensam utredning mellan Polismyndigheten och den nya vilt- och vapenmyndigheten genomförs för överföring av vapenfrågorna från Polismyndigheten till den nya vilt- och vapenmyndigheten.

Särskilt yttrande av experten Åke Granström

Inledning

Inledningsvis vill jag berömma det arbete som gjorts med en begränsad tid samt det klimat ni skapat för alla deltagande experter.

Det är två saker som jag ändå vill markera mot och det är obalansen i skrivningarna mellan skador förorsakat av vilt och viltet som resurs. Dessutom delar jag inte utredningens bedömningar när det gäller ansvarig myndighet för vapenfrågor.

Balansen mellan bevara, bruka och begränsa

Även om texterna har utvecklats och även lyfter fram viltet som en resurs så står det inte i balans mot skrivningarna rörande skador som viltet kan åstadkomma. Skadedelen har t.ex. fått ett eget kapitel vilket bygger på obalansen.

Den föreslagna utökade samverkan som utredningen föreslår när det gäller att förebygga och begränsa skada är rimlig men måste självklart gälla även bevara, bruka och utveckla viltet som resurs.

Hantering av vapentillstånd

Förbundet har under många år påpekat brister i Polisens hantering av vapentillstånd för civila vapen samt bristen på service som vi anser att en myndighet ska leverera till medborgarna. När nu regeringspartierna och Sverigedemokraterna enats om att utredaren ska lämna förslag på hur denna fråga ska flytta till en ny myndighet så anser jag inte att det görs på ett avvägt och komplett sätt i utredningen. Jag hade önskat ett mer utvecklat arbete där alternativet med att involvera även länsstyrelser i detta, särskilt när de ska ta över arbete rörande skjutbanor och det då kan finnas stora synergier.

Det skulle enligt mig vara en fördel om frågan flyttar från en stor myndighet där den utgör en liten del till en myndighet där den blir en viktig del i den myndighetens arbete. Det skulle bli mer fokus på att utveckla verksamheten. Fokus bör dessutom riktas mot ansökan om första vapnet och minska betydligt om någon vill byta sitt vapen eller komplettera sin vapengarderob med något nytt vapen. Den

myndighet som ansvarar för jakt och viltförvaltning har också de bästa förutsättningarna att avgöra vilka vapen som är lämpliga för jakt.

Jag anser att det bör ligga ett främjandeuppdrag för den nya myndigheten att underlätta för legala vapenägare likväl som det borde finnas ett främjandeuppdrag även för skjutbanor eftersom dessa frågor hänger så tydligt ihop. Det finns flera viktiga skäl att Sverige har en välfungerande infrastruktur för skytteverksamhet, att det finns ett främjandeuppdrag borde vara självklart.

Kommittédirektiv 2023:108

En ny jakt- och viltvårdsmyndighet

Beslut vid regeringssammanträde den 6 juli 2023.

Sammanfattning

En särskild utredare ska göra en översyn av fördelningen av de uppgifter som de statliga förvaltningsmyndigheterna ansvarar för inom jakt- och viltvårdsområdet. I uppdraget ingår att analysera om det statliga åtagandet inom jakt- och viltvårdsområdet bör omprövas och utreda formerna för samt föreslå en ny jakt- och viltvårdsmyndighet som ska ansvara för viltförvaltningen på nationell nivå.

Syftet med översynen är att säkerställa en effektiv ansvarsfördelning som främjar en långsiktigt hållbar jakt och viltvård och som säkerställer en fungerande viltförvaltning där bevarandet av viltarter, brukande av viltet som resurs samt begränsning av skador och olägenheter av vilt beaktas. Syftet är också att undanröja hinder i utövningen av jakt och viltvård samt utreda om ansvaret för vapentillstånd och för tillsyn av och tillståndsprövning för skjutbanor bör flyttas.

Utredaren ska bl.a.

- analysera den nuvarande myndighetsstrukturen och ansvarsfördelningen inom jakt- och viltvårdsområdet,
- bedöma om det statliga åtagandet när det gäller uppgifter inom jakt- och viltvårdsområdet bör omprövas,
- utreda formerna för bildandet av en ny jakt- och viltvårdsmyndighet samt förändringar när det gäller mandat, styrning och an-

svarsfördelning mellan och inom de befintliga myndigheterna inom jakt- och viltvårdsområdet,

- ta ställning till vilka uppgifter som kan föras över till en ny jakt- och viltvårdsmyndighet,
- analysera och föreslå förändringar i ansvaret för hantering av vapen-tillstånd,
- analysera och vid behov föreslå förändringar i myndighetsansvaret för tillsynen av och tillståndsprovningen för skjutbanor, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Vid uppdraget ska regionala och lokala förutsättningar beaktas inklusive länsstyrelsernas uppdrag.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2025.

De statliga förvaltningsmyndigheternas ansvar inom jakt- och viltvårdsområdet

Tidigare ställningstaganden om myndighetsansvaret

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg. omr. 23 avsnitt 2.8.2) anger regeringen att en utredning ska tillsättas i syfte att främja en hållbar jakt och viltvård, bl.a. genom att utreda formerna för en jakt- och viltvårdsmyndighet.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att regeringen ska inrätta en ny myndighet med ansvar för jaktfrågor och viltförvaltning (bet. 2014/15:MJU9 punkt 2, rskr. 2014/15:154). Riksdagens tillkännagivande baserar sig bl.a. på Jaktlagsutredningens delbetänkande Viltmyndighet – jakt och viltförvaltning i en ny tid (SOU 2013:71). Miljö- och jordbruksutskottet välkomnar i betänkandet Jaktlagsutredningens överväganden när det gäller strukturen för och förslag till en ny myndighet. Genom att inrätta en ny viltmyndighet med ett helhetsansvar blir det enligt utskottet enklare att få en bra överblick och en balans mellan olika intressen. Därmed bör regeringen, enligt utskottet, bejaka Jaktlagsutredningens förslag och inrätta en viltmyndighet. Utskottet föreslår att en ny myndighet med ansvar för jaktfrågor och viltförvaltning inrättas snarast.

I direktiven till Jaktlagsutredningen motiverades uppdraget att se över myndighetsansvaret för jakt och viltförvaltning på följande sätt (dir. 2012:77).

Stora förändringar har skett de senaste åren inom viltförvaltningen. Viltförvaltningsdelegationer har inrättats på länsstyrelsenivå genom beslut om en ny rovdjursförvaltning. Delegationernas ansvar omfattar även övrig jakt och har inneburit förändringar i ansvaret för myndigheterna. Ansvaret för olika delar av hanteringen av jaktadministrationen har också varit föremål för prövning. Utredaren ska därför utvärdera olika myndigheters ansvar och ansvarsfördelning för att säkerställa en god jakt- och viltvård i enlighet med bestämmelserna i jaktlagstiftningen.

I delbetänkandet Viltmyndighet – jakt och viltförvaltning i en ny tid (SOU 2013:71) redovisade Jaktlagsutredningen sitt uppdrag att på kort tid göra en utvärdering av myndighetsansvaret för jakt och viltvård, vilket i huvudsak omfattade Naturvårdsverket och länsstyrelserna. Eftersom viltförvaltningsdelegationerna utgör en central del av länsstyrelsernas arbete och det vid tiden för framtagandet av delbetänkandet pågick ett arbete med att utvärdera dessa delegationer var Jaktlagsutredningens bedömning att en utvärdering av såväl viltförvaltningsdelegationerna som länsstyrelserna först kunde genomföras i slutbetänkandet. I delbetänkandet tog utredningen därmed endast ställning till om Naturvårdsverket skulle vara ansvarig myndighet för jakt och viltförvaltning, om uppgiften skulle föras över till annan befintlig myndighet eller om en ny fristående myndighet för jakt och viltförvaltning skulle skapas.

Regeringen avslutade Jaktlagsutredningens uppdrag i februari 2015. Slutbetänkandet skulle ha redovisats den 30 december 2015.

Jaktlagsutredningens delbetänkande remitterades. Regeringen anser att förslaget om en ny viltmyndighet måste analyseras betydligt djupare än vad Jaktlagsutredningen gjorde och att betänkandets förslag om finansieringen är ofullständig.

Utvecklingen av svensk viltförvaltning

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2015 Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram en strategi för svensk viltförvaltning senast den 30 juni 2015. En utvärdering av strategin för svensk viltförvaltning genomfördes av Naturvårdsverket i december 2019. Med utgångspunkt i ut-

värderingen beslutade Naturvårdsverket i april 2022 om en ny strategi för svensk viltförvaltning 2022–2029.

Jaktlagsutredningen föreslog som alternativ till inrättande av en ny myndighet att Naturvårdsverket även i fortsättningen skulle ha ett samlat ansvar för jakt- och viltförvaltningsfrågorna under förutsättning att en sammanhållen enhet för frågorna inrättades på myndigheten samt att myndigheten skulle prioritera annat vilt än rovdjur. Naturvårdsverket har sedan Jaktlagsutredningens betänkande ändrat sin organisation så att den i dagsläget består av två enheter som arbetar med viltfrågor (Viltförvaltnings-enheten och Viltanalysenheten) under en avdelning (Naturavdelningen). Personalresurserna för viltfrågor har förändrats sedan Jaktlagsutredningens delbetänkande. Jaktlagsutredningen angav att det då var 16 årsarbetskrafter som arbetade med jakt- och viltfrågor. I december 2022 arbetade sammanlagt 39 årsarbetskrafter med viltfrågor. Personalen finns numera utspridd i landet, och arbetsområdenas resurssättning har ändrats så att mer resurser läggs på klövvilt och övrigt vilt än tidigare.

Regeringen beslutade 2018 om en ändring i jaktförordningen (1987:905) som innebär att Naturvårdsverket minst vart sjätte år ska se över jakttiderna och föreslå ändringar till regeringen. En s.k. jakt-tidsberedning infördes hos Naturvårdsverket. Naturvårdsverkets första förslag till nya jakttider överlämnades till regeringen i juni 2020. Naturvårdsverkets förslag remitterades och regeringen beslutade den 6 maj 2021 om omfattande ändringar i jaktförordningen.

I januari 2021 gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att främja landets viltvård, vilket innebär att myndigheten från och med den 1 juli 2022 har ansvar för åtgärder som bl.a. rör viltövervakning, eftersök av vilt vid trafikolyckor och klövviltsförvaltning. För detta får medel ur viltvårdsfonden användas. Vidare blev Naturvårdsverket ansvarig myndighet för att pröva frågor om bidrag och besluta om utbetalning av bidrag enligt förordningen (2021:12) om vissa bidrag ur viltvårdsfonden.

Regeringen beslutade den 10 mars 2022 om ändring i förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket. Ändringen innebär bl.a. att myndigheten ska medverka till att främja brukandet av vilt som resurs. Ändringen trädde i kraft den 1 maj 2022.

Skogsstyrelsen har ett pågående uppdrag att tillsammans med Naturvårdsverket och i dialog med länsstyrelserna och relevanta organisationer se över åtgärder och vid behov regelförändringar för att

åstadkomma eftersträvad balans mellan klövviltstammar och foder-tillgång och därmed minska skade-nivåerna på skog. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2023.

Berörda myndigheter och andra organisationer

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket är ansvarig jakt- och viltmyndighet på nationell nivå. Myndigheten är förvaltningsmyndighet på miljöområdet i frågor om klimat och luft, mark, biologisk mångfald, förorenade områden, kretslopp och avfall, miljöövervakning samt miljöforskning. Naturvårdsverket har en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken.

Naturvårdsverket ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov före-slå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Naturvårdsverket ska främja en hållbar utveckling med utgångspunkt i generationsmålet och miljö kvalitets-målen och därmed bidra till genomförandet av Agenda 2030 som Förenta nationernas medlemsstater har antagit.

Naturvårdsverket ansvarar för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen och medverkar till att främja brukandet av vilt som resurs.

Länsstyrelserna

Länsstyrelserna ansvarar enligt jaktförordningen (1987:905) för den regionala förvaltningen av vilt. Länsstyrelsens uppgifter spänner över många områden och inkluderar allt ifrån upplåtelse av jakt till rena administrativa uppgifter och ärendehantering i enskilda jaktfrågor. Uppgifterna avser bl.a. upplåtelse av jakt på statens mark och vatten, administration av licens- och skydds jakt efter vissa arter, jakt inom älg- och kronhjortskötselområden, viltvårdsområden, insamling och återrapportering av jaktresultat och fällda djur, beslut om begränsningar av jaktlagen, avgifter och bidrag samt hantering av enskilda ärenden och förordnande av jakt tillsynsmän samt förvaltning och inventering av rovdjur.

Viltförvaltningsdelegationerna

En viltförvaltningsdelegation är ett organ inom länsstyrelsen som regleras i förordningen (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer. Viltförvaltningsdelegationen ska bl.a. besluta om övergripande riktlinjer för ett antal frågor kopplade till viltförvaltning på länsnivå. En viltvårdsdelegation leds av länets landshövding.

Polismyndigheten

Polismyndigheten har enligt jaktförordningen främst operativa uppgifter inom jaktlagstiftningen. Polismyndigheten har bl.a. rätt att besluta om avlivning av djur av flera olika orsaker. Vidare samordnar Polismyndigheten den nationella viltolyckseftersöksorganisationen samt ansvarar för att ta emot information om pågående eftersök om berörd jakträtts-innehavare eller markägare inte går att nå. Polismyndigheten ansvarar också för transport av statens vilt, för prövning av frågor om tillstånd till bl.a. innehav av skjutvapen enligt vapenlagen (1996:67) och för tillsyn och tillståndsprövning av skjutbanor enligt ordningslagen (1993:1617).

Trafikverket

Trafikverket förfogar över medel för drift och underhåll av väg respektive järnväg. De aktuella anslagsposterna används bl.a. till utgifter för att betala Polismyndighetens kostnader för eftersök av vilt som varit inblandat i sammanstötning med motorfordon samt spårbundna fordon, samt för Polismyndighetens administrations- och fakturahanteringskostnader för detta.

Statens jordbruksverk

Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) har föreskriftsrätt för hur jakt på statens mark ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen i Jämtlands län ska bedrivas. Vidare deltar myndigheten i arbetet med djurskydd vid hundträning i hägn, exempelvis med att utforma gryt konstruerade för hundträning. Där-utöver deltar Jordbruksverket genom samråd med Naturvårdsverket när fångstredskap ska typgodkännas och när föreskrifter för frågor om vilthägn och de djur som hålls i hägn ska tas fram.

Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndigheten är en förvaltningsmyndighet på miljöområdet för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vatten-drag och hav. Myndigheten ska vidare inom sitt ansvarsområde ansvara för skydd av naturtyper och arter samt andra frågor om biologisk mångfald i sjöar, vattendrag och hav. Naturvårdsverket ska till exempel inhämta syn-punkter från Havs- och vattenmyndigheten innan tillstånd för skydds- eller licensjakt på säl ges, innan myndigheten meddelar föreskrifter eller beslut om hur dödade djur som lever i havet eller vatten ska hanteras, innan tillstånd ges för selektiv jakt på ett litet antal individer för utbildning och forskning samt för behov vid återintroduktion av en art som lever i havet eller vatten.

Statens veterinärmedicinska anstalt

Statens veterinärmedicinska anstalt har ansvar för att följa och analysera utvecklingen av sjukdomstillstånd hos vilda djur. Arbetet sker dels genom undersökningar av dött eller avlivat sjukt vilt, dels genom riktade undersökningar i form av sjukdomsövervakning. Statens veterinärmedicinska anstalt utför också uppdrag åt andra myndigheter som exempelvis utvärderingar av fällor för fångst av djur. Slutligen är Statens veterinärmedicinska anstalt tillsammans med Naturhistoriska riksmuseet ansvarig myndighet för att ta emot upphittade döda djur som utgör statens vilt.

Naturhistoriska riksmuseet

Naturhistoriska riksmuseet ansvarar tillsammans med Statens veterinärmedicinska anstalt för att ta emot upphittade djur som utgör statens vilt. Därutöver tar riksmuseet emot och undersöker det biologiska material som jägaren är skyldig att leverera i samband med att säl skjutits. Museet ansvarar också för samordning och analys av spillningsprover vid inventering av björn samt inventering av kungsörn.

SLU Viltskadecenter

SLU Viltskadecenter är ett nationellt kunskapscentrum för vilt, viltskador och samhälle. Det ligger organisatoriskt inom Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). SLU Viltskadecenter samverkar med flera myndigheter och organisationer och finansieras genom anslag för biologisk mångfald från Naturvårdsverket. Verksamheten ska bedrivas genom kunskapsinsamling och kunskapsförmedling samt genom praktiskt stöd och service.

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen utvecklar och tillhandahåller beslutsunderlag i förvaltningen av hjorddjur genom älgbetesinventering och foderprognoser. Älgbetesinventering ligger till grund för uppföljning av de måltal för tolerabel skadesituation i skogen som har tagits fram av Naturvårdsverket tillsammans med Skogsstyrelsen och som är förenliga med riksdagens målsättning. Vidare har Skogsstyrelsen uppdrag kopplade till kunskapsspridning, övervakning, bekämpning och förebyggande av skogsskador, bl.a. viltskador.

I övrigt kan även andra myndigheter som t.ex. Kustbevakningen och Tullverket beröras när det gäller vilt och jakt.

Svenska Jägareförbundets jakt- och viltvårdsuppdrag

Svenska Jägareförbundet erhåller ett organisationsbidrag ur viltvårdsfonden som syftar till att förbundet ska kunna ”leda delar av jakten och viltvården i landet”, det s.k. allmänna uppdraget som regeringen

har beslutat om. Svenska Jägareförbundet har haft detta uppdrag sedan 1938, även om formerna har förändrats under åren.

Uppdraget att se över de statliga förvaltningsmyndigheternas ansvar

Viltet är en nationell angelägenhet som ska hanteras nationellt och med så stort regionalt och lokalt inflytande som möjligt. Samtidigt ska Sverige uppfylla sina internationella och EU-rättsliga åtaganden. Svensk vilt-förvaltning ska vara ekosystembaserad och adaptiv. Förvaltningen av vilt ska bygga på vetenskapligt underlag och på att de människor och verksamheter som berörs uppfattar att den har legitimitet.

Det behövs stor kunskap för att viltförvaltning och jakt ska kunna bedrivas på ett sätt som är effektivt, långsiktigt hållbart och etiskt försvarbart. Kunskap från viltforskningen är betydelsefull för beslut på alla nivåer – från regeringen och länsstyrelserna till markägare, jaktlag och den enskilda jägaren. Den information som framkommer via viltforskningen är även till gagn för näringarna på landsbygden och allmänheten. Jakt och viltförvaltning ska fungera tillsammans med övriga näringar på landsbygden och natur-resurserna i stort. Det innebär att en god förvaltning av jaktbara vilda arter kännetecknas av en acceptabel balans mellan skador, skadeförebyggande arbete och nytta av vilt inom ramen för ett hållbart nyttjande. Jakten är inte bara en fritidssysselsättning, den är även en näringsverksamhet på landsbygden. Den svenska viltrikedom är en stor tillgång. Jakten har en lång tradition i Sverige som behöver värnas. Samtidigt är även andra näringar och fritidssysselsättningar, såsom naturturism och viltskådning, beroende av viltet som resurs.

Art- och viltrikedom är stor i Sverige, och även den bör värnas. En god art- och viltrikedom kräver en god och balanserad förvaltning av viltet. Det är viktigt att det finns en reglering så att viltet får skydd och att jakten anpassas efter tillgången på vilt. All jakt och viltvård måste utgå från en balans mellan djur, natur och människa. Förutsättningarna för förvaltningen av flera arter i Sverige påverkas av Sveriges EU-rättsliga och internationella åtaganden, exempelvis Bernkonventionen och EU:s bestämmelser om artskydd i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter och Europaparlamentets och rådets

direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar. De förslag som lämnas ska bidra till att säkerställa att dessa åtaganden följs.

Det är angeläget att ansvarsfördelning och myndighetsstruktur säkerställer en fungerande viltförvaltning som främjar en hållbar jakt och viltvård, möjliggör begränsning av skador på areella näringar och övriga samhället till en tolerabel nivå samtidigt som den biologiska mångfalden värnas. Som beskrivits ovan har såväl viltförvaltningen som ansvarsfördelningen för-ändrats och utvecklats. Regeringen anser därför att det finns ett behov av att samlat utreda ändamålsenligheten i den nuvarande myndighetsstrukturen för viltförvaltningen.

Utredaren ska därför

- analysera den nuvarande myndighetsstrukturen och ansvarsfördelningen inom jakt- och viltvårdsområdet,
- om det bedöms lämpligt, göra en internationell jämförelse,
- beakta betänkandet Viltmyndigheten – jakt och viltförvaltning i en ny tid (SOU 2013:71), samt de slutsatser som Trafikverket har dragit om eftersök av vilt i redovisningen av uppdraget att redogöra för utveckling av viltolyckor m.m. (I2021/03296 och LI2023/01237),
- analysera och utreda formerna för bildandet av en ny jakt- och viltvårdsmyndighet samt förändringar när det gäller mandat, styrning och ansvarsfördelning mellan och inom de myndigheter som berörs av jakt- och viltvårdsområdet,
- ta ställning till vilka uppgifter som kan överföras till en ny jakt- och viltvårdsmyndighet för att skapa en mer effektiv och samlad hantering,
- analysera och föreslå hur befintliga berörda myndigheter och organisationer även i fortsättningen ska bidra till en fungerande viltförvaltning, främja en hållbar jakt och viltvård samt undanröja hinder i utövningen av jakt och viltvård inom ramen för sina kvarstående uppdrag efter att en ny jakt- och viltvårdsmyndighet skapats, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att se över hanteringen av vapentillstånd

Polismyndigheten prövar frågor om tillstånd enligt vapenlagen (1996:67). Ansvaret innefattar bl.a. tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare, tillstånd att driva handel med skjutvapen och tillstånd att föra in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare till Sverige (2 kap. 1 § vapen-lagen). Tillståndsverksamheten innefattar även frågor om återkallelse av tillstånd liksom frågor om omhändertagande och inlösen av skjutvapen (6–8 kap. vapenlagen).

Riksdagen har under den förra mandatperioden, efter motioner från de nuvarande regerings- och samarbetspartierna, riktat flera tillkännagivanden till regeringen om att ansvaret för vapentillståndsärenden bör överföras från Polismyndigheten till en ny tillståndsmyndighet (bet. 2019/20:JuU33 punkt 5, rskr 2019/20:304, bet. 2020/21:JuU30 punkt 5, rskr. 2020/21:398 och bet. 2021/22:JuU28 punkt 3, rskr. 2021/22:275). Enligt justitieutskottet kan det ifrågasättas om vapentillståndsärenden är en sådan uppgift som Polis-myndigheten är bäst lämpad att ansvara för. En överföring av ansvaret kan också, enligt utskottet, avlasta en redan ansträngd Polismyndighet. Mot denna bakgrund anser utskottet att tillståndsverksamheten för vapenlicens-ärenden bör flyttas från Polismyndigheten till en ny myndighet för jaktfrågor och viltförvaltning. Utskottet anser därför att en utredning bör tillsättas för att se över frågan.

Regeringen beslutade den 12 maj 2022 kommittédirektiv om genomförande av ändringarna i EU:s vapendirektiv och en översyn av vapenlagstiftningen (dir. 2022:40). Det huvudsakliga syftet med översynen är att skapa ett regelverk som inte i onödan försvårar för legala vapeninnehavare som jägare och sportskyttar samt att göra regelverket mer överskådligt och lättillgängligt.

Utifrån samma målsättning anser regeringen att det även är viktigt att ärenden om vapentillstånd handläggs effektivt, rättssäkert och utan alltför långa handläggningstider.

Det är vidare, med tanke på samhällsutvecklingen, viktigare än någonsin att Polismyndigheten fokuserar på sitt kärnuppdrag. Regeringen är därför av uppfattningen att Polismyndighetens uppdrag ska renodlas. En renodling avlastar Polismyndigheten och ökar myndighetens förutsättningar att fokusera på det som är polisiärt relevant.

Med dessa utgångspunkter har regeringspartierna och Sverigedemokraterna, genom Tidöavtalet, enats om att en utredning ska

föreslå en ny jakt- och viltvårdsmyndighet som tar över licenssprövningen från Polismyndigheten.

Det är dock angeläget att Polismyndigheten vid en sådan ansvarsflytt får fortsatt tillgång till information från vapenärenden och vapenregister i sin brottsbekämpande verksamhet, i den mån myndigheten har behov av det.

Utredaren ska därför

- kartlägga Polismyndighetens handläggning av vapentillstånd, till exempel när det gäller handläggningstider och personalresurser,
- analysera och ta ställning till om ansvaret för hantering av tillstånd enligt vapenlagen bör flyttas och – oavsett bedömning i sak – lämna förslag som innebär att ansvaret lämnas till den nya jakt- och viltvårdsmyndigheten,
- bedöma om och i vilken utsträckning Polismyndigheten behöver få tillgång till uppgifter från vapenärenden och vapenregister från den nya jakt- och viltvårdsmyndigheten, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att se över ansvaret för tillsyn och tillståndsprövning för skjutbanor

Riksdagen har riktat tillkännagivanden till regeringen om att låta utreda tillsynsansvaret för skjutbanor (bet. 2020/21:JuU30 punkt 18, rskr. 2020/21:398 och bet. 2021/22:JuU28 punkt 12, rskr. 2021/22:275). Enligt justitieutskottet kan det med hänsyn till polisens bristande resurser ifrågasättas om tillsynen och tillståndsprövningen av skjutbanor verkligen behöver skötas av polisen. Utskottet anser att det bör tillsättas en utredning med uppdrag att överväga om ansvaret för tillsyn och tillståndsprövning för skjutbanor ska flyttas till en annan myndighet och därvid överväga om den nya jakt- och viltmyndigheten ska åläggas detta ansvar.

Det finns, som framgått, starka skäl att renodla Polismyndighetens uppdrag. En renodling bidrar till att avlasta myndigheten och ökar myndighetens förutsättningar att fokusera på det som är polisiärt relevant.

Utredaren ska därför

- kartlägga Polismyndighetens hantering av tillsyn och tillståndsprövning av skjutbanor, exempel när det gäller handläggningstider och personal-resurser,
- analysera och vid behov föreslå förändringar i myndighetsansvaret för tillsynen och tillståndsprövningen för skjutbanor och – oavsett bedömning i sak – lämna författningsförslag som innebär att ansvaret lämnas till den nya jakt- och viltvårdsmyndigheten, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utöver vad som följer av kommittéförordningen (1998:1474) ska utredaren särskilt beakta och redovisa de konsekvenser som förslagen kan få för myndigheters och organisationers arbete och kompetensförsörjning.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Vid genomförandet av uppdraget ska utredaren hålla Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) informerat och beakta relevant arbete som pågår inom myndigheten och utredningsväsendet. Utredaren ska särskilt följa pågående lagstiftningsarbete inom Regeringskansliet som är av betydelse för svensk jakt och viltförvaltning.

Utredaren ska inhämta synpunkter från Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Trafikverket och länsstyrelserna. I den utsträckning som utredaren finner lämpligt bör synpunkter även inhämtas från andra myndigheter och aktörer.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2025.

(Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)

Kommittédirektiv 2024:105

Tilläggsdirektiv till Utredningen om en ny jakt- och viltvårdsmyndighet (LI 2023:06)

Beslut vid regeringssammanträde den 7 november 2024.

Förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 6 juli 2023 kommittédirektiv om En ny jakt- och viltvårdsmyndighet (dir. 2023:108).

Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 30 april 2025.

(Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)

Nu gällande föreskrifter inom viltförvaltningen

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten utfärdar föreskrifter inom viltförvaltningen. Nedan presentera vi en lista över nu gällande föreskrifter och allmänna råd inom viltförvaltningen.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2001:15) om anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken

Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt

Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:20) om vilthägn och inhägnader för handelsträdgårdar m.m. för att förebygga skador av hare

Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2007:10) om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn

Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2009:10) om artskydd

Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2011:7) om jakt efter älg och kronhjort

Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2013:13) om typgodkännande av fångstredskap

Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:10) om jägarexamen
Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2018:3) om användande av fångstredskap

Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2018:5) om bidrag och ersättningar om jägarexamen

Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2019:5) om vilt som tillfaller staten

Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2021:8) om ersättning för trafikeftersök och uppdrag att avliva vilt

Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2022:4) om förvaltning av stora rovdjur

Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2023:8) om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt

Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön

Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2022:20) om ersättning för viltskada orsakad av säl på fångad fisk och fiskeredskap

Statens offentliga utredningar 2025

Kronologisk förteckning

1. Skärpta krav för svenskt medborgarskap. Ju.
2. Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter. Ju.
3. Skatteincitament för forskning och utveckling. En översyn av FoU-avdraget och expertskatte-reglerna. Fi.
4. Moderna och enklare skatteregler för arbetslivet. Fi.
5. Avgift för områdessamverkan – och andra åtgärder för trygghet i byggd miljö. LI.
6. Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret. Fö.
7. Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter. KN.
8. Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan. U.
9. På språklig grund. U.
10. En förändrad abortlag – för en god, säker och tillgänglig abortvård. S.
11. Straffbarhetsåldern. Ju.
12. AI-kommissionens Färdplan för Sverige. Fi.
13. En effektivare organisering av mindre myndigheter – analys och förslag. Fi.
14. En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem. KN.
15. Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare. Volym 1 och 2. S.
16. Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar. Ju.
17. Anpassning av svensk rätt till EU:s avskogningsförordning. LI.
18. Ett likvärdigt betygssystem. Volym 1 och 2. U.
19. Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande. U.
20. Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet. Fi.
21. Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF). KN.
22. Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet. KN.
23. Ersättningsregler med brottsoffret i fokus. Ju.
24. Publiken i fokus – reformer för ett starkare filmland. Ku.
25. Arbetslivskriminalitet – upplägg, verktyg och åtgärder, fortsatt arbete. A.
26. Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet. U.
27. En socionomutbildning i tiden. U.
28. Frihet från våld, förtryck och utnyttjande. En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter. A.
29. Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete. A.
30. Enklare mervärdesskatteregler vid försäljning av begagnade varor och donation av livsmedel. Fi.
31. Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt. Ju.
32. Vissa förändringar av jaktlagstiftningen. LI.
33. Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd. Ju.
34. Ett modernare konsumentskydd vid distansavtal. Ju.
35. Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända. A.

36. Skydd för biologisk mångfald i havs-
områden utanför nationell jurisdiktion.
UD.
37. Skärpta villkor för friskolesektorn. U.
38. Att omhänderta barn och unga. S.
39. Digital teknik på lika villkor.
En reglering för socialtjänsten och
verksamhet enligt LSS. S.
40. Säkrare tivoli. Ju.
41. Pensionsnivåer och pensionsavgiften
– analyser på hundra års sikt. S.
42. Säkerhetsskyddslagen – ytterligare
kompletteringar. Ju.
43. Säkerställ tillgången till läkemedel
– förordnande och utlämnande
i bristsituationer. S.
44. Förbättrat stöd i skolan. U.
45. Ökat informationsutbyte mellan
myndigheter – några anslutande
frågor. Ju.
46. Tryggare idrottsarrangemang. Ju.
47. Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår
framtida elförsörjning? KN.
48. Stärkt pandemiberedskap. S.
49. Säkerhetspolisens behandling
av personuppgifter. Ju.
50. En ny nationell myndighet för
viltförvaltning. LI.

Statens offentliga utredningar 2025

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- Arbetslivskriminalitet – upplägg, verktyg och åtgärder, fortsatt arbete. [25]
- Frihet från våld, förtryck och utnyttjande. En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter. [28]
- Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete. [29]
- Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända. [35]

Finansdepartementet

- Skatteincitament för forskning och utveckling. En översyn av FoU-avdraget och expertskatte-reglerna. [3]
- Moderna och enklare skatteregler för arbetslivet. [4]
- AI-kommissionens Färdplan för Sverige. [12]
- En effektivare organisering av mindre myndigheter – analys och förslag. [13]
- Kommunal anslutning till Utbetalnings-myndighetens verksamhet. [20]
- Enklare mervärdesskatte regler vid försäljning av begagnade varor och donation av livsmedel. [30]

Försvarsdepartementet

- Plikten kallar! En modern personal-försörjning av det civila försvaret. [6]

Justitiedepartementet

- Skärpta krav för svenskt medborgarskap. [1]
- Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter. [2]
- Straffbarhetsåldern. [11]
- Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar. [16]

- Ersättningsregler med brottsoffret i fokus. [23]

- Utmönstring av permanent uppehålls-tillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt. [31]

- Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd. [33]

- Ett modernare konsumentskydd vid distansavtal. [34]

- Säkrare tivoli. [40]

- Säkerhetsskyddslagen – ytterligare kompletteringar. [42]

- Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – några anslutande frågor. [45]

- Tryggare idrottsarrangemang. [46]

- Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter. [49]

Klimat- och näringslivsdepartementet

- Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter. [7]

- En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem. [14]

- Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändnings-sektorn (LULUCF). [21]

- Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet [22]

- Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning? [47]

Kulturdepartementet

Publiken i fokus – reformer för ett starkare filmland. [24]

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Avgift för områdessamverkan – och andra åtgärder för trygghet i byggd miljö. [5]

Anpassning av svensk rätt till EU:s avskogningsförordning. [17]

Vissa förändringar av jaktlagstiftningen. [32]

En ny nationell myndighet för viltförvaltning. [50]

Socialdepartementet

En förändrad abortlag – för en god, säker och tillgänglig abortvård. [10]

Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare Volym 1 och 2. [15]

Att omhänderta barn och unga. [38]

Digital teknik på lika villkor. En reglering för socialtjänsten och verksamhet enligt LSS. [39]

Pensionsnivåer och pensionsavgiften – analyser på hundra års sikt. [41]

Säkerställ tillgången till läkemedel – förordnande och utlämnande i bristsituationer. [43]

Stärkt pandemiberedskap. [48]

Utbildningsdepartementet

Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan. [8]

På språklig grund. [9]

Ett likvärdigt betygssystem Volym 1 och 2. [18]

Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande. [19]

Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och lärarkennas attraktivitet. [26]

En socionomutbildning i tiden [27]

Skärpta villkor för friskolesektorn. [37]

Förbättrat stöd i skolan [44]

Utrikesdepartementet

Skydd för biologisk mångfald i havsområden utanför nationell jurisdiktion. [36]